

Неймовірно  
захопливий... і поки  
що найкращий  
роман про Страйка.

*«Санді мірор»*



# РОБЕРТ ГАЛБРЕЙТ

Бестселер №1

# УБИВЧИЙ БІЛІЙ

## Annotation

Коли в офіс до приватного детектива Корморана Страйка приходить дивний юнак на ім'я Біллі Найт і просить розслідувати давнє вбивство дитини, свідком якого він начебто став. Стайк не може вирішити, як йому вчинити. Вірити чи не вірити юнакові, адже він явно не при собі? Та не встигає Страйк як слід розпитати Біллі, коли той налякано втікає. Намагаючись докопатися до правди, Страйк і Робін - колишня помічниця, а нині повноправна партнерка в детективній агенції - виходять на плутаний слід, який через лондонські задвірки приводить їх у святая святих британського парламенту й у чарівний, але зловісний сільський маєток, де на них чекають небезпеки, таємниці й несподівані відкриття.

**Роберт Ґалбрейт** - псевдонім Дж. К. Роулінг, уславленої авторки "Гаррі Поттера". Всі чотири романи про приватного детектива Корморана Страйка очолювали списки міжнародних бестселерів, а також лягли в основу телевізійного серіалу від BBC.

---

- [Минув рік](#)
  - [Пролог](#)
  - [Частина перша](#)
    - [1](#)
    - [2](#)
    - [3](#)
    - [4](#)
    - [5](#)
    - [6](#)
    - [7](#)
    - [8](#)
    - [9](#)
    - [10](#)
    - [11](#)
    - [12](#)
    - [13](#)

- [14](#)
- [15](#)
- [16](#)
- [17](#)
- [18](#)
- [19](#)
- [20](#)
- [21](#)
- [22](#)
- [23](#)
- [24](#)
- [25](#)
- [26](#)
- [27](#)
- [28](#)
- [29](#)
- [30](#)
- [31](#)
- [32](#)
- [33](#)
- [34](#)
- [35](#)
- [Частина друга](#)
  - [36](#)
  - [37](#)
  - [38](#)
  - [39](#)
  - [40](#)
  - [41](#)
  - [42](#)
  - [43](#)
  - [44](#)
  - [45](#)
  - [46](#)
  - [47](#)
  - [48](#)
  - [49](#)

- [50](#)
- [51](#)
- [52](#)
- [53](#)
- [54](#)
- [55](#)
- [56](#)
- [57](#)
- [58](#)
- [59](#)
- [60](#)
- [61](#)
- [62](#)
- [63](#)
- [64](#)
- [65](#)
- [66](#)
- [67](#)
- [68](#)
- [69](#)
- [Епілог](#)
- [Подяки](#)
- [notes](#)
  - [1](#)
  - [2](#)
  - [3](#)
  - [4](#)
  - [5](#)
  - [6](#)
  - [7](#)
  - [8](#)
  - [9](#)
  - [10](#)
  - [11](#)
  - [12](#)
  - [13](#)
  - [14](#)



- [15](#)
  - [16](#)
  - [17](#)
  - [18](#)
-

## Пролог

Щастя, люба Ребекко, передусім означає спокійне, радісне відчуття невинності.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Якби ще й лебеді пливли парою по темно-зеленому озеру, це фото стало б коронним витвором весільного фотографа.

Не хотілося якось інакше ставити пару, бо м'яке світло під кронами дерев перетворювало наречену з розпущеними золтаво-рудими кучерями на янгола з картин прерафаелітів і підкреслювало точені вилиці її чоловіка. Фотограф не міг згадати, коли востаннє його запрошували знімати таку красиву пару. У випадку цих молодят, містера і місіс Метью Канліфф, не треба було вдаватися до жодних тактовних трюків. Не доводилося ставити пані так, щоб сховати валики жиру на спині (власне, вона була навіть занадто худа, але на фото це має гарний вигляд), не треба було радити нареченому «спробувати сфотографуватися зі стуленим ротом», бо зуби містер Канліфф мав рівні й білі. Єдине, що доведеться приховати (але це вже можна буде зробити ретушшю під час обробки, це потворний шрам, що збігав передпліччям нареченої: синьо-пурпуровий, зі ще помітними отворами від швів.

Коли вранці фотограф приїхав до оселі її батьків, наречена мала на руці бандаж з гуми й сітки. Фотограф аж злякався, коли перед фотографуванням вона ту штуку зняла. Навіть спало на думку, чи не намагалася вона вкоротити собі віку перед весіллям, бо фотограф усяке бачив. Він цією справою вже двадцять років займається.

— На мене напали,— пояснила місіс Канліфф — або ж Робін Еллакотт, як її звали всього дві години тому. Фотограф був гидливий чоловік. Довелося відганяти образ того, як сталь протинає цю м'яку білу шкіру. На щастя, зараз бридкий шрам ховався в тіні від букета чайних троянд у руках місіс Канліфф.

Лебеді, кляті лебеді! Якби обоє просто випливали з кадру, проблеми б не стало, але один повсякчас пірнав, і його пухнаста гузка стирчала посеред озера, ніби пернатий айсберг, а через пташину метушню водна гладінь брижилася, тож прибрати лебедя під час цифрової обробки буде

значно важче, ніж думає собі містер Канліфф, який запропонував такий варіант. Лебедиця тим часом трималася берега — граційна, безтурботна, недосяжна для камери.

— Ну що, вийшло? — спитала наречена з явним нетерпінням.

— Ти красуня, квіточко,— мовив з-за спини фотографа батько нареченого, Джефрі. Голос у нього був уже п'яненький. Батьки пари, дружби та дружки спостерігали за процесом з тіні дерев неподалік. Найменшій дружці, яка ледь почала ходити, не давали кидати камінці в озеро, і дівчинка скиглила, а мати говорила й говорила до неї роздратованим шепотом.

— То що, вийшло? — знову спитала Робін, не звертаючи уваги на свекра.

— Майже,— збрехав фотограф.— Будь ласка, Робін, ще трохи розверніться до нього. Ось так. І широко всміхніться. Так, всміхнулись!

Між нареченими була якась напруга, яку не можна було повністю списати на складнощі з фотографуванням. Але фотографові було байдуже. Він їм не радник з питань шлюбу. Було таке, що пари починали кричати одне на одного, поки він налаштовував експозиметр. Одна наречена розлючено вибігла з власного прийому. А ще фотограф мав — і показував задля сміху друзям — розмиту світліну 1998 року, на якій наречений сторчголов кидається на свого дружбу.

Красива пара, але шансів у Канліффів, на думку фотографа, небагацько. Його одразу віднадив той довгий шрам на руці в нареченої. То все було якось зловісно й гидко.

— Та облишмо,— раптом сказав наречений, випускаючи Робін з обіймів.— Уже досить наробили, хіба ні?

— Заждіть, заждіть, он другий пливе! — строго зупинив його фотограф.

Щойно Метью відпустив Робін, лебедиця (чи то лебідь?) біля дальнього берега погребла по темно-зеленій воді до своєї пари.

— Можна подумати, вони то навмисно. Паразити, га, Ліндо? — дурнуватو засміявся Джефрі до матері нареченої.— От тварюки.

— Та нічого,— сказала Робін, припіднімаючи поділ довгої сукні над туфлями з дещо занижкими шпильками.— Впевнена, щось вийшло.

Вона вийшла з-під дерев і під палючим сонцем рушила на той бік газону, до замку сімнадцятого сторіччя, де вже перебувала більшість гостей — пили шампанське, милувалися територією готелю.

— Мабуть, то в неї рука болить,— сказала мати нареченої батькові нареченого.

«Та й біс із нею»,— сказав собі фотограф з холодним задоволенням. У машині пара посварилася.

Вони видавалися досить-таки щасливими під зливою конфетті, коли виходили з церкви, а до замиського будинку приїхали вже з дерев'яними обличчями людей, що ледве стримують гнів.

— З нею все буде добре. Хай тільки вип'є,— втішливо мовив Джефрі.— Ходи розваж її, Метте.

Метью вже рушив слідом за нареченою і легко наздогнав, бо Робін долала газон на шпильках. Інші пішли за ними. Гарячий вітерець роздмухував м'ятно-зелені шифонові сукні дружок.

— Робін, нам треба поговорити.

— Ну кажи.

— Та зажди хвильку!

— Якщо я чекатиму, нас доженуть рідні.

Метью озирнувся. Її правда.

— Робін...

— Не чіпай мою руку!

Від спеки рану аж смикало. Робін хотіла знайти сумку, в якій лежав негнучкий захисний гумовий бандаж, але та була десь далеко в номері для молодят — хай де він тут є.

Ставало чимдалі краще видно гостей, що юрмилися в тіні готелю. Жінок було впізнати легше через капелюшки. На голові в тітки Метью, Сью, було ціле колесо кольору електрик, а Дженні, невістка Робін, вдягнула якийсь неймовірний витвір з жовтого пір'я. Чоловіки всі зливалися між собою через подібні темні костюми. Звідси неможливо було роздивитися, чи є серед них Корморан Страйк.

— Та зупинися вже! — попросив Метью, бо вони далеко обігнали рідних — ті йшли в одному темпі з маленькою небогою нареченої.

Робін спинилася.

— Я просто в шоці, що він прийшов, та й усе,— обережно сказав Метью.

— Тобто ти гадаєш, що я все чекала, коли він увірветься посеред служби і перекине квіти? — спитала Робін.

Метью витримав би цю відповідь, якби Робін не намагалася приховати усмішку. Він не забув радості, якою освітилося її обличчя,



коли колишній шеф увірвався на їхню церемонію. Метью не знав, чи зможе колись пробачити той факт, що «так» Робін вимовила, не зводячи очей з дебелої, потворної, розхристаної постаті Корморана Страйка — замість дивитися на свого тепер уже чоловіка. Вся церква, мабуть, бачила, як Робін усміхалася до нього.

Рідні знову їх наздоганяли. Метью обережно взяв Робін за плече — набагато вище рани від ножа — і повів уперед. Вона йшла з охотою, але Метью вирішив, що то вона просто хоче опинитися ближче до Страйка.

— Я вже казав у машині, якщо ти хочеш повернутися до нього на роботу...

— ...то я — «кінчена дурепа»,— завершила Робін.

Тепер можна було роздивитися і чоловіків на терасі, але Страйка Робін ніде не бачила. Він був кремезний чоловік. Його було б помітно навіть серед її братів і дядьків, які всі вищі за шість футів. Настрій, що злетів до небес, коли з'явився Страйк, тепер линув до землі, ніби пташеня під зливою. Мабуть, пішов після служби замість сісти на бусик до готелю. Його поява знаменувала лише жест доброї волі й більш нічого. Страйк приїхав не знову взяти її на роботу, а просто привітати з початком нового життя.

— Слухай,— мовив Метью теплішим тоном. Робін розуміла, що він теж пригледівся до натовпу, не знайшов Страйка і дійшов того самого висновку.— Я намагався сказати в машині всього-на-всього таке: тобі вирішувати, що робити, Робін. Якби він хотів... якщо він захоче, щоб ти повернулася... я просто хвилююся, Боже. Працювати на нього — справа небезпечна, хіба ні?

— Так,— погодилася Робін; рана від ножа боляче пульсувала.— Це небезпечно.

Вона розвернулася до батьків і решти рідних, чекаючи, щоб вони наздогнали. Ніздрі виповнював солодкий лоскітний аромат гарячої трави, сонячне проміння било по голих плечах.

— Хочеш до тітоньки Робін? — спитала сестра Метью.

Маленька Грейс слухняно схопила Робін за поранену руку і повисла на ній. Робін аж зойкнула від болю.

— Ой, Робін, вибач... Грейсі, пусти...

— Шампанське! — оголосив Джефрі. Він обійняв її за плечі й повів до натовпу, який чекав на молодят.

Чоловіча вбиральня (як Страйк і очікував від дорогого заміського

готелю) нічим не смерділа й аж сяяла чистотою. Він пошкодував, що не взяв із собою до прохолодної й тихої кабінки пінту пива, але так тільки підсилилось би враження, ніби він якийсь безславний алкоголік, що припхався на весілля просто з в'язниці. Власне, персонал на вечірці відреагував на його заяву, що він учасник весільних святкувань Канліффів та Еллакоттів, з ледь прихованим скепсисом.

Навіть з нерозбитим обличчям Страйк лякав людей — був кремезний, чорнявий, від природи насуплений і з профілем, мов у боксера. А сьогодні — ніби з рингу прийшов. Ніс був зламаний, фіолетовий, набряклий так, що зробився вдвічі більшим; очі набубнявіли, під ними — синці; одне вухо — запалене, липке, у свіжих чорних швах. Принаймні рану від ножа на долоні ховали бинти, хоча найкращий Страйків костюм був пом'ятий і прикрашений плямами від вина, яке він пролив на піджак, коли вдягав його минулого разу. Хоч однакові черевики взув, як виїжджав до Йоркширу, — ось найщедріше, що можна було сказати про його вигляд.

Страйк позіхнув, заплющив зболені очі й на мить приклав чоло до холодної стіни між кабінками. Він так утомився, що міг би просто тут, на унітазі, й заснути. Однак мусив знайти Робін і просити її — молити, якщо буде треба — пробачити його за те звільнення і повернутися на роботу. Здається, вона зраділа, коли їхні погляди зустрілися в церкві. Й точно усміхнулася до нього, коли в парі з Метью йшла до виходу, тож Страйк поквапився за цвинтар і попросив свого друга Шпеника, який зараз спав на стоянці в позиченому для поїздки «мерседесі», їхати за бусиком до готелю.

Страйк не мав бажання лишатися на частування й промови: він так і не підтвердив, що прийде, а тоді вигнав Робін. Він хотів лише кілька хвилин поговорити з нею, але поки що це було неможливо. Він забув, що таке ці весілля. Поки шукав Робін на терасі, потрапив під неприємно зацікавлені погляди сотні пар очей. Відмовившись від шампанського (якого не любив), Страйк пішов до бару по пінту пива. Слідом вийшов чорнявий молодик, що мав чоло і губи, як у Робін, а за ним потягнулася ще зграйка молоді, в якій всі ледь приховували збудження.

— Ви ж Страйк, еге ж? — спитав молодик.

Детектив це визнав.

— Мартін Еллакотт, — відрекомендувався молодик. — Брат Робін.

— Як ся маєш? — озвався Страйк і показав забинтовану долоню,

даючи зрозуміти, що руки потиснути не може.— Не знаєш, де вона?

— Фотографується,— відповів Мартін і показав на айфон у другій руці.— А про вас у новинах пишуть. Ви спіймали Шеклвелльського різника.

— О,— сказав Страйк.— Так.

Попри свіжі порізи на долоні й вусі, відчуття було таке, ніби бурхливі події дванадцятигодинної давнини сталися дуже давно. Контраст між загидженим лігвом, де Страйк спіймав убивцю, і цим чотиризірковим готелем був разючий — ніби дві різні реальності.

До бару підійшла жінка з тремким бірюзовим капелюшком на білявій голові. Вона теж тримала в руці телефон, швидко стріляючи очима то на Страйка, то на екран з його фото (адже то точно був він!).

— Вибачай, треба відлети,— сказав Страйк Мартінові й вийшов, поки не підійшов ще хтось. Ледь упевнивши підозрілих працівників готелю, що йому тут місце, він сховався у вбиральні.

Знову позіхнувши, він глянув на годинник. Робін, мабуть, уже закінчила фотографуватися. З гримасою болю (знеболювальне, яке дали йому в лікарні, вже не діяло) Страйк підвівся, відчинив двері та знову вийшов до натовпу цікавих.

У кінці порожньої бенкетної зали готувався струнний квартет. Він почав грати, а рідні вишикувалися в шереду, готуючись по черзі приймати гостей; Робін здогадалася, що погодилася на це все колись у процесі підготовки до весілля. Вона настільки зняла з себе відповідальність за організацію святкування, що повсякчас мала такі сюрпризи. Наприклад, зовсім забула, що фотографуватися домовилися не при церкві, а в готелі. А якби не поїхали у «даймлері» просто після церемонії, вона б уже поговорила зі Страйком і просила б — молила, якщо буде треба — взяти її назад. Але він пішов, так і не поговоривши з нею, і тепер Робін думала, чи стане їй мужності — чи самопокори — подзвонити йому і просити прийняти на роботу.

Після осяяних сонцем садів зала здавалася темною. Тут були обшиті деревом стіни, жакардові завіси, картини маслом у позолочених рамах. У повітрі висів густий аромат квітів, на білосніжних скатертках виблискували скло і срібло столового начиння. Струнний квартет, дуже гучний у лункій дерев'яній коробці-кімнаті, скоро потонував у голосах гостей, що теревенили на сходах, юрмилися на майданчику, розмовляли, сміялися. Всі вже напилися шампанського й пива.

— Ну, починаймо! — заревів Джефрі, який насолоджувався цим днем як ніхто.— Запускайте!

Якби була жива мама Метью, Джефрі (подумала Робін) навряд чи зміг би дати таку волю самовираженню. Покійна місіс Канліфф суцільно складалася з холодних косих поглядів і штурханців ліктями й не терпіла виявів неконтрольованих емоцій. Сестра місіс Канліфф, Сью, була в черзі однією з перших і принесла з собою холодок — ніби її мали посадити на чолі столу і відмовили в цьому привілеї.

— Як ти, Робін? — спитала вона, дзьобнувши повітря біля вуха Робін. Нещасна, розчарована і присоромлена тим, що не відчувається щасливою, Робін раптом зрозуміла, наскільки сильно ця жінка — тепер її своячениця — її не любить.— Гарненька сукня! — додала тітка Сью, уже дивлячись на красеня Метью.

— Так шкода, що твоя бідолашна мама...— почала вона, а тоді з болісним зітханням сховала обличчя в носовичку, який тримала напоготові.

Заходили нові друзі й родичі, усміхалися, цілували молодят, потискали руки. Джефрі очолював привітальну шереду і по-ведмежому обіймав кожного, хто не чинив достатнього спротиву.

— Отже, він прийшов,— сказала улюблена кузина Робін, Кеті. Вона стала б дружкою, якби не була глибоко вагітна. Власне, ось-ось мала народити. Робін дивувалася, що Кеті ще здатна ходити. Живіт у неї був напнутий, мов кавун, коли вона потягнулася цілувати Робін.

— Хто прийшов? — не зрозуміла Робін. Кеті вже обіймала Метью.

— Твій шеф. Страйк. Мартін якраз напосівся на нього у...

— Гадаю, вже досить, Кеті,— сказав Метью і вказав у бік столу посередині кімнати.— Ти б сіла, мабуть, воно важко на такій спеці?

Робін заледве помітила наступних кількох гостей. На їхні добрі побажання вона відповідала так-сяк, усе вдивляючись у двері, через які гості входили. Невже Кеті мала на увазі, що Страйк тут, у готелі? Він приїхав за нею з церкви? Невже прийде? А де ховався? Робін усюди шукала — на терасі, у фойє, на барі. Надія підносилася і знову згасала. Може, Мартін зі своєю знаменитою нетактовністю його прогнав? Тут Робін нагадала собі, що Страйк — не таке вже слабке створіння, і знов завирувала надія, а оскільки внутрішнє «я» Робін поринуло в ці перепади сподівання й остраху, стало зовсім неможливо симулювати звичайні для весілля емоції — відсутність яких, як знала Робін, Метью

відчував і обурювався з того.

— Мартін! — зраділа Робін, коли підійшов її менший брат, уже сильно напідпитку і в оточенні друзів.

— Ну що, вже в курсі? — спитав Мартін, маючи за належне, що Робін у курсі. В руці він тримав мобільний. Ночував Мартін у друга, бо його кімнату віддали родичам з півдня.

— В курсі чого?

— Він учора спіймав Різника.

І Мартін тицьнув їй екран з новинами. Робін ахнула, коли побачила, ким виявився Різник. Рана, якої завдав їй той чоловік, боляче пульсувала.

— А він ще тут? — спитала Робін, наплювавши на прикидання.— Страйк? Він лишиться, він тобі не казав, Марте?

— Та Господи Боже,— пробурмотів Метью.

— Вибач,— помітив його роздратування Мартін.— Я чергу затримую.

Він поплентався геть. Робін розвернулася до Метью і побачила — ніби на термограмі — як від нього пашить провинною.

— Ти знав,— сказала вона, неуважно потискаючи руку двоюрідній бабусі, яка нахилилася до Робін, очікуючи на поцілунок.

— Що знав? — огризнувся Метью.

— Що Страйк спіймав...

Але тепер уваги Робін вимагали давній університетський друг і колега Метью, Том, і його наречена Сара. Робін ледве чула, що там каже Том, бо все поглядала на двері, видивляючись Страйка.

— Ти знав,— повторила Робін, коли Том і Сара пішли. Знову сталася затримка, бо Джефрі зустрів кузена з Канади.— Адже знав?

— Я вранці почув кінець новини,— пробурмотів Метью. Глянув поверх голови Робін на двері, і його обличчя закам'яніло.— Ну, ось він. Твоє бажання справдилося.

Робін озирнулася. Страйк якраз пірнув у двері: неголений, із сіро-фіолетовим оком і опухлим захитим вухом. Коли їхні погляди зустрілися, він підніс забинтовану руку і спробував винувато всміхнутися, але скривився.

— Робін,— сказав Метью,— слухай, я маю...

— За хвилику,— відповіла Робін з радістю, якої не було цілий день.

— Перш ніж ти з ним поговориш, я маю сказати...

— Метте, ну це не може почекати?

Ніхто з рідних Страйка не затримував, через травму потискати руки він не міг. Тримаючи забинтовану долоню перед собою, він почовгав вздовж привітальної шерехи. Джефрі сердито дивився на нього, і навіть мама Робін, якій Страйк під час знайомства сподобався, ледь подужала всміхнутися, коли він привітав її на ім'я. Всі гості, здавалося, витріщалися.

— Не обов'язково було влаштовувати такий драматичний вихід,— сказала Робін, усміхаючись йому в понівечене обличчя, коли Страйк нарешті став перед нею. Він широко всміхнувся у відповідь, хоч це було боляче: подорож за двісті миль, яку він так необачно утнув, таки була варта цього — що Робін ось так йому усміхається.— Увірвався до церкви. Міг просто подзвонити.

— Так, вибачте, що перекинув квіти,— відповів Страйк, звертаючись і до насупленого Метью теж.— Я дзвонив, але...

— Я сьогодні вранці без телефону,— відповіла Робін, розуміючи, що затримує чергу, але не дбаючи про те.— Підходьте,— весело сказала вона до начальниці Метью, високої рудокосої жінки.

— Та ні, я дзвонив... коли, два дні тому? — мовив Страйк.

— Що? — перепитала Робін. Метью провадив скуту розмову з Джемаймою.

— Кілька разів,— додав Страйк.— І повідомлення лишив.

— Я не отримувала дзвінків,— сказала Робін,— чи повідомлень.

Балачки, дзвін, бряцання з боку сотні гостей і ніжна мелодія у виконанні струнного квартету раптом стихли, ніби Робін опинилася в бульбашці густого шоку.

— Коли... коли ти... два дні тому?

Щойно приїхавши до батьківського дому, Робін поринула в обтяжливі передвесільні справи, однак знаходила час зазирати в телефон — часто і потай,— сподіваючись, що Страйк дзвонив чи писав. Лежачи на самоті в ліжку, вона переглянула історію дзвінків, слабо сподіваючись, що знайде щось пропущене, але виявила, що всю історію стерто. Останні два тижні Робін майже не спала, тож вирішила, що через утому схбила, натиснула не ту кнопку і сама все випадково видалила...

— Я не хочу лишатися,— бовкнув Страйк.— Я просто хотів вибачитися і запросити тебе...



— Ти маєш лишитися,— озвалася Робін і схопила його за руку, ніби боячись, що Страйк утече.

Серце калатало так швидко, що вона ледве дихала. Робін знала, що сильно зблідла; гамірне приміщення хиталося навколо.

— Будь ласка, лишайся,— сказала вона, досі тримаючи Страйка за руку і не звертаючи уваги на сердитого Метью поруч.— Я... я маю з тобою поговорити. Мамо? — покликала вона.

Лінда вийшла з шереди. Вона ніби чекала, що донька її покличе, але щасливою не видавалася.

— Зможеш десь усадовити Корморана? — спитала Робін.— Може, зі Стівеном і Дженні?

Неусміхнена Лінда повела Страйка геть. Ще кілька гостей чекало на можливість привітати молодят і родину. Робін уже не здатна була усміхатися і мило теревенити.

— Чому я не бачила дзвінків від Корморана? — спитала вона у Метью, а літній чоловік, якого ніхто не привітав, почовгав до столів.

— Я намагався тобі сказати...

— Метью, чому я не бачила дзвінків?

— Робін, ми можемо про це поговорити пізніше?

Правда так несподівано вразила Робін, що вона ахнула.

— Ти видалив мою історію дзвінків,— сказала вона, а думки її шалено перескакували від одного висновку до іншого.— Ти питав у мене пароль, коли я повернулася з убиральні на заправці...— (Двоє останніх гостей побачили, які у молодят обличчя, і поспішили пройти повз них, не підходячи привітатися).— Ти забрав мій телефон. Сказав, треба щось уточнити про медовий місяць. Ти прослухав його повідомлення?

— Так,— відповів Метью.— І видалив.

Тиша, що ніби оповила Робін, перетворилася на високочастотний виск. У голові запаморочилося. Ось вона: стоїть у пишній мереживній сукні (яка навіть не подобається їй), у сукні, яку довелося перешивати, бо одного разу весілля вже відклали через інші церемоніальні зобов'язання. На периферії зору Робін коливалася сотня розмитих облич. Голодні гості чекали.

Її очі знайшли Страйка, що стояв спиною до Робін, поруч з Ліндою, і чекав, поки на стіл її старшого брата Стівена покладуть ще один бенкетний набір. Робін уявила, як підходить до нього і каже:

«Вшиваймося звідси». Що б він на таке сказав?

Її батьки витратили на цей день тисячі фунтів. Повна зала людей чекає, щоб молодята сіли на свої місця за центральним столом. Робін, біліша за свою весільну сукню, слідом за чоловіком рушила туди під оплески гостей.

Метушливий офіціант ніби навмисно подовжував незручність для Страйка. Доводилося стояти перед усіма столами, чекаючи, поки буде готовий бенкетний набір. Лінда, майже на фут нижча за детектива, чекала поруч, поки молодик на міліметр посунув десертну виделку і розвернув тарілку так, щоб стояла симетрично до сусідніх. Страйк майже не бачив обличчя Лінди під сріблястим капелюшком, але роздивився достатньо, щоб знати: вона злиться.

— Дуже дякую,— сказав він нарешті, щойно офіціант відійшов, але тільки взявся за спинку свого стільця, як Лінда упіймала його за рукав. Легкий дотик був усе одно що кайданки, адже супроводжувала його аура материнського гніву й ображеної гостинності. Лінда була дуже схожа на доньку. Теж мала золтаво-руде волосся, хоч і зблякле, а сріблястий капелюшок підкреслював її ясні сіро-блакитні очі.

— Нащо ви прийшли? — спитала вона крізь зціплені зуби. Навколо метушилися, разносячи закуски, офіціанти. Принаймні поява їжі відволікла інших гостей. Почалися розмови, увага людей звернулася до давно очікуваного частування.

— Щоб попросити Робін повернутися до мене на роботу.

— Ви її вигнали. І розбили їй серце.

Страйкові було що сказати на це, але він не сказав, бо поважав страждання, які, мабуть, пережила Лінда, коли побачила в доньки на руці восьмидюймову рану від ножа.

— На неї напали тричі, поки вона на вас працювала,— провадила Лінда, червоніючи.— Тричі.

Страйк міг цілком щиро сказати Лінді, що бере на себе відповідальність тільки за перший випадок. Другий стався після того, як Робін проігнорувала чіткі настанови з його боку, а щодо третього, то Робін не лише прямо не послухалася його, а й поставила під загрозу розслідування вбивства і цілий його бізнес.

— Вона не спала. Я ночами чула, як вона...— очі Лінди сильно блищали. Вона відпустила Страйка, прошепотівши: — У вас немає доньки. Ви не розумієте, що ми пережили...

Страйк не встиг зібрати докупі утомлені думки, як вона вже пішла. Він перехопив погляд Робін, яка навіть не торкнулася своєї закуски. Вона дивилася на нього з розпачем, ніби боялася, що Страйк зараз піде. Він звів брови й нарешті упав на свій стілець.

Кремезна постать ліворуч зловісно посовалася. Страйк озирнувся і знову побачив очі, як у Робін, цього разу над войовничою щелепою і під наїжаченими бровами.

— Ви, мабуть, Стівен,— сказав Страйк.

Старший брат Робін щось хрюкнув, сердито зиркнув на нього. Вони обоє були кремезні; оскільки їх посадовили тісно поруч, Стівен своїм ліктем зачепив лікоть Страйка, коли потягнувся по пиво. Інші гості за столом усі дивилися на Страйка. Він підняв праву руку в несміливому вітальному жесті, тільки тоді згадав про бинти — і зрозумів, що повернувся до себе ще більше уваги.

— Привіт, я Дженні, дружина Стівена,— мовила широкоплеча брюнетка, що сиділа з другого боку від Стівена.— Вам, здається, не завадить випити.

Вона передала непочату пінту пива над Стівеновою тарілкою. Страйк був ладен розцілувати її від удячності. Але під сердитим поглядом Стівена обмежився щирим «дякую» і за один ковток випив половину пінти. Краєм ока він побачив, як Дженні щось каже Стівенові на вухо. Останній дочекався, поки Страйк відставить пиво, прочистив горлянку і грубувато мовив:

— Я так розумію, вас слід привітати.

— Чого? — тупо спитав Страйк.

Обличчя Стівена трішки пом'якшилося.

— Ви спіймали того вбивцю.

— А, так,— кивнув Страйк, узяв лівою рукою виделку і поштрикав лососеву закуску. Тільки проковтнувши все і побачивши, що Дженні сміється, він зрозумів, що мав би поводитися поважніше.— Вибачте,— пробурмотів він.— Дуже голодний.

Стівен уже дивився на нього майже схвально.

— Та який з того зиск, га? — спитав він і глянув на власну порцію мусу.— Одне повітря.

— Корморане,— мовила Дженні,— а ви не помахасте Джонатану? То ще один брат Робін — он там сидить.

Страйк глянув у вказаному напрямі. Стрункий молодик з таким

самим волоссям, як у Робін, з ентузіазмом махав йому з-за сусіднього столу. Страйк і собі несміло підніс руку.

— Ви її повернути прийшли? — різко спитав Стівен.

— Так, — відповів Страйк. — Повернути.

Він майже чекав, що Стівен розсердиться, але той тільки зітхнув.

— Мабуть, треба з того радіти. В житті не бачив її такою щасливою, як коли пішла до вас працювати. Як ми були малі й вона казала, що хоче бути поліціанткою, я її до сказу доводив, — додав він. — Тепер шкодую, — провадив Стівен, прийнявши нову пінту від офіціанта і проковтнувши чималу частину кухля, перш ніж провадити. — Ми вже так паскудно поводитися тоді з нею, а потім... ну, тепер вона вже вміє за себе постояти.

Очі Стівена звернулися до центрального столу, і Страйк, що сидів до того столу спиною, вирішив, що має право теж поглянути на Робін. Вона сиділа мовчазна, не їла, не дивилася на Метью.

— Потім, друже, — почув він голос Стівена, озирнувся і побачив, що його сусіда випростав дуже довге ручисько як перепону між Страйком і котримсь із друзів Мартіна, що встав з-за столу і вже нахилився щось у Страйка питати. Засоромлений друг пішов.

Дякую, — сказав Страйк, допиваючи пиво Дженні.

— Звикай, — мовив Стівен і одним ковтком доїв свій мус. — Ти спіймав Шеклвелльського різника. Будеш, друже, знаменитістю.

Кажуть, що в момент шоку все довкруз зливається, але в Робін було не так. Приміщення навколо було видно дуже добре, в усіх подробицях: осяйні квадрати світла, що падало крізь завіси на вікнах, емалева ясність лазурового неба за склом, дамастові скатертини, затулені ліктями й хаотично розставленими склянками, рум'янець, що поступово заливав щоки гостей, які запихалися їжею й заливалися напоями; патриціанський профіль тітки Сью аж ніяк не пом'якшується від дружньої балачки сусідів; тремтить дурний жовтий капелюшок Дженні, яка жартує зі Страйком... Робін бачила Страйка. Її очі так часто поверталися до його спини, що вона б легко намалювала його пом'ятий піджак, густі темні кучері на потилиці, вуха: ліве — опухле, більше за праве через ножове поранення.

Ні, шок, який спіткав її у привітальній шерезі, аж ніяк не затьмарив Робін очі. Натомість він дивно вплинув на її слух і відчуття часу. Був момент, коли Метью точно умовляв її поїсти, але Робін цього не

розуміла, аж поки запопадливий офіціант не прибрав повну тарілку їжі з-під її носа. Все, що їй казали, ледве просочувалося крізь щільну стіну, що зімкнулася навколо після того, як Метью зізнався у зраді. І в цій невидимій камері, що відділяла Робін від решти людей у залі, в її крові вирував адреналін, раз у раз викликаючи охоту підвестися й піти собі.

Якби Страйк сьогодні не приїхав, Робін могла б ніколи не дізнатися, що він хотів її повернути, що можна не мучитися від сорому, злості, приниження й образи, які мордували її від того страшного вечора, коли Страйк її вигнав. Метью намагався відібрати у Робін єдине, що могло її врятувати, те, про що вона плакала досвітніми годинами, поки всі інші спали: відновлення її самоповаги, роботи, яка означала для Робін усе, дружби, про яку вона й не знала, що то за дарунок долі, поки дружба не скінчилася. Метью збрехав і брехав далі. Він сміявся й усміхався, поки Робін ледве дужала ті дні перед весіллям, прикидалася, що тішиться, втративши життя, яке любила. Невже їй вдалося обдурити Метта? Невже він повірив, що вона дійсно радіє тому, що життя зі Страйком скінчилось? Якщо повірив, то Робін вийшла за чоловіка, який геть її не знає, а якщо не повірив...

Забрали десерт, і Робін зобразила усмішку для стурбованого офіціанта, який питав, чи може запропонувати ще щось, бо це була вже третя страва, якої вона не торкнулася.

— Гадаю, у вас немає зарядженої рушниці? — поцікавилася Робін.

Серйозність, з якою вона це спитала, обдурила офіціанта. Він усміхнувся, тоді спантеличився.

— Та нічого,— мовила вона.— Не зважайте.

— Заради Бога, Робін,— сказав Метью, і Робін зі спалахом люті й насолоди зрозуміла, що Метью панікує, боїться того, що вона може вчинити, того, що трапиться далі.

Подали каву у струнких срібних кухликах. Робін дивилася, як офіціанти розливають каву, як на столи ставлять маленькі таці з птіфурами. Вона бачила, як Сара Шедлок у тісній бірюзовій сукні без рукавів помчала до вбиральні, поки не почалися промови, бачила глибоко вагітну Кеті, яка човгає слідом у туфлях без підборів, утомлена й обрєзка, несучи перед собою велетенський живіт, а тоді очі Робін знову повернулися до Страйка. Він запихався птіфурами й розмовляв зі Стівеном. Робін була рада, що всадовила його біля Стівена. Вона так і думала, що вони поладнають.

Потім попросили тиші, й одразу зашаруділи, завовтузилися, почали совати стільцями гості, які сиділи до центрального столу спинами і хотіли розвернутися, щоб бачити промовців. Робін побачила очі Страйка. Його виразу обличчя вона не зрозуміла. Він не зводив з неї очей, поки не підвівся її батько, який поправив окуляри і почав говорити.

Страйкові кортіло лягти — а коли не можна, то бодай сісти в машину до Шпеника, де можна опустити спинку сидіння. За останні дві доби він спав години зо дві, а суміш потужного знеболювального і тепер уже чотирьох пінт пива нагнала такий сон, що Страйк раз у раз вирубався, зіперши щоку на кулак, і рвучко сідав прямо, коли скроня зіслизала з кісточок.

Він жодного разу не питав у Робін, ким працюють її батьки. Якщо Майкл Еллакотт і натякнув на свою професію під час промови, Страйк це прогавив. Батько Робін на вигляд був сумирний чоловік, майже схожий у тих рогових окулярах на професора. Всі діти успадкували його зріст, але тільки Мартіну передалися його карі очі й темне волосся.

Промову написали — чи, може, переписали,— коли Робін втратила роботу. З батьківською любов'ю Майкл говорив про особисті якості Робін, про її розум, наполегливість, щедрість і доброту. Йому довелося спинитися й прочистити горлянку, коли мова пішла про його гордість за єдину доньку, але замість переліку її досягнень у промові було порожнє місце — лакуна на місці всього, що вона насправді зробила чи пережила. Звісно, про деякі пережиті Робін речі не личило говорити в цій велетенській залі, яка чимось нагадує скриньку для сигар, у присутності цих гостей при пір'ї і комірцях на гудзиках,— але в очах Страйка сам факт того, що вона те все пережила, якнайкраще свідчив про її якості, і йому здалося — навіть крізь сонливість,— що таке варто було би бодай визнати.

Але більше ніхто так не думав. Страйк навіть відчув якесь полегшення з боку присутніх, коли Майкл завершив промову, не натякнувши на ножі, рани, маску горили чи балаклаву.

Прийшов час для промови нареченого. Під енергійні оплески Метью зіп'явся на ноги, але Робін так і тримала руки на колінах, дивлячись у вікно навпроти. Сонце вже низько спустилося безхмарним небом і кидало довгі темні тіні на газон.

Десь у залі бриніла бджола. Промова Метью цікавила Страйка



значно менше, ніж Майклова, тож він зручніше влаштувався на стільці, схрестив руки на грудях і заплющив очі. Десь хвилину він слухав про те, що Метью і Робін знайомі змалечку, але тільки в шостому класі Метью помітив, яка гарненька ця дівчинка, що її він колись переміг під час перегонів з яйцем і ложкою...

— Корморане!

Страйк різко підхопився і за темною плямою на піджаку зрозумів, що пустив слину. Сонними очима він глянув на Стівена, який штурхнув його ліктем.

— Ти заснув,— тихо пояснив той.

Страйк не встиг відповісти, як зала вибухнула оплесками. Метью знову сидів — неусміхнений.

Точно вже майже кінець... ба ні, он на ноги спинається дружба Метью. Прокинувшись, Страйк зрозумів, який повний у нього міхур. Лишалось тільки сподіватися, що цей хлоп швидко договорить.

— Ми з Меттом познайомилися на регбі,— повідомив дружба, і стіл навпроти вибухнув п'яними вітаннями.

— Нагору,— промовила Робін.— Негайно.

Це були перші слова, які вона сказала своєму чоловікові, відколи вони сіли за стіл. Ледь устигли затихнути оплески після промови дружби, Страйк підвівся, але Робін розуміла, що він іде всього-на-всього до вбиральні, бо він спинив офіціанта і питав дорогу. Хай там як, тепер Робін розуміла, що Страйк хоче її повернути, тож була певна, що він лишиться, щоб почути її згоду. Погляд, яким вони обмінялися, коли принесли закуски, запевнив Робін у цьому.

— За півгодини вийде гурт,— заперечив Метью.— Ми маємо...

Але Робін уже прямувала до дверей і несла за собою невидимі стіни, якими відгородилася, холодна й безслізна, поки виголошував промову батько, поки знервовано виговорювався Метью, поки його дружба зачитував нудні старі історії з життя регбійної команди. Було непевне враження, ніби мама намагалася спинити Робін, коли та пробивалася крізь натовп гостей, але вона не зважила на те. Вона слухняно висиділа бенкет і промови. Світ завинив їй трохи приватності та свободи.

Тож вона піднялася нагору, притримуючи край спідниці над дешевими туфлями, і рушила м'яким ковроліном коридору, навіть не знаючи до ладу, куди йде. За спиною лунали швидкі кроки Метью.

— Перепрошую,— звернулася Робін до підлітка в жилеті, що вивозив з підсобки кошик для білизни,— а де номер молодят?

Хлопець глянув на неї, на Метью, а тоді хтиво вишкірився.

— Не поводься, мов кінчений,— холодно мовила Робін.

— Робін! — сказав Метью, а хлопець почервонів.

— Отуди,— хрипко вимовив він і вказав напрямом.

Робін рушила далі. Ключ, як вона знала, мав при собі Метью. Він разом з дружбою був у готелі ще з вечора, хоча, звісно, і не в номері для молодят.

Коли Метью відімкнув двері, Робін зайшла усередину, відзначила пелюстки троянд на ліжку, шампанське в цеберку з льодом, великий конверт, адресований містеру й місіс Канліффам. З полегшенням Робін побачила сумку, в яку планувала скласти багаж для подорожі-сюрпризу на їхній медовий місяць. Розстебнувши змійку, вона запустила у сумку здорову руку і намацала бандаж, який зняла перед фотографуванням. Натягнувши бандаж на другу руку зі свіжим болючим шрамом, вона зняла з пальця обручку і кинула її на тумбочку поруч з шампанським у цеберку.

— Що ти робиш? — злякано й агресивно спитав Метью.— Що... Нащо ти її зняла? Не хочеш одружуватися?

Робін глянула на нього. Вона думала, що відчує полегшення, коли вони опиняться наодинці й можна буде говорити вільно, але масштаб скоєного ним попирав усяке намагання висловитися з цього приводу. Робін читала страх перед її мовчанням у його очах, у згорблених плечах. Свідомо чи ні, Метью став точно між нею і дверима.

— Добре,— голосно мовив він,— я знаю, що не повинен був...

— Ти знав, що для мене означала та робота. Знав.

— Я не хотів, щоб ти туди поверталася, розумієш? — закричав Метью.— На тебе напали, Робін! Ударили ножом!

— Я сама була винна!

— Трясця, та він тебе вигнав!

— Бо я зробила те, чого він казав мені не робити...

— Я так і знав, що ти його захищатимеш! — загорлав Метью, втрачаючи будь-який самоконтроль.— Я знав, що коли ти з ним поговориш, то побіжиш назад, мов кімнатна собачка!

— Ти не можеш приймати за мене такі рішення! — закричала Робін.— Ніхто не має права, чорт забирай, перехоплювати мої дзвінки і

стирати мої повідомлення, Метью!

Де й поділися стриманість і прикидання. Одне одного вони чули хіба що випадково, коли ненадовго спинялися ковтнути повітря. Кожен горлав, жбурляючи своє обурення й біль, мов вогненні списи, що вигорали на порох, не встигнувши поцілити у свою жертву. Робін дико вимахувала руками, потім заверещала, бо рука спалахнула болем, а Метью у праведному гніві вказав на те, що цей шрам залишиться у неї назавжди — і все через її дурну необачність і роботу у Страйка. Ніякої згоди не дійшли, нічого не пробачили, ні за що пробачень не просили: всі сварки, що траплялися в них за останній рік, вели до цього протистояння: короткі сутички перед справжньою війною. За вікном день швидко тонує у надвечір'ї. В Робін розколювалася голова, крутило шлунок, відчуття, ніби її душать, ставало нестерпним.

— Ти бісився, що я стільки працюю! Тобі байдуже було, що вперше в житті я була щаслива на роботі, тож ти збрехав! Знав, скільки це для мене значить, і збрехав! Як ти міг видалити мою історію дзвінків, видалити записи мого автовідповідача?..

Робін раптом опустила у велике крісло з бахромою і сховала обличчя в долонях. У голові паморочилася від гніву й шоку натщесерце.

Десь далеко у ковроліновій тиші готельних коридорів ляснули двері, засміялася жінка.

— Робін,— хрипко вимовив Метью.

Вона почула, як він підходить, і випростала руку, спиняючи його.

— Не чіпай мене.

— Робін, я розумію, що не мав так чинити. Я не хотів, щоб ти знов постраждала.

Робін ледве чула його. Вона сердилася не тільки на Метью, а й на Страйка. Він мав передзвонити. Мав пробувати ще і ще. «Якби він передзвонив, мене б тут зараз не було».

Ця думка її налякала.

«Якби я знала, що Страйк хоче повернути мене, чи вийшла б я за Метью?»

Вона почула шурхіт смокінга Метью і зрозуміла, що він дивиться на годинник. Мабуть, гості внизу вирішили, що вони піднялися нагору здійснити консумацію шлюбу. Робін могла легко уявити, як Джефрі виголошує сороміцькі жарти, поки їх немає. Гурт буде на місці протягом години. Робін знову згадала, як дорого це весілля обійшлося їй

батькам. І ще — згадала, що гроші, які пішли на скасовану зимову церемонію, повернути не вдалося.

— Гарзд,— безбарвним голосом мовила вона.— Ходімо вниз і потанцюймо.

Робін підвелася й автоматичним жестом розгладила спідницю. Метью підозріло придивився до неї.

— Ти впевнена?

— Треба витримати сьогоднішній день,— відповіла Робін.— Люди приїхали здалеку. Мама з татом заплатили силу-силенну грошей.

Знову підхопивши спідницю, вона рушила до дверей.

— Робін!

Вона озирнулася, чекаючи, що Метью скаже «Я тебе кохаю», усміхнеться, почне вмовляти, прагнучиме справжнього примирення.

— Оце не забудь вдягнути,— мовив він і простягнув Робін зняту нею обручку. Обличчя в нього було таке саме холодне, як і в неї.

Оскільки Страйк планував залишитися і дочекатися розмови з Робін, то не вигадав нічого кращого, ніж пити. Стівен і Дженні охоче охороняли його, але Страйк позбавив їх свого товариства, гадаючи, що парі хочеться вільно спілкуватися з друзями й рідними, і повернувся до звичних методів, що їх використовував, коли доводилося відштовхувати цікавих незнайомців: поклався на власні загрозливі габарити і вічно похмуре обличчя. Якийсь час Страйк ховався в кутку бару, колісаючи пінту пива, тоді перебрався на терасу, де став окремо від решти курців, споглядаючи пістрявий вечір і вдихаючи солодкий дух луки під кораловим небом. Навіть Мартін і його друзі, що напилися як чіп і курили в колі, мов підлітки, не знайшли в собі нахабства чіплятися до нього.

Незабаром гостей уміло оточили і гамузом загнали назад до обшитої деревом зали, яка за їхньої відсутності перетворилася на танцювальний майданчик. Половину столів прибрали, решту зсунули вбік. За підсилювачами стояв наготові гурт, але молодята досі не повернулися. Якийсь пінний, червонопикий і огрядний пан (Страйк так зрозумів, що це батько Метью) вже кілька разів пожартував про причини такої відсутності, аж тут до Страйка підійшла жінка в тісній бірюзовій сукні. Прикраса з пір'я в неї на голові полоскотала Страйкові ніс, коли вона наблизилася, щоб потиснути йому руку.

— Ви — Корморан Страйк, так? — спитала жінка.— Така честь! Я

— Сара Шедлок.

Страйк усе знав про Сару Шедлок. Вона спала з Метью в університеті, коли той підтримував стосунки з Робін на відстані. Страйк знову показав бинти, щоб пояснити, чому не потискає рук.

— Ой, бідолашечка!

За Сарою виник п'яний лисань, мабуть, молодший, ніж здавалося.

— Том Терві,— мовив він, вдивляючись у Страйка розфокусованими очима.— Збіса добра робота. Чудово впорався, друже. Збіса добра робота.

— Ми так давно хотіли з вами познайомитися! — сказала Сара.— Ми — давні друзі Метта й Робін.

— Шекл... Шеклвелльський різник,— гикнув Том.— Збіса добра робота.

— Ой, бідолашечка,— повторила Сара, торкаючись Страйкового біцепса й усміхаючись до його побитого обличчя.— Невже це він вас так?

— Всім ц'каво,— п'яно вишкірився Том.— Аж стриматися не можуть. Вам слід було виг'лосити промову замість Генрі.

— Ха-ха,— мовила Сара.— Мабуть, вам того не дуже хотілося б. Мабуть, ви сюди поїхали одразу після того, як... ох, не знаю... невже так і є?

— Пані та панове,— оголосив затурканий розпорядник бенкету, якого непомітна поява Метью та Робін заскочила зненацька,— будь ласка, вітайте містера й місіс Канліффів!

Неусміхнені молодята вийшли на середину зали. Всі, крім Страйка, аплодували. Вокаліст гурту взяв у розпорядника мікрофон.

— Ця пісня з минулого Метью і Робін багато значить для них,— сказав він, а Метью обійняв Робін за талію і взяв за руку.

З тіні виступив весільний фотограф і знову почав клацати, трохи насупившись, бо на руці в нареченої знову з'явився потворний гумовий бандаж.

Пролунали перші акустичні акорди пісні «Куди ти підеш» гурту «Коллінг». Метью і Робін почали кружляти на місці, не дивлячись одне одному в обличчя.

*So lately, been wondering, Who will be there to take my place  
When I'm gone, you'll need love*

*To light the shadows on your face... [1]*

«Що за дивний вибір „нашої пісні“»,— подумав Страйк... і на його очах Метью підсунувся ближче до Робін, міцніше стиснув її тонку талію, нахилив до неї красиве обличчя і щось прошепотів на вухо.

Удар кудись у сонячне сплетіння протяв туман втоми, полегшення й алкогольного сп'яніння, який цілий день не давав Страйкові зрозуміти, що насправді означає це весілля. Тепер, дивлячись на танець молодят — Робін у довгій білій сукні з вінком з руж на голові, Метью у темному костюмі тулиться обличчям до щоки нареченої,— Страйк мусив визнати: він уже дуже давно і дуже щиро сподівався, що Робін не одружиться. Він хотів, щоб вона лишалася вільною — вільною бути частиною того, що вони складали разом. Вільною — і коли змінилися б обставини... Вільною, щоб одного дня вони, може, виявили, ким ще можуть стати одне одному.

«Та пішло воно все».

Якщо захоче поговорити, хай дзвонить. Відставивши порожню склянку на підвіконня, Страйк розвернувся і пішов геть крізь натовп гостей, що розступалися від його похмурого обличчя.

Робін якраз розвернулася і побачила, що Страйк іде. Відчинилися двері. Він пішов.

— Пустити мене.

— Що?

Робін випручалася, вкотре підхопила спідницю, щоб рухатися вільно, а тоді майже вибігла геть із зали, мало не врізавшись у свого батька й тітку Сью, що спокійно вальсували собі поруч. Метью лишився стояти сам посеред зали, а Робін пробилася крізь юрму приголомшених гостей до дверей, які щойно зачинилися.

— Корморане!

Страйк уже був на середині сходів, але почув своє ім'я й озирнувся. Йому сподобалося волосся Робін — довгі хвилі, увінчані короною з йоркширських руж.

— Мої вітання.

Робін спустилася на кілька сходинок, відчуваючи клубок у горлі.

— Ти справді хочеш, щоб я повернулася?

Він спромігся на усмішку.

— Я кілька годин сюди їхав зі Шпенником у машині, про яку сильно



підозрюю, що вона крадена. Звісно, я хочу, щоб ти повернулася.

Робін засміялася, хоч і зі сльозами на очах.

— І Шпеник тут? Треба було його привести!

— Шпеника? Сюди? Він би облазив усі кишені й вигріб касу.

Робін знову засміялася. З очей зірвалися сльози і покотилися щоками.

— Де ти ночуватимеш?

— У машині, Шпеник повезе мене додому. Стягне з мене страшні гроші. Це неважливо,— хрипко додав Страйк, щойно Робін розтулила рота.— Воно того варте, якщо ти повернешся. Більш ніж варте.

— Цього разу я хочу контракт,— заявила Робін, але суворість тону пом'якшив вираз її очей.— Справжній.

— Вважай, що маєш.

— Ну добре. Що ж, побачимося...

Коли ж вони побачаться? Вона має на два тижні поїхати у весільну подорож.

— Дай мені знати,— сказав Страйк.

Він розвернувся і почав був спускатися далі.

— Корморане!

— Що?

Робін підійшла до нього, спинилася на сходинку вище. Тепер їхні очі були на одному рівні.

— Я хочу почути, як ти його спіймав і все таке.

Страйк усміхнувся.

— Це зачекає. Але без тебе я б не впорався.

Ні він, ні вона не змогли б сказати, чия то була ініціатива — може, вони почали одночасно. Опам'яталися вони тримаючи одне одного у міцних обіймах — Робін поклала підборіддя Страйкові на плече, він заховав обличчя у її волоссі. Від нього тхнуло потом, пивом, медичним спиртом, від неї пахло трояндами і легкими парфумами, за якими Страйк скучив, відколи Робін пішла з офісу. Торкатися її було чимось новим і водночас знайомим, ніби колись давно він її вже обіймав, ніби роками скучав за цим, сам того не знаючи. За зачиненими дверима і далі грала музика:

*I'll go wherever you will go  
If I could make you mine... [2]*

Розірвали обійми вони так само несподівано, як і потягнулися одне до одного. По обличчю Робін струменіли сльози. Протягом якоїсь божевільної миті Страйкові хотілося сказати «Ходімо зі мною», але він розумів, що є слова, які не можна взяти назад чи забути, і це були якраз такі слова.

— Дай мені знати,— повторив він. Хотів був усміхнутися, але всміхатися було боляче. Помахавши забинтованою рукою, Страйк почав спускатися і вже не озирався.

Робін дивилася, як він іде, і несамовито витирала з обличчя гарячі сльози. Якби він сказав «Ходімо зі мною», вона б пішла — але що далі? Робін ковтнула, витерла носа, тоді розвернулася, підхопила сукню і почала повільно підніматися назад до свого чоловіка.

## **Минув рік**

## **Частина перша**

Я чув, що він збирається розширюватися... що шукає здібного помічника.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Усезагальний потяг до слави такий сильний, що люди, до яких вона приходить випадково і попри їхнє бажання, дарма чекають на співчуття.

Протягом довгих тижнів після піймання Шеклвелльського різника Страйк боявся, що його найвищий детективний тріумф завдав смертельного удару його кар'єрі. Тепер здавалося, що два попередні спалахи загальної цікавості до його агенції були просто миттями, коли потопельник ненадовго занурюється у воду, перш ніж на правду опуститися на дно. Бізнес, заради якого Страйк пішов на такі жертви, заради якого так багато працював, головню спирався на його здатність невпізнаним ходити лондонськими вулицями, та після піймання серійного вбивці Страйк міцно посів своє місце в уяві громадськості: сенсація, про яку шуткують на вечірніх шоу, об'єкт цікавості тим більшої, що він відмовляється її задовольнити.

Видушивши все до останньої краплі з теми Страйкової геніальності в упійманні Різника, преса заходилася копатися в родинній історії Страйка. Газети назвали її «мальовничою», хоч для самого Страйка то був ніби вічний важкий клубок усередині, якого він старався не торкатися: батько — рок-зірка, покійна мати — супергрупі, кар'єра в армії, що закінчилася з утратою ноги. Усміхнені журналісти з чековими книжками напосілися на єдину з братів і сестер, з ким Страйк ділив дитинство,— на його зведенючку Люсі. Армійські знайомі відпускали жартівливі ремарки, і за їхнім грубим гумором Страйк бачив заздрість і посміх. Батько, якого Страйк бачив двічі за життя і чиїм прізвищем не користувався, через своїх піарників видав заяву, що натякала на існування дружніх стосунків подалі від цікавих очей. Після піймання Різника відголоски лунали у Страйковому житті ще цілий рік, і він досі не мав певності, що все позаду.

Звісно, у перетворенні на найвідомішого приватного детектива в Лондоні знайшлися і плюси. Одразу після суду до Страйка почали стікатися нові клієнти, і скоро вони з Робін вже фізично не могли самі

займатися всіма справами. Оскільки Страйкові краще було на якийсь час причаїтися, він кілька місяців головно працював з офісу, а наймані підрядники — здебільшого колишні військові й поліціанти, Незрідка нинішні приватні охоронці — робили більшу частину роботи. Страйк виходив ночами і виконував паперову роботу. Цілий рік агенція мала стільки справ, скільком можна було дати раду, і Страйк зміг нарешті підняти зарплатню Робін, виплатити останні зі своїх величезних боргів і придбати тринадцятирічну «БМВ» третьої серії.

Люсі та його друзі вирішили, що машина і нові працівники — то ознака, що Страйк досягнув упевненого процвітання. Насправді після оплати захмарної оренди гаража в центрі Лондона і виплати боргів Страйк майже не мав грошей і далі жив у двокімнатному помешканні над офісом, готуючи собі їжу на єдиній конфорці.

Складнощі управління фрілансерами-підрядниками і нерівномірна якість послуг жінок і чоловіків, яких наймала агенція, були суцільним джерелом головного болю. Страйк знайшов лише одного чоловіка, якого тримав у себе на більш-менш постійній основі. То був такий собі Енді Гатчино, худий меланхолійний колишній коп, на десять років старший за свого нового шефа. Йому дав чудові рекомендації друг Страйка у столичній поліції, детектив-інспектор Ерик Вордл. Гатчинс передчасно вийшов у відставку, коли йому зненацька майже паралізувало ліву ногу; було діагностовано розсіяний склероз. Укладаючи контракт зі Страйком, Гатчинс попередив, що може не завжди бути в формі, й пояснив, що хвороба непередбачувані але за останні три роки рецидивів не було. Гатчинс дотримувався спеціальної знежиреної дієти, і на Страйків смак, то були тортури: ніякого червоного м'яса, сиру, шоколаду, нічого смаженого. Скрупульозний і терплячий, Енді міг нормально працювати без постійного контролю, а це вже було більше, ніж можна було сказати про всіх Страйкових працівників — окрім Робін. Йому і досі здавалося неймовірним, що жінка, яка прийшла в його життя тимчасовою секретаркою, стала його напарницею і видатною колегою.

Інше питання — чи лишилися вони друзями.

За два дні після весілля Робін і Метью, коли неможливо було увімкнути телевізор так, щоб не почути з нього власне ім'я, преса викурила Страйка з квартири, й він пішов шукати прихистку не у друзів чи сестри (хоч вони й запрошували), а в «Травелоджі» біля станції

«Монумент». Там він отримав омріяні спокій і самоту; тут можна було годинами спати, і ніхто не чіпав; і тут Страйк спорожнив дев'ять бляшанок світлого пива, відчуваючи чимдалі сильніше бажання поговорити з Робін з кожною бляшанкою, яку жбурляв (з чимдалі меншою влучністю) у кошик до сміття на іншому кінці кімнати.

Після тих обіймів на сходах, до яких раз у раз линули думки Страйка, вони не контактували. Він був упевнений, що Робін у Мессемі живе мов у пеклі — вирішує, чи розлучитися, чи скасувати шлюб, думає, як продати спільну квартиру, витримує навалу одночасно преси й рідних. Що саме їй сказати, як достукається, Страйк не уявляв. Він тільки знав, що хоче почути її голос. І десь у цю мить, п'яно копирсаючись у сумці, він виявив, що не взяв зарядний пристрій для мобільного — а той здох. Не знітившись, Страйк набрав довідку і спромігся — після багатьох прохань говорити чіткіше — зв'язатися з помешканням батьків Робін.

Слухавку взяв її тато.

— М'жна м'ні п'говорити з Р'бін?

— З Робін? Боюся, вона поїхала у весільну подорож.

Протягом якоїсь сонної миті Страйк не міг уторопати, що йому кажуть.

— Алло? — спитав Майкл Еллакот, а тоді сердито заговорив: — Наскільки я розумію, ви черговий журналіст. Моя донька за кордоном, а вас я прошу більше не дзвонити в цей будинок.

Страйк повісив слухавку і пив, поки не відрубався.

Злість і розчарування обсїдали його ще багато днів, анітрохи не пом'якшені розумінням, що, на думку більшості, жодного права втручатися в особисте життя своєї підлеглої він не має. Робін — не та жінка, за яку він їй мав, якщо сумирно сіла на літак в товаристві чоловіка, якого Страйк називає «те чмо». І тим не менш, коли він сидів у гостелі з новою зарядкою і пивом і чекав, поки його ім'я зникне з новин, Страйка охопило щось подібне на депресію.

Свідомо намагаючись не думати про Робін, Страйк вийшов зі свого добровільного відлюдництва, прийнявши запрошення, якого за інших обставин уникнув би: повечеряти з інспектором Ериком Вордлом, його дружиною Ейприл і їхньою подругою Коко. Страйк чудово розумів, що там за план. Раніше Коко вже намагалася дізнатися через Вордла, чи є у Страйка дівчина.

Коко була маленька, худенька і дуже гарненька, мала помідорно-червоне волосся, працювала татуювальницею і ще танцювала бурлеск. Страйк мусив би помітити небезпеку. Коко істерично сміялася ще до того, як почала пити. Страйк запросив її до ліжка у «Травелоджі» десь із тими самими думками, з якими випив дев'ять бляшанок пива.

У наступні тижні довелося важко позбуватися Коко. Страйк не пишався цим, але коли ховаєшся від преси, добре й те, що випадковим коханкам важче тебе вистежити.

Минув рік, і Страйк досі не розумів, чому Робін вирішила лишитися з Метью. Мабуть, її почуття до чоловіка такі глибокі, аж вона не розуміє, що то насправді за один. Сам Страйк теж тепер має дівчину. Зустрічаються вже десять місяців — найдовші стосунки від часу, коли він розійшовся з Шарлоттою, єдиною жінкою, яку колись думав пошлюбити.

Емоційна відстань між партнерами-детективами стала простим фактом щоденного життя. Нарікати на роботу Робін Страйк не міг. Вона робила все, що їй казали, швидко, вправно і з великою ініціативністю й вигадливістю. Однак Страйк помітив, що вона якась стримана, якою не була раніше. Робін здавалася йому ніби сіпаною, і раз чи двічі, роздаючи задачі напарниці й підрядникам, він відзначив на її обличчі порожній, розфокусований вираз, що його непокоїв. Страйк знав, який вигляд має посттравматичний стресовий розлад, а Робін уже пережила два напади, що мало не вартували їй життя. Щойно втративши ногу в Афганістані, Страйк теж страждав на дисоціацію, коли його ніби висмикували з поточного моменту на ті кілька секунд гострого передчуття й жаху, після яких вибухнув «вікінг», що в ньому Страйк їхав, а разом з машиною були понівечені Страйкове тіло і його кар'єра. Він досі страшенно не любив, щоб за кермом був хтось інший, і досі часом прокидався, обливаючись потом, від сповнених крові й агонії снів.

Однак коли Страйк завів розмову про психологічне здоров'я Робін спокійним тоном відповідального роботодавця, вона обірвала ту бесіду з рішучістю й обуренням, які, мабуть, лишилися ще від звільнення. Після того Страйк помітив, що вона береться за складні й нічні завдання, і було вкрай важко так розподіляти справи, щоб не здавалося, ніби він дає їй найбезпечнішу, найпростішу роботу (хоча Страйк робив саме це).

Між собою вони спілкувалися ввічливо, чемно й формально, теми



приватного життя торкалися дуже здалеку і лише за необхідності. Робін і Метью щойно переїхали, і Страйк наполіг, щоб вона взяла тиждень відпустки. Робін опиралася, але Страйк її переконав. Вона цілий рік не брала відпустки, нагадав він тоном, що виключав суперечки.

У понеділок останній некомпетентний підрядник Страйка — задерикуватий колишній «червоний берет», з яким Страйк в армії не був знайомий — в'їхав на мопеді в таксі, за яким мав стежити. Страйк із задоволенням його вигнав. То була можливість зірвати на комусь злість, бо того ж таки тижня орендодавець повідомив Страйкові, що продав свою нерухомість забудовнику — як і майже всі інші власники будинків на Денмарк-стріт. Тепер над детективом нависла небезпека втратити і офіс, і житло.

І ніби мало було лайна в останніх днях, ще й тимчасова помічниця, яку Страйк найняв розбирати папери і відповідати на дзвінки, поки немає Робін, виявилася страшенно неприємною особою. Деніз постійно говорила тонким гугнявим голосом, що проникав навіть за зачинені двері кабінету. Останнім часом Страйк почав слухати музику в навушниках, тож тепер Деніз, коли їй було щось треба, мусила стукати у двері та кричати, бо він не чув.

— Що?

— Щойно знайшла оце,— відповіла Деніз, трусячи перед ним якоюсь запискою.— Написано «клініка»... якесь слово на «В»... візит призначено за півгодини... мабуть, я мала вам нагадати?

Страйк упізнав почерк Робін. Перше слово дійсно було годі розібрати.

— Ні,— сказав він.— Просто викиньте.

Сподіваючись, що Робін таки звернулася по психологічну допомогу з приводу своїх проблем, Страйк знов надягнув навушники і повернувся до читання звіту, але зосередитися було важко. Тож він вирішив раніше вийти на співбесіду, призначену потенційному новому підряднику. Зустрічалися в пабі — головню тому, що Страйк хотів утекти від Деніз.

По пійманню Шеклвеллського різника Страйк мусив кілька місяців уникати «Тоттенгему», бо там на нього чатували журналісти, які розвідали, що Страйк у цьому пабі завсідник. Навіть сьогодні він підозріливо роззирнувся, тоді вирішив, що все безпечно, взяв на шинквасі пінту улюбленого «Дум Бару» і пішов за столик у кутку.

Страйк за цей рік схуд — почасти тому, що старався відмовитися

від смаженої картоплі, яка становила основу його раціону, почасти через велику кількість роботи. Менша вага означала менший тиск на ампутовану ногу, тож сідати було не так неприємно, а саме сидіння не дарувало такого полегшення. Страйк відпив пива, за звичкою витягнув ногу, насолоджуючись відносною свободою руху, а тоді розгорнув картонну папку, яку приніс із собою.

Ці нотатки зробив той дурень, що розбив мопед об таксі, й користі з них було небагацько. Втратити клієнта Страйк не міг, але вони з Гатчинсом ледве давали раду всім справам. Негайно був потрібен новий помічник, однак Страйк не мав певності, що співбесіда, яка зараз буде, то розумна ідея. Перш ніж прийняти зухвале рішення і зв'язатися з чоловіком, якого не бачив п'ять років, Страйк не порадився з Робін, і навіть коли двері «Тоттенгему» відчинилися й увійшов Сем Барклей, пунктуальний до хвилини, Страйк усе думав, що, може, робить велику помилку.

У цьому Глазгів'янині можна було будь-де впізнати ексармієця — футболка під тонким светром з V-подібним вирізом, коротко підстрижене волосся, вузькі джинси і занадто білі кросівки. Коли Страйк підвівся і простягнув руку, Барклей, який, здається, впізнав його так само легко, усміхнувся і мовив:

— Що, уже п'єш?

— Пригостити? — спитав Страйк.

Поки наливали пінту для Барклея, Страйк спостерігав за колишнім стрільцем у дзеркалі за баром. Барклеєві було трохи за тридцять, але він уже посивів. Окрім цього, він лишився точно таким, яким пам'ятав його Страйк. Нависле чоло, великі круглі сині очі й квадратна щелепа — такий собі компанійський пугач. Страйкові Барклей подобався — навіть тоді, коли довелося віддати його під трибунал.

— Ти ще куриш? — спитав Страйк, коли передав пиво і сів.

— Тільки вейп, — відповів Барклей. — У нас дитина.

— Вітаю, — мовив Страйк. — Отже, здоровий спосіб життя?

— Щось типу того.

— Ще торгуєш?

— Нічим я не торгував, — гаряче запротестував Барклей, — і ти це чудово знаєш. Я тіко сам розслаблявся, друже.

— І де ж тепер купуєш?

— Та в інтернеті, — відповів Барклей, відпиваючи пиво. — Легко!

Коли вперше спробував, то такий думав — та ну, та не вийде. А тоді зрозумів, що це пригода така. Надсилають у пачці з-під цигарок і все таке. Обирай з цілого меню. Інтернет — то річ.

Він засміявся і спитав:

— То що за біда, га? Не чекав від тебе звістки так скоро.

Страйк завагався.

— Думав запропонувати тобі роботу.

Якусь мить Барклей просто дивився на нього, а тоді відкинув назад голову й аж заревів зо сміху.

— Отакої! — сказав він.— А чого одразу не сказав?

— То що думаєш?

— Я не щовечора курю,— серйозно відповів Барклей.— Чесно, от ні. Жінка цього не любить.

Страйк замислився, тримаючи руку на папці.

На Барклея він натрапив, коли розслідував справу про наркотики в Німеччині. У британській армії наркотиками торгують так само, як у будь-якій іншій частині суспільства, але відділ спеціальних розслідувань спрямували викрити операцію, яка здавалася професійнішою за інші. На Барклея вказали як на ключового гравця, а коли серед його речей знайшли кілограмову цеглину марокканського гашишу, без допиту стало вже ніяк.

Барклей стверджував, що його підставили, і Страйк, який був присутній на допиті, схильний був йому вірити, бо стрілець здавався надто розумним, щоб не знайти для гашишу сховку, кращого за свій солдатський мішок. З іншого боку, було повно доказів того, що Барклей регулярно вживає, і не один свідок указав на те, що його поведінка стала дивною. Страйк здогадувався, що з Барклея зробили зручного цапа-відбувайла, і вирішив улаштувати власне розслідування.

З цього постала цікава інформація щодо будівельних матеріалів й інженерного обладнання, які щось занадто часто замовляли. Це не вперше Страйк викривав корупцію такого штибу, але сталося так, що двоє офіцерів, відповідальних за зникнення цих корисних і коштовних матеріалів, виявилися саме тими людьми, які так прагнули притягнути Барклея до трибуналу.

Під час допиту сам на сам Барклей був вражений тим, що агент-спецроз цікавиться уже не гашишем, а аномаліями, пов'язаними з будівельними контрактами. Спершу сторожкий і впевнений, що в такій

ситуації ніхто йому не повірить, Барклей урешті зізнався, що помітив те, чого не бачили інші, й не просто вліз у це, а почав складати таблиці й нотувати украдене цими офіцерами. На жаль для Барклея, ті офіцери помітили, що він якось занадто цікавиться їхніми справами, і скоро в речах Барклея виникло кіло гашишу.

Коли Барклей показав Страйкові свої нотатки (записник було сховано значно краще, ніж гашиш), на того справили враження і ретельність, і ініціативність стрільця, надто зважаючи на те, що провадити розслідування Барклея не вчили. Коли Страйк спитав, нащо Барклей проводить розслідування, за яке ніхто не платить і яке довело його до такої халепи, той знизав широкими плечима і пояснив: «Так воно ж неправильно, ба ні? Армію обкрадають. Гроші платників податків привласнюють».

Страйк доклав, на думку його колег, надмірних зусиль, але врешті-решт (додаткове розслідування, проведене Страйком, додало справі ваги) досьє на діяльність старших офіцерів, яке склав Барклей, допомогло їх арештувати. Звісно, всі лаври відійшли відділу спеціальних розслідувань, але Страйк постарався, щоб з Барклея зняли звинувачення.

— Коли ти кажеш «робота»,— вголос міркував Барклей серед пабного гамору й брязкоту,— ти маєш на увазі розслідування?

Страйк бачив, що думка ця для нього спокуслива.

— Так,— відповів Страйк.— А чим ти займаєшся, відколи бачилися востаннє?

Відповідь пригнічувала, хоч і була очікуваною. Перші кілька років після армії Барклей не здатен був працювати на постійній роботі й тому трохи підробляв малярем і декоратором на фірмі швагра.

— Гроші жінка приносить,— додав він.— У неї добра робота.

— Гаразд,— сказав Страйк,— гадаю, почнемо з пари днів на тиждень. Будеш мені виставляти рахунки як фрілансер. Якщо не піде — будь-хто з нас може спокійно відмовитися. Справедливо?

— Авжеж,— погодився Барклей,— справедливо. Скільки платиш?

Хвилин зо п'ять обговорювали питання оплати. Страйк розповів, що його попередні працівники реєструвалися як приватні підрядники і що рахунки й документи стосовно інших робочих витрат треба скеровувати до офісу. Кінець кінцем він розгорнув папку і розвернув її до Барклея, щоб той глянув уміст.

— Треба стежити за цим хлопчиною,— сказав Страйк і показав на фото огрядного юнака з кучмою кучерявого волосся.— Роби фото — з ким він, що робить.

— Авжеж, зрозумів,— відповів Барклей, дістав мобільний і сфотографував обличчя і адресу цілі.

— Сьогодні за ним стежить інший мій працівник,— сказав Страйк, — але о шостій ранку завтра ти маєш бути під його квартирою.

Його потішило, що Барклей не нарікає на такий ранній початок.

— А з дівулею що сталося? — поцікавився Барклей, поклавши телефон у кишеню.— Яка з тобою була, ще газети писали.

— Робін? — відповів Страйк.— Вона у відпустці. Повернеться наступного тижня.

Потиснули руки, розійшлися. Страйк відчув мимолітній оптимізм, а тоді згадав, що треба вертатися до офісу, а отже, і до Деніз із її папужим торохтінням, звичкою говорити з повним ротом і нездатністю запам'ятати, що слабкого блідого чаю шеф не терпить.

Довелося прокладати шлях крізь вічні дорожні роботи на початку Тоттенгем-Корт-роуд. Лишивши позаду найбільш гамірну ділянку, він подзвонив Робін, щоб розповісти про Барклея, але дзвінок одразу перемкнувся на автовідповідач. Згадавши, що зараз Робін має бути в таємничій клініці, Страйк перервав дзвінок і не став лишати повідомлення.

Пішов далі, аж тут йому дещо спало на думку. Він собі вирішив, що клініка пов'язана з психічним здоров'ям Робін, але що коли...

Задзвонив телефон: офіс.

— Алло?

— Містере Страйк? — перелякано кавкнула Деніз у його вусі.— Містере Страйк, можете повернутися дуже-дуже швидко? Будь ласка... тут один пан... йому конче треба з вами зустрітися...

Фоном Страйк почув гучне «бам!» і горлання якогось чоловіка.

— Вертайтеся скоріше! — закричала Деніз.

— Біжу! — озвався Страйк і таки дійсно незграбно побіг.

...він не видається чоловіком, якого слід сюди допускати.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Страйк засапався, праве коліно боліло. На останні сходинок уже підтягував себе, хапаючись за металеве поруччя сходів перед офісом. За скляними дверима бриніли два гучні голоси — один чоловічий, другий жіночий, пронизливий і переляканий. Коли Страйк увірвався до приміщення, Деніз, що аж втиснулася спиною в стіну, зойкнула:

— Ой, слава Богу!

Чоловікові, що стояв посередині приміщення, на погляд Страйка було років двадцять п'ять. Темне волосся неохайними пасмами окреслювало тонке бліде обличчя, на якому вирізнялися запалі й запалені очі. Футболка, джинси й кофта з каптуром були брудні й подерті, подошва на кросівці відвалювалася. В ніздрі детективу вдарив тваринний сопух немитого тіла.

Сумнівів у тому, що незнайомиць душевно хворий, бути не могло. Що десять секунд його проймав невідпорний тик — чоловік торкався спершу кінчика носа, червоного від ненастанних доторків, тоді з тихим стукотом плескав собі по худих грудях, а далі рука опадала. І майже одразу знов підлітала до кінчика носа. Здавалося, що він чи то розучився хреститися, чи то спростив процедуру, щоб виходило швидше. Ніс, груди, рука опадає; ніс, груди, рука опадає; ці механічні рухи видавалися тим тривожнішими, що чоловік ніби й не усвідомлював їх. То був один з хворих, зневірених людей, яких час до часу бачиш у столиці і які завжди становлять проблему для когось іншого — пасажир метро, якому всі стараються не глядіти в очі, говірка жінка на розі, від якої інші перехожі йдуть на той бік вулиці: друзки розбитої людськості, надто повсюдні, щоб надовго захопити уяву.

— Ви він? — спитав чоловік із запаленими очима, знов торкнувшись носа і грудей.— Ви Страйк? Ви детектив?

Другою рукою, що не підлітала раз у раз до носа, він раптом схопився за змійку на штанях. Деніз заскиглила, вочевидь, злякавшись, що зараз незнайомиць вчинить акт ексгібіціонізму — що здавалося цілком імовірним.

— Так, я Страйк,— підтвердив детектив і рушив уперед, щоб опинитися між незнайомцем і секретаркою.— Ти як, Деніз?

— Нормально,— прошепотіла вона, досі тулячись до стіни.

— Я бачив, як убили дитину,— повідомив незнайомиць.— Задушили.

— Гаразд,— буденно озвався Страйк.— Може, ходімо туди? Він жестом запросив гостя до кабінету.

— Треба посцяти! — заявив той і знов посмикав змійку на штанях.

— Тобі отуди.

Страйк показав йому туалет просто за дверима офісу. Коли двері з ляскотом зачинилися за гостем, Страйк тихо заговорив до Деніз:

— Що сталося?

— Він хотів вас бачити, я сказала, що вас немає, він тоді розлютився і почав усе троцтити!

— Викликайте поліцію,— тихо сказав Страйк.— Скажіть, до нас прийшла дуже хвора людина. Можливо, психоз. Тільки дочекайтеся, поки я його заведу до себе в кабінет.

Двері вбиральні знову відчинилися. Змійку на штанях незнайомиць не застібнув, трусів на ньому, схоже, не було. Деніз знову заскиглила, а гість гарячково торкнувся носа і грудей, носа і грудей, не усвідомлюючи, що виставив темну латку лобкового волосся напоказ.

— Туди,— люб'язно мовив Страйк. Чоловік прочовгав у двері кабінету. Після короткого передиху його сморід здавався удвічі потужнішим.

На запрошення сісти гість примостився на краєчку крісла для клієнтів.

— Як вас звати? — спитав Страйк, сідаючи з того боку столу.

— Біллі,— назвався чоловік і швидкими рухами тричі торкнувся носа і грудей. Коли рука опустилася втретє, він міцно схопив себе за неї другою рукою.

— Отже, Біллі, ви бачили, як задушили дитину? — спитав Страйк, а Деніз у сусідній кімнаті пробурмотіла:

— Поліція, швидше!

— Що вона каже? — спитав Біллі, нервово озирнувшись на двері в приймальню. Запалі очі здавалися величезними, однією рукою він міцно стискав другу, щоб зупинити сіпанку.

— То нічого,— легко збрехав Страйк.— Веду ще кілька інших

справ. Розкажіть мені про дитину.

Він потягнувся по ручки і записник. Рухався повільно, обережно — ніби Біллі був якимсь диким птахом, якого можна сполохати.

— Він задушив її, нагорі при коні.

Деніз за тонкою стінкою гелґотіла на повний голос.

— Коли це сталося? — спитав Страйк, записуючи.

— Давно... я сам був малий. То була дівчинка, але потім казали, що хлопчик. Джиммі там був, каже, не бачив такого при коні, так... Але поховали її не там. Тобто його. То вже у лощовині, біля батькового дому. Я бачив, як вони це зробили, можу показати. Мені вона копати не дає, а вам дасть.

— Це зробив Джиммі, так?

— Та Джиммі нікого не душив! — розлютився Біллі.— Він це бачив разом зі мною. Каже, такого не було, але бреше, він там був. Він, розумієте, боїться.

— Розумію,— збрехав Страйк, записуючи далі.— Мені потрібна ваша адреса, перш ніж візьмуся за розслідування.

Він майже чекав на спротив, але Біллі охоче потягнувся по запропоновані блокнот і ручку. Страйка омила нова хвиля смороду. Біллі почав був писати, аж тут ніби передумав.

— Ви ж не підете до Джиммі, ні? Бо він уже мене віддубасить. До Джиммі йти не можна.

— Не можна,— заспокійливо відповів Страйк.— Мені ваша адреса потрібна для роботи.

З-за дверей почувся пронизливий зойк Деніз:

— Ні, швидше, він дуже схилений!

— Що вона каже? — спитав Біллі.

І на розчарування Страйка, Біллі раптом вирвав аркуш із записника, зім'яв і знов почав торкатися то носа, то грудей, стискаючи папірець у кулаці.

— Не хвилюйтеся через Деніз,— сказав Страйк,— то вона працює з іншим клієнтом. Я можу вам запропонувати щось попити, Біллі?

— Що попити?

— Чаю? Кави?

— Нащо? — спитав Біллі. Пропозиція ніби збудила у ньому ще більшу підозрілість.— Нащо ви мене хочете напоїти?

— Тільки якщо бажаєте. Якщо не хочете, не зважайте.



— Не треба мені ліків!

— У мене нема ліків, і я вам не пропоную,— запевнив Страйк.

— Я не псих! Він задушив дитину, тоді вони її закопали в лощовині біля батькового дому. Загорнули в ковдру. В рожеву ковдру!

Я не винний, я сам був малий. Я не хотів там бути. Я сам був малий.

— Скільки років минуло, згадаєте?

— Багато... давно... не можу викинути з голови,— заговорив Біллі, і його очі палали на тонкому обличчі, а кулак з папірцем підлітав то до носа, то до грудей.— Гі закопали в рожевій ковдрі в лощовині біля батькового дому. А потім сказали, що то хлопчик.

— Де будинок вашого батька, Біллі?

— Мене вона копати не пускає. А вас пустить. Ви можете туди піти. Вони її задушили,— наполягав Біллі, пильно дивлячись на Страйка стражденними очима.— Але Джиммі каже, то був хлопчик. Задушили просто при...

У двері постукали. Страйк не встиг сказати, щоб не заходила, і Деніз встромила у двері голову — смілива, бо ж і шеф тут, сповнена відчуття власної важливості.

— Їдуть,— мовила вона таким значущим тоном, що злякалася б і менш нервова людина, ніж Біллі.— Вже в дорозі.

— Хто їде? — аж підскочив Біллі.— Хто в дорозі?

Деніз зникла і зачинила по собі двері. Щось тихо стукнуло в дерево з того боку, і Страйк здогадався, що то Деніз тримає двері, щоб Біллі не втік.

— Вона має на увазі доставку, на яку я чекаю,— заспокоїв його Страйк і підвівся.— Кажіть далі про...

— Що ви нарobili? — гикнув Біллі, відступаючи до дверей і раз у раз торкаючись носа і грудей.— Хто їде?

— Ніхто не їде,— запевнив Страйк, але Біллі вже намагався відчинити двері. Відчувши спротив, він щосили навалився на них. З того боку зойкнули — Деніз відлетіла вбік. Страйк не встиг навіть обійти стіл, як Біллі вже дременув геть. Стало чути, як він біжить униз металевими сходами, перестрибуючи сходинки. Страйк розлютився, розуміючи, що не дожене молодшого і, схоже, спортивнішого чоловіка, і побіг до кабінету. Піднявши звідне вікно, він висунувся назовні й тільки побачив, як Біллі зникає за рогом.

— Трясця!

Чоловік, який заходив до гітарної крамниці навпроти, стривожено роззирнувся, шукаючи, звідки голос.

Страйк заліз назад і сердито розвернувся до Деніз, яка обтрушувалася у дверях. Неймовірно, але вона здавалася задоволеною собою.

— Я його намагалася втримати,— гордо мовила вона.

— Так,— сказав Страйк, виявляючи чимале самовладання.— Я бачив.

— Поліція їде.

— Фантастика.

— Хочете чаю?

— Ні,— відповів Страйк крізь зціплені зуби.

— Тоді я піду наведу лад у вбиральні,— відповіла Деніз і пошепки додала: — Гадаю, він там за собою не змив.

...той бій я вів на самоті й потай від усіх.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Простуючи незнайомою Дептфорд-стріт, Робін відчула коротку мить безтурботності та спробувала пригадати, коли востаннє так почувалася: понад рік тому. Полуденне сонечко, строкаті вітрини, гамір і метушня міста додавали енергії й сил, а святкувала вона той факт, що ноги її більше не буде у клініці «Вільєрс-траст».

Її психотерапевтка не зраділа, що Робін перериває лікування.

— Ми рекомендуємо повний курс,— сказала вона.

— Знаю,— відповіла Робін,— але... вибачте, та я гадаю, що більше користі від цього вже не буде.

Посмішка лікарки була прохолодна.

— КТП — це Супер,— провадила Робін.— Дуже допомогла з тривожністю, я й далі її практикуватиму...

Вона глибоко вдихнула, дивлячись на «мері-джейни» з високими підборами на ногах лікарки, а тоді змусила себе глянути їй у вічі.

— ...але від цієї терапії я користі не бачу.

Знову запала пауза. За п'ять сеансів Робін до них звикла. В нормальній розмові такі довгі паузи, коли просто дивишся на іншу людину, чекаючи, щоб та заговорила, сприймалися б як грубість чи вияв пасивної агресії, але в рамках психодинамічної терапії, як дізналася Робін, то нормальна річ.

Лікар Робін дав їй направлення на безкоштовний курс від Національної служби охорони здоров'я, але там була така черга, що Робін вирішила — за неохочої підтримки Метью — піти на платне лікування. Вона розуміла, що Метью ледве стримується, щоб не сказати, що ідеальним варіантом буде піти з роботи, яка довела її до ПТСРу і де платять дуже мало, надто з огляду на небезпеки, яким Робін піддається.

— Розумієте,— провадила Робін, виголошуючи заздалегідь підготовлену промову,— в моєму житті загалом вистачає людей, які думають, ніби краще знають, що для мене добре...

— О так,— мовила лікарка тоном, який за стінами клініки Робін сприйняла б як зверхній,— ми обговорювали...

Робін з натури була чемна і згодлива. З іншого боку, в цій душній кімнатці з хлорофітумом у блідо-зеленому горщику і здоровенним паунком серветок на низькому сосновому столику лікарка раз у раз просила її говорити правду, як є.

— ...і правду кажучи,— сказала Робін,— ви здаєтеся саме такою людиною.

Знову пауза.

— Ну,— з легким смішком мовила лікарка,— я маю допомогти вам дійти висновків щодо...

— Так, але ви це так робите... ви на мене повсякчас тиснете,— відповіла Робін.— Агресивно. Ви ставите під сумнів усе, що я кажу.

Робін заплющила очі, охоплена раптовою утомою. М'язи боліли. Цілий тиждень вона складала меблі, тягала коробки з книжками, вішала картини.

— Я виходжу звідси,— сказала вона, знов розплющуючи очі,— цілковито висотаною. Приходжу додому до чоловіка, а він робить те саме. Ображено й довго мовчить, критикує мене за найменші дрібниці. Дзвоню матері — там те саме. Єдина людина, яка не вимагає повсякчас, щоб я копалася в собі...

Вона затнулася, тоді закінчила:

— ...це мій партнер по роботі.

— Містер Страйк,— люб'язно уточнила лікарка.

Між Робін і психотерапевткою існувала незлагодя через те, що Робін відмовилася обговорювати свої стосунки зі Страйком — тільки підтвердила, що той не знає, як сильно вплинула на неї справа Шеклвелльського різника. Їхні особисті взаємини, твердо заявила Робін, не мають стосунку до її поточних проблем. Відтоді на кожному сеансі лікарка піднімала тему Страйка, але Робін раз у раз відмовлялася її обговорювати.

— Так,— сказала Робін.— Він.

— За вашим власним зізнанням, ви не казали йому, наскільки сильна ваша тривожність.

— Тож,— мовила Робін, ігноруючи останнє зауваження,— я, власне, приїхала лише для того, щоб сказати вам, що йду. І як я вже казала, КТП мені дуже допомогла, і я й надалі робитиму вправу.

Лікарка, здавалося, обурилася тим, що Робін навіть не просидить у неї повну годину, але Робін оплатила сеанс, тож відчувала своє право

піти собі, отримавши, як їй здалося, ніби додаткову вільну годину. Вона відчувала за собою право не бігти додому, щоб далі розпаковувати речі, тож натомість купила собі морозиво і насолоджувалася ним, гуляючи сонячними вулицями нового району.

Переслідуючи свій добрий настрій, ніби то був метелик, що може полетіти геть, Робін завернула на тиху вуличку і змусила себе зосередитися й роздивитися незнайому місцевість. Урешті-решт, вона рада була поїхати зі старої квартири у Вест-Ілінгу, де лишилося стільки поганих спогадів. Під час суду стало зрозуміло, що Шеклвелльський різник стежив за Робін значно довше, ніж вона собі думала. Поліція навіть сказала їй, що, на їхню думку, він чатував на Гастингс-роуд, ховаючись за припаркованими машинами за кілька ярдів від її дверей.

Хай як хотіла Робін чимшвидше переїхати, на пошуки нового помешкання у них з Метью пішло одинадцять місяців. Головна проблема полягала в тому, що Метью рішуче налаштувався «піднятися на крок по драбині нерухомості», адже тепер мав кращу роботу і спадок від покійної матері. Батьки Робін теж висловили бажання допомогти дітям, зважаючи на страшні спогади у старій квартирі, але Лондон був до болю дорогий. Тричі Метью обирав квартири, які, правду кажучи, були їм геть не по кишені. Тричі їм не вдавалося купити помешкання, яке, як точно знала Робін, коштувала на багато тисяч більше, ніж вони мали.

— Та це смішно! — повторював Метью. — Воно стільки не варте!

— Воно варте стільки, скільки люди готові платити, — казала Робін, збентежена тим, що бухгалтер не розуміє, як працює ринок. Вона ладна була переїхати куди завгодно, хоч в одну кімнату, тільки б утекти від тіні вбивці, яка виповнювала її сни.

Завертаючи назад на широку вулицю, вона помітила отвір у цегляній стіні, а обабіч нього — стовпчики з найдивнішими вершечками, що колись бачила.

На верхівки стовпів, оздоблених різьбленням у вигляді кісток, було встановлену пару гігантських кам'яних черепів, трохи покритих. За стовпами виднілася висока квадратна вежа. Підходячи ближче, щоб краще роздивитися порожні чорні очниці, Робін подумала, що такі вершечки чудово пасували б до якоїсь піратської садиби з фентезійного фільму. Зазирнувши у прохід, Робін побачила церкву й порослі мохом могильні камені в безлюдному садку квітучих руж.

Вона доїла морозиво, блукаючи абатством святого Миколая, де химерно зрослися стара школа з червоної цегли і груба кам'яна вежа, до якої її прибудували. Кінець кінцем Робін сіла на дерев'яну лаву, яка на сонці сильно нагрілася, випростала натруджену спину, вдихнула аромат теплих троянд і раптом перенеслася — майже мимохіть — на рік у минуле, до готельного номеру в Йоркширі, де криваво-червоний букет руж став свідком подій, що мали місце після того, як вона покинула Метью посередині танцювального майданчика.

Метью, його батько, його тітка Сью, батьки Робін і її брат Стівен усі зібралися під номером молодят, де Робін сховалася від гніву Метью. Вона саме перевдягалася з весільної сукні, коли всі вони увірвалися до кімнати, вимагаючи пояснити, що відбувається.

Зчинилася какофонія. Стівен, який першим зрозумів, що саме накоїв Метью, стерши дзвінки від Страйка, почав на нього кричати. Джефрі п'яно вимагав пояснити, чому Страйкові дозволили лишитися, адже той не підтвердив, що прийде. Метью кричав, щоб усі йшли геть, а тітка Сью все повторювала: «Ніколи не бачила, щоб наречена переривала перший танець і йшла собі. Ніколи! Ніколи не бачила, щоб наречена переривала перший танець і йшла собі».

Тоді Лінда нарешті зрозуміла, що Метью зробив, і собі почала гримати на нього. Джефрі кинувся захищати сина, питаючи в Лінди, чого та підтримує повернення доньки до чоловіка, через якого її вдарили ножом. Прийшов страшенно п'яний Мартін і кинувся на Метью з кулаками — причин так ніколи ніхто і не зміг до ладу пояснити. Робін утекла до ванної, де — дивовижа, адже вона цілий день не їла — виблювала.

За п'ять хвилин вона була змушена впустити Метью, бо в нього з носа йшла кров, й у ванній кімнаті (за дверима кричали одне на одного їхні рідні) Метью з притисненим до ніздрів туалетним папером запросив Робін таки полетіти з ним на Мальдиви — не у весільну подорож, а щоб з'ясувати стосунки у приватній обстановці, «подалі,— як він нерозбірливо мовив, показуючи на джерело крику,— від оцього. І ще ж преса буде,— звинувачувально додав Метью.— Накинуться на тебе після історії з Різником».

Його очі над туалетним папером були холодні. Метью злився на Робін за приниження на танцмайданчику, казався, що Мартін його ударив. У його запрошенні таки сісти на літак не було нічого

романтичного. Він пропонував перемовини, шанс поговорити спокійно. Якщо по серйозній розмові вони дійдуть висновку, що шлюб — то помилка, то за два тижні повернуться додому, зроблять спільне оголошення і підуть кожне своїм шляхом.

І в ту мить Робін, у якої боліла рука, яку до глибини душі вразили почуття, що піднялися в ній, коли Страйк її обійняв, яка знала, що преса спробує її вистежити, побачила в Метью коли не союзника, то шлях до втечі. Думка про те, щоб сісти на літак і полетіти геть від цунамі цікавості, пліток, гніву, співчуття і непроханих порад, яке потопить її, якщо лишитися в Йоркширі, принаджувала безмежно.

Тож вони полетіли і під час польоту майже не розмовляли. Про що думав у ті довгі години Метью, Робін ніколи не питала. Про себе вона тільки знала, що думала про Страйка. Раз у раз вона поверталася до спогадів про ті обійми. За ілюмінатором пролітали хмари.

«Чи я в нього закохана?» — раз у раз питала вона себе, але чіткого висновку не дійшла.

Роздуми над цим питанням тривали цілі дні — внутрішні тортури, про які вона не могла розповісти Метью, коли вони блукали білими пляжами, обговорюючи незгоди й образи, що пролягли між ними. Іноді вони сварилися, іноді — відступали і довго й ображено мовчали. Метью стежив за телефоном Робін, хотів знати, де він, повсякчас брав його і перевіряв — і вона знала, що Метью шукає дзвінки чи повідомлення від її шефа.

Гірше було від того, що дзвінків і повідомлень не було. Вочевидь, Страйк не мав бажання з нею розмовляти. Обійми на сходах, до яких її думки верталися, мов собака до приємно смердючого стовпа, для нього, здавалося, мали менше значення, ніж для неї.

Ніч по ночі Робін самотньо ходила пляжем, слухаючи глибоке дихання моря. Рука пітніла під гумовим биндом, телефон лишався на віллі, щоб Метью не міг піти за нею (казав, хоче знати, чи не розмовляє вона потай зі Страйком).

На сьому ніч, коли Метью лишився на віллі, Робін вирішила сама подзвонити Страйкові. Вона склала план, у якому ледве зізнавалася самій собі. У барі був стаціонарний телефон, номер офісу вона знала напам'ять. Дзвінок автоматично переспрямують на Страйків мобільний. Що сказати йому, коли додзвониться, Робін не знала, але була впевнена, що коли почує його голос, то пізнає правду про свої почуття. В

далекому Лондоні задзвонив телефон, і в Робін пересохло в роті.

Слухавку зняли, але кілька секунд ніхто нічого не казав. Робін чула якийсь рух, тоді на тому кінці захихотіли і відповіли:

— Алло? Це Кормі-Вормі...

Жінка гучно й розгнуздано засміялася, а Робін почула десь на фоні Страйка, водночас потішеного і роздратованого, і явно п'яного:

— Віддай! Серйозно...

Робін кинула слухавку. Обличчя і груди залив піт. Вона почувалася присоромленою, дурною, приниженою. Він там з іншою жінкою. Сміх був непомильно інтимний. Якась невідома дівчина дражнить його, відповідає на його дзвінки, називає (тьху!) «Кормі».

Робін не зізнається, що йому дзвонила, навіть якщо Страйк питатиме про обірваний дзвінок. Брехатиме крізь зціплені зуби, прикинеться, ніби не розуміє, про що це він...

Голос тієї жінки в телефоні був для Робін мов гучний ляпас. Якщо Страйк запросив когось до свого ліжка так скоро після тих обіймів (а Робін ладна була поставити власне життя на те, що дівчина, хай хто вона така, або щойно переспала зі Страйком, або зараз переспить), то він точно не сидить там у Лондоні, караючись думками про свої справжні почуття до Робін Еллакотт.

Сіль на губах викликала спрагу. Робін брела крізь ніч, лишаючи вервечку глибоких слідів на м'якому білому піску, а за спиною ненастанно билися об берег хвилі. Чи не може бути, спитала вона себе, коли нарешті виплакалася, що то вона просто сприйняла вдячність і дружні почуття за щось глибше? Що сама переплутала любов до детективної праці з коханням до чоловіка, який дав їй цю роботу? Робін, звісно, захоплювалася Страйком і ставилася до нього надзвичайно приязно. Вони стільки всього пережили разом, що близькість відчувати природно,— та чи кохання це?

Самотня у пахкій, сповненій дзижчання комах ночі, Робін слухала зітхання хвиль, колисала свою хвору руку й похмуро нагадувала собі, що на порозі двадцять восьмого дня народження дуже мало знає про стосунки чоловіків і жінок. Вона знає тільки Метью — свого єдиного сексуального партнера, свій надійний прихисток протягом уже десятиох років. Якщо вона плекає прихильність до Страйка — мабуть, так старомодно це описала б мама,— чи не стало це природнім наслідком відсутності розмаїття й експериментів, що їх удосталь має більшість



жінок її віку? Робін стільки часу плекала вірність Метью — тож, мабуть, мусила одного дня роззирнутися і зрозуміти, що можливе інше життя, інший вибір? Чи не мала вона вже давно зрозуміти, що Метью — не єдиний чоловік на світі? Страйк, сказала собі Робін, просто виявився чоловіком, з яким вона проводила більшу частину часу, тож природнім чином до нього звернулася її цікавість, її незадоволеність стосунками з Метью.

Донісши трохи здорового глузду тій частині себе, що тягнулася до Страйка (так Робін для себе вирішила), на восьмий вечір свого медового місяця Робін прийняла важке рішення: вона хоче повернутися додому передчасно й оголосити рідним, що вони з Метью розходяться. І треба сказати Метью, що справа не в комусь іншому, а просто по болісних і довгих роздумах вона вирішила, що вони не пасують одне одному достатньо, щоб надалі перебувати у шлюбі.

Робін і досі чудово пам'ятала суміш паніки й жаху, яку відчула, коли відчинила двері будиночка, готуючись до битви, якої так і не сталося. Метью обм'як на дивані, а коли побачив Робін, слабким голосом покликав:

— Мамо?

Його обличчя, руки й ноги блищали від поту. Підійшовши ближче, Робін побачила огидні чорні лінії вен на згині руки, ніби їх наповнили чорнилом.

— Метте?

Почувши її голос, Метью зрозумів, що це не його покійна мама.

— Не...добре мені, Роб...

Робін кинулася до телефону, набрала готель, попросила лікаря. Поки той прийшов, Метью уже то впадав у маячіння, то отямлювався. На руці в нього знайшли подряпину і злякалися, чи це не флегмона (зі стривоженого виразу обличчя лікаря і медсестри Робін виснувала, що то серйозно). Метью бачив у темних кутках кімнати постаті — людей, яких не було.

— Хто то? — все питав він у Робін.— Хто то в кутку?

— Метте, тут більше нікого немає.

Тепер вона тримала його за руку, а медсестра й лікар обговорювали госпіталізацію.

— Не кидай мене, Роб.

— Я не збираюся тебе кидати.

Робін мала на увазі, що не піде просто зараз, а не що збирається лишитися з ним назавжди, але Метью заплакав.

— О, слава Богу. Я думав, ти підеш... Я тебе кохаю, Роб. Я знаю, що все зіпсував, але я тебе кохаю...

Лікар дав Метью антибіотик і пішов дзвонити. Марячи, Метью тулився до дружини, дякував їй. Іноді він впадав у стан, коли знову бачив тіні у порожніх кутках кімнати, і ще двічі кликав покійну матір. Самотня серед чорного оксамиту тропічної ночі, Робін слухала, як крилаті комахи б'ються об сітку на вікнах, і то втішала чоловіка, якого кохала з сімнадцятьох років, то просто дивилася на нього.

То виявилася не флегмона. Протягом наступних двадцяти чотирьох годин інфекція зреагувала на антибіотик. Прокинувшись після раптової жорстокої недуги, Метью постійно виглядав Робін, слабкий і вразливий, яким вона ніколи його не бачила, наляканий думкою (це було добре видно), що її обіцянка залишитися — тимчасова.

— Ми ж не можемо отак усе викинути, правда? — хрипко питав він з ліжка, з якого не вставав за настановою лікаря.— Після всіх цих років?

Робін дозволила Метью говорити про добрі часи, про їхні миті разом, і нагадала собі про дівчину, яка хихотіла і називала Страйка «Кормі». Уявляла, як би поїхала додому вимагати скасування шлюбу, бо консумації не було. Пригадала, скільки грошей батьки витратили на весілля, яке Робін зненавиділа.

Тепер навколо дзижчали серед церковних руж бджоли, а Робін усе питала себе — втисячне,— де була б тепер, якби Метью не подряпався об корал. На тепер уже скасованій терапії її повсякчас тягнуло поговорити про сумніви, які її обсідали, відколи вона погодилася лишитися в шлюбі.

В подальші місяці, особливо коли вони з Метью більш-менш поладнали, їй здавалося, що слушно було дати шлюбу шанс,— але Робін повсякчас думала про це саме як про шанс, і сама ця думка іноді змушувала її лежати безсонною серед ночі й лаяти себе за те, що отак малодушно не змогла звільнитися, щойно Метью одужав.

Страйкові вона ніколи не розповідала, що саме сталося, чому саме вона вирішила таки не топити свій шлюб. Мабуть, саме тому їхня дружба так охолола і вони так віддалилися одне від одного. Повернувшись із весільної подорожі, Робін виявила, що Страйк змінив ставлення до неї — і мабуть (це Робін визнавала), вона теж почала

інакше ставитися до нього через те, що почула, коли у відчаї дзвонила йому з бару на Мальдівах.

— Отже, лишаєшся? — грубо спитав він, глянувши на обручку в неї на пальці.

Його тон зачепив її, так само як і той факт, що Страйк ніколи не питав, нащо вона вирішила спробувати, більше не цікавився її життям удома, навіть не натякав, що пам'ятає про ті обійми на сходах.

Чи Страйк так усе Облаштував, чи воно склалося випадково, але після справи «Шеклвелльського різника» спільно над справами вони більше не працювати. Наслідуючи старшого партнера, Робін і собі пристала на холодний професіоналізм.

Та іноді Робін ставало страшно: що коли Страйк не цінує її так, як раніше, бо вона показала себе згідливою і боягузливою? Кілька місяців тому відбулася ніякова розмова, коли Страйк порадив їй узяти паузу, питав, чи точно вона оговталася після ножового нападу. Сприймавши це за сумнів у власній хоробрості й боячись, що знову відійде на другий план, утратить єдину частину життя, яка нині дає їй радість, Робін запевнила, що з нею все чудово, і з подвоєним завзяттям узялася до справ.

Завібрував поставлений на мовчазний режим мобільний у сумці. Робін дістала його — глянути, хто дзвонить. Страйк. Також вона побачила, що він дзвонив раніше, поки вона радісно прощалася з клінікою «Вільєрс-траст».

— Привіт,— відповіла вона.— Вибач, не чула, що ти дзвонив.

— Та нічого. Нормально переїхала?

— Нормально,— відповіла Робін.

— Просто хотів тобі сказати, що найняв нового підрядника. Звати Сем Барклей.

— Чудово,— відповіла Робін, дивлячись, як виблискує мушка на розкішній рожевій троянді.— Що за один?

— Арміський,— сказав Страйк.

— Військова поліція?

— Е... не зовсім.

Коли Страйк розповів їй історію Сема Барклея, Робін зрозуміла, що всміхається.

— Отже, ти взяв на роботу маляра-декоратора, що любить подиміти шмаллю?

— Він вживає шмаль через вейп,— виправив Страйк, і Робін зрозуміла, що він там теж усміхається.— Турбується про здоров'я. Дитина народилася.

— Ну, за описом він... цікавий.

Робін зачекала, але Страйк нічого не сказав.

— Побачимось у суботу ввечері,— мовила вона.

Робін відчувала себе зобов'язаною запросити Страйка на їхні з Метью входи, оскільки запросила і їхнього найчастішого й найнадійнішого підрядника, Енді Гатчинса, а отже, не запросити Страйка буде дивно. Вона здивувалася, коли він прийняв запрошення.

— Так, побачимося.

— А Лорелея прийде? — спитала Робін, прагнучи говорити недбало, але не маючи певності, що вдалося.

Страйк у центрі Лондона вирішив, що почув у її тоні сардонічну ноту, ніби Робін запрошувала його визнати, що його дівчина називається абсурдним псевдонімом. Колись він зачепився б за це, почав би питати, що за проблема з іменем «Лорелея», радо посперечався б... але це були небезпечні води.

— Так, вона прийде. Запрошення на двох...

— Авжеж, на двох,— поспіхом погодилася Робін.— Гарзд, побачимося...

— Зажди,— попросив Страйк.

Він сидів у офісі сам, бо відіслав Деніз додому. Та не хотіла йти, адже тимчасовим платять погодинно, і тільки коли Страйк запевнив, що заплатить як за повний день, Деніз збрала речі, не замовкаючи ні на мить.

— Удень сталася дивна річ,— сказав Страйк.

Робін уважно, не перериваючи, вислухала живу оповідь Страйка про короткий візит Біллі. Під кінець вона вже навіть не переймалася через холодність Страйка. Він говорив, як Страйк минулорічний.

— Він точно психічно хворий,— сказав Страйк, вдивляючись у чисту блакить неба за вікном.— Можливо, в стані гострого психозу.

— Так, але...

— Знаю,— відповів Страйк. Він узяв записник, з якого Біллі видер аркуш з недописаною адресою, і неуважно покрутив його у вільній руці. — Чи він психічно хворий і тому думає, що бачив, як задушили дитину? Чи він психічно хворий і таки бачив, як задушили дитину?

Обоє трохи помовчали, кожен на свій лад обмірковуючи історію Біллі та знаючи, що інший робить те саме. Коротку дружню мить роздумів перервав кокер-спаніель, який непомітно для Робін вийшов з руж і без попередження поклав свій холодний ніс їй на тепле коліно. Робін зойкнула.

— Що за чорт?

— Та нічого... собака...

— Де це ти?

— На цвинтарі.

— Що? Нащо?

— Просто вивчаю район. Я краще піду,— сказала вона, спинаючись на ноги.— Мені ще вдома меблі збирати.

— Гарзд,— озвався Страйк з давнішою холодністю.— Побачимося в суботу.

— Я страшенно перепрошую,— сказала підстаркувата власниця спаніеля, коли Робін поклала мобільний у сумочку.— Ви боїтеся собак?

— Зовсім ні,— відповіла Робін, усміхнулася і погладила золотаву голову пса.— Він просто заскочив мене зненацька, та й усе.

Ідучи додому повз гігантські черепи, Робін думала про Біллі, якого Страйк описав так яскраво, що здавалося, ніби Робін з ним теж знайома.

Глибоко задумана, Робін уперше за тиждень не підняла очей на паб «Білий лебідь», як проходила повз. Високо над вулицею на розі будинку висів самотній різьблений лебідь, і щоразу, коли Робін проходила під ним, вона згадувала своє буремне весілля.

...але що ти в такому разі пропонуєш робити в місті?

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

За шість із половиною миль від Робін Страйк відклав мобільний і закурив цигарку. Цікавість Робін до його історії була втішною після допиту, який він витримав за півгодини по тому, як Біллі втік. Двоє полісменів, що прийняли дзвінок Деніз, відверто насолоджувалися можливістю змусити знаменитого Корморана Страйка визнати, що й він може помилятися, коли виявили, що той не зміг дізнатися ні прізвища, ні адреси цього Біллі з можливим психозом.

Проміння надвечірнього сонця упало на блокнот на столі під кутом, і стало видно слабкі відтиски. Страйк кинув цигарку в попільничку, яку колись давно украв у барі в Німеччині, схопив записника і покрутив його так і сяк, намагаючись за відтисками розрізнити літери, тоді потягнувся по олівець і легенько замалював сторінку. Скоро проступили незграбні великі літери — можна було чітко розібрати назву «Чарлмонт-роуд». Пишучи номер будинку чи квартири, Біллі натискав легше, ніж коли писав назву вулиці.

Один зі слабких відтисків скидався на «5» чи, може, недописану «8», але було місце під ще одну цифру чи, може, літеру.

Невиліковний потяг Страйка докопуватися до коріння загадкових подій створював незручності і йому, і іншим людям. Хоч який він був голодний і втомлений, і попри той факт, що помічницю він відіслав з наміром зачинити офіс, Страйк вирвав папірець з нововідкритою назвою вулиці й рушив до приймальні, де знову увімкнув комп'ютер.

Вулиць з назвою Чарлмонт-роуд у Британії було кілька, але з тих міркувань, що Біллі заледве має кошти на далекі подорожі, Страйк вирішив, що йому потрібна вулиця у Вест-Гемі. Тут було зареєстровано двох Вільямів, але обом було за шістдесят. Пам'ятаючи страх Біллі, що він піде «до Джиммі», Страйк пошукав Джиммі, а тоді Джеймса, і знайшов Джеймса Фарадея (49 років).

Адресу Фарадея Страйк записав під кривульками Біллі, хоча зовсім не мав певності, що саме Фарадей йому потрібен. По-перше, в номері його будинку не було п'ятірок чи вісімок, по-друге, надзвичайна

занедбаність Біллі наводила на думку, що його співмешканець досить поблажливо ставиться до питань особистої гігієни. Фарадей же мешкав з дружиною і, здається, двома доньками.

Страйк вимкнув комп'ютер, але й далі вдивлявся в темний екран, обмірковуючи історію Біллі. Йому ніяк не давала спокою оця деталь — рожева ковдра. Надто точно і надто гламурно для психозного марення.

Пам'ятаючи, що завтра рано вставати і заробляти гроші, Страйк підвівся. Перш ніж вийти з офісу, поклав папірець з почерком Біллі й адресою Фарадея у гаманець.

Лондон, який нещодавно став епіцентром святкувань на честь діамантового ювілею королеви, готувався прийняти Олімпійські ігри. Всюди були британські прапори і логотипи «Лондон 2012» — знаки, банери, прапорці, брелоки, горнятка, парасольки; майже в кожній вітрині виставили купу товарів на олімпійську тематику. На думку Страйка, логотип нагадував так-сяк накидані друзки кольорового скла, і так само він був не у захваті від офіційних талісманів, які йому скидалися на пару циклопічних молярів.

Столиця аж бриніла захватом і знервованістю, народженою, понад сумнів, з вічного британського побоювання, що країна виставить себе на посміх. Скарги на недоступність квитків на ігри стали основною темою розмов; ті, кому не пощастило, лаяли лотерею, що мала дати всім справедливий й рівні шанси подивитися подію наживо. Страйк і собі хотів подивитися бокс, але не зміг добути квитки, зате посміявся, коли давній друг Нік запропонував замість нього піти на виїздку коней — його дружина Ільза дістала квитки й дуже з того раділа.

Гарлі-стріт, де Страйк мав присвятити п'ятницю стеженню за пластичним хірургом, олімпійська лихоманка не зачепила. Величні вікторанські особняки зі звичною невблаганністю виставляли напоказ фасади, не заплямовані кричущими логотипами чи прапорами.

Страйк, одягнений у свій найкращий італійський костюм, став біля дверей будинку навпроти і прикинувся, ніби розмовляє по мобільному, але насправді він приглядав за входом у приймальню двох партнерів-лікарів, один з яких був клієнтом Страйка.

«Док Жуан», як охрестив свою здобич Страйк, поки не дуже виправдовував своє прізвисько. Мабуть, старший партнер відстрашив його від неетичної поведінки, коли дізнався, що Жуан провів дві операції зі збільшення грудей, які не потрапили в ділові записи.

Підозрюючи найгірше, цей старший партнер і звернувся до Страйка.

— Виправдання були ніякі, купа дірок. Він є,— сказав біловолосий лікар, стриманий, але сповнений погрози,— і завжди був, так би мовити, бабієм. Перш ніж починати розмову, я перевіряв його історію пошуку в інтернеті й виявив сайт, де молоді жінки збирають гроші на естетичну хірургію в обмін на відверті світлини. Боюся... навіть не знаю чого... але, можливо, з котроюсь із цих жінок він домовився про винагороду не... не грошима. Двом молодим жінкам запропонували подзвонити за не відомим мені номером з натяком, що вони можуть отримати безкоштовні операції в обмін на «спеціальну домовленість».

Поки що Страйк не бачив, щоб Док Жуан зустрічався з жінками в неробочий час. По понеділках і п'ятницях він перебував у консультації на Гарлі-стріт, у середині тижня робив операції у приватній клініці. Коли Страйк стежив за ним поза місцем роботи, Жуан просто ходив купити шоколаду, від якого мав мало не залежність. Щовечора він їхав на своєму «бентлі» додому, до дітей і дружини, у Джерардз-Кросс, а Страйк сідав йому на хвіст на старому синьому «БМВ».

Сьогодні обидва хірурги відвідували вечерю Королівського коледжу хірургів з дружинами, тож «БМВ» Страйк лишив у дорогому гаражі. Минали години нудьги, і Страйк головно переймався тим, щоб регулярно переносити вагу з протеза на ногу, поки спирався на поруччя, паркувальні автомати й одвірки. Дзвінок на дверях Жуана раз у раз натискали клієнтки, й одну по одній їх впускали. Головно це були доглянуті, аж лискучі жінки. О п'ятій годині телефон у кишені Страйка завібрував: прийшло повідомлення від клієнта.

*Можете спокійно йти, я з ним їду до Дорчестера.*

З нездорової цікавості Страйк зачекав і за чверть години побачив, як партнери виходять з будівлі. Страйків клієнт був високий, з білим волоссям; Жуан — гладенький чепурун з оливковою шкірою і блискучим чорним волоссям, любитель костюмів-трійок. Страйк зачекав, поки вони сядуть у таксі й поїдуть, тоді позіхнув, потягнувся і подумав, що треба йти додому, може, спершу зазирнувши в ресторан їжі на виніс.

Майже мимохіть він дістав гаманець і видобув з нього зібганий аркуш, на якому проступала назва вулиці Біллі.



Цілий день Страйк думав про те, що треба піти і пошукати Біллі на Чарлмонт-роуд, якщо Док Жуан піде з роботи раніше, але тепер він стомився, ще й нога боліла. Якби Лорелея знала, що у Страйка вільний вечір, то чекала б на дзвінок. З іншого боку, вони завтра йдуть до Робін на вхідниці, і якщо сьогодні заночувати у Лорелеї, завтра після вечірки теж важко буде викрутитися. Страйк ніколи не проводив двох ночей поспіль у квартирі Лорелеї, навіть коли мав нагоду. Йому подобалося обмежувати її право на його час.

Ніби сподіваючись, що його якось відмовить погода, Страйк глянув у чисте червоне небо й зітхнув. Вечір був ясний і чудовий, а в агенції стільки роботи, що не знати, коли ще випадуть вільні дві години. Якщо хоче зазирнути на Чарлмонт-роуд, доведеться йти сьогодні.

Я не дуже розумію твій острах перед громадськими зібраннями... і перед тією публікою, що туди ходить.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Подорож збіглася з годиною пік, тож від Гарлі-стріт до Іст-Гему Страйк їхав понад годину. Поки знайшов Чарлмонт-роуд, кукса вже боліла. Глянувши на довгу вулицю з рядами житлових будинків, Страйк пожалкував про свою нездатність просто списати Біллі як звичайного психа.

Терасовані будинки являли собою строкате видовище — одні цегляні, інші потиньковані чи облямовані ріняком. У вікнах висіли британські прапори: ще одна ознака олімпійської лихоманки, хоч, може, вони лишилися після королівського ювілею. У маленьких палісадниках перед будинками зробили мінігорода чи влаштували звалища — кому що було до смаку. Посеред дороги лежав брудний матрац — хтось, видно, ніс і покинув.

Перший погляд на оселю Джеймса Фарадея не дав Страйкові приводу сподіватися, що він уже на місці, бо це був один з найдоглянутіших будинків на цій вулиці. Перед дверима був крихітний ганок, оздоблений кольоровим склом, у вікнах виднілися фіранки з рюшами, поштова скринька виблискувала міддю на сонці. Страйк натиснув пластиковий дзвоник і заждав.

Досить скоро двері відчинила затуркана жіночка. Вибігла сіра смугаста кішка, яка, здавалося, тільки й чекала на нагоду втекти. Сердите обличчя жіночки не надто поєднувалося з фартушком, прикрашеним персонажами з «Любов — це...». З будинку сильно відгонило смажениною.

— Добридень,— привітався Страйк, у якого від запаху аж слина потекла.— Не знаю, чи можете ви мені допомогти. Я шукаю Біллі.

— Вам дали не ту адресу. Тут ніяких Біллі немає.

Жіночка зібралася зачиняти двері.

— Він сказав, що живе у Джиммі,— мовив Страйк до дедалі вужчої щілини.

— Джиммі тут теж немає.

— Даруйте, але такий собі Джеймс начебто проживає...

— Його ніхто не називає Джиммі. У вас неправильна адреса.

І вона зачинила двері.

Страйк і сіра кішка подивилися одне на одного; кішка дивилася зверхньо, а тоді всілася на килимок і почала вилизуватися, всім виглядом показуючи, що їй думати забула про Страйка.

Страйк повернувся на тротуар, підкурив цигарку і роззирнувся. Він прикинув, що на Чарлмонт-роуд зо дві сотні будинків. Скільки часу піде на те, щоб постукати у всі двері? Більше, ніж він має сьогодні ввечері, й більше, ніж матиме у найближчому майбутньому. Він рушив уперед, збентежено (ще й нога чимдалі дужче боліла) поглядаючи на вікна і на перехожих — може, хтось виявиться схожим на чоловіка, з яким він учора познайомився. Двічі Страйк питав людей, які заходили до будинків чи виходили з них, про «Джиммі й Біллі», чію адресу він буцімто загубив. Обидва рази йому відповіли, що не знають таких.

Страйк простував далі, стараючись не кульгати.

Врешті-решт він дійшов до групи будинків, які викупили і переробили під квартири. Тісними парами стояли вхідні двері, палісадники були забетоновані.

Страйк сповільнив кроки. На одних з найбільш занедбаних дверей, з яких луцилася біла фарба, висів пошарпаний аркуш формату А4. Слабка, але така знайома цікавість (яку Страйк у житті не назвав би словом «інтуїція») спонукала його підійти.

На аркуші було оголошення:

*Зібрання о 7.30 перенесено з пабу до громадського центру «Джерело» на Вікарідж-лейн — у кінці вулиці ліворуч.*

*Джиммі Найт*

Страйк пальцем підчепив аркуш, побачив, що номер будинку закінчується на «5», тоді опустив папірець і зазирнув у запорошене вікно на першому поверсі.

Шибку затулили від сонця старим простирадлом, але один кут провис. Страйк, досить високий, щоб зазирнути в ту латку голого скла, побачив фрагмент порожньої кімнати з незастеленим розкладним диваном, на якому лежала пухова ковдра, купою одягу в кутку і переносним телевізором на картонній коробці. Ковролін щільним

шаром вкривали бляшанки з-під пива і переповнені попільнички. Оце вже щось! Страйк повернувся до облізливих дверей, підняв великий п'ястук і постукав.

Ніхто не відчинив, і жодного руху всередині чутно не було.

Страйк знову глянув на оголошення на дверях, тоді рушив далі. Звернувши на Вікарідж-лейн, просто перед собою побачив громадський центр із жирними плексигласовими літерами: «Джерело».

Перед скляними дверима стояв дід у військовому кашкеті та з пелехатою сивою бородою. В руках мав стос буклетів. Страйк підійшов, і дід, на футболці в якого виявився вицвілий портрет Че Гевари, питально глянув на нього. Попри відсутність краватки, італійський костюм Страйка вигляд мав не до речі офіційний. Коли стало очевидно, що Страйк іде до громадського центру, дід затулив йому вхід.

— Я знаю, що запізнився,— з удаваним роздратуванням сказав Страйк,— але чорт забирай, я оце тільки щойно дізнався, що зібрання в іншому місці.

Його упевненість і габарити якимось збентежили діда в кашкеті, але все ж той вирішив, що отак капітулювати перед людиною у костюмі — річ негідна.

— Кого ви представляєте?

Страйк уже глипнув на набрані великими літерами слова на буклетах, що їх дід притискав до грудей: «НЕЗГОДА — НЕПОКОРА — БУНТ» і (якось не до речі) «ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ». Також там була груба карикатура, на якій група жирних бізнесменів випускала з сигар олімпійські кільця.

— Батька,— відповів Страйк.— Боїться, що його ділянку забетонують.

— А,— сказав бородатий дід. Він відсунувся. Страйк взяв у нього буклет і ступив усередину.

Всередині нікого не було, тільки сива жінка вест-індського походження зазірала у прочинені двері. З кімнати лунав жіночий голос. Слова годі було розібрати, але з інтонацій ставало зрозуміло, що ораторка виголошує тираду. Помітивши, що хтось підійшов, жінка біля дверей озирнулася. Вигляд Страйка справив на неї враження, протилежне тому, що його він викликав у діда на вході.

— Ви з олімпійських? — прошепотіла вона.

— Ні,— відповів Страйк.— Просто цікавлюся.

Жінка відчинила двері, впускаючи його.

На пластикових стільцях сиділо з чотири десятки людей. Страйк зайняв найближче порожнє місце й оглянув потилиці перед собою, шукаючи довге масне волосся Біллі.

Перед аудиторію стояв стіл з промовцями. Перед ним туди-сюди металася нинішня ораторка. Волосся в неї було точно такого самого яскраво-червоного кольору, як у Коко, випадкової коханки Страйка, якої виявилося так важко здихатися; говорила дівчина незакінченими реченнями, плуталася в словах і часом вибивалася з типово «робітничої» вимови, У Страйка склалося враження, що говорить вона вже давненько.

— ...подумайте про самозахопи, про богему, вони ж усі... це ж, га, пристойний район, а тут приходять ці з планшетами і такі — валить, коли знаєте, що вам на користь, нижній, бляха-муха, сегмент, це ж Троянський кінь — це організована компанія типу для...

Половина аудиторії скидалася на студентів. Серед старших учасників зібрання Страйк помітив чоловіків і жінок, у яких впізнав відданих протестувальників. Дехто був у футболках з лівацькими гаслами, як дід біля входу. Подекуди виднілися й неочікувані персонажі, вочевидь, звичайні громадяни, яким не до душі припав прихід Олімпійських ігор у Східний Лондон: богемні особи, мабуть, з тих самих самозахопів, немолода пара — ці якраз перешіптувалися і, як здогадався Страйк, просто злякалися за свою земельну ділянку. Пара набрала виразу покірливої терплячості, як у церкві, і Страйк здогадався, що вони дійшли згоди щодо неможливості піти просто зараз так, щоб не повернути до себе надмірної уваги. Якийсь юнак, весь у пірсингу й анархістських татуваннях, гучно цмокав, колупаючись у зубах.

За дівчиною-ораторкою сиділо ще троє: немолода жінка і двоє чоловіків, які тихо перемовлялися між собою. Один мав щонайменше шістьдесят років — груди-діжка, виставлена щелепа, войовничий вигляд людини, що відслужила на фронті успішних боїв з непоступливим начальством. Темні та глибоко посаджені очі другого чоловіка змусили Страйка уважніше придивитися до буклета — слід було підтвердити негайну підозру.

***Громадський опір Олімпійським іграм (Рух «ОПІР») 15 червня 2012 року***

### **7.30, наб «Білий кінь» в Іст-Гемі, Е6 6ЕJ**

*Промовці:*

*Ліліан Світинг — Збереження дикої природи, Східний Лондон*  
*Волтер Фретт — Робітничий альянс / активіст «ОПОРУ»*  
*Флік Пурдью — борчиня з бідністю / активістка. «ОПОРУ»*  
*Джиммі Найт — Справжня соціалістична партія / організатор «ОПОРУ»*

Попри густу щетину і загалом пошарпаний вигляд, чоловік із запалими очима був і близько не такий занедбаний, як Біллі, а ще однозначно стригся за останні місяці. На вигляд йому було років тридцять п'ять, і хоч він мав квадратніше обличчя і більше м'язів, темне волосся і бліда шкіра були точно як у Страйкового гостя. З очевидних причин Страйк ладен був поставити чималі гроші на те, що Джиммі Найт — старший брат Біллі.

Джиммі закінчив притишену розмову зі своїм колегою з Робітничого альянсу, потім відкинувся на стільці, склавши м'язисті руки і зробивши відсутнє обличчя — з чого виходило, що до ораторки він дослухався не більше за решту вже неспокійної аудиторії.

Тут Страйк помітив, що до нього приглядається непримітний чоловік з ряду навпроти. Глянувши чоловікові у блакитні очі, Страйк поспішно повернув увагу до Флік, яка все не замовкала. Відзначивши чисті джинси, звичайну футболку й охайну коротку стрижку блакитноокого, Страйк подумав, що той краще б не голився зранку,— але на зібрання такої імпровізованої організації, як «ОПІР», поліція навряд чи посилала найкращих працівників. Звісно, присутності поліціанта у штатському слід було очікувати. Будь-яка група, що мала на меті перешкодити проведенню Олімпійських ігор, підлягала нагляду.

Неподалік поліціанта в штатському сидів професійного вигляду, східної зовнішності чоловік в офісній сорочці. Високий і стрункий, він уважно дивився на ораторку і гриз нігті на лівій руці. Помітивши пильний погляд Страйка, він здригнувся і прибрав руку від обличчя. Нігті він обгриз до крові.

— Ну добре,— гучно сказав чоловічий голос. Почувши владний тон, аудиторія сіла пряміше.— Дуже дякую, Флік.

Джиммі Найт підвівся й заохотив мляві оплески для Флік, яка

обійшла стіл і сіла на порожній стілець між двома чоловіками.

Вбраний у поношені джинси і пом'яту футболку, Джиммі Найт нагадав Страйкові тих чоловіків, яких його покійна мама брала за коханців. З цими дужими руками і татуюваннями він міг би бути басистом у занюханому гурті чи привабливим дорожнім техніком. Страйк помітив, як напружилася спина непримітного чоловіка з блакитними очима. Він чекав на Джиммі.

— Всім доброго вечора, дякую, що прийшли.

Харизма Джиммі заповнила приміщення, мов перший акорд хітової пісні. Страйк з перших слів розпізнав у ньому чоловіка з тих, які в армії були або страшенно корисні, або являли собою непокірливих паскудників. Акцент Джиммі, точно як у Флік, не дозволяв зробити висновків про його походження. Страйк відзначив, що кокнійська вимова приховує — в цьому випадку досить успішно — легеньку сільську гаркавість.

— Отож, безжальна олімпійська машина суне на Східний Лондон!

Палючі очі Джиммі пробіглися по тепер уважній аудиторії.

— Зносять будинки, збивають на смерть велосипедистів, перекопують землю, що належить усім нам. Точніше, належала. Від Ліліан ви чули, що вони роблять з ареалами тварин і комах. Вони заливають бетоном землю, яка належить усім нам, і нащо? Будують соціальне житло чи лікарні, які нам потрібні? Звісно, що ні! Ні, будують стадіони, що коштують мільярди фунтів,— ними хвалиться капіталістична система, пані й панове. Нас запрошують святкувати разом з елітами, та поза стадіонами свободами простих людей нехтують, нищать їх, відбирають. Нам кажуть, що треба радіти Олімпійським іграм — уся ця глянцева журналістика, що її ковтають і вибльовують праві ЗМІ. Прапор — фетиш! Хай середній клас б'ється в екстазі ура-патріотизму! Обожнюйте наших славних медалістів — золото сяє для кожного, хто над банкою з чужою сечею передав достатньо великий хабар!

Аудиторія схвально загомонила. Хтось почав аплодувати.

— Ми, бачте, маємо радіти, що у приватних школах хлопчики й дівчатка мають змогу займатися спортом — поки наші власні спортивні майданчики продають! Прислужництво — ось має бути наш національний олімпійський вид спорту! Ми обожнюємо людей, у яких вклали мільйони лише тому, що вони вміють їздити на велику. Їх

виставляють, мов фігові листки, за якими ховаються покидьки, що гвалтують планету і не платять податків, і тільки чекають, щоб написати свої імена на парканах — на тих парканах, що не пускають робочий люд до їхньої власної землі!

Оплески, від яких утрималися Страйк, немолода пара і східний молодик, додали запалу словам. Красиве, хоч і дещо бандитське обличчя Джиммі пашіло праведним гнівом.

— Бачите? — спитав він, схопивши зі столу аркуш з ламаними цифрами «2012», які так не подобалися Страйкові.— Вітаємо на Олімпійських іграх, друже, в еротичному сні фашиста. Бачите логотип? Бачите? Це ж перекручена свастика!

Аудиторія засміялася і знову заплодувала, тож гучного бурчання Страйкового шлунку ніхто не почув. Цікаво, тут є де купити щось на виніс? Він навіть почав думати, чи не зручно було б піти просто зараз, купити поїсти, а тоді повернутися, аж тут сива вестіндійка, яку він бачив раніше, прочинила двері у фойє і підперла їх. З виразу її обличчя було зрозуміло, що «ОПОРУ» вже давно час покинути приміщення.

Однак Джиммі якраз розігнався.

— Цей так званий олімпійський дух, ця чесна гра й уболівання — це просто нормалізація репресій і авторитаризму! Прокиньтесь: Лондон змілітаризовано! Британська держава, що століттями відточувала тактики колоніалізму і вторгнень, користується олімпійською нагодою, щоб спустити на простих людей поліцію, армію, гелікоптери, гармати! Додаткова тисяча камер відеоспостереження! Поспіхом ухвалені закони! Ви собі думаєте, то все зникне, щойно карнавал капіталізму піде далі? Приєднуйтеся до нас! — закричав Джиммі, а працівниця центру рушила на середину приміщення, знервована, проте рішуча.— «ОПІР» — це частина великого світового руху за справедливість, що опирається репресіям! Ми боремося за спільну справу разом з усіма лівими й борцями за свободу в столиці! Ми проводитимемо законні демонстрації і скористаємося всіма інструментами мирного протесту, які в нас ще не відібрали у цьому вже майже окупованому місті!

Знову оплески; втім, літня пара неподалік Страйка здавалася зніченою.

— Так, так, знаю,— додав Джиммі, звертаючись до працівниці центру, яка вже вийшла на середину і несміло жестикулювала.— Нас виганяють,— сказав Джиммі вже до аудиторії, криво посміхаючись і



трусячи головою.— Ще б пак. Ще б пак.

Кілька людей засичало на працівницю центру.

— Хто хоче знати більше,— сказав Джиммі,— шукайте нас у пабі через дорогу. Адреса у ваших буклетах!

Більша частина аудиторії заплодувала. Поліціант у штатському підвівся. Літня пара уже квапилася до дверей.

Я... маю репутацію запеклого фанатика, як я чув.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Застукотіли стільці, люди почали піднімати сумки і наплічники. Більша частина аудиторії рушила до дверей, але дехто не поспішав іти. Страйк зробив кілька кроків до Джиммі, сподіваючись із ним поговорити, але його випередив східний молодик, що рвучкою ходою рушив до активіста з виглядом знервованої рішучості. Джиммі обмінявся ще кількома словами з чоловіком з Робітничого альянсу, тоді помітив новоприбулого, попрощався з Волтером і з виразом готовності на обличчі рушив побалакати з новонаверненим (так, мабуть, Джиммі думав).

Щойно східний молодик заговорив, на обличчя Джиммі ніби насунули хмари. Вони почали притишену розмову в чимдалі безлюднішій кімнаті, а Флік з групою молоді стояла поблизу, чекаючи на Джиммі. Вочевидь, ці люди вважали себе вищими за фізичну працю, бо працівниця центру прибирала стільці сама.

— Дозвольте допомогти,— звернувся до неї Страйк, узяв три стільці, ігноруючи різкий біль у коліні, і поставив їх у високий стос.

— Дуже дякую,— задихано озвалася жінка.— Не думаю, що ми колись ще впустимо...

Вона почекала, поки повз пройдуть Волтер і ще кілька осіб. Жоден їй не подякував.

— ...цих людей до центру,— обурено закінчила вона.— Я гадки не мала, що в них за плани. В буклеті йдеться про громадську непокору і все таке.

— А ви за Олімпійські ігри? — спитав Страйк, додаючи ще один стілець до стосу.

— В мене онука займається бігом,— відповіла жінка.— Ми отримали квитки, вона чекає не дочекається.

Джиммі досі розмовляв зі східним молодиком. Здавалося, між ними виникла незгода. Джиммі здавався напруженим, очі постійно бігали приміщенням — він чи то шукав шлях до відступу, чи то боявся, що хтось почує. Люди виходили. Джиммі й азіат теж рушили до виходу.

Страйк нашорошив вуха, сподіваючись почути, що вони там кажуть одне одному, але гучні кроки послушників Джиммі, відлунюючи від дерев'яної підлоги, притлумили все, крім кількох слів.

— ...багато років, друже? — сердито питав Джиммі. — То роби, що хочеш, ти сам пристав на...

Вони вийшли з зони чутності. Страйк допоміг волонтерці скласти стільці, а коли вона вимкнула світло, спитав, як потрапити до «Білого коня».

За п'ять хвилин Страйк начхав на рішення харчуватися здоровішою їжею, купив на вулиці смаженої картоплі й пішов по Вайт-Горс-роуд, у кінці якої і стояв потрібний паб.

Поїдаючи картоплю, Страйк думав, як найкраще почати розмову з Джиммі Найтом. Реакція підстаркуватого фаната Че Гевари біля дверей показала, що нинішній Страйків імідж не викликає довіри з боку борців з капіталізмом. Джиммі мав вигляд досвідченого активіста з крайніх лівих і явно очікував на увагу з боку влади в напруженій атмосфері передчуття Олімпійських ігор. Власне, Страйк бачив, що слідом за Джиммі іде, вклавши руки в кишені, той непримітний блакитноокий чоловік. Тож перше завдання Страйка — запевнити Джиммі, що «ОПІР» його не цікавить.

«Білий кінь» виявився потворною блочною будівлею, що стояла на жвавому перехресті перед великим парком. Білий меморіал війни з охайними вінками жалобних маків біля підніжжя вічним докором підносився навпроти бару, тротуар перед яким обріс травною і був густо засипаний недопалками. Перед пабом юрмилися відвідувачі — всі курили. Страйк помітив Джиммі, Флік і ще кілька осіб, що окремою групою стояли під вікном з величезним прапором Вест-Гему. Високого східного молодика ніде не було видно, а от поліціант у штатському вештався скраю групи.

Страйк зайшов усередину по пінту. Декор пабу складався головно з прапорів з хрестом святого Георгія і вест-гемської символіки. Купивши пінту «Джона Сміта», Страйк повернувся надвір, закурив цигарку і рушив до гурту Джиммі. Він уже стояв пліч-о-пліч з Флік, коли компанія зрозуміла, що цей кремезний незнайомиць у костюмі щось від них хоче. Всі розмови припинилися, на всіх обличчях спалахнула підозрілість.

— Доброго вечора, — привітався Страйк, — мене звати Корморан

Страйк. Можна вас на кілька слів, Джиммі? Справа стосується вашого брата Біллі.

— Біллі? — різко перепитав Джиммі.— А що таке?

— Я вчора з ним бачився. Я — приватний детект...

— Його Чизл підслав! — перелякано розвернулася до Джиммі Флік.

— Та зав'янь! — загарчав той.

Решта гурту дивилася на Страйка з сумішшю цікавості й ворожості, а Джиммі поманив його убік. На подив Страйка, Флік потягнулася слідом. Коротко стрижені чоловіки в майках з вест-гемською символікою кивали до активіста. Джиммі зупинився біля пари білих стовпчиків, увінчаних кінськими головами, озирнувся, чи не слухає хто, а тоді звернувся до Страйка.

— Як, кажете, вас звати?

— Корморан, Корморан Страйк. Біллі — ваш брат?

— Так, молодший,— відповів Джиммі.— А що, приходив до вас?

— Так. Учора вдень.

— А ви — приватний...

— Детектив. Так.

Страйк побачив упізнавання в очах Флік. Вона мала пухле бліде обличчя, яке здавалось би безневинним, якби не густо підведені очі й помідорно-червоне волосся. Флік знову швидко розвернулася до Джиммі.

— Джиммі, це ж...

— Шеклвелльський різник? — спитав той, дивлячись на Страйка понад запальничкою, від якої підкурював цигарку.— Лула Лендрі?

— Це я,— підтвердив Страйк.

Краєм ока він помітив, як погляд Флік спускається до його гомілок. Її губи смикнулися з видимим презирством.

— І Біллі до вас прийшов? — повторив Джиммі.— Нащо?

— Сказав, що став свідком того, як задушили дитину.

Джиммі сердито випускав дим.

— Ага. В нього не всі вдома. Шизоафективний розлад.

— Він здавався хворим,— погодився Страйк.

— І це все, що він вам сказав? Що бачив, як задушили дитину?

— Як на мене, цього достатньо,— мовив Страйк.

Губи Джиммі скривилися в невеселій усмішці.

— Ви ж йому не повірили, правда?

— Ні,— чесно зізнався Страйк,— але не думаю, що йому в такому стані слід вештатися вулицями. Йому потрібна допомога.

— Йому ж наче не гірше, ніж зазвичай? — спитав Джиммі у Флік з дещо силуваним виразом безсторонньої цікавості.

— Ні,— відповіла вона і розвернулася до Страйка з ледь прихованою ворожістю.— Йому буває то гірше, то краще. Якщо вживає ліки, то все в нормі.

Віддаля решти їхніх друзів її вимова стала характерною для представниці середнього класу. Страйк помітив, що вона, підмальовуючи око, не вибрала з його кутика сон. Значну частину дитинства Страйк прожив у злиднях, тож без приязні ставився до нехтування гігієною — хіба що людина була така нещасна чи хвора, що то вже не мало значення.

— В армії були, так? — почала питати Флік, але Джиммі її перебив:

— Звідки Біллі знав, де вас шукати?

— Довідка? — озвався Страйк.— Я не в печері живу.

— Біллі не вміє користуватися довідкою.

— Але мій офіс знайти подужав.

— Нема ніякої мертвої дитини,— твердо заявив Джиммі.— То все його фантазії. Повсякчас про це торочить, як має напад. Бачили його сіпавку?

З жорстокою точністю Джиммі повторив неконтрольований рух братової руки від носа до грудей. Флік засміялася.

— Так, я це бачив,— неусміхнено відповів Страйк.— І ви не знаєте, де він, так?

— Від учорашнього ранку не бачив. А нащо він вам?

— Як я вже казав, мені здалося, що в такому стані йому не варто вештатися без нагляду.

— Дуже відповідально з вашого боку,— сказав Джиммі.— Багатий і знаменитий детектив непокоїться про нашого Біллі.

Страйк промовчав.

— Ви ж служили,— повторила Флік.— В армії?

— Служив,— глянув на неї Страйк.— До чого це?

— Просто кажу,— вона аж почервоніла від праведного гніву.— Тоді не переймалися, що хтось постраждає, так?

Страйк, який знав людей, що поділяли погляди Флік, не відповів.

Мабуть, повірять, якщо він скаже, що вступив до армії, сподіваючись піднімати дітей на багнети.

Джиммі, якому явно не хотілося вислуховувати ще щось про погляди Флік на армію, сказав:

— Біллі в нормі. Іноді живе в нас, потім іде собі. Повсякчас так робить.

— А де він мешкає, коли не з вами?

— У друзів,— відповів Джиммі, знизавши плечима.— Не знаю, як їх звати.— Тоді додав, суперечачи самому собі: — Обдзвоню їх сьогодні, дізнаюся, що там у нього.

— Так-так,— кивнув Страйк, допив пінту і віддав келих татуйованому працівникові бару, який ходив подвір'ям і збирав тару в тих, хто допив. Страйк востаннє затягнувся цигаркою, кинув недопалок до його братів на землі, загасив стопою протеза, а тоді дістав гаманець.

— Зробіть мені послугу,— сказав він до Джиммі, дістаючи картку і простягаючи йому,— подзвоніть мені, як знайдеться Біллі, добре? Хочу знати, чи він у безпеці.

Флік зневажливо пирхнула, але Джиммі це ніби ошелешило.

— Так, добре. Добре, подзвоню.

— Не знаєте, яким автобусом чимшвидше доїхати звідси до Денмарк-стріт? — спитав у них Страйк. Він не уявляв, як витримає ще одну довгу прогулянку до метро, а автобуси проїжджали повз паб заманливо часто. Джиммі, який знав район, пояснив Страйкові, як дістатися потрібної зупинки.

— Дуже дякую...— Ховаючи гаманець у кишеню, Страйк ніби між іншим додав: — За словами Біллі, ви теж були там, де задушили дитину, Джиммі.

Їх зрадив швидкий погляд Флік на Джиммі. Сам Джиммі був краще підготований. Його ніздрі розширилися, але більше жодних ознак тривоги він не виказав.

— Так, у нього в бідній хворій макітрі там ціла сцена,— відповів він.— Іноді розповідає, що там була наша покійна мамця. Скоро й татка пригадає.

— Сумно,— погодився Страйк.— Сподіваюся, ви його знайдете.

Він підніс руку, прощаючись, і лишив їх на подвір'ї. Попри з'їдену картоплю, Страйка мучив голод, куксу аж смикало, і на автобусну зупинку він прийшов кульгаючи.

Автобус приїхав за п'ятнадцять хвилин. Двоє п'яних юнаків на сидіннях попереду Страйка довго і з численними повторами обговорювали чесноти нового гравця «Вест-Гему», Юссі Яаскеляйнена, хоча жоден не міг правильно вимовити його ім'я. Страйк дивився у брудне вікно, мучився від болю в нозі, мріяв дістатися ліжка, але розслабитися не виходило.

Неприємно було це визнавати, але поїздка на Чарлмонт-роуд не позбавила його дріб'язкового сумніву щодо історії Біллі. Згадка про те, як Флік зненацька й злякано глянула на Джиммі, й той її вигук: «Його Чизл підіслав!» — перетворили дрібну підозру на значну і, мабуть, тривалу заваду Страйковому душевному спокою.

Гадаєш, лишишся тут? Назовсім?

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Робін була б щаслива після цілого тижня розпаковування і складання меблів просто відпочити, але Метью дуже чекав на входуни, куди запросив багато колег. Його гордість підживлювалася цікавою романтичною історією вулиці, яку побудували для корабелів і капітанів, коли Дептфорд ще був центром суднобудівництва. Може, Метью ще не мав поштового індексу своєї мрії, але коротка вимощена бруківкою вулиця з красивими старими будинками стала — як він і хотів — «кроком угору», хай навіть вони з Робін тільки орендували цю цегляну коробку зі звідними вікнами і ліпними херувимами над входом.

Коли Робін запропонувала просто орендувати нову квартиру, Метью протестував, але вона переконала його, заявивши, що не витримає ще рік жити на Гастингс-роуд, не маючи змоги придбати надто коштовне житло. Завдяки спадку і новій роботі Метью вони могли собі дозволити орендувати маленький будинок на три спальні, а гроші від продажу квартири на Гастингс-роуд так і лежали на банківському рахунку.

Домовласник, видавець, який їхав до Нью-Йорка працювати в центральному офісі, від своїх нових пожитків був у захваті. Це був геї сорока з чимось років, якому дуже сподобався вродливий Метью, тож він наполіг на тому, щоб особисто передати їм ключі в день переїзду.

— Я погоджуюся з Джейн Остін щодо персони ідеального орендаря,— сказав він до Метью, стоячи на брукованій вулиці.— «Жонатий чоловік без дітей: кращого варіанту й не побажаєш<sup>[3]</sup>». Без жінки будинок не може бути доглянутим! Але ви, мабуть, обоє прибираєте?

— Звісно! — усміхнено запевнив Метью. Робін, яка за спинами двох чоловіків заносила в будинок коробку з вазонами, стримала ядуче зауваження.

Вона підозрювала, що Метью не каже друзям і колегам, що вони орендарі, а не власники. І ненавиділа себе за чимдалі сильнішу схильність видивлятися в Метью ознаки сумнівної і брехливої



поведінки, навіть у дрібницях,— і дріб'язково картала себе за те, що повсякчас думає про нього найгірше. Цей дух самобичування і змусив Робін погодитися на вечірку, купити алкоголь і пластянки, приготувати їжу, все облаштувати на кухні. Метью пересунув меблі й кілька вечорів складав плейлист, який тепер лунав з його айпода в колонці. Під перші акорди «Cutt Off» гурту «Касабіян» Робін побігла нагору перевдягатися.

На голові в неї були бігуді, бо Робін вирішила зробити такі самі хвилі, як і в день свого весілля. Час збігав, гості ось-ось мали з'явитися, тож вона однією рукою виплутувала з волосся бігуді, а другою відчинила шафу. Мала нову сукню — тісну, світло-сірого кольору,— але боялася, що здається в ній занадто блідою. Повагавшись, Робін дістала з шафи смарагдову сукню від Роберто Каваллі, яку ще жодного разу не вдягала на люди. То був найдорожчий предмет гардеробу, що Робін мала, і найкрасивіший: «прощальний» подарунок, який купив їй Страйк, коли вона працювала в нього як тимчасова секретарка і допомогла спіймати їхнього першого вбивцю. Коли вона радісно показала сукню Метью, в нього стало таке обличчя, що Робін так і не наважилася її надягнути.

Вона приклала сукню до себе, і чомусь її думки полинули до Страйкової подружки Лорелеї. Та завжди носила насичені кольори й одягалася як з плакатів сорокових років. На зріст як Робін, Лорелея мала блискуче чорне волосся, яке уклала а-ля Вероніка Лейк. Робін знала, що Лорелеї тридцять три роки і що вона є співвласницею крамниці вінтажного і театрального одягу на Чок-Фарм-роуд. Страйк раз проговорився про це, і Робін, запам'ятавши назву, вдома подивилася в інтернеті. Крамниця здавалася гламурною та успішною.

— Ще чверть години,— сказав Метью, забігаючи в кімнату і на ходу скидаючи футболку.— Я, мабуть, швиденько помиюся.

Він помітив, що Робін прикладає до себе зелену сукню.

— Ти хіба не сіру збиралася надягнути?

Їхні очі зустрілися у дзеркалі. Голий по пояс, засмаглий, гарний, Метью мав настільки симетричні риси, що його віддзеркалення майже не відрізнялося від нього справжнього.

— Мені здається, що я в ній бліда,— відповіла Робін.

— Я за сіру,— заявив Метью.— Мені подобається, коли ти бліда.

Робін видушила з себе усмішку.

— Гаразд,— сказала вона.— Надягну сіру.

Переодягнувшись, вона пальцями трохи розплутала кучері, взула пару сріблястих сандалій з ремінцями і побігла вниз. І не встигла спуститися в коридор, як дзеленькнув дзвоник.

Якби Робін попросили вгадати, хто прибуде перший, вона б сказала, що Сара Шедлок і Том Терві, які нещодавно заручилися. Дуже в стилі Сари було б спробувати захопити Робін завчасно, оглянути будинок раніше за всіх, зайняти місце, де можна буде приглядати за новоприбулими. І звісно ж, коли Робін відчинила двері, за ними стояли Сара у сліпучо-рожевій сукні та з великим букетом квітів і Том з пивом і вином.

— О, як гарно, Робін,— зажебоніла Сара, щойно переступивши поріг і оглядаючи передпокій. Вона неуважно обійняла Робін, задивившись на сходи, якими спускався, застібаючи сорочку, Метью.— Чудово. А це вам.

Робін тицьнули в руки важкий букет рожевих лілей.

— Дякую,— сказала вона.— Піду поставлю у воду.

Вони не мали вази для такого великого букета, але просто покинути квіти у раковині Робін не могла. Вона чула, як сміється на кухні Сара — гучніше за «Колдплей» і Ріанну, які тепер виспівували «Princess of China» з айпода Метью. Робін дістала з буфета відро і почала наливати воду, в процесі оббризкавшись.

Колись було вирішено, що Метью не запрошуватиме Сару на обіди під час перерви. Йшлося навіть про те, щоб узагалі більше з нею не спілкувалися, бо Робін дізналася, що в університетські роки Метью зраджував їй із Сарою. Однак Том допоміг Метью отримати високооплачувану посаду в себе на фірмі, а Сара стала гордовитою власницею обручки з великим діамантом, тож Метью не бачив, чому присутність майбутніх містера й місіс Терві на світських заходах могла стати джерелом незручності.

Робін чула, як вони втрюх ходять нагорі. Метью показував спальні. Вона дістала важке відро з лілями з раковини і поставила у куток біля чайника. Чи то дуже гидко — підозрювати, що Сара принесла квіти навмисне, щоб Робін якийсь час не плуталася під ногами? Сара як звикла в їхні спільні студентські роки, так і фліртувала з Метью.

Робін налила собі келих вина і вийшла з кухні якраз тоді, коли Метью вів Тома й Сару до вітальні.

— ...а лорд Нельсон і леді Гамільтон буцімто зупинялися у номері

19, але тоді вулиця називалася Юніон-стріт,— казав він.— Так, хто хоче випити? В кухні все є.

— Чудова оселя, Робін,— мовила Сара.— Такі будинки на дорозі не валяються. Вам, видно, дуже пощастило.

— Ми його тільки орендуємо,— сказала Робін.

— Правда? — з цікавістю спитала Сара, і Робін зрозуміла, що вона дійшла власних висновків — не щодо стану ринку нерухомості, а щодо шлюбу Робін і Метью.

— Гарненькі сережки,— вирішила змінити тему Робін.

— Правда ж? — озвалася Сара, піднімаючи волосся, щоб Робін краще роздивилася.— Том подарував на день народження.

Знову подзвонили у двері. Робін пішла відчиняти, сподіваючись, що це хтось із нечисленних гостей, запрошених нею. Побачити Страйка вона, звісно, не сподівалася. Він точно запізниться — як запізнювався на всі особисті заходи, куди Робін його запрошувала.

— Слава Богу! — сказала Робін, аж здивувавшись власному полегшенню, коли побачила Ванессу Еквенсі.

Ванесса була поліціантка: висока, чорношкіра, з очима-мигдалинами, модельною фігурою і самовладанням, якому Робін заздрала. На входуни вона прийшла сама. Її бойфренд, судмедексперт у лондонській поліції, мав інші справи. Робін не зраділа: сподівалася з ним познайомитися.

— Як ти? — спитала Ванесса, Заходячи. Вона принесла пляшку червоного вина, а вдягнула темно-фіолетову сукню на бретелях. Робін знову подумала про смарагдову сукню від Каваллі нагорі й пожалкувала, що не надягнула її.

— Я в нормі,— відповіла вона.— Виходь ззаду у двір, там можна курити.

Вона провела Ванессу через вітальню, повз Сару й Метью, які зараз відверто кепкували з того, що Том лисіє.

Задню стіну маленького дворика вкривав плющ. У теракотових вазонах росли доглянуті кущики. Робін не курила, але поставила тут попільнички і кілька складаних стільців, а ще розставила свічки-таблетки. Метью неприємним голосом спитав, чого це вона гак дбає про курців. Робін чудово зрозуміла, до чого він хилить, але вдала, ніби не розуміє.

«Джемайма хіба не палить?» — спитала вона, прикидаючись

здивованою. То була начальниця Метью.

«О,— розгубився той.— Так... так, але тільки на різних заходах».

«Ну, як на мене, у нас захід, Метте»,— люб'язно відповіла Робін.

Вона пішла по напій для Ванесси, а як повернулася, та підкурювала цигарку, звернувши красиві очі в бік Сари Шедлок, яка все сміялася з волосся Тома за щирої підтримки Метью.

— Це ота, так? — спитала Ванесса.

— Ота,— відповіла Робін.

Її потішив цей невеликий жест підтримки. Вони з Ванессою подружилися кілька місяців тому, коли Робін нарешті розповіла історію своїх стосунків з Метью. Доти вони обговорювали поліційну справу, політику й одяг, коли разом ішли ввечері в кіно чи до дешевого ресторану. Товариство Ванесси подобалося Робін більше, ніж товариство будь-якої іншої жінки. Метью, який спілкувався з Ванессою всього двічі, заявив, що вона «холодна», але не зміг пояснити, чому так вважає.

Ванесса мала різних партнерів; одного разу заручилася, але розірвала заручини, бо наречений їй зрадив. Іноді Робін думала, чи не вважає її Ванесса до смішного недосвідченою: жінкою, яка вийшла заміж за шкільного бойфренда.

Скоро до вітальні зайшло з десятків людей, колег Метью зі своїми парами. Всі, вочевидь, устигли відвідати паб. Робін дивилася, як Метью їх вітає, показує, де взяти напої. Він розмовляв гучно і насмішкувато, як завше під час походів у паб з колегами. Робін цей тон дратував.

Товариство швидко збільшувалося. Робін вітала гостей, показувала, де напої, виставляла нові пластянки і передала дві таці закусок, бо на кухні ставало тісно. Тільки коли прийшов Енді Гатчинс, вона відчула, що може розслабитися і трохи поспілкуватися з власними гостями.

— Я тобі приготувала спеціальні страви,— сказала Робін до Енді, показавши йому і Луїзі, де двір.— Це Ванесса, вона з поліції.

Ванессо, це Енді й Луїза... Енді, будь тут, я тобі все принесу, там нічого молочного.

На кухні Робін виявила Тома біля холодильника.

— Даруй, Томе, мені треба...

Він глянув на неї, тоді посунувся. «Вже напився,— подумала Робін, — а ще ледве дев'ята». З вітальні, де юрмилися гості, іржала Сара.

— Дай поможу,— сказав Том, притримавши двері холодильника,

які ледь не вдарили Робін, яка нахилилася до нижньої полиці, де стояло частування для Енді — нічого молочного, нічого смаженого.— Боже, Робін, оце в тебе гарна дупа.

Робін випросталася, нічого на це не сказавши. За п'яною усмішкою вона бачила нещасливий настрій — ніби холодним вітром віяло. Метью розповідав їй, як сильно Том соромиться своєї лисини, навіть думає пересадити волосся.

— Гарна сорочка,— зауважила Робін.

— Оця? Подобається? То вона мені купила. У Метта теж така є, га?

— Е... не впевнена,— відповіла Робін.

— Не впевнена! — коротко та бридко загиготів Том.— А сті'ки заплатила за ті детективні курси! Вдома треба бути уважнішою, Роб.

Робін глянула на нього з сумішшю жалю і гніву, тоді вирішила, що сперечатися з настільки п'яною людиною немає сенсу, і пішла з тарілкою їжі для Енді.

Перше, що вона побачила, коли гості розступилися, щоб пропустити її у двір,— це що прийшов Страйк. Він стояв до Робін спиною і розмовляв з Енді. Поруч була Лорелея в червоногарячій шовковій сукні. Осяйне чорне волосся падало їй за спину, мов у рекламі дорогого шампуню. Виявилось, що поки Робін не було, в компанію пролізла Сара. Коли Ванесса побачила Робін, то смикнула кутиком вуст.

— Привіт,— сказала Робін, ставлячи тарілку на чавунний столик поруч з Енді.

— Робін, привіт! — озвалася Лорелея.— У вас така гарна вулиця!

— Правда ж? — відповіла Робін, поки Лорелея цілувала повітря біля її вуха.

Страйк і собі нахилився до неї. Його щетина зачепила її щоку, але губами він її шкіри не торкнувся. Він уже відкрив одну з шістьох бляшанок «Дум-Бару», які приніс із собою.

Робін подумки репетирувала, що саме скаже Страйкові, коли той завітає до її нової оселі: спокійні, буденні слова, щоб звучало, ніби вона ні про що не шкодує, ніби сталося щось, чого він не розуміє, і воно перетягнуло ваги на користь Метью. Також Робін хотіла розпитати Страйка про ту дивну історію з Біллі й задушеною дитиною. Однак Сара саме просторікувала про аукціонний будинок «Кристіз», де працює, і всі слухали її.

— Так, у нас третього числа виставлять на аукціон «Греблю»,—

розповідала вона.— То Констебл,— люб'язно додала Сара для тих, хто не знався на мистецтві так само добре, як вона.— Гадаємо, піде за двадцять чи більше.

— Тисяч? — поцікавився Енді.

— Мільйонів,— з поблажливим пирханням відповіла Сара.

За спиною в Робін засміявся Метью, і вона автоматично відступила, щоб пропустити його в коло. Вираз його обличчя був захоплений — Робін помічала, що так завжди бувало, коли йшлося про великі суми грошей. Їй спало на думку, що саме про це Сара і Метью говорять, коли виходять на обід: про гроші.

— «Джимкрак» минулого року пішов більш ніж за двадцять два. Стаббс, третій з найдорожчих Старих майстрів, чії картини колись продавалися.

Краєм ока Робін побачила, як Лорелея просовує руку з червоними нігтями в долоню Страйка, позначену шрамом від того самого ножа, що навічно лишив слід на руці Робін.

— Але це все так нудно, нудно, нудно! — нещиро поскаржилася Сара.— Досить уже про роботу! Хтось добув квитки на Олімпійські ігри? Том — мій наречений — аж казиться. Нам дістався пінг-понг,— вона скорчила смішну гримаску.— А вам лотерея що видала?

Робін помітила, як перемигнулися Страйк і Лорелея, і зрозуміла: вони виражають одне одному співчуття, що треба витримувати нудні розмови про олімпійські квитки. Раптом пожалкувавши, що вони взагалі прийшли, Робін пішла геть від товариства.

За годину Страйк сидів у вітальні й обговорював з кимсь із колег Метью шанси збірної Англії на європейській першості, а Лорелея танцювала. Робін, з якою він і словом не перемовився, відколи зустрілися у дворі, пройшла кімнатою з тарілкою їжі, поговорила з якоюсь рудою жінкою, тоді пішла пропонувати частування далі. Зачіска Робін нагадала Страйкові про її весілля.

Згадавши підозри, що збудив у ньому той нещодавній похід до клініки, Страйк придивився до її фігури в тісній сірій сукні. На вагітну Робін схожа не була, і той факт, що вона п'є, теж заперечував гаку можливість — але, може, вони тільки почали процес ЕКО.

Просто перед Страйком за постатями танцюристів стояла сержант Ванесса Еквенсі, яку Страйк не чекав зустріти на цій вечірці. Зараз вона прихилилася спиною до стіни й розмовляла з високим блондином, який,

судячи з надмірної уважності, забув, що має на руці обручку. Ванесса кинула на Страйка кислий погляд, натякаючи, що й не від того, щоб хтось перервав той тет-а-тет. Розмова про футбол не була така цікава, щоб не облишити її, тож за першої зручної паузи Страйк обійшов танці й наблизився до Ванесси.

— Доброго вечора.

— Привіт,— озвалася вона, приймаючи поцілунок у щоку так само елегантно, як робила все.— Корморане, це Оуен... даруй, не розчула прізвища?..

Дуже скоро Оуен облишив надію отримати від Ванесси те, що хотів,— чи то задоволення від подальшого флірту з вродливою жінкою, чи то її номер телефону.

— Я й не знав, що ви з Робін так подружилися,— сказав Страйк, коли Оуен пішов.

— Так, ми спілкуємося,— відповіла Ванесса.— Я їй написала, коли ти її вигнав.

— О,— озвався Страйк, відпиваючи пива.— Зрозуміло.

— Вона подзвонила подякувати, і зрештою ми пішли випити.

Робін не казала про це Страйкові, та з іншого боку (Страйк чудово це розумів), він сам заохочував тільки розмови про роботу, відколи вона повернулася з весільної подорожі.

— Симпатичний будинок,— відзначив Страйк, стараючись не порівнювати зі смаком оздоблену кімнату зі своєю кухнею-вітальною на горищі над офісом. Він подумав, що Метью добре заробляє, якщо може таке собі дозволити. Підвищеної зарплатні Робін на це точно не вистачило б.

— Так, гарний,— погодилася Ванесса.— Вони орендують.

Страйк декілька секунд дивився, як танцює Лорелея, водночас обмірковуючи цей цікавий факт. Загадковий тон Ванесси натякав на те, що і вона не вважає цей вибір зумовленим винятково ситуацією на ринку нерухомості.

— В усьому винні тропічні бактерії,— сказала Ванесса.

— Прощу? — нічого не зрозумів Страйк.

Вона кинула на нього гострим оком, тоді похитала головою і засміялася.

— Та нічого. Забудь.

— Так, нам дуже пощастило,— почув Страйк, бо музика

примовкла. Метью розмовляв з рудою жінкою.— Отримали квитки на бокс.

«От щоб ти і не отримав»,— роздратовано подумав Страйк, шукаючи в кишенях цигарки.

— Сподобалося? — спитала Лорелея, коли о першій ночі сідали в таксі.

— Та не дуже,— відповів, дивлячись на вогні зустрічних машин, Страйк.

У нього склалося враження, ніби Робін його уникає. Після відносно теплої розмови у вівторок він очікував... чого? Бесіди, сміху? Йому цікаво було знати, чи складається її шлюб, але дізнався Страйк небагато. Робін і Метью наче нормально спілкувалися, але той факт, що вони орендують будинок, інтригував. Чи йдеться про невіру — хай навіть несвідому — у спільне майбутнє? Все влаштували так, щоб легше було розійтися? І ще ця дружба з Ванессою Еквенсі, в якій Страйк побачив ще один елемент життя, що ним Робін живе незалежно від Метью.

«В усьому винні тропічні бактерії».

Що воно в біса означало? Це пов'язано з таємничою клінікою? Робін хвора?

За кілька хвилин мовчання Страйк раптом уторопав, що мав би спитати, як минув вечір для Лорелеї.

— Бувало й краще,— зітхнула Лорелея.— Боюся, у твоєї Робін багато нудних друзів.

— Так,— погодився Страйк.— Але, гадаю, то все її чоловік. Він бухгалтер. І той ще кретин,— додав він із задоволенням.

Таксі котилося крізь ніч, а Страйк згадав фігуру Робін у сірій сукні.

— Прошу? — раптом перепитав він, бо Лорелея наче щось казала.

— Я спитала, про що ти замислився.

— Ні про що,— збрехав Страйк, і оскільки це було краще, ніж балачки, обійняв Лорелею, пригорнув і поцілував.



...клянуся! Мортенсгаард піднявся в цьому світі. Тепер багато людей бігає за ним.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

У неділю ввечері Робін написала Страйкові есемеску, в якій питала, що їй робити в понеділок: перш ніж піти у відпустку, всі свої справи вона передала. Той коротко відповів «Приїдь до офісу», і Робін слухняно увійшла туди за чверть дев'ятого наступного дня, щаслива — попри складнощі у стосунках з напарником — повернутися до старої обшарпаної контори.

Коли Робін прийшла, двері в кабінет Страйка було прочинено. Він сидів за столом і слухав когось у мобільному. Сонце розлило калюжки золотої патоки на потертому ковроліні. Скоро негучне дирчання транспорту за вікном потонуло у брязкоті старого чайника, і за п'ять хвилин по приходу Робін уже поставила перед Страйком горня міцного чорного чаю, а той підняв великий палець і мовчки подякував. Робін повернулася до свого столу й побачила, що на телефоні блимає вогник — було повідомлення. Робін набрала номер автовідповідача, і холодний жіночий голос повідомив, що дзвінок було здійснено за десять хвилин до того, як вона прийшла, — Страйк, мабуть, або був нагорі, або відповідав на інший дзвінок.

У вусі в Робін засичав хрипкий шепіт:

— Вибачте, що отак від вас утік, містере Страйк, вибачте. Але я не можу повернутися. Він мене тут утримує, не можу вибратися, він замінував двері...

Кінець речення потонув у риданнях. Стривожена Робін спробувала привернути увагу Страйка, але той на обертовому кріслі розвернувся до вікна і все слухав когось по мобільному. Крізь жалісні звуки лиха у слухавці до Робін долітали окремі слова:

— ...не вибратися... я зовсім самотній...

— Так, гаразд, — сказав у своєму кабінеті Страйк. — Тоді п'ятниця, підійде? Чудово. Гарного дня.

— ...будь ласка, допоможіть мені, містере Страйк! — заридав голос у вусі в Робін.

Вона клацнула по гучному зв'язку, і стражденні благання заповнили офіс.

— Двері вибухнуть, якщо спробую утекти. Містере Страйк, будь ласка, допоможіть мені, заберіть мене, я дарма прийшов, я йому сказав, що знаю про дитину, а воно більше, набагато більше, я думав, що можу йому довіряти...

Страйк розвернувся на кріслі, підхопився і швидкими кроками вийшов до приймальні. Клацнуло — слухавку впустили. Тепер ридання лунали здаля, ніби абонент у відчаї ішов геть від телефону.

— Це знову він,— сказав Страйк.— Біллі, Біллі Найт.

Схлипи й ридання знову наблизилися, й Біллі заговорив гарячковим шепотом, вочевидь, притискаючи губи до слухавки:

— Там хтось під дверима. Допоможіть. Допоможіть мені, містере Страйк.

Дзвінок обірвався.

— Добудь номер,— сказав Страйк. Робін потягнулася до телефону — дзвонити в довідку, але не встигла нічого зробити, як він задзвонив знову. Робін схопила слухавку, не зводячи очей зі Страйка.

— Офіс Корморана Страйка.

— А... так, доброго ранку,— мовив низький аристократичний голос.

Робін скривилася до Страйка і похитала головою.

— Чорт,— буркнув той і пішов до кабінету по чай.

— Я волів би поговорити з містером Страйком, якщо це можливо.

— Боюся, він зараз приймає інший дзвінок,— збрехала Робін.

Стандартною практикою минулого року стало передзвонювати клієнтам. Так можна було виключити журналістів і психів.

— Я зачекаю,— відповів абонент уїдлигим тоном, ніби не звик не отримувати бажаного.

— Боюся, там ще довго. Я можу записати ваш номер, і він вам передзвонить.

— Ну, це доведеться зробити протягом десяти хвилин, оскільки в мене зустріч. Скажіть, що я волюю обговорити завдання, яке хотів би, щоб він виконав для мене.

— Боюся, я не можу гарантувати, що містер Страйк матиме змогу працювати на вас особисто,— відповіла Робін (це теж була стандартна відмовка для преси).— Наша агенція наразі має досить щільний графік.

Робін підтягнула до себе ручку й папірець.

— Якого роду завдання ви...

— Це має бути містер Страйк,— твердо відповів абонент.— Чітко донесіть це до нього. Це має бути містер Страйк особисто. Моє прізвище Чизл.

— Як саме це пишеться? — спитала Робін, не впевнена, чи добре розчула.

— Ч-И-З-В-Е-Л-Л. Джаспер Чизвелл. Попросіть його передзвонити за моїм номером.

Робін записала цифри, які продиктував їй Чизл-Чизвелл, і побажала йому доброго ранку. Щойно вона поклала слухавку, Страйк сів на диван зі штучної шкіри, що стояв у приймальні для клієнтів.

Диван мав неприємну звичку видавати звуки, ніби хтось перднув, щойно людина совалася.

— Пан на ім'я Джаспер Чизл — але пишеться «Чизвелл» — бажає, щоб ти взяв від нього завдання. Каже, що згодишся тільки ти особисто і більш ніхто,— Робін стривожено нахмурила лоба.— Ім'я якесь знайоме, так?

— Так,— кивнув Страйк.— Це міністр культури.

— О Боже,— на Робін зійшло осяяння.— Ну звісно ж! Такий товстун з дивною зачіскою!

— Так, це він.

На Робін звалилися непевні спогади й асоціації. Пригадувалася якась стара історія, ганебна відставка, тоді реабілітація і — зовсім нещодавно — свіжий скандал, і ще якась незугарна новина в пресі...

— Це його сина посадили за ненавмисне вбивство оце нещодавно? — спитала вона.— То Чизвелл, так? Його син обдовбаний сів за кермо і на смерть збив матір маленької дитини?

Страйк знову зосередив увагу на ній, ніби виринувши з якихось дуже далеких думок. Вираз обличчя мав дивний.

— Так, щось таке було,— погодився він.

— Що сталося?

— Власне, кілька речей,— відповів Страйк і потер неголене підборіддя.— По-перше: я в п'ятницю вистежив брата Біллі.

— Як?

— Довга історія,— сказав Страйк,— але виявилось, що той Джиммі — учасник групи, яка протестує проти проведення Олімпійських ігор.

Називають себе Рух «ОПІР». Хай там як, він був з дівчиною, і перше, що вона сказала, коли я назвався приватним детективом, було таке: «Його Чизл підіслав!»

Страйк замислився і відпив трохи свого ідеального чаю.

— Але Чизвелл навряд чи хоче, щоб я наглянув за «ОПОРОМ»,— провадив він.— Там уже є поліціант у штатському.

Робін дуже кортіло знати, які ще думки непокоять Страйка у зв'язку з дзвінком Чизвелла, але вона не підганяла його, а сиділа мовчки, даючи йому змогу обміркувати нові події. Саме такої тактовності Страйкові бракувало, поки Робін не було в офісі.

— Й ось ще,— мовив він урешті-решт, ніби паузи і не було.— Син, який сів у в'язницю за ненавмисне вбивство, у Чизвелла не єдиний — чи був не єдиний. Його старшого звали Фредді. Загинув у Іраку. Так, майор Фредді Чизвелл, Королівський гусарський полк. Загинув під час нападу на колону в Басрі. Я розслідував його смерть при виконанні, коли ще був спецрозом.

— Тобто ти знаєш Чизвелла?

— Ні, ніколи не зустрівся. Як правило, з родичами не спілкуєшся... Я також знаю доньку Чизвелла, проте ледь-ледь. Кілька разів бачилися. Вона була давньою шкільною подругою Шарлотти.

Робін стало трохи неприємно від згадки про Шарлотту. Вона страшенно цікавилася — хоч і приховувала це — Шарлоттою, жінкою, з якою Страйк то разом, то порізно пробув шістнадцять років, з якою планував побратися, аж тут стосунки було розірвано — за вкрай негарних обставин і, вочевидь, назавжди.

— Шкода, що ми не змогли дізнатися номер Біллі,— сказав Страйк, знову потираючи підборіддя великою волохатою рукою.

— Я обов'язково його дізнаюся, якщо Біллі зателефонує знову,— запевнила Робін.— Ти передзвониш Чизвеллу? Він казав, що має зустріч.

— Мені цікаво знати, що йому треба, але питання в тому, чи влізе в наш графік ще один клієнт,— відповів Страйк.— Так, гляньмо...

Він заклав руки за голову і насупився, дивлячись у стелю, на якій сонячне світло виявило безліч дрібних тріщин. «Та пішло воно... кінець кінцем, скоро цей офіс стане проблемою забудовника».

— Енді й Барклей у мене стежать за тим малим Вебстером. Барклей, до речі, добре справляється. Вже надіслав три повні дні

стеження, фото, все як треба. Далі є старий добрий Док Жуан. Від нього поки що нічого цікавого...

— Шкода,— бовкнула Робін, тоді спам'яталася: — Ні, я не те маю на увазі, це ж добре,— вона потерла очі.— Ну й робота,— зітхнула вона,— всі моральні орієнтири збиває. Хто сьогодні нагляне за Доком?

— Хотів попросити тебе,— відповів Страйк,— але вчора вдень дзвонив клієнт. Він забув, що Жуан на симпозиумі в Парижі.

Досі насуплено вдивляючись у стелю, Страйк сказав:

— Завтра ще починається та технарська конференція. Що тобі краще — Гарлі-стріт чи конференц-центр в Еппінг-Форесті? Можемо помінятися, якщо хочеш. Бажаєш завтра наглянути за Жуаном чи хочеш до товариства сотні смердючих технарів у футболках із супергероями?

— Технарі не всі смердять,— дорікнула йому Робін.— Он твій друг Спанер не смердить.

— Не варто судити Спанера за кількістю дезодоранту, яким він користується, коли йде сюди,— відповів на це Страйк.

Спанер, який модернізував їм комп'ютер і телефон, коли стався стрімкий злет їхнього бізнесу, був молодшим братом Страйкового друга Ніка. Йому подобалася Робін; і вона, і Страйк це пречудово знали.

Страйк ще так і сяк покрутив варіанти, знову потираючи підборіддя.

— Я передзвоню Чизвеллу і дізнаюся, що йому треба,— нарешті сказав він.— Тут не вгадаєш, це може бути щось цікавіше, ніж юрист, якому зраджує дружина. Тож він у нас наступний у списку очікування?

— Або він, або та американка, що вийшла заміж за продавця «феррарі». Обидва чекають.

Страйк зітхнув. Подружнтя невірність давала їм левову частку роботи.

— Сподіваюся, Чизвеллу дружина не зраджує. Хочеться чогось нового.

Коли Страйк вставав, диван видав звичне пердіння. Страйк уже рушив до кабінету, Робін гукнула йому в спину:

— Тобто ти не проти, щоб я закінчила з паперами?

— Якщо ти не проти,— відповів Страйк і зачинив по собі двері.

Робін повернулася до комп'ютера у досить піднесеному настрої. Внизу за Денмарк-стріт музикант співав «No Woman, No Cry», і поки розмовляли про Біллі Найта і Чизвеллів, у Робін було відчуття, ніби

повернулися Страйк і Робін зі старих часів — до того, як він її вигнав, а вона вийшла за Метью.

Тим часом у кабінеті дзвінок Страйка до Джаспера Чизвелла прийняли майже негайно.

— Чизвелл,— гавкнуло у слухавці.

— Це Корморан Страйк,— сказав детектив.— Ви нещодавно розмовляли з моєю партнеркою.

— А, так,— озвався міністр культури; він ніби їхав у машині.— Маю для вас роботу. Але обговорювати таке по телефону не бажаю. Сьогодні до вечора я, на жаль, зайнятий, а от завтра буде дуже зручно.

— «Ob-observing the hypocrites...»<sup>[4]</sup>,— співав вуличний музикант.

— Вибачте, але завтра ніяк,— відповів Страйк, дивлячись, як кружляють у промені сонця порошинки.— Власне, аж до п'ятниці ніяк. Чи ви можете якось натякнути на природу роботи, пане міністре?

Чизвелл відповів коротко і сердито.

— Я не можу обговорювати це по телефону. Зустріч зі мною принесе вам чималий заробіток, якщо вас цікавить саме це.

— Це питання не грошей, а часу. Я маю дуже щільний графік до п'ятниці.

— Ай, та Господи Боже...

Чизвелл раптом прибрав телефон від обличчя, і Страйк почув, як він лається на когось ще:

— ...лишити тут, ідіот! Лиш... а, трясця! Ні, я піду. Ногами піду, відчини дверцята!

Страйк почув на фоні знервований чоловічий голос:

— Даруйте, пане міністре, але заборонено...

— Та к бісу його! Відчиняй! Відчиняй клятві дверцята!

Страйк чекав, звівши брови. Він почув, як ляснули дверцята машини, тоді долинули швидкі кроки, а далі Джаспер Чизвелл знов заговорив просто у слухавку.

— Справа нагальна! — прошипів він.

— Якщо це не може чекати до п'ятниці, то боюся, що вам доведеться звернутися до когось іншого.

— «My feet is my only carriage»<sup>[5]</sup>,— співав музикант.

Кілька секунд Чизвелл мовчав; тоді нарешті заговорив:

— Це маєте бути ви. Я все поясню, коли зустрінемось, але... гаразд, п'ятниця, зустрінемося у клубі «Пратт» на Парк-плейсі. Приходьте о

дванадцятій, пригощу обідом.

— Гаразд,— погодився тепер уже глибоко заінтригований Страйк.  
— Побачимось у «Пратті».

Він повісив слухавку і вийшов до приймальні, де Робін розбирала пошту. Коли Страйк переказав їй розмову, вона погуглила для нього «Пратт».

— Не думала, що такі заклади ще існують,— недовіжливо сказала вона, хвилину почитавши текст на моніторі.

— Які — такі?

— Це джентльменський клуб, у найкращих традиціях торі... жінки не допускаються, хіба що як гості членів клубу під час обіду... а для «уникнення непорозумінь»,— прочитала Робін з «Вікіпедії»,— всіх працівників чоловічої статі звать Джорджами.

— А якщо візьмуть на роботу жінку?

— У вісімдесяті так і зробили,— відповіла Робін з виразом чогось середнього між веселістю і несхваленням.— Назвали її Джорджина.

Для тебе найкраще не знати. Для нас обох це найкраще.  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Об одинадцятій тридцять у п'ятницю свіжопоголений Страйк у костюмі вийшов зі станції метро «Грін-парк» і рушив уздовж Пікаділлі. Двоповерхові автобуси їхали повз вітрини крамниць, що наживалися на олімпійській лихоманці й виклали дивовижне розмаїття товарів: шоколадні медалі в золотій обгортці, черевики з британським прапором, старовинні спортивні плакати і — знову й знову — отой покручений логотип, що його Джиммі Найт порівняв зі свастикою.

Страйк вирушив до «Пратту» заздалегідь, оскільки знову боліла нога — за минулі два дні йому рідко випадала нагода зняти навантаження з протеза. Страйк мав надію, що конференція в Еппінг-Форесті (де минув учорашній день) дасть можливість зробити паузу, але на нього чекало розчарування. Його ціллю був свіжозвільнений партнер у стартапі, який підозрювався у спробі продати ключові елементи нового застосунку конкурентам. Цілими годинами Страйк блукав за молодиком від ятки до ятки, записуючи всі його переміщення і взаємодії, і все сподівався, що ціль утомиться і десь присяде. Однак молодик вісім годин провів на ногах: у кав'ярні відвідувачі стояли біля високих столиків, у сандвіч-барі (тут усі їли суші руками з пластикової тари) теж стояли. Зважаючи на години стеження на Гарлі-стріт попереднього дня, не дивно, що знімати вчора ввечері протез було неприємно — ледь відірвав гелеву прокладку, що відділяла куксу від штучної гомілки. Проходячи під прохолодними брудно-білими арками «Ритцу», Страйк сподівався, що у «Пратті» знайдеться бодай один комфортний стілець великого розміру.

Він звернув на Джеймс-стріт, яка м'яко збігала до Сент-Джеймсу, палацу шістнадцятого сторіччя. Страйк рідко бував у цій частині Лондона з власної ініціативи, зважаючи на те, що не мав ні засобів, ні бажання щось купувати в ательє вбрання для джентльменів, старовинних крамницях зброї чи винарнях, що торгували тут сотні років. Та ближче до Парк-плейсу вигулькнув особистий спогад. Більш ніж десять років тому Страйк гуляв цією вулицею з Шарлоттою.



Тоді вони піднімалися схилом, а не спускалися — йшли на обід з її батьком, нині покійним. Страйк саме отримав відпустку з армії, і зовсім нещодавно вони відновили свій, на погляд усіх знайомих, незбагнений і відверто безнадійний роман. Ніхто ні з її, ні з його боку не підтримував їхніх стосунків. Друзі й рідні Страйка ставилися до Шарлотти з недовірою чи ненавистю, а її близькі вбачали у персоні Страйка, байстрюка рок-зірки, вияв Шарлоттиного смаку до епатажу й бунту. Страйкова військова кар'єра нічого не важила в очах її сім'ї, а радше доводила його плебейську негодящість для красуні з пристойної родини, бо джентльмени її кола служили не у військовій поліції, а в кавалерії та гвардії.

Шарлотта аж учепилася йому в руку, коли входили до італійського ресторану десь тут поблизу. Страйк тепер не міг пригадати, де саме. Він пам'ятав тільки гнів і несхвалення на обличчі сера Ентоні Кемпбелла, коли пара підійшла до столика. Жодного слова ще не було сказано, а Страйк уже зрозумів, що Шарлотта не попередила батька ані про відновлення стосунків зі Страйком, ані про те, що приведе його з собою. То була чисто шарлоттинська «забудькуватість», що мала на меті спровокувати шарлоттинську сцену. Страйк відтоді цілком упевнився в тому, що Шарлотта влаштовувала такі ситуації через невситиму жагу до конфліктів. Схильна до нищівної відвертості, що іноді проривалася крізь її міфоманію, наприкінці їхніх стосунків вона сказала Страйкові, що колотнеча принаймні дає їй відчуття, що вона живе.

Страйк порівнявся з Парк-плейсом і лінією кремових будинків, що відходили від Сент-Джеймс-стріт, і зрозумів, що несподіваний спогад про те, як чіплялася за його руку Шарлотта, більше не болить. Він почувся алкоголіком, який уперше внюхав пиво і не вкривається потом, не мусить змагати відчайдушну спрагу. «Може, це нарешті сталося», — подумав Страйк, підходячи до чорних дверей клубу «Пратт» з кутюю балюстрадаю над ними. Може, за два роки по тому, як Шарлотта збрехала йому про таке, чого й не пробачити, і Страйк пішов назавжди, він нарешті зцілювся, звільнився. Страйк не був забобонним, але вважав те почуття таким собі Бермудським трикутником, небезпечною зоною, куди його може затягнути знову, засмоктати у глибини розпачу й болю, бо Шарлотта мала для нього таємничу приналежність.

З непевним відчуттям свята Страйк постукав у двері «Пратту».

Відчинила невисока жіночка материнського вигляду. Великий бюст

і уважне личко з яскравими очима робили її схожою на малинівку чи кропивника. Коли жінка заговорила, Страйк відзначив ледь помітний акцент Вест-Кантрі.

— Ви, видно, містер Страйк. Пан міністр ще не приїхав. Проходьте.

Страйк переступив поріг і слідом за жінкою опинився в коридорі, за яким виднівся величезний більярдний стіл. Тут панували густі багряні й зелені тони і темне дерево. Офіціантка — мабуть, це і є Джорджина — провела його до крутих сходів, якими Страйк спускався обережно, міцно тримаючись за поруччя.

Внизу було затишне підвальне приміщення. Стеля звисала так низько, що ніби трималася в тому числі й на високій шафі, в якій було виставлено розмаїті порцелянові тарелі; верхні частково вмурували В ТИНЬК.

— Заклад не дуже великий,— повідомила офіціантка.— Шістсот членів, але за обідом ми можемо обслужити всього чотирнадцять. Бажаєте випити, містере Страйк?

Від випивки Страйк відмовився, але прийняв запрошення сісти в одне зі шкіряних крісел навколо старовинної дошки для криббеджу.

Маленьке приміщення було розділене на ресторанну і рекреаційну зони арковим проходом. За довгим столом у другій половині кімнати під маленькими вікнами з віконницями накрили на двох. Єдиною людиною у підвалі, крім Страйка і Джорджини, був шеф-кухар у білому однострої, що працював на маленькій кухні неподалік місця, де сидів Страйк. Кухар з французьким акцентом привітав Страйка, а тоді продовжив нарізати холодний ростбіф.

Тут усе було суцільною протигагою тим ресторанчикам, де Страйк вистежував блудних чоловіків і дружин: там світло підбиралося так, щоб доповнювало скло та граніт, а гостроязичі ресторанні критики сиділи на незручних модернових стільцях, мов стильні стерв'ятники. У «Пратті» освітлення було притлумлене. На стінах з темно-червоними шпалерами, густо вкритими опудалами риб у скляних вітринках, сценами полювання й політичними карикатурами, рясніли мідні світильники для картин. У ніші з біло-синіми кахлями стояла старовинна залізна пічка. Китайська порцеляна, витертий килим, непоказні кетчупи й гірчиці на столі — все складало враження затишної неформальності, ніби компанія аристократичних хлопчиків притягла все, що їм подобається в дорослому світі — ігри, напої, трофеї,— у

підвальну кімнату, де няня усміхнеться, втішить, похвалить.

Настала дванадцята година, але Чизвелла все не було. «Джорджина», однак, була приязна і багато розповіла про клуб. Вони з чоловіком — шеф-кухарем — тут і мешкали. Страйк мимоволі подумав, що це, мабуть чи не найдорожча нерухомість у Лондоні. Утримання маленького клубу, заснованого, за словами Джорджини, 1857 року, коштувало комусь чималих грошей.

— Так, ним володіє герцог Девонширський,— бадьоро повідомила Джорджина.— А ви вже бачили нашу книгу для запису парі?

Страйк погортав сторінки грубезного тому в шкіряній палітурці, куди з давніх-давен заносили парі. Ось запис величезними кривулями, з сімдесятих: «Наступний уряд сформує місіс Тетчер: один обід з омаром, омар має бути більший за ерегований чоловічий прутень».

Страйк широко всміхався, коли дзеленькнув дзвоник.

— Це, видно, пан міністр,— сказала Джорджина і побігла нагору.

Страйк поклав книгу на полицю і повернувся на своє місце. Згори почулися важкі кроки, а тоді — все ближче — той самий дратівливий, нетерплячий голос, що він його чув у понеділок.

— ...ні, Кінваро, не можу. Я тобі щойно сказав чому, в мене за обідом зустріч... ні, тобі не можна... Добре, п'ята, гаразд, гаразд... так!.. Бувай.

Сходами спустилася пара великих ніг у чорних черевиках, і ось у підвалі постав Джаспер Чизвелл, який роззирався з ворожим виглядом. Страйк підвівся з крісла.

— А,— мовив Чизвелл, уважно дивлячись на Страйка з-під навислих брів.— Ви тут.

Джаспер Чизвелл непогано носив свої шістдесят вісім років. Кремезний, широкий чоловік, він мав зсутулені плечі й копицю сивого волосся, яке — хоч це здавалося дивним — було таки його власне. Завдяки цьому волоссю Чизвелла полюбили карикатуристи — воно було жорстке, пряме і досить-таки довге, і стояло сторч, ніби перука чи (як казали злі язички) щітка для коминка. До волосся додавалося широке червоне обличчя, маленькі очі й відвисла нижня губа, через яку Чизвелл нагадував переросле дитя, яке ось-ось зчинить істерику.

— Жінка,— пояснив він Страйкові, потрусивши мобільним.— Приїхала без попередження в місто. Образилася. Думає, я їй усе отак покину.

Чизвелл простягнув велику пітну руку, яку Страйк потиснув, а тоді скинув важке пальто, яке вдягнув попри спеку. Коли він це зробив, Страйк помітив шпильку на потріпаній полковій краватці. Людина необізнана могла б подумати, що то просто собі коник, але Страйк одразу впізнав Білого коня Ганновера.

— Гусарський полк королеви,— кивнув на шпильку Страйк, коли чоловіки сіли.

— Саме так,— підтвердив Чизвелл.— Джорджино, я буду отой херес, що ти мені наливала, як я приходив з Алістером. А ви? — гавкнув він до Страйка.

— Ні, дякую.

Чизвелл був і близько не такий брудний, як Біллі Найт, але пахнув не дуже чисто.

— Так-так, Гусарський полк королеви. Аден і Сингапур. Щасливі дні.

Наразі щасливим Чизвелл не здавався. Зблизька його червона шкіра мала дивний, нездоровий полиск. При корінні жорсткого волосся лежала густа лупа, під пахвами блакитної сорочки розливалися плями поту. Міністр мав вигляд — цілком звичний для Страйкових клієнтів — людини, що перебуває під сильним тиском, і щойно принесли херес, він випив майже всю склянку одним ковтком.

— Може, ходімо? — запропонував він і, не чекаючи на відповідь, гаркнув: — Джорджино, ми вже будемо їсти.

Щойно сіли за стіл, застелений накрохмаленою білою скатертиною (точно як на весіллі Робін), Джорджина принесла товсті шматки холодного ростбіфа і варену картоплю. Це була типowo англійська їжа, просто, без витребеньок, і все одно смачно. Тільки коли офіціантка залишила їх самих у їдальні, повній тьмяного світла, олійних картин і мертвих рибин, Чизвелл заговорив знову.

— Ви були на зібранні Джиммі Найта,— сказав він без преамбул.— Вас упізнав офіцер у штатському.

Страйк кивнув. Чизвелл закинув варену картоплину в рота, сердито прожував, ковтнув, а тоді провадив:

— Не знаю, хто вам платить за бруд на Джиммі Найта і що ви вже на нього маєте, але хай хто це є і хай що ви вже маєте, я готовий заплатити за інформацію вдвічі більше.

— Боюся, в мене нічого немає на Джиммі Найта,— сказав Страйк.

— Ніхто мені не платив за присутність на тому зібранні.

Чизвелла це шокувало.

— Але нащо ви тоді прийшли туди? — спитав він.— Ви ж не хочете сказати, що протестуєте проти Олімпійських ігор?

Він з таким притиском вимовив «п» у «протестуєте», що виплюнув через стіл шматочок картоплі.

— Ні,— відповів Страйк.— Я шукав людину, яка могла бути на зібранні. Але її не було.

Чизвелл знову накинувся на ростбіф так, ніби той завдав йому особистої образи. Якийсь час чути було тільки шкрябання ножів і виделок по порцеляні. Чизвелл наколов останню картоплинку, запхав її в рота цілою, тоді з брязкотом кинув ножа і виделку на тарілку і сказав:

— Я думав найняти детектива ще до того, як дізнався, що ви стежите за Найтом.

Страйк мовчав. Чизвелл підозріло придивився до нього.

— Ви маєте репутацію професіонала.

— Дуже люб'язний відгук з вашого боку,— відповів Страйк.

Чизвелл дивився на Страйка з якимсь гнівним відчаєм, ніби вирішував, чи насмілиться сподіватися, що детектив не стане ще одним розчаруванням у житті, де розчарувань повно.

— Мене шантажують, містере Страйк,— різко сказав він.— Шантажують двоє людей, які уклали тимчасовий альянс, хоч і, напевно, хисткий. Один з них — Джиммі Найт.

— Зрозуміло,— сказав Страйк.

Він теж відклав ножа й виделку. З'явилася Джорджина, яка ніби якимсь шостим чуттям вгадала, що Страйк і Чизвелл вже доїли основну страву. Вона прибрала посуд, а тоді принесла пиріг з патокою. Тільки коли офіціантка повернулася до кухні, а чоловіки з'їли по великому шматку десерту, Чизвелл почав розповідати далі.

— Потреби у брудних деталях немає,— рішучим тоном заявив він.— Усе, що вам треба знати,— це що Джиммі Найту відомо, що я зробив річ, про яку не варто знати панству з лав четвертої влади.

Страйк мовчав, а Чизвелл сприйняв мовчання за обвинувачувальне, бо різко додав:

— Жодних злочинних дій. Комусь таке не сподобається, але це не порушувало закону на той... утім, це між іншим,— сказав Чизвелл і зробив великий ковток води.— Кілька місяців тому до мене прийшов

Найт і почав вимагати сорок тисяч фунтів за мовчання. Я відмовився платити. Він погрожував, що все розповість, але оскільки не мав чим підкріпити свої заяви, я мав сміливість сподіватися, що погрози він не виконає. У пресі нічого не з'явилося, тож я вирішив, що Найт справді не має доказів. За кілька тижнів він повернувся і попросив удвічі меншу суму. Я знову відмовився. І тоді — гадаю, з метою збільшити тиск на мене — він пішов до Ґерайнта Вінна.

— Перепрошую, я не знаю, хто...

— Це чоловік Делли Вінн.

— Це та Делла Вінн, яка міністерка спорту? — спитав спантеличений Страйк.

— Та звісно ж, що та Делла-Вінн-яка-міністерка-спорту, — огризнувся Чизвелл.

Високошановна Делла Вінн, як знав Страйк, була валлійка п'ятдесятьох з чимось років, від народження незряча. Люди, незалежно від партійної приналежності, захоплювалися цією ліберальною демократкою, що до початку парламентської діяльності була адвокаткою з прав людини. Останнім часом вона багато з'являлася у пресі й головно фігурувала на фото в супроводі своєї собаки-поводиря, світло-жовтої суки породи лабрадор; наразі її епархією стали Параолімпійські ігри. Вона завітала до Селлі-Оуку, коли Страйк лежав там, реабілітуючись після втрати ноги в Афганістані. В нього склалося позитивне враження про розум і співчутливість міністерки. Про її чоловіка Страйк нічого не знав.

— Не знаю, чи Делла в курсі, що робить її чоловік, — сказав Чизвелл, наколов шмат пирога і продовжив говорити з повним ротом. — Мабуть що так, але сама в бруд не лізе. Гарна підстава все заперечувати. Ми ж не можемо канонізувати Деллу, яка займається шантажем, так?

— Її чоловік вимагав у вас гроші? — не повірив власним вухам Страйк.

— О, ні-ні. Ґерайнт хоче випхати мене з посади.

— Є якісь конкретні причини? — спитав Страйк.

— Між нами існує давня ворожнеча, народжена з цілком безпідставної... але це не має значення, — сердито потрусив головою Чизвелл. — Ґерайнт прийшов до мене, «сподіваючись, що це неправда», і «пропонує можливість усе пояснити». То гидкий, збочений чоловік, який половину життя носить за жінкою сумочку і відповідає на її

дзвінки. Не дивно, що він захопився ідеєю отримати трохи реальної влади.

Чизвелл зробив ковток хересу.

— Отже, як бачите, містере Страйк, я тут міцно засів. Навіть якби я вирішив відкупитися від Джиммі Найта, мені доведеться змагатися з чоловіком, який зичить мені зганьбитися і має змогу накласти лапу на докази.

— Де ж Вінн дістане докази?

Чизвелл заковтнув ще великий шмат пирога і глянув через плече, чи Джорджина не вийшла з кухні.

— Я чув,— тихо мовив він, і з пухких вуст злетіла плівочка тіста,— що можуть існувати фото.

— Фото? — перепитав Страйк.

— Вінн, звісно, не може їх мати. Якби мав, усе б уже скінчилося. Але він може вигадати, як їх отримати. Саме так.

Він запхався останнім шматком пирога, а тоді сказав:

— Звісно, є шанс, що фотографії мене ніяк не підставляють. Жодних прикметних позначок, наскільки мені відомо, немає.

Уява Страйка відверто скипіла. Кортіло спитати: «Позначок на чому, пане міністр?» — але він утримався.

— Це все сталося шість років тому,— провадив Чизвелл.— Я сто разів уже все пригадав. Там були й інші, хто міг би щось бовкнути, але сумніваюся, дуже сумніваюся. Надто багато можна втратити. Ні, все зводиться до того, що можуть накопати Найт і Вінн. Не думаю, що в Найта це перший варіант. Він просто хоче грошей. Тож ось він я, містере Страйк — *a fronte praecipitium, a tergo lupi*<sup>[6]</sup>. Вже кілька тижнів живу з цим мечем над головою. Приємного мало.

Він глянув на детектива крихітними очицями, і той мимоволі уявив крота, який дивиться на лопату, готову його розрубати.

— Коли я почув, що ви були на зібранні, то вирішив, що то ви розслідуєте діяльність Найта і маєте на нього якийсь бруд. Я дійшов висновку, що єдиний шлях з цієї диявольської ситуації — це знайти щось на кожного з них, поки вони не наклали лапу на ті світлини. Клином вибивають.

— А шантаж — шантажем? — спитав Страйк.

— Мені від них нічого не треба, тільки щоб облишили мене,— огризнувся Чизвелл.— Хочу мати козирі, та й по тому. Я діяв у рамках

закону,— твердо сказав він,— і свого сумління.

Чизвелл не був приємним чоловіком, але Страйк міг легко уявити, як довге очікування публічного викриття перетворюється на тортури, надто для людини, якій у житті вже вистачило скандалів. Побіжне вивчення персони потенційного клієнта відкрило Страйкові захоплені оповіді про подружню зраду, яка згубила його перший шлюб; про той факт, що друга дружина Чизвелла тиждень лежала у клініці з «нервовим виснаженням»; і ще про ту страшну аварію, коли його молодший син під наркотиками збив молоду маму.

— Це дуже велике завдання, містере Чизвелл,— сказав Страйк.— Знадобиться двоє-троє людей, аби провести ретельне розслідування щодо Найта і Вінна, надто якщо часу обмаль.

— Мені байдуже, скільки це коштуватиме,— заявив Чизвелл.— Мені байдуже, чи вам доведеться долучити до цього цілу агенцію. Відмовляюся навіть думати, що не знайдеться чогось на Вінна, бо то пронозливе мале жабеня. Кумедна вони пара. Вона — незрячий світлий янгол,— Чизвелл закопирив губу,— і він, її череватий лакей, вічно плете інтриги, б'є у спину, гребе все, до чого може дотягнутися. Там має щось бути. Обов'язково. А щодо Найта, то це баламут-комуняка, і там теж має бути щось, досі не відоме поліції. То завжди був урвитель, суцільне ходяче лихо.

— Ви знали Джиммі Найта до того, як він почав вас шантажувати? — спитав Страйк.

— О так,— відповів Чизвелл.— Знайти з мого виборчого округу. Батько був різноробочий, який трохи працював на нашу родину. З матір'ю я не знайомий. Гадаю, вона померла до того, як ті троє вселилися до Стеда-котеджу.

— Зрозуміло,— сказав Страйк.

Він пригадав сповнені болю слова Біллі: «Я бачив, як задушили дитину, а ніхто мені не вірить», той нервовий рух від носа до грудей, схожий на хресне знамення, прозаїчну й точну деталь — рожеву ковдру, в якій поховали мертву дитину.

— Є дещо, гадаю, що я маю вам розповісти, перш ніж ми перейдемо до обговорення умов, містере Чизвелл,— сказав Страйк.— Я був на зібранні «ОПОРУ», бо шукав молодшого брата Найта. Біллі.

Зморшка між короткозорими очима Чизвелла трішки поглибилася.



— Так-так, пам'ятаю, що їх там було двоє, але Джиммі значно старший — на десять чи більше років, здається. Я не бачив... Біллі, так його звати?.. багато років.

— Так, він серйозно хворий психічно,— сказав Страйк.— Прийшов до мене минулого понеділка з дивною історією, тоді втік.

Чизвелл чекав, і Страйк був певний, що він напружився.

— Біллі заявляє,— сказав Страйк,— що в дуже юному віці став свідком того, як задушили маленьку дитину.

Чизвелл не сахнувся з острахом; не вибухнув і не вилаявся. Він не спитав, у чому його звинувачують, не спитав, до чого тут у біса він. Не було жодної бурхливої реакції провинної людини, і все одно Страйк ладен був заприсягтися, що для Чизвелла ця історія не нова.

— І хто, за його словами, задушив дитину? — спитав він, торкаючись ніжки келиха.

— Він мені не сказав — може, не хотів.

— Ви гадаєте, що Найт мене цим шантажує? Дітовбивством? — хрипко спитав Чизвелл.

— Я подумав, що вам треба знати, чому я шукав Джиммі,— відповів Страйк.

— На моєму сумлінні смертей немає,— з притиском заявив Джаспер Чизвелл. Він допив свою воду.— З людини не можна,— додав він, відставляючи порожню склянку на стіл,— питати за невмисні наслідки.

Я собі гадав, разом ми двоє впораємося.  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

За годину детектив і міністр вийшли з будинку номер 14 на Парк-плейсі й пішки здолали кілька ярдів до Сент-Джеймс-стріт. За кавою Чизвелл став менш буркотливим і афористичним — Страйк зрозумів, що той відчув полегшення, вживши заходів, які допоможуть зняти майже незносний тягар страху й очікування. Обговорили умови; Страйка угода потішила, бо завдання обіцяло стати прибутковим і цікавим. Такого агенція давно не мала.

— Ну, дякую, містере Страйк,— сказав Чизвелл, виглядаючи щось на Сент-Джеймс-стріт, коли вони спинилися на розі.— Тут я вас залишу. Маю зустріч із сином.

Однак з місця він не зрушив.

— Ви розслідували смерть Фредді,— раптом сказав він, скосяглянувши на Страйка.

Страйк не чекав, що Чизвелл торкнеться цього питання, надто тут, заднім числом, після напружених перемовин у підвалі.

— Так,— відповів він.— Дуже співчуваю.

Очі Чизвелла так і були прикуті до далекої мистецької галереї.

— Я запам'ятав ваше ім'я у звіті,— сказав він.— Дуже незвичне.

Він ковтнув, далі приглядаючись до галереї. Здавалося, йому аж не хочеться йти на ту зустріч.

— Чудовий хлопчик, Фредді,— мовив Чизвелл.— Чудовий. Вступив до мого колишнього полку — ну, майже. Гусарський полк королеви, як вам відомо, у дев'яносто третьому об'єднали з Королівськими ірландськими гусарами. Тож став Королівський гусарський полк. Стільки надій. Стільки життя. Але ви з ним не були знайомі.

— Не був,— підтвердив Страйк.

Якісь увічливі коментарі здавалися зайвими.

— Він був вашою старшою дитиною, так?

— З чотирьох,— кивнув Чизвелл.— Двоє дівчат,— сказав він таким тоном, ніби відкидав їх, жінок, як полову при зерні,— і ще один

хлопець,— похмуро додав він.— Сів у тюрму. Ви, мабуть, бачили газети?

— Ні,— збрехав Страйк, бо знав, як воно, коли деталі твого особистого життя обсмоктують у пресі. Наймилосердніше (якщо в таку заяву взагалі можна повірити) прикинутися, ніби ти того не читав; найввічливіше — дати людині самій розповісти свою історію.

— Раф усе життя був і є біда ходяча,— сказав Чизвелл.— Я його отуди влаштував на роботу.

Він тицьнув тлустим пальцем на вікна мистецької галереї.

— Так і не довчився на бакалавра мистецтв,— провадив Чизвелл.— Власник — мій друг, погодився його взяти. Жінка думає, що він безнадійний. Збив на машині матір маленької дитини, на смерть. Був під наркотиками.

Страйк мовчав.

— Ну, бувайте,— сказав Чизвелл, ніби виринувши з меланхолійного трансу. Він знову простягнув пітну долоню, яку Страйк потиснув, а тоді рушив геть, замотаний у важке пальто, геть недоречно чудової червеної днини.

Страйк пішов по Сент-Джеймс-стріт у протилежному напрямку, на ходу дістав мобільний. Робін відповіла на третьому сигналі.

— Треба зустрітися,— без преамбул сказав Страйк.— У нас нова справа, велика.

— Чорт! — відповіла Робін.— Я на Гарлі-стріт. Не хотіла тебе смикати, бо знала, що ти з Чизвеллом, але дружина Енді зламала зап'ясток — упала з драбини. Я сказала, що нагляну за Жуаном, поки він везе її до шпиталю.

— Трясця. А Барклей де?

— Досі на Вебстері.

— Жуан у себе в консультації?

— Так.

— Тоді ризикнемо,— сказав Страйк.— У п'ятницю він зазвичай їде одразу додому. справа нагальна, я маю тобі розповісти особисто. Зможеш приїхати до «Червоного лева» на Йорк-стріт?

Відмовившись від алкоголю на обіді з Чизвеллом, Страйк хотів пінту пива, а не повертатися до офісу. Якщо в «Білому коні» в Іст-Гемі він у цьому костюмі вирізнявся, то для Мейферу вигляд мав якраз доречний, тож за дві хвилини Страйк уже увійшов до «Червоного лева»

на вулиці герцога Йоркського. То був невеличкий вікторіанський паб; мідні оздоби й вітражі нагадали Страйкові інтер'єр «Тоттенгему». Взявши за столик у кутку пінту «Лондон прайду», він пошукав на телефоні відомості про Деллу Вінн і її чоловіка й почав читати статтю про прийдешні Параолімпійські ігри, в якій багато цитували Деллу.

— Привіт,— за двадцять п'ять хвилин сказала Робін, кинувши сумку на стілець навпроти нього.

— Щось питимеш? — поцікавився Страйк.

— Сама принесу,— відповіла Робін.— Ну що? — спитала вона, повертаючись за дві хвилини зі склянкою апельсинового соку. Страйк усміхнувся, побачивши її неприховану нетерплячку.— З чого така метушня? Що там Чизвелл хоче?

Паб, який складався з підковоподібної кімнати навколо єдиного шинкваса, вже щільно заповнили чоловіки й жінки в діловому вбранні — хто рано почав вихідні, а хто, як Страйк і Робін, закінчував за пивом роботу. Притишеним голосом Страйк переповів свою розмову з Чизвеллом.

— О,— апатично мовила Робін, коли Страйк нарешті закінчив вводити її в курс справи.— Тобто ми... будемо шукати бруд на Деллу Вінн?

— На її чоловіка,— виправив Страйк,— і Чизвелл наполягає, що це називається «козирі».

Робін промовчала й відпила свого соку.

— Шантаж протизаконний, Робін,— нагадав Страйк, правильно витлумачивши занепокоєний вираз її обличчя.— Найт намагається витрусити з Чизвелла сорок штук, а Вінн хоче вигнати його з посади.

— І тому він збирається їх шантажувати у відповідь, а ми йому допоможемо?

— Ми щодня розкопуємо бруд на різних людей,— грубо відповів Страйк.— Трошки запізно для докорів сумління з цього приводу.

Він зробив великий ковток з кухля, роздратований не тільки реакцією Робін, а й тим, що не зміг приховати обурення. Робін живе зі своїм чоловіком у прегарному будинку зі звідними вікнами на Олбері-стріт, а він так і сидить у двох кімнатах з протягами, та й звідти його можуть виселити забудовники. Ніколи раніше агенція не мала завдань, які означають повний день для трьох людей — може, на кілька місяців. Страйк не збирався вибачатися за те, що охоче на нього згодився. Він

багато років працював і стомився від того, що його одразу тягне у злидні, тільки-но в агенції забракне роботи. Він має на свій бізнес амбітні плани, які не втілити в життя без здоровішого банківського рахунку. І все одно Страйкові кортіло відстояти свою позицію.

— Робін, ми як адвокати. Ми завжди на боці клієнта.

— Ти вчора відмовив тому банкіру, який хотів знати, де його дружина...

— ..бо було в біса очевидно, що він завдасть їй шкоди, якщо знайде.

— Ну,— зухвало глянула на нього Робін,— а що коли оте, що вони мають на Чизвелла...

Та вона не встигла закінчити речення, бо високий чоловік, захоплений розмовою з колегою, врізався просто в стілець Робін і штовхнув її на стіл. Робін перекинула свій сік.

— Агов! — гаркнув Страйк, поки Робін намагалася струсити сік з промоченої сукні.— Не вибачитесь?

— О Боже,— крізь зуби буркнув чоловік, дивлячись на облиту соком Робін. Кілька людей розвернулося подивитися, що діється.— То я зробив?

— Та вже зробив,— відповів Страйк, встаючи й обходячи стіл.— І це не вибачення!

— Корморане! — застережливо мовила Робін.

— Ну, мені дуже прикро,— мовив чоловік, ніби ідучи на велику поступку, але придивився до габаритів Страйка і почав жалкувати вже значно щиріше: — Правда, я дуже перепр...

— Та йди вже,— загарчав Страйк.— Поміняймося місцями,— сказав він до Робін.— Хай наступний незграбний телепень врізається в мене, а не в тебе.

Зворушена і зніяковіла, Робін узяла свою сумку, яка теж просякла соком, і вчинила, як Страйк запропонував. А він повернувся до столу зі жменею паперових серветок, які простягнув їй.

— Дякую.

Важко було витримувати войовничий настрій, коли він добровільно сів на облитий соком стілець, щоб їй було зручніше. Все витираючи з себе сік, Робін нахилилася вперед і тихо мовила:

— Ти знаєш, чим я переймаюся. Тим, що сказав Біллі.

Тонка бавовняна сукня липла до тіла; Страйк рішуче дивився Робін

у вічі.

— Я спитав про це Чизвелла.

— Та ну.

— Звісно, спитав. Про що би ще я подумав, коли він сказав, що його шантажує брат Біллі?

— І що він?

— Сказав, що на його руках смертей немає, але «з людини не можна питати за невмисні наслідки».

— Що це в біса означає?

— Я так і спитав. Він навів гіпотетичний приклад: чоловік впустив льодяник, а дитина підняла, вдавилася й померла.

— Що?

— Я теж не втямив. Біллі, я так розумію, більше не дзвонив?

Робін похитала головою.

— Слухай, дуже велика вірогідність того, що Біллі марить,— сказав Страйк.— Коли я переповів Чизвеллу слова Біллі, той не виказав ні провини, ні страху...

Щойно це мовивши, Страйк пригадав тінь, яка пробігла обличчям Чизвелла, і своє враження, ніби ця історія для Чизвелла не нова.

— То чим же вони шантажують Чизвелла? — спитала Робін.

— Щоб я знав,— відповів Страйк.— Він сказав, що це сталося шість років тому, отже, до історії Біллі воно не клеїться, бо шість років тому він не був малим хлопчиком. Чизвелл також сказав, що, на думку деяких людей, це може бути аморальна річ, але нічого протизаконного він не зробив. Також він ніби натякнув, що тоді це не було незаконним, а тепер стало.

Страйк придушив позіхання. Пиво і надвечірнє тепло навіювали сон. Пізніше треба буде йти до Лорелеї.

— Тобто ти йому віриш? — спитала Робін.

— Чи вірю я Чизвеллу? — вголос поцікавився Страйк, дивлячись за спиною Робін у дзеркало з екстравагантним гравіюванням.— Якщо треба заприсягтися, я б сказав, що він мені сьогодні розповів щирі правду, бо він у відчаї. Чи я вважаю його гідним довіри? Мабуть, не більше, ніж будь-яку іншу людину.

— Він же тобі не сподобався? — не повірила власним вухам Робін.  
— Я тут про нього почитала.

— І?

— За смертну кару, проти іммігрантів, голосував проти подовження декретної відпустки...

Робін не помітила мимовільного погляду Страйка на її фігуру й говорила далі:

— ...просторікував про родинні цінності, а сам покинув дружину заради журналістки...

— Гаразд, на пиво я такого не покличу, але щось у ньому викликає жалість. Одного сина втратив, другий убив жінку...

— Так, так,— відповіла Робін.— Він виступає мало не за довічне для дрібних злочинців, а коли його син наїхав на молоду маму, всіма силами домагався короткого тер...

Вона затнулася, коли почувся гучний жіночий голос:

— Робін! Як мило!

До пабу увійшла Сара Шедлок у товаристві двох чоловіків.

— О Господи,— буркнула Робін, не стримавшись, тоді голосно привіталася: — Саро, привіт!

Вона багато б віддала за те, щоб уникнути цієї зустрічі. Сара з радістю розповість Метью, що заскочила Робін і Страйка наодинці в пабі в Мейфері, коли та годину тому казала Метью по телефону, що сама і на Гарлі-стріт.

Сара наполягла на тому, щоб пролізти за стіл і обійняти Робін; остання була упевнена, що Сара б цього не зробила, якби не була з чоловіками.

— Люба, що з тобою сталося? Ти вся липка!

Тут, у Мейфері, вона трималася трішки більш по-світському, ніж в інших місцях, де Робін її бачила, і на кілька градусів тепліше до Робін.

— Та нічого,— буркнула Робін.— Облилася апельсиновим соком.

— Корморане! — радісно мовила Сара і потягнулася цмокнути його в щоку. Страйк, на радість Робін, сидів байдужий і не відреагував. — У вас тут типу відпочинок? — спитала Сара, багатозначно усміхаючись до обох.

— Робота,— прямо відповів Страйк.

Не отримавши запрошення лишитися, Сара пішла до шинкваса разом з колегами.

— Я й забула, що тут «Кристіз» за рогом,— тихо сказала Робін.

Страйк глянув на годинник. Він не хотів іти до Лорелеї в цьому костюмі, та й від залитого соком стільця Робін на ньому лишилися

плями.

— Слід обговорити, як саме ми працюватимемо над цією справою, бо завтра вже починаємо.

— Гаразд,— відповіла Робін не без дрожу, бо вже давно не працювала на вихідних. Метью звик, що вона вдома.

— Та нічого,— сказав Страйк, ніби прочитавши її думки,— ти мені знадобишся тільки в понеділок. На цю справу буде потрібно мінімум три людини. Гадаю, на Вебстера ми вже достатньо зібрали, щоб клієнт був задоволений, тож Енді постійно працюватиме над Доком Жуаном. Двом клієнтам зі списку очікування скажемо, що цього місяця їх уже не візьмемо, а Барклея перекинемо на справу Чизвелла. У понеділок підеш до Палати громад.

— Я? — здивувалася Робін.

— Назвешся хрещеницею Чизвелла, яку цікавить кар'єра в парламенті, й почнеш з Герайнта, який управляє громадською Деллиною приймальнею — це навпроти приймальні Чизвелла. Заговориш з ним...

Він ковтнув пива, суплячись на Робін понад краєм кухля.

— Що? — спитала Робін, не знаючи, чого чекати.

— Як ти налаштована,— спитав Страйк так тихо, що їй довелося нахилитися, щоб його чути,— щодо того, аби порушити закон?

— Ну, загалом я проти таких речей,— відповіла Робін, не знаючи, веселитися чи непокоїтися.— Я з цих міркувань стала детективом.

— А якщо закон — то сіра зона, а інформацію ніяк інакше не добути? Зважаючи на те, що Вінн однозначно порушує закон, намагаючись змістити з посади міністра Корони за допомогою шантажу?

— Ти хочеш, щоб я лишила жучок у кабінеті Вінна?

— Саме так,— відповів Страйк. Правильно витлумачивши сумнів на її обличчі, він провадив: — Слухай, якщо вірити Чизвеллу, Вінн — необачний патякало, який саме тому працює в її громадській приймальні, а не в міністерстві спорту разом з дружиною. Він рідко зачиняє двері кабінету, голосно обговорює приватні справи виборців, лишає приватні папери на спільній кухні. Є чималий шанс, що ти щось накопаєш без будь-якого жучка, але я не думаю, що на це можна розраховувати.

Робін покрутила склянку з залишками соку, міркуючи, а тоді сказала:



— Гарзд, я це зроблю.

— Правда? — озвався Страйк.— Добре, але з собою ти нічого не пронесеш, бо тебе перевірять на металодетекторі. Я сказав Чизвеллу, що завтра передам йому кілька пристроїв. Коли будеш усередині, він їх тобі віддасть. Тобі знадобиться вигадане ім'я. Власне, можеш знову назватися Венецією Галл. Чизвелл якраз такий тип, у якого може бути хрещениця на ім'я «Венеція».

Робін справді мала друге ім'я «Венеція», але острах і захват так її переповняли, що вона не помітила усмішки Страйка, якого цей факт і досі смішив.

— Тобі також треба продумати маскування,— сказав Страйк.— Нічого серйозного, але Чизвелл згадав твоє обличчя з репортажів про Різника, тож є вірогідність, що і Вінн може.

— Для перуки надто спекотно,— сказала Робін.— Можна спробувати змінити колір очей за допомогою лінз. І, мабуть, надягну окуляри без діоптрій...— знову з'явилася нестримна усмішка.— Палата громад! — захоплено повторила Робін.

Захват збляк, коли на периферії зору Робін, з іншого боку шинкваса, знову з'явилася білява голова Сари Шедлок. Та всілася так, щоб тримати Робін і Страйка у себе перед очима.

— Ходімо,— сказала Робін до Страйка.

Поки йшли до метро, Страйк розповів, що за Джиммі Найтом стежитиме Барклей.

— Сам не зможу,— пожалкував він.— Він і його друзі з «ОПОРУ» мене вже знають.

— То що робитимеш ти?

— Затикатиму дірки, розроблятиму зачіпки, стежитиму за ними вночі, якщо буде треба,— відповів Страйк.

— Бідолашна Лорелея,— мовила Робін.

Це вихопилося у неї мимоволі. Навколо чимдалі гучніше гуркотіли машини, і Страйк не відповів, тож Робін сподівалася, що він її не почув.

— Чизвелл згадував про сина, який загинув у Іраку? — спитала вона, мов людина, яка намагається приховати недоречний сміх за кашлем.

— Так,— відповів Страйк.— Фредді явно був його мазунчиком, що не свідчить на користь його здорового глузду.

— Що ти хочеш сказати?

— Фредді Чизвелл був лайно лайном. Я розслідував чимало смертей при виконанні, й ніколи в мене стільки разів не питали, чи не підстрелили офіцера його власні солдати.

Робін це аж шокувало.

— *De mortuis nil nisi bonum*<sup>[7]</sup>? — спитав Страйк.

Робін трохи підучила латину, поки працювала на Страйка.

— Ну,— тихо сказала вона, вперше віднайшовши у своєму серці жалість до Джаспера Чизвелла,— не можна чекати, що батько говоритиме про нього погано.

Розійшлися в кінці вулиці — Робін пішла купувати контактні лінзи, Страйк рушив до метро.

Після розмови з Робін настрої був на диво гарний: поки обговорювали нову справу, раптом виступили на поверхню обриси їхньої давньої дружби. Страйкові сподобався її захват від думки, що треба буде працювати в Палаті громад; приємною була роль людини, яка це запропонувала. Йому навіть сподобалося те, як вона піддавала сумнівам його висновки щодо історії Чизвелла.

Уже заходячи на станцію, Страйк раптом розвернувся вбік, розсердивши цим бізнесмена, який дихав йому в потилицю. Сердито цокнувши, чоловік ледь уникнув зіткнення і, пирхаючи, зайшов на станцію, а байдужий Страйк притулився до нагрітої сонцем стіни і задоволено відчув, як тепло просочує куртку, поки він дзвонить детективу-інспектору Ерику Вордлу.

Страйк сказав Робін правду. Він не вірив у те, що Чизвелл задушив дитину, однак у його реакції на історію Біллі було щось беззаперечно дивне. Дізнавшись від міністра, що родина Найтів жила неподалік його родинного гнізда, Страйк мав певність, що «малим» Біллі був в Оксфордширі. Першим логічним кроком у полегшенні своєї тривоги щодо рожевої ковдри було дізнатися, чи не зникали зо два десятки років тому в тих місцях діти, яких потім так і не знайшли.

Потопімо всі наші спогади у відчутті свободи, у радості, у пристрасті.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Лорелея Беван мешкала в еkleктично уmeбльованій квартирі над власною успішною крамницею вінтажного одягу в Камдені. Страйк прийшов о пів на восьму, маючи пляшку «піно нуару» в одній руці, а другою притискаючи до вуха мобільний. Лорелея відчинила, добродушно усміхнулася знайомому видовищу — Страйк на телефоні, — поцілувала його, забрала вино й повернулася на кухню, звідки приємно пахло пад-таєм.

— ...чи спробуй узагалі проникнути в «ОПІР»,— інструктував Барклея Страйк, зачиняючи по собі двері та йдучи до Лорелеїної вітальні, де висіла велика копія портрета Елізабет Тейлор Енді Воргола. — Я тобі все перешлю, що маю на Джиммі. Він — учасник кількох груп. Не знаю, чи десь працює. Завсідник пабу «Білий кінь» у Вест-Гемі, наче вболіває за місцеву команду.

— Могло бути й гірше,— відповів Барклеї; говорив тихо, бо щойно поклав спати дитину, в якій різалися зуби.— Наприклад, Челсі.

— Доведеться зізнатися їм, що служив,— сказав Страйк, опустившись у крісло і зручно піднявши ногу на квадратний пуфік.— По тобі видно.

— Нема проблем,— відповів Барклеї.— Скажу, що я був такий бідося-хлопчик, типу не знав, куди лізу. Ліваки таку ахінею обожнюють. Хай мене поопікають.

Усміхнутись, Страйк дістав цигарки. Попри первісні сумніви, він починав думати, що Барклеї — то все ж таки вдалий вибір.

— Гаразд, відбій, поки я тобі знов не подзвоню. Гадаю, то буде в неділю.

Коли Страйк поклав слухавку, прийшла Лорелея з келихом червоного для нього.

— Помогти тобі на кухні? — спитав Страйк, але з місця не зрушив.

— Ні, будь тут. Там уже скоро,— усміхнено відповіла вона. Страйкові сподобався її фартушок у стилі п'ятдесятих.

Лорелея повернулася на кухню, а Страйк закурив. Сама Лорелея не палила, але була не проти Страйкових цигарок марки «Бенсон-енд-Геджес» — тільки б користувався кітчевою попільничкою з грайливими пуделями, яку вона спеціально поставила.

Курячи, Страйк визнав, що заздрить Барклею, який прикинеться своїм у групі Найта з його колегами-ліваками. У військовій поліції Страйк такі завдання обожнював. Він згадав Німеччину і чотирьох солдатів, які зв'язалися з крайнім правим угрупованням. Страйк спромігся переконати їх, що розділяє їхню віру в етно-націоналістичну супердержаву, проникнув на зібрання і провів чотири арешти; обвинувачення тих персонажів його особливо потішило.

Увімкнувши телевізор, він трохи подивився новини на четвертому каналі, п'ючи вино і курячи в очікування пад-таю та інших чуттєвих насолод. Мить, коли Страйк має змогу насолодитися тим, що багато інших трударів мають за належне, але що йому випадає рідко: відпочинком, полегшенням, які приносить вечір п'ятниці.

Страйк познайомився з Лорелеєю на дні народження Ерика Вордла. Вечір був дещо ніяковий, бо там Страйк уперше побачив Коко після того, як по телефону їй сказав, що нових побачень не хоче. Коко страшенно напилася; о першій ночі, коли Страйк сидів на дивані, поринувши в розмову з Лорелеєю, вона пройшла через кімнату, виплеснула на них вино зі свого келиха й вибігла в ніч. Страйк не знав, що Коко і Лорелея — давні подруги, поки на ранок не прокинувся в Лорелеїному ліжку. Він вирішив, що то проблема Лорелеї, а не його. Та, вочевидь, вирішила, що обмін цілком чесний (бо Коко більше не бажала її знати).

— Як ти це робиш? — спитав при наступній нагоді Вордл, щиро здивований.— Божечки, я б хотів знати твою...

Страйк звів насуплені брови, і Вордл ніби вдавився спробою зробити комплімент.

— Та яка там таємниця,— сказав Страйк.— Деяким жінкам просто подобаються жирні одноногі мужики з лобковим волоссям на голові й поламаними носами.

— Що ж, погано працює вітчизняна психіатрія, якщо вони вільно блукають вулицями,— мовив Вордл, а Страйк засміявся.

Лорелею справді так звали, але не на честь міфічної рейнської русалки, а на честь героїні Мерілін Монро з фільму «Джентльмени

воліють білявих», який любила її мама. Коли вона йшла вулицею, чоловіки задивлялися, але Лорелея не викликала ані глибокої туги, ані жагучого болю, яких завдавала Страйкові Шарлотта. Він не тав, чи то Шарлотта так притлумила його здатність до глибоких почуттів, чи просто Лорелеї бракувало якихось чарів. Ані Лорелея, ані Страйк не казали «я тебе кохаю». У випадку Страйка річ була в тім, що він вважав її бажаною і приємною, але не міг сказати таких слів щиро. Він сподівався, що в Лорелеї історія така сама.

Вона якраз вийшла зі стосунків тривалістю п'ять років, коли Страйк до неї наблизився після кількох поглядів через темну вітальню у Вордла. Страйк дуже хотів вірити Лорелеї, коли вона розповідала, як чудово мати квартиру до своїх послуг і повернути свободу, хоч останнім часом і помічав ознаки незадоволеності, якщо казав їй, що має працювати у вихідні,— ніби перші важкі краплі майбутньої грози. На пряме питання вона все відкидала: ні, ні, звісно ні, якщо мушиш працювати...

Але Страйк від самого початку висунув ультиматум: робота в нього непередбачувана, грошей небагато. Він не збирається спати ні з ким, крім неї, але якщо Лорелея хоче передбачуваності чи постійності, він їй не підійде. Лорелею, здавалося, така домовленість задовольнила, і якщо за десять місяців її щось перестало влаштовувати, Страйк готовий був розійтися без зайвих сентиментів. Мабуть, вона це розуміла, бо не сперечалася. Страйкові це подобалося, і не лише тому, що він не прагнув ускладнень. Йому подобалася Лорелея, подобався секс із нею, а ще він прагнув (з причин, про які навіть не думав, хоч і точно знав, які саме то причини) тут і тепер бути у стосунках.

Пад-тай був чудовий, розмова — легка й невимушена. Страйк нічого не розповів Лорелеї про нову справу, крім того, що сподівається, що робота буде цікава і прибуткова. Разом прибравши посуд, вони пішли до спальні з рожевими стінами і горами подушок з поні й мультяшними дівчатками.

Лорелея полюбляла еротичне вбрання. Сьогодні вона одягнула панчохи й чорний корсет. Вона мала талант — украй незвичний — влаштовувати еротичне шоу, що не скочувалося в пародію. Може, Страйк зі своїм зламаним носом та однією ногою і мав би абсурдний вигляд у цьому будуарі, де все було таке фривольне і гарненьке, але з неї була така вправна Афродита для нього-Гефеста, що всі думки про

Робін і Метью цілком вивітрилися з його голови.

Мабуть, мало яке задоволення може зрівнятися з тим, що його дарує жінка, яка тебе справді хоче. Так думав Страйк наступного дня за обідом, коли вони сиділи поруч у вуличній кав'ярні, читаючи кожен власну газету. Страйк курих, ідеально наманікюрені нігті Лорелеї бездумно постукували по його руці. І нащо він уже сказав їй, що вдень працюватиме? Так, і справді треба відвезти жучки для прослухування до квартири Чизвелла у Белгравії, але Страйк спокійно може лишитися в неї на другу ніч, повернутися до ліжка, до панчіх і корсета. Перспектива була спокуслива.

Та щось невблаганне не давало Страйкові так учинити. Дві ночі поспіль порушать звичку; звідси недалеко до правдивої близькості. В глибині душі Страйк не уявляв майбутнього, в якому живе з жінкою, одружений, має дітей. Деяко з цього він планував, коли був з Шарлоттою, коли звикав до життя без ноги. Саморобний пристрій на курній дорозі в Афганістані вирвав Страйка з обраного життя й помістив у нове тіло, в нову реальність. Іноді пропозиція Шарлотті здавалася йому коронним виявом тимчасової втрати орієнтирів після ампутації. Тоді йому довелося наново вчитися ходити, жити поза армією. З відстані двох років він усвідомлював, що просто тримався бодай за щось із минулого, бо решта вислизала з рук. Свою відданість армії він переніс на майбутнє з Шарлоттою.

«Добрий хід,— негайно прокоментував його давній друг Дейв Полворт, коли Страйк розповів йому про заручини.— Недарма ж тебе навчали воювати. Тільки, друже, ризик загинути трохи підвищився».

Чи він дійсно думав, що шлюб можливий? Чи правдиво гадав, що Шарлотта пристане на життя, яке він може їй дати? Чи вірив, що для них можлива спільна спокута після всього, що вони пережили разом, адже кожен був по-своєму — потворно, глибоко, дивно — скалічений? Страйк сидів під сонечком з Лорелеєю і думав про те, що протягом кількох місяців він водночас і щиро вірив у це, і знав, що це неможливо, нічого не планував більш ніж на кілька тижнів наперед і ночами обіймав Шарлотту так, ніби вона — остання людина на землі, ніби лише Арамагеддон здатен їх розлучити.

— Хочеш ще кави? — спитала Лорелея.

— Мабуть, мені вже час іти, — відповів Страйк.

— Коли я тебе побачу знову? — спитала вона, поки Страйк платив

офіціанту.

— Та я ж казав, у мене нова велика справа,— відповів він.— Якийсь час усе буде дуже непередбачувано. Я тобі завтра подзвоню. Зустрінемося, щойно матиму вільний вечір.

— Ну добре,— відповіла Лорелея і тихо додала: — Поцілуй мене.

Він так і зробив. Лорелея притиснула стиглі вуста до його губ, і невідпорно згадалися певні ранкові миті. Вони розірвали цілунок. Страйк широко всміхнувся, попрощався і лишив її сидіти на сонечку з газетою.

Міністр культури не запросив Страйка увійти, відчинивши двері свого будинку на Ебері-стріт. Власне, Чизвелл скоріше все робив так, щоб детектив чимшвидше пішов. Узявши коробку з блискучими пристроями, він буркнув:

— Добре, простежу, щоб вона їх отримала,— і вже був зачинив двері, коли раптом гукнув до Страйка: — А звати її як?

— Венеція Галл,— відповів Страйк.

Чизвелл зачинив двері, а втомлений Страйк рушив назад вулицею з золотистими будиночками в бік метро і Денмарк-стріт.

Після Лорелеїної квартири офіс здався йому аскетичним і темним. Страйк відчинив двері, впускаючи гамір Денмарк-стріт, де меломани все ходили до крамниць інструментів і музики,— Страйк боявся, що прийдешня реновація їх не пощадить. Гуркіт моторів і клаксонів, розмов і кроків, гітарних імпровізацій, що їх награвали майбутні покупці, й далекі барабани-бонго вуличного музиканта тішили Страйкове вухо. Він узявся до роботи, знаючи, що доведеться просидіти за комп'ютером кілька годин, перш ніж в інтернеті накопаються голі факти з життя його цілей.

Якщо знати, де шукати, й мати час і знання, з кіберпростору можна добути обриси багатьох доль: примарні екзоскелети — іноді фрагментарні, іноді бентежно повні — життів, що ними живуть істоти з плоті та крові. Страйк навчився багатьох кунштиків, навчився нишпорити в найтемніших закутках інтернету, але інколи неймовірні багатства ховалися в безневинних соціальних мережах; трохи перехресних посилань — і ось збирається детальна особиста історія, якою необачний власник навіть не думав ділитися зі світом.

Спершу Страйк зазирнув до гугл-мап, щоб вивчити місце, де зростали Джиммі й Біллі. Стеда-котедж, вочевидь, був надто малий і

незначний, щоб потрапити на мапи, але Чизвелл-гауз було відзначено чітко — зовсім недалеко від села Вулстоун. Страйк кілька хвилин присвятив безплідному огляду лісів навколо Чизвелл-гаузу і помітив кілька крихітних квадратиків, де могли ховатися житлові будинки — «закопали в лощовині, біля батькового дому»,— а тоді повернувся до збору даних про старшого, здоровішого на голову брата.

В «ОПОРУ» був вебсайт, де між довгими полемічними текстами про свято капіталізму і неолібералізму Страйк знайшов зручний розклад протестів, на яких Джиммі планував виступати і бути присутнім; детектив роздрукував його і додав до папки. Тоді за посиланням перейшов на сайт Справжньої соціалістичної партії, де хаосу й відомостей було навіть більше, ніж на сайті «ОПОРУ». Тут він відшукав ще одну довгу статтю за авторством Джиммі, який вимагав розпуску «апартеїдної держави» Ізраїль і поразки «сіоністського лобі», що тримає за горло західний істеблішмент. Страйк відзначив, що в переліку «публічно визнаних сіоністів», перелічених у кінці статті, є ім'я Джаспера Чизвелла.

Подружка Джиммі, Флік, фігурувала на кількох фото на сайті Справжньої соціалістичної партії: з чорним волоссям іде у марші проти програми «Трайдент», з біляво-рожевим — вітає Джиммі, який говорить зі сцени на зібранні Справжньої соціалістичної партії. Перейшовши за посиланням на твіттер Флік, він погортав її стрічку, що являла собою дивну суміш солодкавості та брудної лайки. Просто за твітом «Щоб тебе рак сраки пройняв, довбаний торі» йшло відео, де кошенятко так сильно чхає, аж випадає з кошика.

Наскільки зрозумів Страйк, ні Джиммі, ні Флік ніколи не володіли нерухомістю — і це в нього з ними було спільне. В інтернеті він не знайшов жодних вказівок на те, чим вони заробляють на прожиття (хіба тільки за дописи на крайні ліві сайти платять так, як він і не уявляє). Джиммі орендував жалюгідну квартиру на Чарлмонт-роуд у чоловіка на ім'я Кацурі Кумар, а Флік згадувала в соцмережі, що живе в Гекні, але Страйк ніде не знайшов її адреси.

Поринувши глибше в надра інтернету, Страйк виявив, що такий собі Джиммі Найт підходящого віку п'ять років спільно проживав з жінкою на ім'я Дон Кленсі. Закопавшись у дуже інформативну й пересипану смайликами фейсбучну сторінку Дон, Страйк виявив, що вони були одружені. Дон працювала перукаркою і мала успішний бізнес



у Лондоні, а тоді повернулася до рідного Манчестера. На тринадцять років старша за Джиммі, вона не мала дітей і не підтримувала жодних зв'язків з колишнім чоловіком. В око Страйкові впав коментар, який вона лишила на сторінці покинутої бойфрендом подружки під постом «усі чоловіки лайно»: «Так, він гад, але твій бодай до тебе не позивався! Я виграла (знову)!»

Заінтригований Страйк почав читати архіви судів і після недовгих розкопок знайшов трохи корисної інформації. Джиммі двічі притягали за порушення громадського спокою — одного разу за марш проти капіталізму, другого — за протести проти «Трайденту», але цьому Страйк не здивувався. Набагато цікавіше було побачити Джиммі в переліку сутяжних позивачів на сайтах судів її величності та служби трибуналів. Через давню звичку легковажно позиватися Найтові було «заборонено ініціювати цивільні справи в судах без дозволу».

Джиммі, понад сумнів, зіграв на всі гроші (й, мабуть, за кошт держави). За останні десять років він позивався до купи осіб і організацій. Закон став на його бік тільки раз, коли у 2007 році Джиммі отримав компенсацію від «Занет індастріз», звідки його звільнили без дотримання належної процедури.

Джиммі сам представляв себе на суді проти «Занет індастріз». Вочевидь, піднесений своїм успіхом, він виступав ще на кількох судах — у справах проти власника гаража, двох сусідів і журналіста, який буцімто обмовив його; проти двох офіцерів лондонської поліції, які буцімто напали на нього; проти ще двох роботодавців і, врешті-решт, проти колишньої дружини, яка його переслідувала й у зв'язку з чіїми діями він не міг заробляти на прожиття.

За досвідом Страйка, люди, які в суді відмовляються від адвоката, або неадекватні, або настільки зверхні, що це означає майже те саме. Історія сутяжництва Джиммі вказувала на те, що він — особа жадібна і безпринципна, метка, але немудра. Завжди корисно отримати уявлення про слабкості людини, коли шукаєш щось на неї. Страйк долучив до справи імена людей, з якими Джиммі судився, включно з його колишньою дружиною.

Близько опівночі Страйк піднявся до своєї квартири й нарешті ліг спати, а в неділю встав рано-вранці та звернув свою увагу на Ґерайнта Вінна; він сидів, зігнувшись за комп'ютером, аж поки знов не почало сутеніти; на той момент поруч з ним уже лежала нова картонна папка з

написом «ЧИЗВЕЛЛ», набита розмаїтою, але перевіреною інформацією про двох Чизвеллових шантажистів.

Потягнувшись і позіхнувши, Страйк раптом знову звернув увагу на звуки, що линули у відчинені вікна. Музичні крамниці нарешті зачинилися, барабани-бонго замовкли, але машини так і літали по Чаринг-Кросс-роуд з гуркотом і свистом. Страйк підвівся, спираючись на стіл (після кількох годин за комп'ютером єдина гомілка затерпла), і глянув у вікно кабінету на помаранчеве небо над вершечками дахів.

Був вечір неділі; менш ніж за дві години Англія гратиме проти Італії у чвертьфіналі Чемпіонату Європи з футболу в Києві. Серед небагатьох особистих забаганок, які дозволив собі Страйк, була передплата на кабельне телебачення, щоб дивитися футбол. Маленький переносний телевізор (нічого більшого в його квартиру нагорі й не влізло б) навряд чи міг вважатися ідеальним засобом для перегляду такого важливого матчу, але вечір у пабі був би немудрим вибором, адже в понеділок рано вставати і стежити за Доком Жуаном, хоча ця перспектива Страйка не тішила.

Він глянув на годинник. До матчу є час вийти по китайську їжу, але ще треба подзвонити Барклею і Робін і видати інструкції на завтра. Він уже був узявся за телефон, аж тут сигнал повідомив про новий електронний лист.

У заголовку було написано: «Зниклі діти в Оксфордширі». Страйк відклав мобільний і ключі на стіл і розгорнув листа.

*Страйку,*

*Це все, що вийшло з побіжного пошуку. Без чітких часових рамок, звісно, нелегко. Наскільки бачу, 2 нерозкриті випадки зникнення дітей в Оксфордширі / Вілтширі на початку / в середині дев'яностих. Сьюкі Льюїс, 12 років, зникла з притулку в жовтні 1992 року. У 1996 зник Іммаму Ібрагім, 5 років. Десь тоді ж зник батько, гадають, що виїхав до Алжиру. Без детальних даних далі шукати нема чого.*

*Шануйся, Е.*

*Атмосфера, що нею ми дихаємо, важка від гроз.  
Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Сонце при заході кидало червоний відблиск на пухову ковдру за спиною Робін. Вона сиділа за туалетним столиком у їхній з Метью просторій новій спальні. Сусіди смажили шашлики, й повітря, яке нещодавно пахтіло козолистом, тепер відгонило димом. Робін лишила Метью внизу; він дивився розігрів до матчу Англія — Італія з пляшкою холодного «Пероні» в руці.

Висунувши шухляду, Робін дістала пару контактних лінз, які там сховала. Спробувавши кілька різних, вона вирішила, що карі лінзи найбільш природно пасуватимуть до її рудувато-білявого волосся. Вона сторожко дістала лінзи — спершу одну, потім другу — і надягнула на свої сіро-блакитні райдужки. Очі сльозилися. Дуже важливо до них звикнути. В ідеалі Робін мала б носити їх цілі вихідні, але реакція Метью, коли той її побачив, її віднадила.

— Твої очі! — вигукнув він, кілька секунд збентежено її пороздивлявшись.— Чорт, це жахливо, зніми негайно!

Оскільки суботу вже зіпсувала напружена суперечка через незгоду щодо її роботи, Робін вирішила не носити лінзи у вихідні, бо вийде всякчасне нагадування Метью про те, що вона робитиме цілий наступний тиждень. Йому здавалося, що робота під прикриттям у Палаті громад — то державна зрада, а її відмова розповісти про клієнта чи цілі тільки погіршила ситуацію.

Робін раз у раз нагадувала собі, що Метью непокоїться про її безпеку і що не можна його за це винувати. То була така собі розумова вправа, яку вона виконувала, мов покуту: не можна його звинувачувати за те, що непокоїться, тебе минулого року мало не вбили, він хоче для тебе безпеки. Втім, той факт, що в п'ятницю вона ходила в паб зі Страйком, непокоїв Метью більше, ніж будь-який потенційний убивця.

— А тобі не здається, що це збіса лицемірно? — спитав він.

Щоразу як він сердився, у нього напиналася шкіра навколо носа і верхньої губи. Робін помітила це давно, але останнім часом воно почало

викликати в неї відчуття, близьке до відрази. Вона про це сказала навіть психотерапевтці. То було так бридко, так примітивно.

— Що лицемірно?

— Ходиш ото, випиваєш з ним...

— Метте, я працюю з...

— ...а потім нарікаєш, що я обідаю з Сарою.

— То обідай з нею! — огризнулася Робін, у якої від злості пришвидшився пульс.— Уперед! Власне, я її зустріла в «Червоному леві» з якимись чоловіками з роботи. Хочеш подзвонити Томові й доповісти, що його наречена випиває з колегами? Чи це тільки мені не можна?

Робін подумала, що ота напнута шкіра біля губ і носа у нього — мов морда: бліда вишкірена морда сердитого собаки.

— А ти б сказала мені, що ходила випити з ним, якби тебе не побачила Сара?

— Так,— відповіла Робін, втративши терпіння,— хоч і знала б, що ти все одно поведешся отак паскудно.

Напруження після цієї сварки — геть несерйозної порівняно з іншими цього місяця — тривало цілу неділю. Тільки за останні години Метью, у якого покращився настрій в передчутті матчу, став приязніший. Робін навіть зголосилася принести йому з кухні «Пероні» й поцілувала в чоло, перш ніж з полегшенням пішла до своїх лінз і до приготувань до завтрашнього дня.

Поступово дискомфорт в очах зник завдяки морганню. Робін пішла до ліжка, на якому лежав ноутбук. Підтягнувши його до себе, побачила, що прийшов лист від Страйка.

*Робін,*

*У додатку трохи інформації про Вінна. Я тобі скоро подзвоню, дам інструкції на завтра.*

*КС*

Робін роздратовалася. Страйк мав «затикати дірки» і працювати ночами. Він що думає, вона сама за вихідні не пошукала інформацію? І все ж Робін клацнула по першому з кількох додатків. Документ підсумовував знайдене Страйком в інтернеті.

### *Ґерайнт Вінн*

*Ґерайнт Івон Вінн, нар. 15 липня 1950 у Кардиффі. Батько — шахтар. Випускник школи для обдарованих дітей, зустрів Деллу в Кардиффському університеті. Був «консультантом з нерухомоті», був її агентом на виборах, після виборів керував її громадською приймальнею в парламенті. Детальної інформації про попередню кар'єру в інтернеті немає. Мешкає з Деллою на Саутварк-Парк-роуд, Бермондсі.*

Страйк зумів розкопати кілька неякісних фотографій Ґерайнта з його знаменитою дружиною, але обидві Робін уже знайшла і зберегла в себе на комп'ютері. Вона знала, як Страйкові довелося постаратися, щоб добути світлини Ґерайнта, бо сама довго шукала їх учора вночі, поки Метью спав. Преса, вочевидь, не вважала, що цей чоловік прикрашає фото. Щуплявий, лисуватий, він носив окуляри у важкій оправі, мав безгубий рот, слабке підборіддя й навислу верхню губу, і з усім цим був схожий Робін на гекона з зайвою вагою.

Страйк також додав інформацію про міністерку спорту.

### *Делла Вінн*

*Нар. 8 серпня 1947 року. Дівоче прізвище Дґжоне. Народилася і зростала у Долині Гламорган, Вельс. Сліпа від народження через двосторонню мікрофтальмію. Відвідувала Королівську школу св. Енодоха для незрячих з 5 до 18 років. Виграла численні нагороди на змаганнях з плавання серед підлітків. (Див. додані статті, а також інформацію про благодійний фонд «Ігрове поле»).*

Робін за вихідні прочитала про Деллу Вінн все, що змогла, але ретельно проглянула обидві статті. Нічого нового до того, що вона вже знала, вони не додали. Делла працювала на благодійну організацію, що опікувалася правами людини, тоді висунула свою кандидатуру на вибори від виборчого округу у Вельсі, де народилася. Вона давно обстоювала розвиток спорту в неблагополучних районах, виступала за права спортсменів-інвалідів і підтримувала проекти, де спорт використовували для реабілітації поранених ветеранів. Її благодійний фонд, «Рівне ігрове поле», підтримував молодих спортсменів, а також спортсменів у скрутному становищі — через бідність чи фізичні вади;

про нього багато писали у пресі. Численні відомі спортсмени брали участь у зборі коштів.

Статті, які надіслав Страйк, згадували і дещо, про що Робін уже знала з власної розвідки: Вінни, як і Чизвелли, втратили дитину. Донька Делли й Герайнта вкоротила собі віку в шістнадцять років, за рік до того, як Делла пішла на парламентські вибори. Трагедію згадували в усіх статтях, які читала Робін, навіть у тих, де йшлося про численні досягнення Делли Вінн. У своїй першій промові в парламенті Делла підтримала запропоновану гарячу лінію для тих, кого піддають цькуванню, але більше нічого про суїцид своєї дитини вона не говорила.

Задзвонив мобільний Робін. Перевіривши, чи зачинені двері у спальню, Робін узяла слухавку.

— Оце ти швидко,— нерозбірливо сказав Страйк з повним ротом сингапурської локшини.— Вибач... якимось зненацька... я оце їм.

— Я прочитала твого листа,— сказала Робін. Почула металевий тріск і здогадалася, що то він відкриває бляшанку пива.— Дуже корисно, дякую.

— З маскуванням упоралася? — спитав Страйк.

— Так,— відповіла Робін і розвернулася подивитися на себе у дзеркалі. Просто дивина, як сильно колір очей змінює обличчя. Поверх карих очей вона збиралася вдягнути окуляри без діоптрій.

— Ти достатньо знаєш про Чизвелла, щоб прикинутися його хрещеницею?

— Звісно,— відповіла Робін.

— Ану,— мовив Страйк,— здивуй мене.

— Народився у 1944,— одразу почала Робін, не зазираючи в нотатки.— Вивчав античну філологію в Мертон-коледжі в Оксфорді, далі записався в Гусарський полк королеви, служив у Адені й Сингапурі. Троє дітей від першої дружини, леді Патриції Флітвуд: Софія, Ізабелла, Фредді. Софія заміжня, живе у Нортумбер-ленді, Ізабелла керує офісом батька в парламенті...

— Що, правда? — ніби здивувався Страйк, і Робін була потішена тим, що дізналася дещо, чого не знайшов він.

— Це та донька, яку ти знав? — спитала вона, згадавши, що Страйк казав у офісі.

— Та я б не сказав, що знав. Кілька разів зустрічав її з Шарлоттою. Всі її називали Іззі-Чиззі. Такі у вищих класів прізвиська.

— Леді Патриція розлучилася з Чизвеллом, коли від того завагітніла журналістка...

— ...в результаті чого народився син-невдаха, який працює в мистецькій галереї.

Робін посовала мишкою і відкрила збережене фото — цього разу чорнявого і досить вродливого молодика в темно-сірому костюмі; молодик підіймався сходами суду разом зі стильною брюнеткою в темних окулярах, на яку був дуже схожий — хоч не здавалося, що за віком вона може бути його мамою.

— ...але Чизвелл і журналістка розбіглися скоро після народження Рафаеля,— додала Робін.

— Рідні називають його Раф,— сказав Страйк,— і друга дружина його не любить, думає, що Чизвелл мав би відмовитися від нього після аварії.

Робін записала.

— Чудово, дякую. Нинішня дружина Чизвелла, Кінвара, минулого року нездужала,— провадила Робін, відкриваючи фото Кінвари — фігуристої рудої пані у вузькій чорній сукні й діамантовому кольє. Вона була на тридцять років молодша за Чизвелла і напинала губи на камеру. Якби Робін не знала, то подумала б, що це батько й донька, а не подружжя.

— Так, нервове виснаження,— сказав Страйк, обігнавши її.— Так. Як гадаєш, алкоголь чи наркотики?

Робін почула брязкіт і здогадалася, що то Страйк поцілів у смітник порожньою бляшанкою з-під пива. Отже, він сам. Лорелея у крихітній квартирці нагорі не бувала.

— Хтозна? — відповіла Робін, далі роздивляючись Кінвару Чизвелл.

— І останнє,— сказав Страйк.— Щойно дізнався. В Оксфордширі десь на час історії Біллі зникло двоє дітей.

Коротка пауза.

— Ти там? — спитав Страйк.

— Так... Я думала, ти не віриш, що Чизвелл міг задушити дитину.

— Не вірю,— відповів Страйк.— Час не збігається, і якби Джиммі знав, що міністр-торі задушив дитину, то не чекав би стільки років, щоб це монетизувати. Але я досі хочу знати, чи Біллі справді примарилося, ніби він бачив, як когось задушили. Я трохи покопаю імена, які дав мені

Вордл, і якщо буде щось варте довіри, попрошу тебе розговорити Іззі. Може, вона згадає щось про дитину, яка зникла неподалік Чизвелл-гаузу.

Робін мовчала.

— Як я казав у пабі, Біллі дуже хворий. Мабуть, нічого не було,— мовив Страйк, ніби захищаючись. Вони з Робін пам'ятали, що раніше він відмовлявся від прибуткових справ і грошовитих клієнтів, щоб розкривати загадки, яких хтось інший не чіпав би.— Я просто...

— ...не можеш спати спокійно, поки цього не розслідуєш,— відповіла Робін.— Гарзд. Я розумію.

Страйк, якого вона не бачила, усміхнувся й потер утомлені очі.

— Ну, нехай щастить завтра,— сказав він.— Якщо буду потрібний, мобільний при мені.

— Що плануєш робити?

— Розберу папери. Колишня Джиммі Найта по понеділках не працює. Поїду до Манчестера з нею розмовляти у вівторок.

Робін відчула раптову ностальгію за минулим роком, коли вони зі Страйком разом їздили розпитувати жінок, залишених небезпечними чоловіками. Цікаво, чи згадав і він про це, коли планував поїздку?

— Дивишся матч Англія — Італія? — спитала вона.

— Так,— відповів Страйк.— Більше нічого, ні?

— Ні,— поспішно відповіла Робін. Вона не хотіла, щоб здалося, ніби вона його затримує.— Поговоримо пізніше.

Вона закінчила дзвінок, не дослухавши прощання, і відкинула мобільний на ліжку.



Я не дозволю, щоб страх перед тим, що може статися, прибив мене до землі.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Наступного ранку Робін прокинулася задихаючись. Вона вчепилася пальцями собі в горлянку, ніби намагаючись скинути неіснуючу хватку. Й уже добігла до дверей, коли прокинувся спантеличений Метью.

— Нічого, нічого, все добре,— запевнила Робін, поки він ще не встиг сформулювати питання. Вона навпомацки шукала клямку дверей, щоб вийти зі спальні.

Дивно, що це не відбувалося частіше після того, як вона почула історію про задушену дитину. Робін точно знала, як воно — коли пальці міцно змикаються на твоїй шиї, а п'їтьма затоплює мозок, бо знаєш, що за кілька секунд тебе викреслять з життя. На психотерапію її погнали не схожі на нормальні спогади уламки з гострими краями, що мали силу раптом висмикувати її з власного тіла і вкидати в минуле, де Робін вдихала запах просочених нікотинном пальців душителю, а спиною відчувала м'яке черево різника.

Вона замкнула двері ванної і сіла на підлогу в широкій футболці, в якій спала. Зосередилася на власному диханні, на дотику холодних кахлів до голих ніг, дослухалася (як її навчили) до шаленого калатання власного серця, до гудіння адреналіну в крові; не боролася з панікою, а спостерігала за нею. Минуло трохи часу, і Робін відчула лавандовий запах гелю для душу, яким користувалася вчора, почула далекий літак.

«Ти в безпеці. Просто сон. Просто сон».

З-за двох зачинених дверей долинув сигнал будильника Метью. За кілька хвилин чоловік постукав.

— Усе гаразд?

— Я в нормі,— озвалася Робін, перекикуючи відкритий кран.

Вона відчинила двері.

— Все добре? — перепитав Метью, придивляючись до неї.

— Просто треба було попісяти,— бадьоро відповіла Робін і пішла до спальні по свої кольорові лінзи.

Перш ніж потрапити до Страйка, Робін працювала на агенцію

«Тимчасові рішення». Офіси, в які її посилали, всі переплуталися в пам'яті, і пригадувалися тільки аномальні, ексцентричні й дивні ситуації. Вона пам'ятала шефа-алкоголіка — листи, що їх він диктував, Робін з власної ласки перефразувала — і шухляду, в якій знайшла вставну щелепу та брудні підштаники; пам'ятала сповненого надій молодика, який прозвав її «Боббі» й незграбно намагався фліртувати з комп'ютера, а ще жінку, яка обліпила всеньку свою комірку світлинами актора Іена Макшейна, і дівчину, яка порвала зі своїм бойфрендом по телефону просто посеред відкритого офісу, не зважаючи на лунку мовчанку, що запанувала навколо. Робін сумнівалася, що всі ті люди, з якими вона недовго взаємодіяла, пам'ятали її краще, ніж вона пам'ятала їх,— навіть той несміливий кавалер, що називав її Боббі.

Однак щойно вона увійшла до Вестмінстерського палацу, з'явилася певність — те, що трапиться тут, закарбується в її пам'яті назавжди. Робін відчула спалах задоволення, коли лишила позаду туристів і пройшла у ворота, які охороняв полісмен. Палац наближався — вранішнє сонце проклало жорсткі тіні на химерній золотій ліпнині, славетна годинникова вежа вирізнялася на тлі неба — і Робін відчувала чимдалі сильнішу знервованість і захват.

Страйк сказав їй, у які двері заходити. За ними було довге напівтемне муроване фойє, але спершу довелося пройти через металодетектор і рентген на взір тих, що бувають в аеропортах. Знімаючи сумочку для сканування, Робін помітила високу і дещо розхристану натуральну білявку років тридцятьох, яка чекала віддала з пакунком, загорнутим у коричневий папір. Під поглядом жінки Робін сфотографували і роздрукували для денної перепустки, яку слід буде носити у пластиковому конвертику на шиї. Коли охоронець жестом дозволив Робін пройти, білявка підступила до неї.

— Венеція?

— Так,— озвалася Робін.

— Іззі,— назвалася жінка, усміхнулася і простягнула руку. На ній була вільна блуза з візерунком з великих квіток і штани з широкими холошами.— А це від татка,— вона тицьнула пакет Робін у руки.— Я страшенно перепрошую, але треба бігти... так добре, що ти прийшла вчасно...

Вона швидко рушила геть. Робін побігла слідом.

— ...я тут саме друкувала купу паперів, щоб передати татові в

міністерстві... у мене тут такий завал. Татко — міністр культури, ці Олімпійські ігри — якесь божевілля...

Вони з Робін майже біжка проминули фойє (в кінці виднілося вітражне вікно) і звернули у лабіринт коридорів, і повсякчас Іззі балакала упевненим голосом з притаманним вищим прошаркам суспільства акцентом. Робін вразила потужність її легенів.

— ...так, і під час літньої перерви я піду... відкриємо з моєю подругою Джекс декорувальну фірму... я тут уже п'ять років стирчу... татко не радий, йому потрібна справді тямуща людина, але єдина кандидатка, яка йому сподобалася, нам відмовила...

Іззі зверталася до Робін через плече, а та ледь устигала за нею.

— Наскільки я розумію, у тебе немає знайомих пречудових персональних асистентів?

— Боюся, що ні,— відповіла Робін, у якої з часів роботи секретаркою друзів не лишилося.

— Майже прийшли,— повідомила Іззі, провівши Робін через різьблену кількість вузьких коридорів, вистелених здебільшого ковроліном того самого листяно-зеленого кольору, що й шкіра, якою оббито лави в Палаті громад (Робін бачила по телевізору). Кінець кінцем вони звернули в коридор, звідки вело кілька масивних дерев'яних дверей з готичними арками на вершечках.

— Тут,— проголосила Іззі театральним шепотом, указуючи на перші двері праворуч,— Вінн. А тут,— вона пройшла до останніх дверей ліворуч,— ми.

Вона відступила убік, щоб Робін перша пройшла до кімнати.

Кабінет був тісний і захаращений. Кам'яні вікна-арки занавішено тюлем, за ними — прогулянкові смуга, якою рухалися на тлі осяйної Темзи темні постаті. Тут було два письмові столи, багато книжкових полиць і продавлене зелене крісло. Вщерть забиті полиці під стіною затуляло зелене драпірування, але неохайні стоси папок воно приховувало хіба що наполовину. На металевій шафці стояв телемонітор, на якому було видно нині порожню Палату громад з пустими зеленими лавами. На низькій полиці виднівся чайник в оточенні різношерстих чашок; шпалери над ними були заплямовані. В кутку хрипко дзижчав принтер. Частина паперів, які він виблював, з'їхала на витертий ковролін.

— От чорт,— вилаялася Іззі й кинулася їх підбирати, а Робін

зачинила двері. Складаючи зібрані папери в охайний стос у себе на столі, Іззі сказала:

— Я в такому захваті, що татко тебе запросив. Він під таким тиском... геть не до речі, адже стільки всього зараз відбувається... але ви зі Страйком усе з'ясуєте, правда ж? Вінн — огидний чоловічок,— провадила Іззі, тягнучись по шкіряну папку.— Не на своєму місці, знаєш. Ти давно працюєш зі Страйком?

— Кілька років,— відповіла Робін, відкриваючи пакунок, який дала їй Іззі.

— Я з ним знайома, він казав тобі? Так... училася в одній школі з його колишньою, Шарлоттою Кемпбелл. Прегарна, але ходяче лихо — така вже Шарлі. Ти її знаєш?

— Ні,— відповіла Робін. Те давнє зіткнення на виході зі Страйкового офісу було її єдиним контактом з Шарлоттою.

— Страйк мені завжди здавався привабливим,— заявила Іззі.

Робін здивовано озирнулася, але Іззі діловито збирала собі папери в папку.

— Так, люди цього не помічали, а я все бачила. Він — справжній мужик, такий... безкомпромісний. .

— Безкомпромісний? — перепитала Робін.

— Так. Ні від кого не терпів дурні. І бровою не вів через те, що люди вважали його, знаєш...

— Не гідним її?

Щойно ці слова в неї зірвалися, Робін збентежилася. Вона раптом відчула дивну потребу захистити Страйка. Абсурд, авжеж: якщо хтось і здатен про себе потурбуватися, то це Страйк.

— Гадаю, так,— відповіла Іззі, чекаючи, поки роздрукуються ще папери.— Для татка це був жах — ці останні кілька місяців. І не то щоб він зробив щось неправильне! — з притиском додала вона.— Щойно було законно, а ось уже ні. Татко ні в чому не винен.

— Що було незаконно? — безневинно поцікавилася Робін.

— Вибачай,— люб'язно, але твердо відповіла Іззі.— Татко каже, що менше людей у курсі, то краще.

Вона глянула на небо крізь тюль.

— Без куртки я ж обійдуся, так? Ні... вибач за поспіх, але татові потрібні ці документи, й він о десятій має зустрітися зі спонсорами на Ігри. Щастя тобі.

І вихором квітчастої тканини й розвіяного волосся вона зникла, лишивши Робін і заінтригованою, і дивно заспокоєною. Якщо Іззі так спокійно ставиться до хиби, якої припустився її батько, то це навряд чи це щось жахливе — звісно, якщо припускати, що Чизвелл сказав доньці правду.

Робін зірвала останній папір з пакунку, який передала їй Іззі. Всередині, як вона знала, ховалося півдюжини пристроїв для прослуховування, які Страйк дав Джасперові Чизвеллу за вихідні. Як міністр Корони, Чизвелл не мусив щоразу проходити через сканери безпеки — на відміну від Робін. Вона уважно оглянула жучки. Пристрої нагадували звичайні розетки — їх створили так, щоб можна було помістити жучок згори на розетку, і та функціонувала б як зазвичай. Якщо хтось говорив поруч з жучком, починався запис. У тиші, яка запанувала, коли Іззі пішла, Робін чула калатання власного серця. До неї почала доходити вся складність завдання.

Вона зняла й повісила плащ, далі дістала з сумки велику упаковку «тампаксу», яку принесла спеціально для того, щоб ховати жучки, якими поки що не користується. Сховавши всередину всі жучки, крім одного, вона поклала коробку в нижню шухляду свого столу. Далі вона пошукала на захаращеній полиці порожню папку і сховала останній пристрій під стосиком листів з друкарськими помилками, які добула з купки з поміткою «На утилізацію». Озброївшись таким чином, Робін глибоко вдихнула і вийшла з приміщення.

Віннові двері за цей час відчинилися. Проходячи повз них, Робін побачила високого східного молодика в окулярах з товстими скельцями. В руках він мав чайник.

— Привіт! — негайно мовила Робін, наслідуючи сміливу й бадьору манеру Іззі. — Я — Венеція Галл, ми сусіди. А ви хто?

— Аамір, — буркнув молодик з лондонським робітничим акцентом. — Маллік.

— Ви працюєте на Деллу Вінн? — спитала Робін.

— Так.

— О, вона так надихає! — бовкнула Робін. — Власне, одна з моїх героїнь.

Аамір не відповів, усім виглядом показуючи, що хоче позбутися її уваги. Робін почувалася тер'єром, який намагається залякати скакового коня.

— А ви давно тут працюєте?

— Півроку.

— Ви не до кав'ярні йдете?

— Ні,— відповів Аамір таким тоном, ніби Робін зробила йому пропозицію, тоді різко розвернувся в бік вбиральні.

Робін пішла далі з папкою в руках, не знаючи, чи не помилково прийняла сором'язливу поведінку молодика за ворожість. Було б корисно потоваришувати з кимсь із приймальні Вінн. Необхідність грати роль хрещениці Джаспера Чизвелла з манерами а-ля Іззі заважала. Вона не могла позбутися відчуття, що Робін Еллакотт з Йоркширу легше знайшла б спільну мову з Ааміром.

Прикинувшись, ніби йде у якійсь справі, Робін вирішила роззирнутися, а вже тоді повертатися до кабінету Іззі.

Приймальні Чизвелла й Вінн розташувалися просто у Вестмінстерському палаці, який — зі своїми склепінчастими стелями, бібліотеками, чайними кімнатами й атмосферою затишної урочистості — здавався старовинною університетською будівлею.

Частково критий прохід, за яким приглядали великі кам'яні статуї єдиногого й лева, вів до ескалатора в Порткалліс-гаузі. То був сучасний кришталевий палац з розкладним скляним дахом, трикутні секції якого трималися на товстих чорних брусах. Унизу лежала широка відкрита територія, де була і кав'ярня, в яку ходять члени парламенту й чиновники. Водойми — довгасті неглибокі басейни з присипаними ґрунтом берегами — під червневим сонцем здавалися осяйними смужками ртуті в оточенні великих дерев.

У лункому повітрі відчувався трем амбіцій, причетність до невпинного руху світу. Під стелею з вигадливих уламків скла Робін проходила повз політичних журналістів, що примостилися на оббитих шкірою лавах,— усі читали щось у телефоні чи розмовляли по мобільному, друкували на ноутбуках, перехоплювали політиків і просили коментарів. Робін подумала, що могла би працювати тут, якби її не відіслали тоді до Страйка.

Її експедиція завершилася у третій, найпохмурішій і найменш цікавій з будівель, що вміщують приймальні членів парламенту. Найбільше вона скидалася на тризірковий готель з потертим ковровіном, кремовими стінами й рядами однакових дверей. Робін розвернулася назад, так само з папкою в руках, і за п'ятдесят хвилин від

минулого разу знову пройшла повз двері Вінна. Швиденько пересвідчившись, що в коридорі порожньо, вона притиснула вухо до масивних дубових дверей і, здається, почула всередині якийсь рух.

— Як іде справа? — спитала Іззі, коли за кілька хвилин Робін увійшла до її кабінету.

— Вінна ще не бачила.

— Він, мабуть, у міністерстві культури, ЗМІ і спорту. За всякої нагоди ходить до Делли,— відповіла Іззі.— Будеш каву?

Та не встигла вона підвестися з-за столу, як задзвонив телефон.

Поки Іззі приймала дзвінок від роздратованої виборчині, якій не дісталось квитків на олімпійські змагання зі стрибків у воду («Так, я теж люблю Тома Дейлі,— закотила очі Іззі, поглядаючи на Робін,— але це лотерея, мадам»), Робін насипала і покалатала розчинну каву і налила пастеризованого молока. Скільки разів вона це робила в офісах, які ненавиділа! Вона раптом відчула неймовірну вдячність за те, що назавжди втекла від того життя.

— Кинула слухавку,— байдуже сказала Іззі, й собі опускаючи трубку.— Про що ми говорили? А, так, про Ґерайнта. Він казиться, що Делла не зробила його спеціальним радником.

— А що це таке? — спитала Робін, ставлячи каву Іззі на її стіл і сідаючи за свій.

— Спеціальні радники — це ніби тимчасові чиновники. Дуже престижно, але такі посади не роздають рідним, так не годиться. Та Ґерайнт безнадійний, вона б його не взяла, навіть якби це було можливо.

— Я щойно познайомилася з чоловіком, який працює з Вінном,— сказала Робін.— З Ааміром. Він не дуже приязний.

— А, цей дивний,— відмахнулася Іззі.— Зі мною тримається на межі ввічливості. Це, мабуть, через те, що Ґерайнт і Делла ненавидять татка. Я так і не зрозуміла, у чім там річ, але вони всіх нас ненавидять... ой, якраз згадала: татко хвилину тому надіслав повідомлення. На цьому тижні прийде мій брат Раф, трохи допоможе. Можливо,— додала Іззі таким тоном, ніби не дуже в це вірить,— якщо від Рафа буде користь, він мене тут замінить. Але Раф нічого не знає про шантаж і про те, хто ти насправді, тож нічого не кажи, добре? У татка щось чотирнадцять хрещеників і хрещениць. Раф їх не розрізняє.

Іззі відпила ще кави, а тоді мовила — зненацька тихо:

— Гадаю, ти в курсі про Рафа. Про це писали всі газети.

Бідолашна... це було жахливо. В неї залишилася чотирирічна донечка...

— Я щось таке бачила,— не дуже розбірливо озвалася Робін.

— Я єдина з рідних ходила до нього у в'язницю,— провадила Іззі.  
— Всі так гребували тим, що він зробив. Кінвара — це таткова жінка — казала, що йому мусили б дати довічне, але вона гадки не має,— додала Іззі,— наскільки там жахливо... люди просто не уявляють, що то таке — в'язниця... ну тобто, він вчинив страшно, але...

Вона не договорила. Робін подумала (мабуть, це було упереджено з її боку), що Іззі має на увазі, що в'язниця — не місце для такого витонченого молодика, як її зведенюк. Понад сумнів, це жахливий досвід, подумала Робін, але ж він прийняв наркотик, сів у машину і переїхав молоду матір.

— Я думала, він працює в мистецькій галереї,— сказала Робін.

— Він там напартачив у Драммонда,— зітхнула Іззі.— Татко, власне, бере Рафа, щоб за ним наглянути.

«На ці зарплати йдуть громадські гроші»,— подумала Робін і знову згадала надзвичайно короткий строк, який присудили синові міністра за смертельну автопригоду під наркотиками.

— І що він такого накоїв у галереї?

На її подив, скорботний вираз обличчя Іззі змінив вибух сміху.

— О Боже, вибач, не можна з такого сміятися. Він трахнув іншу продавчиню в туалеті,— відповіла вона, кавкаючи зо сміху.— Я знаю, що насправді це не смішно — але він щойно вийшов з в'язниці, а Раф симпатичний і завжди отримує бажане. Його вбрали у костюм і поставили поруч з гарненькою випускницею коледжу мистецтв... то чого ж вони від нього чекали? Але ти можеш уявити, що власника галереї таке не потішило. Він почув їхні забавки в туалеті та зробив Рафові останнє попередження. Раф з дівчиною знову за своє, тож татко аж сказився і заявив, що натомість Раф працюватиме тут.

Робін ця історія не дуже потішила, але Іззі цього не помічала, поринувши у власні думки.

— Хоча не знаю, може, татко й Раф це вигадали,— з надією мовила вона, а тоді глянула на годинник.— Час передзвонювати людям,— зітхнула вона й опустила горнятко, але щойно потягнулася по телефон, як застигла, не донісши пальців до слухавки. За зачиненими дверима коридором розносився співучий чоловічий голос.

— То він! Вінн!



— Тоді я пішла,— сказала Робін і знову схопила свою папку.

— Щастя,— прошепотіла Іззі.

Вийшовши в коридор, Робін побачила Вінна. Той стояв у дверях свого кабінету і, вочевидь, розмовляв з Ааміром, який був усередині. Вінн тримав папку, на якій помаранчевими літерами було написано «Рівне ігрове поле». Почувши кроки Робін, він розвернувся до неї.

— О, добридень,— мовив він зі співучим кардиффським акцентом, відступивши в коридор.

Його погляд пробігся по шиї Робін, упав їй на груди, тоді знов піднявся до її губ і очей. Робін за цим єдиним поглядом усе зрозуміла. Вона багато таких зустрічала в офісах — типів, під чиїм поглядом ураз стаєш незграбною і сором'язливою, які кладуть тобі руку на поперек, коли обходять чи пропускають у двері, які зазирають тобі через плече, буцімто цікавлячись тим, що на моніторі, й коментують твій одяг — а на офісному виході в бар після роботи починають коментувати фігуру. Такі кричать «Жарт!», якщо ти розсердишся, і починають поводитися агресивно, якщо жалієшся на них.

— І де ж ви така нагодилися? — поцікавився Ґерайнт. Прозвучало сально.

— Я — етажерка у дядька Джаспера,— бадьоро всміхнулася Робін.

— У дядька Джаспера?

— Так, у Джаспера Чизвелла,— відповіла Робін, вимовляючи ім'я на манір самих Чизвеллів — «Чизл».— Він — мій хрещений батько. Венеція Галл,— відрекомендувалася вона і простягнула руку.

У Вінна все було якесь амфібієподібне, і навіть рука волога. В житті, вирішила Робін, він менше схожий на гекона і більше — на жабу: з помітним черевом, тоненькими руками і ногами, ріденьким масним волоссям.

— І як же так вийшло, що ви — хрещениця Джаспера?

— О, дядько Джаспер — татів давній друг,— відповіла Робін, яка підготувала цілу історію.

— З армії?

— З земельного управління,— відповіла Робін, тримаючись за вигадану біографію.

— А,— мовив Ґерайнт; а тоді: — Маєте гарне волосся. Справжнє?

— Так,— відповіла Робін.

Його очі знову ковзнули її тілом. Робін вартувало зусилля і далі

йому усміхатися. Й нарешті — щоки аж боліли від хихотіння й просторікування — погодившись, що вона його покличе, як знадобиться якась допомога, Робін рушила коридором далі. Вона відчувала його погляд, аж поки не завернула за ріг.

Так само як Страйк, коли відкопав потяг Джиммі Найта до сутяжництва, Робін відчула, що тільки-но дізналася дещо про слабкість Вінна. З її досвіду, чоловіки штибу Ґерайнта на диво легко вірять у те, що жінки сприймають радо їхні безладні сексуальні аванси й навіть відповідають взаємністю. Значну частину своєї кар'єри у сфері тимчасового найму Робін старалася триматися подалі від таких чоловіків — а ті вважали брудні натяки виявом люб'язності. Юність і недосвідченість для них ставали незборимою спокусою.

Наскільки далеко, спитала себе Робін, вона готова піти, щоб дізнатися те, що може скомпрометувати Вінна? Прямуючи до вигаданої мети нескінченними коридорами, щоб просто підтримати ілюзію, ніби несе кудись папери, Робін уявила, як схиляється над його столом, поки незручного Ааміра десь немає. Гі груди на рівні його очей, а сама вона питає поради, хихотить з його брудних жартів...

А тоді уява раптом чкурнула кудись не туди, і нажахана Робін чітко побачила, як Вінн кидається на неї, побачила зблизька його пітне обличчя з роззявленим безгубим ротом, відчула, як він хапає її за руки і притискає їх до боків, як у неї впирається те черево і вчавлює в металеву шафку...

Нескінченна зелень ковrolіну та стільців, арки темного дерева, квадратні панелі — все розмилося й відступило, коли уявні Віннові залицяння перейшли в напад. Робін кинулася у двері навпроти так, ніби фізично могла обігнати свою паніку...

«Дихай. Дихай. Дихай».

— Воно все вражає, як уперше бачиш, га?

Чоловічий голос звучав по-доброму і не дуже молодю.

— Так,— озвалася Робін, ледь розуміючи, що саме каже. «Дихай».

— Ви — етажерка, га? — А тоді: — Дорогенька, що з вами?

— Астма,— відповіла Робін.

Вона не вперше користувалася цією відмовкою. Так можна було спинитися, глибоко вдихнути, знов заякоритися в реальності.

— Ви маєте інгалятор? — стривожено спитав підстаркуватий розпорядник.

Він був у фракі з білим нагруддям і з фалдами, а ще мав розцяцькований нагрудний знак. Побачивши таку неочікувану велич, Робін зненацька уявила білого кролика, що вигулькує посеред божевілля.

— Лишила його в кабінеті. Я зараз буду в нормі. Хвилиночку...

Вона заблукала до круговерті золота й кольору, від яких зробилося тільки гірше. Хол депутатів — знайоме розкішне приміщення у вікторіансько-готичному стилі, яке Робін бачила по телевізору — прилягав до Палати громад; на периферії зору височіли чотири гігантські бронзові скульптури попередніх прем'єр-міністрів — Тетчер, Аттли, Ллойд-Джорджа і Черчилля, а вздовж стін стояли бюсти решти. Робін вони здалися відрізаними головами; позолота з її вигадливими лініями і різноколірними оздобами танцювала навколо, насміхаючись із її неспроможності дати раду цій розкішній красі.

Робін почула, як ніжки дряпають підлогу. Розпорядник подав їй стільця і якраз просив колегу принести склянку води.

— Дякую... дякую...— тупо повторила Робін, почувуючись незграбною, засоромленою, зганьбленою. Страйк у жодному разі не повинен про це знати. Він відправить її додому, скаже, що вона нездатна виконувати свою роботу. І Метью теж не можна казати, бо він вважає напади паніки ганебним і невідворотнім наслідком дурості, яка примушує Робін працювати в детективній справі.

Розпорядник ласкаво говорив до неї, і незабаром Робін оговталася. За кілька хвилин вона вже могла адекватно відповідати на його доброзичливу балачку. Гі дихання стало спокійним, а розпорядник розповідав, що коли біля бюста Едварда Гіта поставили статую Тетчер на повний зріст, то бюст позеленів, і ось яких заходів слід вжити, щоб повернути йому темно-коричневий колір бронзи...

Робін увічливо посміялася, зіп'ялася на ноги і з новими словами вдячності віддала розпоряднику порожню склянку.

Яке лікування потрібне (вже вкотре думала Робін), щоб зробити її такою, якою вона була колись?

...яке то було б щастя, якби мені вдалося привнести трохи світла в усю ту похмуру потворність!

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

У вівторок Страйк устав рано. Помившись, пристебнувши протез і одягнувшись, він наповнив термос міцним чорним чаєм, узяв з холодильника бутерброди, які приготував з вечора, і поклав їх у наплічник разом з двома пачками печива, жуйкою і кількома пакетами чипсів із сіллю й оцтом. Тоді він вийшов у світанок і рушив до гаража, де тримав свій «БМВ». На дванадцяту тридцять мав запис на стрижку в колишньої дружини Джиммі Найта в Манчестері.

Всівшись у машину і поклавши провізію так, щоб зручно було дотягуватися, Страйк надягнув кросівки, які тримав у машині — в них штучна нога краще вправлялася з гальмом. Тоді він дістав мобільний і почав писати повідомлення Робін.

Почавши з імен, які повідомив Вордл, Страйк більшу частину понеділка присвятив ретельним пошукам інформації про двох дітей, які, за словами поліціанта, зникли в Оксфордширі двадцять років тому. Вордл неправильно записав ім'я хлопчика, що коштувало Страйкові часу, але врешті-решт удалося накопати архівні статті про зникнення Імаму Ібрагіма, в яких його мама запевняла, що то її колишній чоловік викрав хлопчика і вивіз до Алжиру. Далі Страйк винишпорив два рядки про Імаму і його матір на сайті організації, що займалася справами з опіки на міжнародному рівні. З цього Страйк мусив виснувати, що Імаму знайшли живим-здоровим при батькові.

Доля Сьюкі Льюїс, дванадцятирічної втікачки з дому, виявилася більш загадковою. Зрештою Страйк знайшов її фото, поховане у старій газетній статті. Сьюкі зникла з житла опікунів у Свіндоні в 1992 році, й жодних згадок про неї після тієї дати Страйкові не трапилося. На розмитій світлині була досить-таки зубаста і недоросла дитина з тонкими рисами обличчя і коротким темним волоссям.

«То була дівчинка, але потім казали, що хлопчик».

Отже, вразлива андрогінна дитина цілком могла зникнути з лица землі десь у той самий час і десь у тому самому місці, які називав Біллі

Найт, розповідаючи, що став свідком задушення хлопчико-дівчинки.  
В машині Страйк написав повідомлення Робін.

*Якщо зможеш вигадати, як це зробити природно, розпитай Іззі, чи вона щось пам'ятає про 12-річну дитину на ім'я Сьюкі Льюїс. Вона 20 років тому уткнула від опікунів неподалік їхнього родинного будинку.*

Бруд на лобовому склі поблискував і розпливався під промінням вранішнього сонця. Страйк їхав з Лондона. Управління машиною перестало бути тим задоволенням, яким було колись. Страйк не міг собі дозволити спеціально устатковане авто, і хоч ця автівка мала коробку-автомат, вправлятися з педалями «БМВ» протезом було нелегко. У складних умовах Страйкові іноді доводилося і газ, і гальмо тиснути лівою.

Виїхавши нарешті на М6, Страйк хотів не перевищувати шістдесятюх миль на годину, але якийсь йолоп на «опелі» аж приклеївся до нього.

— Та обганяй уже,— загарчав Страйк. Він не планував змінювати свою швидкість, бо зручно влаштувався і не хотів навантажувати штучну ногу. Страйк зиркав у дзеркало заднього огляду, допоки водій «опеля» не зрозумів натяк і не пішов на обгін.

Розслабившись настільки, наскільки взагалі тепер міг за кермом, Страйк опустив скло, впускаючи свіжий і теплий літній день, і подумки повернувся до Біллі та зниклої Сьюкі Льюїс.

«Мене вона копати не пускає,— сказав він в офісі, нестримно торкаючись то носа, то грудей,— а вас пустить».

Страйк замислився: що то за «вона»? Мабуть, нова власниця Стеди? Напевно, вона проти, щоб Біллі розкопував клумби в пошуках тіла.

Намацавши лівою рукою наплічник з провізією, діставши пачку чипсів і розірвавши її зубами, Страйк уже вкотре нагадав собі, що вся ця історія від Біллі може виявитися химерою. Сьюкі Льюїс може бути будь-де. Не всяка дитина гине. Може, Сьюкі теж викрав заблудлий батько. Двадцять років тому, коли інтернет був ще немовлям, недосконала комунікація між регіональними відділеннями поліції допомагала охочим вигадувати собі чи іншим нове життя. І навіть коли Сьюкі вже немає, ніщо не вказує на те, що її задушили, не кажучи вже

про те, що Біллі Найт став цьому свідком. Більшість людей напевно сказала б, що ця справа — просто дим без вогню.

Запахуючись пригорщами чипсів, Страйк замислився про таке: щоразу як доходило до питання про думку «більшості людей», йому згадувалася зведена сестра Люсі, єдина з сімох напів-братів і напівсестер, з ким він розділив хаотичне кочове дитинство. В його очах Люсі становила квінтесенцію всього звичного і невигадливого, хай навіть вони обоє змалечку пізнали макабричне, небезпечне, страшне.

Поки чотирнадцятилітньою Люсі не оселилася в будинку тітки й дядька в Корнволлі, мама тягала її і Страйка між сквотами-самозахопами, комунами, орендованими квартирами й оселями друзів, рідко лишаючись на одному місці довше, ніж на півроку. Перед очима її дітей проходив парад ексцентричних, зломлених і наркозалежних представників людського роду. Тримаючи праву руку на кермі, а лівою намацуючи печиво, Страйк пригадав деякі з кошмарних видовищ, яким вони з Люсі стали свідками у дитинстві: психованого юнака, що бився з невидимим дияволом у підвальній квартирці в Шордичі; підлітка, якого буквально відшмагали у псевдомістичній комуні в Норфолку (як на Страйка, з усіх місць, куди привозила їх Леда, то було найгірше); і Шейлу, одну з найуразливіших Лединих подруг: ця підробляла проституткою і плакала через те, що жорстокий бойфренд завдав травми мозку її малій дитині.

Це непередбачуване і часто-густо страшне дитинство вселило в Люсі потяг до стабільності й конформізму. Вона вийшла за інженера-кошторисника (Страйк його не любив), народила трьох синів (їх Страйк ледве знав) і, мабуть, відкинула б історію Біллі про задушену хлопчико-дівчинку як витвір хворого розуму, замела б її під килимок разом з іншими речами, про які не хотіла думати. Люсі потрібно було вдавати, що насильство й дивні дива розчинилися в минулому, померли разом з мамою; що як Леди не стало, життя зробилося непохитно безпечним.

Страйк розумів. Вони були докорінно відмінні, іноді Люсі його доводила до сказу, але він її любив. Котячись у бік Манчестера, він мимоволі порівнював її з Робін. Робін виросла, як на Страйка, у взірцевому стабільно-буржуазному середовищі, але вона мала сміливість, якої не мала Люсі. Обоє жінок торкнулися насильство і садизм. Люсі у відповідь заховалася туди, де (як їй здається) вони ніколи вже її не дістануть. Робін стикається з цими речами майже

щодня, розслідуючи інші злочини й чужі травми; на це її штовхає те саме прагнення розплутувати заплутане і розкривати істину, яке Страйк знає за собою.

Сонце піднімалося чимдалі вище, торкаючись промінням брудного лобового скла, а Страйк страшенно пожалкував, що Робін зараз тут немає. З усіх Страйкових знайомих їй найкраще було викладати теорії. «Вона б розкрутила мені термос і налила чаю. Посміялися б».

За останній час вони кілька разів поверталися до давньої балачки, бо Біллі приніс до офісу історію досить бентежну, щоб розбити стриманість, яка за рік застигла так, що стала на заваді їхній дружбі... чи не дружбі, подумав Страйк, і на якусь мить знову відчув її обійми на сходах, вдихнув аромат білих троянд і парфумів, якими пахло в офісі, коли Робін сиділа за своїм столом...

Подумки скривившись, Страйк потягнувся по нову цигарку, підкурив і змусив себе подумати про Манчестер і про те, як треба буде розпитувати Дон Кленсі, яка протягом п'ятих років була місіс Джиммі Найт.

Так, вона предивна. О так. Завжди була така зверхня...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Поки Страйк мчав на північ, Робін без жодних пояснень запросили на зустріч із самим міністром культури.

Простуючи під сонцем у бік міністерства культури, ЗМІ та спорту, що містилося у великому білокам'яному будинку едвардіанської доби за кілька хвилин від Вестмінстерського палацу, Робін майже пожалкувала, що не проста туристка, яких повно навколо. Чизвелл по телефону здавався сердитим.

Робін багато віддала б за те, щоб мати для міністра щось корисне на шантажиста, але пробувши на роботі півтора дня, могла тільки сказати, що перше враження щодо Ґерайнта Вінна виявилось правдивим: він був лінивий, хтивий, пихатий і гучний. Двері до його кабінету лишалися головно відчиненими, і його співучий голос розносився коридором. З необачною легковажністю Вінн просторікував про дрібні негаразди своїх виборців, кидався іменами зірок і відомих політиків і загалом старався створити враження людини, для якої управління громадською приймальнею — неважливе побічне заняття.

Вінн радісно вітав Робін з-за свого столу щоразу, як вона проходила повз двері, виразно натякаючи на бажання продовжити знайомство. Однак Аамір Маллік — навмисно чи випадково — раз у раз псував спроби Робін завести з тих вітань розмови: то питаючи щось у Вінна, то (це він зробив усього годину тому) просто зачиняючи двері перед її обличчям.

Ззовні велика будівля, де розміщувалося міністерство — кам'яні гірлянди, колони, фасад у стилі неокласицизму, не дуже обнадіювала. Всередині її модернізували і прикрасили витворами сучасного мистецтва, серед яких була абстрактна скляна скульптура, що звисала з-під склепіння над центральними сходами, якими професійного вигляду молода жінка провела Робін. Вважаючи, що це хрещениця міністра, супутниця зі шкури пнула, щоб показати їй усе цікаве.

— Кабінет Черчилля, — сказала вона, показуючи ліворуч (а повертали праворуч). — Там той балкон, з якого він виголосив промову



на День перемоги. А пан міністр просто отам...

Жінка повела Робін широким коридором, за поворотом якого виявився відкритий офісний простір. Охайно вбрані молоді люди сиділи за рядом столів під довгими вікнами праворуч; вікна дивилися на чотирикутний двір, схожий за масштабами на Колізей, з високими стінами й вікнами. Тут усе дуже відрізнялося від тісного кабінету, де Іззі заливала собі розчинну каву з чайника. Натомість на столі стояла велика дорога машина з кавою у таблетках.

Офіси ліворуч від цього загнутого простору відділялися скляними стінами і дверима. Робін побачила міністра культури здалеку — він сидів за столом під модерновим портретом королеви і розмовляв по телефону. Різким жестом він звелів супутниці Робін вести її всередину і говорив собі далі, а Робін, почувуючись дещо ніяково, чекала, коли він закінчить дзвінок. Зі слухавки долинав високий жіночий голос. Робін він навіть звіддала здався істеричним.

— Кінваро, мені час іти! — гавкнув у слухавку Чизвелл.— Так... поговоримо про це пізніше. Мені час іти.

Опустивши слухавку надміру різко, він вказав Робін на стілець перед собою. Чизвеллове жорстке сиве волосся стирчало навколо голови дряпаним німбом. Товста нижня губа надавала обличчю сердитого й капризного вигляду.

— Газетярі вже нишпорять,— загарчав він.— То жінка дзвонила. Їй зранку телефонували з «Сану», питали, чи чутки правдиві. Вона поцікавилася, що ще за чутки, але той тип не пояснив. Вивуджує! Хоче її зненацька заскочити і розпитати.

Чизвелл насупився, придивившись до Робін. Її зовнішність чимось його не задовольнила.

— Скільки вам років?

— Двадцять сім,— відповіла вона.

— На вигляд менше.

На комплімент це схоже не було.

— Вже поставили жучок?

— Боюся, ще ні,— відповіла Робін.

— Де Страйк?

— Поїхав до Манчестера на розмову з колишньою дружиною Джиммі Найта,— відповіла Робін.

Чизвелл видав сердите нутряне «гхр-р-р», тоді підвівся. Робін і собі

підскочила.

— Що ж, тоді краще повертайтеся й беріться до справи,— сказав Чизвелл.— Національна служба охорони здоров'я,— додав він тим самим тоном і рушив до дверей.— Люди вирішать, що ми тут з глузду поз'їжджали.

— Даруйте? — спитала Робін, нічого не розуміючи.

Чизвелл відчинив скляні двері й жестом звелів Робін першою вийти в офісний простір, де елегантні молоді чоловіки й жінки працювали поруч зі стрункою кава-машиною.

— Церемонія відкриття Олімпійських ігор,— пояснив Чизвелл, виходячи за нею.— Лівацька маячня. Ми дві чортові війни виграли, але святкувати це — зась!

— Дурниці, Джаспере,— мовив низький і мелодійний голос із валлійським акцентом.— Ми повсякчас святкуємо військові перемоги. А це інше святкування.

Делла Вінн, міністерка спорту, стояла просто перед дверима Чизвелла, тримаючи на шворці світло-жовту лабрадорку. Ця дуже статечна жінка з зачесаним назад від широкого лоба сивим волоссям мала на обличчі такі темні окуляри, що Робін нічого за ними не бачила. Делла Вінн, як знала Робін зі своєї розвідки, була сліпа через рідкісне захворювання, коли очні яблука просто не вирости під час утробного розвитку. Іноді вона вставляла штучні очі, особливо для фотографій. На Деллі було багато важкої, явно приємної на дотик біжутерії золотого кольору, а одягнена вона була у блакитне з голови до ніг. В одній з біографій політикині, що їх роздрукував Страйк, писали, що Ґерайнт щоранку обирає одяг для Делли і що найлегше для нього (через відсутність чуття на моду) просто добирати речі одного кольору. Коли Робін читала це, то була досить-таки зворушена.

Чизвелл не надто зрадів раптовій появі колеги, і — зважаючи на те, що її чоловік його шантажує — Робін це не здивувало. Делла, однак, нітрохи не нітилася.

— Я подумала, що ми можемо разом проїхатися до Гринвіча в моїй машині,— запропонувала вона Чизвеллу, а світло-жовта лабрадорка акуратно понюхав спідницю Робін.— Матимемо нагоду обговорити плани на дванадцяте. Що це ти робиш, Ґвінн? — спитала вона, відчувши, що лабрадорка тягне.

— Вона мене нюхає,— знервовано мовила Робін, гладячи собаку.

— Це моя хрещениця, е-е...

— Венеція,— підказала Робін, бо Чизвелл явно не міг пригадати її ім'я.

— Як ся маєте? — простягнула руку Делла.— Приїхали в гості до Джаспера?

— Ні, проходжу стажування в його приймальні для виборців,— відповіла Робін, потискаючи теплу руку, унізану каблучками, а Чизвелл відійшов глянути документ, який тримав нетерплячий молодик у костюмі.

— Венеція,— повторила Делла. Її обличчя було й досі розвернуте до Робін. Приємних рис, напівприхованих темними окулярами, торкнулася гримаса.— А як ваше прізвище?

— Галл,— сказала Робін.

Вона відчула абсурдний спалах паніки — ніби Делла її зараз викриє. Занурений у документ, який йому піднесли, Чизвелл відійшов, покинувши Робін (принаймні так їй здалося) на милість Делли.

— Ви фехтувальниця,— мовила Делла.

— Прошу? — перепитала Робін, знов збентежившись; це що, метафора? Деякі з молодих людей біля космічної кава-машини розвернулися й дослухалися з виразом ввічливої цікавості на обличчях.

— Так,— сказала Делла.— Так, я вас пам'ятаю. Ви були у збірній Англії разом з Фредді.

Її дружнє обличчя стало жорстким. Чизвелл, опершись на стіл, щось креслив у документі.

— Та ні, я зроду не фехтувала,— зовсім розгубилася Робін. Зі слова «команда» вона зрозуміла, що йдеться про справжнє фехтування, що це не метафора.

— Ви точно фехтували,— твердо заявила Делла.— Я вас пам'ятаю. Джасперова хрещениця, в одній команді з Фредді.

Цей вияв зверхності й цілковитої самовпевненості бентежив. Робін відчула, що не має сили заперечувати, адже тепер до них дослухалися люди. Натомість вона просто мовила:

— Що ж, рада познайомитися.

І пішла.

— Ви хочете сказати — відновити знайомство,— різко мовила Делла, але Робін не відповіла.

...чоловік з таким брудним послужним списком, як у нього! (...) І такий чоловік виставляє себе керманичем людей! Ще й успішно!

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Чотири з половиною години за кермом — і в Манчестері Страйк вилізав з «БМВ» геть не граційно. Він трохи постояв на Бертон-стріт, приємній широкій вулиці з крамницями й житловими будинками, спираючись на машину і розминаючи ногу та спину, й дуже тішився з того, що знайшов собі паркомісце зовсім неподалік салону «Стиль». Яскрава рожева вітрина між кав'ярнею і супермаркетом «Теско» вирізнялася світлинами нерадісних моделей з волоссям неприродних кольорів.

Чорно-білою кахляною підлогою і рожевими стінами салон нагадав Страйкові Лорелеїну спальню. Інтер'єр тут був модний, але заклад явно не обслуговував молодих чи надто сміливих клієнтів. Наразі клієнток було двоє — одна, огрядна жінка шістдесятьох років, читала перед дзеркалом журнал з домогосподарства. Її волосся було густо перекладене фольгою. Страйк подумки побився сам із собою об заклад, що Дон — це ота худа пергідролева білявка, яка стоїть до нього спиною і бадьоро теревенить з літньою пані, завиваючи її сине волосся.

— Я записувався до Дон,— повідомив Страйк молодій адміністраторці. Та аж здивувалася, побачивши в цьому царстві парфумованого аміаку особу чоловічої статі, ще й з такими габаритами. Почувши своє ім'я, пергідролева білявка озирнулася. Вона мала грубу, сильно пігментовану шкіру відданої шанувальниці солярію.

— Зажди хвильку, здорованю,— усміхнулася вона. Страйк сів на лаву під вікном.

За п'ять хвилин Дон повела його до м'якого рожевого крісла в дальній частині салону.

— Які побажання? — спитала вона, жестом запрошуючи Страйка сідати.

— Я не стригтися приїхав,— відповів той, лишившись стояти.— Радо заплачу за стрижку, бо не хочу марнувати ваш час, але,— він дістав з кишені візитівку і водійські права,— мене звати Корморан

Страйк. Я — приватний детектив і сподівався поговорити про вашого колишнього чоловіка, Джиммі Найта.

Дон це спершу ніби ошелешило, а потім привело в захват.

— Страйк? — роззявила рота вона.— Це ти отой, що впіймав того Різника?

— Це я.

— Господи Ісусе, а Джиммі що накоїв?

— Та нічого такого,— легковажним тоном відповів Страйк.— Просто збираю про нього інформацію.

Дон йому, звісно, не повірила. Страйк підозрював, що обличчя в неї наколите філерами, бо чоло над ретельно намальованими бровами було неприродно гладеньке й лискуче. Тільки жилава шия зраджувала її справжній вік.

— Те все в минулому. Давно вже в минулому. Я про Джиммі навіть не говорю. Як з очей, так і з думки, як ото кажуть.

Проте вона випромінювала цікавість і збудження, ніби жар. Фоном торохтів другий канал радіо. Дон озирнулася на двох жінок перед дзеркалами.

— Сіян! — гукнула вона, й адміністраторка підскочила і глянула на неї.— Любонько, зніми фольгу і наглянь за хімією, добре? — вона завагалася, не відпускаючи картку Страйка.— Не знаю, чи слід мені це робити,— мовила вона, явно бажаючи, щоб її повмовляли.

— Тільки трохи інформації,— запевнив Страйк.— Жодних зобов'язань.

За п'ять хвилин Дон уже пригощала його кавою з молоком у крихітній кімнаті для персоналу в глибині салону. У флуоресцентному світлі зі стелі вона здавалася трохи змореною, та все ж вигляд мала достатньо привабливий, щоб стало ясно, чим Джиммі зацікавила жінка, старша за нього на тринадцять років.

— ...так, на демонстрації проти ядерної зброї. Я ходила з подружкою, Венді, вона дуже по цих справах. Вегетаріанка,— додала вона, ногою причиняючи двері й видобуваючи пачку «Силк-Кату».— Ну, ви знаєте цей типаж.

— У мене свої,— відповів Страйк, коли Дон простягнула цигарки йому. Він підпалив цигарку їй, тоді — свою, марки «Бенсон-енд-Геджес». Дим випустили водночас. Дон схрестила ноги, розвернувшись у його бік, і просторікувала далі.

— ...так, і Джиммі там виголошував промову. Зброя, скільки можна зекономити, спрямувати на охорону здоров'я і все таке, нащо воно взагалі потрібно... говорити він уміє, самі знаєте,— додала Дон.

— Так, уміє,— погодився Страйк.— Я його чув.

— Ну, я й повелася на нього. Проковтнула наживку. Думала собі, то справжній Робін Гуд.

Страйк здогадався, що зараз вона пожартує. Було очевидно, що це вже не вперше.

— Виявився розбійник, так, тільки не шляхетний,— сказала Дон.

Вона була вже розлучена, коли познайомилася з Джиммі. Перший чоловік покинув її заради іншої дівчини з лондонського салону, яким вони володіли спільно. Дон отримала непогані відступні при розлученні та змогла зберегти свій бізнес. Джиммі після пройдисвіта-колишнього здавався фігурою романтичною, тож після попереднього розчарування Дон закохалася по вуха.

— Але дівки були постійно,— розповідала вона.— Ну знаєте, лівачки. Деякі зовсім шмаркачки. Він для них був ніби поп-зірка чи що. Я тільки потім дізналася, скільки їх було... коли він позаводив картки на всі мої рахунки.

Дон докладно розповіла про те, як Джиммі її умовив профінансувати позов до його колишніх роботодавців із «Занет індастріз», які звільнили його з порушенням процедури.

— Джиммі на своїх правах був поведений. Він, знаєте, не дурний. Збив із «Занету» десять тисяч. Я жодного пенні з тих грошей не бачила. Він усе просрав, коли почав позиватися до інших людей. Хотів і мене притягнути до суду, коли розбіглися. Заробляти йому заважала! Та не смішіть мене. Я його п'ять років утримувала, а він заявив, ніби працював на мене, безоплатно допомагав розбудовувати бізнес і заробив астму через хімікалії — брехав як дихав! — і, дяка Богові, його просто вигнали з суду. А потім вигдав, що я його переслідую. Заявив, що я йому машину подряпала.

Вона загасила цигарку і потягнулася по нову.

— Це, власне, правда,— додала вона з несподіваною злостивою посмішкою.— Ви ж знаєте, що його занесли до переліку сутяг? Тепер він ні до кого не може позиватися без дозволу.

— Так, про це знаю,— кивнув Страйк.— Дон, скажіть, коли ви були разом, він займався чимось протизаконним?

Вона підкурила, поглядаючи на Страйка понад пальцями і явно сподіваючись таки почути, що Джиммі такого накоїв, аж Страйк ним зацікавився. Врешті-решт вона сказала: .

— Не знаю, чи він давав собі клопіт пересвідчитися, що всім його подружкам є шістнадцять років. Потім я почула, що одна з них... але тоді ми вже розійшлися. То вже були не мої проблеми,— розповіла Дон, а Страйк записав.

— І я б йому не довіряла, коли йдеться про юдеїв. Він їх не любить. Якщо вірити Джиммі, Ізраїль — то корінь усього зла.

Сіонізм! Мене від того слова вже нудило. Наче ж уже достатньо настраждалися люди,— туманно додала Дон.— А, його начальник у «Занеті» був єврей, вони одне одного ненавиділи.

— Як його звали?

— Ой, як же воно там...— Дон сильно затягнулася цигаркою, насупилася.— Пол, а далі? Лобштайн, ось. Пол Лобштайн. Він, мабуть, і досі в «Занеті».

— Ви зараз спілкуєтеся з Джиммі чи з його родичами?

— О Боже, та ні. Знати їх не хочу. А єдина його рідня, яку я знала, то малий Біллі, його брат.

Сказавши це ім'я, вона пом'якшилася.

— Він був не при собі. Було діло, трохи пожив з нами. Таке вже сонечко, але не при собі. Джиммі казав, то через батька. Той був буйний алкаш. Сам їх виростив і бив на яєчню, таке розповідали, ременем бив і чим хочеш. Джиммі втік до Лондона, а бідолашний малий Біллі лишився з батьком. Не дивно, що став такий.

— Що ви маєте на увазі?

— У нього був... тик, так це називається?

І вона цілком точно повторила жест від носа до грудей, який Страйк бачив у себе в офісі.

— Я ще знаю, що його посадили на пігулки. Потім він від нас поїхав, якийсь час орендував квартиру з іншими хлопцями. Відколи ми розійшлися з Джиммі, я його більше не бачила. Він був милий хлопчина, але Джиммі бісив.

— Як саме?

— Джиммі не любив, коли Біллі розповідав про їхнє дитинство. Не знаю, мабуть, Джиммі сумління мучило, що покинув брата самого вдома. Там була така дивна історія...

Страйк бачив, що вона давно про це не замислювалася.

— Дивна? — підказав він.

— Було кілька разів: Джиммі випивав і розповідав, що батько горітиме в пеклі за те, чим заробляв на прожиття.

— Він же наче різноробом був?

— Правда? А мені казали, що столяром. Працював на родину отого політика, як його? З таким волоссям ще.

Вона жестом зобразила жорстку копицю на голові.

— Джаспер Чизвелл? — підказав Страйк, вимовляючи прізвище так, як воно пишеться.

— Ага, отой. Старий містер Найт мав безплатне житло на їхній землі. Хлопці там і вирости.

— І Джиммі казав, що батько горітиме в пеклі за те, чим заробляв на життя? — повторив Страйк.

— Так! Мабуть, то через те, що він працював на торі. У Джиммі все зводилося до політики. От не розумію,— знервовано додала Дон.— Треба ж якось жити. Уяви, що я питала б клієток, за кого вони голосують, і тільки потім... От чорт! — раптом зойкнула вона, вкрутила цигарку в попільничку і скочила на ноги.— Сіян має зняти бігуді з місіс Горидж, бо ж та облісіє!



Бачу, він цілком невиправний.  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Чекаючи на нагоду встановити жучок в офісі Вінна, всю другу половину дня Робін головно вешталася в тихому коридорі, куди виходили кабінети Вінна й Іззі, та всі зусилля були марні. Навіть коли Вінн пішов на обідню зустріч, у кабінеті лишився Аамір. Робін ходила туди-сюди з папкою в руках, чекаючи, чи не вийде Аамір у вбиральню, а коли хтось намагався заговорити до неї, ховалася в кабінеті Іззі.

О десятій хвилині по четвертій їй нарешті поталанило. З-за рогу хисткою ходою вплив Герайнт Вінн, явно напідпитку після досить-таки довгої обідньої перерви. На відміну від своєї дружини, він страшенно зрадив Робін, яка рушила йому назустріч.

— А ось і вона! — на повний голос бовкнув він.— Якраз хотів з тобою поговорити! Ходи сюди, ходи!

Він широким жестом відчинив двері до свого кабінету. Здивована, але дуже рада можливості оглянути інтер'єр кімнати, де треба поставити жучок, Робін пішла за ним.

Аамір без піджака працював за своїм столом, що здавався крихітною оазою порядку серед загального безладу. Навколо столу Вінна купчилися гори папок. Робін помітила жовтогарячий логотип «Рівного ігрового поля» на стосі листів перед ним. Просто під столом Герайнта була розетка — ідеальне місце для підслухового пристрою!

— Ви двоє знайомі? — весело спитав Герайнт.— Венеція, Аамір.

Він сів за стіл і запросив Робін скористатися кріслом, на якому розмістився кривий стос папок.

— Редгрейв передзвонив? — спитав Вінн у Ааміра, виборсуючись із піджака.

— Хто? — перепитав той.

— Сер Стів Редгрейв! — відповів Вінн, ледь помітно закотивши очі до Робін. Вона відчула сором за нього, тим паче що Аамір буркнув «ні» холодним тоном.

— «Рівне ігрове поле»,— пояснив Вінн для Робін.

Він нарешті спромігся зняти піджак і спробував ефектним жестом

закинути його на спинку стільця. Піджак одразу зіслизнув на підлогу, але Герайнт ніби й не помітив, а натомість поплескав по жовтогарячому логотипу на верхньому листі.

— Наш бла...— ригнув він.— Даруйте... наш благодійний фонд. Незаможні спортсмени і спортсмени-інваліди, знаєте. Купа відомих меценатів. Сер Стів дуже хоче...— він знову ригнув,— пардон... допомогти. Ну, тепер. Я хотів вибачитися. За мою бідолашну дружину.

Здавалося, він дуже тішиться з себе. Краєм ока Робін побачила, як Аамір уважно глянув на Герайнта — ніби блимнув і знову втягнувся кіготь.

— Не розумію,— сказала Робін.

— Плутає імена. Повсякчас це робить. Якщо за нею не приглядати, все полетить шкереберть, листи надсилатимуть не тим людям... вона і тебе прийняла за іншу дівчину. Я за обідом з нею розмовляв по телефону, так каже, що з тобою колись спілкувалася наша донька. Вериті Пулгем. Інша хрещениця твого хрещеного. Я їй зразу сказав, що то не ти, і пообіцяв переказати вибачення. Така вона дурненька! Дуже вперта, коли думає, що права, але,— він знову закотив очі й поплескав себе по лобі, утомлений нестерпною дружиною,— я кінець кінцем достукався.

— Ну,— обережно мовила Робін,— я рада, що місіс Вінн зрозуміла свою помилку, бо Вериті вона, здається, не дуже любить.

— Правду кажучи, та Вериті була те ще мале стерво,— усміхнено пояснив Вінн. Робін зрозуміла, що йому приємно вимовляти це слово.— Препаскудно повелася з нашою донькою, розумієш.

— О Боже,— вигукнула Робін. Серце злякано тукнуло під ребрами, коли вона згадала, що Ріяннон Вінн вкоротила собі віку.— Мені дуже шкода. Це жахливо.

— Знаєш,— заявив Вінн, уместився зручніше, відкинувся на стільці до стіни і заклав руки за голову,— ти надто чарівна дівчина, щоб бути пов'язаною з тими Чизвеллами.

Точно напідпитку. Робін відчувала винний запах від нього, а Аамір кинув на начальника ще один гострий, пекучий погляд.

— Що ти робила раніше, Венеціє?

— Працювала в парі,— відповіла Робін,— але захотіла робити щось корисніше. Піти в політику чи десь у благодійну організацію. Я читала про «Рівне ігрове поле»,— цілком чесно додала вона.— Просто

чудово! Ви багато робите для ветеранів, так? Я вчора бачила інтерв'ю з Террі Бірном, параолімпійським велосипедистом.

Її увагу привернув той факт, що Бірнові ампутували ногу нижче коліна — точно як Страйкові.

— Ну звісно, в тебе особистий інтерес до ветеранів,— сказав Вінн.

У Робін аж серце упало.

— Даруйте?

— Фредді Чизвелл,— нагадав Вінн.

— О так, звісно,— закивала Робін.— Хоча я не дуже добре знала Фредді. Він був трохи старший за мене. Звісно, то було жахливо, коли він... коли він загинув.

— А, так, жахливо,— погодився Вінн, але його тон був досить байдужий.— Делла виступала проти війни в Іраку. Була аж дуже проти. А твій дядько Джаспер дуже підтримував війну, щоб ти собі знала.

На якусь мить повітря аж забриніло від невисловленого натяку на те, що Чизвелл отримав по заслугі за свій ентузіазм.

— Ну, не знаю,— сторожко мовила Робін.— Дядько Джаспер вважав військові дії виправданими з огляду на дані, що ми їх мали на той момент. І хай там що,— сміливо додала вона,— ніхто не може звинуватити його в корисливих мотивах, правда ж? Адже його власний син мусив піти на ту війну.

— Ох, ну якщо ти так у це віриш, хто ж сперечатиметься? — відповів на це Вінн. Він жартівливо підняв руки, мовляв, здаюся; стілець сильніше похилився до стіни, і кілька секунд Герайнт балансував, а відтак схопився за край столу та знову сів рівно. Чималим зусиллям Робін утрималася від сміху.

— Герайнте,— втрутився Аамір,— треба підписати ці листи, якщо ми хочемо відіслати їх до п'ятої.

— Та ще тільки четверта тридцять,— озвався Вінн, глянувши на годинник.— Так, Ріаннон була в юніорській збірній Британії з фехтування.

— Як чудово,— сказала Робін.

— Спортсменка, вся в маму. В чотирнадцять років уже виступала за юніорську збірну Вельсу. Я її постійно возив на змагання. Ми цілі години проводили разом у дорозі! В шістнадцять років вона потрапила до збірної Британії. Але англійці поставилися до неї дуже холодно,— з проблиском кельтського ремства додав Вінн.— Вона не вчилася в

котрійсь зі знаменитих приватних шкіл. У них там зв'язки переважували все. Вериті Пулгем, знаєш, геть не мала хисту. Власне, тільки коли Вериті зламала ногу, Ріяннон, яка фехтувала значно краще, взагалі взяли у збірну Британії.

— Розумію,— відповіла Робін, намагаючись тримати баланс співчуття й гаданої відданості Чизвеллам. Не може ж бути, щоб саме за цю історію Вінн мав зуб на їхню родину? Однак фанатичний тон Герайнта свідчив про давню образу.— Так, ці речі мають залежати від хисту, ви праві...

— Так і є,— погодився Вінн.— Мають. Ось, глянь на це...

Він покопирсався в гаманці й видобув стару фотографію. Робін простягнула руку, але Герайнт, міцно тримаючись за фото, незграбно підвівся, спіткнувся об стос книжок біля свого стільця, обійшов стіл, підійшов так близько, що Робін аж відчула дихання в себе на шиї, і показав їй світлину своєї доньки.

Вбрана у фехтувальну форму, Ріяннон Вінн усміхалася і тримала золоту медаль у себе на шиї. Вона була бліда, з дрібними рисами обличчя, і Робін не побачила великої схожості з батьками — хіба тільки широке розумне чоло трохи нагадувало Деллине. Та через гучне Герайнтове дихання в себе у вусі Робін раптом уявила, як Герайнт Вінн з отим своїм широким безгубим вишкіром простує коридором, де повно дівчаток-підлітків. Чи це ганебно — сумніватися, що тільки батьківська відданість спонукала його возити доньку по всій країні?

— А що це ти собі заподіяла, га? — спитав Герайнт, гаряче дихаючи Робін у вухо. Нахилившись, він торкнувся пурпурового шраму від ножа на її оголеній руці.

Не стримавшись, Робін відсмикнула руку. Нерви навколо шраму ще не до кінця прийшли в норму: вона не терпіла, щоб його торкалися.

— Впала через скляні двері у дев'ять років,— пояснила вона, але інтимна, довірча атмосфера розвіялася, мов цигарковий дим.

На периферії бовванів застиглий, мовчазний Аамір за своїм столом. Усмішка Герайнта стала силуваною. Робін достатньо пропрацювала в офісах, щоб зрозуміти: щойно владні ролі змінилися. Тепер вона озброїлася дрібного недоречністю, яку допустив п'яний Герайнт, а він сердиться і трохи нервує. Робін пожалкувала, що відсахнулася від нього.

— Я ось що хотіла спитати, містере Вінн,— видихнула вона,— чи не могли ви б щось порадити про світ благодійних організацій?

Я не можу вирішити... політика чи благодійність... і я більше нікого не знаю, хто займався б і тим, і тим.

— О,— мовив Ґерайнт, глянувши на неї крізь товсті скельця окулярів.— О, ну... так, мабуть, я міг би...

— Ґерайнте,— знову заговорив Аамір,— нам треба відіслати ті листи...

— Та добре, добре,— голосно озвався Ґерайнт.— Потім поговоримо,— підморгнув він Робін.

— Чудово,— усміхнулася вона.

Виходячи з кабінету, Робін непомітно всміхнулася до Ааміра, але той не зреагував.

То ось аж як далеко зайшла справа, авжеж!

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Після дев'ятьох годин за кермом у Страйка затерпнули й боліли шия, спина і ноги, а наплічник з провізією давно спорожнів. Коли у блідому розчині чорнил над головою загорілася перша зірка, задзвонив мобільний. Зазвичай у цей час його сестра Люсі дзвонила «потереvenuti»; три чверті її дзвінків Страйк ігнорував, бо хоч і любив сестру, не здатен був видушити з себе й краплі цікавості до шкільних успіхів її синів, розбірок у батьківському комітеті чи тонкощів розвитку кар'єри її чоловіка, інженера-кошторисника. Побачивши, що телефонує Барклей, Страйк заїхав у кишеньку для відпочинку автомобілістів (вчасно нагодилася; власне, то був з'їзд на поле), заглушив мотор і взяв слухавку.

— Я вже,— лаконічно повідомив Барклей.— З Джиммі.

— Вже? — перепитав щиро вражений Страйк.— Як?

— Паб,— пояснив Барклей.— Я вліз у його розмову. Він тут плів вовну з гречки про незалежність Шотландії. От що в англійських лівих файно,— додав він,— то це що вони люблять послухати, яка їхня Англія срака. За весь час навіть за пиво ні разу не довелося платити.

— Чорт забирай, Барклею,— мовив Страйк і запалив цигарку, хоча викуривав за сьогодні вже зо два десятки,— оце добра робота.

— То тіко початок,— відповів Барклей.— Бачив би ти їхні писки, як я заявив, що усвідомив помилковість імперіалістичного мілітаризму! Щоб мене грець хопив, такі наївні. Завтра йду на зустріч «ОПОРУ».

— З чого Найт живе? Є думки?

— Мені сказав, що працює журналістом на кількох лівацьких сайтах, продає футболки «ОПОРУ» і ще трохи торгує шмаллю. Скажу тобі, що воно в нього лисе. Пішли після пабу до нього, і ніби солону ото курили. Я йому сказав, що дістану краще. Можна ж це записати на рахунок контори?

— Запишу як «різне»,— сказав Страйк.— Ну добре, тримай мене в курсі.

Барклей повісив слухавку. Вирішивши скористатися нагодою і

трохи розім'ятися, Страйк вийшов з машини з цигаркою, оперся на металеві ворота-ґрати, за якими лежало широке темне поле, і набрав Робін.

— Це Ванесса,— збрехала Робін, побачивши на екрані телефону номер Страйка.

Вони з Метью щойно повечеряли карі з вуличного ресторану, яке тримали просто на колінах, водночас дивлячись новини. Метью приїхав додому пізно і стомленим; Робін не хотілося нової сварки.

Взявши слухавку, вона вийшла через скляні двері у внутрішній дворик, куди на входи́ни відправля́ли курців. Пересвідчившись, що двері щільно зачинені, вона відповіла.

— Привіт. Як справи?

— Все в нормі. Є хвилинка поговорити?

— Так,— відповіла Робін, спираючись на огорожу і спостерігаючи за метеличком, що марно бився об яскраве скло, прагнучи потрапити в будинок.— Як усе минулося з Дон Кленсі?

— Користі небагато,— відповів Страйк.— Я був подумав, що маю зачіпку — одного єврея, колишнього боса, з яким Джиммі влаштував вендету, але подзвонив у компанію, і виявилось, що чолов'яга помер від інсульту минулого вересня. Щойно я пішов від Дон, подзвонив Чизвелл. Сказав, що «Сан» уже щось винюхує.

— Так,— сказала Робін.— Вони дзвонили його дружині.

— Зовсім це нам не до речі,— мовив Страйк, а Робін подумала, що то він дуже применшує.— Цікаво, хто розпята́вав газетярам?

— Ставлю на Вінна,— сказала Робін, пригадавши, як базікав удень Ґерайнт, усе називав імена великих цабе, милувався собою.— Він якраз такий тип, який міг бовкнути журналісту, що має дещо на Чизвелла, навіть якщо доказів поки що катма. Серйозно,— додала вона, не маючи великих надій щодо відповіді,— як гадаєш, що саме зробив Чизвелл?

— Дізнатися було б добре, але значення це не має,— утомленим голосом відповів Страйк.— Нам не за те платять, щоб накопати щось на нього. І до речі...

— Мені поки що не вдалося поставити жучок,— сказала Робін, яка чекала на це питання.— Я там затрималася наскільки змогла, але Аамір замкнув двері, коли вони двоє пішли.

Страйк зітхнув.

— Тільки не психуй і не напартач,— сказав він,— але якщо за

справу береться «Сан», часу в нас обмаль. Спробуй приїхати раніше чи що.

— Так, так, я спробую,— відповіла Робін.— Однак я сьогодні дізналася дещо дивне про Віннів.

І вона розповіла йому, як Делла переплутала її з однією зі справжніх хрещениць Чизвелла, а також історію Ріяннон і фехтувальної збірної. Страйка це все не дуже зацікавило.

— Не думаю, що це пояснює бажання Віннів прибрати Чизвелла з посади. Хай там як...

— ...спершу можливість, потім мотив,— закінчила Робін, цитуючи власну приказку Страйка.

— Саме так. Слухай, а ми зможемо завтра після роботи зустрітися і нормально відзвітуватися?

— Без проблем,— відповіла Робін.

— Зате Барклей добре працює,— сказав Страйк таким тоном, ніби його ця думка підбадьорила.— Вже потоваришував із Джиммі.

— О,— озвалася Робін.— Круто.

Пообіцявши їй скинути в повідомленні назву зручного пабу, Страйк повісив слухавку, а Робін лишилася самотня й задумана у темному дворі, під яскравими шпильками зірок, що вигулькували над головою.

«Зате Барклей добре працює».

На відміну від Робін, яка розкопала тільки якусь дурню про Ріяннон Вінн.

Метелик усе тріпотів крильцями об скло, рвучись до світла.

«Дурний,— подумала Робін.— Тут же краще».

Легкість, із якою з її вуст злетіла брехня про дзвінок від Ванесси, мала б (подумала вона) викликати відчуття провини, але натомість Робін просто пораділа, що вийшло відбредатися. Вона дивилася, як метелик безнадійно б'ється об осяйне скло, і пригадала слова своєї лікарки. Робін на одному сеансі багато говорила про те, що хоче зрозуміти, де закінчується реальний Метью і починаються її ілюзії щодо нього.

«Людина за десять років може змінитися,— відповіла тоді лікарка.— Чому питання обов'язково в тому, чи не помилилися ви в Метью? Можливо, справа в тому, що ви обоє просто змінилися?»

Наступного понеділка буде перша річниця їхнього весілля. На



пропозицію Метью вони їдуть на вихідні до фешенебельного готелю в Оксфорді. Робін дивним чином аж чекала на це — чомусь вони з Метью останнім часом краще ладнали в незнайомому оточенні. Коли довкола всі чужі, не годиться лаятися, як це в них

повелося. Робін розповіла Метью про позеленілий бюст Теда Тіта та ще кілька цікавих (на її думку) фактів про Палату громад. Метью весь час сидів з кислим обличчям, усіяко показуючи, що не схвалює всю справу в цілому.

Прийнявши рішення, Робін відчинила скляні двері, й метелик радо пурхнув усередину.

— Чого хотіла Ванесса? — спитав, не відриваючи очей від телевізора, Метью, коли Робін знову сіла поруч. Подаровані Сарою Шедлок лілеї стояли поруч на столі, свіжі, хоч минуло вже десять днів, і п'яний аромат відчувався навіть крізь запах карі.

— Коли зустрічалися минулого разу, я випадково забрала її окуляри,— з удавано знудженим виглядом відповіла Робін.— Вона їх хоче назад, бо шанелевські. Я пообіцяла з нею зустрітися після роботи.

— А, «Шанель»? — озався Метью з усмішкою, яка Робін здалася зневажливою. Він, видно, вирішив, що знайшов у Ванессі слабкість... хоч, може, Ванесса почала йому більше подобатися від думки, що вона цінує дизайнерські речі й не хоче їх губити.

— Мені доведеться вийти о шостій,— повідомила Робін.

— О шостій? — дражливо спитав Метью.— Боже, я втомився як собака, я не хочу прокидатися о...

— Я думала лягти в кімнаті для гостей,— відповіла Робін.

— О,— вмить пом'якшився Метью.— Так. Добре. Дякую.

Я це роблю без великої охоти... але, *enfin*... коли вже треба, то треба.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Наступного ранку Робін пішла з дому за чверть шоста. Небо злегка рум'янилося, але ранок був уже теплий, тож вона правильно не вдягнула куртку. Коли проходила повз паб, очі метнулися були до самотнього різьбленого лебедя, але Робін змусила себе думати про прийдешній день, а не про чоловіка, якого лишала.

Опинившись за годину в коридорі Іззі, Робін побачила, що двері Герайнтового офісу вже відчинені. Зазирнувши всередину, вона побачила безлюдне приміщення — але на спинці Аамірового стільця висів його піджак.

Робін чкурнула до кабінету Іззі, відімкнула двері, кинулася до свого столу, витягнула з пачки тампонів один з підслухових пристроїв, задля алібі прихопила папку зі старими документами, а тоді вибігла назад у коридор.

Підходячи до кабінету Герайнта, вона зняла золотий браслет, який навмисне надягнула на такий випадок, і кинула його на підлогу так, що прикраса закотилася в кабінет Герайнта.

— От чорт! — у голос сказала Робін.

З кабінету не відповіли. Робін постукала по відчинених дверях, гукнула «агов?», зазирнула у приміщення. Нікого!

Робін кинулася всередину, до подвійної розетки над плінтусом просто поруч зі столом Герайнта. Стала навколішки, витягнула з сумочки пристрій, відімкнула від розетки вентилятор на столі, закріпила пристрій на розетці, знову підключила вентилятор, пересвідчилася, що працює, а тоді (важко дихаючи, ніби щойно пробігла з півсотню метрів) роззирнулася у пошуках браслета.

— Що ви робите?

У дверях стояв Аамір без піджака і зі свіжозавареним чаєм.

— Я стукала,— відповіла Робін, певна, що сильно розрум'янилася.  
— Впустила браслет, а він закотився... а, ось де він.

Браслет лежав просто під комп'ютерним стільцем Ааміра. Робін

кинулася його піднімати.

— Це мамин,— збрехала вона.— Отримала б на горіхи, якби загубила.

Вона повернула браслет на зап'ясток, узяла папери, які лишила на Герайнтовому столі, усміхнулася максимально буденно, а тоді вийшла з кабінету повз Ааміра, який підозріло мружив на неї очі.

В кабінет Іззі Робін увійшла тріумфально. Матиме добрі новини для Страйка до сьогоднішньої зустрічі в пабі! Тепер не тільки Барклей працює добре. Робін так поринула у свої думки, що не помітила чоловіка в кабінеті, поки той не спитав просто з-за її спини:

— Ви хто?

Теперішнє розчинилося в минулому. Обидва нападники атакували її ззаду. Скрикнувши, Робін розвернулася, готова обороняти своє життя: папери злетіли в повітря, сумочка зіслизнула з плеча, її вміст розсипався по долівці.

— Вибачте! — вигукнув чоловік.— Боже, вибачте!

Але Робін уже забракло повітря. У вухах гримів грім, усе тіло кинуло в піт. Вона нахилилася підняти те, що впустила, але так сильно тремтіла, що речі знову випадали з рук.

«Не зараз. Тільки не зараз».

Чоловік їй щось казав, але Робін не розуміла жодного слова. Світ знову розпадався, повнився страхом і небезпекою. Обличчя чоловіка, який подав їй підводку для очей і пляшечку зволожувальних крапель для лінз, розпливалося.

— О,— видихала Робін не до ладу.— Добре. Вибачте. Вбиральня.

Поспотикалася до дверей. Назустріч коридором ішли двоє людей, привіталися — голоси звучали розмито, нерозбірливо. Гадки не маючи, що саме відповіла, Робін майже бігом кинулася повз них до жіночої вбиральні.

Жінка з міністерства охорони здоров'я, яка малювала губи над раковиною, привіталася з нею. Робін сліпо пройшла повз неї і неслухняними пальцями замкнула двері кабінки.

Немає сенсу душити в собі паніку: так паніка тільки опиратиметься, старатиметься підкорити Робін своїй волі. Слід виїздити страх, мов норовливого коня, спрямувати на легший шлях. Тож Робін стала рівно, поклала руки на стіни кабінки і подумки заговорила до себе — так, ніби вона дресирувальниця, а її тіло, охоплене ірраціональним

страхом,— наляканий хижак.

«Ти в безпеці, ти в безпеці, ти в безпеці...»

Потроху паніка почала спадати, хоча серце й досі шалено калатало. Врешті-решт Робін прибрала нечутливі руки від стін кабінки і розплющила очі, моргаючи від різкого світла. В туалеті було тихо.

Робін визирнула з кабінки. Жінка пішла. В приміщенні не було нікого, крім її блілого віддзеркалення. Плеснувши в обличчя холодною водою і насухо витершись паперовим рушником, Робін знову надягнула окуляри без діоптрій і вийшла з убиральні.

Поки її не було, в кабінеті почалася сварка. Глибоко вдихнувши, Робін увійшла до приміщення.

На неї озирнувся сердитий Джаспер Чизвелл; жорстке сиве волосся навсібіч стирчало навколо червоного обличчя. Іззі стояла за своїм столом. Незнайомець теж був тут. Робін у своєму неврівноваженому стані не прагнула опинитися під цікавими поглядами трьох пар очей.

— Що то було? — спитав Чизвелл у Робін.

— Нічого,— відповіла Робін, знову відчувши холодний піт під тканиною сукні.

— Ви вибігли з кімнати. Він,— Чизвелл указав на чорнявого незнайомця,— щось вам заподіяв? Чіплявся?

— Що? Ні! Я просто не помітила його. Він заговорив, і я аж підскочила. А тоді,— додала вона, сильно почервонівши,— мені закортіло в туалет.

Чизвелл розвернувся до чорнявого.

— То нащо ти прийшов так рано, га?

Тут до Робін нарешті дійшло, що це Рафаель. З фотографій вона вже знала, що цей напівіталієць був екзотичним доповненням до родини, де всі були дуже біляві й дуже англійські, але зовсім не була готова до того, який він красивий наживо. Темно-сірий костюм, білу сорочку і звичайну темно-синю краватку в крапочку він носив так, як не подужав би жоден чоловік у цьому коридорі. Він мав темну, смагляву шкіру, високі вилиці, майже чорні очі й довге розпущене темне волосся, а ще великий рот з повною верхньою губою (на противагу батьківській), і це надавало Рафаелю вразливого вигляду.

— Я думав, ти цінуєш пунктуальність, тату,— відповів він, піднявши й опустивши руки в безпорадному жесті.

Його батько розвернувся до Іззі.

— Дай йому якусь роботу.

На цьому Чизвелл вийшов геть. Помертвіла Робін пішла до свого столу. Всі мовчали, поки кроки Чизвелла не затихли, а тоді заговорила Іззі.

— Рафе, сонечку, то він просто у стресі. Справа не в тобі. Він біситься через найменші дрібниці.

— Мені так шкода,— змусила себе звернутися до Рафаеля Робін.— Я неадекватно зреагувала.

— Без проблем,— відповів він з акцентом випускника приватної школи.— Повір, я не якийсь сексуальний маніяк.

Робін знервовано засміялася.

— А ти — та хрещениця, про яку я не знав? Ніхто мені нічого не говорить. Венеція, так? Я — Раф.

— Е... так... привіт.

Вони потиснули руки, і Робін сіла за свій стіл і зайняла себе безцільним перекладанням паперів. Вона відчувала, як обличчя то палає, то блідне.

— Зараз коїться суцільне безумство,— мовила Іззі, й Робін збагнула, що вона намагається (з міркувань не те щоб зовсім безкорисливих) переконати Робін у тому, що її батько — кращий професіонал, ніж може здатися.— Людей бракує, на носі Олімпійські ігри, Те-Де доводить його...

— Що-що його доводить? — спитав Рафаель, упав у продавлене крісло, розпустив краватку і схрестив довгі ноги.

— Те-Де,— повторила Іззі.— Коли ти вже там, Рафе, простягни руку й увімкни чайник: вмираю, так хочу кави. Це скорочення від «Тінкі Друга». Так ми з Фізз називаємо Кінвару.

Прізвиська членів родини Чизвеллів Робін дізналася від Іззі під час розмов у кабінеті. Старшу сестру Іззі, Софію, називали «Фіззі», а трое дітей Софії мали домашні прізвиська «Прингл», «Флопсі» і «Понг».

— А «Тінкі Друга» чому? — спитав Раф, довгими пальцями розкручуючи банку з розчинною кавою. Робін і досі сторожко стежила за його рухами, хоч і втупила погляд у свою гадану роботу.— Хто була перша Тінкі?

— Та ну, Рафе, чув ти про Тінкі,— відповіла Іззі.— То та жахлива австралійка-медсестра, остання дружина дідуня. Його тоді вже слабоумство вразило. Викинув на неї більшу частину своїх грошей. Був

другим стареньким дурником, за якого вона вийшла. Дідуньо купив їй дефективного скакового коня і купу страшних прикрас. Татко мало не через суд її виселяв, коли дідуньо помер. На щастя, рак грудей прикінчив її раніше, ніж процес став занадто дорогим.

Вражена несподіваною жорстокістю, Робін звела очі.

— Ти яку п'єш, Венеціє? — спитав Рафаель, насипаючи каву в горнятка.

— З молоком, але без цукру, будь ласка,— сказала Робін. Вона вирішила, що після екскурсії до кабінету Вінна краще зачаїтись.

— Те-Де вийшла за татка через гроші,— провадила Іззі,— й поведена на конях точно як Тінкі. Ти знаєш, що в неї вже дев'ять штук? Дев'ять!

— Чого дев'ять? — спитав Рафаель.

— Коней, Рафе! — нетерпляче відповіла Іззі.— Некерованих, невихованих, гарячих коняк, з якими вона панькається, має за своїх дітей, тринькає гроші на них! Боже, от би татко її покинув,— додала Іззі.— Сонечко, передай печиво.

Рафаель передав. Робін удавала, що сидить по вуха в роботі, але відчувала, що він на неї дивиться.

Задзвонив телефон.

— Приймальня Джаспера Чизвелла,— відповіла Іззі, намагаючись однією рукою скрутити кришку з коробки печива; слухавку вона тримала підборіддям.— О,— раптом охолола вона.— Привіт, Кінваро. Татко щойно пішов...

Усміхнувшись на вираз обличчя зведенючки, Рафаель узяв у неї печиво, відкрив коробку, далі запропонував Робін — та похитала головою. Зі слухавки Іззі линув бурхливий потік нерозбірливих слів.

— Ні... ні, він пішов... він просто зайшов привітатися з Рафом.

Голос на тому кінці став ще гучнішим.

— До міністерства, в нього збори о десятій,— відповіла Іззі.— Я не можу... бо він дуже заклопотаний, ти ж знаєш, Олімп... так... бувай.

Іззі ляснула слухавкою об апарат і скинула жакет.

— Треба їй ще лягти на реабілітацію. Минулого разу було замало.

— Іззі не вірить у психічні захворювання,— пояснив Робін Рафаель.

Він і досі зацікавлено придивлявся до неї. Робін розуміла, що він хоче її розговорити.

— Та вірю я в психічні захворювання, Рафе! — аж образилася Іззі.  
— Як же інакше! Мені її було дуже шкода, коли це трапилось... так, Рафе! Кінвара два роки тому народила мертву дитину,— пояснила Іззі,  
— і це, звісно, дуже сумно, дуже, і цілком зрозуміло, що потім їй було непереливки, але... ні, пробач,— строго додала вона, звертаючись до Рафаеля,— але вона це використовує. Використовує, Рафе! Думає, що це дає їй право на все, чого вона захоче, і... Ну, мати з неї вийшла б нікудишня,— зухвало заявила Іззі.— Вона завжди хоче бути в центрі уваги. Коли уваги немає, починається гра в маленьку дівчинку: не кидай мене саму, Джаспере, мені страшно, коли ти ночуєш не тут. Верзе казашо... якісь дивні телефонні дзвінки, якісь чоловіки ховаються на клумбах, щось роблять її конячкам.

— Що? — мало не засміявся Рафаель, але Іззі його обірвала.

— О Боже, тільки гляньте, татко забув папери для зборів.

Вона метнулася з-за столу до батареї, взяла з неї шкіряну папку і кинула через плече:

— Рафе, послухаєш повідомлення на автовідповідачі й позаписуєш для мене, поки не повернуся, добре?

Масивні дерев'яні двері зачинилися за нею, і Робін лишилася наодинці з Рафаелем. Ще до того, як Іззі пішла, Робін дуже гостро відчувала його присутність, а тепер він ніби заповнив усе приміщення і не зводив з неї темних, мов маслини, очей.

«Він з'їв екстазі й переїхав маму чотирирічної дитини. Він відбув хіба третину строку, а тепер батько влаштував його на роботу за гроші платників податків».

— І як це, власне, зробити? — спитав Рафаель, сідаючи за стіл Іззі.

— Думаю, слід натиснути кнопку «старт»,— пробурмотіла Робін, зробила ковток кави і прикинулася, ніби пише щось у блокноті.

З автовідповідача полинули законсервовані повідомлення, потопивши слабке гудіння голосів з тераси за вікном, завішеним тюлем.

Чоловік на ім'я Руперт просив Іззі передзвонити з приводу «городницької премії».

Містер Рикетс із виборчого округу Чизвелла повні дві хвилини розповідав про дорожній рух на Бенбері-роуд.

Роздратована жінка сердито заявила, що саме автовідповідача і слід було чекати, і взагалі члени парламенту мають відповідати виборцям особисто, а тоді почала скаржитися, що сусіди так і не підрізали гілки на

деревах попри розпорядження місцевої ради; автовідповідач обірвав промову.

А тоді тихий офіс заповнило до театральності загрозливе гарчання. Говорив чоловік:

— Кажуть, вони обмочуються, вмираючи, га, Чизвелле? Це правда? Сорок тисяч — або спитаю в газетярів, скільки дадуть вони.



Удвох ми проклали собі шлях, як справжні товариші.  
Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»

Для вечірньої зустрічі з Робін Страйк обрав паб «Два тягоноші» через близькість до Вестмінстерського палацу. Паб причаївся на перехресті двох старовинних провулків — Олд-Квін-стріт і Кокпіт-Степс — у розмаїтому оточенні химерних милих будиночків, що стояли під кутом один до одного. Кульгаючи, Страйк перетнув вулицю і побачив, що тягоноші на металевій вивісці — це слуги, які несуть важкий портшез. Страйк був стомлений і змучений, тож картинка здалася доречною, хоч у портшезі сиділа витончена пані в білому, а не товстий гарикливий міністр із волоссям дибки й буйним норовом.

Біля шинкваса стояв цілий натовп охочих випити після роботи, і Страйк раптом злякався, що не знайде, де сісти,— вкрай неприємна перспектива, бо нога, спина і шия були напружені та зболені після вчорашньої поїздки і кількогадинної вахти на Гарлістріт, де Страйк стежив за Доком Жуаном.

Страйк устиг купити пінту «Лондон Прайду», аж тут звільнився столик під вікном. Він хутко (бо дуже було треба) кинувся до високої лави спинкою до вікна, поки столик не встигла зайняти найближча група чоловіків і жінок у костюмах. Ніхто не поставив під сумнів його право одному захопити столик на чотирьох. Страйк мав достатньо великі габарити і досить похмурий вираз обличчя, щоб навіть чиновникам не кортіло з ним зв'язуватися.

Паб з дерев'яною підлогою відзначався, як це називав для себе Страйк, елітарним утилітаризмом. На дальній стіні була вицвіла фреска з групою георгіанських джентльменів у перуках, що пліткували між собою, але загалом тут панували голе дерево і монохромні барви. Страйк визирнув з вікна — чи не йде Робін? — але її видно не було, тож він випив пива і почитав з телефону новини, стійко ігноруючи покладене на стіл меню, яке дражнило фотографією риби в клярі.

Робін мала з'явитися о шостій, але не прийшла навіть о пів на сьому. Страйк спокусився на фотографію з меню і замовив тріску з картоплею і ще пінту пива, а тоді почав читати довгу статтю про

Олімпійські ігри у «Таймзі». Стаття, власне, являла собою довгий перелік способів, у які, на думку журналіста, прийдешня подія може скомпрометувати і зганьбити країну.

За чверть сьома Страйк почав непокоїтися — що там з Робін? Він був надумав їй дзвонити, аж тут Робін поспіхом влетіла у двері, вся червона і в окулярах (яких, як було відомо Страйкові, вона не потребувала). На її обличчі був захоплений вираз — як у людини, який кортить розповісти щось дуже важливе.

— Карі очі,— відзначив він, коли Робін сіла навпроти нього.— Клас. Тебе взагалі не впізнати. Що там у тебе?

— Як ти здогадався, що я... Ну, власне, купа всього,— відповіла Робін, вирішивши, що гратися в ігри немає сенсу.— Я тобі хотіла подзвонити, але поруч повсякчас хтось був, а я вранці вже мало не попалася, коли встановлювала жучок.

— Таки встановила? Оце ти молодець!

— Дякую. Зажди, бо мені дуже треба випити.

Робін повернулася з келихом червоного вина й одразу почала переповідати повідомлення, яке вранці виявив на автовідповідачі Рафаель.

— Шансів дізнатися номер того, хто його залишив, не було, бо після нього було ще чотири повідомлення. У них старий автовідповідач.

Страйк насупився.

— А ти не пам'ятаєш, як той чоловік вимовляв прізвище Чизвелла?

— Правильно. «Чизл».

— Схоже на Джиммі,— сказав Страйк.— Що сталося після дзвінка?

— Раф переказав Іззі, коли та повернулася до кабінету,— відповіла Робін, а Страйк помітив, що ім'я «Раф» вона вимовляє якось несміло.— Мені здалося, він не розуміє, що саме переказує. Іззі одразу подзвонила батькові, й той осатанів. Ми чули, як він кричить на тому кінці, але слів було не розібрати.

Страйк замислено потер підборіддя.

— А що скажеш про того, хто дзвонив?

— Лондонський акцент,— відповіла Робін.— Тон загрозовий.

— «Кажуть, вони обмочуються, вмираючи»,— тихо повторив Страйк.

Робін хотіла підказати, але через страшний власний досвід їй було

важко озвучити думку.

— Люди, коли їх душать...

— Так,— обірвав її Страйк.— Я знаю.

Обоє випили.

— Ну, якщо припустити, що то Джиммі,— провадила Робін,— то він сьогодні дзвонив у міністерство двічі.

Вона розкрила сумочку і показала Страйкові схований у ній підслуховий пристрій.

— Ти його забрала? — не повірив Страйк.

— І поставила новий,— відповіла Робін, не маючи сили стримати тріумфальну усмішку.— Саме тому й запізналася. Я ризикнула.

Аамір, який працює у Вінна, пішов, а Герайнт зазирнув до нас поговорити зі мною, коли я збиралася.

— Та ти що,— розвеселився Страйк.

— Рада, що тобі смішно,— холодно мовила Робін.— Він не дуже приємна людина.

— Вибач,— сказав Страйк.— А в якому саме плані він неприємний?

— Просто повір,— відповіла Робін.— Я багато таких типів зустрічала в офісах. Він збоченець, причому з бридкими нахилами. Сказав мені,— додала вона, й обличчя залив гнівний рум'янець,— що я йому схожа на покійну доньку. А далі торкнувся мого волосся.

— Волосся торкнувся? — перепитав Страйк, якому було вже не смішно.

— Взяв пасмо з плеча і погладив пальцями,— кивнула Робін.— А тоді, видно, зрозумів, що я про нього подумала, і спробував прикинутися, що то батьківський жест. Хай там що, я сказала, що мені треба в туалет, і попросила його не йти, мовляв, поговоримо ще про благодійні фонди. Тишком пробралася в його кабінет і замінила пристрій.

— Це збіса чудова робота, Робін.

— Я послухала, поки сюди їхала,— сказала Робін, витягаючи з кишені навушники,— і...

Вона передала навушники Страйкові.

— ...почула дещо цікаве.

Страйк слухняно вставив «краплі» у вуха, а Робін увімкнула касету в сумочці.

«...о третій тридцять, Ааміре».

Чоловічий голос із валлійським акцентом заговір, перебитий сигналом мобільного. Біля розетки зачовгали, а тоді Герайнт сказав:

«А, привіт, Джиммі... хвилинку... Ааміре, зачини двері».

Човгання, кроки.

«Так, Джиммі?..»

Довга пауза, протягом якої Герайнт намагався стримати натиск чимдалі агресивнішої тиради.

«Ой... та зажди... Джиммі, слухай... Джиммі, слухай... послухай! Я знаю, що ти поніс збитки, Джиммі, я розумію твоє розчарування... Джиммі, ну будь ласка! Ми розуміємо твої почуття... це несправедливо, Джиммі, ми з Деллою теж не в розкошах зростали... мій батько був шахтарем, Джиммі! Та послухай, прошу тебе! Ми вже майже добули фото!»

Стало тихо, і Страйк устиг почути — ледь-ледь,— як на тому кінці лінії здійснюється й опадає хутка мова Джиммі Найта.

«Я згоден,— нарешті сказав Герайнт,— але прошу тебе не робити нічого поспіхом, Джиммі. Він тобі не дасть... Джиммі, послухай! Він не дасть тобі грошей, він про це заявив дуже чітко. Тепер або газети, або нічого, тож... докази, Джиммі! Докази!..»

Знову нерозбірлива тирада — тепер уже коротша.

«Я ж тобі щойно казав, хіба ні? Так... ні, але міністерство закордонних... ну, це навряд чи... ні, Аамір має знайомство... так... так... ну гаразд... зроблю, Джиммі. Добре... так, гаразд. Так. Бувай».

Стукіт мобільного, який поклали на стіл, тоді — голос Герайнта.

«Мудило дурнуватий»,— сказав він.

Знову кроки. Страйк глянув на Робін, але та жестом закликала його слухати далі. Минуло секунд тридцять, і заговорив Аамір — несміло, скуто.

«Герайнте, Кристофер не обіцяв фотографій».

Навіть у поганому записі на крихітній касеті тиша, заповнена шерехтінням паперів на столі Герайнта, здалася зловісною.

«Герайнте, ви чу...»

«Та чую! — вибухнув Вінн.— Боже милий, хлопче, ти — випускник Лондонської економічної школи і нездатен вигадати, як змусити те чмо віддати тобі фотографії? Я не прошу тебе забирати їх з міністерства, просто зроби копії. Це, здається, цілком посильне

завдання».

«Я не хочу нових проблем»,— промимрив Аамір.

«А я собі думав,— мовив Герайнт,— що після всього, що для тебе зробила от хоча б Делла...»

«Я дуже вдячний,— швидко відповів Аамір.— Ви знаєте, що вдячний... добре, я... я спробую».

Протягом наступної хвилини чулися тільки кроки і шурхотіння паперів, а тоді — механічне «кляц». Пристрій автоматично вимкнувся, коли хвилину не було людської мови; далі увімкнувся, бо знову заговорили. Новий голос належав чоловікові, який питав, чи прийде Делла «на підкомітет» удень.

Страйк вийняв навушники.

— Все розчув? — спитала Робін.

— Гадаю, що так,— відповів Страйк.

Робін відкинулася назад, очікувально дивлячись на нього.

— Міністерство закордонних справ? — тихо спитав він.— Що він у біса міг накоїти, що аж у міністерстві закордонних справ збереглися фотографії?

— Я гадала, ми не маємо цікавитися суттю тієї справи,— звела брови Робін.

— Я не казав, що мені нецікаво. Тільки що мені за це не платять.

Принесли Страйкову рибу з картоплею. Він подякував офіціантці й щедро налив на тарілку кетчуп.

— Іззі згадувала про цю історію дуже буденно,— сказала Робін, трохи поміркувавши.— Не думаю, що вона би про це так говорила, якби він... ну знаєш... когось убив.

Вона вмисне не казала «задушив». Трьох нападів паніки за три дні цілком достатньо.

— Мушу сказати,— мовив Страйк, жуючи картоплю,— що той анонімний дзвінок наводить на думку... Хіба тільки,— раптом осяяло його,— Джиммі сяйнула геніальна ідея втягнути Чизвелла ще й в історію Біллі на додачу до того, що він там зробив. Убивство дитини не мусить бути справжнім, щоб у міністра, в якого і так уже вчепилася преса, виникли проблеми. Ти знаєш, що таке інтернет. Є купа людей, для яких бути торі — це все одно що бути дітовбивцею. Може, Джиммі вигадав таким чином додатково натиснути на нього.

Страйк похмуро поколупав картоплю виделкою.

— Я б радий був дізнатися, де Біллі, якби у нас хоч хтось мав вільний час його пошукати. Барклей його й близько не бачив і каже, Джиммі не згадував, що має брата.

— Біллі сказав, що його тримають під замком,— обережно нагадала Робін.

— Не думаю, що нам слід сильно вірити всьому, що каже Біллі, якщо чесно. Я знав хлопця з Блискунців, у якого на вченнях стався психоз. Вирішив, що в нього під шкірою бігають таргани.

— З Блискунців?..

— Королівський фузилерний полк. Хочеш картоплі?

— Та ні,— відповіла Робін, хоч і була голодна. Метью, якого вона попередила про те, що повернеться пізно, сказав, що чекатиме на неї вдома, щоб разом повечеряти.— Слухай, я тобі ще не все розповіла.

— Сьюкі Льюїс? — з надією спитав Страйк.

— Я поки що не змогла підняти цю тему в розмовах. Ні, хочу розповісти про те, що дружина Чизвелла вважає, ніби в неї на клумбах ховаються якісь чоловіки і псують коней.

— Чоловіки? — перепитав Страйк.— Тобто кілька, не один?

— Таке сказала Іззі — але вона також говорить, що Кінвара істерична і прагне уваги.

— Просто якийсь лейтмотив, правда? Людей вважають надто божевільними, щоб вірити тому, що вони бачили.

— Не думаєш, що то міг бути Джиммі? Що то він ховався в садку?

Страйк обміркував це, поки жував.

— Не дуже розумію, що йому за користь від нищпорення на клумбах чи псування коней, хіба що він уже дійшов до того, що хоче залякати Чизвелла. Я питаю у Барклея, чи має Джиммі машину і чи згадував, що їздив до Оксфордширу. Кінвара викликала поліцію?

— Раф про це спитав, коли Іззі повернулася,— відповіла Робін, і Страйкові знову здалося, що Робін вимовляє це ім'я ніби соромливо.— Кінвара каже, що загавкали собаки і вона побачила в садку постать чоловіка, але той утік. Каже, що на випасі були сліди, а одного з коней порізали ножом.

— Вона викликала ветеринара?

— Не знаю. Стало важко ставити питання, коли в кабінеті з'явився Раф. Я не хочу надто виявляти цікавість, бо він не знає, хто я.

Страйк відсунув тарілку і почав намацувати цигарки.

— Фотографії,— міркував він, повертаючись до головного питання. — Фотографії в міністерстві закордонних справ. Що там у біса може бути такого, що може нашкодити Чизвеллу? Він же не працював у міністерстві закордонних справ, ні?

— Ні,— відповіла Робін.— Найвищим постом, який він обіймав, була посада міністра торгівлі. Йому довелося піти у відставку через скандал з матір'ю Рафа.

Дерев'яний годинник над коминком показував, що їй час іти. Але Робін не йшла.

— Тобі цей Раф сподобався? — спитав Страйк, заскочивши її зненацька.

— Що?

Робін так злякалася, що аж почервоніла.

— В якому сенсі «сподобався»?

— Просто в мене склалося таке враження,— відповів Страйк.— До знайомства ти його не схвалювала.

— А мені треба гарчати на нього, при тому, що я буцімто хрещениця його батька? — спитала Робін.

— Звісно, ні,— відповів Страйк, але у Робін склалося враження, що він з неї сміється, і її це обурило.

— Мабуть, час мені йти,— сказала вона, схопила зі столу навушники і заховала в сумку.— Я обіцяла Меттові бути вдома на вечерю.

Робін піднялася, попрощалася зі Страйком і пішла з пабу.

Страйк дивився їй у спину і дещо жалкував про своє зауваження щодо тону, яким вона говорила про Рафаеля Чизвелла. Трохи попивши пиво на самоті, він заплатив за їжу і вийшов на тротуар, де закурив і набрав номер міністра культури. Той узяв слухавку на другому сигналі.

— Почекайте,— сказав Чизвелл. Страйк чув гудіння багатьох голосів навколо нього.— Тут багато людей.

Стукіт дверей, голоси зробилися тихішими.

— Я на вечері,— провадив Чизвелл.— Є щось для мене?

— Боюся, новини недобрі,— заговорив Страйк, ідучи геть від пабу вздовж Квін-Енн-стріт, де потиньковані білі будинки ніби світилися в сутінках.— Моя напарниця сьогодні встановила підслуховий пристрій у кабінеті містера Вінна. Ми маємо запис його розмови з Джиммі Найтом. Помічник Вінна — Аамір, так? — намагається роздобути копії

фотографій, про які ви мені казали. В міністерстві закордонних справ.

Мовчання після його слів було таке довге, аж Страйк подумав, що їх роз'єднали.

— Пане міні...

— Я тут! — загарчав Чизвелл.— Той шмаркач Маллік, га? Паскудник малий. Малий паскудник. Уже з однієї роботи вигнали — хай тепер спробує тільки. Хай спробує! Думає собі, що я не... Я дещо знаю про Ааміра Малліка,— додав він.— О так.

Дещо здивований Страйк чекав на пояснення, але пояснень не було. Чизвелл просто важко дихав у телефон. Притишене тупотіння повідомило Страйкові, що він ходить туди-сюди ковроліном.

— Це все, що ви мені можете повідомити? — нарешті спитав член парламенту.

— Є ще дещо,— відповів Страйк.— Моя напарниця сказала, що ваша дружина бачила чоловіка або чоловіків, які вночі залізли до вашого маєтку.

— А,— мовив Чизвелл,— авжеж.— (Не схоже було, що він непокоїться.) — Моя жінка тримає коней і дуже серйозно ставиться до їхньої безпеки.

— Ви не думаєте, що це може мати зв'язок з...

— Ані найменшого. Ані найменшого! Кінвара іноді... правду кажучи,— мовив Чизвелл,— вона інколи збіса істерична. Завела тих коней, усе боїться, що їх покрадуть. Я не хочу, щоб ви гаяли час, ловлячи тіні в оксфордширських куцах. Мої проблеми в Лондоні. Це все?

Страйк сказав, що все, і після короткого прощання Чизвелл повісив слухавку, а Страйк покульгав до станції «Сент-Джеймс-парк».

За десять хвилин, сидячи в кутку вагона, Страйк склав руки на грудях, витягнув ноги і сліпо втупився у вікно навпроти.

Природа цього розслідування була вкрай незвичайна. Ніколи раніше він не мав справи про шантаж, у якій потерпілий так сильно не бажав би говорити про предмет шантажу,— та з іншого боку, нагадав собі Страйк, він ніколи раніше не мав клієнтом міністра. І так само не щодня у Страйків офіс вдираються психічно хворі молодики й заявляють, що стали свідками дітовбивства. Втім, з часу свого потрапляння в газети Страйк мав удосталь дивного й нездорового: шухляда з «психами» (так він казав, а Робін час до часу протестувала



проти такого слова) уже поширилася на половину шафи з документами.

Страйка непокоїв зв'язок між задушеною дитиною і шантажем Чизвелла, хоч на перший погляд зв'язок був очевидний: він полягав у факті спорідненості Джиммі й Біллі. А тепер хтось (на думку Страйка, це з величезною вірогідністю був Джиммі, виходячи з розповіді Робін про дзвінок) вирішив повісити історію Біллі на Чизвелла, хоча предмет шантажу, який привів останнього до Страйка, ніяк не міг бути дітовбивством, бо інакше Герайнт Вінн звернувся б до поліції. Ніби язик, що раз у раз торкається виразки, думки Страйка безуспішно верталися до братів Найтів: харизматичного, красномовного, порозбійницькому привабливого Джиммі, авантюриста й шибайголови, і змарнілого немитого Біллі — понад сумнів, хворого, та ще мордованого спогадами, які можуть виявитися облудними, але не стають від того менш страшними.

«Кажуть, вони обмочуються, вмираючи».

Про кого мова? І Страйк ніби знову почув слова Біллі Найта.

«Її закопали в рожевій ковдрі в лощовині біля батькового дому. А потім сказали, що то хлопчик...»

І щойно клієнт окремо наголосив на тому, щоб Страйк провадив розслідування в Лондоні й не потикався до Оксфордширу.

Глянувши на назву станції, куди прибув поїзд, Страйк згадав, як ніяковіла Робін, говорячи про Рафаеля Чизвелла. Позіхнути, Страйк дістав мобільний і почав гуглити ім'я наймолодшого з дітей свого клієнта. Знайшлося чимало фото, на яких молодик піднімався сходами суду під час процесу через скоєння ненавмисного вбивства.

Гортаючи численні фото Рафаеля, Страйк відчував чимдалі сильнішу антипатію до цього красеня в темному костюмі. Навіть якщо не зважати на той факт, що син Чизвелла був схожий на італійця модельної зовнішності, а не на британця, від цих фото тихе обурення, замішане на особистих і класових образах, зажеврило у грудях Страйка гарячіше. Рафаель належав до того самого типажу, що й Яго Росс, чоловік, за якого вийшла Шарлотта, розійшовшись зі Страйком: обоє були представники вищого класу в коштовному одязі та з дорогою освітою, а до їхніх грішків ставилися поблажливо, адже такі можуть оплатити послуги найкращих адвокатів і схожі на синів тих суддів, що вирішують їхню долю.

Поїзд зрушив з місця, з'єднання обірвалося, і Страйк поклав

телефон у кишеню, схрестив руки на грудях і знову втупився в темне вікно, намагаючись відігнати незручну думку, яка тицялася в нього, мов голодний собака, аж поки стало неможливо її ігнорувати.

Тепер Страйк розумів, що навіть не уявляв, щоб Робін зацікавилася кимсь, окрім Метью,— за винятком хіба що тієї миті, коли він сам пригортав її на тих сходах, коли на якусь мить...

Розсердившись на самого себе, Страйк відкинув недоречну думку і знову скерував свій розум на дивний випадок з міністром уряду, порізаними кінцями і тілом, яке закопали в рожевій ковдрі в лощовині.

...у цьому домі граються у деякі ігри за твоєю спиною.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

— Чому в тебе стільки роботи, а я тут світом нуджуся? — спитав Рафаель у Робін п'ятничним ранком.

Вона щойно повернулася зі стеження за Ґерайнтом, який пішов до Порткаліс-гаузу. Спостерігаючи за ним здалеку, Робін відзначила, що ввічливі усмішки багатьох молодих жінок, з якими він вітався, перетворювалися на гримаси огиди, щойно Ґерайнт ішов далі. Він зник у залі для зібрань на другому поверсі, а Робін повернулася до кабінету Іззі. До дверей кабінету Ґерайнта вона підходила з надією, що вдасться пробратися всередину і забрати другий жучок, але крізь відчинені двері побачила Ааміра, який працював за своїм комп'ютером.

— Рафе, котику, я тобі дам якесь завдання буквально за мить,— пробурмотіла затуркана Іззі, клацаючи клавіатурою.— Треба це закінчити для голови однієї місцевої партії. За п'ять хвилин татко прийде підписати документ.

Вона кинула загнаний погляд на брата, а той розвалився на кріслі, витягнувши перед собою довгі ноги. Рафаель закасовував рукави, розпустив краватку і бавився тимчасовою паперовою перепусткою, що висіла в нього на шії.

— Може, підеш купиш собі кави на терасі? — запропонувала Іззі. Робін розуміла, що вона хоче вигнати його до приходу Чизвелла.

— Не хочеш на каву, Венеціє? — спитав Рафаель.

— Не можу,— відповіла Робін.— Купа роботи.

Вентилятор на столі Іззі дихнув на Робін, і кілька секунд вона насолоджувалася свіжим вітерцем. Тюль на вікні притлумлював враження від чудового червневого дня. Розмиті парламентарії на терасі за склом здавалися сьайливими привидами. Робін одягнула бавовняну сукню і збрала волосся у хвіст, але час до часу витирала верхню губу зворотом кисті, вдаючи, що працює.

Як вона і казала Страйкові, Рафаель у кабінеті створював незручності. Коли вона була тут сама з Іззі, не треба було вигадувати приводів для того, щоб нишком вийти в коридор. Ба більше, Рафаель

повсякчас дивився на Робін, і не тими хтивими ковзкими поглядами, що їх кидав на неї Герайнт. Вона досі не схвалювала вчинків Рафаеля, але раз у раз виявляла, що небезпечно наближається до співчуття до нього. Він нервував у присутності батька, і... ну, власне, будь-хто сказав би, що він красунчик. Саме тому Робін здебільшого і не дивилася на нього: надивившись, можна було втратити всяку об'єктивність.

Рафаель наполегливо прагнув установити з нею ближчі стосунки, а вона старалася його віднадити. Вчора він уже завадив Робін, коли вона стояла під дверима Герайнта й Ааміра і дослухалася до телефонної розмови останнього про якийсь «запит на інформацію». З тих нечисленних деталей, які вдалося розчути, Робін дійшла висновку, що йдеться про «Рівне ігрове поле».

«Але ж ідеться не про встановлений законом запит? — знервованим тоном питав Аамір.— Це не офіційно? Я собі думав, це щось стандартне... але містер Вінн гадав, що його лист до регулятора збору коштів відповів на всі питання...»

Робін не могла не скористатися нагодою підслухати, але розуміла, що ситуація небезпечна. Проте вона не чекала, що її заскочить зненацька не Вінн, а Рафаель.

«На кого це ти там чатуєш?» — зі сміхом спитав він.

Робін хутко пішла геть, але встигла почути, як Аамір лягнув дверима. Очевидно, в подальшому він принаймні стежитиме за тим, щоб двері лишалися зачиненими.

«Ти завжди така полохлива, чи це я винен? — спитав Рафаель, наздоганяючи її.— Ходімо на каву! Ходімо, я тут скоро з глузду з'їду від нудьги».

Робін одразу відмовилася і прикинулася, ніби знову має роботу, але мусила визнати, що в глибині душі — десь дуже-дуже глибоко — ця увага їй лестить.

У двері постукали, і Робін з подивом побачила, як у кабінет входить Аамір Маллік зі списком імен. Знервованим, але рішучим тоном він звернувся до Іззі.

— Так, е, привіт. Герайнт просить додати до переліку гостей параолімпійського прийому дванадцятого липня членів правління «Рівного ігрового поля»,— заявив він.

— Я не маю жодного стосунку до прийому,— різко відповіла Іззі.— Його організовує міністерство, а не я. Чому,— додала вона,

відкинувши з чола мокру гривку,— всі йдуть до мене?

— Герайнтови треба, щоб вони там були,— сказав Аамір. Список у його руці затремтів.

Робін подумала: а чи не ризикнути, чи не пробратися зараз до порожнього кабінету Ааміра і не замінити жучки? Вона тихенько підвелася, стараючись не привертати до себе уваги.

— Хай попросить Деллу,— сказала Іззі.

— Делла зайнята. Там усього вісім людей,— наполягав Аамір.— Йому конче необхідно...

— «Це мовить дочка Ананки, діва Лахесіс»<sup>[8]</sup>,— гучний голос міністра культури увійшов до кабінету раніше за нього. Чизвелл у пом'ятому костюмі став у дверях, завадивши Робін вийти. Вона знову тихенько сіла. Аамір, як їй здалося, зібрав усю мужність.

— Ви знаєте, хто така Лахесіс, містере Маллік? — поцікавився Чизвелл.

— Боюся, що ні,— відповів Аамір.

— Ні? У вашій Гаррингейській середній школі не вивчали грецьку міфологію? Рафе, я бачу, ти нічим не зайнятий. Розкажи містерові Малліку про Лахесіс.

— Я теж не знаю, хто це,— відповів Рафаель, дивлячись на батька крізь густі темні вії.

— Дурника клеїш, га? Лахесіс,— проголосив Чизвелл,— була однією з мойр. Вона відміряла життя, яке судилося кожній людині. Знала, коли чий жереб випаде. Ви не фанат Платона, містере Маллік? Гадаю, вам більше підійде Катул. Він писав чудові вірші про чоловіків з вашими нахилами. «Pedicabo ego vos et irrumabo, Aureli pathice et cinaede Furi»<sup>[9]</sup>, га? Вірш шістнадцятий, поцікавтеся, вам сподобається.

Рафаель та Іззі не зводили з батька очей. Аамір кілька секунд стояв з таким виглядом, ніби забув, нащо прийшов, а тоді вийшов геть.

— Усім не завадить трохи класичної освіти,— сказав Чизвелл і простежив за ним задоволено-злостивим поглядом.— Ніколи не пізно вчитися, га, Рафе?

У Робін на столі завібував мобільний. Повідомлення від Страйка. Вони домовилися не дзвонити одне одному в робочі години, хіба тільки щось термінове. Вона сховала телефон у сумочку.

— Де там моя купа документів? — спитав Чизвелл у Іззі.— Ти вже дописала листа до Бренді-Бісової-Бейлі?

— Просто зараз роздруковую, — відповіла Іззі.

Поки Чизвелл підписував стос листів, по-бульдожому дихаючи на весь тихий кабінет, Робін щось промимрила в тому дусі, що от, треба йти, і вибігла у коридор.

Бажаючи прочитати повідомлення від Страйка у спокої, вона пішла за дерев'яним вказівником «До крипти», спустилася вузькими кам'яними сходами і в кінці їх виявила порожню капличку.

Крипту було оздоблено, ніби середньовічну дорогоцінну раку: кожен дюйм позолочених стін вкривали орнаменти й символи, релігійні й геральдичні. Над віттарем — образи святих у коштовних рамках, небесно-блакиті труби органа огорнуто золотими стрічками і червоногарячими флер-де-лісами. Робін сіла на оббиту червоним оксамитом лаву й розгорнула Страйкове повідомлення.

*Потрібна допомога. Барклеї уже 10 днів працює з Джиммі Найтом, але щойно дізнався, що дружина має на вихідні працювати, а за дитиною приглянути нема кому. Енді з рідними сьогодні їде до Аліканте на тиждень. Я не можу стежити за Джиммі, він мене знає. «ОПІР» завтра виходить на марш проти босголовок. Початок о другій у Боу. Зможеш?*

Робін кілька секунд дивилася на повідомлення, а тоді тихо застогнала. Звук луною полетів по крипти.

Це вперше за рік Страйк отак зненацька просив її попрацювати понаднормово — і якраз на річницю. Вже заброньовано дорогий готель, зібрано і завантажено в машину валізи. За кілька годин вона має зустрітися з Метью, і вони поїдуть просто до «Le Manoir aux Quat'Saisons». Якщо вона відмовиться, Метью розлютиться.

В позолоченій тиші крипти їй згадалися слова, які сказав Страйк, коли погодився вчити її на детектива.

«Мені потрібен партнер, який може працювати понаднормово, у вихідні... У тебе великі здібності до цієї справи, але ти виходиш заміж за чоловіка, який проти такої професії для тебе...»

А Робін йому тоді відповіла, що не Метью вирішувати, чим вона займатиметься.

Вона надрукувала відповідь — повільно, стираючи слова і добираючи нові, обдумуючи кожний склад.

*Мені дуже шкода, але в мене річниця. Ми вже забронювали готель, їдемо сьогодні.*

Робін хотіла додати ще щось, але що тут додаси? «У мене не складається шлюб, тому вкрай важливо його відсвяткувати»? «Я б краще прикинулася протестувальницею і стежила за Джиммі Найтом»? Вона натиснула «Надіслати».

Чекаючи на відповідь, Робін почувалася так, ніби чекає на результат аналізів. Очі її блукали вигинами лози, що вкривала стелю. З ліпнини на неї дивилися дивні обличчя — як-от міфічний Зелений Чоловік. Геральдичні та язичницькі образи пересипалися янголами та хрестами. Ця каплиця була не просто Божим домом. Вона походила з доби забобонів, магії, феодальної влади.

Минали хвилини, а Страйк усе не відповідав. Робін підвелася, обійшла каплицю. У дальній частині вона знайшла буфет. Відчинивши, виявила всередині табличку, присвячену суфражистці Емілі Девідсон. Виявляється, вона проспала тут ніч, щоб у переписі 1911 року вказати місцем проживання Палату громад; тільки за сім років жінки отримують право голосу. Робін мимохіть подумала, що Емілі Девідсон не схвалила б її вибір: невдалий шлюб замість свободи працювати.

Мобільний Робін знову загудів. Вона опустила очі, боячись того, що прочитає. Страйк дав відповідь на дві літери.

OK

Ніби свинцевий тягар зісковзнув з грудей кудись у живіт. Страйк, як вона чудово знала, так і живе у квартирці над офісом. Він один в агенції неодружений, тож межа між його професійним та особистим життям коли й існує, то гнучка й нечітка, а от у Робін, Гатчинса і Барклея все інакше. І найгірше тут те, що Робін не знала, як сказати Страйкові, що їй шкода, що вона все розуміє, що жалкує про такий стан речей, і не нагадати при цьому про ті обійми на сходах у день її весілля, про які вони стільки часу не згадували, аж Робін навіть не знала, чи він про те пам'ятає.

Страшенно нещасною вона вийшла з крипти, тримаючи в руках папери, які буцімто кудись носила.

Коли вона повернулася до кабінету, там був тільки Рафаель. Він сидів за комп'ютером Іззі та щось на ньому набирив утричі повільніше, ніж вона.

— Іззі пішла з татом робити щось настільки нудне, що я вже забув, що то,— повідомив він.— Вони скоро повернуться.

Робін силувано усміхнулася і повернулася за свій стіл, думаючи про Страйка.

— Дивний вірш, правда? — спитав Рафаель.

— Що? А... а, отой, латиною? — погодилася Робін.— Трохи є. — Таке враження, що він його вивчив навмисне для Малліка.

Ніхто такого просто так не запам'ятає.

Подумавши, що Страйк запросто цитує дивні речі латиною, Робін відповіла:

— Так, навряд чи.

— Він того Малліка не любить чи що?

— От цього не знаю,— збрехала Робін.

Не знаючи, як ще зобразити зайнятість, вона знову переклала папери.

— Венеціє, а ти тут надовго?

— Точно не знаю. Мабуть, поки парламент не піде на канікули.

— Ти правда хочеш тут працювати? Постійно?

— Так,— відповіла вона.— Мені здається, що це цікаво.

— А раніше ти що робила?

— Працювала у піарі,— відповіла Робін.— Було непогано, але я хотіла іншого.

— Депутата надумала підчепити? — злегка всміхнувся Рафаель.

— Не скажу, що тут є хтось, за кого я б воліла вийти заміж,— відповіла Робін.

— Ти мене ображаєш,— удавано зітхнув Рафаель.

Злякавшись, що зараз почервоніє, Робін спробувала заховатися, нахилившись над шухлядою, з якої дістала щось навмання.

— То що, у Венеції Галл хтось є? — спитав Рафаель, коли вона випрямилася.

— Так,— відповіла вона.— Його звати Тим. Ми разом уже рік.

— Ось як? А де працює?

— У «Кристіз».

На цю ідею Робін надихнули чоловіки, яких вона бачила в



«Червоному леві» з Сарою Шедлок: бездоганно вбрані випускники приватних шкіл; якраз із такими має водитися хрещениця Чизвелла.

— А ти? — спитала вона. — Іззі казала щось...

— Про галерею? — перебив її Рафаель. — То дурниці. Вона для мене була надто юна. Батьки зараз відіслали її до Флоренції.

Він розвернув стілець до Робін із серйозним, задумливим обличчям, ніби хотів зрозуміти щось, чого не міг дізнатися зі звичайної розмови. Робін відвела очі. Підтримання такого пильного зорового контакту не було можливим для дівчини уявного Тима.

— Ти віриш у спокуту?

Питання заскочило Робін зненацька. Воно було величне, красиве, мов блиск коштовної капліці біля підніжжя гвинтових сходів.

— Я... так, вірю, — відповіла вона.

Рафаель узяв зі столу Іззі олівець і раз у раз прокручував його між довгими пальцями, уважно дивлячись на Робін. Він ніби оцінював її.

— Ти знаєш, що я зробив? За кермом?

— Так, — відповіла вона.

Тиша, що запанувала між ними, здавалася Робін повною спалахів і туманних постатей. Вона легко уявляла закривавленого Рафаеля за кермом і понівечену молоду жінку на дорозі, а ще поліційні машини, поліційну стрічку, цікавих, що визирають, проїжджаючи повз. Рафаель уважно дивився на неї, ніби чекаючи на якесь благословення, ніби її прощення мало значення. Робін знала, що іноді доброта чужої людини чи випадкового знайомого може все змінити, може підтримати тоді, коли найближчі люди тягнуть тебе на дно, намагаючись допомогти. Вона пригадала літнього управителя у Холі депутатів, який не розумів, що з нею, але намагався втішити, і його хрипкі добрі слова простелили шлях, на який вона стала і яким повернулася до здорового глузду.

Двері знову відчинилися. Робін і Рафаель аж підскочили, а до кабінету увійшла фігуриста руда пані з гостьовою перепусткою на шії. Робін одразу впізнала її за світлинами з інтернету: дружина Джаспера Чизвелла, Кінвара.

— Добридень, — привіталася Робін, бо сама Кінвара просто втупилася в Рафаеля, який хутко розвернув стілець до комп'ютера і заходився друкувати.

— А ти, мабуть, Венеція, — мовила Кінвара, спрямувавши ясно-золоті очі на Робін. Голос вона мала високий, дівчачий. Очі на трохи

одутлому обличчі були котячі.— Яка гарненька. Мені не казали, що ти така гарненька.

Робін не знала, як на таке відповісти. Кінвара всілася у продавлене крісло, в якому зазвичай сидів Раф, зняла дизайнерські окуляри, що тримали, мов обідок, довге руде волосся, струснула головою. Її голі руки і ноги були рясно всипані ластовинням. Важкий бюст напинав верхні гудзики зеленої сукні-сорочки без рукавів.

— А чия ти донька? — капризно спитала Кінвара.— Джаспер мені не сказав. Він мені, власне, нічого не розповідає, якщо тільки не мусить. Я вже звикла. Сказав тільки, що ти — його хрещениця.

Ніхто не попередив Робін, що Кінвара не в курсі того, хто вона насправді. Мабуть, Іззі й Чизвелл не чекали, що вони можуть зустрітись.

— Я — донька Джонатана Галла,— нервово відповіла Робін. Вона вигадала таку-сяку біографію для хрещениці Венеції, але не чекала, що доведеться її розкривати перед дружиною Чизвелла, яка, мабуть, добре знає всіх Чизвеллових друзів і знайомих.

— Це хто? — спитала Кінвара.— Мені треба знати, бо Джаспер сердиться, коли я неуважна...

— Він із земельного управління у...

— А, з Нортумберленду? — перебила Кінвара, цікавість якої була не надто глибока.— То ще до мене.

«Дякувати Богу»,— подумала Робін.

Кінвара схрестила ноги і склала руки на широких грудях. Почала постукувати стопою. Кинула на Рафаеля важкий, майже злісний погляд.

— Може, привітаєшся, Рафаелю?

— Привіт,— озвався той.

— Джаспер сказав зустрітись з ним тут, але якщо ти хочеш, щоб я почекала в коридорі, я можу,— тонким напруженим голосом мовила Кінвара.

— Звісно, що ні,— пробурмотів Рафаель, не відриваючи очей від монітора.

— Ну, я не хочу нікому заважати,— відповіла Кінвара, розвертаючись від Рафаеля до Робін. Тій одразу спала на думку історія про білявку з мистецької галереї. Вона вдруге прикинулася, ніби шукає щось у шухляді, і з полегшенням почула Чизвелла й Іззі в коридорі.

— ...о десятій, не пізніше, бо інакше я не матиму часу той клятий документ прочитати. І скажи Гайнсу, що він має виступити на "Бі-Бі-

Сі", бо я не маю часу на купу ідіотів і їхні балачки про інклю... Кінвара.

Чизвелл зупинився у дверях і без жодної приязні мовив:

— Я тобі сказав приїхати до мене в міністерство, а не сюди.

— І так приємно знову бачити тебе, Джаспере, після трьох днів порізно,— відповіла Кінвара, піднімаючись і розгладжуючи пом'яту сукню.

— Привіт, Кінваро,— привіталася Іззі.

— Я забула, що ти казав про міністерство,— промовила Кінвара до Чизвелла, ігноруючи падчерку.— Я цілий ранок тобі дзвонила...

— Я тобі казав,— загарчав Чизвелл,— що до першої години на нарадах, і якщо ти знову заведеш мову про гроші на те чортове ожереблення...

— Ні, Джаспере, не про гроші, і я б краще поговорила приватно, але якщо ти хочеш говорити перед своїми дітьми, я не проти!

— Та Господи Боже,— розсердився Чизвелл.— Ну добре тоді, ходімо, пошукаємо приватний кабінет...

— Учора вночі якийсь чоловік,— почала Кінвара,— був у... Ізабелло, не дивися на мене так!

Обличчя Іззі справді виражало неприхований скепсис. Вона звела брови і пройшла через кабінет так, ніби Кінвара раптом стала для неї невидимою.

— Я тобі сказав, поговоримо у приватному місці! — загарчав Чизвелл, але Кінвара не дала заткати собі рота.

— Джаспере, я вчора ввечері бачила чоловіка у лісі край будинку! — заявила вона гучним високим голосом, який (як знала Робін) луною полетів вузьким коридором.— Я нічого не вигадую — між деревами був чоловік з лопатою, я його бачила, він утік, коли за ним погналися собаки! Ти мені все кажеш, що я метушуся, але я вночі сама в тому будинку, і якщо ти, Джаспере, нічого з цим не вдієш, я дзвонитиму в поліцію!

...хіба ти не відчуваєш покликання це зробити заради доброї справи?

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Страйк був страшенно злий.

«Якого хріна,— питав він себе, кульгаючи наступного ранку до Майл-Енд-парку,— я, старший партнер і засновник фірми, мушу спекотного суботнього ранку пертися на марш, коли маю трьох працівників і хвору ногу?» І сам собі відповів: бо немає дитини, за якою треба дивитися, жінки, яка то купує квитки на літак, то руки ламає, чи довбаного святкування річниці. Страйк неодружений, тож його вільним часом можна жертвувати, можна робити з його вихідних ще два робочі дні.

Страйк, власне, думав про Робін саме те, чого вона боялася: що та мешкає в будинку на старовинній Олбері-стріт, а він тулиться у двох кімнатках на колишньому горищі, де гуляють протяги; що золота обручка на пальці дає їй певні права та статус, а він має розчарувати Лорелею тим, що не прийде на обід і, можливо, повечеряти теж не вийде; що коли він брав Робін у партнери, вона обіцяла, що порівну ділитиме зі Страйком відповідальність, а насправді он мчить додому до чоловіка.

Так, Робін за два роки в агенції багато працювала понаднормово й безоплатно. Так, він знає, що вона зробила для нього багато такого, що виходить за межі робочих обов'язків. Так, теоретично він їй капець який вдячний. Але ніде правди діти: сьогодні Страйк кульгає на багатогодинне і, можливо, безплідне стеження, а Робін зі своїм кінченим чоловіком поїхала на відпочинок у замський готель; на думку про це анітрохи не ставало легше витримувати біль у нозі та спині.

Неголений, одягнений у старі джинси, пошарпану кофту з каптуром і древні кросівки, з пакетом у руці, Страйк увійшов до парку. Вдалині збиралися протестувальники. Через ризик, що Джиммі його впізнає, Страйк мало не вирішив лишити марш без нагляду, але останнє повідомлення від Робін (на яке він з чистої ображеності не відповів) змінило його думку.

*До офісу прийшла Кінвара Чизвелл. Каже, що вчора вночі бачила чоловіка з лопатою між деревами біля будинку. З її слів виходить, що Чизвелл заборонив їй дзвонити в поліцію з приводу цих візитерів, але вона погрожує подзвонити, якщо Чизвелл нічого не вдіє. До речі, Кінвара не знає, що Чизвелл звернувся до нас, вона справді вважала мене Венецією Галл. Також є вірогідність, що діяльність «Рівного ігрового поля» розслідує інспекція благодійних фондів. Спробую дізнатися більше.*

Від цього комюніке настрої у Страйка ще погіршився. Зараз його міг задовольнити тільки максимально конкретний факт, що свідчить проти Герайнта Вінна, адже Чизвеллом цікавиться «Сан», а клієнт весь на нервах.

За словами Барклея, Джиммі Найт спільно з кимсь ще володів десятирічним «сузукі-альто», але транспорт не пройшов техогляд і зараз був не на ходу. Барклей не міг дати повних гарантій того, що Джиммі в темряві ночі не їздить за сімдесят миль і не тиняється садами Чизвелла, але Страйк гадав, що таке мало ймовірно.

З іншого боку, він гадав, що Джиммі цілком міг відправити когось зі своїх полякати дружину Чизвелла. Він, мабуть, і досі має чимало друзів і знайомих у місцях, де виріс. Ще більше непокоїла думка про те, що то Біллі втік з в'язниці (реальної чи вигаданої), у якій його нібито тримають, і вирішив відкопати доказ того, що біля колишньої батькової хати закопано дитину в рожевій ковдрі. Під владою якоїсь параноїдальної фантазії він міг порізати одного з Кінвариних коней.

Незбагненні елементи справи тривожили, в міністра вчепилася газета «Сан», агенція була не ближча до отримання «козирів» проти шантажистів, ніж того дня, коли Чизвелл став клієнтом Страйка: лишається тільки зазирати під усі камені. Попри втому, біль у м'язах і сильну підозру, що нічого корисного на марші він не дізнається, Страйк суботнього ранку змусив себе підвестися з ліжка, причепити протез до злегка набряклої кукси і рушити в бік Майл-Енд-парку (годі було й уявити щось, чого Страйк хотів би робити менше).

Підійшовши до натовпу протестувальників так близько, що вже стало видно окремі обличчя, Страйк видобув з пакета пластикову маску Гая Фокса з округлими бровами й вусами (тепер її головно пов'язують з

гакерською організацією «Анонімум») і начепив її. Зібгавши пакет, Страйк закинув його в перший-ліпший смітник, а тоді покульгав до плакатів і банерів: «Ні — ракетам перед будинками!», «Ні — снайперам на вулицях!», «Не грайтеся нашими життями!». На кількох плакатах було обличчя прем'єр-міністра з підписом «Геть з посади!». Страйкові з його штучною ногою завжди було найважче ходити по траві. Він устиг спітніти, поки знайшов плакати «ОПОРУ» з їхніми ламаними олімпійськими кільцями.

«Опірників» було з десяток. Сховавшись за зграйкою балакучих підлітків, Страйк поправив маску Гая Фокса (її зробили явно не для людей зі зламаними носами) і помітив Джиммі Найта, який розмовляв з двома дівчатами. Обидві сміялися над якимсь його жартом, закинувши голови. Притиснувши маску до обличчя, щоб було бодай щось видно крізь прорізи, Страйк кинув оком на решту членів «ОПОРУ» і з відсутності томатно-червоного волосся виснував, що Флік просто не прийшла, а не змінила колір.

Розпорядники почали формувати з присутніх щось на взір колони. Страйк, мовчазний і кремезний, рушив у натовп, не надто церемонячись, і молоді організатори, налякані його габаритами, вирішили вважати його скелею, яку слід обтікати, коли він зайняв місце просто позаду членів «ОПОРУ». Худий хлопчина в масці Анонімуса показав Страйкові два підняті вгору великі пальці. Його відганяли в задню частину колони. Страйк навзаєм підняв пальці.

Закуривши самокрутку, Джиммі й далі жартував з дівчатами, а ті аж зі шкіри пнулися, прагнучи його уваги. Чорнява, дуже красива, тримала двосторонній плакат з вельми детальним портретом Девіда Кемерона у ролі Гітлера на стадіоні Олімпійських ігор 1936 року. Витвір мистецтва вийшов разючий, і Страйк устиг добре його роздивитися. Нарешті процесія неквапом рушила з місця, оточена поліціантами і розпорядниками в яскравих куртках, і почала виходити з парку на довгу й пряму Роман-роуд.

Гладенький асфальт був милосерднішим до Страйкового протеза, але куксу сіпав біль. За кілька хвилин натовп почав скандувати:

— Ракети ГЕТЬ! Ракети ГЕТЬ!

Перед колоною спиною вперед ішло кілька фотографів, знімаючи передній край маршу.

— Слухай, Ліббі,— сказав Джиммі до дівчини з портретом Гітлера,

— хочеш сісти мені на плечі?

Страйк помітив ледь приховану заздрість на обличчі її подруги, коли Джиммі присів, щоб Ліббі осідлала його шию і піднеслася над натовпом, піднявши свій банер так, щоб його побачили фотографи.

— Покажи їм цицьки, тоді точно потрапимо на передовицю! — гукнув до неї Джиммі.

— Джиммі! — запищала Ліббі, удавано обурившись. Усмішка її подруги була силувана. Клацали камери, Страйк кривися під пластиковою маскою, стараючись кульгати непомітно.

— Тип з найбільшою камерою повсякчас тримав фокус на тобі, — сказав Джиммі, нарешті спустивши дівчину додолу.

— Чорт, якщо я потраплю в газети, маму аж покуйовдить! — захоплено сказала дівчина і пішла поруч із Джиммі, штовхаючи і легенько ляскаючи його рукою щоразу, як той кепкував з її страху перед реакцією батьків. На погляд Страйка, вона була принаймні на п'ятнадцять років молодша за Джиммі.

— Розважаєшся, Джиммі?

Маска обмежувала периферійний зір, тож тільки тоді, коли перед очима з'явилася нечесана томатно-червона голова, Страйк зрозумів, що до маршу приєдналася Флік. Джиммі її несподівана поява теж заскочила зненацька.

— А ось і ти! — зі слабенькою претензією на радість сказав він.

Флік зиркнула на дівицю на ім'я Ліббі, й та злякано пришвидшила кроки. Джиммі спробував обійняти Флік, але та смикнула плечима і скинула його руку.

— Агов, — сказав він, зображаючи праведне обурення, — ти чого?

— Вгадай з трьох, бляха, разів, — тиркнула Флік.

Страйк бачив, що Джиммі не знає, з якою тактикою до неї підступитися. Його по-розбійницькому привабливе обличчя виражало роздратованість, але і певну сторожкість теж (Страйк це відзначив). Джиммі знову спробував обійняти Флік за плечі. Цього разу вона відштовхнула його руку.

— Агов, — повторив він уже агресивнішим тоном, — це що таке?

— Я за тебе роблю брудну роботу, а ти тут з дівкою гарцюєш? Ти за яку дурепу кінчену мене маєш?

— Ракети — ГЕТЬ! — проголосив розпорядник з мегафоном, і натовп знову заходився скандувати. Жінка з ірокезом поруч зі Страйком

кричала пронизливо й дико, мов павич. Одне було добре в цьому гаморі — тепер Страйк міг вільно рохкати від болю щоразу, коли протез стикався з дорогою. Від цього ставало легше, але маска вібривала і лоскотала спітніле обличчя. Крізь прорізи маски Страйк бачив, як Джиммі та Флік лаються, але через гудіння натовпу не чув жодного слова. Лозунги дещо стихли, і тоді він розібрав шматочок сварки.

— Мені це, бляха, остогиділо,— казав Джиммі.— Я бодай не чіпляю студентів по барах і не...

— Ти мене кинув! — напівшепотіла-напівкричала Флік.— Ти мене кинув! Ти мені сказав, що не хочеш ексклюзивних...

— Та я погарячкував,— різко відказував Джиммі.— Я був у стресі. Біллі мене з глузду зводив. Я уявити не міг, що ти одразу підеш у бар і підчепиш там якогось...

— Ти мені сказав, що тобі остогиділо...

— Чорт забирай, та я просто погарячкував і наговорив усякого лайна. Якби я ходив трахати інших дівок щоразу, як ти мене образиш...

— Ну, я собі іноді думаю, що ти мене при собі тримаєш тільки через Чиз...

— Тихше, щоб тебе!

— ...а сьогодні ти що думаєш, весело було в хаті в цього опудала...

— Я сказав, що вдячний тобі, трясця, ми ж це обговорювали! Мені треба було роздрукувати буклети, а інакше б я пішов з тобою...

— Я оце там прибираю,— раптом схлипнула вона,— і це так бридко, і ти мене сьогодні відіслав... То жахливо, Джиммі, йому місце в лікарні, він якраз...

Джиммі роззирнувся. Натрапивши йому на очі, Страйк зробив зусилля і пішов нормально, хоча щоразу, коли він переносив всю вагу тіла на куксу, до шкіри ніби притискали тисячі червоних мурах.

— Ми його потім запроторимо до лікарні,— пообіцяв Джиммі.— Запроторимо, але він усе зіпсує, якщо його зараз не тримати, ти ж його знаєш... коли Вінн отримає фото... Агов,— ніжно мовив Джиммі, утретє обіймаючи її.— Послухай. Я тобі такий вдячний.

— Так,— схлипнула Флік і втерла носа долонею,— через гроші. Бо ти б навіть не знав, що накоїв Чизл, якби не...

Джиммі грубо притягнув її до себе і поцілував. Секунду Флік опиралася, тоді розімкнула уста. Вони йшли, цілуючись. Страйк бачив, як рухаються їхні язики в ротах одне одного. Пара злегка затиналася на



ходу, навколо усміхалися інші члені «ОПОРУ», а дівчина, яку Джиммі садовив на плечі, знітилася.

— Джиммі,— прошепотіла Флік, коли поцілунок скінчився, але Джиммі так і обіймав її за плечі. Очі в неї тепер туманилися від хоті, голос звучав ніжно.— Я думаю, ти маєш прийти і поговорити з ним. Він усе верзе щось про того клятого детектива.

— Що? — перепитав Джиммі, але Страйк бачив, що він усе розчув.

— Про Страйка. Про того кінченого солдафона без ноги. Біллі на ньому поведений. Гадає, що Страйк його врятує.

Попереду нарешті забовванів фініш маршу: Боу-Квотер на Фейрфілд-роуд, де підносилася квадратна цегляна вежа старої сірникової фабрики — одне з місць, де пропонувалося розмістити зенітно-ракетні комплекси.

— «Врятує»? — презирливо повторив Джиммі.— Ох ти ж чорт. Його що, катують?

Учасники маршу порушили стрій і знову розповзлися безформною юрбою, що оточила темно-зелений став під запропонованим місцем для ЗРК. Страйк багато б віддав за те, щоб сісти на лаву чи притулитися до дерева (як це робило багато протестувальників), щоб трохи розвантажити коліно. І кукса, шкіра на якій не призначена була для повного тиску його ваги і тому запалилася і свербіла, і сухожилки в коліні молили про лід і відпочинок, але натомість Страйк кульгав слідом за Джиммі та Флік, які пішли краєм натовпу, віддаляючись від товаришів з «ОПОРУ».

— Він хотів тебе побачити, але я сказала, що ти зайнятий,— почув він голос Флік,— і він заплакав. Джиммі, це було жахливо.

Прикинувшись, що дивиться на молодика з мікрофоном, який виходив на сцену, Страйк підсунувся ближче до Джиммі та Флік.

— Я нагляну за Біллі, коли отримаю гроші,— казав до Флік Джиммі. Він тепер здавався винуватим, зніченим.— Я обов'язково нагляну за ним... і за тобою. Я не забуду те, що ти для мене зробила.

Флік цьому зраділа. Краєм ока Страйк побачив, як на її замурзаному обличчі спалахнув захват. Джиммі дістав з кишені пачку тютюну і папір для самокруток і почав скручувати нову цигарку.

— Отже, все говорить про того клятого детектива, так?

— Так.

Джиммі закурив і якийсь час мовчав. Його погляд блукав натовпом.

— Ось що,— раптом сказав він.— Я зараз піду до нього. Трохи заспокою. Нам просто треба, щоб він там побув ще трохи. Ти зі мною?

Він простягнув руку, і Флік усміхнено взяла її. Вони пішли геть.

Страйк дав їм трохи фори, потім скинув маску і стару сіру кофту і надягнув окуляри, які приберіг для такої нагоди. А тоді пішов слідом, жбурнувши маску і кофту на одну купу з їхніми плакатами.

Темп, у якому рухався Джиммі, відрізнявся від розслабленої ходи маршу. Що кілька кроків Флік доводилося біжка наздоганяти його, а Страйк скреготів зубами, коли нерви у запаленій шкірі кукси терлися об протез, а перенавантажені м'язи стегна голосно протестували.

Він сильно пітнів, хода ставала чимдалі менш природною. На нього дивилися перехожі. Тягнучи за собою протез, Страйк бачив їхню цікавість і жалість. Він знав, що мав робити свої терапевтичні вправи, що не можна було їсти стільки смаженої картоплі, що в ідеальному світі сьогодні треба було влаштувати собі вихідний і відпочити без протеза і з льодом на куксі. Він кульгав далі, не слухаючи організм, який молив зупинитися; відстань між ним і Джиммі з Флік збільшувалася, компенсаторні рухи, які він робив верхньою половиною тіла, ставали гротескними. Страйк подумки молився, щоб Джиммі чи Флік не надумали озирнутися, бо зберегти інкогніто, отак кульгаючи, він би ніяк не зміг. Пара вже зникла в цегляній коробці станції «Боу», а Страйк задихався і пітнів на тому боці вулиці.

Коли він ступив з тротуару, страшний біль прошив задню частину правого стегна — ніби у м'яз устромили ножа. Нога підігнулася, і Страйк упав, обідравши об асфальт руку, ударившись стегном, плечем і головою об проїжджу частину. Десь поблизу злякано зойкнула жінка. Люди, мабуть, подумали, що він п'яний. Так раніше бувало, коли він падав. Принижений, злий, зболений, Страйк заповз назад на тротуар, витягаючи праву ногу з-під машин. Знервована молода жінка підійшла запропонувати йому допомогу. Страйк гримнув на неї. Стало соромно.

— Пробачте,— прохрипів він, але вона вже пішла слідом за двома подругами.

Вчепившись руками в огорожу тротуару, Страйк підняв себе і сів, опершись спиною на метал, пітний, закривавлений. Навряд чи вдасться встати без сторонньої допомоги. Помацавши задню частину кукси, він виявив яйцеподібний набряк і зі стогоном зрозумів, що, вочевидь, пошкодив сухожилок. Біль був такий гострий, що аж нудило.

Страйк дістав мобільний. Екран потріскався — Страйк упав на свій телефон.

— Пішло. Воно. Все,— пробурмотів він, заплющив очі та притиснув потилицю до холодного металу.

Кілька хвилин він сидів нерухомо. Ніхто не займав його — люди обходили його, маючи за п'яницю чи волоцюгу, а Страйк подумки перебирав нечисленні варіанти дій. Кінець кінцем, відчуваючи себе загнаним у глухий кут, він розплющив очі, витер обличчя рукою і набрав номер Лорелеї.

...страждаючи й нудячись у мороці такого шлюбу...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Озираючись назад, Робін розуміла, що святкування річниці було приречене ще до початку — ще у крипті Палати громад, де вона відхилила прохання Страйка постежити за Джиммі.

Намагаючись відкинути докори сумління, вона розповіла про це прохання Метью, який забрав її після роботи. Уже напружений, бо їздити у п'ятницю ввечері на «лендрровері» (якого Метью не любив) — справа вимоглива, Метью пішов у атаку та спитав, чого це їй соромно після всієї рабської праці, якої Страйк від неї вимагав протягом двох років. Він почав говорити про Страйка таке, що Робін не могла не стати на захист шефа. Минула година, протягом якої вони сварилися через її роботу, аж тут Метью помітив, що на пальці в Робін немає ані обручки, ані заручної каблучки, і вказав на її руку. Робін завжди знімала обручку, граючи роль незаміжньої Венеції Галл, і зовсім забула, що не встигне забрати їх з Олбері-стріт перед виїздом до готелю.

— У нас, чорт забирай, річниця, а ти взяла й забула обручку? — закричав на неї Метью.

За півтори години вони зупинилися біля готелю з золотою цегли. Усміхнений чоловік в уніформі відчинив двері перед Робін. Її «дякую» вийшло майже нечутним через твердий злий клубок у горлянці.

Під час вечері у мішленівському ресторані пара майже не розмовляла. Робін, яка їла все одно що пінопласт із пилом, роззирнулася на інші столики. Вони з Метью були тут наймолодшою парою. Цікаво, всі ці подружжя навколо переживали колись такі кризи у своєму шлюбі?

Спали, влігшись одне до одного спиною.

У суботу Робін прокинулася з чітким розумінням того, що кожна мить у цьому готелі, кожен крок по цій доглянутій території з лавандовим полем, японським садом, фруктовим садочком і органічним городом коштує їм чималих грошей. Метью, мабуть, подумав так само, бо за сніданком пішов на примирення. І все одно розмова повнилася загрозами і щоразу заходила на небезпечну територію, з якої обидва поспішно відступали. У скроню Робін від перенапруження стукав біль,

але вона не хотіла просити в персоналу знеболювальне, бо будь-який знак невдоволення спровокує нову сварку. Як би воно було — мати весілля і медовий місяць, про які можна згадувати безпечно? Врешті-решт під час прогулянки вони почали говорити про роботу Метью.

Наступної суботи його фірма влаштовує благодійну гру в крикет з іншою фірмою. Метью, який у крикет грав так само добре, як і в регбі, дуже чекав на це. Робін слухала, як він вихваляється власною майстерністю і ганить криві подачі Тома; коли треба було — сміялася й погоджувалася; і водночас якась заледеніла, нещасна частина її «я» все думала: а що там у Боу, чи пішов Страйк на марш, чи дізнався щось корисне про Джиммі. Ця частина не могла збагнути, як Робін узагалі зійшлася з цим самозакоханим, бундючним чоловіком поруч, віддалено схожим на красивого хлопця, якого вона колись кохала.

Тієї ночі вперше за весь час Робін займалася з Метью сексом лише тому, що її лякав скандал, який вибухне через відмову. В них річниця, без сексу ніяк — це ніби штамп від нотаріуса, і радості десь так само. Метью кінчив, у Робін полилися з очей сльози, а її холодне і нещасне «я» у глибині слухняного тіла не розуміло, як це він не відчуває, що вона нещасна (але ж вона сама так старається нічого не показувати), і як може думати, ніби оце — вдалий шлюб.

Коли Метью відкотився з неї і сказав усе, що треба було, Робін затулила мокрі очі рукою. Уперше вона сказала «Я теж тебе кохаю», точно, безсумнівно знаючи, що бреше.

Коли Метью заснув, Робін дуже обережно намацала в темряві телефон, який лежав на тумбочці, й переглянула повідомлення. Від Страйка нічого не було. Вона погуглила фото з маршу в Боу і, здається, впізнала в натовпі високого чоловіка зі знайомим кучерявим волоссям і в масці Гая Фокса. Робін поклала мобільний назад на столик екраном униз, щоб не світив, і заплющила очі.

...її некеровані, дикі напади пристрасті — і вона чекала, що я відповім взаємністю...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Страйк повернувся до своїх двох кімнат на горищі на Денмарк-стріт за шість днів, рано-вранці у п'ятницю. Спираючись на милиці (протез він поклав у наплічник, холошу штанів заколов), він робив таке обличчя, що перехожі утримувалися від співчутливих поглядів, поки Страйк кульгав до будинку номер двадцять чотири.

До лікаря він не ходив. Лорелея подзвонила в найближчу лікарню, щойно їй і таксистові (якому вона щедро заплатила) вдалося підняти Страйка до її квартири, але терапевт попросив Страйка прийти до приймальні для огляду.

— Мені до вас на одній ніжці стрибати, чи що? То підколінний сухожилок, я його навіть намацую,— огризнувся Страйк по телефону.— Знаю я, що робити: відпочинок, лід, уся ота фігня. Я це вже робив.

Довелося порушити правило «не ночувати в жінки двох ночей поспіль»: у квартирі Лорелеї він пробув чотири дні та п'ять ночей. Тепер Страйк про це жалкував, але що йому лишалося? Він опинився — словами Чизвелла — «a fronte praecipitium, a tergo lupi». Вони з Лорелеєю домовлялися повечеряти в суботу. Страйк вирішив сказати їй правду, а не відбріхуватися, і довелося прийняти і її допомогу. Тепер він жалкував, що не подзвонив своїм давнім друзям, Нікові й Ільзі, чи навіть Шпенику, але запізно. Біда вже сталася.

Знаття того, що він неправий і невдячний, аж ніяк не покращувало настрою Страйка, коли він дерся вгору сходами з важким наплічником. Попри той факт, що місцями перебування у квартирі Лорелеї було надзвичайно приємне, все спаскудили події вчорашнього вечора — і провина лежала винятково на ньому самому. Страйк дозволив цьому статися — речі, від якої він відкараскувався, відколи розійшовся з Шарлоттою; а все через те, що розслабився, почав приймати горнятка з чаєм, домашню їжу і всю оту ніжність — і кінець кінцем учора ввечері Лорелея прошепотіла в темряві, сховавши лице на його голих грудях: «Я тебе кохаю».

Кривлячись від зусилля, якого вимагало балансування на милицях, Страйк відчинив двері квартири й майже упав усередину. Лягнувши дверима, кинув наплічник, рушив до маленького крісла поруч з пластиковим столом у крихітній кухні-вітальні, впав у нього і пожбурих милиці геть. Що за полегшення опинитися вдома, на самоті — навіть попри те, як важко давати раду нозі в такому стані! Треба було повернутися раніше, але Страйк був не в змозі стежити за людьми і загалом хворий, тож простіше було лишитися у зручному кріслі, покласти куксу на великий квадратний пуф і писати інструкції Робін і Барклею, поки Лорелея приносить питво та їжу.

Страйк закурив і пригадав усіх жінок, з якими був, відколи пішов від Шарлотти. Перша — К'яра Портер, чарівна дівчина на одну ніч; ніхто ні про що не жалкував. За кілька тижнів, коли Страйк розкрив справу Лендрі та про нього писали всі газети, К'яра йому подзвонила. В очах моделі він з розваги на одну ніч перетворився на потенційного бойфренда, бо став знаменитим, але Страйк відхилив запрошення на нові побачення. Подруга, якій кортить з ним фотографуватися, — не те, що треба на його роботі.

Далі була Ніна з видавництва — її допомогою Страйк скористався, щоб добути інформацію в тодішній справі. Вона йому подобалася, але (як він тепер розумів) недостатньо для того, щоб повестися з нею обачніше. Він образив Ніну, і хоч не пишався цим, ночей недосипати від того не почав.

Елін була інша — вродлива і, що важливо, зручна, тож поруч з нею Страйк затримався. Вона якраз розлучалася з багатим чоловіком і так само потребувала обережності й розмежованості, як і сам Страйк. Вони протрималися кілька місяців, а тоді Страйк облив її вином і вийшов з ресторану просто посеред вечері. Потім він дзвонив їй і вибачався, але Елін покинула його, не давши закінчити речення. Зважаючи на те, як він її принизив у «Ла Гавроші», й на вартість хімчистки, Страйк вирішив, що негречно буде заявити у відповідь, що він якраз збирався сказати те саме.

Після Елін була Коко, про яку і згадувати не хотілося, а тепер — Лорелея. Вона подобалася Страйкові більше, ніж будь-яка з попередніх жінок, і йому шкода було, що саме вона сказала «я тебе кохаю».

Два роки тому Страйк дав собі обіцянку — а він рідко щось обіцяв, бо вважав, що обіцянок слід дотримуватися. Жодній жінці, крім

Шарлотти, він не освідчувався в коханні, й жодній не освідчиться — якщо тільки не буде цілковито (наскільки це можливо) певний, що хоче прожити з нею життя. Сказати такі слова за менш серйозних обставин після всього, через що вони пройшли з Шарлоттою, стане просто блюзнірством. Тільки коханням можна було виправдати хаос їхнього спільного життя чи те, скільки разів Страйк поновлював ті стосунки, знаючи у глибині душі, що нічого не вийде. Для Страйка кохання було горем і болем, яких прагнеш, які приймаєш, які терпиш. Воно не жило у спальні Лорелеї з дівчатами в ковбойському вбранні на фіранках.

Тож він нічого не відповів на її вимовлене пошепки освідчення, а коли Лорелея спитала, чи він її чув, Страйк сказав: «Так, чув».

Він потягнувся по цигарки. «Так, чув». Ну, це було принаймні чесно. Зі слухом у Страйка все добре. Після того запанувала досить-таки довга мовчанка, а тоді Лорелея встала з ліжка, пішла до ванної і пробула там півгодини. Страйк вирішив, що вона там плакала — бо Лорелея була з тих, хто плаче нишком, нечутно. Він лежав у ліжку і намагався придумати для неї слова водночас і щирі, і добрі, але розумів, що згодиться тільки «я тебе кохаю». А факт був у тому, що Страйк її не кохав і не збирався брехати.

Коли Лорелея повернулася в ліжку, Страйк потягнувся до неї. Вона дозволила погладити собі плече, а тоді сказала, що втомилася і хоче спати.

«І що мені було в біса робити?» — спитав Страйк в уявної інквізиторки, дуже схожої на його сестру Люсі.

«Можна було відмовитися від чаю і мінетів», — негайно відповіла та, а Страйк, у якого страшенно боліла кукса, послав її к бісовій матері.

Задзвонив мобільний. Потрощений екран Страйк заклеїв скотчем, і крізь цей кривий панцир проступив незнайомий номер.

— Страйк.

— Привіт, Страйку, це Калпепер.

Домінік Калпепер працював у газеті «Ньюс оф зе ворлд», поки останню на закрили, і раніше кілька разів наймав Страйка. Приязні між ними ніколи не було, але остаточно ворожими стосунки стали після того, як Страйк відмовився надати Калпеперу інформацію про дві останні справи з убивств. Тепер Калпепер працював на «Сан» і разом з когортою інших журналістів радо копирсався в особистому житті Страйка після справи Шеклвелльського різника.



— Хотів спитати, чи ти візьмешся за роботу для нас,— сказав Калпепер.

«Оце так нахабство!»

— Що за справа?

— Треба розкопати бруд на одного міністра.

— Котрого?

— Скажу, як погодишся.

— Я зараз досить-таки завантажений. Якого плану бруд треба розкопати?

— Ти нам якраз і потрібен для того, щоб це дізнатися.

— Звідки ти знаєш, що там узагалі щось є?

— З надійних джерел,— відповів Калпепер.

— І нащо тобі я, якщо є надійні джерела?

— Він не готовий говорити. Просто натякнув, що є багато цікавого. Дуже багато.

— Вибач, Калпепере, але не можу,— сказав Страйк.— Повно роботи.

— Точно? Страйку, ми добре платимо.

— Я наразі не бідую,— відповів детектив і підпалив другу цигарку від кінчика першої.

— Ще б пак! Пощастило тобі, чорт забирай,— сказав на це Калпепер.— Добре, доведеться найняти Патерсона. Знаєш його?

— Колишній полісмен? Кілька разів перетиналися,— відповів Страйк.

Дзвінок завершився нещирими добрими побажаннями з обох боків і залишив Страйка з неприємним передчуттям. Він погуглив ім'я Калпепера і знайшов його під статтею про «Рівне ігрове поле» двотижневої давності.

Звісно, існувала можливість, що «Сан» планує викрити якогось іншого міністра за наругу над смаками й мораллю громадськості, але той факт, що Калпепер нещодавно наблизився до Вінків, виразно підтверджував підозри Робін: що Ґерайнт зливає інформацію в «Сан»; а отже, Патерсон скоро почне збирати дані на Чизвелла.

Цікаво, чи в курсі Калпепер, що Страйк уже працює на Чизвелла? Може, він дзвонив з метою заскочити Страйка зненацька і витягнути з нього щось? Навряд чи. Журналіст не такий дурень, щоб сказати Страйкові, кого збирається найняти, якщо вже знає, що гой уже працює

на Чизвелла.

Страйк знав репутацію Міка Патерсона: за минулий рік їх двічі наймали різні половини пар у процесі розлучення. В минулому офіцер Лондонської поліції, який «рано вийшов на пенсію», Патерсон мав передчасно сиве волосся й обличчя сердитого мопса. Людина не надто приємна (за словами Ерика Вордла), Патерсон, однак, мав репутацію чоловіка, який уміє «приносити результат».

«Звісно, вибивати з людей памороки на новій роботі в нього не вийде,— додав Вордл,— тож мінус один корисний інструмент у його арсеналі».

Страйк не дуже тішився з того факту, що скоро до справи стане Патерсон. Знову взявши мобільний, він відзначив, що за останні дванадцять годин не було новин ні від Робін, ні від Барклея. Всього тільки вчора він мусив переконувати Чизвелла, який подзвонив із сумнівами щодо професіоналізму Робін, бо від неї досі немає результатів.

Розчарований нездібністю і своєю, і своїх працівників, Страйк відіслав Робін і Барклею одне і те саме повідомлення:

*«Сан» намагається найняти мене збирати бруд на Чизвелла. Якнайшвидше щось дізнайтеся. Мені НЕГАЙНО потрібні нові дані.*

Підтягнувши до себе милиці, Страйк піднявся, зазирнув у холодильник і буфет і виявив, що на наступні чотири прийоми їжі має тільки консервований суп, а отже, треба вийти в супермаркет. Виливши в раковину прокисле молоко, він запарив собі горнятко чорного чаю і повернувся за стіл, де закурив і без жодного задоволення почав обмірковувати вправи для підколінного сухожилка.

Телефон знову задзвонив. Побачивши, що це Люсі, Страйк відправив дзвінок на автовідповідач. Зараз тільки новин з життя батьківського комітету бракує.

За кілька хвилин, коли Страйк був у вбиральні, Люсі подзвонила знову. Він зі спущеними штанами пристрибав до кухні, сподіваючись, що то Робін або Барклея. Вдруге побачивши номер сестри, Страйк вилаявся і просто повернувся до ванної.

З третього дзвінка стало зрозуміло, що Люсі не вгамується. Грюкнувши об стіл бляшанкою супу, яку якраз відкупорював, Страйк

схопив телефон.

— Люсі, я зайнятий, що таке? — кракнув він.

— Це Барклей.

— А, дуже вчасно. Є новини?

— Дещо про пташку Джиммі, якщо треба. Флік.

— Треба все,— відповів Страйк.— Чого раніше не повідомив?

— Десять хвилин як дізнався,— незворушно відповів Барклей.—

Щойно почув, як вона розмовляє з Джиммі на кухні. Вона цупить гроші зі своєї роботи.

— Що за робота?

— Не казали. Біда тут така, що Джиммі вона не настільки потрібна, як я бачу. Не думаю, що він плакатиме, якщо її посадять.

У Страйка у вусі щось забікало. Ще хтось намагався з ним зв'язатися. Глянувши на екран, він побачив, що то знову Люсі.

— Я тобі ще скажу, що з нього витягнув,— провадив Барклей.— Учора ввечері він накурився і заявив мені, що знає одного міністра, у якого руки в крові.

Біп. Біп. Біп.

— Страйку? Ти там?

— Так, я тут.

Історії Біллі Страйк Барклеєві не розповідав.

— Барклею, що саме Джиммі сказав?

— Та галдикав щось про уряд, про торі, що вони там усі покидьки. А тоді взяв і ляпнув «ще й убивці». Я йому: ти про що? А він мені: «знаю одного, в якого руки в крові. В дитячій».

Біп. Біп. Біп.

— Май на увазі, що цей «ОПІР» — то повні психи. Може, він мав на увазі скорочення субсидій, їм воно все одно що вбивство.

Хоч я тобі скажу, Страйку, що сам не дуже схвалюю Чизвеллову політику.

— Біллі не з'являвся? То брат Джиммі.

— Не. І ніхто про нього й словом не обмовився.

Біп. Біп. Біп.

— Є підозри, що Джиммі виїжджав до Оксфордширу?

— На моїй вахті нічого такого не було.

Біп. Біп. Біп.

— Гарзд,— мовив Страйк.— Копай далі. Як щось добудеш —

кажи.

Він повісив слухавку, тицьнув пальцем в екран і перемкнувся на Люсі.

— Привіт, Люсі,— нетерпляче сказав він.— Я тут трохи зайнятий, чим...

Та коли вона почала говорити, обличчя Страйка застигло. Люсі ще задихано розповідала, навіщо дзвонить, а він уже намацував ключі й хапався за милиці.

Ми спробуємо — і, може, вийде забрати в тебе владу завдавати шкоди.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Запит на новини від Страйка Робін прочитала за десять дев'ять, коли зайшла до коридору, де містилися кабінети Іззі й Вінна. Їй гак кортіло прочитати повідомлення від нього, що Робін улякла просто посеред безлюдного коридору.

— От чорт,— пробурчала вона, дізнавшись, що «Сан» щільно цікавиться Чизвеллом. Притулившись до стіни коридору з його округлими опорами (всі дубові двері були міцно зачинені), вона збирала хоробрість, щоб подзвонити Страйкові.

Відколи вона відмовилася стежити за Джиммі, вони ще не розмовляли. Коли Робін подзвонила Страйкові в понеділок, щоб вибачитися особисто, на дзвінок відповіла Лорелея.

— О, привіт, Робін, це я!

Жахливо було те, що Лорелея викликала симпатію. З причин, які Робін не бажала аналізувати, вона б воліла, щоб Лорелея була неприємною людиною.

— Вибач, він у душі! Цілі вихідні в мене, пошкодив коліно під час стеження. Подробиць не казав, але ти, мабуть, у курсі! Подзвонив мені просто з вулиці, це жах — не міг навіть підвестися. Я викликала таксі, поїхала по нього, потім ще таксист за гроші допомагав мені підняти Корма нагору. Протез він причепити не може, ходить з милицями...

— Просто перекажи, що я хотіла дізнатися, як справи,— мовила Робін, у якої аж похололо в животі.— Нічого важливого.

Потім Робін кілька разів подумки переграла ту розмову. Тон, яким Лорелея говорила про Страйка, був тоном власниці. Саме їй Страйк подзвонив, ускочивши в халепу («А кому ще дзвонити? Тобі, в Оксфордшир?»), саме з Лорелесю провів цілі вихідні («Це його дівчина, як інакше?»), саме Лорелея доглядала за ним і, мабуть, разом з ним лаяла Робін, бо якби не її відмова, травми не було б.

А тепер треба подзвонити Страйкові та сказати, що за п'ять днів вона не дізналася нічого корисного. Кабінет Вінна, який стояв

відчинений два тижні тому, коли Робін почала тут працювати, тепер зачинявся на замок щоразу, як Герайнт і Аамір виходили. Робін була впевнена, що це ініціатива Ааміра, який почав підозрювати Робін після історії з браслетом і після того, як Рафаель голосно її покликав у той час, як Робін підслуховувала розмову Ааміра по телефону.

— Пошта.

Робін рвучко розвернулася. До неї наближався візок, який штовхав приязний на вигляд сивань.

— Якщо є щось для Чизвелла і Вінн, я візьму. У нас зустріч,— почула власний голос Робін. Листоноша передав їй стос листів і коробку з целофановим віконцем, крізь яке Робін побачила дуже реалістичний пластиковий людський зародок. Підпис проголошував: «Закон дозволяє мене убити».

— Боже, який жах,— сказала Робін.

Листоноша пирхнув.

— Вони ще не таке отримують,— заспокійливо мовив він.— Пам'ятаєте, в новинах розповідали про білий порошок? Казали, що то сибірська виразка. Ото було ой-йой! А ще я одного разу приніс лайно в коробці. Так загорнули, що й не смерділо. Дитина для Вінн, а не для Чизвелла. Вона за «право вибору», тобто за аборти... Як вам, подобається тут? — поцікавився листоноша, явно налаштований потеревенити.

— Дуже,— відповіла Робін, увагу якої привернув один з конвертів, які вона так нерозсудливо схопила.— Вибачте.

Відвернувшись від кабінету Іззі, вона пройшла повз листоношу і за п'ять хвилин вийшла в кав'ярню на терасі, під якою протікала Темза. Від річки терасу відділяла невисока цегляна стіна з чорними чавунними ліхтарями. Праворуч і ліворуч виднілися відповідно Вестмінстерський і Ламбетський мости; перший було пофарбовано зеленим, як сидіння в Палаті громад, другий — ясно-червоним, як сидіння в Палаті лордів. На тому березі підносився білий фасад Ради Великого Лондона, а між ним і палацом котила свої хвилі широка Темза; масляниста вода сірувато виблискувала, ховаючи каламутні глибини.

Сівши подалі від ранкових відвідувачів з кавою, Робін роздивилася один з листів до Герайнта Вінна, які так імпульсивно взяла в листоноші. На звороті конверта тремким почерком ретельно вивели ім'я та адресу: «Сер Кевін Роджерс, Елмз, 16, Флітвуд, Кент», а Робін завдяки

старанному вивченню всього, пов'язаного з благодійним фондом Віннів, знала, що підстаркуватий сер Кевін, який здобув срібло в бігу з бар'єрами на Олімпійських іграх 1956 року, є одним з управителів «Рівного ігрового поля».

«Що,— подумала Робін,— може хотіти написати людина в наш час, коли є настільки швидші та зручніші телефони й електронна пошта?»

Скориставшись мобільним, вона знайшла номер сера Кевіна і леді Роджерс за погрібною адресою і вирішила, що вони досить старі, щоб досі користуватися стаціонарним зв'язком. Підтримавши бойовий дух ковтком кави, Робін відписала Страйкові:

*Розробляю зачіпку, подзвоню, щойно зможу.*

Тоді вона ввімкнула на мобільному приховання номера, взяла ручку і записник, у який занесла номер сера Кевіна, і набрала його.

За три сигнали слухавку взяла літня жінка. Робін заговорила з удаваним валлійським акцентом (мабуть, дуже фальшивим):

— Чи я можу поговорити з сером Кевіном?

— Це Делла?

— Сер Кевін удома? — трохи гучніше спитала Робін. Вона сподівалася, що не доведеться отак брати і прикидатися міністеркою.

— Кевіне! — гукнула літня пані.— Кевіне, це Делла!

Почулося човгання; Робін чомусь уявила картаті капці.

— Алло?

— Кевіне, Герайнт щойно отримав вашого листа,— сказала Робін і скривилася, бо її вимова коливалася десь між Кардиффом і Пакистаном.

— Даруй, Делло, що ти кажеш? — слабким голосом спитав дід.

Він, вочевидь, недочував, і це було водночас і зручно, і не дуже. Робін заговорила гучніше, вимовляючи слова якомога чіткіше. Сер Кевін зрозумів її з третьої спроби.

— Я казав Герайнту, що звільнюся, якщо він негайно не вживе заходів,— нещасним голосом мовив він.— Ти — наша давня подруга, Делло, і справа була — і є — гідна, але я мушу думати про своє власне становище. Я його попереджав.

— Але чому, Кевіне? — спитала Робін і підняла ручку.

— Він тобі не показував мого листа?

— Ні,— чесно відповіла Робін, тримаючи ручку наготові.

— О Боже,— зітхнув сер Кевін.— Ну, по-перше... невраховані двадцять п'ять тисяч фунтів — це серйозна справа.

— Що ще? — спитала Робін, швидко записуючи.

— Га?

— Ви сказали «по-перше». Що ще вас непокоїть?

Фоном Робін чула голос жінки, яка першою взяла слухавку. Гі тон був роздратований.

— Делло, я б краще не говорив про це по телефону,— ніби знітився сер Кевін.

— Це дуже сумно,— мовила Робін, намагаючись додати голосу солодкозвучної величі, притаманної Деллі Вінн.— Я сподівалася, що ви принаймні скажете мені, в чому справа, Кевіне.

— Ну, ще є ця історія з Мо Фарою...

— З Мо Фарою? — щиро здивувалася Робін.

— Ти не знала? — спитав сер Кевін.— Боже. О Боже...

Робін почула кроки, а тоді у слухавку знову заговорила жінка — спершу притишено, тоді чітко.

— Дай я з нею поговорю... Кевіне, віддай телефон... Слухай, Делло, Кевін страшенно засмучений через усі ці речі. Він так і думав, що ти нічого не знаєш, і виявився правий. Люди не хочуть тебе турбувати,— сказала вона, і з тону було зрозуміло, що жінка вважає таку запобігливість недоречною,— але суть справи в тому... ні, Кевіне, вона мусить знати!.. Ґерайнт надавав обіцянок, яких не може виконати. Дітям-інвалідам і їхнім рідним пообіцяли Девіда Бекхема, Мо Фару і ще не знаю кого. Це все вийде назовні, Делло, бо Комісія з благодійних організацій вже звернула увагу, а я не хочу, щоб ім'я Кевіна поливали брудом. Він людина з совістю і багато зробив. Він уже кілька місяців закликає Ґерайнта навести лад у рахунках, а тепер ще Елспет... ні, Кевіне, ні, я просто кажу їй... словом, справи можуть піти дуже кепсько, Делло. До поліції і преси воно, може, і не дійде, але вибач, я маю думати про здоров'я Кевіна.

— А з Елспет що за історія? — спитала Робін, швидко занотовуючи почуте.

Сер Кевін щось сказав.

— По телефону я про це не говоритиму,— твердо заявила леді Роджерс.— Спитай саму Елспет.

Знову човгання, і знову слухавку взяв сер Кевін. Його голос звучав мало не слізною.

— Делло, ти знаєш, як я тебе поважаю. Мені так шкода, що все так



складається.

— Так,— мовила Робін,— ну, доведеться тепер дзвонити Елспет.

— Що ти кажеш?

— Я — подзвоню — Елспет.

— О Боже,— озвався сер Кевін.— Сподіваюся, там нічого поганого.

Робін мало не наважилася спитати номер Елспет, але передумала. Делла напевно його має.

— Шкода, що ви не кажете, що там за історія в Елспет,— мовила вона, тримаючи ручку над записником.

— Я б не хотів,— захникав сер Кевін.— Такі чутки можуть завдати великої шкоди репутації...

Слухавку знову взяла леді Роджерс.

— Нам нічого додати. Вся ця історія дуже важко дається Кевіну, суцільний стрес. Вибач, Делло, але це наше останнє слово. Бувай.

Робін відклала мобільний і роззирнулася — чи ніхто на неї не дивиться? Потім знову взяла телефон і погортала перелік управителів «Рівного ігрового поля». Серед них знайшлася доктор Елспет Кертіс-Лейсі, але на сайті фонду її особистого номеру не було, і пошук у довідниках нічого не дав.

Робін подзвонила Страйкові, але її одразу перекинуло на автовідповідач. Почекавши кілька хвилин, вона спробувала ще раз. Те саме. По третій невдалій спробі Робін написала йому повідомлення:

*Є нове про ГВ. Подзвони.*

Волога тінь, що лежала на терасі, коли Робін тільки прийшла, невблаганно відповзала. Тепле сонце торкнулося столика Робін, яка сьорбала каву й чекала на дзвінок від Страйка. Нарешті телефон завібрував: повідомлення. Серце тьохнуло,

Робін схопила мобільний — але це був усього-на-всього Метью.

*Не хочеш випити з Томом і Сарою після роботи?*

Робін втупилася у повідомлення з утомою та острахом. Завтра той благодійний крикет, на який так чекає Метью. Зустріч з Томом і Сарою означає балачки про ту гру. Робін легко уявила їхній квартет у барі:

Сара, як завжди, фліртуватиме з Метью, Том чимдалі незграбніше й сердитіше відбиватиметься від кпинів Метью щодо його кривої подачі, а Робін (останнім часом так траплялося дедалі частіше) прикидатиметься зацікавленою і задоволеною — така плата за те, щоб Метью не скандалив, що їй нудно, що вона зверхньо ставиться до компанії чи що вона (таке звучало під час найстрашніших сварок) жалкує, що не випиває зі Страйком замість них. Робін утішила себе думкою про те, що вони принаймні не сидітимуть допізна і Метью не нап'ється, бо він до всіх спортивних подій ставиться дуже серйозно і хотітиме виспатися. Тож вона написала відповідь:

*ОК, де?*

Після чого знову почала чекати на дзвінок від Страйка.

Минуло сорок хвилин, і Робін почала підозрювати, що Страйк десь у такому місці, звідки не може подзвонити. А отже, виникало питання: чи слід Робін поінформувати Чизвелла про свою знахідку? Страйк вирішить, що це занадто, чи скоріше розсердиться, якщо Робін не дасть Чизвеллу його козир — адже часу обмаль?

Ще трохи внутрішньої суперечки, і Робін набрала номер Іззі. Верхню половину її вікна вона бачила з того місця, де сиділа.

— Іззі, це я, Венеція. Дзвоню, бо не можу цього говорити при Рафаелі. Здається, в мене є дещо на Вінна для твого батька...

— О, чудово! — голосно озвалася Іззі, а фоном почувся голос Рафаеля:

— Це Венеція? Де вона?

Заклацала клавіатура.

— Венеціє, переглядаю щоденник... До одинадцятої він у міністерстві, тоді весь день на зустрічах. Подзвонити йому? Якщо поспішиш, він, мабуть, зможе прийняти тебе негайно.

Тож Робін закинула мобільний, записник і ручку в сумку, проковтнула залишки кави й помчала до міністерства культури, ЗМІ та спорту.

Коли Робін підійшла до скляної перегородки, Чизвелл ходив туди-сюди кабінетом, розмовляючи по телефону. Він поманив її всередину, вказав на невисокий шкіряний диван неподалік свого столу і продовжив розмову з кимсь, хто, вочевидь, викликав незадоволення міністра.

— Це був подарунок,— розбірливо говорив він у слухавку,— від мого старшого сина. Чисте золото, гравійований напис «Nec Aspera Terrent<sup>[10]</sup>». Щоб вас чорти взяли! — раптом заревів він, і Робін побачила, як юні розумники за перегородкою обертають голови в його бік.— Це латина! Перемкніть мене на людину, яка розмовляє англійською! Джаспер Чизвелл. Я — міністр культури. Я назвав вам дату... ні, не можете... в мене, чорт забирай, немає цілого дня...

З того, що Робін почула, вона зрозуміла, що Чизвелл загубив затискач для грошей, який має особисту цінність, і гадав, що це сталося в готелі, де вони з Кінварою відпочивали на її день народження. Також вона чула, що персонал не тільки не знайшов затискача, а ще й не виявляв достатньої поваги до Чизвелла, який ушанував їхній готель своєю присутністю.

— Нехай мені хтось передзвонить. Жодної користі,— буркнув Чизвелл, поклавши слухавку і дивлячись на Робін так, ніби забув, хто вона така. Важко дихаючи, він упав на диван навпроти.— Маю десять хвилин, тож хай це буде щось гідне.

— У мене є інформація про містера Вінна,— сказала Робін, дістаючи записник. Не чекаючи на відповідь, вона стисло виклала Чизвеллу почуте від сера Кевіна.

— ...і,— наостанок повідомила Робін за якісь півтори хвилини,— з боку містера Вінна можуть мати місце інші провинності, але цією інформацією, вірогідно, володіє доктор Елспет Кертис-Лейсі, чийого номера немає в публічному доступі. Ми все одно зможемо швидко з нею зв'язатися, але я подумала,— додала Робін не без остраху, бо Чизвелл мружив очі якимось незадоволено,— що слід повідомити вам усе негайно.

Якусь хвильку Чизвелл просто дивився на неї зі звично капризним виразом обличчя, а тоді ляснув себе по стегну, явно потішений.

— Ну й ну,— мовив він.— А він мені казав, що ви в нього найкраща. О так. Казав.

Витягнувши з кишені пом'ятий носовичок, Чизвелл обтер обличчя, яке спітніло під час телефонної розмови з нещасливим готелем.

— Ну й ну,— повторив він,— а день не такий уже й поганий виходить. Один за одним спотикаються... отже, Вінн — злодій, брехло і Хтозна хто ще?

— Ну,— сторожко відповіла Робін,— він не може дати звіт про

двадцять п'ять тисяч фунтів і, понад сумнів, пообіцяв те, чого не здатен виконати...

— Доктор Елспет Кертіс-Лейсі,— повторив Чизвелл, думаючи про своє.— Знайоме ім'я...

— Вона була членкинею міської ради Нортумберленду від ліберал-демократичної партії,— підказала Робін, яка це прочитала на сайті «Рівного ігрового поля».

— Знуцання з дітей,— раптом сказав Чизвелл.— Ось звідки я її знаю. Знуцання з дітей. Вона на цьому поведена, всюди воно їй ввижається. Так, серед лібдемів повно ненормальних. У них там збіговисько. Партія, по зав'язку повна психів.

Чизвелл зіп'явся на ноги, лишивши на чорній шкірі дивана трохи лупи, і, насупившись, почав ходити туди-сюди.

— Всі ці витівки у фонді рано чи пізно вийдуть на світло,— сказав він, луною повторюючи слова дружини сера Кевіна.— Але Боже мій... вони не захочуть, щоб про це хтось дізнався зараз, коли Делла по вуха в Параолімпійських іграх. Коли Вінн почує, що я в курсі, він запанікує. О так. Гадаю, це могло б його нейтралізувати... принаймні на якийсь час. Але якщо він ще й дітям щось робив...

— Цьому немає доказів,— сказала Робін.

— ...то таке його заткне назавжди,— знову заходив по кабінету Чизвелл.— Ну й ну. Тепер зрозуміло, чому Вінн хоче протягти своїх управителів на параолімпійський прийом наступного четверга, га? Хоче улестити, боїться, щоб не повтікали з тонучого корабля. Там буде принц Гаррі. Благодійники обожнюють членів королівської родини. Половина тільки через них цим і займається.

Чизвелл почухав сиву чуприну, продемонструвавши великі плями від поту під пахвами.

— Ось як ми вчинимо,— сказав він.— Додамо його управителів до переліку гостей, і ви теж приходьте. Заженете ту Кертіс-Лейсі у кут і спитаєте, що вона знає. Гаразд? Дванадцятого ввечері.

— Так,— відповіла Робін, записуючи.— Добре.

— А я тим часом натякну Вінну, що знаю, чиї грошики йому до рук липнуть.

Робін уже виходила, коли Чизвелл раптом гукнув:

— Ви роботу персонального асистента часом не шукаєте?

— Прошу?

— Пішли б на місце Іззі? Скільки вам платить той детектив? Я напевно зміг би стільки само. Мені потрібна людина з головою і характером.

— Я... мене все влаштовує, як є,— відповіла Робін.

Чизвелл рохнув.

— Гхрм-м. Ну, може, воно й на краще. Може, в мене буде для вас ще робота, як упораємося з Вінном і Найтом. Можете йти.

І він відвернувся, поклавши руку на телефон.

Вийшовши під сонце, Робін глянула на екран мобільного. Страйк так і не передзвонив, але Метью надіслав назву пабу в Мейфері, неподалік Сариної роботи. Втім, Робін тепер ставилася до цього вечора позитивніше, ніж перед розмовою з Чизвеллом. Простуючи в бік Палати громад, вона почала навіть мугикати пісню Боба Марлі.

«А він мені казав, що ви в нього найкраща. О так. Казав».

Я настільки самотній — навіть тепер. Ми тут витримуємо цю самоту удвох.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Була четверта ранку — сповнена безнадії година, коли безсонні, тремтячи, живуть у світі лункої тіні, й буття видається крихким і дивним. Страйк був задрімав, аж тут рвучко прокинувся на лікарняному стільці. Якусь мить він відчував тільки біль у всьому тілі й голод, що шарпав шлунок. А тоді побачив дев'ятирічного небожа Джека — той непорушно лежав на ліжку з гелевими подушечками на очах і трубкою в горлянці; тонші трубочки виходили з шиї та зап'ястка. Збоку з ліжка звисав пакет із сечею, й аж три крапельниці вливали свій уміст у тіло, таке маленьке і вразливе серед машин, що негучно гуділи серед замкненої тиші реанімації.

Десь за занавісками, які оточували Джекове ліжко, рипіли м'які туфлі медсестри. Страйка спершу не пускали ночувати тут на стільці, але статус знаменитості (хай і дрібної) плюс власна інвалідність зіграли йому на руку. Милиці стояли оперті на тумбочку. В палаті було спекотно, як зазвичай буває у шпиталях. Коли Страйкові відірвало ногу, він багато тижнів провів на отаких залізних лікарняних ліжках. Запах переносив назад у часи болю і жорстокого звикання до нового життя, коли все доводилося перелаштовувати до світу повсюдних перешкод, понижень і поневірянь.

Зашурхотіла занавіска, і зайшла медсестра, незворушна і практична у своєму однострої. Побачивши, що Страйк не спить, вона коротко й професійно усміхнулася до нього, тоді зняла з Джекового ліжка планшет і заходила записувати покази з приладів, що стежили на кров'яним тиском і рівнем кисню. Закінчивши, вона пошепки спитала:

— Хочете чаю?

— Як він? — спитав Страйк, навіть не намагаючись приховати благання у голосі. — Які перспективи?

— Його стан стабільний. Немає причин хвилюватися. Все так, як має бути на цій стадії. Чаю?

— Так, було б чудово. Дуже дякую.

Коли за медсестрою зімкнулася занавіска, Страйк відчув, що сечовий міхур переповнений. Жалкуючи, що не попросив її подати милиці, Страйк підняв себе, тримаючись за спинку стільця, пострибав до стіни, взяв милиці й на них видибав з-за занавіски і рушив до яскравого прямокутника в кінці темної палати.

Помочившись у пісуар під синім світлом (щоб наркомани не бачили, де вена), Страйк пішов до приймальні, де вчора вдень сидів і чекав, поки Джека вивезуть з операційної. Компанію йому склав батько одного з Джекових друзів, у якого той мав ночувати, аж тут у нього луснув апендикс. Чоловік рішучо налаштувався не кидати Страйка на самоті, поки «небезпека для малого не минеться», і весь час, поки Джек лишався в операційній, знервовано просторікував про «вік, у якому вони швидко оговтуються», про «міцного малого паразита» і про те, як «пощастило, що від школи до нас п'ять хвилин», а ще — раз у раз — про Люсі та Грега, які «розпсихуються». Страйк мовчав і ледве чув ту балачку, готувався до найгіршого і що півгодини писав Люсі повідомлення, звітуючи про поточну ситуацію.

*Ще в операційній.*

*Новин поки що немає.*

Нарешті прийшов хірург і повідомив, що Джек, якого довелося реанімувати по прибутті до шпиталю, витримав операцію, мав «важкий сепсис» і скоро буде переведений до палати інтенсивної терапії.

— Я приведу його друзів! — зрадів приятель Грега і Люсі.— Хай його підтримають, принесуть картки з покемонами...

— Він до цього не готовий,— суворо відповів хірург.— Він спатиме під апаратом штучного дихання ще принаймні добу. Ви — найближчий родич?

— Ні, я,— хрипко мовив Страйк, у якого аж пересохло в горлянці. — Я — його дядько. Батьки поїхали до Рима на річницю весілля, зараз намагаються вилетіти назад.

— А, зрозумів. Ну, небезпека ще не повністю минула, але операція успішна. Ми вичистили черевну порожнину і поставили дренаж. Скоро його привезуть.

— Я ж казав! — крізь сльози заусміхався до Страйка приятель Грега і Люсі,— казав, що малі в цьому віці швидко оговтуються!

— Так,— озвався той.— Слід повідомити Люсі.

Але в метушні й паніці перелякані Джекові батьки приїхали до аеропорту і виявили, що Люсі загубила паспорт десь по дорозі з готелю. У безплідному відчаї Люсі та Грег повернулися по власних слідах, намагаючись пояснити проблему всім — готельному персоналу, поліції, посольству Британії — і врешті-решт не встигли на останній вечірній рейс.

Десять по четвертій, і приймальня, на щастя, порожня. Страйк увімкнув мобільний, який у палаті тримав вимкненим, і побачив з десяток пропущених від Робін і один від Лорелеї. Проігнорувавши їх, він написав повідомлення Люсі, яка точно не спить у готельній кімнаті в Римі (куди таксист привіз їй знайдений паспорт). Люсі благала надіслати їй фото Джека, як того вивезуть з операційної.

Страйк збрехав, що фото не завантажується. Після всього пережитого за день Люсі не треба бачити, як син під апаратом штучного дихання і з подушечками на очах тоне в лікарняному ліжку.

Він надрукував:

*Усе наче добре. Досі під снадійним, але медсестра заспокоює.*

Натиснув «відіслати», зачекав. Як він і думав, Люсі відповіла за дві хвилини.

*Ти, мабуть, дуже втомився. Тобі надали ліжко?*

Страйк відповів:

*Ні, я сиджу поруч з ним. Буду тут, поки ти не прилетиш. Спробуй поспати і не хвилюватися. Цьом*

Страйк вимкнув мобільний, підвівся на одній нозі, оперся на милиці й повернувся до палати.

На нього чекав чай — слабкий і блідий, у стилі Деніз, але Страйк висипав у чашку два пакетики цукру і випив за два ковтки, поглядаючи то на Джека, то на машини, що наглядали за його станом. Ніколи раніше він не дивився на малого так уважно. Власне, він узагалі мав з Джеком мало спільного, хоча той постійно малював для нього картинки, а Люсі



передавала.

— Ти — його герой,— кілька разів казала вона Страйкові.— Він хоче стати солдатом.

Але Страйк уникав родинних зібрань — почасти через антипатію до Джекового батька, Грега, почасти через бажання Люсі повернути брата до традиційнішого способу життя, яке дратувало навіть без присутності її синів, старший з яких, на погляд Страйка, був особливо схожий на батька. Власних дітей Страйк не бажав мати. Він був готовий визнати, що деякі малі цілком приємні — власне, ладен був навіть визнати, що загалом трохи полюбив Джека після всіх історій Люсі про його мрію стати «червоним беретом»,— але стійко відмовлявся ходити на дні народження і різдвяні посиденьки, де можна було би познайомитися ближче.

Але зараз, коли світанок потроху пробирався за тонку занавіску, що відділила хлопчика від решти світу, Страйк уперше побачив, що Джек схожий на бабусю — Страйкову маму, Леду. Він мав таке саме темне волосся, бліду шкіру, тонко окреслені губи. З нього, власне, вийшла б красива дівчинка, але син Леди добре знав, що пубертат зробить зі щелепою і шиєю Джека... якщо той доживе.

«Та звісно що доживе. Медсестра сказала...»

«Але він у відділенні інтенсивної терапії. Сюди не кладуть з гикавкою».

«Він — міцний малий. Хоче стати солдатом. Усе буде гаразд».

«Нехай би тільки. Я ж йому навіть жодного повідомлення не написав — подякувати за малюнки».

Страйк далеко не одразу поринув у неспокійний сон.

Збудило його сонячне проміння, яке било крізь повіки. Мружачись на світло, Страйк почув рипіння кроків. Потім заторохтіла, відсуваючись, занавіска, і Джекове ліжко відкрилося палаті. На інших ліжках лежали непорушні люди. Страйкові заусміхалася нова медсестра — молода, з довгим темним хвостом.

— Добридень! — бадьоро сказала вона і взяла Джеків планшет.— У нас тут нечасто бувають знаменитості! Я все про вас знаю, я все читала, коли ви зловили того серійного...

— Це мій небіж Джек,— холодно відповів Страйк. Розмови про Шеклвелльського різника зараз викликали в нього відразу. Усмішка медсестри згасла.

— Ви можете почекати назовні? Нам треба взяти аналіз крові й замінити крапельниці й катетер.

Страйк підвівся на милицях і незграбно вийшов з палати, стараючись не приглядатися до інших лежачих пацієнтів, над якими дзижчали власні машини.

Їдальня, коли він туди дістався, була вже наполовину повна. Страйк, неголений і з набряклими очима, доштовхав тацю до каси, заплатив, а тоді зрозумів, що на милицях не зможе її нести. Дівчина, що прибирала зі столів, побачила цю трудність і прийшла на допомогу.

— Дякую,— грубувато сказав Страйк, коли вона поставила підніс на столик під вікном.

— Без проблем,— відповіла дівчина.— Тут усе і залиште, я приберу.

Дрібний вияв доброти викликав у Страйка непропорційно емоційну реакцію. Не дивлячись на щойно придбану яєчню з підсмаженими ковбасками, він дістав телефон і написав повідомлення Люсі.

*Все добре, медсестра міняє крапельницю, скоро до нього повернуся.  
Цьом*

Як Страйк і очікував, щойно від відрізав шматок яєчні, телефон задзвонив.

— Знайшли рейс,— без преамбули повідомила Люсі,— але він аж об одинадцятій.

— Без проблем,— відповів Страйк.— Я нікуди не йду.

— Він уже отямився?

— Ні, досі під снодійним.

— Він так зрадіє, коли тебе побачить, якщо прокинеться, поки... поки...

Люсі розридалася. Страйк чув, що вона намагається говорити попри ридання.

— ...я так хочу додому... хочу його побачити...

Вперше у житті Страйк був радий чути Грега, який забрав телефон у дружини.

— Корме, ми тобі капець як вдячні. Ми оце вперше вибралися кудись удвох за п'ять років, уявляєш?

— Закон невдачі.

— Так. Джек скаржився, що болить живіт, але я думав, що то він вигадує, щоб ми не їхали. Тепер, скажу тобі, я почуваюся справжнім виродком.

— Не переймайся,— відповів Страйк.— Я нікуди не йду.

Ще трохи розмов, слізне прощання від Люсі, і Страйк повернувся до свого ситного англійського сніданку. Він ретельно, без задоволення жував, оточений брязкотом і дзвоном їдальні й іншими нещасними і стривоженими людьми, що запихалися солодким і масним.

Страйк майже доїв бекон, коли прийшло повідомлення від Робін.

*Я намагалася додзвонитися, маю нове про Вінна. Дай знати, як буде зручно розмовляти.*

Справа Чизвелла тепер здавалася Страйкові чимось далеким, але прочитавши есемеску від Робін, Страйк раптом одночасно захотів курити і почути її голос. Лишивши тацю й подякувавши добрій дівчині, яка допомогла йому донести їжу до столу, він знову зіп'явся на милиці.

Під входом до шпиталю скупчилася групка курців, які щулилися в ранковій прохолоді, мов зграя гієн. Страйк підкурив, глибоко затягнувся і набрав Робін.

— Привіт,— сказав він, коли вона відповіла.— Вибач, що зник, я в лікарні...

— Щось сталося? Що з тобою?

— Зі мною все нормально. То мій небіж, Джек. У нього вчора луснув апендикс, і він... він...

Страйк зі страхом зрозумів, що голос йому зривається. Намагаючись себе опанувати, він спробував пригадати, коли востаннє плакав. Мабуть, останній раз був у шпиталі в Німеччині, коли то були сльози болю й гніву. Його туди привезли літаком з того кривавого відрізка ґрунтівки, де вибух саморобного пристрою відірвав Страйкові ногу.

— Чорт,— видушив він нарешті з себе єдиний склад, який зумів подужати.

— Корморане, що сталося?

— Він... Його поклали до відділення інтенсивної терапії,— відповів Страйк, аж скривившись від спроби зібратися, говорити нормально.— Його мама, Люсі, і Грег застрягли в Римі, тож попросили мене...

— Хто там з тобою? Лорелея?

— О Боже, ні.

Здавалося, Лорелея освідчилася йому багато тижнів тому, хоча сталося це позаминулого вечора.

— Що кажуть лікарі?

— На їхню думку, все буде нормально, але розумієш, він... це інтенсивна терапія! Чорт,— каркнув Страйк і витер очі,— вибач. Ніч була важка.

— В якій ти лікарні?

Страйк сказав. Робін досить різко попрощалася і повісила слухавку. Страйк докурив цигарку, витираючи рукавом сорочки то очі, то ніс.

Коли він повернувся, тиху палату заливало сонце. Страйк поставив милиці під стіну, сів біля Джека з учорашньою газетою, яку поцупив у приймальні, й почав читати статтю про «Арсенал», який може передати Робіна ван Персі в «Манчестер Юнайтед».

За годину в ногах Джекового ліжка спинилися чергові хірург та анестезіолог, і Страйк тривожно дослухався до їхньої притишеної розмови.

— ...не змогли опустити рівень кисню нижче п'ятдесятьох відсотків... стійка гіпертермія... за останні чотири години зменшився діурез...

— ...ще один рентген грудної клітки, слід перевірити легені...

Збентежений Страйк чекав, коли почує від когось із них зрозумілу інформацію. Нарешті до нього звернувся хірург.

— Ми поки що триматимемо його під седативами. Його не час підключати від кисню, а ще слід поновити баланс рідин.

— Що це означає? Йому гірше?

— Ні, все часто відбувається саме так. Інфекція дуже стійка. Нам довелося ретельно промити черевну порожнину. Я хочу зробити рентген для певності, щоб точно знати, що ми нічого не пошкодили під час реанімації. Я пізніше ще раз до нього зайду.

І вони пішли до забинтованого по вуха підлітка, обмотаного ще більшою кількістю трубок і дротів, ніж Джек, а Страйк лишився, стривожений і вибитий з колії. За ніч він звик думати про машини як про друзів, які допомагають племіннику одужати. Тепер вони здавалися неблаганними суддями, що піднімають таблички з оцінками, з яких видно: Джек не впорався.

— Чорт,— знову пробурмотів Страйк, підсуваючи стілець ближче до ліжка.— Джеку, твої мама й тато...— він відчув зрадницьке поколювання у повіках. Повз ліжко проходило двійко медсестер.— Чорт...

Величезним зусиллям він опанував себе і прочистив горлянку.

— ...вибач, Джеку, твоя мама мене б насварила, що лаюся тобі у вухо... до речі, це я — дядько Корморан, якщо ти раптом не... мама й тато скоро повернуться, чуєш? Я буду з тобою, поки вони...

Він затнувся. У далеких дверях палати з'явилася постать Робін. На очах у Страйка вона спитала в чергової сестри, куди йти, а тоді рушила до нього. На ній були джинси і футболка, очі — блакитно-сірі, як завжди, волосся розпущене. В руках вона тримала дві пластянки.

Побачивши, який Страйк щасливий і вдячний, Робін вирішила, що воно того вартувало — болісна сварка з Метью, автобус із двома пересадками і таксі, якими вона сюди діставалася. А тоді вона побачила худеньку дитячу постать на ліжку поруч зі Страйком.

— О ні,— тихо сказала Робін, стаючи в ногах дитини.

— Робін, ти не мусила...

— Знаю, що не мусила,— відповіла Робін. Вона підтягнула стільця і сіла поруч зі Страйком.— Але я подумала, що тобі не слід давати цьому раду на самоті. Обережно, гарячий,— додала вона, передаючи йому чай.

Страйк узяв чай, поставив пластянку на тумбочку, а тоді потягнувся до руки Робін і стиснув так, що стало аж боляче. І відпустив її долоню раніше, ніж Робін устигла потиснути його руку у відповідь. Кілька секунд вони дивилися на Джека, а тоді Робін (пальці боліли) спитала:

— Які останні новини?

— Він досі потребує кисню і не мочиться як слід,— відповів Страйк.— Не знаю, що це означає. Краще б сказали, скільки пунктів за шкалою з десятиох... чорт, не знаю. А, ще йому хочуть зробити рентген грудної клітки, бояться, що пошкодили легені, коли напихали цими трубками.

— Коли була операція?

— Вчора вдень. Джек упав на фізкультурі у школі. Друг Грега і Люсі, який мешкає біля школи, привіз його на «швидкій», а тоді приїхав я.

Страйк і Робін трохи помовчали, не зводячи очей з Джека.

Тоді Страйк сказав:

— Я — жахливий дядько. Не знаю, коли в малих дні народження. Не міг сказати, скільки йому років. Батько його друга, який привіз Джека сюди, знає про нього більше, ніж я. Джек хоче бути солдатом, Люсі каже, що він повсякчас говорить про мене, малює мені малюнки, а я йому навіть не подякував ніколи.

— Ну,— мовила Робін, прикидаючись, що не бачить, як Страйк витирає очі рукавом,— ти з ним зараз, коли йому потрібен, і матимеш купу часу, щоб усе виправити.

— Так,— відповів Страйк, часто моргаючи.— Знаєш, що я зроблю? Якщо він... Я відвезу його в Імперський військовий музей. На цілий день.

— Чудова ідея,— ласкаво озвалася Робін.

— Ти там була?

— Ні,— відповіла Робін.

— Хороший музей.

Підійшли медбрат і медсестра, яку Страйк раніше відшив.

— Потрібно зробити рентген,— сказала дівчина, звертаючись більше до Робін, ніж до Страйка.— Можете почекати за дверима?

— Це надовго? — спитав Страйк.

— Зо півгодини. Може, хвилин сорок.

Робін подала Страйкові милиці, й вони вийшли до їдальні.

— Це велика доброта з твого боку, Робін,— сказав Страйк за новою порцією білого чаю й імбирного печива,— але якщо ти маєш справи...

— Я побуду, поки не приїдуть Грег і Люсі,— сказала Робін.— Їм, мабуть, дуже важко бути так далеко. Меттові двадцять сім років, і все одно його батько божеволів, коли Метт захворів на Мальдивах.

— Захворів?

— Так, він тоді, знаєш... а, точно. Я ж тобі не розповідала, так?

— Чого не розповідала?

— Під час нашого медового місяця він підхопив небезпечну інфекцію. Подряпався десь об корал. Планували навіть доправити його до лікарні літаком, але обійшлося. Все виявилось не так страшно, як лікарі спершу подумали.

Сказавши ці слова, Робін пригадала, як прочинила дерев'яні двері, досі теплі від денного сонця, як їй зводило страхом горлянку на думку

про те, що зараз вона скаже Метью про скасування шлюбу. Вона гадки не мала, з чим доведеться мати справу.

— Розумієш, Меттова мама померла зовсім нещодавно, тож Джефрі дуже злякався за Метта... але обійшлося,— повторила Робін, сьорбнувши ледь теплого чаю. Вона дивилася на жінку за шинквасом, яка накладала запечені боби на тарілку худому підлітку.

Страйк дивився на Робін. «У всьому винні тропічні бактерії».

— Мабуть, справді було страшно,— сказав він.

— Ну, веселого небагацько,— відповіла Робін, дивлячись тепер на свої короткі чисті нігті, а тоді глянула на годинник.— Якщо хочеш покурити, то саме час, бо скоро Джека привезуть назад.

Один з курців надворі був у піжамі. Він привіз із собою крапельницю і тримався за неї, мов за пастушу патерицю, щоб не впасти. Страйк підкурив цигарку і випустив дим у чисте блакитне небо.

— Я не спитав, як пройшла твоя річниця.

— Вибач, що не змогла вийти на роботу,— швидко озвалася Робін.  
— Уже все забронювали, і...

— Я не про те питаю.

Робін завагалася.

— Правду кажучи, так собі.

— А, зрозуміло. Іноді, коли треба святкувати на вимогу...

— Саме так,— кивнула Робін.

Ще недовга пауза, а тоді вона спитала:

— Лорелея, я так розумію, сьогодні працює?

— Мабуть,— відповів Страйк.— Що сьогодні, субота? Так, гадаю, працює.

Вони стояли мовчки, поки Страйкова цигарка зменшувалася міліметр по міліметру, дивилися на відвідувачів і на «швидкі». Відчуття ніяковості не було, але повітря ніби повнилося питаннями й недомовками. Кінець кінцем Страйк втиснув недопалок у велику попільничку (більшість курців її ігнорувала) і глянув на годинник.

— Двадцять хвилин тому сіли в літак,— сказав він, прочитавши повідомлення від Люсі.— О третій мають бути тут.

— Що сталося з твоїм мобільним? — спитала Робін, глянувши на щільно заліплений скотчем екран.

— Я на нього впав,— відповів Страйк.— Куплю новий, коли Чизвелл нам заплатить.

Дорогою назад до палати вони зустріли рентгенівський апарат, який звідти якраз вивозили.

— Грудна клітка в нормі! — повідомив рентгенотехнік, який штовхав апарат.

Ще годину просиділи біля Джека, тихо розмовляючи, а тоді Робін пішла по чай і шоколадні батончики з автомата. Все це вони спожили у приймальні, а Робін тим часом розповіла Страйкові про свої відкриття стосовно благодійного фонду Віннів.

— Ти себе просто перевершила,— сказав Страйк, доїдаючи другий «Марс».— Чудова робота, Робін.

— Нічого, що я розповіла Чизвеллу?

— Ні, так і треба було. Часу обмаль, ще й Мітч Патерсон винюхує. Ця жіночка, Кертіс-Лейсі, прийняла запрошення на прийом?

— Знатиму в понеділок. А що Барклей? Як у нього справи з Джиммі Найтом?

— Досі нічого корисного,— зітхнув Страйк, потерши щетину, яка вже перетворювалася на бороду,— але я не втрачаю надії. Барклей молодець. Дуже схожий на тебе. Має чуття на цю роботу.

У приймальню човгаючи зайшла родина. Батько хлипав носом, мама ридала. Син, якому було на вигляд років шість, витріщився на відсутню Страйкову ногу так, ніби це був ще один елемент кошмару, в якому він раптом опинився. Страйк і Робін презирнулися й пішли. Вона несла його чай, поки Страйк управлявся з милицями.

Знову сівши над ліжком Джека, Страйк спитав:

— Як відреагував Чизвелл, коли ти розповіла йому про Вінна?

— Дуже зрадив. Власне, він мені запропонував піти до нього на роботу.

— Я дивуюся, що тобі її не пропонують частіше,— незворушно сказав Страйк.

Тут у ногах у Джека знову з'явилися анестезіолог і хірург.

— Ну, все йде добре,— повідомив анестезіолог.— Рентген чистий, температура спадає. Такі вже ці діти,— усміхнувся він до Робін.— Дуже швидко стає і добре, і погано. Ми перевіримо, як йому буде з меншою кількістю кисню, але гадаємо, що тепер справи підуть вгору.

— Слава Богу,— сказала Робін.

— Тобто він житиме? — спитав Страйк.

— О так, це вже напевно,— трохи зверхньо відповів хірург.— Ми,



знаєте, свою справу знаємо.

— Треба повідомити Люсі,— пробурмотів Страйк і спробував підвестися, але не зміг, бо від добрих новин заслаб так, як не слабів від поганих. Робін подала йому милиці й допомогла піднятися. Коли він докульгав до приймальні, вона знову сіла, гучно видихнула і на мить притулила долоні до обличчя.

— Мамам завжди важко,— добрим голосом сказав анестезіолог.

Робін не стала його виправляти.

Страйка не було хвилин двадцять. Повернувшись, він сказав:

— Щойно приземлилися. Я її попередив, що малий має кепський вигляд, тож Люсі готова. Вони будуть тут за годину.

— Чудово,— сказала Робін.

— Можеш іти, Робін. Не хочу тобі псувати суботу.

— О,— відповіла Робін, трохи знеохочена.— Гаразд.

Вона підвелася, взяла куртку зі спинки стільця й підхопила сумку.

— Ти впевнений?

— Так, так, я, мабуть, спробую покуняти, коли вже відомо, що з ним усе добре. Я тебе проведу.

— Та не треба...

— Я сам так хочу. Ще й покурю.

Але коли вийшли з лікарні, Страйк пішов з Робін далі, лишивши позаду групку курців, «швидкі» та стоянку, яка тягнулася ніби на цілі милі; дашки автівок виблискували, мов спини морських створінь, що підносяться над курним серпанком.

— Як ти сюди доїхала? — спитав Страйк, коли вони відійшли від людей і опинилися біля газону в оточенні левкоїв. Аромат квітів змішувався з запахом нагрітого асфальту.

— Автобусом, а тоді взяла таксі.

— Я компенсую тобі витрати...

— Та не сміши. Серйозно, не треба.

— Ну... дякую, Робін. Ти дуже мене підтримала.

Вона усміхнулася до нього.

— Для цього й потрібні друзі.

Страйк незграбно нахилився до неї, спираючись на милиці. Обійми були недовгі, Робін швидко відсахнулася, злякавшись, що він не втримає рівновагу. Страйк хотів поцілував її у щоку, але натомість влучив у губи, коли вона розвернулася до нього.

— Вибач,— пробурчав він.

— Та нічого,— повторила Робін, почервонівши.

— Ну я пішов.

— Так, звісно.

Страйк відвернувся.

— Дай знати, як у нього справи,— гукнула Робін йому в спину, і Страйк підняв руку, мовляв, чую.

Робін пішла геть, не озираючись. Вона досі відчувала доторк його губ, шкіра свербіла від дотику до щетини, але вона не стала стирати це відчуття.

Страйк забув, що думав покурити. Чи то через упевненість, що тепер він поведе небожа до Військового музею, чи то з іншої причини його втома змінилася на відчуття божевільної безжурності — ніби хильнув чогось міцного. Лондонська полуденна спека й курява, що повнилися запахом левкоїїв, раптово здалися йому прекрасними.

Так чудово — отримати надію, коли вже здавалося, що все втрачено.

У Росмерсгольмі довго не відпускають своїх мерців.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Поки Робін через весь Лондон доїхала до незнайомого крикетного поля, була вже п'ята година, і благодійна гра за участю Метью закінчилася. Робін знайшла його вже у звичайному одязі в барі. Він був злий і майже не говорив до неї. Команда Метью програла. Інша команда святкувала перемогу.

Розуміючи, що чоловік цілий вечір її ігноруватиме, і не маючи друзів серед його колег, Робін вирішили не ходити до ресторану з членами команд і їхніми половинами і натомість сама поїхала додому.

Наступного ранку вона виявила Метью на дивані — повністю одягнений, він п'яно хропів. Коли він прокинувся, посварилися. Сварка тривала кілька годин і так нічим не закінчилася. Метью хотів знати, з якого дива Робін помчала тримати Страйка за руку, адже він має подругу. Робін наполягала, що людина, яка кидає друга наодинці з, можливо, присмертною дитиною,— паскуда.

Сварка ставала чимдалі гострішою і сягнула рівнів злоби, небачених за рік подружньої незгоди. Робін не стрималася і спитала, чи мала вона право на вільний час після того, як десять років дивилася на бундючного Метью на різних спортивних майданчиках. Він на це щиро образився.

— Якщо тобі це не було цікаво, могла сказати!

— А тобі й на думку не спадало, що таке можливо? Бо я маю сприймати всі твої перемоги як свої, так, Метью? В той час як мої досягнення...

— Даруй, а що там у тебе за досягнення? Нагадай,— відповів на це Метью, завдавши удару нижче пояса, на який раніше не наважувався.— Чи ми вважаємо його досягнення твоїми?

Минуло три дні, а вони одне одного так і не пробачили. По сварці Робін усі ночі спала в кімнаті для гостей і вставала рано, щоб піти з дому раніше, ніж Метью вийде з душі. Постійно боліла голова; журбу можна було терпіти на роботі, але щовечора, коли Робін рушала додому, вона поверталася, мов ділянка низького тиску. Мовчазний гнів Метью

тиснув на стіни їхньої домівки, і хоч будинок був удвічі більший за всі їхні попередні оселі, він здавався темнішим і тіснішим.

Метью — її чоловік. Вона пообіцяла спробувати. Втомлена, зла, провинна й нещасна, Робін відчувала, що просто чекає, коли станеться щось визначне, що звільнить їх обох — з честю, без брудних сварок, при здоровому глузді. Раз у раз її думки поверталися до весілля, коли Робін дізналася, що Метью видалив повідомлення від Страйка. Від усього серця вона жалкувала, що не пішла ще тоді, коли він не встиг подряпатися об корал, а вона не стала бранкою (як тепер розуміла) боягузливості під маскою співчуття.

Ранком середи Робін саме підходила до Палати громад, думаючи не про прийдешній день, а про свої шлюбні негаразди, коли від поруччя, де юрмилися перші туристи, відділився кремезний чоловік у пальті й рушив до неї. Він був високий і широкоплечий, мав густу сріблясту чуприну й обличчя з глибокими ямами й зморшками. Робін не розуміла, що він іде саме до неї, поки він не заступив їй дорогу, розставивши великі ноги і не даючи пройти.

— Венеціє? На два слова, любонько.

Робін панічно відступила назад, вдивляючись у пласке тверде обличчя, пересипане великими порами. Мабуть, журналіст. Невже впізнав її? Зблизька можна було роздивитися карі лінзи — навіть крізь її окуляри без діоптрій.

— Ти якраз почала працювати на Джаспера Чизвелла, так, любонько? Мені от цікаво, як так сталося. Він багато тобі платить? Давно його знаєш?

— Без коментарів,— відповіла Робін і спробувала обійти чоловіка. Він знову заступив їй шлях. Відчуваючи, як всередині піднімається паніка, Робін твердо сказала: — Пропустіть негайно. Мені треба працювати.

Групка високих молодиків-скандинавів з наплічниками споглядала цю сцену явно стривожено.

— Я просто даю тобі шанс розказати цю історію по-своєму, котику, — тихо сказав нападник.— Подумай. Може, це твій єдиний шанс.

Він відступив. Робін врізалася у своїх можливих рятівників, пройшла далі. «Чорт, чорт, чорт... та хто це такий?»

Пройшовши за металошукач і опинившись у безпеці лункого фойє-кам'яниці, де ходили туди-сюди працівники, вона відійшла вбік і

набрала Страйка. Той не взяв слухавки.

— Будь ласка, передзвони терміново,— сказала Робін до автовідповідача.

Вона не пішла ні до кабінету Іззі, ні до лункого простору Порткалліс-гаузу, а натомість рушила в маленьку чайну. Якби прибрати шинквас і касу, приміщення було б схоже на кафедру десь в університеті — шалівка з темного дерева на стінах, ковролін повсюдного лісово-зеленого кольору. Робін узяла кави, сіла за столик під вікном, повісила плащ на спинку стільця і почала

чекати на дзвінок від Страйка. Спокій і затишок чайної зовсім не пом'якшили її знервованості.

Минуло майже три чверті години, перш ніж Страйк передзвонив.

— Вибач, не чув, був у метро,— задихано сказав він.— Потім подзвонив Чизвелл, щойно закінчили говорити. У нас проблеми.

— О Боже, а тепер що? — спитала Робін, відставляючи каву. Шлунок скрутило панікою.

— У «Сані» вирішили, що справа в тобі.

І Робін умить зрозуміла, кого щойно зустріла під Палатою громад: Мітча Патерсона, найнятого газетою детектива.

— Вони почали копати, що нового в житті Чизвелла, а тут ти — красива нова жінка в його приймальні. От вони й пішли дізнаватися, хто ти така. Перший шлюб Чизвелла розвалився через інтрижку на роботі. Біда в тому, що вони швидко довідаються, що ти не його хрещениця. Ой... чорт...

— Що таке?

— Я перший день на двох ногах, а Док Жуан нарешті вирішив піти на зустріч з якоюсь дівулею. Аптекарьський сад Челсі, спершу на метро до Слоун-скверу, далі ще пішки. Хай там що,— видихнув він,— у тебе що за погані новини?

— Майже те саме,— відповіла Робін.— Під парламентом на мене щойно напосівся Мітч Патерсон.

— Чорт. Як гадаєш, він тебе впізнав?

— Наче ні, але я не знаю. Мені час забиратися, так? — спитала Робін, споглядаючи кремову стелю з рельєфом у вигляді переплетених кіл.— Можемо поставити сюди когось іншого — Енді чи Барклея.

— Рано,— відповів Страйк.— Якщо ти зникнеш, щойно до тебе підійшов Мітч Патерсон, вони точно вважатимуть, що справа в тобі.

Плюс Чизвелл хоче, щоб ти пішла на завтрашній прийом, аби витягнути бруд на Чизвелла з тієї управительки... Елспет, так?.. Трясця! Вибач — у мене тут проблемка, йду по трісках. Док повів дівчину погуляти між кущами. Йй на вигляд років сімнадцять.

— А тобі не потрібен телефон — зробити фото?

— Я надягнув ті окуляри зі вбудованою камерою... о, поїхали,— тихо додав він.— Док вирішив помацати юнку в кущах.

Робін чекала. Почулося дуже тихе клацання.

— А ось і справжні городники,— пробурмотів Страйк.— Це їх вижене на відкрите місце... Так,— провадив він,— зустрінемося під офісом завтра після роботи, до того, як підеш на той прийом. Зберемо докупи все, що маємо, й обговоримо наступний крок. Зроби все можливе, щоб забрати другий жучок, але нового не став, бо раптом доведеться тебе звідти забирати.

— Гаразд,— відповіла Робін з жахливим передчуттям,— але це буде важко. Впевнена, що Аамір щось підоз... Корморане, я мушу йти.

До чайної щойно зайшли Іззі й Рафаель. Рафаель обнімав зведенючку за плечі, а та мало не плакала. Він побачив Робін (яка швидко повісила слухавку) й виразом обличчя показав, що з Іззі все погано, тоді щось тихо мовив до сестри. Та кивнула і пішла до столика Робін, а Рафаель лишився купляти напої.

— Іззі! — вигукнула Робін, підтягаючи стілець для неї.— Що з тобою?

Іззі сіла, і в неї з очей потекли сльози. Робін простягнула паперову серветку.

— Дякую, Венеціє,— хрипко мовила Іззі.— Мені так ніяково. Влаштувала казна-що. Дурепа.

Вона глибоко й рвучко вдихнула і сіла прямо — як дівчина, якій багато років казали випростати спину й зібратися.

— Просто дурепа,— повторила вона, і сльози хлинули знову.

— Батько щойно повівся з нею, як цілковитий покидьок,— пояснив Рафаель, який підійшов з тацею.

— Не кажи так, Рафе,— гикнула Іззі, якій по носі стікала чергова сльоза.— Я впевнена, що він ненавмисно. Коли я приїхала, він уже був засмучений, а я тільки зробила гірше. Ти знав, що він загубив золотий затискач для гаманця, подарунок Фредді?

— Ні,— без великої цікавості відповів Рафаель.

— Татко думає, що залишив його в готелі на день народження Кінвари. Йому якраз передзвонили, коли я прийшла. Не знайшли. А ти знаєш, як татко ставиться до Фредді — навіть тепер.

На обличчі в Рафаеля проступив дивний вираз — ніби йому сьайнула неприємна думка.

— А тоді,— тремким голосом провадила Іззі,— я неправильно написала дату на листі, й він зірвався...

Вона покрутила мокру серветку.

— П'ять років,— не витримала вона.— Я п'ять років на нього працюю і можу на пальцях однієї руки полічити випадки, коли він мені за щось подякував. Коли я сказала, що йду, він заявив — буквально — «тільки після Олімпійських ігор,— її голос затремтів,— бо я не хочу до того ще й дресирувати новачків».

Рафаель стиха вилаявся.

— Але він не такий уже поганий, правда,— швидко додала Іззі. Розворот на сто вісімдесят градусів вийшов майже комічним. Робін здогадалася, що це вона згадала свою надію передати місце Рафаелю.— Я просто образилася, от і кажу так, ніби все дуже погано...

Задзвонив її мобільний. Іззі глянула на екран і аж застогнала. — Не Те-Де, тільки не це, я не можу. Рафе, поговори з нею.

Вона простягнула телефон Рафаелю, але той сахнувся, ніби від тарантула.

— Будь ласка, Рафе... будь ласка...

Зі страшенною неохотою Рафаель узяв телефон.

— Привіт, Кінваро. Це Рафаель, Іззі немає в кабінеті. Ні... Венеції теж немає... ні... Є тільки я, це очевидно, я ж узяв телефон Іззі... Він поїхав до Олімпійського парку. Ні... ні... я не... Я не знаю, де Венеція, знаю тільки, що не тут... так, так... гаразд... Тоді бувай...— він звів брови.— Кинула слухавку.

Він посунув телефон до Іззі, а та спитала:

— Чому вона так цікавилася, де Венеція?

— Вгадайте з трьох разів,— відповів дуже потішений Рафаель. Перейнявши його погляд, Робін відвернулася до вікна і відчула, що червоніє. Це що, Мітч Патерсон подзвонив Кінварі й нав'яз їй цю ідею?

— Ой, та припини,— сказала Іззі.— Вона думає, що татко... Та Венеція йому за віком як донька!

— Якщо ти не помітила, те саме можна сказати про його дружину,

— відповів Рафаель,— і ти знаєш, що вона за фрукт. Що далі вони в шлюбі, то більше вона ревнує. Тато не бере слухавку, от вона й дійшла параноїдальних висновків.

— Татко не відповідає, бо вона його доводить до сказу,— відповіла Іззі, й образа на батька потонула в антипатії до мачухи.— Вона два роки як відмовляється виходити з дому і покидати своїх чортових конячок. Тут раптом на носі Олімпійські ігри, в Лондоні повно зірок, і тепер їй конче треба до столиці, розчепуритися і грати з себе дружину міністра.

Іззі ще раз глибоко вдихнула, знову витерла обличчя і підвелася.

— Піду назад, у нас справ купа. Дякую, Рафе,— сказала вона і легенько поплескала його по плечу.

Вона пішла. Рафаель подивився їй услід, а тоді розвернувся до Робін.

— Іззі єдина приходила, коли я був за ґратами, розумієш.

— Так,— відповіла Робін.— Вона казала.

— А коли я мусив у дитинстві приїжджати до клятого Чизвелл-гаузу, тільки вона зі мною говорила. Я був мале байстря, яке розбило їхню сім'ю, тож вони мене ненавиділи до печінок — і тільки Іззі давала мені гратися зі своїм поні.

Він з ображеним виглядом покрутив каву в долонях.

— Ти, мабуть, була закохана у хвацького Фредді, як і всі інші дівчата, так? Він мене терпіти не міг. Називав Рафаелою і прикидався, ніби тато сказав усім, що я теж дівчинка.

— Жахливо,— мовила Робін, і замість гримаси на обличчі Рафаеля з'явилася несміла усмішка.

— Ти дуже мила.

Він, здавалося, не міг вирішити, казати чи ні. А тоді спитав:

— А ти бачила Джека О'Кента, коли приїздила в гості?

— Кого?

— Був там один, працював на тата. Жив на території Чизвелл-гаузу. Лякав мене-малого до чортиків. У нього було таке виснажене обличчя і божевільні очі, і щойно я заходив у сад, він вискакував ніби нізвідки. Ніколи зі мною не розмовляв, тільки лаявся, як я траплявся під руку.

— Я щось таке ніби пам'ятаю,— збрехала Робін.

— Джеком О'Кентом його батько називав. Що то за ім'я? Якесь прізвисько диявола? Хай там що, в дитинстві мені снилися кошмари про того типа. Одного разу він мене застукав, коли я хотів пролізти до



повітки, і дав чортів. Зазирнув мені просто в обличчя і сказав щось типу того, що мені не сподобається те, що я там знайду, що це не для маленьких хлопчиків... точно не згадаю. Я був малий.

— Звучить дійсно страшно,— погодилася Робін, зацікавившись.— А ти дізнався, що він там таке робив?

— Мабуть, тримав сільськогосподарський реманент,— відповів Рафаель,— але з його вуст вийшло так, ніби там проводяться сатанинські обряди. Але треба сказати, що він був чудовий тесля. Він робив труну для Фредді. Англійський дуб... тато хотів, щоб Фредді поховали в лісі біля мастки...

І знову він ніби завагався — сказати, що думає, чи ні. Рафаель уважно пороздивлявся Робін крізь темні вії, а тоді мовив:

— Тато тобі зараз здається... ну, нормальним?

— Про що ти?

— Тобі не здається, що він поводитья якось дивно? Ні сіло ні впало накричав на Іззі.

— Робота тисне? — припустила Робін.

— Так... мабуть,— відповів Рафаель. Тоді, насупившись, мовив: — Позавчора ввечері мені дзвонив, і це вже дивно, бо він зазвичай бачити мене не може. Просто побалакати, так і сказав. Такого ніколи раніше не було. Треба сказати, що він був сильно напідпитку, аж чути було. Хай там як, він почав говорити про Джека О'Кента. Я ніяк не міг уторопати, до чого те все. Згадав про смерть Фредді, про смерть Кінвариної дитини, і ще,— Рафаель нахилився ближче, його коліна торкнулися під столом колін Робін,— пам'ятаєш той дзвінок, коли я тут перший день працював? Оце дивне страшне повідомлення, що, мовляв, люди обмочуються, вмираючи?

— Так,— сказала Робін.

— Він сказав: «Це все покарання. То Джек О'Кент дзвонив. Він іде по мене».

Робін з подивом глянула на нього.

— Але хай хто то дзвонив,— пояснив Рафаель,— то не міг бути Джек О'Кент. Він помер багато років тому.

Робін промовчала. Вона раптом згадала, як Метью марив у глибинах тропічної ночі, як прийняв її за свою покійну матір. Коліна Рафаеля вперлися в її коліна трохи сильніше. Робін трохи відсунула свій стілець.

— Я півночі не спав, усе думав, чи не збожеволів він. Ми не можемо дозволити, щоб ще й тато з'їхав з глузду, правда ж? Досить і того, що Кінварі ввижаються порізані коні і гробарі...

— Гробарі? — різко перепитала Робін.

— А я сказав «гробарі»? — нервово перепитав Рафаель. — Ну, ти зрозуміла, про що я. Чоловіки з лопатами в лісі.

— Гадаєш, вони їй ввижаються? — спитала Робін.

— Гадки не маю. Іззі та всі інші думають, що вона марить, але нони її мають за істеричку, відколи Кінвара втратила дитину. Їй довелося пережити пологи, хоч було вже відомо, що дитина мертва, уявляєш? Після того їй стало дуже зле, але якщо ти Чизвелл, то маєш стулити пельку і триматися. Надягнула капелюшка і пішла перерізати стрічку, чи що.

Він ніби прочитав думки Робін з її обличчя, бо додав:

— А що мені — ненавидіти її лише тому, що інші ненавидять? Кінвара — та ще біда, а мене має за порожнє місце, але я не живу все життя, подумки віднімаючи її витрати на коней від спадку моїх небожів і небог. Вона не мисливиця на гроші, хай що там думають

Іззі та Фіззі, — додав він, хитро наголосивши на прізвиську другої сестри. — Вони і маму мою мали за шукачку грошей. Іншої мотивації вони не розуміють. Я нібито не маю бути в курсі гарненьких прізвиськ, якими в родинному колі Чизвеллів називали нас із мамою... — його смаглява шкіра почервоніла. — Хоч це й видається дивним, але Кінвара справді закохалася у тата, я ж бачу. Якби вона шукала грошей, то могла б зробити і кращий вибір. Він же банкрут.

Робін, для якої визначення «банкрут» не сходилося з великим будинком в Оксфордширі, кіньми, квартирою у престижному районі Лондона і важким діамантовим кольє, яке вона бачила на шиї Кінвари на світлинах, лишилася незворушною.

— Ти давно була у Чизвелл-гаузі?

— Давно, — відповіла Робін.

— Він розвалюється. Все побите міллю, жалюгідне.

— Точно пам'ятаю тільки один раз, коли була в Чизвелл-гаузі — дорослі тоді говорили про зниклу дівчинку.

— Правда? — здивувався Рафаель.

— Так... не згадаю, як звали. Я сама була мала. Сьюзан? Сьюкі? Щось таке.

— Щось не пригадую,— озвався Рафаель. Його коліна знову торкнулися її.— Скажи, а всі розповідають тобі темні родинні секрети за перші п'ять хвилин знайомства, чи я один такий?

— Тим каже, що я маю співчутливий вигляд,— сказала Робін.— Може, мені слід облишити політику і стати психотерапевтом.

— Мабуть, таки варто,— погодився Рафаель і глянув їй у вічі. Діоптрій ніби зовсім мало. Чого ти вовтузишся з окулярами? Чому б не носити лінзи?

— О, я... мені так просто зручніше,— відповіла Робін, поправила окуляри і почала збирати свої речі.— Знаєш, мені таки треба йти.

Рафаель відкинувся на стільці з журливим усміхом.

— Натяк зрозумілий... він щасливчик, цей твій Тим. Так і перекажи йому від мене.

Робін ніяково засміялася і підвелася, зачепившись об край столу. Вона вийшла з чайної засоромлена і трохи почервоніла.

Ідучи до кабінету Іззі, вона міркувала над поведінкою міністра культури. Вибуховий гнів і параноїдальна балачка цілком личили, на її думку, людині, що опинилася в руках двох шантажистів, але думка Чизвелла про те, що йому міг дзвонити мрець, видавалася невідпорно дивною. За дві зустрічі він не здався Робін людиною, що може вірити у привидів чи кару Божу, проте (подумала Робін) у людях напідпитку проявляються дивні речі... і раптом їй згадався оцир на обличчі Метью, коли вони лаялися з різних кутів вітальні в неділю.

Вона опинилася вже майже поряд з дверима Віннового кабінету, коли зрозуміла, що вони знову прочинені. Робін зазирнула у кімнату. Ніби порожньо. Вона двічі постукала. Немає відповіді.

Менш ніж за п'ять секунд Робін опинилася біля розетки під столом у Герайнта. Витягнувши штепсель вентилятора, вона схопила підслуховий пристрій і тільки почала вкидати його в сумку, коли почувся голос Ааміра:

— Що це ви в біса тут робите?

Робін зойкнула, спробувала підвестися, сильно вдарилася головою об стіл і аж охнула від болю. Аамір якраз вставав з крісла, яке було розвернуте спинкою до дверей, і діставав з вух навушники. Вочевидь, він вирішив викроїти трохи часу для себе і послухати айпод.

— Я стукала! — відповіла Робін, потираючи потилицю. З очей струменіли сльози. Жучок був досі у неї в руці, тож вона сховала руку

за спину.— Я не думала, що тут хтось є!

— Що,— повторив Аамір, наступаючи на неї,— ви тут робите?

Не встигла вона відповісти, як двері прочинилися на всю ширину. Зайшов Герайнт.

Цього ранку не було ні безгубого вишкіру, ні бундючної самозахопленості, ні сороміцьких коментарів щодо Робін на підлозі в його кабінеті. Він ніби усох і мав фіолетові тіні під очима

за скельцями окулярів. Він збентежено подивився на Робін, тоді на Ааміра. Той почав пояснювати, що Робін без запрошення зайшла до кабінету, а вона тим часом сховала підслуховий пристрій у сумку.

— Вибачте, вибачте,— заговорила вона, спинаючись на ноги. Робін рясно пітніла, паніка вже лизала краї свідомості, аж тут рятувальним колом блимнула ідея.— Це правда. Я збиралася залишити записку. Я тільки хотіла його позичити.

Чоловіки насупилися, а Робін указала на вентилятор, який від'єднала від розетки.

— Наш поламався. В кабінеті — мов у пічці. Я подумала, що ви не будете проти,— додала вона, звертаючись до Герайнта.— Я просто хотіла його взяти на півгодини.— Вона жалісно всміхнулася.— Чесно, я там мало не зомліла.

І вона відтягнула перед сорочки від шкіри — таки дійсно липкої від поту. Погляд Герайнта упав їй на груди, похитлива усмішка повернулася.

— Мабуть, не треба так казати, але спека тобі до лица,— криво вишкірився Вінн, а Робін спромоглася захихотіти.

— Ну-ну, на півгодини ми його можемо позичити, хіба ні? — звернувся він до Ааміра. Той нічого не сказав, тільки стояв прямий, мов швабра, і з неприхованою підозрою дивився на Робін. Герайнт обережно взяв вентилятор зі столу і передав Робін. Та розвернулася йти, аж він легенько поплескав її над сідницями.

— Насолоджуйся.

— О, обов'язково,— відповіла Робін, у якої шкіра пішла сиротами.  
— Дякую, містере Вінн.

Чи я беру це близько до серця — що мені так перешкоджають, так заважають у справі мого життя?

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Пошкодженому Страйковому сухожилку не пішла на користь довга прогулянка Аптекарьським садом Челсі. Оскільки шлунок бунтував проти дієти з ібупрофену, він уже добу не вживав знеболювального і в результаті вдень у четвер сидів на дивані в офісі у стані, що його лікарі називають «відчутним дискомфортом». Протез Страйк притулив до стіни поруч, а сам переглядав справу Чизвелла.

Силуетом вартового на тлі кабінету здавався найкращий Страйків костюм, якого разом із сорочкою і краваткою він повісив на карниз. Під обвислими холошами штанів стояли черевики з чистими шкарпетками. На сьогодні було заплановано вечерю з Лорелеєю, і Страйк усе Облаштував так, щоб не довелося ввечері знову дертися до квартири на горищі.

Лорелея поставилася до його мовчання під час госпіталізації Джека зі звичним розумінням і хіба що з легкою образою відзначила, що, мабуть, жакливо було переживати те все самому. Страйкові стало здорового глузду не казати, що приходила Робін. Потім Лорелея запросила його — приязно, без гіркоти — повечеряти разом і «дещо обговорити».

Вони зустрічалися трохи довше десятих місяців, і буквально щойно Лорелея п'ять днів доглядала його-інваліда. Страйк гадав, що буде нечесно й негідно просити її сказати те, що вона хоче сказати, по телефону. Подібно до костюма на вікні, на периферії Страйкової свідомості бовваніла перспектива необхідності знайти відповідь на невідворотне питання: «Яке майбутнє у цих стосунків?»

Але всі Страйкові думки були про небезпечне становище, в якому опинилася, на його погляд, справа Чизвелла. Він не бачив ще жодного пенні за це розслідування, зате чимало витратив на зарплати й інші видатки. Робін, можливо, і нейтралізувала найближчу загрозу в особі Герайнта Вінна, та попри багатообіцяючий початок Барклей так нічого і не знайшов проти першого шантажиста — і Страйк бачив катастрофічні

наслідки в тому разі, якщо газета «Сан» вийде на контакт із Джиммі Найтом. Таємничих фотографій з міністерства закордонних справ, які обіцяв Вінн, Джиммі не мав, та й Чизвелл запевняв, що той не захоче розповідати свою історію пресі, але Страйк гадав, що злий і розчарований Джиммі, напевно, спробує ухопити шанс, поки той не вислизнув з рук. Історія його сутяжництва вказувала на людину, ладну на зло іншому нашкодити собі.

Страйків поганий настрій не покращило те, що по кількох днях постійного перебування з Джиммі та його друзями Барклей заявив, що мусить вертатися додому, поки жінка не подала на розлучення. Страйк мав компенсувати Барклею витрати, тож сказав прийти до офісу по чек, а тоді кілька днів відпочивати. Дратувало й те, що зазвичай надійний Гатчинс завагався, коли Страйк запропонував йому замість чергування на Гарлі-стріт, де Док Жуан знову консультував клієнток, постежити за Джиммі Найтом.

— У чому проблема? — грубо спитав Страйк; кукса знову боліла. Гатчинс йому подобався, але Страйк не забув, що екс-полісмен нещодавно брав відпустку на відпочинок з родиною і возив до лікаря дружину, яка зламала руку.— Я прошу просто помінятися цілями, та й усе. Я не можу стежити за Найтом, він мене знає.

— Добре, добре, зроблю.

— Дуже шляхетно з твого боку,— сердито відповів Страйк.— Дякую.

Кроки Барклея і Робін на металевих сходах о пів на шосту вчасно відвернули Страйка від чимдалі похмуріших думок.

— Привіт,— мовила Робін, Заходячи з великою сумкою на плечі. У відповідь на питальний погляд Страйка вона пояснила: — Там сукня на Параолімпійський прийом. Перевдягнуся в туалеті, немає часу їхати додому.

Слідом за Робін до приймальні увійшов Барклей і зачинив двері.

— Внизу зустрілися,— бадьоро пояснив він Страйкові.— Оце вперше.

— Сем мені скаржився на те, скільки трави йому довелося викурити, щоб утриматися з Джиммі нарівні,— засміялася Робін.

— Я не взятяг,— незворушно повідомив Барклей.— На роботі не вживаю.

Той факт, що ці двоє одразу отак поладнали, невідомо чому

розсердив Страйка. Він почав підводитися з дивана, і штучна шкіра оббивки видала звичне пердіння.

— Це диван,— гиркнув він на вишкір Барклея.— Зараз видам гної гроші.

— Сиди, я зроблю,— сказала Робін, опустила сумку, дістала з нижньої шухляди столу чекову книжку і передала Страйкові разом з ручкою.— Корморане, будеш чай? А ти, Семе?

— Оце не відмовлюся,— відповів Барклея.

— Ви двоє такі веселі,— кисло мовив Страйк, виписуючи Барклеєві чек,— а ми ж ось-ось втратимо справу, яка дає роботу нам усім. Звісно, якщо хтось із вас не має інформації, яка мені поки що не відома.

— У Найтвіллі цього тижня була тільки одна велика подія — Флік розкралася з однією зі співмешканок,— повідомив Барклея.— Дівулю звати Лора. Вона вирішила, що Джиммі вкрав кредитку з її сумки.

— І що, таки вкрав? — одразу спитав Страйк.

— Як на мене, то скоріше сама Флік. Я ж казав, вона хвалилася, що не цурається підхопити грошенят на роботі, пам'ятаєш?

— Так, ти казав про це.

— Вся сцена сталася у пабі. Ту Лору покривило. Влаштували з Флік гризотню про те, котра з них більша буржуазія.

Попри біль і поганий настрій, Страйк заусміхався.

— Авжеж, і воно пішло-поїхало. Заговорили вже аж про поні й канікули за кордоном. А тоді ця Лора каже, що Джиммі, здається, поцупив у неї картку кілька місяців тому. Джиммі одразу в агресію, кричить, що це наклеп...

— Шкода, що йому заборонили, а то б засудив її,— мовив Страйк, відриваючи чек.

— ...і та Лора зарюмсана вибігла в ніч. І з квартири пішла.

— Знаєш її прізвище?

— Дізнаюся.

— Барклею, а що у Флік за біографія? — спитав Страйк, коли Барклея поклав чек у гаманець.

— Ну, мені сказала, що пішла з університету,— відповів Барклея.— Провалила першу сесію і здалася.

— Навіть найкращі йдуть,— зронила Робін і подала два горнятка чаю. І вона, і Страйк покинули навчання, не отримавши дипломів.

— Дяка,— мовив Барклея, беручи у Робін горнятко.— Батьки

розлучені,— провадив він,— і з ними Флік не розмовляє. Джиммі їм не подобається. Тут я їх розумію! Якщо моя донька колись зачепиться з таким мудилом, як той Найт, я вже йому не подарую. Коли Флік немає, він хвалиться хлопцям, як чіпляє молоденьких дівчат. Ті думають, що трахаються з великим революціонером задля великої мети. Флік і половини всіх його вибриків не знає.

— Неповнолітніх серед них немає? Його дружина натякала, що таке може бути. То був би козир.

— Наскільки я знаю, всім є по шістнадцять.

— Шкода,— сказав Страйк. Він перехопив погляд Робін, яка повернулася уже з власним чаєм.— Та ти знаєш, про що я...— Страйк знову звернувся до Барклея: — З того, що я почув на марші, Флік сама не дуже моногамна.

— Ага, одна з її подружок щось жартувала про індійця-офіціанта.

— Про офіціанта? Я чув про студента.

— А чого не може бути і той, і той? — озвався Барклей.— Як на мене, вона та ще...

Наштовхнувшись на погляд Робін, він не став казати те слово і натомість відпив чаю.

— А в тебе є щось нове? — спитав Страйк у Робін.

— Так, я забрала другий жучок.

— Та ти жартуєш,— Страйк аж сів прямо.

— Я щойно закінчила його розбирати, там кілька годин розмов. Головно непотріб, але...

Вона відставила чай, розстебнула сумку і дістала підслуховий пристрій.

— ...є трохи дивного. От послухайте.

Барклей примостився на бильце дивана. Робін випросталася на комп'ютерному стільці й увімкнула пристрій.

Офіс заповнився співучим акцентом Герайнта.

«...підсолоджу, обов'язково представлю Елспет принцові Гаррі, — казав Герайнт.— Так, час мені йти, побачимося завтра».

«Добраніч»,— попрощався з ним Аамір.

Робін похитала головою і самими губами мовила до Страйка і Барклея:

— Заждіть.

Вони почули, як зачиняються двері. Звична тридцятисекундна



пауза, тоді клацання — запис зупинився, далі почався знову. Говорила жінка — з глибоким голосом і валлійським акцентом.

«Ти тут, котику?»

Страйк звів брови. Барклей перестав жувати.

«Так»,— озвався голос Ааміра з лондонською вимовою.

«Ходи поцілуй мене»,— мовила Делла.

Барклей аж вдавився і заховав обличчя в горнятку. З жучка полинуло цмокання губ. Зашурхотіли кроки, посунули стілець. Тоді почувся тихий ритмічний стукіт.

— А це що? — пробурмотів Страйк.

— Собака-поводир б'є хвостом,— пояснила Робін.

«Дай мені руку,— сказала Делла.— Не хвилюйся, Герайнт не повернеться, я його відіслала до Чизика. Ось так. Дякую. А тепер я хочу поговорити з тобою віч-на-віч. Серденько, на тебе скаржаться сусіди. Кажуть, що крізь стіни чути дивні звуки».

«Це ще які?» — з острахом спитав Аамір.

«Ну, вони гадають, що то може бути тварина,— сказала Делла.— Собака — скавчить чи що. У тебе немає...»

«Та звісно, що немає,— відповів Аамір.— То, мабуть, телевізор. Нащо мені заводити собаку? Я цілий день на роботі».

«Я подумала, що цілком у твоєму дусі було би привести якусь нещасну знайду,— сказала Делла.— У тебе ніжне серце...»

«Нікого я не приводив,— заявив Аамір. Голос звучав напружено.— Можете не вірити мені на слові. Можете піти і перевірити сама, ключ у вас є».

«Не треба такого казати, серденько,— мовила Делла.— Мені б і на думку не спало приходити без твого дозволу. Я б не стала нишпорити».

«Ви були б у своєму праві,— відповів Аамір, і Страйк ніби вловив у його словах гіркоту.— Це ваш будинок».

«Ти засмутився. Так я і думала. Я мусила тобі сказати, бо якщо наступного разу слухавку візьме Герайнт... просто пощастило, що сусіди застали мене...»

«Я робитиму звук тихше,— сказав Аамір.— Гарзд? Буду обережний».

«Ти ж розумієш, серденько, як на мене, ти вільний робити все, ЩО...»

«Слухайте, я тут подумав,— перебив її Аамір.— Я гадаю, що Треба

платити вам за оренду. Що як...»

«Не починай знову. Не кажи дурниць, не треба мені твоїх грошей».

«Але...»

«Крім усього іншого,— заявила Делла,— це тобі не по кишені. Самому орендувати будинок з трьома спальнями?»

«Але...»

«Ми це вже обговорювали. Ти здавався задоволеним, коли тільки вселився... Я думала, тобі там подобається...»

«Звісно, що подобається. Це з вашого боку дуже щедро»,— скуто озвався Аамір.

«Щедро... Заради всього святого, тут не йдеться про щедрість... Так, слухай, ти не хочеш піти поїсти карі? Мені ввечері на голосування, хочу щось попоїсти у "Кенсингтон-Тандурі". І тебе пригощу».

«Вибачте, я не можу,— відповів Аамір. Голос звучав напружено. — Треба їхати додому».

«О,— мовила Делла вже не так тепло.— О... яке розчарування. Дуже шкода».

«Вибачте,— повторив він.— Я пообіцяв зустрітися з другом. З університету».

«А, розумію. Що ж, наступного разу я спершу зателефоную. Щоб ти знайшов вільне місце у своєму графіку».

«Делло, я...»

«Та не верзи дурниць, я просто дражнюся. Бодай прогулятися зі мною ти можеш?»

«Гак. Так, звісно».

Знову човгання, звук прочинених дверей. Робін зупинила плівку.

— Вони трахаються? — вголос спитав Барклей.

— Не обов'язково,— відповіла Робін.— Може, то був поцілунок у щоку.

— «Дай мені руку» ? — повторив Барклей.— Відколи це нормально в офісі?

— Скільки цьому типу, Ааміру? — спитав Страйк.

— Гадаю, десь двадцять п'ять,— відповіла Робін.

— А їй...

— Шістдесят п'ять,— мовила Робін.

— І вона його забезпечила житлом. Він їй не родич, ні?

— Наскільки мені відомо, там немає родинного зв'язку,— відповіла

Робін.— Але Джаспер Чизвелл знає про нього щось особисте. Він цитував Ааміру вірш латиною, коли вони зустрілися в нашому кабінету.

— Ти мені про це не говорила.

— Вибач,— сказала Робін, згадавши, що сталося це незадовго до того, як вона відмовилася простежити за Джиммі на марші.— Я забула. Так, Чизвелл щось процитував латиною, а тоді сказав про «чоловіка твого штибу».

— Що за вірш?

— Не знаю, я латини не вчила.

Робін глянула на годинник.

— Мені час перевдягатися, за сорок хвилин маю бути в міністерстві культури, ЗМІ та спорту.

— Ага, і мені теж час, Страйку,— мовив Барклей.

— Барклею, два дні,— попередив Страйк, коли той рушив до дверей,— а далі повертайся до Найта.

— Без проблем,— озвався Барклей,— я тоді вже захочу відпочити від малої.

— Він мені подобається,— сказала Робін, коли стихли Барклеєві кроки металевими сходами.

— Так,— буркнув Страйк, потягнувшись по протез.— Непоганий.

На його прохання вони з Лорелеєю зустрічалися досить рано. Прийшов час розпочати копіткий процес приведення себе до ладу.

Робін пішла перевдягатися в тісну вбиральню на сходах, а Страйк причепив протез і вийшов до кабінету.

Він тільки встиг натягнути штани, коли задзвонив мобільний. Наполовину сподіваючись, що то Лорелея дзвонить сказати, що з вечерею не складається, Страйк узяв потрісканий телефон і з непоясненим поганим передчуттям побачив, що то Гатчинс.

— Страйку?

— Що таке?

— Страйку... я тут накосячив...

Голос у Гатчинса був слабкий.

— Що сталося?

— Найт із друзями. Я пішов за ними в паб. Вони щось планують. У нього плакат з обличчям Чизвелла...

— І? — голосно спитав Страйк.

— Страйку, вибач... я втратив рівновагу... і їх загубив.

— Ах ти ж довбень чортів! — заревів Страйк, цілковито втративши самовладання.— Чого ти мені не сказав, що хворий?

— Я останнім часом брав багато відгулів... знав, що ти дуже звантажений...

Страйк увімкнув гучний зв'язок, поклав мобільний на стіл, взяв з вішака сорочку і почав якнайшвидше вдягатися.

— Друже, мені так шкода... важко ходити...

— Та я вже знаю, як воно!

Розлючений Страйк вимкнув телефон.

— Корморане? — крізь двері спитала Робін.— Усе нормально?

— Ні, чорт його забирай, ненормально!

Він відчинив двері.

Якась частина Страйкового мозку відзначила, що Робін одягнула зелену сукню, яку він їй купив два роки тому як подяку за те, що допомогла спіймати вбивцю. Вигляд вона мала приголомшливий.

У Найта плакат з обличчям Чизвелла. Він щось планує з компанією друзів. Так і знав, знав, що це станеться, коли Вінн його підставить... Я ладен поставити що завгодно, що він збирається на

твій прийом. Чорт,— сказав Страйк, коли зрозумів, що не взувся, і розвернувся назад.— А Гатчинс їх загубив,— гукнув він через плече.— Тюхтій тупий, не сказав, що хворий.

— Може, попросити Барклея повернутися? — запропонувала Робін.

— Та він уже, мабуть, у метро. Мені самому все доведеться робити, га? — озвався Страйк. Він усівся на диван і пхнув ноги в черевики.— Там усюди буде преса, бо ж принц Гаррі приїде. Варто якомусь писачі поцікавитися, що то в Джиммі за чортів плакат, і Чизвелла викинуть з роботи — а він викине нас,— він підвівся.— Де воно там сьогодні?

— Ланкастер-гауз,— відповіла Робін.— Стейбл-Ярд.

— Зрозуміло,— відповів Страйк і рушив до дверей.— Будь наготові. Може, тобі доведеться мене витягати. Є варіант, що я його вдарю.

Для мене стало неможливим лишатися гулящим глядьком.  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

За двадцять хвилин викликане Страйком таксі звернуло на Сент-Джеймс-стріт, а сам він розмовляв по мобільному з міністром культури.

— Плакат? А на ньому що?

— Ваше обличчя,— відповів Страйк.— Більше нічого не знаю.

— І він прямує на прийом? Чорт, ну хіба не чортівня, га? — закричав Чизвелл так гучно, що Страйк аж скривися і відсунув телефон від вуха.— Якщо це побачить преса, всьому кінець! Ви ж мали нього не допустити!

— І я спробую,— відповів Страйк,— але на вашому місці хотів би, щоб мене попередили. Я б порадив...

— Я вам не за поради плачу!

— Зроблю все можливе,— пообіцяв Страйк, але Чизвелл уже повісив слухавку.

— Друже, я тут далі не проїду,— сказав таксист, звертаючись до Страйка у дзеркало заднього огляду, під яким тіпалася підвісна краса зі строкатими бавовняними китицями по краях і зображенням золотого Ганеші. Сент-Джеймс-стріт перегородили. За переносними бар'єрами збирався натовп прихильників королівської родини і олімпійських фанів. У багатьох у руках були британські прапори, і всі чекали на параолімпійців і принца Гаррі.

— Добре, вийду тут,— відповів Страйк і почав шукати гаманець.

І знову він стояв перед зубчастим фасадом палацу Сент-Джеймс; позолочений ромб годинника виблискував у надвечірньому сонці. Страйк покульгав униз, до натовпу, пройшов повз провулок, де ховався клуб «Пратт», а ошатно вбрані перехожі — працівники і клієнти галерей, торговці винами — гречно відходили з його шляху. Нерівна хода Страйка ставала чимдалі помітнішою.

— Чорт, чорт, чорт,— бурмотів він. Щоразу як Страйк, наближаючись до натовпу спортивних фанів і прихильників королівської родини, переносив вагу на протез, у пах стріляв біль. Плакатів чи банерів політичного змісту видно не було, але дійшовши до

натовпу і кинувши погляд на Клівленд-роу, Страйк побачив загороду для преси і лави фотографів, які чекали на принца і відомих спортсменів. Тільки коли повз проїхала машина з брюнеткою, яку Страйк наче десь бачив по телебаченню, він пригадав, що не подзвонив Лорелеї і не попередив, що запізниться на вечерю. Він поспіхом набрав її номер.

— Привіт, Корме.

У голосі Лорелеї був острах. Страйк здогадався, що вона подумала, ніби він дзвонить скасувати зустріч.

— Привіт,— сказав він, виглядаючи навколо Джиммі.— Я страшенно вибачаюся, але тут дещо наклюнулося. Я можу запізнитися.

— А, це нічого,— відповіла Лорелея, і чутно було її полегшення від того, що він таки прийде.— Мені перенести бронювання?

— Так... мабуть, із сьомої на восьму.

Втретє розвернувшись до Пел-Мел, яка лишилася за спиною, Страйк помітив томатно-червоне волосся Флік. У бік натовпу прямувало восьмеро членів «ОПОРУ» — серед них жилавий юнак з білявими дредами і невисокий опасистий чоловік, схожий на викидайла. Флік була єдиною жінкою. Всі, крім Джиммі, тримали плакати з покрученими олімпійськими кільцями і гаслами: «Чесна гра — то чесні гроші», «Житла, а не бомби». Джиммі ніс свій плакат опущеним, зображення розвернув усередину, собі до ніг.

— Лорелеє, я мушу йти. Поговоримо пізніше.

Периметром огорожі, що стримувала натовп, ходили поліціанти у формі та з раціями, уважно поглядаючи на веселих глядачів. Вони теж помітили «ОПІР», який намагався пройти до місця навпроти загороди для преси.

Зціпивши зуби, Страйк почав прокладати собі шлях крізь щільний натовп, не зводячи очей з Джиммі.

Не можна заперечувати, що вийшло б краще, якби ми перевірили струмок раніше.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Почуваючись трохи ніяково в тісній зеленій сукні й на підборах, Робін привернула увагу чималої кількості чоловіків, коли вийшла з таксі перед будівлею міністерства культури, ЗМІ та спорту. Вже біля дверей вона побачила вдалині Іззі, вбрану в яскраво-помаранчеве, і Кінвару в елегантній чорній сукні й важкому діамантовому кольє, яке Робін бачила на її фотографіях в інтернеті.

Тривожачись головню через Джиммі та Страйка, Робін усе одно відзначила, що Кінвара якась знічена. Іззі, наблизившись до Робін, закотила очі. Кінвара зміряла Робін виразним поглядом, натякаючи, що вважає зелену сукню недоречною, якщо взагалі пристойною.

— Планувалося,— мовив гучний чоловічий голос просто біля Робін,— що ми зустрінемося тут.

З будівлі вийшов Джаспер Чизвелл. У руках він мав три запрошення з тисненими літерами й одне вручив Робін.

— Так, Джаспере, тепер знаю, дякую,— злегка надулася Кінвара.— Вибач, що знову все переплутала. Ніхто не дав собі клопоту пересвідчитися, чи я в курсі.

Перехожі дивилися на Чизвелла, явно впізнаючи його схоже на щітку волосся. Робін помітила, як чоловік у костюмі пхнув товариша ліктем, показав пальцем. Під'їхав блискучий чорний «мерседес». Вийшов шофер; Кінвара обійшла машину й сіла за ним. Іззі влізла на середину, тож Робін довелося сідати просто за Чизвеллом.

Машина зрушила з місця. Атмосфера всередині була неприємна. Робін відвернулася до вікна, за яким люди йшли до пабів після роботи чи по крамницях. Чи Страйк уже знайшов Найта? Їй було лячно на саму думку про те, що станеться, коли знайде. Шкода, що ніяк не перенести машину до Ланкастер-гаузу миттєво!

— А Рафаеля ти не запросив? — спитала Кінвара в потилиці Чизвелла.

— Ні,— відповів їй чоловік.— Він хотів отримати запрошення, але

то лише тому, що він запав на Венецію.

Робін відчула, що червоніє.

— Дивлюся, у Венеції чимало фанатів,— кинула Кінвара.

— Завтра треба буде поговорити з Рафаелем,— мовив Чизвелл.— Скажу тобі, що останнім часом я почав сприймати його зовсім інакше.

Краєм ока Робін побачила, як Кінвара крутнула в руках ланцюжок потворної вечірньої сумочки, прикрашеної зображенням конячої голови, викладеної стразами. Всередині машини, що м'яко їхала теплими вулицями міста, запала напружена мовчанка.



...і в результаті йому дали прочухана...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Адреналін допоміг не зважати на чимдалі гостріший біль у нозі. Страйк наближався до Джиммі з товаришами, в яких ніяк не виходило стати просто перед пресою, бо юрма гойднулася вперед, щойно з'явилися перші урядові машини. Всім кортіло побачити знаменитостей. «ОПІР» прийшов із запізненням і опинився перед непроникною людською масою.

Пролітали «мерседеси» й «бентлі», даруючи юрбі проблиски облич відомих і не дуже відомих. Один комік помахав рукою, йому відповіли радісними вигуками. Заблимали спалахи фотокамер.

Явно вирішивши, що кращого місця вже не знайде, Джиммі зі сплетіння ніг навколо почав витягати свій саморобний плакат. Він готувався його підняти.

Обурено зойкнула жінка, яку Страйк відштовхнув з дороги. За три кроки він уже зімкнув велику долоню на правому зап'ястку Джиммі, не даючи підняти плакати вище рівня пояса і пригинаючи його до землі. Страйк устиг побачити впізнавання в очах Джиммі, а тоді той поціливі кулаком йому в горло. Удар побачила інша жінка, яка теж закричала.

Страйк ухилився і лівою рукою наступив на плакат, зламавши древко, але ампутована нога не втримала повної його ваги, надто після того, як другий удар Джиммі влучив у ціль. Падаючи, Страйк вдарив Джиммі по яйцях. Той тихо охнув, зігнувся, ударив Страйка, і тоді обое повалилися на долівку, розкидаючи сусідів — ті здійняли обурений крик. Страйк опинився на тротуарі, й один з товаришів Джиммі копнув його в голову. Страйк перехопив його ногу, крутнув. Крізь загальну веремію почувся жіночий голос:

— Тут людину б'ють!

Страйк був надто зосереджений на тому, щоб забрати покручений картонний плакат Джиммі, й байдуже було, за жертву його мають чи за нападника. Потягнувши за плакат, який топтали разом з ним, він успішно його розірвав. Один зі шматків наколовся на підбор жінки, яка спішила утекти з місця бійки, і зник разом з нею.

Ззаду на шиї зімкнулися пальці. Страйк ударив Джиммі ліктем в обличчя, і хватка стала слабшою, аж тут хтось копнув Страйка в живіт, ще один удар влучив у потилицю. Перед очима попливли червоні плями.

Знову крики, свист, а тоді юрба розступилася. Страйк відчував смак крові, але бачив, що серед колотнечі уламки й уривки плаката Джиммі розтягнули навсібіч. Джиммі був ухопив Страйка за шию, але його поволокли геть попри гучну й швидку лайку. Страйка теж схопили й підняли. Спротиву він не чинив. Він не певен був, що міг би втриматися на ногах самостійно.

...а тепер ми можемо перейти до вечері. Зайдете, пане Кроль?  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

«Мерседес» Чизвелла завернув за ріг Сент-Джеймс-стріт на Пел-Мел і поїхав уздовж Клівленд-роу.

— Що відбувається? — загарчав Чизвелл, коли машина спершу сповільнилася, а тоді зупинилася зовсім.

Гамір попереду був не такий, яким зазвичай вітають членів королівської родини та знаменитостей — не збуджено-радісний. Кілька поліціантів у одностроях зійшлося до натовпу з лівого боку вулиці; люди штурхалися та штовхалися, намагаючись опинитися подалі від сутички між поліцією та протестувальниками. Від загальної метушні відділилося двоє чоловіків у джинсах і футболках, яким поліціанти скрутили руки за спиною: Джиммі Найт і молодик з тонкими білявими дредами.

А тоді Робін ледь стримала бентежний зойк, бо поліція вивела закривавленого й кульгавого Страйка. Колотнеча в натовпі між тим тільки наростала. Захиталася огорожа.

— Гальмує, ГАЛЬМУЙ! — закричав Чизвелл на водія, який тільки натиснув на газ. Чизвелл опустив вікно.— Двері... Венеціє, відчиняй двері! Той чоловік! — гукнув Чизвелл до найближчого полісмена. Той розвернувся і здригнувся, побачивши міністра культури, який кричав на нього і тицяв пальцем у Страйка.— Це мій гість! Отой! Пустіть його!..

Урядова машина, міністр зі сталевим патриціанським голосом, продемонстроване запрошення — полісмен зробив, як йому звеліли. Увагу більшості прикувала до себе запекла бійка між поліцією і «ОПОРОМ», а також шарварок, який здійснювався через те, що люди намагалися опинитися подалі від бійки. З загороди для преси вирвалося й побігло ближче до баталії кілька фотографів.

— Іззі, посунься... Залазьте, ЗАЛАЗЬТЕ! — загарчав Чизвелл на Страйка крізь вікно.

Робін і собі відсунулася, мало не сівши Іззі на коліна, щоб впустити на заднє сидіння ще й Страйка. Лягнули дверцята. Машина зрушила з місця.

— Ви хто такий? — зойкнула налякана Кінвара, притиснена до дверей з іншого боку від Іззі.— Що відбувається?

— Це приватний детектив! — гаркнув Чизвелл. Його рішення посадити Страйка в машину здавалося народженим з паніки. Розвернувшись на своєму сидінні, він зиркнув на Страйка і сердито спитав: — Яка мені користь із того, що вас арештують?

— Мене ніхто не арештовував,— відповів Страйк, витираючи ніс зворотом долоні.— Хотіли взяти свідчення. Найт на мене напав, коли я спробував відібрати в нього плакат. Дякую,— додав він, коли Робін не без труднощів (так вони напхалися до машини) передала йому пачку серветок, які лежали на задньому вікні. Страйк притиснув одну до носа. — Плаката я здихався,— додав він крізь закривавлену серветку, але ніхто його не привітав.

— Джаспере,— заговорила Кінвара,— що відбу...

— Стули рота,— гиркнув Чизвелл, не глянувши на неї.— Я не можу вас випустити перед усіма цими людьми,— сердито сказав він Страйкові, ніби той про таке просив.— Там повно фотографів... Доведеться вам їхати з нами. Я про все домовлюся.

Машина наближалася до огорожі, де поліція й охорона перевіряли запрошення.

— Всі мовчіть,— наказав Чизвелл.— Мовчи! — перехопив він Кінвару, яка була розтулила рота.

«Бентлі» попереду пропустили, і «мерседес» під'їхав до огорожі.

Робін (якій було боляче, бо чимала частина Страйкової ваги тиснула їй на лівий бік і ногу) почула якийсь крик з-за машини. Озирнувшись, вона побачила молоду жінку, яка бігла за машиною; її переслідувала поліціантка. Дівчина мала томатно-червоне волосся і логотип з ламаних олімпійських кілець на футболці. Вона кричала вслід машині Чизвелла:

— Він вирізав на них коня, Чизвелле! Він вирізав коня, брехло ти паршиве, гад, убивця...

— У мене тут гість, який не отримав запрошення,— гукнув Чизвелл через опущене вікно до озброєного поліціанта на пропускному пункті. — Корморан Страйк, інвалід. Про нього писали в газетах. У моєму міністерстві наплутали і не надіслали запрошення. Принц,— додав він з неймовірною незворушністю,— дуже хотів з ним познайомитися!

Робін і Страйк дивилися на те, що діялося за машиною. Двоє

поліціантів схопили Флік (та пручалася) і потягнули геть. Знову заклацали камери. Не витримавши міністерського натиску, охоронець попросив посвідчення особи у Страйка. Той завжди мав при собі кілька посвідчень (не обов'язково на своє ім'я) і зараз простягнув свої справжні водійські права. За ними вишикувалася вже ціла черга урядових машин. За п'ятнадцять хвилин мав прибути принц. Урешті-решт полісмен дозволив проїжджати.

— Так не можна,— стиха мовив Страйк до Робін.— Не можна мене пропускати. Страшна халатність.

«Мерседес» в'їхав на внутрішній двір і нарешті зупинився під невисокими сходами, вистеленими червоним килимом, які вели до величезної будівлі медового кольору, дещо схожої на старовинну панську садибу. З обох боків від килимової доріжки поставили рампи для візків; до однієї якраз під'їжджала зірка баскетболу на інвалідному візку.

Страйк відчинив дверцята, вибрався з машини, тоді розвернувся і запропонував допомогу Робін. Та не стала відмовлятися — нога, на яку сів Страйк, майже цілком заніміла.

— Рада тебе знову бачити, Корме,— заусміхалася Іззі, яка вийшла з машини слідом за Робін.

— Привіт, Іззі,— озвався Страйк.

Чизвелл, хотів він того чи ні, тепер був обтяжений присутністю Страйка, тож кинувся нагору — пояснити ліврейним лакеям біля дверей, що Страйка слід пропустити без запрошення. Раз у раз звучало слово «інвалід». Прибували нові машини, з них виходили ошатно вбрані пасажири.

— Що відбувається? — спитала Кінвара, яка обійшла «мерседес» ззаду і підійшла до Страйка.— Що тут діється? Нащо моєму чоловікові приватний детектив?

— Ти стулиш уже пельку, дурна ти суко?

Чизвелл був, звісно, напружений і знервований, та все ж ця неприхована ворожість шокувала Робін. «Він її ненавидить,— подумала вона.— Він її щиро ненавидить».

— Ви двоє,— вказав міністр на дружину і доньку,— ходіть усередину.

— Назвіть мені хоч одну причину, чого я маю далі вам платити,— мовив він до Страйка, розвернувшись до нього. Повз них проходили

нові й нові гості.— Ви розумієте,— сказав Чизвелл, у вимушено тихій люті обплювавши Страйкові краватку,— що мене щойно назвали вбивцею перед двома десятками людей, серед яких була преса?

— Подумують, що то якась ненормальна,— відповів Страйк.

Якщо на цій думці Чизвеллові й стало легше, він цього не показав.

— Завтра хочу вас бачити о десятій,— сказав він до Страйка.— Не на роботі. Приходьте до квартири на Ебері-стріт.

Він відвернувся, тоді щось надумав і розвернувся назад.

— І ви приходьте! — рявкнув він на Робін.

Ставши пліч-о-пліч, вони провели Чизвелла поглядами.

— Нас тепер виженуть, так? — пошепки спитала Робін.

— Гадаю, такий варіант можливий,— відповів Страйк. Стоячи на ногах, він тепер відчував сильний біль.

— Корморане, а що було на плакаті? — спитала Робін.

Страйк почекав, поки пройде жінка в персиковому шифоні, а тоді тихо відповів:

— Чизвелл на шибениці, а під шибеницею — купка мертвих дітей. Але є дивна деталь.

— Яка саме?

— Всі діти були чорні.

Досі витираючи носа, Страйк був потягнувся в кишеню по цигарку, тоді згадав, де перебуває, й опустив руку.

— Слухай, якщо тут є та Елспет, спробуй виманити, що їй там відомо про Вінна. Так ми хоч зможемо обґрунтувати останній рахунок.

— Гаразд,— відповіла Робін.— У тебе, до речі, кров на потилиці.

Страйк вимокав рану — без особливого результату — серветками, які напхав у кишені, й почав, кульгаючи, підніматися сходами разом з Робін.

— Не можна, щоб нас сьогодні ще бачили разом,— сказав він їй, коли вони переступили поріг і опинилися в мерехтінні вохри, багрянцю й золота.— На Ебері-стріт неподалік будинку Чизвелла є кафе. Зустрінемося там завтра о дев'ятій і разом підемо на розстріл. Так, тепер ти йди вперед.

Та коли Робін таки пішла вперед до величних сходів, Страйк гукнув їй услід:

— До речі, гарна сукня.

Я думаю, ти можеш причарувати будь-кого — якщо тільки поставиш це собі за мету.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Фойє будівлі являло собою велике порожнє приміщення. Центральні сходи, застелені червоним і золотим, вели на верхній балкон, який розходився праворуч і ліворуч. Стіни, як виявилось, мармурові, мали кольори вохри, бляклої зелені й ружі. Параолімпійців запрошували до ліфта біля входу, але кульгавий Страйк подерся сходами, важко спираючись на поруччя. Небо, яке було видно крізь величезне розкішне вікно у стелі, блідло поруч з кольоровим освітленням, яке підсвічувало барви величезних картин Венеційської школи на класичні сюжети, розвішаних на всіх стінах.

Намагаючись іти рівно (бо приймуть за якогось ветерана-параолімпійця і почнуть розпитувати про давні тріумфи), Страйк разом з іншими гостями пішов від сходів праворуч, пройшов балконом і опинився у невеличкому вестибулі, що виходив на внутрішній двір, де стояли урядові машини. Звідси гостей запрошували до довгої та просторої картинної галереї, де ковролін був яблучно-зелений, з розетковим візерунком. Обабіч тут були високі вікна, а майже кожен дюйм білих стін покривали картини.

— Бажасте випити, сер? — спитав офіціант просто біля дверей.

— Це що, шампанське? — спитав Страйк.

— Англійське ігристе вино, сер, — пояснив офіціант.

Страйк без великої охоти взяв келих і рушив далі крізь натовп, пройшовши повз Чизвелла й Кінвару, які слухали (Страйкові спало на думку: прикидалися, що слухають) спортсмена на інвалідному візку. Кінвара кинула на Страйка швидкий підозрілий погляд; той ішов до дальньої стіни, сподіваючись знайти там стілець чи щось, на що зручно буде опертися. На жаль, картин у галереї було стільки, що місця притулитися не лишилося, і стільців не було. Страйк зупинився перепочити під величезним портретом королеви Вікторії верхи на сіро-зозулястому коні, роботи графа д'Орсе. Попиваючи ігристе вино, Страйк намагався непомітно витирати кров, яка досі цебеніла з носа, і

хоч трохи обтрусити землю зі штанів.

Навколо курсували офіціанти з тацями канапок. Страйк устиг підхопити кілька мініатюрних крабових котлеток, тоді роззирнувся на інтер'єр, відзначивши нове розкішне вікно у стелі — на цей раз його підтримували позолочені пальми.

Атмосфера в приміщенні була специфічна. Ось-ось мав прибути принц, і гості час до часу вибухали знервованою веселістю, чимдалі частіше поглядаючи на двері. Зі свого спостережного пункту біля королеви Вікторії Страйк помітив величну постать у блідо-жовтій сукні просто навпроти, біля примхливого чорно-золотого коминка. Одну руку жінка тримала на нашійнику світло-жовтої лабрадорки, що сиділа біля її ніг, важко хекаючи посеред людної кімнати. Страйк не одразу впізнав Деллу, бо замість темних окулярів вона вставила штучні очі. Трохи запалі, прозорі, фарфорово-блакитні очі надавали їй дивно невинного вигляду. Неподалік дружини стояв Ґерайнт, який розмовляв з тоненькою жінкою, схожою на мишку, а та бігала очима по залі, виглядаючи рятівника.

Біля дверей, через які увійшов Страйк, раптом запала тиша. Страйк побачив руду маківку, постаті в костюмах. Мов чари скам'яніння, кімнатою розтеклася ніяковість. Страйк подивився, як руда маківка пливе далі, до дальньої правої стіни. Присьорбуючи своє англійське вино, Страйк намагався вгадати, котра з жінок у кімнаті — та управителька, що знає якийсь бруд на Ґерайнта Вінна, аж тут його увагу привернула жінка, що стояла неподалік, спиною до нього.

Довге чорне волосся було зібране в неохайну гулю, а одяг, на відміну від убрання інших жінок навколо, не схожий був на убір для вечірки. Пряма чорна сукня по коліно була проста до аскетичності; голі ноги взуті в пару ботильйонів без носаків і з гострими підборами. На якусь мить Страйк повірив, що міг помилитися, але годі жінка ворухнулася, і він непомильно її впізнав. Він не встиг забратися подалі, коли вона озирнулася і глянула йому просто у вічі.

Обличчя, яке він знав блідим, мов каменя, залив рум'янець. Вона була на останньому терміні вагітності, але цей стан позначився тільки на роздутomu животі. Вона мала все ті ж тонкі руки й обличчя. Не така ошатна, як інші жінки в приміщенні,— але, мабуть, найвродливіша. Кілька секунд вони дивилися одне на одного, а тоді вона несміло рушила вперед. Рум'янець зійшов з її обличчя гак само швидко, як



проступив на ньому.

— Корме?

— Привіт, Шарлотто.

Якщо вона думала його поцілувати, кам'яний вираз Страйкового обличчя її віднадив.

— Як ти взагалі тут опинився?

— Запросили,— збрехав Страйк.— Зірковий інвалід. А ти?

Шарлотта якимось збентежилася.

— Небога Яго — параолімпійська спортсменка. Вона...

Шарлотта роззирнулася, виглядаючи небогу, і відпила води. Рука в неї трусилася, кілька крапель пролилося з келиха. Страйк бачив, як вони скляними намистинами розбилися на її напнутому животі.

— ...ну, десь тут вона є,— з нервовим сміхом мовила Шарлотта.— Вона має церебральний параліч і неймовірні здібності. Власне, чудово їздить верхи. Її батько в Гонконзі, тож мати замість нього запросила мене.

Страйкове мовчання її дратувало. Вона просторікувала далі:

— Рідні Яго люблять, щоб я виходила у світ і все таке, але зовиця злиться, бо я переплутала дати. Думала, сьогодні вечерея у Скалці, а оце все у п'ятницю, тобто завтра, от і не вбралася, як личить для королівського заходу, але вже запізнювалася і не могла перевдягнутися.

Вона з відчаєм вказала на свою просту сукню і ботильйони на шпильках.

— Яго тут?

В очах із золотими іскрами щось промайнуло.

— Ні, він у Штатах.

Шарлоттин погляд зупинився на його верхній губі.

— Ти бився?

— Ні,— відповів Страйк, знову витираючи ніс долонею. Він випростався, обережно переніс вагу на протез і зібрався йти.— Ну, радий був...

— Корме, не йди,— попросила Шарлотта, простягнувши до нього руку. Пальці так і не торкнулися його рукава; рука опустилася.— Будь ласка, ще ні, я... Ти робив такі неймовірні речі! Я читала в газетах.

Коли бачилися востаннє, у Страйка теж була кров на обличчі, бо Шарлотта поцілила в нього попільничкою, як він ішов від неї. Він згадав те повідомлення — «Дитина була твоя»,— відіслане напередодні

весілля з Россом; інша дитина, яку вона буцімто носила і яка зникла без жодних доказів свого існування. Також Страйк згадав фотографію, яку вона надіслала на робочу пошту за кілька хвилин після того, як сказала «так» Яго Россу,— прегарна, стражденна, мов на закланні.

— Вітаю,— сказав Страйк, не дивлячись їй в обличчя.

— Такий великий, бо буде двійня.

На відміну від інших жінок, Шарлотта не торкнулася живота, коли говорила про дітей, просто опустила очі, ніби здивувавшись тому, як змінилася. Поки були разом, вона ніколи не хотіла дітей. Одна з їхніх спільних рис. Дитина, про яку Шарлотта заявила, що її батько — Страйк, для обох стала неприємним сюрпризом.

Страйк уявив, що потомство Яго Росса скрутилося під чорною сукнею, мов пара білих цуценят — не зовсім люди, посланці батька, схожого на п'яного песця. Страйк був радий їм — якщо тільки подібну безрадісну емоцію можна так назвати. Він вітав будь-які перепони й завади, бо щойно відчув, що владне тяжіння, яке стільки часу тримало його біля Шарлотти попри сотні сварок і скандалів і тисячі облуд, ще не знебулося. Як завжди, Страйкові здавалося, що ці зелені очі з золотавими іскорками знають, про що він думає.

— Ніяк не народяться. Ходила на УЗД — там хлопчик і дівчинка. Яго радіє, що є хлопчик. А ти тут з кимсь?

— Ні.

Щойно це сказавши, він побачив понад Шарлоттиним плечем зелений спалах. Робін: весело щебече з жінкою-мишкою у фіолетовій парчі, яка нарешті здихалася Ґерайнта.

— Гарненька,— мовила Шарлотта, яка озирнулася подивитися, що там притягнуло його увагу. Вона завжди мала надприродній дар розпізнавати найменшу цікавість до інших жінок.— Ні, чекай,— повільно мовила вона,— це ж дівчина, яка з тобою працює? Про неї писали в газетах... як там її звати, Роб...

— Ні,— сказав Страйк,— це не вона.

Він анітрохи не здивувався, що Шарлотта знає, як Робін звати, і що вона її впізнала навіть у лінзах. Він знав, що Шарлотта стежитиме за його життям.

— Тобі завжди подобалися дівчата такої масті, правда? — з якоюсь синтетичною веселістю провадила Шарлотта.— Ота мала американка, з якою ти почав зустрічатися в Німеччині, коли собі вигадав, що ми

розійшлися, теж...

Поблизу хтось зойкнув.

— Ой божечки! Шарлі!

На них насувалася усміхнена Іззі Чизвелл. Рожеве обличчя контрастувало з жовтогарячою сукнею. Страйк зрозумів, що вона випила вже не один келих.

— Привіт, Ізз,— силувано всміхнулася Шарлотта. Страйк майже відчув, якого зусилля їй вартувало виплутатися з клубка давніх образ і ран, який колись повільно задушив їхні стосунки.

Він знову зібрався був іти, аж тут натовп розступився, і за десять кроків від Страйка і жінок постав принц Гаррі, такий гіперреально-знайомий. Зараз Страйкові довелося б іти під поглядами половини присутніх. Опинившись у пастці, він налякав офіціанта, коли простягнув довге ручисько і підхопив з таці новий келих шампанського. Якусь хвилю Шарлотта й Іззі дивилися на принца. Тоді, зрозумівши, що найближчим часом той не підійде, вони знову заговорили одна до одної.

— Вже так видно! — сказала Іззі, роздивляючись живіт Шарлотти. — Ходила на УЗД? Знаєш, хто буде?

— Двійнята,— без ентузіазму відповіла Шарлотта. Вона вказала на Страйка.— Ти пам'ятаєш...

— Корм, так, звісно, це ми його сюди привезли! — радісно відповіла Іззі, явно навіть не думаючи, що каже зайве.

Шарлотта розвернулася від давньої шкільної подруги до колишнього, і Страйк аж відчув, як вона намагається винюхати, з якого це дива Страйк та Іззі приїхали разом. Вона трохи посунулася — ніби й запрошуючи Іззі приєднатися, але водночас так оточуючи Страйка, щоб він не зміг піти, не попросивши котрусь із них його пропустити.

— А, чекай. Ти ж розслідував смерть Фредді під час бойових дій, так? — спитала вона.— Пам'ятаю, ти мені казав про це. Бідолашний Фредді.

Іззі подякувала за згадку про брата тим, що трохи підняла келих, тоді через плече озирнулася на принца Гаррі.

— Він щодня стає дедалі привабливіший, правда? — пошепки сказала вона.

— Але ж лобок рудий, любонько,— незворушно озвалася Шарлотта.

Страйк мимоволі всміхнувся. Іззі загіготіла.

— І коли вже ми про це,— сказала Шарлотта (вона завжди вдавала, що й не жартувала),— це отам не Кінвара Генратті?

— Моя жахлива мачуха? Так,— відповіла Іззі.— А ти її знаєш?

— Моя сестра продала їй коня.

За шістнадцять років, прожитих з Шарлоттою то разом, то порізно, Страйк чув сотні таких розмов. Люди з Шарлоттиного класу ніби всі знали одне одного. Навіть якщо особисто знайомі не були, хтось знав братів чи сестер, кузенів чи кузин, друзів, шкільних приятелів, батьків: усі були пов'язані між собою, і це павутиння для чужинців було ворожим середовищем. Украй рідко жителі цього павутиння шукали собі друзів чи коханих за його межами. Шарлотта була в цьому колі унікалом, бо обрала собі Страйка — незрозумілого; його невидима принадність і низький статус були (і він про це знав) предметом постійних переляканих пліток серед її рідних і друзів.

— Ну, сподіваюся, Амелія цього коня не дуже любила,— відповіла Іззі,— бо Кінвара його занапасть. Криві руки, жахливо сидить, але має себе за Шарлотту Дюжарден. А ти їздиш верхи, Корморане? — спитала Іззі.

— Ні,— відповів Страйк.

— Він не довіряє коням,— усміхнулася до нього Шарлотта.

Страйк не відповів. Він не хотів піднімати давні жарти і спільні спогади.

— Кінвара біситься, тільки глянь,— сказала Іззі з якимсь задоволенням.— Татко щойно виразно натякнув, що хоче взяти на моє місце мого брата Рафа, і це чудово, я на це розраховувала. Раніше гатко дозволяв Кінварі собою попихати, коли йшлося про Рафа, але тепер узяв справу у свої руки.

— Здається, я знаю Рафаеля,— сказала Шарлотта.— Він кілька місяців тому не працював у галереї Генрі Драммонда?

Страйк глянув на годинник, тоді роззирнувся. Принц перемістився далі від них, Робін не було видно. Якщо пощастило, вона пішла з управителькою, яка щось знає про Вінна, до вбиральні й там розговорила над раковиною.

— О Боже,— сказала Іззі.— Стережіться. Клятий Ґерайнт... добридень, Ґерайнте!

Швидко стало зрозуміло, що Ґерайнта принадила Шарлотта.

— Добридень, добридень,— заговорив він, дивлячись крізь замацані скельця окулярів і шкірячись безгубо й хтиво.— Мені на вас щойно вказала ваша небога. Що за видатна молода жінка, просто видатна. Наш фонд підтримує наїзників. Герайнт Вінн,— простягнув він руку,— з «Рівного ігрового поля».

— О,— мовила Шарлотта.— Доброго вечора.

Страйк багато років спостерігав, як вона відганяє хтивих чоловіків. Привітавшись, Шарлотта холодно дивилася на Герайнта, ніби не могла збагнути, чого він досі тут.

У кишені у Страйка завібував мобільний. Діставши його, він побачив невідомий номер. Чудова нагода піти.

— Треба йти, вибачте. Даруй, Іззі, я пройду.

— Ой, як шкода,— напнула губи Іззі.— Я хотіла тебе поспитати про Шеклвелльського різника!

Страйк побачив, як вирячив очі Герайнт. Подумки клянучи Іззі, детектив сказав:

— Добраніч. Прощавай,— додав він для Шарлотти.

Кульгаючи геть як міг швидко, Страйк прийняв дзвінок, але поки підносив телефон до вуха, зв'язок обірвався.

— Корме.

Хтось легенько торкнувся його руки. Страйк озирнувся. Шарлотта пішла за ним.

— Мені теж час іти.

— А як же твоя небога?

— Вона познайомилася з Гаррі, буде в захваті. Власне, мене вона не дуже любить. Вони всі мене не люблять. А що сталося з твоїм телефоном?

— Я на нього впав.

Страйк пришвидшив кроки, але Шарлотта мала довгі ноги і встигала за ним.

— Не думаю, що нам по дорозі, Шарлотто.

— Ну, якщо ти не прокопав підземний хід, нам ще разом іти ярдів двісті.

Страйк не відповів. Ліворуч знову промайнула зелена сукня. Коли дійшли до великих сходів у фойє, Шарлотта простягнула руку і взяла його за лікоть, бо трохи хиталася на підборах, зависоких для вагітної жінки. Страйк стримався і не струсив її руку.

Мобільний задзвонив знову. На екрані з'явився невідомий номер. Шарлотта підсунулася ближче, зазираючи Страйкові в обличчя, коли той прийняв дзвінок.

Щойно мобільний торкнувся його вуха, Страйк почув відчайдушний, нав'язливий крик.

— Вони мене вб'ють, містере Страйк, допоможіть, врятуйте, будь ласка, допоможіть мені...

Та хто насправді міг передбачити, що буде далі? Я — вже напевно ні.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Уранішній серпанок і безхмарне небо обіцяли новий літній день, але було ще прохолодно, коли наступного ранку Робін приїхала до кав'ярні неподалік оселі Чизвелла. Могла сісти за котрийсь із круглих столиків надворі, але натомість вмостилася і кутку всередині (тут домовилися зустрітися зі Страйком) і задля затишку обійняла долонями свою каву латте. Віддзеркалення Робін у кава-машині було блідим, з набряклими повіками.

Робін чомусь так і думала, що на час її приходу Страйка тут ще не буде. Настрій був водночас пригнічений і знервований. Не хотілося сидіти наодинці з власними думками, але ось — сидить. Єдине товариство — сичання кавоварки; Робін мерзне попри куртку, яку підхопила, виходячи з дому, тривожиться через прийдешню зустріч з Чизвеллом, який, може, взагалі не заплатить після катастрофічної бійки Страйка з Джиммі Найтом.

Але не тільки це тривожило Робін. Вранці її збудив сумбурний сон, де фігурувала темна постать на тонких підборах — Шарлотта Росс. Робін упізнала Шарлотту, щойно побачила її на прийомі. Вона дуже старалася не дивитися на колишніх заручених, поки ті розмовляли, злилася на себе за гостру цікавість до їхніх стосунків; і все ж поки Робін ходила від гурту до гурту, безсоромно влазячи в розмови в пошуках невловимої Елспет Кертис-Лейсі, очі її шукали Страйка й Шарлотту, а коли ті разом пішли з прийому, у шлунку виникло неприємне відчуття — ніби вона опинилася в ліфті, що падає.

Прийшовши додому, вона думала тільки про це і почулася винною, коли з кухні вийшов Метью з бутербродом. Робін здалося, що він нещодавно зайшов додому. На зелену сукню він кинув оцінний погляд, дуже схожий на Кінварин. Робін рушила повз нього до сходів на другий поверх, але Метью заступив їй дорогу.

— Робін, ну годі. Будь ласка. Поговорімо.

І вони пішли до вітальні й поговорили. Втомившись лягтися, Робін

вибачилася за те, що образила Метью, не прийшовши на крикет і забувши надягнути обручку на святкування річниці. Метью натомість уголос пожалкував про те, що наговорив під час сварки в неділю,— і надто про закид, ніби в Робін немає досягнень.

Робін здавалося, що вони рухають шахові фігури по дошці, яку трусить першими поштовхами землетрусу. «Вже запізно. Ти ж розумієш, що все це уже не має значення?»

Та коли розмову було закінчено, Метью спитав:

— То між нами все добре?

— Так,— відповіла Робін.— Усе нормально.

Метью підвівся, простягнув руку і допоміг їй встати з крісла. Робін видушила з себе усмішку, а тоді Метью поцілував її — міцно, в губи, і почав стягувати зелену сукню. Робін відчула, як рветься тканина біля блискавки, та коли почала протестувати, Метью знову уп'явся в її губи.

Вона розуміла, що може його спинити — знала, що він чекає, щоб вона його спинила. Метью її випробовував бридким і підступним чином, а потім скаже, що нічого такого не робив, що він тут жертва. Робін ненавиділа його за таку поведінку і десь у глибині душі хотіла бути такою жінкою, яка може подолати свою відразу і відгородитися від власної неохочої плоті. Але вона занадто довго й запекло билася за владу над власним тілом, щоб отак його зрадити.

— Ні,— мовила вона і відштовхнула Метью.— Я втомилася.

— Атож,— відповів він.— Я теж.

І вийшов з кімнати, лишивши Робін з відчуттям холоду на спині, там, де порвалася зелена сукня.

Ну де в біса той Страйк? Уже п'ять хвилин по дев'ятій; Робін прагнула мати товариство. Також вона хотіла знати, що сталося, коли Страйк пішов з прийому разом з Шарлоттою. Будь-що згодиться — тільки б не сидіти тут з думками про Метью.

І думка ніби викликала його — задзвонив телефон.

— Вибач,— сказав Страйк, не давши їй почати.— Підозрілий паунок на станції «Грін-парк». Застряг у вагоні на двадцять хвилин, щойно піймав сигнал. Буду так скоро, як тільки зможу, але, можливо, доведеться тобі почати без мене.

— О Боже,— мовила Робін, заплющивши утомлені очі.

— Вибач,— повторив Страйк.— Я вже їду. Власне, є що розказати тобі. Вчора ввечері сталася дивна штука... о, зажди, наче поїхали. Скоро



побачимося.

Він повісив слухавку й залишив Робін наодинці з перспективою сам на сам зіткнутися з першим виверженням Чизвеллового гніву. Та ще й не полишало безформне відчуття страху й журби, що йшло від постаті граційної чорнявої жінки, яка мала перед Робін фору в шістнадцять років знань і спогадів у всьому, що стосується Страйка. Робін сказала собі, що це не має значення,— Боже, та їй вистачає проблем і без думок про Страйкове особисте життя, яке до неї не має жодного стосунку...

Раптом вона відчула, як поколює губи, які Страйк випадково поцілував, коли прощалися під шпиталем. Ніби для того, щоб змити це відчуття, Робін допила залишки кави, підвелася і вийшла з кав'ярні на пряму широку вулицю, обабіч якої тягнулися однакові ряди будинків дев'ятнадцятого сторіччя.

Ішла швидкою ходою — не тому, що поспішала отримати удар Чизвеллового гніву й розчарування. Просто активність допоможе розвіяти незручні думки.

Дійшовши до лискучих чорних дверей Чизвеллового помешкання точно вчасно, Робін кілька секунд почекала — на той раз, якщо в останню мить нагодиться Страйк. Але той не прийшов. Тож Робін зібралася на думці, піднялася трьома чистими білими сходами і постукала у двері, які виявилися незамкненими і прочинилася на кілька дюймів. Нерозбірливий чоловічий голос щось гукнув — мабуть, «заходьте».

Робін увійшла до маленького темного коридору, зайнятого головно крутими сходами. Оливково-зелені шпалери були пошарпані, подекуди облізли. Причинивши двері, як було, Робін покликала:

— Пане міністре?

Він не відповів. Робін тихо постукала у двері праворуч і відчинила їх.

Час застиг. Сцена увірвалася в Робін, пробилася крізь зіниці у не готовий до такого мозок. Шок лишив її стояти у дверях, рука завмерла на клямці, губи розтулилися. Робін намагалася досягнути побачене.

У старовинному кріслі сидів чоловік — ноги розкинуті, руки звисають, а замість голови — якась лискуча сіра ріпа з роззявленим ротом і без очей.

Далі перенапружене сприйняття Робін усвідомило той факт, що це не ріпа, а таки людська голова, щільно огорнута прозорим

поліетиленовим пакетом, з якого тягнеться трубка до великого балона. Чоловік, вочевидь, задихнувся. Ліва стопа боком лежала на килимі (видно дірочку на підошві), звисають, майже торкаючись долівки, товсті пальці, у паху темна пляма — спорожнився сечовий міхур.

Наступної миті до Робін дійшло, що у кріслі сидить сам Чизвелл. Густу сиву чуприну притиснуло до обличчя вакуумом, який створився в пакеті, а роззявлений рот втягнув у себе пластик, тому й видавався темним проваллям.

...«Білий кінь»! Серед білого дня!  
Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»

Десь далеко — не в будинку — закричав чоловік. Схоже було, що це робітник; якоюсь частиною розуму Робін зрозуміла, що саме його вона й почула, коли чекала на запрошення увійти. Ніхто її не кликав у будинок. Просто не зачинили дверей.

Вона не запанікувала, хоч це здавалося доречним. Тут не було загрози — страшно було дивитися на це моторошне опудало з головою-ріпкою і тією трубкою, але воно не могло їй нічого заподіяти. Розуміючи, що треба перевірити — раптом ще живий! — Робін підійшла до Чизвелла і легенько торкнулася його плеча. Це було не так уже важко завдяки тому, що вона не бачила очей, захованих за жорстким волоссям, мов за гривкою в коня. Шкіра під смугастою сорочкою виявилася твердішою й холоднішою, ніж Робін чекала.

Тоді вона уявила, як кричав цей роззявлений рот, і кількома швидкими кроками відступила. Під ногою тріснуло щось тверде, Робін посковзнулася. Виявилось, що вона роздушила синій пластиковий слоїк з пігулками, що лежав на долівці. Схоже було на гомеопатичний засіб, який Робін бачила у своїй місцевій аптеці.

Діставши мобільний, вона набрала 999 і попросила з'єднати з поліцією. Пояснила, що знайшла тіло, назвала адресу. Її запевнили, що скоро хтось приїде.

Стараючись не дивитися на Чизвелла, Робін оглянула пошарпані фіранки невизначеного бурого кольору, з жалюгідними дрібними китицями, старовинний телевізор у коробці штучного дерева, темну латку на шпалерах — там раніше висіла картина, фотографії у срібних рамках. Проте голова у вакуумному пакеті, гумова трубка й холодний блиск балона перетворили цей буденний інтер'єр на декорацію. Реальним лишився тільки кошмар.

Робін відкрила камеру на мобільному і почала фотографувати. Крізь об'єктив жахіття стало ніби меншим. Повільно, ретельно вона задокументувала всю сцену.

На столику перед тілом стояла склянка, на дні якої лишилося кілька

міліметрів апельсинового соку. Поруч — розкидані книжки й газети. Й аркуш цупкого кремового паперу з червоною ружею Тюдорів, схожою на краплину крові, й надрукованою адресою будинку, в якому стояла Робін. Лист написали округлим дівочим почерком.

*Сьогодні була остання соломинка. За яку дурепу ти мене маєш, наймаючи ту дівчину у свою приймальню просто в мене перед носом? Сподіваюся, ти розумієш, яким смішним видаєшся, скільки людей з тебе кепкує,— чоловік, який погнався за дівчиною, молодшою за власних доньок. З мене досить. Роби з себе дурня, мене це не обходить. Кінець.*

*Я повертаюся до Вулстоуна. Влаштую все для коней і вишиюся назавжди.*

*Твої жахливі кінчені діти зрадіють — а ти, Джаспере? В цьому я сумніваюся, але вже запізно.*

*К.*

Робін тільки нахилися сфотографувати записку, як двері гучно зачинилися, і, зойкнувши, вона розвернулася на звук. На порозі стояв Страйк, кремезний і неголений, у тому самому одязі, в якому був на прийомі. Він дивився на фігуру у кріслі.

— Поліція скоро буде,— повідомила Робін.— Я їм щойно подзвонила.

Страйк обережно зайшов до кімнати.

— От же ж чорт.

Він побачив тріснутий слоїк з пігулками на підлозі, переступив, оглянув трубку і затуляючи пластиком обличчя.

— Раф казав, що він дивно поводиться,— мовила Робін,— але не думаю, що йому могло спасти на думку...

Страйк мовчав, далі оглядаючи тіло.

— Це там було вчора ввечері?

— Що?

— Оце,— вказав Страйк.

На звороті долоні в Чизвелла був півкруглий слід, темно-червоний на тлі грубої блідої шкіри.

— Не пам'ятаю,— відповіла Робін.

Шок від того, що сталося, нарешті дійшов до неї, і стало важко зібрати думки до купи. Вони плинули крізь її голову як заманеться, без

стерна й вітрил: Чизвелл гавкає у вікно машини на поліціантів, щоб пропустили Страйка на прийом; Чизвелл називає Кінвару тупою сукою, Чизвелл вимагає зустрічі вранці. Дивно сподіватися, що вона могла запам'ятати його руки.

— Гм-м,— мовив Страйк. Він помітив мобільний у руці в Робін.— Ти все сфотографувала?

Вона кивнула.

— Все це? — спитав він, показуючи на стіл.— І це? — додав він, вказавши на тріснутий слоїк на ковроліні.

— Так. А то моя провина. Я на них наступила.

— Як ти увійшла?

— Двері були відчинені. Я подумала, що він їх так залишив для нас,— відповіла Робін.— На вулиці щось кричав робітник, а я подумала, що то Чизвелл запрошує увійти. Я чекала...

— Будь тут,— звелів Страйк.

Він вийшов з кімнати. Робін почула, як Страйк піднімається сходами, тоді його важкі кроки загупали на стелі — але Робін знала, що там нікого немає. Вона відчувала глибоку безживність цього будинку, його хистку картонну нереальність. І справді, менш ніж за п'ять хвилин Страйк повернувся, хитаючи головою.

— Нікого.

Він пройшов повз Робін до дверей у вітальню; почувши кроки по кахлях, Робін зрозуміла, що він зайшов до кухні.

— Абсолютно порожньо,— повідомив Страйк, повернувшись.

— Що сталося вчора ввечері? — спитала Робін.— Ти казав про щось дивне.

Вона хотіла обговорити щось, відмінне від страшної постаті, яка у своїй гротескній безживності ніби заповнювала всю кімнату.

— Мені подзвонив Біллі. Сказав, якісь люди хочуть його вбити — переслідують. Заявив, що сховався в телефонній буді на Трафальгарській площі. Я пішов його шукати, але вже не знайшов.

— О,— відповіла Робін.

Отже, з Шарлоттою він не був. Навіть за нинішніх екстремальних обставин Робін відзначила цей факт і зраділа.

— Що за?..— тихо спитав Страйк, дивлячись повз неї в куток кімнати.

В темному кутку під стіною стояла покривлена рапіра. Здавалося, її

погнули навмисно, можливо, ставши ногами. Страйк обережно обійшов тіло, щоб краще її роздивитися, аж тут під будинком завилала поліційна машина, і Страйк розігнувся.

— Звісно, ми їм усе розкажемо,— мовив він.

— Так,— відповіла Робін.

— Але не про підслухові пристрої. Чорт... якщо вони знайдуть їх у тебе в кабінеті...

— Не знайдуть,— запевнила Робін.— Я їх учора забрала додому на той раз, якщо через «Сан» доведеться вшиватися.

Страйк не встиг висловити своє захоплення такою холоднокровною завбачливістю, як у двері гучно постукали.

— Ну, було добре, поки було, га? — спитав Страйк з похмурою усмішкою, виходячи в коридор.— Побули трохи не на шпальтах газет.

## Частина друга

Те, що сталося, можна зам'яти — чи принаймні пояснити як слід...  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Справа Чизвелла так і лишилася єдиною, хоч клієнт більше не жив. Навколо трупа розгорнули звичні копітки процедури й формальності, а Страйка й Робін доправили з Ебері-стріт до Скотланд-Ярду, де допитали кожного окремо. Страйк знав, що навколо смерті міністра закутилося в лондонських агентствах новин ціле торнадо, і коли за шість годин вони нарешті вийшли зі Скотланд-Ярду, мальовничі подробиці особистого життя Чизвелла переповідали по радіо й телебаченню. Відкривши сайти новин на телефонах, Робін і Страйк побачили короткі повідомлення про смерть міністра, а в блогосфері й соціальних мережах кучерявилися хитромудрі теорії, в яких мультяшний Чизвелл помирав тисячею смертей від рук примарних ворогів. Ідучи в таксі на Денмарк-стріт, Страйк прочитав, що Чизвелл — капіталіст-корупціонер і загинув від рук російської мафії, не заплативши їм за якусь темну протизаконну обладку; а також — що Чизвелла, стійкого захисника англійських цінностей, прикінчили, звісно, мстиві ісламісти за спротив упровадженню законів шаріату.

До квартири на горищі Страйк повернувся винятково по свої речі й одразу вирушив до помешкання давніх друзів — Ніка й Ільзи, гастроентеролога й адвокатки. Робін удома (Страйк наполіг, щоб вона взяла таксі просто до Олбері-стріт) зустрів рішучими обіймами Метью; на її погляд, ця слабенька претензія на співчуття була гірша за неприховану лють.

Почувши наступного дня, що Робін знову їде на допит у Скотланд-Ярд, Метью відкинув самоконтроль.

— Очевидно ж було, що так і буде!

— От дивина, а більшість у шоці,— відповіла Робін. Вона якраз проігнорувала четвертий дзвінок від матері за ранок.

— Я не про Чизвеллове самогубство...

— ...це прізвище вимовляється як «Чизл»...

— ...я про те, що ти вскочила в халепу, бо нишпорила в Палаті громад!



— Метте, не переймайся. Я скажу поліції, що ти був проти. Не можна, щоб це вплинуло на твою кар'єру.

Але Робін сумнівалася, що вдруге її допитував поліціант. Чоловік з м'яким голосом і в темно-сірому костюмі не сказав, на кого працює. Робін цей добродій здався страшнішим за вчорашніх полісменів, хоч ті подеколи тиснули досить агресивно. Новому допитувачу Робін розповіла все, що бачила й чула в Палаті громад, не згадавши тільки про дивну розмову між Деллою Вінн та Ааміром Малліком, що була записана на другий жучок. Ця розмова відбувалася за зачиненими дверима і по закінченню робочого дня, тож без підслухового пристрою Робін ніяк не змогла б її почути. Докори сумління Робін приспала думкою про те, що ця розмова не могла бути пов'язана зі смертю Чизвелла жодним чином, але вдруге вона виходила з будівлі з мерзенним відчуттям страху й провини. Цей страх від зіткнення зі спецслужбами (Робін дуже сподівалася, що то просто параноя) настільки нею оволодів, що Страйкові вона подзвонила з автомата біля метро, а не з власного мобільного.

— Щойно була на другому допиті. Упевнена, що то МІ5.

— Це логічно,— відповів Страйк, і його буденний тон утішив Робін.— Вони мали тебе перевірити, впевнитися, що ти та, за кого себе видаєш. Тобі є куди піти, крім як додому? Повірити не можу, що преса досі нас не обсіла. Скоро обсяде.

— Мабуть, можу повернутися до Мессема,— відповіла Робін,— але якщо журналісти схочуть знайти мене, то туди точно зазирнуть. Після історії з Різником вони туди навідалися.

На відміну від Страйка, Робін не мала власних друзів, у чиїх невідомих будинках могла б зникнути. Всі її друзі були також друзями Метью, і вона не сумнівалася, що, як і її чоловік, ці люди злякаються і не пустять до себе людину, якою цікавляться спец-служби. Не знаючи, як бути, вона повернулася на Олбері-стріт.

Однак преса до неї не прийшла, хоч газети і не мовчали про вбивство Чизвелла. «Дейлі мейл» надрукувала матеріал на цілий розворот, присвячений негараздам і скандалам, якими повнилося життя Чизвелла. «Колись його ладили у прем'єр-міністри», «сексуальна італійка Орнелла Серафін, з якою Чизвелл мав інтрижку, що й зруйнувало його перший шлюб», «пишнотіла Кінвара Генратті, на тридцять років молодша за нього», «лейтенант Фредді Чизвелл, старший

син, загинув у Іраку на війні, яку його батько полум'яно підтримував», «молодший син Рафаель сів за кермо під наркотиками і збив молоду жінку, мати маленької дитини».

Респектабельніші видання опублікували слова пошани з вуст колег і друзів: «тонкий розум, дуже здібний міністр, один з вихованців Тетчер», «він міг би сягнути будь-яких висот, якби не дещо буремне особисте життя», «на публіці він був дратівливий і навіть сварливий, але я пам'ятаю Джаспера Чизвелла зі школи Гарроу — дотепного, розумного юнака».

П'ять днів преса і так, і сяк розписувала Чизвелла, проте загадкова стриманість журналістів щодо участі у справі Страйка й Робін нікуди не зникла, і ніхто й словом не обмовився про шантаж.

Ранком п'ятниці після виявлення Чизвеллового тіла Страйк мовчки сидів за столом на кухні в Ніка й Ільзи; з вікна за його спиною лилося сонячне світло.

Господар з господинею поїхали на роботу. Ільза й Нік довгий час намагалися народити дитину, а тепер завели двох котиків, яких Нік назвав Оссі й Рикі — на честь гравців «Шпор», яких обожнював у юності. Коти лише нещодавно погодилися сидіти у власників на колінах і не зраділи появі кремезного незнайомця Страйка. Лишившись із ним наодинці, тваринки знайшли прихисток на вершечку буфета. Страйк ловив погляди двох пар блідо-зелених очей, які стежили за кожним його рухом.

Утім, рухався Страйк наразі мало. Власне, останні півтори години він лишався здебільшого непорушним, бо роздивлявся фотографії, які Робін зробила на Ебері-стріт, а він для зручності роздрукував у Ніка в кабінеті. Кінець кінцем Страйк відклав дев'ять фото, а решту скинув на одну купу (кіт Рикі підхопився й нашорошився). Поки Страйк розглядав обрані світлини, Рикі знову влігся і тільки смикав чорним кінчиком хвоста, чекаючи на наступний рух детектива.

На першому з відкладених Страйком фото був крупний план маленької напівкруглої рани на лівій руці Чизвелла.

Друге й третє під різними кутами захопили склянку, що стояла на журнальному столику перед Чизвеллом. Стінки над залишками помаранчевого соку на денці покривав білуватий осад.

Четверте, п'яте і шосте фото Страйк поклав поруч. На кожній світлині було тіло, щоразу з дещо інакшого ракурсу, й елементи

інтер'єра на його тлі. Страйк знову придивився до примарних обрисів зігнутої рапіри у кутку, до темної плями на місці картини над коминком; під нею ледь виднілася пара бронзових крюків на відстані ярду один від одного.

Сьоме і восьме фото, складені разом, давали повну панораму журнального столика. Прощальний лист Кінвари лежав на купці паперів і книжок; видно було кутик іншого листа з підписом "Бренда Бейлі". З книжок Страйк роздивився тільки шматок

назви на старому фоліанті — «КАТУ...» — і нижню половину тому в м'якій палітурці видавництва «Пінгвін». Також на світлинці потрапив загнутий край килима під столом.

Дев'яте, останнє, фото Страйк збільшив. На ньому було видно кишеню Чизвеллових штанів, у якій у спалаху від камери Робін блищало щось золоте. Страйк роздивлявся блискучий об'єкт, аж тут задзвонив мобільний. Телефонувала господиня дому, Ільза.

— Привіт,— сказав Страйк, підводячись і беручи пачку «Бенсон-енд-Геджесу» і запальничку зі столу поруч. Скреготнувши кігтями по дереву, Оссі й Рикі поповзли верхом буфета — раптом Страйк у них щось жбурне? Пересвідчившись, що коти далеко і надвір не вискочать, Страйк вийшов у садок і хутко причинив по собі двері.— Є новини?

— Так. Схоже, ти був правий.

Страйк сів на садовий стілець кутого металу і закурив.

— Кажі.

— Щойно пила каву з тим знайомим. Він не може говорити вільно з огляду на предмет розмови, але я виклала твою теорію, і на це він сказав: «Звучить досить вірогідно». Тоді я спитала: «Інший політик?» Він сказав, що це дуже можливо. Я сказала, що в такій ситуації преса обов'язково подасть апеляцію, і він погодився, мовляв, і сам так подумав.

Страйк видихнув.

— Дякую, Ільзо, я перед тобою в боргу. Добра новина — ви мене нарешті здихаєтеся.

— Корме, та ми не проти, щоб ти в нас жив, ти ж знаєш.

— Котам я не подобаюся.

— Нік каже, що вони просто впізнали фана «Арсеналу».

— Комедійні шоу багато втратили, коли твій чоловік пішов у медицину. Я сьогодні приготую вечерю, а після неї вшиюся.

Далі Страйк подзвонив Робін. Вона відповіла з другого разу.

— Все нормально?

— Я з'ясував, чому преса не сидить у нас на голові. Делла наклала безумовну заборону на публікації про те, що Чизвелл нас найняв, щоб журналісти не почали писати про шантаж. Ільза щойно бачилася зі знайомим з Верховного суду, він це підтвердив.

Запала пауза, під час якої Робін осягала ці новини.

— Отже, Делла переконала суддю, що історію про шантаж Чизвелл вигадав?

— Саме так, сказала, що він найняв нас копати бруд на його ворогів. Я не здивований, що суддя купився. Цілий світ вважає Деллу білішою за біле.

— Але Іззі знає, чому я була там,— заперечила Робін.— Рідні підтвердять, що його шантажували.

Страйк неухважно струсив попіл в Ільзин горщик з розмарином.

— А точно? Може, вони хочуть зам'яти справу, адже він помер?

Мовчання Робін він сприйняв як неохочу згоду.

— Преса опротестує заборону, так?

— За словами Ільзи, апеляцію вже подано. Якби я був редактором таблоїда, то стежив би за нами, тож слід бути обережними. Я сьогодні повертаюся до офісу, але тобі раджу лишатися вдома.

— Як довго? — спитала Робін.

Страйк почув напругу в її голосі. Це лише стрес від усієї цієї справи так на неї діє?

— Будемо грати на слух, Робін. Вони знають, що ти була в Палатах парламенту. Ти зацікавила пресу, ще коли він був живий, а тепер вони точно не відчепляться, бо знають, хто ти насправді, а Чизвелл помер.

Робін мовчала.

— Як там справи з рахунками? — спитав Страйк.

Робін наполягла на тому, щоб узяти цю роботу, хоча з рахунками обоє не любили мати справу.

— З ними все було б значно краще, якби Чизвелл устиг заплатити.

— Я спробую домовитися з його рідними,— сказав Страйк, потираючи очі,— але питати про гроші ще до похорону — то непристойно.

— Я знову переглядала фотографії,— мовила Робін. Знайшовши труп, вони щоденно зідзвонювалися, і щоразу розмова верталася до

світлин Чизвеллового тіла й кімнати, в якій вони його виявили.

— Я теж. Щось нове помітила?

— Так, два маленькі бронзові гачки на стіні. Гадаю, рапіра зазвичай...

— Висіла під картиною, якої немає?

— Саме так. Як гадаєш, вона належала Чизвеллу? З армійських часів?

— Цілком можливо. Або комусь із його пращурів.

— Цікаво, чому її зняли? І чому вона погнута?

— Думаєш, Чизвелл міг схопити її зі стіни, щоб захиститися від убивці?

— Це ти вперше вимовив це слово,— тихо відзначила Робін.— «Убивця».

До Страйка підлетіла оса — і подзижчала геть, відігнана цигарковим димом.

— Та я жартую.

— Точно?

Страйк витягнув ноги і подивився на ступні. В будинку було тепло, тож він був без шкарпеток і черевиків. Гола нога, яка рідко бачила сонячне світло, була бліда й волохата. Стопа протеза — суцільний шмат вуглеволокна без окремих пальців — тьмяно поблискувала під сонцем.

— Є дуже дивні елементи,— мовив Страйк, поворушивши пальцями, які ще лишалися,— але минув тиждень без жодного арешту. Поліція мала помітити все, що помітили ми.

— Вордл щось чув? У Ванесси захворів тато. Вона взяла відпустку, а так би я спитала її.

— Вордл по вуха в антитерористичних заходах до Олімпійських ігор. Але знайшов час лишити мені повідомлення на автовідповідачі й аж усцикався, що мій клієнт узяв і помер у мене на очах.

— Корморане, ти звернув увагу на назву тих гомеопатичних пігулок, що я на них наступила?

— Ні,— відповів Страйк. Цього фото він не відкладав.— А що там за назва?

— «Лаксесіс». Я побачила, коли збільшила фото.

— І чому це має значення?

— Коли Чизвелл зайшов до нашого кабінету і почав цитувати Ааміру вірш латиною і казати про «чоловіка з твоїми нахилами», то

згадав про Лахесіс. Сказав, що то...

— Одна з мойр.

— ...саме так. Та, що знає, «коли чий жереб випаде».

Страйк кілька секунд кутив мовчки.

— Звучить як погроза.

— Знаю.

— Ти точно не можеш пригадати, що то за вірш? Може, автора надаєш?

— Я намагалася згадати, але ні... Зажди,— раптом сказала Робін.— Він назвав номер.

— Катул,— Страйк аж випростався на металевому садовому стільці.

— Звідки ти знаєш?

— Бо Катулові вірші замість назв мають номери, і в Чизвелла на столі була його книжка. Катул писав про купу цікавих нахилів: інцест, содомію, гвалтування дітей... може, хіба про зоофілію не написав. Є відомий вірш про горобця, але там ніхто пташку не дрюкає.

— Дивний збіг, правда? — спитала Робін, ігноруючи дотеп.

— Може, Чизвеллові прописали пігулки, тому йому й згадалася одна з мойр?

— Він тобі був схожий на людину, яка вірить у гомеопатію?

— Ні,— визнав Страйк,— але якщо ти хочеш сказати, що вбивця кинув там пляшечку «лахесісу» просто задля краси...

Він почув далекий дзвін.

— Хтось прийшов,— мовила Робін.— Я, мабуть...

— Не відчиняй, поки не побачиш, хто то,— сказав Страйк. Його раптом охопило погане передчуття.

Кроки Робін були притишені — Страйк знав, що вона йде по ковродіну.

— О Боже.

— Хто там?

— Мітч Патерсон.

— Він тебе бачив?

— Ні, я нагорі.

— Тоді не відчиняй.

— Та не буду.

Але дихати Робін почала важко й нерівно.

— Що з тобою?

— Я в нормі,— задушеним голосом відповіла вона.

— Що він...

— Мені треба йти. Наберу пізніше.

Зв'язок обірвався.

Страйк опустив телефон. Пальці руки, яка не тримала мобільний, раптом обпекло, і він зрозумів, що цигарка зотліла до фільтра. Загасивши її об бруківку, він кинув недопалок за стіну в садок сусідів, яких Ільза й Нік не любили, і негайно закурив нову цигарку, думаючи про Робін.

Страйк непокоївся через неї. Звісно, нормально, що вона відчуває тривогу й стрес після того, як знайшла тіло і витримала допит спецслужб, але Страйк відзначив, як вона втрачає уважність під час розмови, як двічі-тричі питає одне й те саме. А ще ця її нездорова (як на нього) охота негайно повернутися до офісу й на вулицю.

Через переконання, що Робін слід відпочити, Страйк не сказав їй про напрям у розслідуванні, який розробляє,— бо ж вона точно наполягатиме, що мусить допомогти.

Факт полягав у тому, що для Страйка справа Чизвелла почалася не з повідомлення про шантаж з вуст покійного, а з історії про задушену й поховану в рожевій ковдрі дитину, яку розповів Біллі Найт. Після його останнього прохання про допомогу Страйк постійно передзвонював на номер, з якого Біллі телефонував. Урешті-решт він отримав відповідь від цікавого перехожого, який підтвердив, що автомат таки стоїть на Трафальгарській площі.

«Страйк. Той кінчений солдафон без ноги. Біллі на ньому поведений. Гадає, що Страйк його врятує».

Звісно, є якийсь шанс, хай і малий, що Біллі потягне назад до місця, де він востаннє шукав допомоги. Вчора Страйк кілька годин блукав у районі Трафальгарської площі. Він розумів, що вірогідність появи Біллі дуже низька, але відчував потребу щось робити — нехай і дурниці.

Наступне рішення Страйкові важко було виправдати, бо агенція наразі не могла собі дозволити витратити гроші на те, щоб Барклей і далі лишався поруч з Джиммі та Флік.

— Гроші твої,— заявив глазгів'янин, почувши інструкції від детектива,— але що я шукаю?

— Біллі,— відповів Страйк,— а за відсутності Біллі — будь-що

дивне.

Звісно, наступні рахунки покажуть Робін, чим саме займається Барклей.

Страйк раптом відчув на собі чийсь погляд. Оссі, сміливіший з котів Ніка й Ільзи, сидів на кухні біля крана і дивився у вікно світло-нефритовими очима. В цьому погляді був осуд.



Я ніколи цього не опаную повністю. Завжди мене пройматиме сумнів — питання.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Фотографи не прийшли на похорон Чизвелла у Вулстоуні, щоб не порушити раптом заборону. Агенції новин обмежилися стислими повідомленнями про те, що служба відбулася. Страйк хотів був надіслати квіти, але вирішив, що то сприймуть як нетактовне нагадування про несплачений рахунок. Між тим відкрили справу щодо смерті Чизвелла — й одразу заморозили, відклавши подальше розслідування.

І тут несподівано виявилось, що ніхто Джаспером Чизвеллом не цікавиться. Труп, який цілий тиждень плив на хвилях новин, пліток і чуток, тепер потонув під статтями про спортсменів і спортсменок, про приготування до Олімпійських ігор і прогнози щодо них; країна опинилася під владою цієї події, бо незалежно від того, хто як ставився до Олімпійських ігор, неможливо було ні проігнорувати їх, ні уникнути.

Робін і далі щодня дзвонила Страйкові, вимагаючи повернути її на роботу, а Страйк усе відмовлявся. Мало того, що на її вулиці ще двічі з'являвся Мітч Патерсон; ще й на тротуарі у Страйка під вікнами завівся незнайомий вуличний музика і цілий тиждень там грав. Він пропускав акорди щоразу, як бачив детектива, і нерідко обривав пісню посередині, щоб відповісти на дзвінок. Преса, вочевидь, не забула, що кінець кінцем Олімпійські ігри минуть, а отже, треба підготувати соковиту історію про те, як і чому Джаспер Чизвелл найняв приватних детективів.

Страйкові знайомі в поліції нічого не знали про те, як просувається в їхніх колег розслідування справи Чизвелла. Страйк зазвичай міг заснути за найнесприятливіших умов, але зараз став дивно тривожним, прокидався посеред ночі, дослухався до чимдалі гучнішого гомону Лондона, який заповнили гості Олімпійських ігор. Востаннє він так довго страждав на безсоння протягом першого тижня при свідомості після того, як саморобна міна в Афганістані забрала його ногу. Тоді спати не давав пекучий свербіж — а почухати було нічого, бо ноги не стало.

Лорелею Страйк востаннє бачив у вечір Параолімпійського прийому. Лишивши Шарлотту на вулиці, він вирушив на Трафальгарську площу шукати Біллі й у результаті прийшов на вечерю з Лорелесю навіть пізніше, ніж розраховував. Утомлений, змучений, збентежений тим, що не знайшов Біллі, вражений несподіваною зустрічю з колишньою, Страйк приїхав до індійського ресторану, очікуючи — мабуть, навіть сподіваючись, — що Лорелея вже пішла.

Однак вона не тільки терпляче чекала за столиком, а ще й вибила його з колії таким собі стратегічним відступом (як це подумки охарактеризував Страйк). Лорелея не почала розмови про майбутнє їхніх стосунків, а натомість вибачилася за — як вона це назвала — дурне й поспішне освідчення в ліжку, яке явно збентежило Страйка і про яке вона жалкувала.

Страйк, який одразу випив більшу частину своєї пінти, щоб набратися сил перед неприємним поясненням — що він не хоче робити їхні стосунки ані більш постійними, ані серйознішими, — опинився в глухому куті. Лорелея заявила, що її освідчення було таким собі емоційним вигуком, тож підготовлена промова втратила сенс. А ще жінка здавалася напрочуд вродливою у м'якому освітленні ресторану; простіше та приємніше було прийняти її пояснення, а не пропонувати розійтися, чого ані він, ані вона очевидно не бажали. Протягом наступного тижня порізно вони кілька разів розмовляли й обмінювалися повідомлення, але і близько не так часто, як Страйк спілкувався з Робін. Лорелея чудово зрозуміла, що Страйкові треба зачaitися, коли той пояснив, що покійний клієнт був міністром і задихнувся на смерть у поліетиленовому пакеті.

Лорелея лишилася незворушною навіть тоді, коли Страйк не пішов з нею на церемонію відкриття Олімпійських ігор, бо вже погодився провести вечір у Люсі та Грега. Страйкова сестра поки що не хотіла випускати Джека з поля зору й тому не дозволила Страйкові повезти його до військового музею на вихідні, натомість запропонувавши сімейну вечерю. Пояснюючи Лорелеї всі обставини, Страйк зрозумів, що вона сподівається отримати запрошення піти і познайомитися з його рідними. Але він чесно пояснив, що головно хоче поспілкуватися з небожем, якому не приділяв уваги, й Лорелея приязно прийняла це, спитавши, чи Страйк вільний наступного вечора.

Таксі везло його зі станції «Бромлі-Саут» до помешкання Люсі та

Грега, і Страйк раптом виявив, що обмірковує ситуацію з Лорелеєю — бо Люсі зазвичай питала про перебіг його особистого життя. Це була одна з причин, що спонукала Страйка уникати родинних зібрань. Люсі непокоїло те, що її тридцятивосьмирічний брат досі не одружений. Дійшло до того, що на один украй бентежний вечір Люсі навіть запросила жінку, яка, на її думку, могла б сподобатися Страйкові,— і це лише упевнило його в тому, що сестра геть не розуміє його потреб і смаків.

Таксі просувалося дедалі глибше в надра буржуазного передмістя, а перед Страйком постала неприємна правда: готовність

Лорелеї прийняти рутинність їхніх поточних стосунків походила не від того, що вона поділяє його небажання прив'язуватися. Натомість вона просто відчайдушно бажає утримати його на майже будь-яких умовах.

Страйк дивився у вікно на просторі будинки з подвійними гаражами й охайними газонами, і його думки полинули спершу до Робін, яка щодня йому дзвонила, коли чоловіка не було вдома, а тоді до Шарлотти, що взяла його під руку, спускаючись сходами Ланкастер-гаузу на своїх шпильках. Було приємно й зручно мати Лорелею у своєму житті протягом цих десятиох з половиною місяців: невимогливу до емоцій і еротично здібну жінку, що прикидалася незакоханою в нього. Можна було дозволити стосункам тривати далі, упевнити себе, що він, як ото кажуть, хоче «подивитися, як складеться»,— або ж можна було прийняти правду: він просто відкладає те, що потрібно зробити, і що довше він пускатиме справи на самопас, то більше вийде болю й хаосу.

Такі думки навряд чи могли підбадьорити Страйка, і коли таксі зупинилося перед будинком його сестри з магнолієвим деревом на газоні та смикнулася фіранка на вікні, він відчув ірраціональний гнів на сестру — ніби то все її провина.

Не встиг Страйк навіть постукати, як Джек уже відчинив двері. Зважаючи на те, в якому стані Страйк востаннє бачив його, Джек вигляд мав на диво добрий. Детектива переповнили втіха від того, що небожеві краще, і роздратованість через те, що малого не дозволили взяти до музею, тож довелося довго й нудно пертися до Бромлі.

Однак радість Джека від приїзду Страйка і його охочі розпитування про все, що Страйк пам'ятає про їхнє перебування у шпиталі (сам Джек був щасливо непритомний), зворушували, як і той факт, що Джек усівся

біля дядька за столом і повністю заволодів його увагою. Видно було: Джек вважає, що між ними встановився тісний зв'язок, бо обоє пройшли випробування реанімацією. Він так детально розпитував Страйка про ампутацію, що Грег відклав ніж і виделку і відсунув тарілку з таким виглядом, ніби його зараз знудить. У Страйка вже склалося враження, що Джек, середульший син, не улюбленець батька. Він не без злостивості задовольнив цікавість Джека, розуміючи, що за нормальних умов Грег припинив би таку розмову, але зараз зглянувся на хворобливий стан сина. Не помічаючи жодних підводних течій, Люсі повсякчас усміхалася, не зводячи очей зі Страйка та Джека. Про приватне життя вона брата не розпитувала, ніби тільки того й бажала, щоб він був добрий і терплячий до її сина.

Дядько та племінник вийшли з-за столу найкращими друзями, і Джек сів на диван поруч зі Страйком, щоб подивитися відкриття Олімпійських ігор. Вони безугавно теревенили до самого початку трансляції і серед інших висловили надію, що на церемонії будуть рушниці, гармати й солдати.

Ця безневинна згадка викликала в пам'яті Страйка Джаспера Чизвелла і те його роздратування, яке, за словами Робін, викликала відмова показати військову міць Британії на найбільшому стадіоні нації. Негайно згадався і Джиммі Найт — чи він теж десь сидить перед телевізором, готуючись тішитися з того, що таврував як карнавал капіталізму?

Грег передав Страйкові пляшку «Гайнекену».

— Починається! — радісно сказала Люсі.

Трансляція наживо почалася з відліку. Минуло кілька секунд, і чергова кулька з цифрою не луснула. «Тільки б не налажали», — подумав Страйк, раптом забувши про все на хвилі патріотичної параної.

Але церемонія відкриття виявилася настільки далека від лажі, що Страйк лишився дивитися до кінця, свідомо не встиг на останній поїзд і прийняв пропозицію заночувати на дивані та в суботу поснідати з рідними.

— Нормально справи в агенції? — спитав Грег за яечнею з різними начинками, яку приготувала Люсі.

— Непогано, — відповів Страйк.

Загалом він не обговорював справи агенції з Грегом, якого Страйків успіх вибив з колії. Швагер завжди якось дратувався через

визначну кар'єру Страйка в армії. Відповідаючи на питання Грега про організацію справи, права й обов'язки найманих фрілансерів і особливий статус Робін — партнера на зарплатні, Страйк бачив ледь приховану надію Грега на те, що Страйк щось забув чи переплутав, бо ж він солдат і не здатен легко орієнтуватися в цивільному світі.

— То яка кінцева мета? — спитав він, а Джек терпляче сидів поруч зі Страйком і явно бажав поговорити про армію.— Я гадав, що бізнес розбудовується для того, щоб ти не мусив сам виходити на вулицю? Натомість керуючи з офісу?

— Ні,— відповів Страйк.— Якби я хотів сидіти за столом, я б лишився в армії. Мета — зібрати достатньо надійних працівників, щоб мати постійну завантаженість, і пристойно заробляти. Я сподіваюся скоро мати достатньо грошей на банківському рахунку, щоб протриматися в періоди без роботи.

— Щось слабкі амбіції,— мовив Грег.— Ти ж отримав таку безкоштовну рекламу після Різника...

— Ми цю справу не обговорюємо,— різко сказала Люсі, яка стояла за пательнею, і кинула погляд на сина. Грег замовк, і Джек знову вступив у розмову з питаннями про армійські тренування.

Люсі, якій візит брата сподобався цілковито, просяяла від задоволення, обіймаючи його на прощання після сніданку.

— Скажеш, коли можна буде вивозити Джека,— сказав Страйк. Небіж заусміхався до нього.

— Звісно, і я тобі така вдячна, Ломако. Я ніколи не забуду, що ти...

— Та я ж нічого не зробив,— відповів Страйк, легенько плескаючи її по спині.— Він усе сам. Він — міцний горішок, так, Джеку? Дякую за чудовий вечір, Люсі.

Страйк вирішив, що пішов саме вчасно. Докуривши цигарку на станції, він мав ще десять хвилин до наступного поїзда в центр

Лондона і замислився про те, що протягом сніданку Грег знову почав поводитися енергійно й «по-рідному», як завжди тримався з шурином, а Люсі почала розпитувати про Робін, поки Страйк одягав куртку, явно готуючись переходити до більш загальних питань про його стосунки з жінками. Страйкові думки безрадісно полинули до Лорелеї, аж тут задзвонив мобільний.

— Алло?

— Це Корморан? — спитав жіночий голос з аристократичним

акцентом, який Страйк не одразу впізнав.

— Так. А ви хто?

— Іззі Чизвелл,— відповіла жінка таким голосом, ніби страждала від нежитю.

— Іззі! — здивовано повторив Страйк.— Е... як ти?

— О, тримаюся. Ми, гм, отримали твій рахунок.

— Ага,— озвався Страйк, занепокоївшись, що вона захоче оскаржити кінцеву суму, досить-таки велику.

— Я б з радістю заплатила негайно, якщо ти... Хотіла спитати, чи ти не можеш приїхати до мене? Сьогодні, якщо можливо? Маєш вільний час?

Страйк глянув на годинник. Уперше за кілька тижнів єдиною його справою на день була вечеря з Лорелею, тож перспектива отримати чек на чималу суму видавалася привабливою.

— Так, мені цілком зручно,— сказав він.— Де ти є, Іззі?

Вона назвала йому адресу в Челсі.

— Буду в тебе за годину.

— Чудово,— з полегшенням мовила Іззі.— Побачимося.

О, цей убивчий сумнів!  
Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»

Майже опівдні Страйк доїхав до будинку Іззі — колишньої старовинної стайні — на тихій дорогій вулиці Аппер-Чейн-роу в Челсі, де будівлі, на відміну від Ебері-стріт, вирізнялися мальовничою несхожістю. Будинок Іззі був маленький і білий і мав над дверима каретний ліхтар; коли Страйк подзвонив у дзвоник, господиня відчинила за кілька секунд.

На Іззі були широкі чорні штани і чорний светр, надто теплий для сонячної днини; Страйкові згадався її батько, який у червні ходив у пальті. На шиї Іззі мала сапфіровий хрест. Страйк подумав, що вона витримує формальну жалобу настільки, наскільки це дозволяють сучасний одяг та уявлення про пристойність.

— Заходь, заходь,— нервово сказала вона, уникаючи зорового контакту, і махнула рукою, запрошуючи Страйка до відкритої вітальні-кухні з білими стінами, строкатими диванами і коминком у стилі ар-нуво — полицку тримали вигинисті жіночі фігури з ліпнини. Довгі вікна на іншому боці кімнати дивилися на маленький приватний садок, у якому серед акуратних кущів стояли дорогі меблі з кутого металу.

— Сідай,— мовила Іззі, вказуючи на один з барвистих диванів.— Чаю? Кави?

— Від чаю не відмовлюся, дякую.

Страйк сів, непомітно витягнув з-під себе кілька незручних бісерних подушок і роззирнувся кімнатою. Попри сучасні яскраві оббивки, загалом тут панував традиційний англійський стиль. На столику вирізнялися дві репродукції з мисливськими сюжетами; їх оточували фотографії у срібних рамках, серед яких був великий чорно-білий портрет батьків Іззі в день весілля: Джаспер Чизвелл в однострої гусарів королеви, леді Патрисія — усміхнена блондинка у хмарці тюлю. Над коминковою полицею висіло акварельне зображення трьох білявих дітлахів. Страйк здогадався, що то Іззі та її старші брат і сестра: покійний Фредді й не знайома йому Фіззі.

Іззі метушилася навколо, впускала ложки, відчиняла й зачиняла

шафи, але не знаходила того, що шукала. Врешті-решт, відмовившись від Страйкової пропозиції допомоги, вона пронесла тацю з чайником, двома чашками тонкої порцеляни і печивом недовгу відстань від кухоньки до столика, на який це все й поставила.

— Дивився церемонію відкриття? — ввічливо поцікавилася Іззі, наливаючи чай крізь ситечко.

— Так, дивився,— відповів Страйк.— Чудова, правда?

— Ну, мені сподобався початок,— мовила Іззі,— і ще промислову революцію цікаво представили, а далі, як на мій смак, занадто політкоректно. Не знаю, чи іноземці зрозуміють, чому ми говорили про Національну службу охорони здоров'я, і мушу сказати, що без реп-музики було б краще. Бери молоко й цукор.

— Дякую.

Коротка мовчанка, пересипана лише дзеньканням порцеляни й срібла; така плюшева тиша в Лондоні доступна лише людям з великими грошима. Навіть узимку на горищі у Страйка ніколи не було цілком тихо: вулицю в Сохо під його вікнами виповнювали музика, кроки й голоси, а коли пішоходи йшли, крізь ніч гуркотів транспорт, і навіть найлегший легіт грюкав блаґенькими рамами.

— О, твій чек,— ахнула Іззі, підхопилася і принесла конверт з кухонного столу.— Ось.

— Дуже дякую,— сказав Страйк, прийнявши конверт.

Іззі знову сіла, взяла печиво, тоді передумала його їсти і поклала собі на тарілку. Страйк пригубив чай — мабуть, той був найвищої якості, але, на його смак, неприємно відгонив зів'ялими квітами.

— Гм,— мовила нарешті Іззі,— навіть не знаю, з чого почати.

Вона оглянула свої нігті — без манікюру.

— Боюся, ти подумаєш, що я той-во,— тихо сказала вона, глянувши на Страйка з-під світлих вій.

— Навряд чи,— відповів Страйк, відставивши чай і начепивши на обличчя заохотливий (як він сподівався) вираз.

— Ти чув, що знайшли у татовому помаранчевому соку?

— Ні,— відповів Страйк.

— Амітриптилінові пігулки, перетерті на порошок. Не знаю, чи ти в курсі... то антидепресанти. Поліція каже, що це дуже дієвий і безболісний спосіб самогубства. Подвійна п... пересторога — пігулки, а тоді... пакет.



Вона сьорбнула чаю.

— Вони... поліція... насправді були дуже добрі. Ну, їх того вчать, правда ж? Сказали нам, що коли концентрація гелію велика, досить тільки один раз вдихнути, і ти... засинаєш.

Іззі надула губи.

— Річ у тім,— заговорила вона, ніби прорвало греблю,— що я цілковито впевнена, що татко б ніколи не вкоротив собі віку, бо він гребував такими речами, зажди казав, що то вихід для боягузів, що це жахливо для близьких, для всіх, хто лишається. Й ось ще дивина: ніде в будинку не знайшли упаковки з-під амітриптиліну. Жодних порожніх коробочок, блістерів, нічого. Звісно, на коробці було б ім'я Кінвари. Це їй прописали амітриптилін. Вона його понад рік вживає.

Іззі глянула на Страйка, перевіряючи, як діють на нього її слова. Той мовчав, і вона провадила далі:

— Напередодні ввечері Кінвара й татко посварилися, просто перед тим, як я підійшла до тебе й Шарлі. Татко сказав, що запросив Рафа вранці приїхати до квартири на Ебері-стріт. Кінвара аж сказала. Спитала, чому татко їй не сказав. Татко просто всміхнувся, і тут її і вкурвило.

— Але чому...

— Бо вона всіх нас ненавидить,— відповіла Іззі, правильно вгадавши, про що Страйк хоче спитати. Вона міцно зціпила руки, аж кісточки побіліли.— Вона завжди ненавиділа все і всіх, з ким треба змагатися за увагу татка, й особливо ненавидить Рафа. Він дуже схожий на матір, а Кінвара страшенно переймається через Орнеллу, бо та досі дуже вродлива. Ще Кінварі не подобається, що Раф хлопчик. Вона завжди боялася, що він замінить Фредді, що навіть знову потрапить у заповіт. Кінвара вийшла за татка через гроші. Вона ніколи його не кохала.

— Ти кажеш, «знову потрапить»...

— Татко викреслив Рафа з заповіту, коли той збив... коли той потрапив у ту аварію. За цим, звісно, стояла Кінвара, то вона завжди під'юджувала татка взагалі порвати з Рафом... хай там як, коли татко сказав нам у Ланкастер-гаузі, що запросив Рафа до себе, вона аж примовкла, а за кілька хвилин раптом заявила, що йде. І пішла. Каже, що повернулася на Ебері-стріт і лишила татові прощальну записку... але ж ти там був. Мабуть, бачив записку?

— Так,— відповів Страйк.— Бачив.

— Так, і отже, вона стверджує, що написала записку, склала речі, а тоді поїздом повернулася до Вулстоуна. З того, як поліція нас розпитувала, зрозуміло, що вони думають, ніби татко вкоротив собі віку через Кінвару — але то смішно навіть казати! їхній шлюб був проблемним багато років. Гадаю, він уже кілька місяців як розгледів, що вона за птиця. Кінвара верзла казна-що і розігрувала мелодрами, щоб утримати таткову увагу. Я тобі точно кажу, якби татко дізнався, що вона таки дійсно йде, він би зрадив, а не надумав самогубство... але, звісно, він би не сприйняв ту записку серйозно, він би чудово знав, що то просто спектакль. Кінвара має дев'ять коней і жодного джерела прибутку. Її з Чизвелл-гаузу довелося б витягати силоміць, точно як Тінкі Першу... то третя дружина мого дідуня,— пояснила Іззі.— Чоловіки з роду Чизвеллів, здається, западають на жінок з цицьками і кіньми.

Почервонівши під ластовинням, Іззі втягнула повітря і заявила:

— Я вважаю, що Кінвара вбила тата. Не можу викинути цього з голови, не можу зосередитися більше ні на чому, тільки про це й думаю. Вона була впевнена, що між татком і Венецією щось є: стала підозрювати, щойно побачила Венецію, а тоді розпитування «Сану»>> зовсім її упевнили, що є привід перейматися. Мабуть, Кінвара подумала, що татко хоче повернути Рафа на знак початку нової ери. Гадаю, вона потовкла свої антидепресанти і непомітно насипала татові у сік — він завжди починає день зі склянки соку, гака звичка,— а тоді, коли він став засинати і не міг чинити опору, вона надягнула йому на голову пакет і вбила. А вже потім написала записку і прикинулася, що то вона збиралася подати на розлучення. І вже тоді, гадаю, тихцем поїхала до Вулстоуна і прикинулася, що вже там була, коли татко помер.

Іззі задихнулася, намацала хрест на шиї і почала знервовано ним гратися, чекаючи на реакцію Страйка. Обличчя в неї було водночас знервоване і зухвале.

Страйк мав справу з кількома самогубствами військових і знав, що горе рідних часто набуває надзвичайно отруйних форм, мов ядуча рана, що болить навіть сильніше, ніж у людей, чиїх близьких забрали ворожі кулі. Він мав власні міркування щодо того, як саме зустрів смерть Чизвелл, але не збирався ділитися ними зі збентеженою й убитою горем жінкою. Діатриба Іззі вразила його головно ненавистю, яку вона плекала

до мачухи. Іззі висунула проти Кінвари серйозне звинувачення, і Страйк хотів знати, що саме переконало Іззі в тому, що дитинна, капризна пані, з якою він п'ять хвилин їхав у машині, здатна спланувати таку скрупульозну страту.

— Поліція,— промовив він нарешті, перевірила переміщення Кінвари, Іззі. У таких випадках найперша підозра падає на чоловіка чи дружину.

— Але вони їй вірять,— гаряче відповіла Іззі.— Я бачу, що вірять.

«Тоді це і є правда»,— вирішив Страйк. Він був надто високої думки про лондонську поліцію і не міг навіть подумати, що вони виявлять халатність у вивченні переміщень жінки, яка мала доступ до місця вбивства і вживала ліки, що їх знайшли в тілі.

— Хто ще знав, що татко вранці п'є помаранчевий сік? Хто мав доступ до амітриптиліну, до гелію...

— А вона визнає, що купила гелій? — спитав Страйк.

— Ні,— відповіла Іззі,— але чого б їй це визнавати? Вона просто сидить і корчить із себе істеричну дівчинку...— Тут Іззі заверещала тоненьким голосом: — «Я не знаю, як він потрапив у будинок! Чого ви на мене напосілися, облиште мене, я вдова!» Я казала поліції, вона понад рік тому кинулася на татка з молотком.

Страйк застиг, не донісши до губ чашку з неапетитним чаєм.

— Що?

— Вона кинулася на татка з молотком,— повторила Іззі, уп'явши у Страйка блакитні очі, прагнучи, щоб до нього вже дійшло.— Вони жахливо посварилися, бо... ну, вже неважливо чому, але вони були у стайні — то все сталося вдома, у Чизвелл-гаузі,— і Кінвара схопила з ящика з інструментами молоток і вдарила ним татка по голові. Їй страшенно пощастило, що не вбила! У нього після того почався ольфакторний розлад — не відчував смаку й запаху і сердився на найменші дрібниці,— але він наполіг, що треба замовчати цей напад. Відіслав Кінвару в якийсь центр і заявив, що в неї нервово виснаження. Але стайнича те все бачила і розповіла нам. Дзвонила лікарю, бо в татка не вщухала кров. Про це писали б в усіх газетах, якби татко не запроторив Кінвару до психушки і не заборонив газетярам лізти.

Іззі взяла була свій чай, але рука їй так трусилася, що чашку довелося поставити назад.

— Вона не та, за кого її мають чоловіки,— з ненавистю мовила Іззі.

— Всі купляються на ту машкару маленької дівчинки, навіть Раф. «Але вона втратила дитину, Іззі...» Та якби він почув бодай чверть того, що Кінвара каже про нього за спиною, то вже б по-іншому співав. А оті відчинені двері? — раптом змінила тему Іззі.— Ти ж у курсі, бо це так ви з Венецією потрапили всередину, так? Ті двері нормально не зачиняються, якщо ними не ляснути як слід. Татко це знав. Він би вже точно зачинив двері нормально, правда ж? Але якщо Кінвара виходила з дому тишком уранці, вона просто мусила їх тихенько причинити і так лишити, авжеж? Вона, знаєш, не дуже розумна. Цілком у її дусі прибрати всі упаковки з-під амітриптиліну, бо вона подумала, що пігулки наведуть підозру на неї. Я знаю, що поліція вважає відсутність упаковок дивною, але вони точно схиляються до версії про суїцид, і саме тому я хотіла поговорити з тобою, Корморане,— закінчила Іззі, посунувшись у кріслі вперед.— Я хочу тебе найняти. Хочу, щоб ти розслідував таткову смерть.

Страйк знав, що таке прохання прозвучить, ще коли вона подала чай. Перспектива отримувати гроші за розслідування, яке й так захопило Страйка, мов одержимість, звісно, принаджувала. Однак клієнти, які прагнули лише підтвердження своїх власних теорій, зазвичай були проблемними. Він не міг прийняти пропозицію Іззі на її умовах, але співчуття до її горя спонукало до м'якшої відмови.

— Поліція не захоче, щоб я їм плутався під ногами, Іззі.

— Вони не мусять знати, що ти розслідуєш таткову смерть,— охоче заговорила Іззі.— Можна вдати, що ти розслідуєш оті історії про гостей у садку, яких буцімто бачила Кінвара. Оце вона отримає по заслугі, якщо зараз ми сприймемо її серйозно!

— Інші члени родини знають, що ти мене запросила?

— О так,— закивала Іззі.— Фіззі цілковито за.

— Правда? Вона теж підозрює Кінвару?

— Ну, ні,— відповіла Іззі з тінню дражливості,— але вона на сто відсотків згідна, що татко не міг укоротити собі віку.

— А хто, на її думку, це зробив, якщо не Кінвара?

— Ну,— мовила Іззі, якій від питань на цю тему стало явно незатишно,— власне, Фізз притримується божевільної думки, що до справи має якийсь стосунок Джиммі Найт. Але це, звісно, просто смішно. Джиммі був під вартою, коли татко помер, так? Ми з тобою обоє бачили, як напередодні ввечері його забрала поліція, але Фізз

нічого й чути не хоче, вона на Джиммі поведена! Я їй казала: «Ну звідки б Джиммі Найтові знати, де шукати амітриптилін і гелій?» Але вона не слухає, тільки й торочить про те, що Найт прагнув помсти...

— Помсти за що?

— Що? — стривожено спитала Іззі, але Страйк бачив, що вона чудово його чула.— О... то вже не має значення. Це давно в минулому.

Підхопивши чайник, Іззі рушила до кухонної зони, де підлила в чайник гарячої води.

— Фізз нераціональна щодо Джиммі,— сказала вона, повернувшись із повним чайником і з грюкотом опустивши його на стіл.— Вона його не терпіла, ще коли ми були підлітками.

Вся червона, Іззі налила собі другу чашку чаю. Страйк мовчав, і тоді вона знервовано повторила:

— Та історія з шантажем не пов'язана з татковою смертю. То все в минулому.

— Ти не сказала про це поліції? — тихо спитав Страйк.

Пауза. Обличчя Іззі стало ще рожевішим. Вона відсьорбнула чаю, тоді мовила:

— Ні.

А далі похапцем додала:

— Мені страшенно шкода, я можу уявити, як ви з Венецією через це почуваетесь, але наразі нас більше хвилює таткова репутація. Ми не можемо дозволити, щоб ця історія потрапила у пресу, Корморане. Шантаж міг би бути пов'язаний з його смертю лише в одному випадку: якби спричинився до його самогубства, але я просто не вірю, що татко міг укоротити собі віку — ні через це, ні через щось інше.

— Деллі, мабуть, легко було накласти абсолютну заборону,— мовив Страйк,— якщо її підтримали рідні Чизвелла, які сказали, що ніхто його не шантажував.

— Нас тепер більше хвилює те, яким татка пам'ятатимуть. Шантаж... з ним покінчено, та й по тому.

— Але Фіззі вважає, що Джиммі може мати якийсь стосунок до смерті вашого батька.

— Це не... то зовсім інакша справа, зважаючи на предмет шантажу, — незв'язно пояснила Іззі.— Джиммі зацаїв образу... важко пояснити... Фізз просто має пунктик на Джиммі.

— Що решта членів родини думає про нове втручання з мого боку?

— Ну... Раф не дуже зрадив, але він тут ні до чого. Платитиму тобі я.

— А чому не зрадив?

— Тому що,— відповіла Іззі,— ну, тому що поліція допитувала Рафа активніше, ніж будь-кого з нас, бо... Слухай, та Раф тут ні до чого, — повторила вона.— Я буду твоєю клієнткою, я хочу тебе запросити. Просто розвій алібі Кінвари, я знаю, ти можеш.

— Боюся,— мовив Страйк,— що я не можу взятися за цю роботу на таких умовах, Іззі.

— Чому?

— Клієнт не може мені казати, що мені вільно розслідувати, а що ні. Я тобі підійду лише в тому випадку, якщо ти готова знати нею правду.

— Підійдеш, я знаю, що ти найкращий, саме тому тебе найняв гатко, і я хочу.

— Тоді тобі доведеться відповідати на питання, які я ставлю, а не казати, що має стосунок до справи, а що тут ні до чого.

Іззі кинула на нього ворожий погляд понад чашкою, а потім, на подив Страйка, пирхнула.

— Не знаю, чого я дивуюся. Я ж знала, який ти. Пам'ятаєш, як ти заперечався з Джеймі Моемом у «Нам Лонг Ле Шейкері»? О, та точно пам'ятаєш. Ти не відступав! Був момент,

Коли всі за столом були проти тебе. А суперечка була про... пам'ятаєш...

— Смертну кару,— відповів заскочений зненацька Страйк.— Так, я це пам'ятаю.

На якусь мить перед ним ніби постала не чиста й світла вітальня Іззі з реліктами заможного англійського минулого, а погано освітлений інтер'єр сумнівного в'єтнамського ресторану в Челсі; там дванадцять років тому він під час вечері вступив у суперечку з одним з Шарлоттиних друзів. Обличчя Джеймі Моема в його спогадах було гладеньке, поросяче. Він хотів випендритися перед бидлом, яке Шарлотта притягнула на вечерю замість його давнього друга Яго Росса.

— ...і Джеймі так страшенно розлютився на тебе, — провадила Іззі.— Він тепер, знаєш, королівський адвокат, дуже успішний.

— Видно, навчився тримати себе в руках під час суперечок,— сказав Страйк, а Іззі знову пирхнула.— Іззі,— мовив він, повертаючись

до основного предмету,— якщо ти кажеш усе це серйозно...

— Так!

— ...ти відповідатимеш на мої питання,— закінчив Страйк і видобув з кишені записник.

Іззі вагалася. Він дістав ручку.

— Я вмію берегти секрети,— запевнив Страйк.— За останні кілька років я почув таємниці сотень родин і жодної не виказав. Нічого з того, ще не стосується смерті твого батька, не вийде за межі моєї агенції. Але якщо ти мені не довіряєш...

— Довіряю,— з відчаєм відповіла Іззі й дещо здивувала Страйка тим, що потягнулася вперед і торкнулася його коліна.— Довіряю, Корморане, чесно, але це... це складно... розповідати про татка...

— Я це розумію,— запевнив Страйк і заніс ручку над записником.— Почнімо з того, чому поліція допитувала Рафаеля активніше, ніж решту родичів.

Він бачив, що Іззі не хоче відповідати, але по миті вагання вона мовила:

— Ну, гадаю, це почасти тому, що татко дзвонив Рафаелю рановранці перед смертю. То був його останній дзвінок.

— І що він сказав?

— Нічого важливого. Жодного зв'язку з його смертю. Але,— поспішно додала вона, ніби стараючись стерти враження, яке могли залишити ці останні слова,— я гадаю, що головна причина, з якої Раф не хоче, щоб я тебе наймала, це те, що він сильно запав на твою Венецію, поки вона працювала у нас в офісі, й тепер, властиво, відчувається ідіотом, бо вилив їй душу.

— Запав, он як? — спитав Страйк.

— Так, тож не дивно, що тепер йому здається, що всі його пошили в дурні.

— Але факт у тому...

— Знаю, що ти хочеш сказати, але...

— ...якщо хочеш, щоб я розслідував, це я вирішуватиму, що має значення, а що ні, Іззі. Я, а не ти. Тож я хочу знати,— і він почав на пальцях перераховувати всі випадки, коли Іззі оголошувала інформацію незначущою,— навіщо твій батько телефонував Рафаелю ранком своєї смерті, через що посварилися твій батько і Кінвара тоді, коли вона вдарила його молотком... і чим шантажували твого батька.

Сапфіровий хрест тьмяно поблискував щоразу, як груди Іззі піднімалися й опадали. Нарешті вона рвучко заговорила:

— Не мені казати, про що б... була остання розмова татка й Рафа. Це має розповідати Раф.

— То приватне?

— Так,— відповіла Іззі, знову сильно почервонівши. Страйк засумнівався, чи вона не бреше.

— Ти казала, що твій батько запросив Рафаеля до квартири на Ебері-стріт у день, коли помер. Він призначив інший час? Скасував зустріч?

— Скасував. Слухай, ти маєш розпитати Рафа,— повторила вона.

— Гаразд,— відповів Страйк і зробив позначку в записнику.— Яка причина спонукала твою мачуху вдарити твого батька молотком по голові?

Очі Іззі наповнилися слізьми. Схлипнувши, вона витягнула з рукава носовичок і приклала до обличчя:

— Я н... не хотіла тобі к... казати, щоб ти не думав про татка погано, бо він п... п... розумієш, він зробив таке, що...

Широкі плечі Іззі трусилися, вона неромантично хлипала. Страйк, якого це відкрите й гучне горе зворушило сильніше, ніж могло б акуратне витирання слізок, сидів у безсилому співчутті, а вона намагалася видушити з себе вибачення:

— Мені так... так...

— Та нічого,— грубо озвався Страйк.— Не дивно, що ти засмучена.

Але втрата самовладання глибоко присоромила Іззі, й відновлення самоконтролю пересипали збентежені вибачення навпіл з гикавкою. Кінець кінцем вона витерла обличчя — грубо, ніби витирала вікно,— востаннє вибачилася, випростала спину і сказала з притиском, який, зважаючи на обставини, викликав у Страйка повагу:

— Якщо візьмешся за справу... щойно ми підпишемо контракт... я тобі розповім, що татко зробив, аж Кінвара його вдарила.

— Як я розумію,— сказав Страйк,— те саме стосується предмету, яким шантажували твого батька Вінн і Найт?

— Слухай,— заговорила вона, знов заплакавши,— ти не розумієш? Тепер це таткова репутація. Я не хочу, щоб люди пам'ятали його за ті речі... прошу, допоможи нам, Корме. Будь ласка! Я знаю, що то не



самогубство, я знаю...

Страйк дозволив мовчанню відповісти за нього. Врешті-решт із жалісним виразом обличчя вона вимовила, затинаючись:

— Добре. Я тобі розповім про шантаж, але тільки якщо Фізі і Торкс погодяться.

— Хто такий Торкс?

— Торкіль. Чоловік Фізі. Ми всі поклялися ніколи нікому не казати, але я з ними п-поговорю, і якщо вони п-погодяться, я все тобі розповім.

— А думки Рафаеля не питають?

— Він нічого не знав про цю історію з шантажем. Усе одно він був за ґратами, коли Джиммі вперше прийшов до татка, і не зростав з нами, тож не міг... Раф нічого не знав.

— А Кінвара? — спитав Страйк.— Вона знала?

— О так,— відповіла Іззі, і злоба спотворила її зазвичай приязне обличчя,— але вона точно не захоче, щоб ми тобі розповідали. О, не для того, щоб захистити татка,— додала вона, правильно витлумачивши вираз Страйкового обличчя,— а щоб захистити себе. Кінвара, розумієш, від того виграла. Вона ніколи не заперечувала проти будь-яких учинків татка, якщо мала з них зиск.

...властиво, я говорю про це якнайменше; про такі речі краще мовчати.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Суботній день у Робін був кепський, а ніч йому передувала ще гірша.

Вона з зойком прокинулася о четвертій, не повністю оговтавшись від сну, в якому йшла темною вулицею з повною сумкою підслухових пристроїв. За нею гналися чоловіки в масках. Давня ножова рана на руці відкрилася, і переслідувачі йшли по сліду її крові, й вона знала, що ніколи не дістанеться туди, де на сумку з жучками чекає Страйк...

— Що? — промимрив у напівсні Метью.

— Нічого,— відповіла Робін і без сну пролежала до сьомої, коли вже стало можна встати.

Останні два дні на Олбері-стріт тинявся обшарпаний блондин. Він навіть не старався приховати, що стежить за їхнім будинком. Робін розповіла про цього персонажа Страйкові, який був певен, що то радше журналіст, ніж приватний детектив, можливо, якийсь стажер, якого відіслали приглядати за Робін, бо погодинна оплата послуг Мітча Патерсона стала невиправдано дорогою.

Вони з Метью переїхали на Олбері-стріт, тікаючи з місця, де на неї чигав Шеклвелльський різник. Це помешкання мало стати безпечним, але і його заразив дотик до неприродної смерті. Пізніше вранці Робін сховалася у ванній, щоб Метью не здогадався, що вона знову задихається. Сидячи на підлозі, вона вдалася до техніки, якої навчилася на терапії,— когнітивного переструктурування, що мало визначити автоматичні думки про переслідування, біль і небезпеки, які заповнювали її розум під дією певних тригерів. «То просто якийсь телепень із „Сану“. Він хоче статтю, та й по тому. Ти в безпеці. Він тебе не торкнеться. Ти в цілковитій безпеці».

Вийшовши з ванної і спустившись на перший поверх, Робін виявила, що її чоловік ляскає дверцятами й шухлядами на кухні. Він готував собі бутерброд. Їй не запропонував.

— І що я маю сказати Томові й Сарі про того йолопа, що зазирає у

вікна?

— А чому ти маєш щось казати Томові й Сарі? — байдужо спитала Робін.

— Ми сьогодні разом вечеряємо!

— О ні! — застогнала Робін.— Тобто, так. Вибач. Я забула.

— Ну, і що буде, коли той бісів журналіст піде за нами?

— Ми не зважатимемо,— відповіла Робін.— Які ще є варіанти?

Вона почула, що нагорі задзвонив мобільний, і пішла відповісти на дзвінок, зрадівши нагоді опинитися подалі від Метью.

— Привіт,— сказав Страйк.— Добрі новини. Іззі наймає нас розслідувати смерть Чизвелла. Тобто,— виправився він,— насправді вона хоче, щоб ми довели, що це зробила Кінвара, але я зумів розширити запит.

— Просто фантастика! — прошепотіла Робін, щільно зачинивши двері спальні й сідаючи на ліжко.

— Я так і думав, що ти зрадієш,— відповів Страйк.— Тепер для початку нам потрібні дані про поліційне розслідування й особливо про висновки експертизи. Щойно дзвонив Вордлові, але йому наказано з нами не спілкуватися. Видно, здогадалися, що я спробую щось рознюхати. Далі я спробував Анстиса, але і тут нуль, він весь в Олімпійських іграх і не знає, хто веде справу. Тож я хотів спитати: а Ванесса вже повернулася з відпустки?

— Так! — раптом страшенно зраділа Робін. Це вперше корисне знайомство знайшлося у неї, а не в Страйка.— Але є ще кращий варіант! Ванесса зустрічається з судмедекспертом, Олівером, я його не знаю, але...

— Якщо Олівер погодиться з нами поговорити,— сказав Страйк,— це буде фантастично. Ось що тобі скажу, я ще наберу Шпеника, спитаю, чи є в нього якась інформація на обмін для поліціантів. Передзвоню пізніше.

Він повісив слухавку. Робін була голодна, але не пішла вниз, а розтягнулася на ошатному ліжку під червоне дерево, яке подарував їм на весілля батько Метью. Воно було таке важке й велике, що ціла бригада вантажників, пітніючи і стиха лаючись, по частинах тягнула його нагору, а тоді збирала наново у спальні. Туалетний столик Робін натомість був старий і дешевий. Без шухляд він важив десь як ящик з-під помаранчів; вистачило одного вантажника, щоб підняти його і

поставити у спальні між вікнами.

За десять хвилин мобільний задзвонив знову.

— Швидко ти.

— Так, пощастило. У Шпеника вихідний, і інтереси в нас збіглися. Він не проти, щоб поліція взяла одного типа. Скажи Ванессі, що ми пропонуємо інформацію на Іена Неша.

— Іен Неш? — перепитала Робін, сіла, схопила папір і ручку, щоб записати ім'я.— Хто саме...

— Це бандит. Ванесса знає,— відповів Страйк.

— Дорого коштувало? — спитала Робін. Особиста дружба між Страйком і Шпеником, по-своєму щира, ніколи не впливала на Шпеникові правила ведення справ.

— Половину нашої оплати за перший тиждень,— відповів Страйк, — але це розумне вкладення, якщо Олівер надасть інформацію. Як ти?

— Що? — збентежилася Робін.— Я в нормі. Чого питаєш?

— Тобі не спадає на думку, що як твій роботодавець, я маю піклуватися про твій добробут?

— Ми партнери.

— Ти партнер на зарплатні. Можеш подати позов за неналежні умови праці.

— А тобі не спадає на думку,— озвалася Робін, роздивляючись руку, де на тлі блідої шкіри вирізнявся восьмидюймовий пурпуровий шрам,— що я б це вже зробила, якби планувала? Втім, якщо ти пропонуєш вирішити проблему з туалетом на сходах...

— Я просто хочу сказати,— наполягав Страйк,— що зреагувати на таке було б нормально. Мало хто зрадів би, знайшовши труп.

— Я в цілковитій нормі,— збрехала Робін.

«Я мушу бути в нормі,— подумала вона, коли попрощалися.— Я не втрачу всього, більше не втрачу».

Розумієш, твоя і його вихідні позиції просто надто далекі одна від одної.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

О шостій ранку в середу Робін, яка знову ночувала в гостьовій кімнаті, встала і вдягнула джинси, футболку, кофту і кросівки. В наплічнику лежала чорнява перука, яку вона купила в інтернеті і яку доставили вчора вранці просто під носом у підглядайла-журналіста. Робін тихо спустилася вниз, стараючись не збудити Метью, з яким вона цей план не обговорювала. Вона чудово розуміла, що Метью б його не схвалив.

Між ними встановився хисткий мир, хоча суботня вечерея з Сарою і Томом склалася препаскудно; і, власне, проблема була в самій вечері. Від початку все було не дуже добре, бо журналіст на вулиці пішов за ними. Його вдалося скинути з хвоста головно завдяки навичкам протидії стеженню, якими володіла Робін: вони з Метью непомітно вискочили з переповненого вагона метро просто перед зачиненням, але Метью розсердився через такі, на його погляд, негідні дитячі витівки. Але навіть він не міг винуватити Робін у подальшому розвитку подій.

Розмова про поразку на благодійному крикеті почалася легковажно, але раптом стала неприємною і агресивною. П'яний Том несподівано накинувся на Метью і заявив, що той і наполовину не такий крутий, яким себе вважає, що його зверхність образила інших членів команди, що, власне, і в офісі його не люблять, бо він бісить людей, не вміє спілкуватися. Вражений цим несподіваним нападком, Метью намагався розпитати, де саме не так вчинив на роботі, але Том (такий п'яний, що Робін вирішила — пити він почав задовго до їхнього приходу) сприйняв ображену невіру Метью за провокацію.

— Не треба мені тут клеїти святого й божого! — закричав він.— Я більше цього не терпітиму! Вічно мене принижуєш, підколюєш...

— Я правда так роблю? — вражено питав у Робін Метью, коли вони йшли до метро по темряві.

— Ні,— чесно відповіла Робін.— Нічого неприємного ти йому не сказав.

«Сьогодні» вона додала лише подумки. Великим полегшенням було йти додому з таким ображеним і враженим Метью (а не з чоловіком, який жив з нею зазвичай), і виявлені співчуття і підтримка завоювали їй кількаденне перемир'я. Робін не хотіла його порушувати і тому не розповіла Метью, як саме планує позбутися настирливого журналіста. Вона не могла собі дозволити «хвоста» на зустрічі з поліційним патологоанатомом, надто зважаючи на те, що Олівера, за словами Ванесси, довелося довго умовляти зустрітися зі Страйком і Робін.

Тихенько вийшовши на задвір'я через скляні двері, Робін стала на садовий стілець і вилізла на стіну між їхнім двором і сусіднім — фіранки на вікні сусідського будинку були, на щастя, запнуті. З тихим гупанням вона зістрибнула на землю з того боку.

Друга частина плану втечі була дещо складніша. Спершу довелося підтягнути сусідську важку й розцяцьковану лаву ближче до стіни. Балансуючи на її спинці, Робін видерлася на просочений креозотом паркан, що сильно захитався, коли вона приземлилася на клумбу з того боку — і втратила тут рівновагу й упала. Підхопившись, Робін біжка кинулася через газон до наступного паркану, в якому була хвіртка на стоянку.

На її полегшення, засув піднявся легко. Причинивши хвіртку по собі, вона пожалкувала, що лишила сліди на росистому газоні. Якщо сусіди прокинуться рано, то легко побачать, звідки саме прийшов гість, який потоптав їм траву, посунув садові меблі й зім'яв бегонії. Вбивця Чизвелла — якщо вбивця взагалі існував — замітав свої сліди значно вправніше.

Присівши за «шкодою» на порожній стоянці, що обслуговувала мешканців безгаражної вулиці, Робін витягнула з наплічника й перед бічним дзеркальцем натягнула перуку, а тоді швидко рушила вулицею, паралельною до Олбері-стріт. Звідси вона звернула на Дептфорд-Гай-стріт.

Двійко фургонів розвозило товари, власник газетної крамнички піднімав металеві захисні жалюзі з вітрини, а більше на вулиці не було нікого. Озирнувшись через плече, Робін відчула не паніку, а захват — ніхто за нею не йде! Проте вона не знімала перуки, поки не дійшла до метро, і там трохи здивувала молодика, який непомітно роздивлявся її з-за електронної книжки.

Страйк обрав кав'ярню «Куточок» на Ламбет-роуд, бо звідси недалеко було до лабораторії, де працював Олівер Баргейт. Приїхавши, Робін побачила, що Страйк уже тут, курить під входом. Його погляд упав на глину в неї на колінах.

— Невдале приземлення на клумбу,— пояснила Робін, коли підійшла ближче.— Журналіст так і вештається навколо.

— Тебе Метью підсадив?

— Ні, сама стала на стілець.

Страйк загасив цигарку об стіну і слідом за Робін увійшов до кав'ярні, де приємно пахло смаженою їжею. На думку Страйка, Робін стала якась бліда й худа, але трималася вона бадьоро і замовила каву і два сандвічі з шинкою.

— Один,— виправив її Страйк.— Один,— сумно повторив він до чоловіка за шинквасом.— Хочу схуднути,— сказав він Робін, коли сіли за щойно звільнений столик.— Щоб не так навантажувати ногу.

— А,— озвалася Робін.— Зрозуміла.

Скидаючи рукавом крихти, Страйк не вперше замислився про те, що Робін — єдина знайома йому жінка, яка ніколи нічого не намагається в ньому виправити. Він знав, що просто зараз може передумати і замовити хоч п'ять сандвічів, і вона йому нічого не скаже, просто усміхнеться і передасть їжу. На цій думці він відчув особливу теплоту до Робін, яка повернулася за столик у своїх брудних джинсах.

— Усе нормально? — спитав він, захлинаючись слиною — Робін якраз лила собі на сандвіч кетчуп.

— Так,— збрехала Робін,— усе чудово. Як твоя нога?

— Вже краще. опиши цього типа, з яким ми зустрічаємося.

— Високий, чорний, в окулярах,— нерозбірливо відповіла Робін з повним ротом хліба й шинки. Від ранкових вправ вона зголодніла так, як давно не бувало.

— Ванесса повернулася на Олімпійські ігри?

— Так,— відповіла Робін.— І вмовила Олівера з нами зустрітися. Він, здається, не дуже радий, але вона дуже хоче підвищення.

— Інформація на Ієна Неша точно їй у цьому допоможе,— сказав Страйк.— З того, що я чув від Шпеника, поліція намагалася...

— Здається, то він,— пошепки мовила Робін.

Страйк озирнувся і побачив довготелесого чорношкірого чоловіка в окулярах без оправы, який стривожено завмер у дверях. У руках у нього

була валізка. Страйк підніс руку, вітаючись, а Робін посунула свою каву і сандвіч до сусіднього місця, щоб Олівер міг сісти навпроти Страйка.

Робін не знала, чого чекати: Олівер був гарний, зі стильною зачіскою і в бездоганно білій сорочці, але дивився сторожко й ворожо, чим не вирізнялася Ванесса. Хай там як, він потиснув руку Страйкові, а тоді звернувся до Робін:

— А ти Робін? Завжди ми розминаємося.

— Так,— озвалася Робін, теж потискаючи йому руку. Бездоганий вигляд Олівера змусив її засоромитися власного розпатланого волосся і брудних джинсів.— Приємно нарешті познайомитися. Тут самообслуговування, тобі принести чаю чи кави?

— Е... кави, будь ласка, було б чудово,— відповів Олівер.— Дякую. Робін пішла до шинкваса, а Олівер розвернувся до Страйка.

— Ванесса сказала, що в тебе є для неї інформація.

— Можливо,— відповів Страйк.— Усе залежить від того, що в тебе є для нас, Олівере.

— Хотілося б знати, що саме ви пропонуєте, перш ніж ми підемо далі.

Страйк дістав з кишені куртки конверт і показав.

— Номер машини і намальована від руки мапа.

Вочевидь, для Олівера це щось означало.

— Я можу спитати, де ти це добув?

— Можеш,— бадьоро озвався Страйк,— але ця інформація в угоду не входить. Утім, Ерик Вордл може підтвердити, що моє джерело на сто відсотків надійне.

До кав'ярні увійшла компанія робітників. Усі гучно розмовляли.

— Це все неофіційно,— тихо сказав Страйк.— Ніхто й не знатиме, що ти з нами спілкувався.

Олівер зітхнув, тоді нахилився, розкрив валізку і видобув великий записник. Повернулася Робін з горнятком кави для Олівера і теж сіла за стіл. Страйк приготувався записувати.

— Я розмовляв з одним з членів групи, який проводив медичну експертизу,— повідомив Олівер, позираючи на робітників, які голосно теревенили за сусіднім столом,— а Ванесса перемовилася кількома словами з людиною, яка веде справу в цілому...— Він звернувся до Робін: — Вони не знають, що Ванесса з тобою дружить. Якщо стане відомо, що ми допомогли...



— Від нас ніхто нічого не дізнається,— запевнила Робін.

Трохи насупившись, Олівер розгорнув записник і переглянув подробиці, занотовані дрібним, але розбірливим почерком.

— Що ж, дані експертизи цілком чіткі. Не знаю, наскільки вам потрібні медичні подробиці...

— Мінімально,— відповів Страйк.— Нам тільки головне.

— Чизвелл спожив близько п'ятисот міліграмів амітриптиліну, розчиненого в помаранчевому соку, натщесерце.

— Це велика доза, так? — спитав Страйк.

— Уже сама по собі вбивча, навіть без гелію, але смерть була б повільна. З іншого боку, він мав серцеву хворобу, тож був вразливіший. Амітриптилін при передозуванні викликає аритмію і зупинку серця.

— Популярний спосіб самогубства?

— Так,— відповів Олівер,— але не такий безболісний, як багато хто сподівається. Більша частина препарату досі в нього у шлунку. Трохи є у дванадцятипалій кишці. Його вбило, власне, задушення, що показав аналіз тканин легенів і мозку. Амітриптилін, вочевидь, спожито для надійності.

— Відбитки на склянці й на пакеті з-під соку?

Олівер перегорнув сторінку в записнику.

— На склянці є тільки відбитки самого Чизвелла. Пакет знайшли у смітті, він порожній, відбитки — Чизвеллові і ще інші. Нічого підозрілого. Як можна очікувати, його брали руками, коли продавали. В пакеті соку ліків не знайшли. Препарат насипали одразу у склянку.

— А балон з гелієм?

— Теж Чизвеллові відбитки і ще інші. Нічого підозрілого. Історія така сама, як і з пакетом з-під соку — торкалися, коли продавали.

— В амітриптиліну є смак? — спитала Робін.

— Так, він гіркий,— відповів Олівер.

— Ольфакторний розлад,— нагадав Робін Страйк.— Після травми голови. Він міг не відчутти смаку.

— Амітриптилін міг викликати у нього сонливість? — спитала Робін в Олівера.

— Цілком вірогідно, особливо якщо зазвичай він його не вживав, але в людей бувають несподівані реакції. Могло бути й збудження.

— Є сліди, які показують, де пігулки потовкли? — спитав Страйк.

— На кухні. Там на товкачі та в ступці знайшли сліди порошку.

— А відбитки?

— Його.

— Ви не знаєте, а ті гомеопатичні пігулки аналізували? — спитала Робін.

— Які-які? — перепитав Олівер.

— На підлозі була пляшечка гомеопатичних пігулок. Я на неї наступила,— пояснила Робін.— «Ляхесіс».

— Нічого про це не знаю,— відповів Олівер, і Робін стало ніяково, що про таке згадала.

— На звороті лівої кисті була якась ранка.

— Так,— кивнув Олівер, повернувшись до своїх нотаток.— Подряпини на обличчі й невелика рана на руці.

— Ще й на обличчі? — перепитала Робін, завмерши з сандвічем у руці.

— Так,— відповів Олівер.

— Є пояснення? — спитав Страйк.

— Ти хочеш знати, чи пакет не натягнули на нього силоміць,— озвався Олівер; це було твердження, не питання.— МІ5 теж цікавилися цим питанням. Відомо, що він не сам собі залишив ці рани. Під нігтями нічого немає. З іншого боку, на тілі немає ушкоджень, у кімнаті немає безладу, жодних ознак боротьби...

— Тільки зігнута рапіра,— мовив Страйк.

— Усе забуваю, що ви там побували,— сказав Олівер.— Ви все це знаєте.

— Якісь сліди на рапірі?

— Її нещодавно чистили, але на руків'ї є відбитки Чизвелла.

— Який час смерті?

— Між шостою і сьомою ранку,— відповів Олівер.

— Але він був повністю одягнений,— уголос міркувала Робін.

— З того, що я про нього чув, виходить, що це буквально такий тип, який краще вмре, ніж потрапить комусь на очі в піжамі,— кисло пожартував Олівер.

— Тобто поліція схиляється до версії про суїцид? — спитав Страйк.

— Неофіційно скажу, що досить можливий відкритий вердикт. Є певні незбіги, які треба пояснити. Ви, звісно, знаєте про відчинені двері. Вони перехняблені. Їх неможливо зачинити, якщо тільки не ляснути як слід, тож є вірогідність, що їх не зачинили випадково. Можливо,

Чизвелл не помітив, що не зачинив їх, але так само може бути, що вбивця не знав, як їх зачинити.

— Ти часом не знаєш, скільки існувало ключів до тих дверей? — поцікавився Страйк.

— Ні,— відповів Олівер.— І гадаю, що ви зрозумієте — ми з Ван мусили зображати тільки дуже побіжний інтерес, коли ставили питання.

— Це ж цілий міністр,— мовив Страйк.— Невже треба було зображати незацікавленість?

— Я знаю одне,— заявив Олівер.— Він мав купу причин накласти на себе руки.

— Наприклад? — спитав Страйк, занісши ручку над записником.

— Його покинула дружина...

— Буцімто,— відзначив Страйк, записуючи.

— ...вони втратили дитину, старший син загинув у Іраку, рідні казали, що він дивно поведився, пиячив, а ще мав серйозні фінансові проблеми.

— Так? — озвався Страйк.— Які, наприклад?

— Криза 2008 року лишила його майже банкрутом,— сказав Олівер.— І ще ота... ота історія, що ви її розслідували.

— А тобі відомо, де були шантажисти на час...

Олівер швидко, конвульсивно смикнувся, мало не перекинувши свою каву. Нахилившись до Страйка, він засичав:

— Ти що — не чув: накладено абсолютну заборону...

— Так, ми про це чули,— сказав Страйк.

— Ну от, а я свою роботу люблю.

— Добре,— незворушно кивнув Страйк, але заговорив тихіше.— Я перефразую питання. Чи цікавилися тим, де були Герайнт і Джиммі на час...

— Так,— коротко відповів Олівер,— і обоє мають алібі.

— Яке саме?

— Перший був у Бермондсі з...

— Не з Деллою? — бовкнула Робін, не стримавшись. Думка про те, що Герайнт зробив собі алібі з незрячої дружини, здалася їй негідною. У неї склалося враження — може, наївне,— що Делла не мала стосунку до кримінальної діяльності Герайнта.

— Ні,— лаконічно мовив Олівер,— і чи можна якось без імен?

— Тоді з ким? — спитав Страйк.

— Якийсь підлеглий. Сказав, що був з підлеглим, той тип це підтвердив.

— Є інші свідки?

— Не знаю,— відповів Олівер з тінню драгівливості.— Гадаю, що були. Алібі всіх задовольнило.

— А що Джи... інший?

— Цей був і Іст-Гемі зі своєю дівчиною.

— Правда? — спитав Страйк, записавши це.— Я бачив, як його повели до поліційного фургона ввечері напередодні смерті Чизвелла.

— Відпустили з попередженням. Але,— тихо додав Олівер,— шантажисти зазвичай не вбивають своїх жертв, правда?

— Якщо отримують від них гроші — ні,— відповів Страйк, записуючи.— Але Найт спіймав облизня.

Олівер глянув на годинник.

— Ще кілька питань,— спокійно мовив Страйк, не прибираючи ліктя з конверта, де містилися дані на Іена Неша.— Ванесса щось знає про телефонний дзвінок до сина, який Чизвелл здійснив перед смертю?

— Так, вона щось про це казала,— відповів Олівер, гортаючи блокнот у зворотному напрямі.— Було два дзвінки близько шостої ранку. Один до дружини, другий — до сина.

Страйк і Робін знову обмінялися поглядом.

— Ми знали тільки про дзвінок до Рафаеля. Він ще й дружині дзвонив?

— Так, спершу подзвонив їй.

Олівер правильно зрозумів їхню реакцію і пояснив:

— Дружина абсолютно чиста. Її першу піддали розслідуванню, звісно, після того, як викреслили політичні мотиви. Сусіда бачив, як вона входила в будинок на Ебері-стріт ввечері й незабаром вийшла з сумкою, за дві години до повернення чоловіка. Трохи далі на вулиці її підібрав таксист і відвіз до Паддингтону. Гі зафіксувала камера в поїзді, коли дружина їхала додому — де вона живе, в Оксфордширі? — і ще ніби хтось був удома, коли вона туди дісталася. Та людина поручилася, що пані була вдома до опівночі й не виходила, аж поки не приїхала поліція і не сказала, що Чизвелл помер. Купа свідків на весь час мандрівки.

— Хто був з нею в будинку?

— Це мені не відомо,— очі Олівера зупинилися на конверті у

Страйка під ліктем.— І більше, власне, у мене нічого немає.

Страйк спитав усе, що хотів знати, і ще почув трохи відомостей, на які не сподівався — про подряпини в Чизвелла на обличчі, кепський стан його фінансів і дзвінок Кінварі рано-вранці.

— Ти дуже допоміг,— сказав він Оліверу, підсуваючи до нього конверт.— Дуже вдячні.

Оліверу ніби полегшало від того, що розмова закінчилася. Він підвівся, поспішно потиснув руку Страйкові, кивнув до Робін і пішов з кав'ярні. Щойно Олівер зник з очей, Робін посунулася на свій стілець і зітхнула.

— Чого така невесела? — спитав Страйк, допиваючи своє горнятко.

— Це буде найкоротша наша справа. Іззі хоче, щоб ми довели, що вбивця — Кінвара.

— Вона хоче правду про смерть батька,— заперечив Страйк і всміхнувся, побачивши скепсис на обличчі Робін,— і так, сподівається, що винна Кінвара. Ну, слід перевірити, чи не спростуємо ми всі ті алібі, правда ж? У суботу я поїду до Вулстоуна. Іззі запросила мене до Чизвелл-гаузу, познайомить із сестрою. Поїдеш? Не хочу сідати за кермо, нога не в тому стані.

— Так, звісно! — одразу погодилася Робін.

Перспектива вирватися з Лондона зі Страйком бодай на день була така принадна, що вона не дала собі навіть клопоту пригадати, чи мають вони з Метью якісь плани, але ж вони так неочікувано зблизилися — проблем не буде. Кінець кінцем, вона півтора тижня як не працює.— Можна взяти «лендровер». На сільських дорогах він буде зручніший за твій «БМВ».

— Мабуть, доведеться якось відвернути увагу того чудила, якщо він досі стежитиме за тобою,— сказав Страйк.

— Гадаю, на машині я легше його здихаюся, ніж пішки.

— Так, мабуть,— погодився Страйк.

Робін мала поглиблені навички водіння. Страйк ніколи їй про це не казав, але Робін була єдиним водієм, до якого він охоче сідав у машину.

— О котрій ми маємо бути в Чизвелл-гаузі?

— Об одинадцятій,— відповів Страйк,— але планууй, що це на весь день. Я хочу оглянути колишнє житло Найтів, поки ми там,— він завагався.— Не пам'ятаю, чи казав тобі... Я лишив Барклея стежити за Джиммі та Флік.

Він підібрався, чекаючи, що Робін розсердиться, бо він цього з нею не обговорив, чи образиться, що Барклей працював, поки вона байдикувала,— чи питає (і це буде цілком доречно, зважаючи на фінансове становище агенції), що це за ігри він затіяв, але Робін радше потішено, ніж гірко мовила:

— Ти чудово знаєш, що не казав мені про це. Нащо він тобі там?

— Бо я нутром відчуваю, що ці брати Нйти набагато цікавіші, ніж здається.

— Ти завжди мені кажеш, щоб не довіряла інтуїції.

— Ніколи не казав, що я не лицемір. І ще готуйся,— додав Страйк, коли вже вставали з-за столу,— Рафаель на тебе образився.

— Чого це?

— Іззі сказала, що він на тебе запав. І засмутився, коли ти виявилася детективом під прикриттям.

— Ой,— вимовила Робін. На її обличчі проступив слабкий рум'янець.— Ну, впевнена, що він швидко оговтається. Він саме з таких.

Розумієш, твоя і його вихідні позиції просто надто далекі одна від одної.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Страйк чимало годин свого життя присвятив намаганням зрозуміти, чим саме викликав ображене мовчання з боку жінки, яка на той момент перебувала поруч з ним. У тому, як дусалася більшу частину п'ятничного вечора Лорелея, добрим було одне: Страйк знав, чим саме її образив, і був навіть готовий визнати, що певною мірою це незадоволення правильне.

Він п'ять хвилин як приїхав до її квартири в Камдені, аж тут подзвонила Іззі — почасти розповісти про лист, якого отримала від Ґерайнта Вінна, але головню просто поговорити (Страйк це зрозумів). Вона не перша з його клієнтів уважала, що на додачу до детективних послуг придбала суміш отця-сповідальника і психотерапевта. З усього було зрозуміло, що Іззі вирішила присвятити розмові зі Страйком цілий п'ятничний вечір, а натяки на флірт, помітні в тому, як під час минулої зустрічі вона торкалася його коліна, по телефону стали ще прозорішими.

Схильність мати Страйка за потенційного коханця Незрідка траплялася серед вразливих і самотніх жінок, з якими він працював. З клієнтками він не спав, хоча спокуса іноді була. Агенція надто багато важила для нього, та навіть якби Іззі його приваблювала, Страйк би все одно ретельно тримався стерильного професіоналізму, бо в його очах дружба з Шарлоттою навіки заплямувала Іззі.

Він щиро намагався закінчити розмову — Лорелея якраз готувала і мала особливо гарний вигляд у шовковистій сапфірово-синій сукні, схожій на нічну сорочку,— але Іззі причепилася, мов той реп'ях. Страйк майже три чверті години намагався здихатися клієнтки, яка довго й голосно сміялася навіть з натяків на жарт, тож Лорелея чудово зрозуміла, що на телефоні — жінка. Щойно Страйк відкараскався від Іззі й почав пояснювати Лорелеї, що то убита горем клієнтка, як подзвонив Барклей з новинами про Джиммі Найта. Сам факт, що Страйк прийняв другий дзвінок, хай і говорив значно менше, в очах Лорелеї

лише поглибив першу образу.

Це вперше вони з Лорелеєю бачилися відтоді, як вона відмовилася від свого освідчення. Гі образений вигляд за вечерею лише підтвердив неохочу впевненість Страйка в тому, що вона не хоче продовження стосунків без зобов'язань, а натомість ухопилася за надію, що коли не тиснути на Страйка, він матиме волю визнати, що насправді глибоко в неї закоханий. Майже годинна розмова по телефону (вечеря в цей час повільно завітрювалася в духовці) розбила її сподівання на ідеальний вечір і новий початок у стосунках.

Якби Лорелея прийняла його щирі вибачення, Страйк би не відмовився від сексу. Однак коли о першій тридцять ночі вона врешті-решт вибухнула плачем самозвинувачення й самовиправдання, Страйк уже так утомився і розсердився, що не хотів приймати жодних тілесних заохочень,— і, звісно ж, в її очах його відмова набуде значущості.

Все, кінець. Так він думав, коли з мішками під очима і щетиною на щелепі підвівся о шостій ранку і ходив якомога тихше, щоб вона не прокинулася, поки він не пішов з її квартири. Страйк не снідав, бо Лорелея завісила двері в кухню занавіскою з намистин, які голосно тріщали; він уже майже вийшов на сходи, які вели на вулицю, аж тут з темної спальні виступила Лорелея — сонна, сумна, така бажана у короткому кімоно.

— Ти навіть прощатися не збирався?

«Не плач. Чорт, тільки не плач».

— Ти так мирно спала. Я мушу йти, Робін забере мене на...

— А,— зронила Лорелея.— Ні, змушувати Робін чекати не можна.

— Я подзвоню,— пообіцяв Страйк.

Він, здається, почув схлипування, коли потягнувся до клямки дверей, але відчинив їх з таким гуркотом, що міг чесно сказати: не чув.

Часу була ще купа, тож Страйк принагідно зазирнув до «Макдональдсу» і купив макмафін з яйцем і велику каву, які й спожив за невитертим столом в оточенні інших недільних ранніх пташок. Молодик з чиряком на потилиці читав «Індепендент» просто перед Страйком, і той устиг прочитати над його плечем заголовок «Міністерка спорту йде від чоловіка», перш ніж юнак перегорнув сторінку.

Витягнувши телефон, Страйк загуглив «Вінн шлюб». Негайно посипалися заголовки: «Міністерка спорту пішла від чоловіка: „розходимося друзями"», «Делла Вінн розриває шлюб», «Незряча



міністерка Параолімпіади подала на розлучення».

Великі газети стисло наводили факти, дехто згадав подробиці стрімкої Делліної кар'єри в політиці й не тільки. Адвокати видань, ясна річ, зараз дуже обережно обходилися з Віннами, адже абсолютної заборони ніхто не зняв. Страйк за два укуси прикінчив свій макмафін, пхнув у рота непідкурену цигарку і покульгав з ресторану. На тротуарі закурив, тоді на телефоні відкрив вебсайт відомого й скандального політичного блогера.

Короткий допис опублікували всього кілька годин тому.

*Котра це стрьомна вестмінстерська парочка з потягом до юних підлеглих урешті-решт наче розбігається? Він втратить доступ до молоденьких майбутніх політикинь, на яких стільки часу полював, а от вона вже знайшла вродливого молодого «помічника» і скоро забуде про біль розставання.*

Менш ніж за сорок хвилин Страйк вийшов зі станції «Беронс-Корт» і прихилився до телефонної буди перед входом. Самотньо стоячи під літерами в стилі ар-нуво біля відкритого цоколя величної станції, він знову дістав телефон і продовжив читати про розставання Віннів. Їхній шлюб тривав понад тридцять років. Страйк знав тільки одну пару, що так само довго була разом,— своїх корнволльських тітку й дядька, які були їм з Люсі за батьків у ті довгі періоди, коли мама не могла чи не хотіла про них дбати.

Почувши знайомий стукіт і гуркіт, Страйк звів очі. Наближався старезний «лендрровер», який Робін отримала від батьків. Золотава голівка Робін над кермом заскочила утомленого і трохи пригніченого Страйка зненацька. Накотила хвиля несподіваного щастя.

— Доброго ранку,— привіталася Робін, а Страйк (на її погляд, вигляд він мав жахливий) відчинив дверцята і закинув наплічник усередину.— Та стули пельку! — то вже вона зверталася до водія позаду, який наліг на клаксон, розсердившись, що Страйк так довго сідає в машину.

— Вибач... нога завдає клопоту. Вдягався похапцем.

— Та нічого... сам такий! — гукнула Робін до водія, який тепер обганяв їх, осипаючи лайкою — жестами й усно.

Усівшись врешті-решт на пасажирське сидіння, Страйк лягнув

дверцятами, і Робін зрушила з місця.

— Були проблеми з тим, щоб вирватися?

— Про що ти...

— Про журналіста.

— А,— озвалася Робін.— Ні... він усе. Здався.

Страйк подумав, що Метью завдав їй клопоту, коли Робін вирішила проміняти суботу на роботу.

— Чула про Віннів? — спитав він.

— Ні, а що сталося?

— Розлучаються.

— Та ну!

— Так. Усі газети пишуть. От послухай...

Він уголос прочитав уривок з політичного вебсайту.

— Боже,— мовила Робін тихо.

— Вчора мав кілька цікавих дзвінків,— повідомив Страйк, коли помчали в бік траси М4.

— Хто дзвонив?

— Іззі, тоді ще Барклей. Іззі вчора отримала листа від Герайнта,— відповів Страйк.

— Що, правда? — спитала Робін.

— Так. Його кілька днів тому надіслали до Чизвелл-гаузу замість її квартири в Лондоні, тож вона розпечатала його, тільки як поїхала до Вулстоуна. Вона мені його відсканувала і надіслала. Хочеш послухати?

— Ану,— сказала Робін.

— «Моя дорогоцінна Ізабелло...»

— Ой,— аж здригнулася Робін.

— «Як ти, сподіваюся, розумієш,— провадив Страйк,— ми з Деллою не вважали доречним писати тобі одразу по смерті батька, адже то був шок. Пишемо тепер, у дусі дружби і співчуття...»

— Та невже.

— «Ми з Деллою мали певні політичні розбіжності з Джаспером, але, сподіваюся, ніколи не забували, що він має близьких, і розуміємо біль твоєї особистої втрати. Ти керувала його приймальною гречню й ефективно, і без тебе наш маленький коридор багато втратить».

— Та він ніколи навіть не зважав на Іззі! — мовила Робін.

— Іззі саме так і сказала мені по телефону,— відповів Страйк.— Зажди, ще про тебе буде. «Не можу повірити, що ти мала якийсь

стосунок до майже напевно незаконної діяльності молодої жінки, яка називала себе Венецією. Ми вважаємо чесним попередити тебе, що наразі розслідуємо можливість того, що вона отримала доступ до конфіденційної інформації, коли багаторазово входила до приймальні без дозволу».

— Я дивилася тільки на розетку,— заявила Робін,— і заходила до офісу не «багаторазово». Усього кілька разів — тричі максимум.

— «Як тобі відомо, нашої родини теж торкнулася трагедія самогубства. Ми знаємо, що для тебе це буде надзвичайно важкий і болісний час. Нашим родинам ніби судилося стикатися найлихішої години. З найкращими побажаннями і думкою про тебе тощо, тощо».

Страйк згорнув листа, якого читав з телефону.

— Це не лист зі співчуттям,— мовила Робін.

— Ні, це погроза. Якщо Чизвелли розпатякають щось про те, що ти дізналася про Герайнта чи фонд, він дістане їх — через тебе.

Робін дивилася на дорогу.

— Коли, кажеш, надіслали листа?

— П'ять-шість днів тому,— звірився з записом Страйк.

— Не схоже, щоб тоді Герайнт розумів, що шлюбіві край, правда? Всі ці «наш коридор багато втратить без тебе». Він же зостанеться без роботи, якщо розлучиться з Деллою, так?

— Мабуть, так,— погодився Страйк.— Наскільки, на твою думку, привабливий Аамір Маллік?

— Що? — збентежилася Робін.— А... «молодий помічник»? Ну, він нівроку, але не модель.

— Має бути він. Скількох ще молодиків вона тримає за руку і називає «любими»?

— Не уявляю його її коханцем,— мовила Робін.

— «Чоловік з твоїми нахилами»,— процитував Страйк.— Шкода, що ти не можеш пригадати номер вірша.

— А є вірш про тих, хто спить зі старшою жінкою?

— Найвідоміші саме вірші на цю тему,— відповів Страйк.— Катул був закоханий у старшу жінку.

— Аамір не закоханий,— заперечила Робін.— Ти чув запис.

— Так, кохання там не чути, це точно. Однак я б хотів знати, звідки ті тваринні звуки, які він видає вночі. І на які скаржаться сусіди.

Ногу сіпав біль. Помацавши місце, де сходилися кукса і протез,

Страйк зрозумів, що почасти це через те, що останній він чіпляв похапцем, у темряві.

— Не проти, якщо я заново...

— Та вперед,— відповіла Робін.

Страйк закасов холопу штанів і зняв протез. Нещодавно довелося протягом двох тижнів обходитися без нього, і тепер шкіра на кінці кукси почала протестувати проти поновленого тертя. Витягнувши з наплічника крем, Страйк щедро намастив його на червону шкіру.

— Треба було давно вже зробити,— вибачливо мовив він.

Виснувавши з наявності наплічника, що Страйк ночував у Лорелеї, Робін раптом подумала, що він міг бути зайнятий приємнішими речами, ніж піклування про ногу. Вони з Метью не мали сексу від самого святкування річниці.

— Посиджу трохи так,— сказав Страйк, закидаючи наплічник і протез на заднє сидіння «лендровера», де, як він тепер помітив, були тільки картатий термос і дві пластянки. Оце розчарування! В минулі рази з Лондона виїжджали з повною торбою харчів.

— Печива не брала?

— Я думала, ти хочеш схуднути.

— Всякий компетентний дієтолог скаже, що з'їдене в машині в дорозі не рахується.

Робін заусміхалася.

— «Калорії — то фігня: дієта Корморана Страйка».

— «Голодний страйк: як мене морили голодом у машині».

— Ну, ти ж мав поснідати,— озвалася Робін, і на власне роздратування знову подумала, що він міг просто знайти собі цікавіші справи.

— Я снідав. А тепер хочу печива.

— Якщо зголоднів, можемо десь зупинитися,— сказала Робін.— Часу маємо повно.

Робін натиснула на газ, обганяючи двійко повільних машин, а Страйк замислився про легкість і спокій, які не можна було приписати тільки полегшенню від знятого протеза чи навіть утечі з Лорелеїної квартири, від кітчевого декору і розбитого серця власниці. Сам той факт, що з Робін за кермом Страйк зняв протез замість сидіти, напруживши всі м'язи, був украй незвичним. Він не просто боровся з тривожністю, що після вибуху в машині та втрати ноги наплигувала

щоразу, коли кермував хтось інший; Страйк також мав таємну глибоку відразу до водіїв-жінок — упередження, яким він (на власне переконання) завдячував жасним дитячим враженням від своїх родичок за кермом. Але і не через прозаїчне задоволення компетентністю Робін Страйк зрадів, коли вранці побачив її за кермом. Тепер, поглядаючи на дорогу, він відчув гострий спазм, повний водночас радості й болю,— це повернулися спогади: ніздрі знову виповнював аромат білих троянд, Страйк знову обіймав Робін на сходах у день її весілля, відчував доторк її губ до своїх серед спеки й сопуху парковки.

— Не передаси мені темні окуляри? — спитала Робін.— Отам у сумочці.

Страйк передав.

— Будеш чай?

— Пізніше,— відповіла Робін,— а ти пий.

Страйк узяв із заднього сидіння термос і налив собі повну пластянку. Чай був саме такий, як він любив.

— Я вчора питаю у Іззі про заповіт Чизвелла,— сказав Страйк до Робін.

— Великий спадок? — спитала Робін, згадавши пошарпаний інтер'єр будинку на Ебері-стріт.

— Значно менше, ніж можна було уявити,— відповів Страйк, дістаючи записник, куди занотував усе, що розповіла Іззі.— Олівер мав рацію. Чизвелли останнє доїдають... звісно, у відносному сенсі,— додав він.— Вочевидь, батько Чизвелла спустив свої капітали на жінок і коней. Чизвелл дуже важко розходився з леді Патрисією. Її сім'я була багата і могла собі дозволити найкращих адвокатів. Іззі з сестрою не бідують завдяки рідним з боку матері. Мають трастовий фонд, що пояснює ошатну квартиру Іззі в Челсі. Мати Рафаеля отримала чималі аліменти, після яких Чизвелл лишився майже без нічого. Та й те, що мав, заклав у ризиковану гру на біржі за порадою свого зятя-брокера. Цей Торкс, наскільки я зрозумів, сильно тим переймається. Іззі просила нас сьогодні про це не згадувати. Криза 2008 року лишила Чизвелла ні з чим. Він намагався скласти плани на власну смерть. Коли лишився без грошей, записав, що передає коштовний спадок родини і Чизвелл-гауз старшому онуку...

— Принглу,— підказала Робін.

— Що?

— Прингл. Так називають старшого онука. Фіззі має трьох дітей,— пояснила Робін.— Іззі всякчас про них балакала. Прингл, Флопсі й Понг.

— Ісусе Христе,— зітхнув Страйк.— Якись Телепузики.

Робін засміялася.

— ...а так Чизвелл, вочевидь, вирішив, що поверне статки, якщо продасть землю навколо Чизвелл-гаузу і не надто дорогі серцю предмети. Будинок на Ебері-стріт перезаклали.

— Тож Кінвара з кіньми живе в будинку прийомного онука? — спитала Робін, перемикаючи передачу, щоб обігнати вантажівку.

— Так, Чизвелл додав до заповіту лист із побажаннями і просив, щоб Кінвара лишилася в будинку на все життя чи поки не вийде заміж знову. Скільки років тому Принглові?

— Гадаю, зо десять.

— Ну, цікаво буде побачити, чи родина шануватиме прохання Чизвелла, адже одна з доньок думає, що Кінвара його вбила. Май на увазі, то велике питання, чи вистачить їй грошей на утримання будинку. Так мені вчора сказала Іззі. Іззі та її сестрі відписали по п'ятдесят тисяч, онукам — по десять кожному, і грошей на виконання останнього прохання небагато. Тож Кінварі лишиться тільки те, що зостанеться після продажу будинку на Ебері-стріт, плюс інші особисті речі й мінус усе цінне, що переписано на онука. Власне, чоловік лишив їй мотлох, який не продаси, і подарунки, які зробив протягом шлюбу.

— А Рафаель не отримає нічого?

— Його нема чого жаліти. За словами Іззі, там красуня-мама зробила кар'єру в царині грабунку багатих чоловіків. Він має успадкувати від неї квартиру в Челсі. Тож хай там що, а побудувати справу на тому, що Чизвелла вбили заради грошей, важко,— закінчив Страйк.— Як там у біса звати старшу сестру? Я не називатиму її Фіззі.

— Софія,— звеселилася Робін.

— Ага, гаразд, от її можна виключити. Я перевірів, ранком смерті Чизвелла вона була на уроці їзди верхи для інвалідів. Рафаель від смерті батька не мав жодного зиску, й Іззі гадає, що він про це знав, хоча треба ще перевірити. Сама Іззі, як вона каже, «трішки налигалася» у Ланкастер-гаузі й наступного дня нездужала. Сусіда може підтвердити, що на час смерті вона пила на їхньому спільному дворі. Вчора вона мені це сказала цілком природним тоном.

— Отже, лишається Кінвара,— сказала Робін.

— Так. Отже, якщо Чизвелл не сказав їй, що наймає приватного детектива, то й про стан фінансів сім'ї міг не казати правди. Можливо, вона думала, що отримає набагато більше, ніж насправді, але...

— ...з усіх рідних у неї найміцніше алібі,— закінчила Робін.

— Саме так,— підтвердив Страйк.

Явно насаджені людиною кущі й чагарники, що росли обабіч дороги у Віндзорі й Мейденгеді, лишилися позаду. Праворуч і ліворуч тепер височіли справжні старі дерева, які росли тут до появи дороги і бачили, як валили їхніх товаришів, коли прокладали її.

— Барклей розповів цікаві речі,— провадив Страйк, гортаючи сторінки записника.— Відколи Чизвелл помер, Найт був у кепському гуморі, хоч і не казав Барклею, через що. В середу причепився до Флік — власне, сказав, що погоджується з колишньою співмешканкою, мовляв, Флік має буржуазні нахили... можна я закурю? Я опуцу вікно.

Вітерець освіжав, хоч утомлені очі наповнилися вологою. Між затяжками вистромлюючи запалену цигарку у вікно, Страйк говорив далі:

— Тож Флік аж розлютилася, сказала, що робила для нього «оту лайняну справу» і не винна, що вони не отримали сорока тисяч. Тут Джиммі, цитата від Барклея, «наче зачмелів». Флік вибігла з дому, а вранці у четвер Джиммі написав Барклею, що повертається до рідних місць, у гості до брата.

— Біллі у Вулстоуні? — здивувалася Робін. Вона зрозуміла, що звикла вважати молодшого Найта мало не міфічним персонажем.

— Можливо, Джиммі те вигдав як прикриття. Хтозна, навіщо насправді він... Хай там що, Джиммі та Флік учора знову прийшли в паб, усі такі веселі. Барклей каже, що вони, вочевидь, помирилися по телефону, а вона за ті два дні, що його не було, знайшла собі небуржуазну роботу.

— Оце молодці,— мовила Робін.

— Що ти думаєш про роботу продавчинєю?

— В юності трохи працювала,— відповіла Робін.— А що?

— Флік знайшла собі місце з неповним графіком у крамниці прикрас у Камдені. Сказала Барклею, що власниця — якась божевільна вікканка. Оплата мінімальна, жінка реально вар'ятка, тож продавчинь знайти нелегко.

— Не боїшся, що вони мене можуть упізнати?

— Найтівські тебе особисто не бачили,— відповів Страйк.— Якщо радикально зміниш зачіску та знову вставиш лінзи... У мене є відчуття, — додав він, глибоко затягнувшись цигаркою,— що Флік багато приховує. Звідки вона знала про злочин, яким вони шантажували Чизвелла? Не забувай, то вона розповіла Джиммі, й це дивно.

— Стоп,— мовила Робін.— Що?

— Так, вона це казала, коли я стежив за ними на марші,— відповів Страйк.— Я тобі не казав?

— Ні,— відповіла Робін.

А Страйк згадав, що тиждень після маршу провів у квартирі Лорелеї з піднятою ногою і так сердився на Робін, яка відмовилася працювати, що майже з нею не розмовляв. А тоді побачилися вже в шпиталі, надто стривожені й зайняті іншим, щоб можна було зі звичною ретельністю передати інформацію.

— Вибач,— мовив він.— Той тиждень після...

— Так,— обірвала його Робін. Їй теж не хотілося думати про вихідні, коли мав місце марш.— То що саме вона сказала?

— Що він би і не знав, що накоїв Чизвелл, якби не вона.

— Дивно,— мовила Робін,— адже саме Джиммі виріс поруч з Чизвеллами.

— Але річ у тім, що шантажували його чимось, що мало місце шість років тому, коли Джиммі вже поїхав з дому,— нагадав Страйк.— Як на мене, Джиммі тримає Флік поруч лише тому, що вона багато знає. Може, боїться її кидати, щоб не почала говорити. Якщо не зможеш нічого з неї витрусити, прикинешся, що продавати сережки — то не для тебе, і підеш собі, але зважаючи на стан їхніх стосунків, гадаю, Флік радо довіриться дружній незнайомці. Не забувай,— додав він, викидаючи недопалок у вікно і знову піднімаючи скло,— що вона — його алібі на час убивства.

Зрадівши перспективі попрацювати під прикриттям, Робін відповіла:

— Та я пам'ятаю.

Цікаво, як відреагує Метью, якщо вона поголить скроні чи пофарбує волосся у синій? Він не сильно обурювався тим, що вона проведе суботу зі Страйком. Кілька довгих днів фактично домашнього арешту і співчуття щодо сварки з Томом купили їй трохи довіри.



О пів по десятій звернули з траси на сільську дорогу, що збігала в долину, де стояло крихітне сільце Вулстоун. Робін припаркувалася біля зарослого ломоносом живоплоту, щоб Страйк мав час надягнути протез. Ховаючи окуляри в сумочку, вона помітила два повідомлення від Метью. Надійшли вони дві години тому, але сигнал, мабуть, потонув у гарчанні «лендровера».

Перше:

*На цілий день. А що Том?*

*Друге, надіслане за десять хвилин по першому:*

*Не звертай уваги, то по роботі.*

Робін їх перечитувала, коли Страйк вимовив:

— Чорт.

Він уже причепив протез і тепер дивився у вікно на щось, чого вона не бачила.

— Що?

— Глянь.

Страйк указав на щось на вершечку пагорба, з якого вони щойно з'їхали. Робін витягнула шию, щоб роздивитися, що там привернуло його увагу.

У схил врізали гігантську доісторичну фігуру з білої крейди<sup>[11]</sup>. Робін воно було схоже на стилізованого леопарда, але вона вже сама здогадалася, в чім річ, коли Страйк сказав:

— «Нагорі при коні. Він задушив дитину, нагорі при коні».

В родині завжди летить шкереберть коли не одне, то інше...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Поворот на Чизвелл-гауз позначав облізлий дерев'яний знак. Дорогу, зарослу і з вибоїнами, з лівого боку підпирав густий ліс, а з правого — довге поле, розгороджене електричними парканами. Гам гуляли коні. «Лендровер» проторохтів у бік невидимого поки що будинку, і двоє найбільших коней злякалося гамірної незнайомої машини і кинулося геть. Почалася ланцюгова реакція — інші коні й собі почали гарцювати туди-сюди, а перші двоє стали хвицати одне одного.

— Ого,— сказала Робін, спостерігаючи за кіньми, поки «лендровер» трусився по нерівній дорозі.— Вона тримає жеребців разом.

— А це погано, так? — спитав Страйк. Волохата істота кольору сажі зубами й задніми копитами атакувала так само здоровезну тварину, яку він назвав би брунатою, хоч, понад сумнів, колір її шкури називався якимсь рідкісним конярським словом.

— Так зазвичай не роблять,— відповіла Робін і аж скривилася, коли задні копита чорного жеребця врізали по боку його товариша.

Заїхавши за ріг, вони побачили простий неокласичний будинок з брудно-жовтого каменю. Засипане гравієм подвір'я теж було у вибоїнах і бур'яні, вікна були брудні, під дверима якось не до речі стояли ясла з кормом для коней. Перед будинком уже стояло три машини: червона «ауді Q3», «ренджровер» насичено-зеленого кольору і старий брудний «сузукі гранд вітара». Праворуч від будинку була стайня, ліворуч — широке крикетне поле, давно вже віддане ромену. Далі знову тягнувся густий ліс.

Робін загальмувала, і з дверей з гавкотом вискочили товстий чорний лабрадор і жорсткошерстий тер'єр. Лабрадор наче хотів дружити, але норфолкський тер'єр з мордочкою злої мавпочки гавкав і гарчав, поки з будинку не вийшов світлочубий чоловік у смугастій сорочці й вельветових штанях кольору гірчиці. Він загорлав:

— РАТТЕНБЕРІ, ЦИТЬ!

Собака підкорився і тільки тихо гарчав — винятково на Страйка.

— Торкіль Д'Амері,— прожебонів світлочубий чоловік, підходячи до Страйка з простягнутою рукою. Під блакитними очима він мав глибокі мішки, а лискуче рожеве обличчя мало такий вигляд, ніби він зроду не потребував леза.— Не зважайте на собаку, він просто весь такий грізний.

— Корморан Страйк. А це...

Робін тільки встигла простягнути руку, як з будинку вибігла Кінвара у старих штанях для їзди верхи і в лияній футболці, з розвіяним рудим волоссям.

— Та Господи Боже! Ви що, нічого не знаєте про коней? — заверещала вона на Робін і Страйка.— Нащо ви так швидко їхали?

— Не потикайся туди без шолома, Кінваро! — гукнув до неї Торкіль, але Кінвара помчала геть, ніби не чуючи.— Ви не винні,— запевнив він Страйка і Робін, закотивши очі.— Треба мчати швидко, бо загрузнеш у вибоїні, ха-ха. Ну, ходімо... а ось і Іззі.

З будинку вийшла Іззі в темно-синій сукні-сорочці та з сапфіровим хрестом на шиї. На подив Робін, вона обійняла Страйка, ніби він був давнім другом і прийшов висловити співчуття.

— Привіт, Іззі,— мовив той і відступив на півкроку, виплутуючись із її обіймів.— Ти, звісно, знайома з Робін.

— О так, і треба звикнути тепер називати тебе «Робін»,— відповіла Іззі, усміхаючись і цілуючи Робін в обидві щоки.— Вибач, якщо я забудуся і назву тебе Венецією... точно назву, бо досі думаю про тебе саме так. Чули про Віннів? — спитала вона на тому самому диханні.

Страйк і Робін кивнули.

— Жахливий, жахливий чоловік,— сказала Іззі.— Я така рада, що Делла його позбулася. Хай там що, заходьте... а де Кінвара? — спитала вона у свого зятя, заводячи всіх у будинок, похмурий після ясного дня.

— Та чортові коні знов подуріли,— відповів Торкіль, перекрикуючи гавкіт норфолкського тер'єра.— Фу, Раттербері, відчепися, лишишся надворі.

Він ляснув дверима просто перед тер'єром, який почав скавчати і шкребтисся. Лабрадор тихенько чалапав слідом за Іззі, яка провела гостей темним коридором з широкими кам'яними сходами до вітальні справа.

Довгі вікна виходили на крикетне поле і ліс. Коли увійшли, за вікнами з дикими зойками пробігла високою травною трійця білявих

дітлахів і зникла з очей. Нічого сучасного у їхній зовнішності не було. З такими зачісками і в такому одязі вони могли легко вийти просто з сорокових років.

— Це дітки Торкіля і Фіззі,— з теплотою сказала Іззі.

— Провину визнаю,— гордовито мовив Торкіль.— Дружина нагорі, піду покличу.

Робін відвернулася від вікна і відчула потужний п'янкий запах, що несвідомо навів її відчуття напруги. На столі за диваном стояв букет лілей. Вони були одного кольору з вицвілими шторами — колись червоногарячими, а тепер блідо-рожевими, й подертими шпалерами на стінах, де двійко темніших багряних плям показувало, де раніше висіли картини. Все було пошарпане, зношене. Над коминком висіла одна з останніх картин: у загородці ряба біло-брунатна кобила торкалася сніжно-білого лошати, що скрутилося на сідні.

Під цією картиною так тихо, що його не одразу й помітили, стояв Рафаель. Розвернувшись спиною до порожнього вогнища, він заклав руки в кишені джинсів і ще більше нагадував італійця в цій дуже англійській кімнаті з вицвілими гобеленовими подушками, купкою садівничих книжок на столику і надтріснутими лампами у стилі шинуазрі.

— Привіт, Рафе,— сказала Робін.

— Добридень, Робін,— без усмішки відповів він.

— Це Корморан Страйк, Рафе,— мовила Іззі. Рафаель не зрушив з місця, тож Страйк сам підійшов потиснути руки. Рафаель зробив це неохоче й одразу знову сховав долоні у кишенях.

— Так, отож, ми з Фізз саме говорили про Вінна,— сказала Іззі, яку, здавалося, вельми стривожила новина про розлучення.— Ми дуже сподіваємося, що він триматиме язика за зубами, бо татка більше немає, і тепер він може верзти про татка будь-що, і нічого йому за те не буде, так?

— У тебе є дещо на Вінна, якщо він на таке зважиться,— нагадав їй Страйк.

Іззі глянула на нього з теплотою і вдячністю.

— Звісно, твоя правда, і ми б того не мали, якби не ти... і не Венеція, тобто Робін,— додала вона, ніби спам'ятавшись.

— Торксе, я внизу! — гаркнув жіночий голос, і до кімнати з повною тацею увійшла жінка, в якій непомильно можна було впізнати

сестру Іззі. Вона була старша, з купою ластовиння, висушена сонцем і вітром, а в білявому волоссі майнуло срібло. На ній була смугаста сорочка, точно як у її чоловіка, до якої жінка додала перли.— ТОРКСЕ! — заволала вона у стелю так, що Робін аж підскочила.— Я ТУТ, УНИЗУ!

Вона з ляскотом опустила тацю на вишитий пуф, що стояв перед Рафом і коминком.

— Привіт, я — Фіззі. А де Кінвара?

— Метушиться коло коней,— відповіла Іззі, обходячи диван і сідаючи.— Гадаю, просто привід не бути тут. Сідайте де бачите, ви двоє.

Страйк і Робін опустилися на двійко продавлених крісел, що стояли поруч, під кутом до дивана. Пружини в них, здавалося, зносилися десятки років тому. Робін відчувала на собі очі Рафаеля.

— Іззі мені казала, ви знайомі з Шарлі Кемпбелл,— мовила до Страйка Фіззі, наливаючи всім чай.

— Саме так,— відповів Страйк.

— Щасливчик,— сказав Торкіль, який щойно зайшов до кімнати.

Страйк ніби не почув.

— А ви не знайомі з Джонті Пітерсом? — провадила Фіззі.— То друг Кемпбеллів. Він наче десь із поліції... фу, Баджере, це не для тебе... Торксе, ким там працює Джонті Пітерс?

— Мировим суддею,— підказав Торкіль.

— А, точно,— кивнула Фіззі,— магістрат. Ти знайомий з Джонті, Корморане?

— Ні,— відповів Страйк,— боюся, що ні.

— Він був одружений з цією, як її, така мила, Аннабель. Стільки робила для «Врятуймо дітей», отримала того року Орден Британської Імперії за це. О, а якщо ти знаєш Кемпбеллів, ти знаєш Рорі Мокріффа?

— Сумніваюся,— терпляче відповів Страйк, не знаючи, що б сказала Фіззі, якби він розповів, що Кемпбелли тримали його від друзів і рідних якнайдалі. Хоч, може, її навіть це не зачепить: о, а тоді ти міг зустрічати Безіла Пламлі? Вони його не терпіли, так, то буйний алкоголік, але його дружина підкорила Кіліманджаро заради Фонду собак...

Торкіль відштовхнув лабратора від печива, і той поплентався в куток, де ліг подрімати. Фіззі сіла на диван між своїм чоловіком та Іззі.

— Не знаю, чи Кінвара планує повернутися,— мовила Іззі.— Мабуть, варто починати.

Страйк спитав, чи хтось із членів родини знає, як просувається поліційне розслідування. Запала крихітна пауза, під час якої долинули далекі крики дітей із зарослої луки.

— Більше, ніж я тобі розповіла, ми й не знаємо,— мовила Іззі,— але нам здається... так? — звернулася вона до решти членів родини,— що поліція вважає це самогубством. З іншого боку, вони явно відчують необхідність ретельного розслідування...

— Це через те, ким він був, Ізз,— перебив Торкіль.— Міністр Корони, зрозуміло, що розслідуватимуть краще, ніж якогось хлопа з вулиці. Ти маєш знати, Корморане,— похмуро мовив він, важко посовавшись на дивані,— даруйте, дівчата, але я скажу... я особисто вважаю, що то було самогубство. Я розумію, так, розумію, що таку думку важко витримати, і не думайте, що я радий про це говорити! — запевнив він Страйка.— Якщо дівчатам так спокійніше, то хай буде. Але, ем, чоловічий контингент родини — га, Рафе? — гадає, що це усього-на-всього мій тесть не витримав. Так буває. Не при собі, точно. Га, Рафе? — перепитав Торкіль.

Рафаелеві встановлена ієрархія не сподобалася. Ігноруючи свого швагра, він прямо звернувся до Страйка.

— Останні кілька тижнів мій батько поведився дивно. Я тоді не розумів, у чому справа. Ніхто мені не казав, що його шант...

— Не будемо про це,— хутко втрутився Торкіль.— Ми ж домовилися. Рішення родини.

Іззі стривожено заговорила:

— Корморане, я знаю, ти хочеш знати, чим саме шантажували татка...

— Джаспер не порушив закону,— твердо сказав Торкіль,— і по тому. Упевнений, ви не розпатякаєте,— мовив він до Страйка,— але такі речі виходять назовні, от завжди виходять. Ми не хочемо, щоб на нас знову напосілися газети. Ми ж домовилися, так? — спитав він у дружини.

— Гадаю, що так,— відповіла Фіззі, вагаючись.— Ні, звісно, ми не хочемо цього в газетах, але Торксе, Джиммі Найт мав усі причини бажати таткові зла, і гадаю, що Корморану слід знати принаймні це. Тобі ж відомо, що він цього тижня був тут у Вулстоуні?

— Ні,— відповів Торкіль,— не відомо.

— Так, його бачила місіс Анкілл,— сказала Фіззі.— Він її питає, чи вона не бачила його брата.

— Бідолашний малий Біллі,— неуважно мовила Іззі.— Був не при собі. Ну, воно й не дивно, коли тебе виховував Джек О'Кент, так? Багато років тому татко вийшов із собаками вночі,— розповіла вона Страйкові й Робін,— і побачив, як Джек копає — тобто буквально ганяє копняками — Біллі по всьому садку. Малий був голий. Звісно, коли Джек О'Кент побачив татка, то припинив.

Думка, що про таке слід повідомляти в поліцію чи соціальну службу, ніби й не виникла ні в Іззі, ні в її батька. Джек О'Кент і його син наче були дикими тваринами з лісу, які поводитися, на жаль, як личить тваринам.

— Гадаю, що менше йтиметься про Джека О'Кента,— мовив Торкіль,— то краще. І ти кажеш, що Джиммі мав усі причини бажати зла твоєму батькові, Фізз, але насправді він хотів грошей, і вбивство аж ніяк...

— Але він сердився на татка,— рішуче заперечила Фіззі.— Мабуть, коли зрозумів, що татко не заплатить, йому кров ударила в голову. Підлітком був ходяче лихо,— повідомила вона Страйкові.— Змолodu пішов у політику до крайніх ліваків. Вічно сидів там у пабі з братами Бутчерами, просторікував, що торі треба вішати, волочити й четвертувати, намагався продавати людям «Робітника-соціаліста»...

Фіззі скоса глянула на молодшу сестру, яка (на думку Страйка) досить-таки рішуче її ігнорувала.

— Біда, завжди з ним була біда,— провадила Фіззі.— Він подобався дівчатам, але...

Двері вітальні прочинилися, і, на великий подив решти членів родини, увійшла Кінвара, збуджена, червона. Не без зусилля виплутавшись із крісла, Страйк підвівся і простягнув руку.

— Корморан Страйк. Як ся маєте?

Кінвара глянула на нього, ніби хотіла проігнорувати цю дружню увертюру, але так-сяк потиснула простягнуту руку. Торкіль поставив біля пуфика ще один стілець, Фіззі налила ще одну чашку чаю.

— Як там коники, Кінваро? — щиро спитав Торкіль.

— Ну, Містик відкусив від Романо ще шматочок,— відповіла та, злостиво глянувши на Робін,— тож довелося знову викликати

ветеринара. Він нервується щоразу, коли їдуть на великій швидкості, а так він у цілковитій нормі.

— Не знаю, нащо ти тримаєш жеребців разом, Кінваро,— зронила Фіззі.

— То міф, що вони не ладнають,— огризнулася Кінвара.— В дикій природі повсюдно зустрічаються табуни жеребців. У Швейцарії провели дослідження, яке показало, що вони можуть мирно співіснувати, щойно встановлять між собою ієрархію.

Вона говорила категоричним, майже фанатичним тоном.

— Ми якраз розповідаємо Корморану про Джиммі Найта,— сказала до Кінвари Фіззі.

— Я гадала, що ви не планували говорити про...

— Ми не про шантаж,— поспішно вліз Торкіль,— а про те, який він був жахливий ще замолоду.

— А,— мовила Кінвара,— розумію.

— Ваша падчерка боїться, що Найт може мати стосунок до смерті вашого чоловіка,— сказав Страйк, приглядаючись до її реакції.

— Я знаю,— відповіла Кінвара ніби байдуже, поглядом стежачи за Рафаелем, який відійшов від коминка і взяв пачку «мальборо лайт», що лежала поруч з настільною лампою.— Я не знала Джиммі Найта. Вперше я його побачила, коли рік тому він прийшов до будинку поговорити з Джаспером. Попільничка під журналом, Рафаелю.

Її пасинок закурив і повернувся з попільничкою, яку поставив на стіл поруч з Робін, а тоді сів на своє місце перед порожнім коминком.

— Тоді все й почалося,— провадила Кінвара.— Я про шантаж. Джаспера, власне, не було вдома, тож Джиммі розмовляв зі мною. Коли Джаспер повернувся додому і я йому розповіла, він розлютився.

Страйк чекав. Мабуть, не один він у кімнаті гадав, що Кінвара може порушити родинну обітницю омерти і вибовкати, про що саме прийшов говорити Джиммі. Однак вона стрималася, і тоді Страйк дістав записник.

— Ви не проти, якщо я поставлю кілька стандартних запитань? Не думаю, що буде щось, про що не питала поліція. Просто декілька моментів, які я хочу прояснити, якщо ваша ласка. Скільки існує комплектів ключів до будинку на Ебері-стріт?

— Три, наскільки мені відомо,— відповіла Кінвара. З того, з яким притиском вона це сказала, було зрозуміло, що вона підозрює, ніби



решта родини може приховувати від неї ключі.

— І хто їх мав? — провадив Страйк.

— Ну, один комплект був у Джаспера,— відповіла вона,— один у мене, і ще був запасний, який Джаспер дав прибиральниці.

— Як її звати?

— Гадки не маю. Джаспер відпустив її за кілька тижнів до того як... як помер.

— Чому він її звільнив? — спитав Страйк.

— Якщо вже так треба знати, ми її позбулися, бо треба було затягнути паски.

— Вона прийшла з агенції?

— О ні. Джаспер був старомодний. Він написав оголошення у крамниці поблизу, і вона прийшла. Гадаю, вона румунка чи полька, чи хто там ще.

— У вас є її дані?

— Ні. Джаспер її найняв і звільнив. Я її навіть не бачила.

— Що сталося з її ключами?

— Вони були в шухляді на кухні на Ебері-стріт, але коли Джаспер помер, виявилось, що він поклав їх у стіл на роботі,— відповіла Кінвара.  
— Їх нам передали разом з іншими особистими речами.

— Це досить-таки дивно,— відзначив Страйк.— Хтось знає, чому він міг це зробити?

Всі дивилися байдуже, але Кінвара сказала:

— Він завжди дбав про безпеку, а останнім часом став параноїком — звісно, коли не йшлося про коней. Усі ключі до будинку на Ебері-стріт особливі. Унікальні. Їх не можна підробити.

— Важко підробити,— сказав Страйк, записуючи,— але не неможливо, якщо знаєш потрібних людей. Де було двоє інших комплектів на час смерті?

— Джасперові — в кишені піджака, мої тут, у сумочці,— відповіла Кінвара.

— Балон з гелієм,— перейшов до наступного питання Страйк.— Хтось знає, коли його придбали?

Ці слова привітало загальне мовчання.

— Чи була якась вечірка,— провадив Страйк,— може, для когось із дітей...

— Ніколи,— відповіла Фіззі.— Квартиру на Ебері-стріт татко

використовував для роботи. Не пригадаю, щоб там хоч раз була вечірка.

— А ви, місіс Чизвелл,— звернувся Страйк до Кінвари.— Ви не пригадуєте...

— Ні,— обірвала його питання Кінвара.— Я вже сказала про це поліції. Джаспер, мабуть, сам його купив, іншого пояснення немає.

— Знайшли чек? Може, виписку з кредитної картки?

— Він, мабуть, платив готівкою,— підказав Торкіль.

— Ще одне, що я хочу з'ясувати,— мовив Страйк, рухаючись далі за власноруч складеним переліком,— це історія телефонних дзвінків, які пан міністр зробив уранці перед смертю. Здається, він дзвонив вам, місіс Чизвелл, а тоді тобі, Рафаелю.

Рафаель кивнув. Кінвара пояснила:

— Він хотів знати, чи я серйозно сказала, що йду, і я відповіла, що так, серйозно. Я не знала... не знала, хто ваша помічниця насправді. З'явилася мов грім з чистого неба, а Джаспер так дивно поведився, коли я про неї розпитувала, і я... я сильно розсердилася. Вирішила, щось відбувається.

— Ви не здивувалися, що чоловік чекав аж до ранку і тільки тоді подзвонив вам щодо записки? — спитав Страйк.

— Він сказав, що не помітив її, коли тільки зайшов.

— Де ви її лишили?

— На тумбочці біля ліжка. Він, мабуть, повернувся п'яний. Він сильно п'є... тобто пив. Відколи почалася всі ця історія з шантажем.

Норфолкський тер'єр, якого не пустили в дім, раптом вигулькнув за довгим вікном і знов почав гавкати на всіх.

— Клятий пес,— сказав Торкіль.

— Він скучив за Джаспером,— озвалася Кінвара.— Він був Джасперовим п-песиком...

Вона різко підвелася і пішла по серветки — коробка стояла на стосі книжок із садівництва. Всім стало ніяково. Тер'єр дзявкотів і дзявкотів. Сонний лабрадор прокинувся і собі гавкнув, аж тут хтось із білявих дітей вибіг на луку і покликав тер'єра бігти гратися з м'ячиком. Пес зник.

— Молодець, Прингле! — гукнув Торкіль.

Коли гавкіт затих, почулися схлипування Кінвари і вовтузіння лабрадора, який знову влягався спати. Іззі, Фіззі й Торкіль обмінялися ніяковими поглядами, а Рафаель з кам'яним лицем дивився перед

собою. Кінвара зовсім не подобалася Робін, але бездіяльність родини здалася їй бездушною.

— А звідки ота картина? — спитав Торкіль з удаваною цікавістю, приглядаючись до полотна з кіньми над головою Рафаеля.— Вона нова, так?

— То котрась із картин Тінкі,— сказала Фіззі, й собі придивившись.— Вона з Ірландії привезла купу мотлоху на кінську тему.

— Бачите лоша? — спитав Торкіль, критично придивляючись до картини.— Знаєте, на що схоже? Синдром смертності білих лошат. Чули про таке? — спитав він у сестри і своячки.— Ти точно в курсі, Кінваро,— мовив він, явно гадаючи, що дарує їй спосіб повернутися до світської розмови.— Білосніжне лоша народжується здоровим на вигляд, але кишківник не працює. Кал не проходить. У мене батько був коняр,— пояснив він Страйкові.— Білий колір для лошат убивчий. Трагедія в тому, що народжуються вони живими, тож кобила годує їх, прив'язується, а тоді...

— Торксе,— напружено мовила Фіззі, але було вже запізно. Кінвара вибігла з кімнати. Лягнули двері.

— Що? — здивувався Торкіль.— Що я зробив?..

— Дитина,— прошепотіла Фіззі.

— О Господи,— озвався Торкіль.— Я геть забув.

Він підвівся і підтягнув гірчичні штани — присоромлений, зухвалий.

— Та ну! — сказав він, звертаючись до кімнати загалом.— Я не міг знати, що вона так це сприйме. Коні на чортовій картині!

— Ти ж знаєш, яка вона,— відповіла Фіззі,— коли мова заходить про дітонародження. Вибачте,— мовила вона до Страйка і Робін.— Вона народила дитину, яка не вижила. Дуже болюча тема.

Торкіль підійшов до картини і понад головою Рафаеля придивився до слів, вигравіруваних на маленькій бронзовій табличці на рамці.

— «Жалоба кобили»,— прочитав він.— Ага, бачите,— не без тріумфу додав він.— Лоша померло.

— Вона подобається Кінварі,— раптом сказав Рафаель,— бо кобила їй схожа на Леді.

— На кого? — спитав Торкіль.

— На її кобилу з ламінітом.

— Що таке ламініт? — спитав Страйк.

— Запалення копита,— пояснила Робін.

— О, ти їздиш верхи? — зацікавилася Фіззі.

— Раніше їздила.

— Ламініт — це серйозно,— мовила Фіззі до Страйка.— Він калічить коней. Потрібен ретельний догляд, але іноді нічого не допомагає, і тоді актом доброти стає...

— Моя мачуха доглядала цю кобилу кілька тижнів,— сказав Страйкові Рафаель,— вставала серед ночі й усе таке. Мій батько дочекався...

— Рафе, оце тут дійсно ні до чого,— сказала Іззі.

— ...дочекався,— уперто провадив Рафаель,— коли Кінвари не буде вдома, викликав ветеринара, нічого їй не сказавши, і кобилу приспали.

— Леді страждала,— сказала Іззі.— Татко мені розповідав про її стан. То був чистий егоїзм — змушувати її жити.

— Ну,— мовив Рафаель, дивлячись на луку за вікном,— якби я повернувся додому і виявив труп улюбленої тварини, я б теж схопив щось важке.

— Рафе,— зойкнула Іззі,— припини!

— Ти сама цього хотіла, Іззі,— з похмурою вдоволеністю відповів Рафаель.— Ти що, справді думаєш, що містер Страйк і його красуня-асистентка не знайдуть Тіган і не поговорять з нею? Скоро вони знатимуть, які бісові речі татко міг...

— Рафе! — різко втрутилася Фіззі.

— Тпру, добродію,— сказав Торкіль (Робін думала, що таке хіба у книжці прочитаєш).— Це все було до біса сумно, але не треба аж так.

Не зважаючи на них, Рафаель знову звернувся до Страйка.

— Як я розумію, наступне питання — що батько сказав мені, коли дзвонив того ранку?

— Саме так,— відповів Страйк.

— Він наказав мені їхати сюди,— сказав Рафаель.

— Сюди? — перепитав Страйк.— До Вулстоуна?

— Сюди,— повторив Рафаель.— До цього будинку. Сказав, що думає, ніби Кінвара збирається утнути якусь дурницю. Голос був нечіткий. Якийсь дивний. Ніби в нього сильне похмілля.

— Як ви зрозуміли фразу про «якусь дурницю»? — спитав Страйк,

занісши ручку над записником.

— Ну, вона вправлялася у погрозах укоротити собі віку,— відповів Рафаель,— тож гадаю, йшлося про це. А може, батько боявся, що вона підпалить оцю руїну,— він жестом обвів обшарпану кімнату.— Як бачите, небагацько тут є.

— Він тобі казав, що вона від нього йде? — спитав Страйк.

— Так,— відповів Рафаель.— Я сів у машину, як і личить слухняному синові, приїхав аж сюди і виявив Кінвару живу й здорову на кухні, де вона ремствувала через Венецію... тобто Робін,— виправився він.— Як ви вже могли зрозуміти, Кінвара вирішила, що тато її трахав.

— Рафе! — обурилася Фіззі.

— Немає потреби,— мовив Торкіль,— вживати такі слова.

Всі ретельно уникали погляду Робін. Та розуміла, що сидить вся червона.

— Досить дивно, правда? — спитав Страйк.— Батько просить тебе поїхати аж до Оксфордширу, хоча значно ближче є люди, яких він міг би попросити наглянути за дружиною. Хтось же наче казав, що з нею тієї ночі тут хтось був?

Іззі не дала Рафаелю відповісти.

— Тут ночувала Тіган — стайнича,— бо Кінвара не лишає коней без нагляду,— сказала вона, правильно вгадавши наступне питання Страйка,— і боюся, що ні в кого не лишилося її контактів, бо Кінвара з нею посварилася по татовій смерті, й Тіган пішла. Гадки не маю, де вона тепер працює. Але не забувай,— додала Іззі, нахилившись до Страйка і говорячи дуже серйозно,— що Тіган, мабуть, міцно спала, коли Кінвара буцімто повернулася. Будинок великий. Кінвара могла назвати будь-який час повернення, і Тіган би не знала.

— Якщо Кінвара була з ним на Ебері-стріт, нащо він мені звелів їхати до неї сюди? — не витримав Рафаель.— І як ти поясниш, що вона тут опинилася раніше за мене?

Іззі набула такого вигляду, ніби збирається відповісти щось різке й доречне, але так і не знайшла слів. Тепер Страйк розумів, чому, за словами Іззі, дзвінок до Рафаеля не містив «нічого важливого»: це ще більше підривало версію про Кінвару-вбивцю.

— Яке прізвище у Тіган? — спитав він.

— Бутчер,— відповіла Іззі.

— Вона не родичка тим братам Бутчерам, з якими спілкувався Джиммі Найт? — спитав Страйк.

Робін здалося, що трійця на дивані старається не дивитися одне на одного. Кінець кінцем відповіла Фіззі.

— Так, власне, родичка, але...

— Гадаю, я зв'яжуся з родиною і спитаю, чи вони не дадуть мені номер Тіган,— сказала Іззі.— Так, Корморане, я спитаю і дам тобі знати.

Страйк знову звернувся до Рафаеля.

— Отже, ти виїхав, щойно батько попросив тебе навідатися до Кінвари?

— Ні, спершу я поїв і помився,— відповів Рафаель.— Я, власне, не дуже хотів мати з нею справу. Ми не те щоб сильно любимо одне одного. Приїхав сюди десь о дев'ятій.

— І скільки пробув?

— Урешті-решт — кілька годин,— тихо відповів Рафаель.— Приїхала поліція, сказали, що тато помер. Я ж не міг після такого взяти й піти? Кінвара мало не...

Відчинилися двері, й Кінвара повернулася до свого стільця з твердою спинкою. Обличчя в неї було рішуче, в кулаці — серветка.

— Маю п'ять хвилин,— сказала вона.— Подзвонив ветеринар, він недалеко і заїде оглянути Романо. Довго лишатися не можу.

— Можна я дещо спитаю? — звернулася до Страйка Робін.— Знаю, це може нічого не означати,— це вже вона сказала до всіх присутніх,— але коли я знайшла пана міністра, на підлозі біля нього лежала маленька синя пляшечка з гомеопатичними пігулками. Гомеопатія — явно не то, що він би...

— Що за пігулки? — на подив Робін, різко запитала Кінвара.

— «Лаксесіс»,— відповіла Робін.

— У маленькій синій пляшечці?

— Так. То ваші?

— Так, мої!

— І ви лишили їх на Ебері-стріт? — спитав Страйк.

— Ні, я їх загубила кілька тижнів тому... але ніколи їх туди не привозила,— додала вона, суплячись не так до присутніх, як до себе.— Купила їх у Лондоні, бо аптека у Вулстоуні такого не має.

Кінвара супилася, явно намагаючись подумки відновити порядок подій.

— Пам'ятаю, як скуштувала двійко під аптекою, бо хотіла знати, чи він помітить їх у своєму кормі...

— Прошу? — спитала Робін, думаючи, що не розчула.

— Містик, у кормі, — відповіла Кінвара. — Я збиралася дати їх Містику.

— Ти хотіла годувати коня гомеопатією? — спитав Торкіль, запрошуючи всіх погодитися, що це дивно.

— Джаспер теж гадав, що це сміховинна ідея, — невизначно мовила Кінвара, досі занурена у спогади. — Так, я відкоркувала їх, щойно купила, скуштувала, і, — вона жестом показала дію, — поклала пляшечку в кишеню куртки, та коли приїхала додому, їх не було. Подумала, що десь загубила...

Тут вона аж зойкнула й почервоніла. Кінвара ніби переживала якесь внутрішнє, власне відкриття. Тоді, зрозумівши, що всі на неї дивляться, сказала:

— Я в той день їхала додому з Лондона з Джаспером! Ми зустрілися на станції, разом сіли на поїзд... він витягнув їх у мене з кишені! Вкрав, щоб я не давала їх Містику!

— Кінваро, це вже зовсім сміховинно, — коротко реготнула Фіззі.

Рафаель раптом вкрутив цигарку в порцелянову попільничку біля ліктя Робін. Він ніби ледь утримувався від коментарів.

— Ви їх більше не купували? — спитала в Кінвари Робін.

— Купувала, — відповіла Кінвара, геть спантеличена від шоку, хоч Робін її висновок про долю пігулок видавався дуже дивним. — Але в іншій пляшечці. Оту синю пляшечку я купила першою.

— Хіба гомеопатія не має ефекту плацебо? — поцікавився в усіх присутніх Торкіль. — Як може кінь...

— Торксе, — крізь зціплені зуби шикнула Фіззі. — Мовчи.

— Але нащо чоловікові красти у вас гомеопатичні пігулки? — з цікавістю спитав Страйк. — Це здається...

— Просто безглуздою злобою? — спитав Рафаель, який, схрестивши руки, стояв під картиною з мертвим лошам. — Може, тому, що ти такий переконаний у власній правоті і в неправоті іншої людини, що не бачиш поганого в тому, щоб спинити її, не дати наробити шкоди?

— Рафе, — негайно почала Іззі, — я знаю, ти засмучений...

— Я не засмучений, Ізз, — відповів Рафаель. — Це дуже звільнює — отак обговорювати все лайно, яке тато накоїв за життя...

— Досить, хлопче! — прикрикнув Торкіль.

— Я тобі не хлопчик,— відповів Рафаель, витрушуючи з кишені нову цигарку.— Чуєш? Щоб не смів мене називати «хлопчиком»...

— Вибач Рафа,— гучно мовив Торкіль до Страйка,— він засмутився через заповіт, що його лишив мій покійний тесть...

— Та я знав, що мене викреслили з заповіту! — огризнувся Рафаель і вказав на Кінвару.— Вона про це подбала!

— Твого батька не треба було вмовляти, ото вже повір! — озвалася Кінвара, густо почервонівши.— І взагалі в тебе повно грошей, мати тебе балувала, аж зіпсувала...— Вона розвернулася до Робін.— Його мати пішла від Джаспера до торговця діамантами і забрала все, до чого дотягнулася...

— Я можу поставити ще кілька питань? — уголос спитав Страйк, не даючи відверто розлюченому Рафаелю розтулити рота.

— За хвилину приїде ветеринар до Романо,— відповіла Кінвара.— Я маю повертатися до стайні.

— Хіба двійко питань, і все,— запевнив її Страйк.— Ви не губили пігулок амітриптиліну? Вам його виписали, я не помиляюся?

— Поліція мене про це питала. Може, трохи й загубила,— з дразливою ухильністю відповіла Кінвара,— але певності не маю. Була коробка, яку я ніби загубила, потім знайшла, але пігулок там виявилось ніби менше, ніж я пам'ятала. І ще я збиралася лишити коробку на Ебері-стріт на той раз, якщо поїду в Лондон і забуду, але коли поліція мене про це питала, я не могла згадати, зробила я це чи ні.

— Тож ви не можете заприсягтися, що пігулки зникли?

— Ні,— відповіла Кінвара.— Джаспер, може, трохи украв, але заприсягтися я не можу.

— До вас у садок більше ніхто не влазив після смерті чоловіка? — спитав Страйк.

— Ні,— відповіла Кінвара.— Ніхто.

— Я чув, що приятель вашого чоловіка дзвонив йому ранком смерті, але не додзвонився. Ви не знаєте, хто то був?

— А... так. Це був Генрі Драммонд,— відповіла Кінвара.

— І хто цей...

— Продає твори мистецтва, давній татків друг,— втрутилася Іззі.— Рафаель на нього трохи працював — так, Рафе? — а тоді почав допомагати таткові в Палаті громад.



— Не розумію, до чого тут Генрі,— з сердитим осміхом мовив Торкіль.

— Гадаю, на цьому все,— сказав Страйк, не зважаючи на це зауваження, і згорнув записника,— тільки я був би радий дізнатися, чи вважаєте ви смерть свого чоловіка самогубством, місіс Чизвелл.

Кулак, що тримав серветку, стиснувся щільніше.

— Нікому не цікава моя думка,— мовила Кінвара.

— Запевняю, мені цікава,— сказав Страйк.

Кінварині очі метнулися від Рафаеля, який сердито дивився на луку за вікном, до Торкіля.

— Ну, якщо хочете знати мою думку, то Джаспер зробив страшну дурницю просто перед...

— Кінваро,— різко втрутився Торкіль,— раджу тобі...

— Не треба мені твоїх порад! — зненацька накинулася на нього Кінвара, звузивши очі.— Кінець кінцем, то твої поради довели цю родину до фінансової руїни!

Фіззі з-за Іззі глянула на чоловіка, застерігаючи його не відповідати. Кінвара знову заговорила до Страйка.

— Мій чоловік спровокував декого — декого, кого я просила не сердити, напередодні смерті...

— Ви про Герайнта Вінна? — спитав Страйк.

— Ні,— відповіла Кінвара,— але близько. Торкіль не хоче, щоб я про це говорила, бо справа стосується його доброго друга Кристофера...

— Та чорт забирай! — вибухнув Торкіль. Він схопився на ноги, знову підтягнувши вельветові штани, весь розпалився.— Боже мій, то тепер у ці фантазії ми ще й чужих людей тягнемо? До чого тут у біса взагалі Кристофер? Мій тесть укоротив собі віку! — гучно оголосив він Страйкові, тоді озирнувся на дружину і своячку.— Я терпів ці дурниці, бо ви, дівчата, хотіли заспокоїти душу, але якщо це призведе до...

Іззі та Фіззі здійняли крик, намагаючись замирити його, все пояснити, і просто посеред колотнечі Кінвара підвелася, відкинула за спину довге руде волосся і рушила до дверей. У Робін склалося враження, що вона навмисно кинула цю гранату. Біля дверей Кінвара спинилася, і всі глянули на неї, ніби вона їх покликала. Тонким, дзвінким, дитинним голосом Кінвара заявила:

— Ви всі приїхали і поведіться так, ніби ви тут власники, а я гостя, але Джаспер сказав, що я можу лишитися на все життя. Тепер мені

треба зустріти ветеринара, і коли я повернуся, то вас би бачити вже не хотіла. Вам тут більше не раді.

...боюся, дуже скоро родинний привид нагадає про себе.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Робін спитала, чи можна вийти до вбиральні, поки вони ще в Чизвелл-гаузі. Куди йти, їй показала Фіззі, яка все обурювалася Кінварою.

— Та як вона сміє,— сказала Фіззі, коли вийшли в коридор.— Як вона сміє? Цей будинок належить не їй, а Принглові...— Вдихнула, провадила: — Будь ласка, не звертай уваги на те, що вона сказала про Кристофера, вона просто хотіла зачепити Торкса, яка бридота, він так розлютився.

— Хто такий Кристофер? — спитала Робін.

— Ну... навіть не знаю, чи слід розповідати,— відповіла Фіззі.— Але, гадаю, якщо ви... звісно, він до цього ніяк не причетний. Вона говорила про сера Кристофера Баррокло-Бернза. Давній друг родини Торкіля. Кристофер — чиновник, він був наставником того хлопця, Малліка, у міністерстві закордонних справ.

Убиральня була прохолодна і старовинна. Зачиняючи двері, Робін почула, як Фіззі йде геть коридором — мабуть, заспокоювати розгніваного Торкіля. Роззирнулася: потріскані фарбовані стіни були голі, лишилися тільки темні дірки та ще поодинокі цвяхи. Робін вирішила, що то Кінвара зняла пластикові рамки, які тепер стояли на підлозі біля туалету. В рамках були хаотичні колажі з сімейних фото.

Витерши руки вологим рушником, що відгонив псиною, Робін сіла навпочіпки й погортала ці рамки. В дитинстві Іззі та Фіззі було майже неможливо розрізнити, тож не розібрати, котра з них їде на візочку по крокетному полю чи верхи на поні перестрибує бар'єр на змаганнях, чи танцює під ялинкою у фойє, чи обіймає молодого Джаспера Чизвелла на стрілецькому пікніку, де всі чоловіки вбрані у твід і провощені куртки.

Фредді, однак, упізнати було неважко, бо, на відміну від сестер, він успадкував товсту нижню губу свого батька. В дитинстві такий самий біло-білявий, як і його небога й небожі, він часто з'являвся на фото — малюком усміхався в камеру, школярем у новій формі приватної школи дивився похмуро, а у формі для регбі — тріумфально.

Робін спинилася на груповій світлині підлітків, з голови до п'ят вбраних у білу фехтувальну форму; збоку в кожного на бриджах був британський прапор. Вона впізнала Фредді, який стояв у центрі з великим срібним кубком у руках. Скраю гурту стояла сумна дівчина, в якій Робін негайно впізнала Ріаннон Вінн, старшу й худішу, ніж на фото, яке показував Робін її батько; якийсь принижений вираз її обличчя різко контрастував з гордовитими усмішками на інших обличчях.

Перебравши рамки далі, Робін зацікавилася останньою: тут було вицвіле фото великої компанії.

Його зробили в павільйоні й ніби зі сцени. Над головами юрби танцювали численні ясно-сині кульки у формі цифри вісімнадцять. Десять сотню підлітків явно попросили глянути на камеру, Робін уважно роздивилася сцену і знайшла Фредді в оточенні великої групи юнаків і дівчат, що обіймали одне одного за плечі й подекуди заходилися сміхом. Десять за хвилину Робін помітила обличчя, яке несвідомо шукала: Ріаннон Вінн, худа, бліда, неусміхнена, біля столу з напоями. Просто за нею, наполовину в тіні, стояло двоє хлопців не у смокінгах, а в джинсах і футболках. Один був смаглявий, вродливий, з довгим волоссям і фото гурту «Клэш» на футболці.

Робін дістала мобільний і клацнула фото фехтувальної команди і світлини з вечірки на честь дня народження, тоді склала пластикові рамки точно так, як вони стояли, і вийшла з убиральні.

Якусь мить вона вважала тихий коридор безлюдним, а тоді побачила Рафаеля, який спирався на високий стіл, склавши руки на грудях.

— Ну, до побачення,— попрощалася Робін і рушила до виходу.

— Зажди хвильку.

Робін зупинилася, Рафаель відліпився від столу і підійшов до неї.

— Я, знаєш, на тебе сильно серджуся.

— Можу уявити,— тихо відповіла Робін,— але я робила те, для чого мене найняв твій батько.

Рафаель підійшов ближче, спинившись під старою скляною люстрою, що звисала зі стелі. Половини лампочок не було.

— Я б сказав, що свою роботу ти зробила пречудово, так? Ти входиш у довіру до людей?

— Така в мене робота,— відповіла Робін.

— Ти заміжня,— сказав Рафаель, глянувши на її ліву руку.

— Так,— відповіла вона.

— Чоловік — Тим?

— Ні... Тима взагалі не існує.

— Отой часом не твій чоловік? — швидко спитав Рафаель, указуючи на двері.

— Ні. Ми просто разом працюємо.

— Й оце твій справжній акцент,— мовив Рафаель.— Йоркширський.

— Так,— відповіла вона.— Все так.

Робін думала, що він зараз скаже щось образливе. Очі-маслини пробіглися по її обличчю, а тоді Рафаель похитав головою.

— Мені подобається твій голос, але ім'я «Венеція» було краще. Я собі одразу уявив оргії в масках.

Він відвернувся і рушив геть, а Робін поспішила назад під сонце, до Страйка, який, мабуть, уже нетерпляче чекав у «лендрровері».

Вона помилилася. Страйк стояв біля капота машини, а Іззі, яка стояла дуже близько до нього, щось тихо і швидко говорила. Почувши шурхіт гравію під ногами Робін, Іззі відступила з дещо винуватим, як здалося Робін, і засоромленим виглядом.

— Так приємно побачити тебе знову,— сказала Іззі, розцілувавши Робін в обидві щоки, ніби то простий соціальний ритуал.— А ти ж мені подзвониш, так? — спитала вона у Страйка.

— Так, триматиму тебе в курсі,— відповів той, обходячи машину і сідаючи на пасажирське місце.

Поки Робін розвертала машину, і вона, і Страйк мовчали. Іззі помахала їм, якась трохи жалюгідна у своїй широкій сукні. Страйк підніс руку, а тоді вони завернули за ріг, і вона зникла з очей.

Щоб не лякати полохливих жеребців, Робін повзла мов равлик. Глянувши ліворуч, Страйк побачив, що пораненого коня забрали з поля, та попри найкращі наміри Робін, чорний жеребець кинувся геть, щойно поруч з'явилося старе гуркотливе авто.

— Як думаєш, хто,— мовив Страйк, дивлячись, як кінь стрибає і хвищає копитами,— уперше глянув на таку тварюку і подумав: «Так, треба залізти на спину»?

— Є старе прислів'я,— озвалася Робін, об'їжджаючи найглибші вибоїни,— «кінь — дзеркало людини». Кажуть, що собаки схожі на

своїх господарів, але як на мене, коней це стосується більше.

— Тобто Кінвара вся напружена і кинеється навтьоки за найменшої провокації? Схоже на правду. Заверни отуди. Хочу глянути на Стеда-котедж.

За дві хвилини Страйк сказав:

— Так. Їдь отуди.

Дорога до Стеда-котеджу настільки заросла, що Робін спершу її просто проґавила. Вона вела в ліс, що підступав до чизвеллівських садків, та, на жаль, «лендровер» проїхав зо десять ярдів, а далі машина вже не могла просуватися. Робін заглушила мотор, подумки переймаючись: і як Страйк упорається з ледь помітною стежиною-ґрунтівкою, засипаною листом, заплетеною ожиною й кропивою? Але той уже виходив, тож Робін рушила слідом, ляснувши дверцятами з водійського боку.

Земля була слизька, а крони дерев — такі густі, що вогкий шлях лежав у глибокій тіні. Ніздрі виповнював п'янкий гіркий запах зелені, повітря оживив шурхіт пташок та інших дрібних істот, у чий дім так грубо вторглися.

— Отже,— мовив Страйк, коли почали продиратися крізь кущі й бур'яни,— Кристофер Баррокло-Бернз. Це нове ім'я.

— Ні, не нове,— відповіла Робін.

Страйк скоса глянув на неї, всміхнувся і негайно спіткнувся об корінь, втримавши рівновагу, але напруживши хворе коліно.

— Чорт... я не думав, що ти запам'ятала.

— «Кристофер не обіцяв фотографій»,— негайно процитувала Робін.— Це чиновник, який навчав Ааміра Малліка у міністерстві закордонних справ. Мені Фіззі сказала.

— Отже, знову «чоловік з твоїми нахилами»?

Якийсь час обоє мовчали, зосередившись на особливо підступній ділянці шляху, де гілки-батоги чіплялися до тканини та шкіри. Обличчя Робін було бліде, зеленкувато-плямисте у світлі сонця, відфільтрованого листяним шатром над головою.

— Бачилася ще з Рафаелем, коли я пішов?

— Е... власне, так,— відповіла Робін, трохи зніяковівши.— Він визирнув з вітальні, коли я виходила з туалету.

— Я так і думав, що він не проґавить шансу поговорити з тобою,— мовив Страйк.

— Усе було не так,— збрехала Робін, згадавши ремарку про оргії в масках.— А Іззі там щось цікаве шепотіла? — спитала вона.

Потішений шпилькою у відповідь, Страйк відволікся від дороги і не помітив грудки під ногою. І знову спіткнувся, цього разу врятувавши себе від болючого падіння тим, що ухопився за дерево, оплетене колючою повзучою рослиною.

— Чорт!

— Ти не...

— Та в нормі я,— відповів Страйк, розсердившись на себе і роздивляючись долоню, в яку уп'ялася купа шипів. Страйк почав витягати їх зубами. Почув гучний тріск за собою, озирнувся і побачив Робін з опалою гілкою, яку вона переламала, зробивши імпровізований ціпок.

— Спробуй оце...

— Я не...— почав був Страйк, але придивився до її строгого обличчя і здався.— Дякую.

Рушили далі; від ціпка було більше користі, ніж Страйк хотів би визнати.

— Іззі просто намагалася переконати мене, що Кінвара могла тихенько утекти до Оксфордширу, прикінчивши Чизвелла між шостою і сьомою ранку. Не знаю, чи розуміє вона, як багато свідків бачило, як Кінвара їхала з Ебері-стріт. Поліція, мабуть, не розповідала родині подробиць, та щойно з'ясується, що Кінвара не могла зробити цього особисто, Іззі почне казати, що вона найняла кілера. Що думаєш про ті буйні вибрики Рафаеля?

— Ну,— мовила Робін, обходячи латку кропиви,— не можу його винуватити, Торкіль постарався.

— Так,— погодився Страйк,— гадаю, друзяка Торкс і мене б зачепив за живе.

— Рафаель, здається, дуже злий на батька, правда? Він не повинен був розповідати нам про те, як Чизвелл приспав ту кобилу. Мені здалося, що він зі шкури пнеться, щоб змалювати свого батька... ну...

— Гівнюком,— погодився Страйк.— Він теж подумав, що Чизвелл поцупив у Кінвари пігулки з чистої злоби. Власне, вся історія збіса дивна. Чому саме ти зацікавилася тими пігулками?

— Вони якось не пасували до Чизвелла.

— Ну, слухна спроба. Здається, більше нікого вони не зацікавили.

То що пані психолог думає про Рафаеля, який поливає брудом покійного батька?

Робін усміхнено похитала головою, як зазвичай робила, коли Страйк так на неї казав. Він чудово знав, що вона недовчилася на психолога в університеті.

— Я серйозно,— наполог Страйк, скривившись, бо штучна нога поїхала на опалому листі, й цього разу він утримав рівновагу за допомогою виламаного Робін ціпка.— Трясця... кажи. Які в тебе висновки з того, що він отак ганить Чизвелла?

— Гадаю, він ображений і розгніваний,— відповіла Робін, зважуючи кожне слово.— Судячи з того, що я чула від нього в Палаті громад, вони з батьком нарешті почали ладнати, але Чизвелл помер, і тепер Рафаель уже ніколи не потоваришує з батьком по-справжньому, так? Він лишився з тим фактом, що з заповіту його викреслили, і тепер не знати, як насправді Чизвелл до нього ставився. Чизвелл був з Рафаелем дуже непослідовний. П'яний і пригнічений, він тягнувся до сина, але в інших випадках був до нього грубий. Хоча скажу чесно, я не бачила, щоб Чизвелл був з кимсь приятний, крім як...

Вона не договорила.

— Кажи,— мовив Страйк.

— Власне,— підхопила Робін,— я збиралася сказати, що він досить-таки приязно говорив до мене того дня, коли я добула інформацію про «Рівне ігрове поле».

— Це коли він тобі пропонував роботу?

— Так, і сказав, що матиме для мене ще завдання, коли я закінчу з Вінном і Найтом.

— Що, правда? — зацікавився Страйк.— Ти мені не казала.

— Не казала? Так, мабуть, не казала.

Як і Страйк, Робін згадала тиждень, коли він лежав у Лорелеї, а тоді кілька годин сидів з Джеком у шпиталі.

— Як я тобі казала, я пішла до нього в офіс, а він розмовляв по телефону з готелем про загублений затискач для грошей. То був подарунок Фредді. Коли Чизвелл закінчив, я розповіла йому про «Рівне ігрове поле», і він так зрадив — жодного разу його таким не бачила. «Один за одним спотикаються», так він сказав.

— Цікаво,— видихнув Страйк, якого нога уже просто доконала.— Отже, гадаєш, Рафаель так лютиться через заповіт?



Робін ніби розчула у Страйковому голосі сардонічну ноту і мовила:  
— Йдеться не лише про гроші...

— Люди завжди так кажуть,— рохнув Страйк.— Ідеться про гроші — і не про гроші теж. Бо що таке гроші? Свобода, безпека, задоволення, новий шанс... гадаю, з Рафаеля можна витягнути більше,— додав Страйк,— і гадаю, ним займешся ти.

— Що ще він може нам розповісти?

— Я хочу більше ясності з тим дзвінком, коли Чизвелл телефонував йому, ще не маючи пакета на голові,— видихнув Страйк, якому вже добряче боліло.— Це мені якось не ліпиться докупити, бо навіть якщо Чизвелл знав, що вкорочує собі віку, були значно кращі варіанти компанії для Кінвари, ніж пасинок, якого вона не любить і який перебуває за багато миль, у Лондоні. Біда в тому, що коли то було вбивство, то дзвінок узагалі безглуздий. Є щось,— додав Страйк,— чого ми не... А! Слава Богу.

У просіці перед ними постав Стеда-котедж. Садок, обнесений поламаним парканом, тепер заріс мало не так само, як ліс навколо. Будівля була квадратна, темного каменю, і відверто занедбана — зяє дірка в даху, вікна здебільшого потріскані.

— Посидь,— порадила Страйкові Робін, указуючи на великий пень просто під парканом. Було надто боляче, щоб сперечатися, і він підкорився, а Робін пройшла до дверей і посмикала, але було замкнено. Ступаючи крізь траву по коліно заввишки, вона зазірала у брудні вікна — одне, друге. В кімнатах лежав товстий шар пилу і панувала пустка. Слід колишніх жильців лишився тільки на кухні, де на брудному столі самотньо стояло засмальцьоване горнятко з портретом Джонні Кеша.

— Схоже, тут ніхто не живе вже багато років, і немає слідів волоцюг,— сказала Робін Страйкові, виходячи з того боку хатини.

Страйк, який щойно закурив, не відповів. Він дивився на велику улоговину серед лісу — площею десь двадцять квадратних футів, оточену деревами й зарослу кропивою, переплутаними колючками й високими бур'янами.

— Ти б назвала це лощовиною? — спитав він у Робін.

Робін зазірнула у схожу на басейн яму.

— Я б сказала, що це схоже на лощовину найбільше з усього, що ми бачили,— мовила вона.

— «Він задушив дитину, тоді вони її закопали в лощовині біля батькового дому»,— процитував Страйк.

— Я туди зазирну,— сказала Робін.— А ти сиди тут.

— Ні,— заперечив Страйк, піднімаючи руку,— ти нічого корисного не знай...

Але Робін уже зісковзнула крутим схилом «лощовини»; колючки чіплялися за джинси.

Пересуватися дном виявилось надзвичайно складно. Кропива майже сягала пояса, довелося підняти руки, щоб не обпектися і не подряпатися. Гирча і гребінник пересипали темну зелень спалахами білого й жовтого. Всюди, де ступала Робін, шипшина тягнула довге віття, закручене, мов колючий дріт.

— Пильнуй,— гукнув Страйк, почувуючись безсилим; Робін боролася з хащами, на кожному кроці обпікаючись чи дряпаючись.

— Та все нормально,— озвалася вона, крізь дикі зарості роздивляючись землю. Якщо тут щось і закопали, все давно заросло, і копати буде дуже важко. Так Робін і сказала Страйкові, нахилиючись подивитися, чи немає чогось під щільним клубком ожинкових пагонів.

— Не думаю, що Кінвара зрадіє, коли ми тут копатимемо,— сказав Страйк і одразу пригадав слова Біллі: «Мене вона копати не пускає, а вас пустить».

— Зажди,— напруженим голосом мовила Робін.

Попри цілковиту певність, що вона нічого не могла знайти, Страйк і собі напружився.

— Що?

— Там щось ж,— сказала Робін, крутячи головою, щоб розгледіти дещо серед латки густої кропиви просто в центрі лощовини.— О Боже.

— Що? — повторив Страйк. Він перебував набагато вище, ніж Робін, але теж не міг роздивитися, що там, на тій латці. Страйк бачив, як Робін нахилиється і тягне щось із землі. Випроставшись, вона завмерла, схиливши золотаву голівку над знахідкою, і Страйк нетерпляче спитав:

— Та що там?

Волосся впало з обличчя, яке здавалося блідим на тлі темної зелені, що серед неї стояла Робін. Вона підняла маленький дерев'яний хрест.

— Ні, сиди,— наказала вона Страйкові, який автоматично рушив на край лощовини, щоб допомогти Робін вилізти.— Впораюся.

Насправді вона була вся подряпана й обпечена кропивою, але

вирішила, що гірше вже не буде, й енергійно подряпалася з лощовини нагору, руками чіпляючись за схил, поки не опинилася досить близько, щоб Страйк міг простягнути їй руку і допомогти на останніх кількох футах.

— Дякую,— задихано вимовила Робін.— Він ніби вже кілька років там лежить,— додала вона, очищуючи землю з нижнього кінця хреста, загостреного, щоб було легше встромити у ґрунт. Земля була полога, бруднилася.

— Тут щось було написано,— сказав Страйк, взявши в Робін хреста і роздивляючись слизьке дерево.

— Де? — спитала вона. Її волосся торкнулося його щоки. Стояли дуже близько, роздивляючись слабкі сліди, залишені ніби фломастером, який давно вже змили дощі й роси.

— Схоже на дитячий почерк,— тихо мовила Робін.

— Тут ніби «ІД»,— сказав Страйк,— у кінці... то «а» чи «и»?

— Не знаю,— пошепки відповіла Робін.

Вони мовчки стояли й роздивлялися хрест, аж тут у їхнє заціпеніння проник далекий лункий дзявкіт норфолкського тер'єра Раттенбері.

— Ми досі на землі Кінвари,— знервовано сказала Робін.

— Так,— погодився Страйк і, не випускаючи з рук хреста, покульгав туди, звідки вони прийшли, зціпивши зуби, бо боліла нога.— Пошукаймо паб. Я вмираю з голоду.

Але на світі стільки різних білих коней, пані Гелсет...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

— Звісно,— сказала Робін дорогою до села,— коли з землі стирчить хрест, це ще не означає, що під ним когось поховали.

— Так і є,— погодився Страйк, який на зворотному шляху ок задихався від матюків, що ними стиха сипав, коли спотикався і ковзав на землі,— але на думку спадає саме це, авжеж?

Робін не відповіла. Її руки на кермі покривали пекучі й болючі опіки від кропиви.

Сільський «заїзд», до якого дісталися за п'ять хвилин, ніби зійшов з листівки про Англію: білий дерев'яний будинок з вітражними еркерами, замшілою дахівкою і повзучими червоними ружами навкруг одвірка. Картину довершував пивний сад з парасольками. Робін скерувала «лендровер» на невелику стоянку неподалік.

— Це вже дурня якась,— буркнув Страйк, який лишив хрест на приладовій панелі й саме вилазив з машини, поглядаючи на

— Що там? — спитала Робін, обходячи авто і стаючи поруч з ним.

— Він називається «Білий кінь».

— На честь отого на пагорбі,— мовила Робін, коли разом рушили через дорогу.— Глянь на вивіску.

На дощці на дерев'яній жердині було зображення дивної крейдяної фігури, що її вони бачили.

— Паб, де я познайомився з Джиммі Найтом, теж називається «Білий кінь»,— сказав Страйк.

— «Білий кінь»,— мовила Робін, коли піднімалися східцями до пивного саду (Страйк кульгав помітніше, ніж раніше),— це одна з десятиох найпопулярніших назв для пабів у Британії. Я читала статтю. Швидше, он звільняють столик — займай, а я принесу напої.

В пабі з низькою стелею було велелюдно. Робін спершу сходила до жіночої вбиральні, де зняла і пов'язала навколо талії куртку, а також помила обпечені руки. Шкода, що не знайшла на зворотному шляху від Стеда-котеджу щавлю від кропив'яних опіків — але тоді її увага була віддана головно Страйкові, який ще двічі мало не впав, шкутильгав,

злився на себе, грубо відмовлявся від допомоги й важко спирався на ціпок, що його вона зробила з гілляки.

Дзеркало показало Робін, яка вона брудна й розхристана в порівнянні з заможними представниками середнього класу, яких вона щойно бачила в пабі. Але вона квапилася повернутися до Страйка й обговорити ранкові справи, тож так-сяк зачесалася, стерла зелену пляму на шиї і стала в чергу по напої.

— Дякую, Робін,— щиро мовив Страйк, коли вона повернулася з пінтою «Аркеллз вілтшир голду», і підштовхнув до неї меню.— А, чудово,— додав він, зробивши ковток.— То котрі найпопулярніші ?

— Вибач?

— Найпопулярніші назви пабів. Ти казала, що «Білий кінь» у першій десятці.

— А, точно... це чи «Червоний лев», чи «Корона», не пригадаю, котра саме.

— У мене вдома найпопулярніша «Вікторія»,— ностальгійно мовив Страйк.

Він уже два роки не був у Корнволлі. Згадався паб — квадратна потинькована будівля з побіленого корнволльського каменю, поруч з якою звивалися сходи до бухти. Саме в цьому пабі його вперше обслуговували, не попросивши посвідчення,— тоді Страйк мав шістнадцять років і на кілька тижнів опинився в тітки й дядька, бо життя матері вчергове увійшло у фазу хаосу.

— А у нас — «Гнідий кінь»,— сказала Робін і собі згадала паб у містечку, яке завжди вважала рідною домівкою. Теж побілений, він стояв на вулиці, яка відходила від ринкового майдану в Мессемі. Там вона разом з друзями святкувала складені на «відмінно» іспити, а тоді по-дурному посварилася з Метью, і він пішов, а вона не стала наздоганяти і лишилася з друзями.

— Чому «гнідий»? — спитав Страйк, який уже наполовину випив пиво і розкошував на сонечку, витягнувши хвору ногу.— Чому не просто «рудий»?

— Ну, бувають і руді коні,— відповіла Робін,— але гніда масть — то інше. Є чорні мітки — ноги, грива, хвіст.

— А якої масті був твій поні... його звали Ангус, так?

— Як ти запам'ятав? — здивувалася Робін.

— Не знаю,— відповів Страйк.— Так само, як ти запам'ятала назви

пабів. Деякі речі просто осідають у голові, правда ж?

— Він був сірий.

— Тобто білий. Це все жаргон, щоб некінотні плебеї плуталися, так?

— Ні,— засміялася Робін.— У сірих коней під білим хутром чорна шкіра. А істинно білі...

— ...помирають малими,— закінчив Страйк, і тут підійшла офіціантка. Замовивши бургер, Страйк знову закурив, і коли нікотин торкнувся мозку, його охопило щось на взір ейфорії. Пінта пива, спекотний серпневий день, робота за добрі гроші, скоро принесуть їжу, і ще — навпроти сидить Робін, їхню дружбу поновлено коли не до того рівня, який був до її медового місяця, то максимально близько... адже тепер вона заміжня. Тут і тепер у пивному саду — навіть попри біль у носі, утому і нез'ясовані, заплутані стосунки з Лорелеєю — життя здавалося простим і сповненим надій.

— Групові допити — то завжди погана ідея,— сказав він, видихаючи дим убік від обличчя Робін,— але цікаві між Чизвеллами протитечії, правда? Я далі оброблятиму Іззі. Гадаю, поза товариством рідних вона стане говіркішою.

«Іззі зрадіє обробці»,— подумала Робін і дістала мобільний.

— Маю тобі дещо показати. Дивися.

Вона відкрила фото вечірки на день народження Фредді Чизвелла.

— Оце,— вказала вона на бліде і нещасне дівоче обличчя,— Ріяннон Вінн. Вона була на святкуванні вісімнадцятиріччя Фредді Чизвелла. Схоже...— вона покрутила фото, наводячи фокус на групу в білих одностроях,— що вони разом були у збірній Великобританії з фехтування.

— Боже, та звісно! — мовив Страйк, забираючи телефон у Робін.— Та рапіра... рапіра на Ебері-стріт. Вона точно належала Фредді!

— Точно! — луною озвалася Робін, дивуючись, як це їй самій не спало на думку.

— Мабуть, уже недовго до її самогубства,— мовив Страйк, придивляючись до нещасної Ріяннон Вінн.— І... чорт забирай, та то ж біля неї Джиммі Найт. Що він робить на дні народження учня приватної школи?

— Безкоштовно напивається? — припустила Робін.

Страйк весело рохнув і повернув Робін телефон.

— Іноді очевидна відповідь — найбільш правильна. Чи мені здалося, що Іззі якось засоромилася, коли мова зайшла про юнацькі чари Джиммі?

— Ні,— відповіла Робін.— Я таке теж помітила.

— А ще ніхто не хоче, щоб ми розмовляли з давніми друзями Джиммі, братами Бутчерами.

— Бо вони знають більше, ніж місце роботи своєї сестри?

Страйк сьорбнув пива, згадуючи, що саме сказав йому Чизвелл при знайомстві.

— Чизвелл казав, що до справи, якою його шантажують, причетні й інші люди і що вони багато втратять, якщо все вийде назовні.

Він дістав записник і почав роздивлятися свій гострий нерозбірливий почерк, а Робін мирно насолоджувалася м'яким гамором пивного саду. Поруч забриніла бджола, і згадалася прогулянка лавандовими полями «Le Manoir aux Quat'Saisons», де вони з Метью святкували річницю. Краще не порівнювати свій нинішній настрій з тодішнім.

— Можливо,— мовив Страйк, стукаючи ручкою по розгорнутому записнику,— брати Бутчери погодилися замість Джиммі різати коней, поки він у Лондоні? Я завжди думав, що він тут може мати приятелів, здатних подбати про такі речі. Але хай Іззі дізнається в них, де Тіган, а тоді вже підемо до них самі. Не варто без Великої необхідності засмучувати клієнта.

— Не варто,— погодилася Робін.— Я от подумала... як гадаєш, Джиммі з ними бачився, коли приїздив сюди шукати Біллі?

— Запросто міг,— відповів Страйк, киваючи на записи.— Це дуже цікаво. З того, що казали одне одному Джиммі та Флік на марші, вони тоді знали, де Біллі. Вони саме йшли до нього, коли мене підвело сухожилля. Тепер вони його знову загубили... знаєш, я би багато віддав за те, щоб знайти Біллі. З нього все почалося, і ми досі...

Він не договорив, бо принесли їжу: бургер із синім сиром для Страйка і миску чилі для Робін.

— Ми досі?..— нагадала Робін, коли офіціантка пішла.

— ...нічого не знаємо,— продовжив Страйк,— про дитину, чию смерть він буцімто бачив. Я не хотів питати Чизвеллів про

Сьюкі Льюїс — принаймні не зараз. Не треба показувати, що мене цікавить не тільки смерть Чизвелла.

Він узяв свій бургер і відкусив здоровий шмат, розфокусованими очима дивлячись на дорогу. Знищивши половину бургера, Страйк повернувся до своїх нотаток.

— Що треба зробити,— оголосив він і знову взяв ручку.— Я хочу знайти цю прибиральницю, яку звільнив Джаспер Чизвелл. Вона якийсь час мала ключа і могла б нам розповісти, звідки в будинку гелій. Сподіваюся, Іззі знайде Тіган Бутчер замість нас, а Тіган пролле трохи світла на приїзд Рафаеля сюди в ранок смерті його батька, бо я досі не вірю в цю історію. Братів Бутчерів поки що не чіпатимемо, бо Чизвелли явно не бажають, щоб ми з ними говорили. Але я спробую поговорити з Генрі Драммондом, торговцем творами мистецтва.

— Нащо? — спитала Робін.

— Це давній друг, який зробив Чизвеллу послугу, взявши Рафаеля на роботу. Вони, мабуть, були відносно близькі. Як знати — може, Чизвелл йому розповів, чим його шантажують. А ще він намагався додзвонитися до Чизвелла рано-вранці в день смерті. Хочеться знати нащо. Отже, далі: ти спробуєш обробити Флік у крамниці прикрас, Барклей хай і далі працює з Флік і Джиммі, а я візьму на себе Ґерайнта Вінна й Ааміра Малліка.

— Вони з тобою не розмовлятимуть,— негайно сказала Робін.— Нізащо.

— Хочеш побитися об заклад?

— Ставлю десятку, що не розмовлятимуть.

— Я тобі не так багато плачу, щоб розкидатися десятками,— мовив Страйк.— Купиш мені пиво.

Страйк оплатив рахунок, і вони пішли назад до машини. Робін потай жалкувала, що більше немає справ, бо перспектива повернення на Олбері-стріт гнітила.

— Краще вертаймося по М40,— сказав Страйк, глянувши мапу в себе на телефоні.— На М4 аварія.

— Гаразд,— відповіла Робін.

Отже, поїдуть повз «Le Manoir aux Quat'Saisons». Виїжджаючи зі стоянки, Робін раптом згадала останні повідомлення від Метью. Він написав, що то по роботі, але вона не пригадувала, щоб раніше він писав робочі повідомлення у вихідні. Серед його постійних нарікань на її роботу було й те, що працювати доводиться в суботу й неділю — на відміну від нього.



— Що? — перепитала вона, усвідомивши, що Страйк щось говорить.

— Я кажу, вони ж ніби приносять нещастя, так? — повторив Страйк, коли від'їжджали від пабу.

— Хто приносить?

— Білі коні,— відповів Страйк.— Є ж якась п'еса, де білі коні віщують смерть?

— Не знаю,— відповіла Робін, перемикаючи передачу.— Але Смерть в «Одкровенні» їде на білому коні.

— На блідому,— виправив Страйк, опускаючи вікно, щоб знову закурити.

— Педант.

— Сказала жінка, у якої рудий кінь — гнідий,— озвався Страйк.

Він потягнувся по брудний дерев'яний хрест, який зісковзував з приладової панелі. Робін дивилася на дорогу, рішучо уникаючи думок про яскравий образ, який постав перед нею, коли вона тільки помітила цей хрест, майже невидимий за товстими волохатими стеблами кропиви: дитина гниє у землі на дні тієї темної ями в лісі, мертва і забута всіма, крім чоловіка, якого кличуть божевільним.

Це необхідність для мене — облишити фальшиве, облудне становище.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Наступного ранку Страйк розплачувався за прогулянку лісами навколо Чизвелл-гаузу болем. Так не хотілося вилазити з ліжка і спустатися на роботу в неділю, аж він був змушений нагадати собі, що, як і персонажа Гаймана Рота в одному з улюблених фільмів, ніхто його не змушував обирати цю професію. Якщо — подібно до мафії — детективна справа ставить вимоги понад звичайні, то поруч з винагородами слід очікувати і певних побічних ефектів.

Власне, він же мав вибір. Армія була не проти зберегти Страйка у своїх лавах навіть з половиною ноги. Друзі друзів чого тільки не пропонували — від управлінської посади в охоронній індустрії до партнерства в бізнесі. Але потяг розбирати, розслідувати, наводити лад у світі морального у Страйка не згасав — і, мабуть, ніколи не згасне. Бюрократія, часто-густо незручні клієнти, процес найму і звільнення підлеглих — ці речі самі по собі його не тішили; але понаднормова робота, фізичні перевантаження і часті небезпеки роботи Страйк приймав стоїчно, а іноді і з радістю. Тож він помився, надягнув протез і, позіхаючи, через біль покульгав униз, пригадуючи думку свого швагра — мовляв, його кінцевою метою має бути сидіння в офісі, а працюють ногами хай інші.

Коли Страйк сідав за комп'ютер Робін, його думки полинули до неї. Він жодного разу не питав, яка її найвища амбіція в цій агенції, бо гадав (мабуть, зверхньо), що вона та сама, що й у нього: підтримувати такий баланс на рахунку, щоб можна було мати пристойний прибуток і братися за найцікавіше, не боячись утратити все, якщо втратять клієнта. Але, може, Робін чекала, що він почне розмову в дусі думок Грега? Страйк спробував уявити, як Робін зреагує, якщо він усадовить її на пердливий диван і покаже презентацію про довгострокові цілі та брендову політику в паверпойнті.

Страйк почав працювати, і думки про Робін перетворилися на спогади про Шарлотту. Він згадав, як воно бувало у дні їхнього

спільного життя, якщо йому треба було невідривно попрацювати за комп'ютером. Іноді Шарлотта виходила, роблячи недоречну таємницю з того, куди саме йде, чи вигадувала приводи його відволікти, чи починала сварку, і Страйк лишався скутий по руках і ногах, поки збігали дорогоцінні години. Страйк розумів, що нагадує собі, яка та поведінка була важка й виснажлива, бо після зустрічі в Ланкастер-гаузі Шарлотта раз у раз поверталася до його розхристаних думок, мов бродяча кішка.

Минуло вісім годин, сім чашок чаю, три виходи до вбиральні. чотири бутерброди з сиром, три пакети чипсів, одне яблуко і двадцять дві цигарки, і Страйк нарешті оплатив усі витрати своїх субпідрядників, передав бухгалтеру останні чеки фірми, прочитав звіт Гатчинса про Дока Жуана і вистежив у кіберпросторі кількох Аамірів Малліків, шукаючи того, з ким хоче поговорити. Десь о п'ятій він наче спіймав потрібного, але фото настільки не відповідало характеристиці «красивий», що Страйк вирішив відіслати Робін знайдені в «Гуглі» фото, щоб дізнатися, чи це потрібний Маллік.

Він потягнувся, позіхнув, дослухався до барабанного соло, що його вірогідний покупець вистукував у крамниці внизу на

Денмарк-стріт. Мріючи про те, як піде нагору і подивиться олімпійські новини дня (серед іншого, Усейн Болт біг стометрівку), він уже хотів був вимкнути комп'ютер, коли тихе «дінь» сповістило його про отримання листа від «Lorelei@VintageVamps.com». Тема була проста: «Ти і я».

Страйк протер очі зап'ястками, ніби цей новий лист — то просто зорова галюцинація. Однак коли підвів голову і розплющив очі, лист ніде не подівся з верхівки стовпчика отриманих.

— Ох, чорт,— пробурчав Страйк. Вирішивши, що краще знати найгірше, він клацнув по листу.

Лист був майже на тисячу слів і справляв враження ретельно написаного. Він містив скрупульозний розтин Страйкового характеру, схожий на психіатричний діагноз: пацієнт не безнадійний, але його стан вимагає негайних заходів. Виконаний Лорелеєю аналіз доводив, що Корморан Страйк — глибоко травмована і неадекватна істота, що перешкоджає власному щастю. Він завдав болю іншим через фундаментальну облудність власного емоційного життя. Не маючи досвіду здорових стосунків, він утік від них, коли отримав. Він має тих,

хто про нього піклується, за належне, і зрозуміє це, мабуть, лише коли сягне дна, лишиться самотній, некоханий, мордований жалями.

За цим прогнозом ішов опис шукань і сумнівів, що передували рішенню Лорелеї написати цей лист замість просто сказати Страйкові, що стосункам без зобов'язань край. Вона дійшла висновку, що справедливо буде в письмовій формі пояснити, чому вона — і будь-яка інша жінка на світі — вважатиме його поведінку неприйнятною, якщо та не зміниться. Лорелея просила почитати і подумати про сказане нею з «розумінням, що ці слова походять від суму, а не від гніву», а також запрошувала на зустріч, де вони зможуть «вирішити, чи достатньо ти хочеш цих стосунків, щоб спробувати інакше».

Дочитавши листа до кінця, Страйк лишився сидіти, втупившись в екран,— не тому, що обмірковував відповідь, а тому, що збирався на думці, бо як встане, буде фізично боляче. Врешті-решт він рвучко зіп'явся на ноги, скривившись, коли протез прийняв вагу тіла, вимкнув комп'ютер і замкнув офіс.

«Чому не можна закінчити стосунки по телефону? — думав він, видираючись нагору сходами за допомогою поруччя.— Що — не зрозуміло, що це глухий кут? Нащо робити цю автопсію трупа?»

Зайшовши до квартири, він запалив нову цигарку, упав на стілець у кухні й набрав Робін, яка відповіла майже одразу.

— Привіт,— тихо сказала вона.— Зажди хвильку.

Страйк почув, як зачинилися двері, тоді кроки, далі клацання ще одних дверей.

— Ти бачила мого листа? Я там надіслав кілька фото.

— Ні,— так само тихо відповіла Робін.— Що за фото?

— Здається, я знайшов Ааміра Малліка в Баттерсі. Такий опецьок з монобровою.

— То не він. Маллік високий, худий, в окулярах.

— Як справи з маскуванням?

Робін раніше написала Страйкові повідомлення про те, що в четвер матиме співбесіду з «божевільною вікканкою», власницею крамниці прикрас у Камдені.

— Непогано,— відповіла Робін.— Я тут поекспериментувала з...

На задньому плані почувся далекий крик.

— Вибач, мушу йти,— поспішно сказала Робін.

— Усе добре?

— В нормі, завтра поговоримо.

Вона повісила слухавку. Страйк так і тримав мобільний біля вуха. Він зрозумів, що подзвонив у незручний момент — може, навіть під час сварки. Він опустив телефон, відчуваючи тінь розчарування, бо сподівався поговорити довше. Якусь мить він роздивлявся мобільний у себе в руці. Лорелея очікуватиме, що Страйк подзвонить, щойно прочитає її листа. Вирішивши, що цілком безпечно можна сказати, що він листа ще не бачив, Страйк відклав телефон і натомість потягнувся по пульт від телевізора.

...цій справі слід було давати раду більш продумано.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

За чотири дні, в обідню годину, Страйк перебував біля шанкваса у крихітному ресторанчику піци на виніс, звідки дуже зручно було стежити за будинком через дорогу. То була половина подвійної хатинки брунатного каменю під назвою «Котеджі в плющі». Назву було вибито у камені над парою дверей-близнят, і Страйкові вона здавалася більш годящою для якогось скромнішого помешкання, ніж ці будинки з вікнами-арками і фігурними карнизами.

Страйк жував шмат піци. В кишені завібрував мобільний. Страйк глянув, хто дзвонить, перш ніж приймати, бо вже мав сьогодні складну розмову з Лорелеєю. То виявилася Робін, тож він відповів.

— На місці,— повідомила Робін. Голос був збуджений.— Щойно була співбесіда. Власниця жахлива, не дивуюся, що ніхто не хоче тут працювати. Робота погодинна, без гарантій зайнятості. Власне, вона хоче, щоб тут хтось був, коли їй спаде на думку не працювати.

— Флік ще там?

— Так, сиділа на касі, поки я розмовляла з власницею. Пані хоче, щоб завтра я вийшла на випробувальний термін.

— За тобою не стежать?

— Ні, гадаю, що той журналіст здався. Вчора його теж не було. Але май на увазі, що він би мене і не впізнав. Бачив би ти моє волосся.

— А що — ти щось із собою зробила?

— Крейда.

— Що?

— Крейда для волосся,— пояснила Робін.— Тимчасовий колір. Я тепер чорно-синя. І ще сильно нафарбувала очі й наклеїла тимчасові татуювання.

— А зроби селфі, мені якраз треба підняти настрої.

— Сам роби. Що в тебе?

— Ані на нігтик. Уранці Маллік вийшов разом з Деллою з її будинку...

— Боже, вони живуть разом?

— Гадки не маю. Поїхали кудись на таксі разом із собакою. Годину як повернулися, сиджу, чекаю, що буде. Але от цікавий факт: я раніше бачив Малліка. Як побачив уранці, так і впізнав.

— Правда?

— Так, він був на зустрічі «ОПОРУ» у Джиммі. Куди я ходив, коли шукав Біллі.

— Дуже дивно... Гадаєш, він був у Герайнта за посередника?

— Мабуть,— відповів Страйк,— але я не розумію, чим телефон не підходив як засіб зв'язку. Знаєш, є в цьому Малліку щось загалом дивне.

— Він нормальний,— негайно відповіла Робін.— Я йому не сподобалася, але то тільки тому, що він мене запідозрив. Це лише означає, що він виявився меткіший за всіх інших.

— Не думаєш, що він убивця?

— Ти це через Кінварині слова?

— «Мій чоловік спровокував декого — декого, кого я просила не сердити»,— нагадав Страйк.

— Але чому хтось міг перейматися, щоб не сердити Ааміра? Бо він не білий? Мені, власне, його шкода, мусив працювати з таким...

— Зажди,— сказав Страйк, кинувши останній шмат піци на тарілку.

Двері Деллиного будинку знову відчинилися.

— Ми пішли,— повідомив Страйк, коли Маллік вийшов з будинку сам, причинив по собі двері, швидко вийшов на дорогу і рушив геть. Страйк попрямував до виходу з піцерії, плануючи стежити за ним.

— Так енергійно іде. Здається, радий, що вирвався від неї...

— Як твоя нога?

— Бувало і гірше. Зажди, завертає за ріг... Робін, мені треба йти, час прискоритися.

— Щастя.

— Дякую.

Страйк перетнув Саутварк-Парк-роуд так швидко, як тільки дозволяла нога, тоді завернув на Алма-Гроув. То була довга тиха вулиця, де на рівних проміжках росли явори, а з обох боків тягнулися вікторіанські будинки. На подив Страйка, Маллік зупинився перед будинком праворуч, з бірюзовими дверима, і зайшов. Відстань між його оселею і будинком Віннів складала хвилин п'ять пішки.

Будинки на Алма-Гроув були вузькі, тож Страйк легко уявляв, як

будь-який гамір проникає крізь стіни. Заждавши достатньо, щоб Маллік зняв піджак і черевики, Страйк підійшов до бірюзових дверей і постукав.

За кілька секунд Аамір відчинив. Вираз обличчя змінився — від люб'язної цікавості до шоку. Вочевидь, Аамір чудово знав, хто такий Страйк.

— Аамір Маллік?

Парубок спершу не відповів, а просто стояв, завмерши і поклавши одну руку на двері, а другу — на стіну коридору, і дивився на Страйка темними очима, що їх зменшували товсті скельця окулярів.

— Чого вам треба?

— Поговорити,— відповів Страйк.

— Поговорити? Нащо?

— Мене найняли родичі Джаспера Чизвелла. Вони не впевнені, що він скоїв самогубство.

Аамір не рухався і мовчав, ніби його вразив тимчасовий параліч. Кінець кінцем він відступив від дверей.

— Гарзд, заходьте.

На місці Ааміра Страйк теж хотів би дізнатися, що детектив знає чи підозрює, замість прокидатися вночі й мучитися здогадами, навіщо той приходив. Страйк увійшов, витер ноги об килимок.

Зсередини будинок здавався більшим, ніж ззовні. Аамір повів Страйка до вітальні. Інтер'єр був оформлений на смак людини, значно старшої за Ааміра. Густий строкатий ковролін у рожево-зелених закрутках, оббиті пістрявим ситцем стільці, дерев'яний кавовий столик з мереживною скатертиною і дзеркало у вигадливій рамі над коминком — усі ці речі вказували на літніх пожильців, хоча всередину коминка було встановлено потворний електрообігрівач. Полиці були порожні, з усіх поверхонь прибрали оздоби. На бильці крісла лежала книжка Стига Ларссона у м'якій палітурці.

Аамір розвернувся до Страйка, заклавши руки в кишені джинсів.

— Ви — Корморан Страйк,— повідомив він.

— Саме так.

— Ваша партнерка прикидалася Венецією в Палаті громад.

— І це теж правда.

— Чого вам треба? — вдруге спитав Аамір.

— Поставити вам кілька питань.



— Про що?

— Можна мені сісти? — спитав Страйк і сів, не чекаючи на дозвіл. Він помітив, як очі Ааміра метнулися до його ноги, і демонстративно витягнув перед собою протез, так що над шкарпеткою блиснув метал. Для чоловіка, що дбав про Деллину інвалідність, це стане достатнім аргументом не просити Страйка підвестися.— Як я вже казав, родичі Джаспера Чизвелла вважають, що це було не самогубство.

— І ви думаєте, що я маю до цієї смерті якийсь стосунок? — спитав Аамір, прагнучи говорити недовірливо; натомість вийшов просто переляк.

— Ні,— відповів Страйк,— але якщо ви хочете зізнатися — вперед. Це збереже мені купу часу.

Аамір не усміхнувся.

— Єдине, що я про вас знаю, Ааміре,— мовив Страйк,— це що ви допомагали Герайнту Вінну шантажувати Чизвелла.

— Не допомагав,— негайно озвався Аамір.

Це було автоматичне, непродумане заперечення з вуст наляканої людини.

— Тобто ви не намагалися заволодіти фотографіями, які могли б його скомпрометувати?

— Не знаю, про що ви.

— Преса намагається зняти абсолютну заборону, накладену вашим начальством. Щойно шантаж стане надбанням громадськості, ваша участь у ньому теж розкриється. Ви з вашим другом Кристофером...

— Він мені не друг!

Ядучий тон Ааміра зацікавив Страйка.

— Ааміре, а це ваш будинок?

— Що?

— Якийсь він надто великий для двадцятичотирьохрічного чоловіка, який навряд чи багато заробляє...

— Не ваша справа, чий це...

— Мені, власне, воно байдуже,— відповів Страйк, нахилиючись уперед,— а от газетам байдуже не буде. Якщо не платите повної оренди, То здається пов'язаним з власниками. Ніби ви їм щось винні, ніби вони вас тримають під контролем. Податкова служба також може вважати це передачею благ, якщо будинок належить вашим роботодавцям, що стане джерелом проблем і для...

— Звідки ви знали, де мене шукати? — спитав Аамір.

— О, це було нелегко,— визнав Страйк.— Ви в інтернеті не дуже-то живете, так? Але врешті-решт,— сказав він, витягаючи з кишені куртки складений аркуш і розгортаючи його,— я знайшов сторінку вашої сестри на «Фейсбуці». Це ж ваша сестра, так?

Він виклав на столик аркуш, на якому роздрукував фейсбучний допис. З погано віддрукованого фото усміхалася гарненька повновида жінка в гіджабі, оточена чотирма малими дітьми. Сприймавши мовчання Ааміра за згоду, Страйк провадив.

— Я проглянув дописи за кілька років. Оце ви,— сказав він, викладаючи на перший аркуш ще один. Усміхнений молодий Аамір стояв у студентській мантії, поруч — батьки.— Ви вивчали економіку й політологію в Лондонській школі економіки. Справляє враження... А тоді ви пішли на стажування до міністерства закордонних справ,— виклав Страйк ще один аркуш.

Це була формальна фотографія, на якій позувала невелика група молодих чоловіків і жінок у діловому вбранні — чорношкірих чи з інших етнічних меншин,— а посередині стояв лисуватий чоловік з червоним обличчям.

— Ось ви,— мовив Страйк,— а ось високопоставлений чиновник сер Кристофер Баррокло-Бернз, який на той час керував програмою працевлаштування випускників.

В Ааміра смикнулося око.

— А ось знову ви,— провадив Страйк, викладаючи четвертий і останній з роздрукованих фуйсбучних дописів,— місяць тому з сестрою у тій піцерії перед Деллиним будинком. Щойно я зрозумів, де цей ресторан і наскільки він близько до оселі Віннів, я подумав, що варто приїхати до Бермондсі й пошукати вас тут.

Аамір дивився на своє фото з сестрою. Вона клацнула селфі. За ними крізь вікно було добре видно Саутварк-Парк-роуд.

— Де ви були о шостій ранку тринадцятого липня? — спитав у Ааміра Страйк.

— Тут.

— Хтось може це підтвердити?

— Так. Герайнт Вінн.

— Він тут ночував?

Аамір підняв кулаки і зробив кілька кроків уперед. Видно було, що

боксом він зроду не займався, але Страйк напружився. Здавалося, Аамір ось-ось зірветься.

— Я тільки кажу,— мовив Страйк, примирливо підіймаючи руки,— що шоста ранку — це дивний час, щоб Ґерайнт Вінн був у вас удома.

Аамір повільно опустив кулаки і, ніби не знаючи, що з собою робити, відступив і сів на краєчок найближчого крісла.

— Ґерайнт зайшов мені сказати, що Делла впала.

— Він не міг подзвонити?

— Я подумав, що міг, але він не подзвонив,— відповів Аамір.— Він хотів, щоб я допоміг переконати Деллу поїхати до травмпункту. Вона послизнулася внизу сходів, і зап'ясток набряк. Я пішов до них — вони тут мешкають за рогом,— але теж не зміг переконати. Делла вперта. Але це виявився розтяг, а не перелам. Вона в нормі.

— Отже, алібі Ґерайнта на час смерті Джаспера Чизвелла — це ви?

— Гадаю, так.

— А він — ваше алібі.

— Нащо мені бажати смерті Джасперові Чизвеллу? — спитав Аамір.

— Гарне питання,— відповів Страйк.

— Я його ледве знав,— сказав Аамір.

— Правда?

— Так, правда.

— Тоді чому він цитував вам Катула і згадував мойр, та ще зізнавався перед цілою кімнатою чужих людей, що знає подробиці вашого особистого життя?

Довга пауза. В Ааміра знову смикнулося око.

— Такого не було,— заявив він.

— Правда? Моя напарниця...

— Вона бреше. Чизвелл нічого не знав про моє особисте життя. Анічогісінько.

Страйк почув притишене дзижчання по сусідству. Він правильно здогадався. Стіни тонкі.

— Я вже бачив вас раніше,— повідомив Страйк Малліку, який перелякався ще більше.— На зібранні Джиммі Найта в Іст-Гемі зо два місяці тому.

— Не знаю, про що ви,— відповів Маллік.— Ви мене з кимсь переплутали.— А тоді непереконливо спитав: — Хто такий Джиммі

Найт?

— Добре, Ааміре,— сказав Страйк,— якщо ви хочете гратися в цю гру так, немає сенсу продовжувати. Можна мені до ванної кімнати?

— Що?

— Хочу посцяти. Тоді я піду і дам вам спокій.

Маллік явно хотів відмовити, але не зміг вигадати причини.

— Гаразд,— сказав він.— Але...

Йому ніби щось спало на думку.

— ...почекайте. Треба прибрати... я там замочив шкарпетки в раковині. Чекайте тут.

— Гаразд-гаразд,— відповів Страйк.

Аамір вийшов. Страйк хотів мати привід піднятися нагору і спробувати зрозуміти, звідки гучні тваринні звуки, на які скаржилися сусіди, але з кроків Ааміра стало зрозуміло, що ванна кімната міститься на першому поверсі, за кухнею.

За кілька хвилин Аамір повернувся.

— Отуди.

Він провів Страйка коридором, тоді через непоказну порожній кухню і вказав на ванну кімнату.

Страйк увійшов, зачинив і замкнув двері, поклав руку на раковину. Сухо. Стіни у ванній були рожеві, сантехніка — теж. Поруччя біля унітазу й від стелі до підлоги край ванни свідчило, що не так давно тут проживала літня людина чи інвалід.

Що ж таке Аамір хотів сховати, перш ніж детектив зайде? Страйк відчинив шафку. Там не було нічого, крім найпростішого приладдя молодика: набору для гоління, дезодоранту і гелю після гоління.

Зачинивши шафку, Страйк побачив власне відображення у дзеркалі, а понад своїм плечем — двері, на які було повішено темно-синій халат — недбало, за рукав, а не за петлю-вішалку.

Змивши воду, щоб скласти враження, ніби він був зайнятий замість нишпорити, Страйк підійшов до халата й обмацав порожні кишені. Від цього так-сяк повішений одяг упав на підлогу.

Страйк відступив на крок, щоб краще роздивитися те, що халат приховував. Хтось вирізав на дверях ванної кімнати грубу чотириногу фігуру, подряпавши фарбу й дерево. Страйк відкрутив холодний кран на той раз, якщо Аамір підслуховує, тоді клацнув мобільним вирізьблене зображення і повернув халат на місце.

Аамір чекав в іншому кінці кухні.

— Я папери заберу, гаразд? — спитав Страйк і, не чекаючи на відповідь, пішов до вітальні й зібрав фейсбучні роздруківки.

— Чому ви пішли з міністерства закордонних справ? — спитав він ніби між іншим.

— Мені... там не сподобалося.

— Як вийшло, що ви почали працювати на Віннів?

— Познайомилися,— відповів Аамір,— Делла запропонувала мені роботу. Я погодився.

Іноді — дуже рідко — Страйк відчував докори сумління за питання, які мусив ставити під час допитів.

— Я не міг не помітити,— сказав він, збираючи роздруківки,— що ви припинили спілкуватися з рідними, коли пішли з міністерства закордонних справ. Не з'являлися на групових фото, навіть на фото з сімдесятиріччя матері. Сестра теж довго про вас не згадувала.

Аамір не відповів.

— Ніби з вами перестали спілкуватися,— додав Страйк.

— Можете вже йти,— сказав Аамір, але Страйк не зрушив з місця.

— Коли сестра запостила фотографії з вами у тій піцерії,— провадив Страйк, знову розгорнувши останній аркуш,— коментарі були...

— Я хочу, щоб ви пішли,— гучніше повторив Аамір.

— «Що ти робиш поруч з цим покидьком?» «Твій батько знає, що ви спілкуєтесь?» — вголос прочитав Страйк з коментарів під світлиною Ааміра з сестрою.— «Якщо мій брат допустив ліват...»

Аамір кинувся на нього, відчайдушно ударивши правою рукою у голову, але Страйк цей удар відбив. Проте інтелігентного Ааміра охопила та сліпа лють, яка з будь-якої людини робить небезпечного супротивника. Схопивши найближчу лампу, він з такою силою замахнувся нею на Страйка, що коли б той не пригнувся, цоколь лампи розбився б йому об голову, а не об стіну, що розділяла вітальню.

— Досить! — загорлав Страйк. Аамір кинув залишки лампи й пішов на нього. Страйк відбив удари кулаків, якими Аамір вимахував, мов млин крилами, поставив підніжку протезом і кинув Ааміра на підлогу. Лаючись до себе — від цієї дії хворій куксі не покращало,— Страйк випростався, відсапався і сказав:

— Припини, бо заб'ю.

Аамір відкотився подалі від Страйка і став на ноги. Окуляри звисали з вуха. Тремкими руками він зняв їх, оглянув розбиту дужку. Його очі раптом зробилися величезними.

— Ааміре, мене не цікавить твоє приватне життя,— видихнув Страйк,— мене цікавить, кого ти покриваєш...

— Вимітайся геть,— прошепотів Аамір.

— ...бо якщо поліція вирішить, що це вбивство, все, що ти приховуєш, вийде назовні. Розслідування вбивств не поважають нічиєї приватності.

— Вимітайся!

— Добре. Не кажи, що я тебе не попередив.

Біля дверей Страйк востаннє розвернувся до Ааміра, який вийшов за ним у коридор і весь підібрався, коли Страйк спинився.

— Хто вирізав той знак у тебе у ванній, Ааміре?

— Геть!

Страйк зрозумів, що тиснути немає сенсу. Щойно він переступив поріг, двері ляснули.

Відійшовши на кілька будинків, Страйк, кривлячись, притулився до дерева, щоб розвантажити протез, і відіслав Робін фото, яке щойно зробив, разом з питанням:

*Нічого не нагадує?*

Він закурив і почав чекати на відповідь Робін, радіючи, що має привід нікуди не йти, бо боліла не тільки й кукса, а й скроня. Уникаючи лампи, Страйк ударився об стіну, а ще боліла спина через зусилля, докладене, коли кидав молодика на підлогу.

Страйк озирнувся на бірюзові двері. Правду кажучи, боліло ще дещо: сумління. Він заходив до оселі Малліка, не маючи наміру лякати його чи погрозами змушувати розповісти правду про стосунки з Чизвеллом і Віннами. Робота приватного детектива не керується заповіддю лікарів «не нашкодь», але Страйк головно намагався дізнаватися правду без зайвої шкоди для її носія. Читання тих коментарів на «Фейсбуці» було ударом нижче пояса. Розумний, нещасний, прив'язаний до Віннів явно не з надлишку вибору, Аамір Маллік вибухнув і вдався до насильства з відчаю. Страйкові не треба було дивитися на роздруківки в кишені, щоб згадати гордого Малліка в

міністерстві закордонних справ, готового після відмінного навчання розпочати блискучу кар'єру поруч зі своїм наставником сером Кристофером Баррокло-Бернзом.

Задзвонив мобільний.

— Де ти взагалі знайшов ту картинку? — спитала Робін.

— На дверях ванної кімнати в Ааміра, під халатом.

— Ти жартуєш.

— Ні. На що воно тобі схоже?

— На білого коня з пагорба над Вулстоуном,— відповіла Робін.

— Ох, яке полегшення,— озвався Страйк, ліктями відштовхнувся від дерева і покульгав вулицею.— Я вже був подумав, що дожився до галюцинацій.

...я хочу спробувати зіграти свою скромну роль у життєвій боротьбі.

*Генріх. Ібсен, «Росмерсгольм»*

Робін вийшла зі станції метро «Камден-Таун» о пів на дев'яту в п'ятницю і рушила до крамниці прикрас на свій випробувальний день, гарячково поглядаючи на своє віддзеркалення в кожній вітрині.

За кілька місяців, що минули після суду над Шеклвелльським різником, вона опанувала різні техніки макіяжу — уміла змінювати форму брів чи малювала губи червоним, що в поєднанні з перуками й контактними лінзами помітно змінювало її зовнішність. Але стільки макіяжу, скільки сьогодні, Робін не носила ще ніколи. Очі (в які вона вставила темні контактні лінзи) було густо обведено чорним олівцем, губи нафарбовано світло-рожевою помадою, нігті покрито металевосірим лаком. Маючи в кожному вусі лише по одній дірці, як більшість, Робін купила пару дешевих кафів, щоб зобразити більш авантюрний підхід до пірсингу. Коротка чорна сукня, яку вона придбала у благодійній крамниці «Оксфам» у Дептфордї, досі трохи тхнула (хоча Робін вчора її випрала в машинці), а на ноги вона натягнула чорні колготи і взула високі черевики зі шнурівкою, хоча ранок був теплий. Робін сподівалася, що в цьому костюмі схожа на інших готок і дівчат-емо, яких було повно в Камденї, де вона бувала рідко (ї головню пов'язувала цей район з Лорелесю і її крамницею вінтажного одягу).

Своє нове альтер-его Робін назвала Боббі Канліфф. Працюючи під прикриттям, завжди краще обирати імена з особистими асоціаціями, на які реагуєш інстинктивно. «Боббі» схоже було на «Робін», а ще люди іноді називали її таким скороченням — як-то той давніший юнак з офісу, що намагався з нею фліртувати, чи її брат Мартін (коли хотів позлити Робін). А Канліфф — то прізвище Метью.

На її полегшення, Метью пішов на роботу рано, бо проводив аудит компанії аж у Барнетї, тож Робін могла створити свій образ без принизливих ремарок і невдоволеності тим, що вона знову працює під прикриттям. Насправді Робін було навіть приємно назватися прізвищем чоловіка — що вона взагалі робила вперше, — граючи роль дівчини, яка



Метью інстинктивно не сподобалася б. З віком Метью чимдалі помітніше не терпів і зневажав людей, які одягалися, думали чи жили не так, як він.

Крамничка вікканської біжутерії «Трикветра» ховалася на Камден-маркеті. Прийшовши за чверть дев'ятого, Робін виявила, що власники яток на Камден-Лок-плейсі уже працюють, а от крамниця стояла замкнена й порожня. П'ять хвилин очікування, і прибула трохи задихана власниця. Дебела жінка років під шістьдесят (як здалося Робін) мала коси-бурульки, пофарбовані в чорний колір (видно було півдюйма сивого коріння), підмальовувала очі так само по-варварському, як і Боббі Канліфф, і була вбрана в довгу сукню з зеленого оксамиту.

Під час дуже побіжної співбесіди, за результатами якої і було призначено сьогоднішній пробний день, власниця крамниці ставила дуже мало питань і натомість просторікувала про тридцятилітнього чоловіка, який покинув її і втік до Таїланду, про сусідку, яка позивалася до неї щодо межі між ділянками, і про розмаїтих

негодящих і невдячних працівників, що кидали «Трикветру» заради іншої роботи. Пані не приховувала бажання отримати максимум роботи за мінімальну зарплатню, а ще сочилася жалощами до себе, тож Робін не розуміла, чому, власне, хтось узагалі погоджувався на неї працювати.

— А ти пунктуальна,— відзначила власниця, підійшовши ближче.  
— Добре. А друга де?

— Не знаю,— відповіла Робін.

— От тільки бракувало! — з ноткою істерики мовила власниця.— Тільки не в день, коли я маю зустріч з адвокатом Враяна!

Вона відімкнула двері та впустила Робін до крамниці завбільшки з кіоск, а коли випростала руки, щоб підняти жалюзі, запах пилу і ладану змішався з сопухом немитого тіла і пачулів. Денне світло, що залило крамницю, здавалося твердим, матеріальним, а інтер'єр натомість зробився безтілесним і занедбаним. З вішаків на темно-фіолетових стінах звисали тьмяно-срібні намиста й сережки, часто-густо з пентаграмами, пацифіками і листками марихуани, а на чорних полицях за прилавком було виставлено скляні кальяни, колоди карт таро, ефірні олії та ритуальні кинджали.

— Камденом зараз блукають мільйони туристів,— заговорила власниця, проштовхуючись за прилавок,— і якщо вона не прийде... А, ось і ти,— сказала вона, коли в крамницю зайшла трохи набурмосена

Флік. На ній була жовто-зелена футболка партії «Гезболла» і подерті джинси, на плечі — велика шкіряна торба.

— Метро запізнилося,— сказала вона.

— Ну, я чогось устигла вчасно, і Бібі теж!

— Боббі,— виправила Робін з навмисно сильним йоркширським акцентом.

Цього разу вона не намагалася прикинутися лондонкою. Краще не заводити розмов про школи та місця, які Флік може добре знати.

— ...так, мені треба, щоб ви двоє були тут — весь — час,— сказала власниця; вона наголосила на трьох останніх словах, ударяючи долонею об долоню.— Добре, Бібі...

— ...Боббі...

— ...ага, іди сюди і подивися, як працює каса.

Робін без проблем зрозуміла роботу каси, бо підлітком підробляла у крамниці одягу в Гаррогейті. І дуже добре, що довгі пояснення не знадобилися, бо за десять хвилин по відкриттю почали сходитися покупці. На подив Робін, яку в крамниці нічого не зацікавило взагалі, багато гостей Камдену, здається, вважало подорож сюди неповною без пари п'ютерних сережок, свічки з пентаграмою чи джутової торбинки з-поміж тих, що лежали в кошику біля каси і правили за магичні талісмани.

— Все, мені час іти,— оголосила власниця об одинадцятій; Флік саме обслуговувала високу німкеню, яка ніяк не могла зробити вибір між двома колодами карт таро.— Не забудьте: одна з вас має постійно стежити за товаром, щоб не вкрали нічого. Мій друг Едді за вами нагляне,— додала вона, показуючи на ятку перед крамницею, де торгували старими вінілами.— Кожна маєте по двадцять хвилин на обід, виходите окремо. Пам'ятайте,— зловісно додала вона,— Едді все бачить.

І вона вийшла у вихорі оксамиту й смороду. Німкеня пішла з картами, і Флік з ляскотом зачинила касу; спорожнілою на деякий час крамницею розійшлася луна.

— Старий Едді з'їв ведмедя,— злобно мовила вона.— Йому воно до дупи. Він би її сам обікрав і оком не повів. Корова,— додала Флік, щоб уже точно.

Робін засміялася, і Флік це наче потішило.

— Як звесся? — спитала Робін з виразним йоркширським

акцентом.— Вона ж не сказала.

— Флік,— відповіла Флік.— А ти — Боббі, так?

— Та.

Флік дістала з сумки, яку заховала за прилавком, мобільний, зазирнула в нього, вочевидь, не побачила бажаного, тоді знову сховала телефон геть з очей.

— Тобі, мабуть, дуже треба робота? — спитала вона у Робін.

— Що давали, на те й пристала,— відповіла Робін.— Мене вигнали.

— Ого.

— Клятський «Амазон»,— пояснила Робін.

— А, ці гади, що податків не платять,— наче зацікавилася Флік.— А що сталося?

— Не виробила денної норми.

Робін переказала історію, яку прочитала у свіжій статті про умови праці на одному зі складів компанії: як там постійно тиснуть, щоб устигали пакувати і сканувати тисячі товарів за день, ще й наглядачі навідають. Робін говорила, а Флік дивилася то зі співчуттям, то з гнівом.

— Це просто обурливо! — вигукнула вона, коли Робін скінчила.

— Так,— кивнула Робін,— і профспілки жодної нема. Дома в Йоркширі мій тато був у профспілці головою.

— Мабуть, дуже розсердився.

— Він помер,— незворушно відповіла Робін.— Легені. В шахті робив.

— Ох чорт,— сказала Флік.— Співчуваю.

Тепер вона дивилася на Робін з повагою і цікавістю.

— Розумієш, тебе, мабуть, зарахували як поденницю, а не як працівника. Так воно тим гадам і сходить з рук.

— А в чому різниця?

— Менше законних прав,— пояснила Флік.— Ти могла б подати в суд, якщо вони десь недоплатили.

— Не знаю, чи то можна довести,— відповіла Робін.— А звідки ти знаєш такі речі?

— Та типу активістка руху за права трудящих,— знизала плечима Флік. Завагалася.— І мама в мене юристка з питань працевлаштування.

— Ого! — відповіла Робін, дозволивши собі тон ввічливого подиву.

— Так,— відповіла Флік, колупаючи нігті,— але ми посварилися.

Я, власне, не спілкуюся з рідними. Вони не люблять мого партнера. І моїх політичних поглядів.

Вона розправила свою футболку з «Гезболлою» і показала Робін.

— А що — вони торі? — спитала Робін.

— Майже, — відповіла Флік. — Їй подобався той обісраний Блер.

Робін відчула, як у кишені сукні з секонд-генду вібрує мобільний.

— Тут деє є нужник?

— Отам, — показала Флік на добре заховані темно-фіолетові двері, на яких теж висіли прикраси.

За фіолетовими дверима Робін виявила крихітну кімнатку з брудним потрісканим вікном. За кухонькою з чайником, кількома пляшками очищувачів і цупкою ганчіркою виднівся сейф. Не було де сісти і навіть стати, бо в кутку облаштували брудний туалет.

Робін замкнулася в кабінці з ДВП, опустила кришку унітаза і сіла почитати довге повідомлення, яке Барклеї надіслав і їй, і Страйкові.

*Біллі знайшовся. Його забрали з вулиці до лікарні два тижні тому. Гострий психоз, у шпиталі на півночі Лондона, ще не знаю, в якому саме. До вчорашнього дня не називав лікарям своїх родичів. Сьогодні вранці Джиммі подзвонили з соцслужби. Джиммі хоче, щоб я пішов з ним і допоміг переконати Біллі виписатися. Боїться, що Біллі наговорить лікарям зайвого, бо той забагато балакає. Ще Джиммі загубив папірець з іменем Біллі, й аж обсирається з того. Питає, чи я його не бачив. Каже, що написаний від руки, подробиць не повідомляє, не знаю, що там такого важливого. Джиммі гадає, що його вкрала Флік. Вони знову посварилися.*

Поки Робін перечитувала повідомлення, прийшла відповідь під Страйка.

*Барклею: дізнайся, як пускають до шпиталю, я хочу побачитися з Біллі. Робін: спробуй обшукати сумку Флік.*

Робін сердито наклацала відповідь:

*Дякую, сама б ніколи не здогадалася.*

Вона встала, змила воду і повернулася до крамниці, де компанія вбраних у чорне готів порпалася в товарах, мов ворони на смітнику. Протиснувшись повз Флік, Робін побачила, що її сумка стоїть на полиці під прилавком. Коли компанія нарешті пішла, придбавши ефірні олії та чорні свічки, Флік знову дістала телефон, переглянула його і повернулася до понурого мовчання.

Досвід роботи в офісах, який мала Робін, навчив її: мало що так об'єднує жінок, як відкриття, що вони не самі у своїх проблемах з чоловіками. Діставши телефон, вона побачила нове повідомлення від Страйка:

*Тому мені стільки й платять. Голова!*

Несамохіть розвеселившись, Робін стримала усмішку і сказала:

— Зовсім за дурепу мене має.

— Що таке?

— Та бойфренд. Так званий,— відповіла Робін, пхаючи телефон назад у кишеню.— Типу не живе зі своєю жінкою. Вгадай, де він був учора вночі? Моя подруга бачила, як він уранці виходить від жінки.

Вона гучно видихнула і всілася на прилавок.

— Ага, а мій любить старших жінок і все таке,— відповіла Флік, колупаючи нігті. Робін, яка пам'ятала, що Джиммі мав на тринадцять років старшу за себе дружину, сподівалася на нові зізнання, та не встигла вона поставити питання, як увійшла нова група молодих жінок, які розмовляли на не відомій Робін мові — щось наче східноєвропейське. Вони зібралися навколо кошика з так званими талісманами.

— *Dziękuję ci*,— сказала Флік, коли одна з дівчат передавала їй гроші. Компанія засміялася, похвалила її вимову.

— Що ти сказала? — спитала Робін, коли дівчата пішли.— Це російська?

— Польська. Трохи навчилася від прибиральниці, яка працювала в батьків.— Флік схаменулася, ніби бовкнула зайве.— Так, я завжди краще ладнала з прибиральницями, ніж з батьками. Як називати себе соціалісткою, якщо наймаєш прибиральницю? Ніхто не повинен жити в надто великому будинку, треба все поділити, перерозподілити і роздати землю і житло людям, які того потребують.

— Це точно,— погодилася Робін, і Флік ніби зраділа, що Боббі Канліфф, донька покійного экс-шахтаря й голови профспілки в Йоркширі, пробачила їй батьків з неробітничими професіями.

— Хочеш чаю? — спитала вона.

— Та, не відмовлюся,— відповіла Робін.

— Чула про Справжню соціалістичну партію? — спитала Флік, повертаючись до крамниці з двома горнятками.

— Ні,— відповіла Робін.

— Це не звичайна політична партія,— запевнила Флік.— Ми скоріше справжня сила від людей, у дусі протестувальників з Джарроу, так, у дусі справжнього руху трудящих, а не якийсь імперіалістичне проконсервативне лайно типу нових лейбористів. Ми не хочемо грати у старі політичні ігри, ми хочемо змінити правила гак, що прості трудящі...

Заграв «Інтернаціонал» у виконанні Біллі Брега. Флік опустила руку в свою сумку, і Робін зрозуміла, що то її рингтон. Побачивши, хто дзвонить, Флік нашорошилася.

— Побудеш трішки сама?

— Без проблем,— відповіла Робін.

Флік зникла в підсобці. Поки двері не зачинилися, Робін устигла почути:

— Що відбувається? Ти його бачив?

Щойно двері за нею причинилися, Робін кинулася туди, де стояла Флік, сіла навпочіпки і засунула руку у шкіряну сумку. Всередині був справжній смітник. Гі пальці намацали якісь зібгані папірці, фантики, липку грудку, мабуть, жувальної гумки, ручки без ковпачків, косметику, бляшанку з портретом Че Гевари, пачку тютюну для самокруток, який розсипався по всій сумці, папір для самокруток, тампони і якийсь клубок тканини (Робін злякалася, що то брудні труси). На те, щоб розгорнути кожний папірець і прочитати, піде забагато часу. Більшість здавалася чернетками статей. А тоді крізь двері за її спиною почувся гучний голос Флік:

— Страйк? Що в біса за...

Робін застигла, дослухалася.

— ...параноя... тільки це... скажи їм, що він...

— Даруйте,— промовила жінка, зазираючи за прилавок. Робін підскочила. Широка сивокоса клієнтка у футболці в техніці тайдай

указала на полицю,— можна мені подивитися на отой цікавий атам?

— Котрий? — не зрозуміла Робін.

— Атам. Ритуальний кинджал,— пояснила жінка і показала пальцем.

У кімнатці позаду Робін підносився й опадав голос Флік.

— ...хіба ні? ...згадав тебе... заплати... гроші Чизвелла...

— М-м-м,— сказала клієнтка, зважуючи кинджал у руці.— А нічого більшого немає?

— У тебе, а не в мене! — крикнула Флік за дверима.

— Ем,— відповіла Робін, придивляючись до полиці,— боюся, це все, що є. Може, оцей трохи більший...

Вона стала навшпиньки і потягнулася по довший кинджал, а Флік сказала:

— Пішов ти, Джиммі!

— Тримайте,— мовила Робін, передаючи семидюймовий кинджал.

Задзвеніли, падаючи, намиста. Двері разчахнулися і вдарили Робін по спині.

— Вибач,— сказала Флік, схопила сумку і закинула туди телефон. Вона важко дихала, очі блищали.

— Так, розумієте, мені подобається потрійний місяць на маленькому,— пояснила літня відьма, показуючи на оздобу на руків'ї першого кинджала і ніяк не зреагувавши на драматичну появу Флік,— але хочу довший клинок.

Флік перебувала в гарячковому стані між сльозами та гнівом, у якому, як знала Робін, відвертість викликати найлегше. Відчайдушно прагнучи здихатися прискіпливої клієнтки, вона прямо сказала з сильним йоркширським акцентом:

— Ну, більше ніц нема.

Клієнтка ще затрималася, зважуючи обидва кинджали в руках, а тоді пішла, не купивши жодного.

— Як ти? — негайно спитала Робін у Флік.

— Паскудно,— відповіла Флік.— Хочу покурити.

Вона глянула на годинник.

— Скажеш їй, що я пішла поїсти, якщо повернеться, добре?

«Чорт»,— подумала Робін, коли Флік пішла, забравши сумку і свій піддатливий настрій.

Більш як годину Робін сама-одна дбала про крамницю і чимдалі

сильніше хотіла їсти. Раз чи двічі Едді біля ятки з платівками заглядав у крамницю, але конкретної цікавості до діяльності Робін не виявляв. Коли була перерва між покупцями, Робін зазирнула у підсобку — глянути, чи немає там їжі, якої вона не помітила. Їжі не було.

За десять перша Флік повернулася до крамниці з чорнявим, порозбійницькому вродливим чоловіком у тісній синій футболці. Він кинув на Робін пильний зверхній погляд, притаманний певній породі донжуанів: суміш цікавості та зневаги, мовляв, ти, може, й гарненька, але маєш постаратися, щоб мене зацікавити. З офісного життя Робін знала, що ця стратегія працює з деякими молодими жінками. На неї таке не діяло.

— Вибач, що так довго,— сказала Робін Флік. Її поганий настрій ніби не до кінця розвіявся.— Натрапила на Джиммі. Джиммі, це Боббі.

— Як справи? — простягнув руку Джиммі.

Робін її потиснула.

— Ти йди,— сказала Флік до Робін.— Купи собі щось поїсти.

— Ой так,— відповіла Робін.— Дякую.

Джиммі та Флік зачекали, поки вона нібито шукає гроші в сумці; натомість Робін, присівши навпочіпки, ввімкнула диктофон на мобільному і запхала його подалі в темний куток.

— Скоро повернуся! — весело мовила вона і вийшла на ринкову площу.



Але що скажеш на це все ти, Ребекко?

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Оса, задзижчавши, зробила зигзаг між вікнами приймальні і Страйкового кабінету; все було відчинено, щоб впустити до приміщення насичене вихлопами машин вечірнє повітря. Барклей відігнав комаху меню з ресторану на виніс, яке щойно принесли разом з великою кількістю китайської їжі. Робін познімала кришки з коробок і розставила їх на своєму столі. Страйк біля чайника шукав третю виделку.

Метью виявився на диво згідливим, коли Робін сорок п'ять хвилин тому подзвонила йому з Чаринг-Кросс-роуд і сказала, що має зустрітись зі Страйком і Барклеєм і тому повернеться пізно.

— Добре,— озвався він.— Том усе одно запрошує на каррі. Побачимося вдома.

— Як минув день? — спитала Робін.— Та фірма у...

Нічого не згадувалося.

— Барнеті,— підказав Метью.— Розробляють ігри. Нічого, нормально. А твій день як?

— Непогано,— відповіла Робін.

Метью так рішуче не цікавився подробицями справи Чизвелла після всіх сварок, які вона викликала між ними, що не було сенсу розповідати, де була Робін, чию роль грала, що, власне, сталося. Коли попрощалися, Робін пішли між блукальцями-туристами і п'ятничними пияками, знаючи, що коли б хто випадково підслухав цю розмову, то подумав би, що говорять люди, які просто опинилися поруч за волею обставин і не дуже люблять одне одного.

— Пиво будеш? — спитав Страйк, піднімаючи упаковку з чотирьох банок «Теннентсу».

— Так, будь ласка,— відповіла Робін.

Вона так і сиділа в короткій сукні й високих черевиках на шнурівці, але фарбоване крейдою волосся забрала у хвіст, макіяж змила, а темні лінзи вийняла. Побачивши обличчя Страйка у вечірньому світлі, Робін подумала, що вигляд він має кепський. Зморшки біля губ і на лобі були

глибші, ніж зазвичай; мабуть, їх проклав щоденний, ненастанний біль. Ходив Страйк теж незграбно, повертався верхньою половиною тіла, старався не кульгати, коли ніс пиво до її столу.

— Що ти сьогодні робив? — спитала Робін у Страйка, поки Барклей накладав собі їжу.

— Стежив за Герайнтом Вінном. Він тулиться в занюханому пансіоні за п'ять хвилин ходу від подружньої оселі. Ходив за ним аж до центру Лондона і назад до Бермодсі.

— Ризиковано за ним ходити,— відзначила Робін.— Він знає тебе в обличчя.

— Ми могли стежити за ним хоч утрюх, і він би нічого не помітив. Відколи я його востаннє бачив, він аж схуд.

— Куди він ходив?

— Поїсти до закладу біля Палати громад. Називається «Підваліум». Вікон немає, чисто склеп.

— Життєрадісна місцина, мабуть,— сказав Барклей, сідаючи на дерматиновий диван і починаючи їсти свої свинячі тюфтельки в кисло-солодкому соусі.

— Він ніби сумний голуб, що летить до свого голубника,— мовив Страйк, висипаючи собі на тарілку цілу коробку локшини по-сингапурському,— ходить на місця колишньої слави разом з туристами. Потім він пішов на вокзал Кінгс-Кросс.

Робін, яка накладала собі пророщені паростки сої, завмерла.

— По мінет у темній підворітні,— буденно провадив Страйк.

— Тьху,— пробурчала Робін, накладаючи собі їжу далі.

— І що, ти то бачив на власні очі? — зацікавився Барклей.

— Ззаду. Пробився через передні двері, вибачився, позадкував. Він не зміг би мене впізнати. Після того Герайнт купив собі пару нових шкарпеток в «Асді» й повернувся до пансіону.

— Бувають і гірші дні на роботі,— сказав Барклей, який уже наполовину доїв свою порцію. Спіймавши погляд Робін, він з повним ротом їжі додав: — Жінка хоче, щоб до пів на восьму я вже вертався додів.

— Гаразд, Робін,— сказав Страйк, обережно сідаючи на стілець, який приніс зі свого кабінету,— давай послухаємо, що Джиммі та Флік кажуть одне одному, коли думають, що ніхто не чує.

Він розгорнув записник і дістав ручку з горнятка на її столі,

залишивши ліву руку вільною, щоб нагрібати нею сингапурську локшину. Енергійно жуючи, Барклей з цікавістю нахилився вперед. Робін поклала мобільний на стіл екраном догори і натиснула «пуск».

Якусь мить чути було лише кроки — то Робін виходила з вікканської крамниці, вирушаючи на пошуки їжі.

«Я думав, ти тут сама»,— почувся голос Джиммі, негучний, але чіткий.

«Вона на випробувальному терміні,— відповіла Флік.— А де Сем?»

«Домовився пізніше зустрітися з ним у тебе. Так, де твоя сумка?»

«Джиммі, я не...»

«Може, ти помилково поклала його до себе».

Знову кроки, скрегіт по дереву, шурхіт шкіри, дзвін, стукіт, шелест.

«Це тупо провал».

«Та не брала я його, скільки разів казати? І ти не маєш права копірситися у моїй...»

«Це дуже серйозно. Він був у мене в гаманці. Де він подівся?»

«Десь загубив, хіба не міг?»

«Або хтось його поцупив».

«Нащо мені його цупити?»

«Підстрахуватися».

«Та це просто...»

«Але якщо ти так вирішила, то не забувай: це ти вкрала, тож провина ляже й на тебе, а не лише на мене. Ти навіть більше винна».

«Я туди, власне, пішла лише заради тебе, Джиммі!»

«Отаке ти співатимеш? А тебе ніхто не силував. Згадай, ти сама це все почала».

«Так, а тепер жалкую!»

«Пізно жалкувати. Я хочу повернути папірець, і тобі теж варто цього хотіти. Він доводить, що ми мали туди доступ».

«Тобто це доводить зв'язок між ним і Вілл... ай!»

«Та ну, то було не боляче! Ти применшуєш біль жінок, яким дійсно дістається, коли граєш жертву. Я зараз не жартую. Якщо ти його взяла...»

«Не смій погрожувати...»

«А що ти зробиш, побіжиш до мамки й татка? Як воно їм буде, коли визнають, які справи крутить їхня дівчинка?»

Швидке дихання Флік перетворилося на схлипування.

«Ти вкрала в нього гроші, та й по тому»,— сказав Джиммі.

«Ти тоді думав, що то жарт, казав, що він це заслужив...»

«У суді так скажеш, побачиш, що буде. Якщо спробуєш себе врятувати, а мене скинути під автобус, я без проблем скажу поліцаям, що ти сама в цьому замішана від початку. Тож якщо той папірець з'явиться десь, де я б не хотів його бачити...»

«В мене його немає, я не знаю, де він!»

«...то я тебе попередив. Давай сюди ключ від дверей».

«Що? Нащо?»

«Бо я їду до тої богадільні, яку ти звеш своєю хатою, і все там обшукаю разом із Семом».

«Без мене ти туди не підеш...»

«А чого? У тебе там черговий індус із похмілля спить?»

«Я ніколи...»

«Та мені байдуже,— сказав Джиммі.— Дрюкайся хоч з чортом лисим. Давай ключа. Давай сюди».

Знову кроки; дзвін ключів. Кроки Джиммі, який пішов геть, а тоді водограй ридань. Робін натиснула на паузу.

— Вона плакала, поки не повернулася власниця,— сказала Робін,— а трохи пізніше прийшла я, і далі вона майже не розмовляла. Я спробувала піти з нею на метро, але вона мене не взяла. Сподіваюся, завтра буде в більш говіркому настрої.

— Отже, ви з Джиммі обшукали її квартиру? — спитав Страйк у Барклея.

— Авжеж. Книжки, шухляди, під матрац зазирали. Ніц нема.

— І що саме ви шукали?

— «Папірець, рукописний, з іменем Біллі», так він описав. «Носив у гаманці, а він пропав». Клявся, то щось пов'язане з наркотою. Має мене за дурбецало, яке в будь-що повірить.

Страйк відклав ручку, з'їв велику порцію локшини і сказав:

— Ну, не знаю як ви двоє, а мені одразу кинулося оце «Він доводить, що ми мали туди доступ».

— Гадаю, я про це дещо знаю,— мовила Робін, яка доти успішно приховувала збудження на думку про те, що зараз розповість.— Я сьогодні дізналася, що Флік трохи говорить польською і що вона крала гроші з попереднього місця роботи. Що як...

— «Я оце там прибираю»,— раптом сказав Страйк.— Вона гак сказала Джиммі на марші, коли я за ними стежив! «Я оце там прибираю, і це так бридко»... Чорт забирай, ти гадаєш, що вона...

— Чизвеллова прибиральниця-полячка,— сказала Робін, не дозволяючи украсти в себе мить слави.— Так, саме такої я думки.

Барклей і далі нагрібав їжу собі до рота, але погляд у нього був здивований, як годиться.

— Якщо це правда, то це просто все змінює,— сказав Страйк.— Вона мала доступ до будинку, могла там усе рознюхати, занести всередину що завгодно...

— Як вона дізналася, що Чизвелл шукає прибиральницю? — спитав Барклей.

— Мабуть, побачила оголошення в кіоску.

— Надто далеко. Вона живе у Гекні.

— Може, Джиммі побачив, коли заходив на Ебері-стріт по свої гроші за шантаж,— припустила Робін, але Страйк насупився.

— Тоді в нас із початку стає кінець. Якщо вона дізналася про негідний учинок Чизвелла, коли працювала в нього прибиральницею, то по гроші Джиммі ходив уже після того.

— Добре, Джиммі їй нічого не казав. Може, вони побачили оголошення про прибиральницю, коли шукали взагалі будь-який компромат на Чизвелла.

— Щоб написати викривальну статтю на сайті Справжньої соціалістичної партії? — мовив Барклей.— Четверо чи п'ятеро людей прочитало б.

Страйк потішено пирхнув.

— Головне,— сказав він,— це отой клопоть паперу, через який так переймається Джиммі.

Барклей підчепив останню тюфтельку на виделку і закинув до рота.

— Флік узяла,— сказав він, жуючи,— гарантую.

— Чому ти такий упевнений? — спитала Робін.

— Вона хоче мати щось на нього,— пояснив Барклей, встаючи віднести порожню тарілку в раковину.— Джиммі тримає Флік при собі лише тому, що вона забагато знає. Казав мені позавчора, що спекався б її, коли б тіко міг. Я спитав, чого не кине. Він не відповів.

— Може, вона той папірець знищила, якщо то такий компромат? — мовила Робін.

— Не думаю,— сказав Страйк.— Вона — донька юристки і не знищуватиме доказів. Такий папірець може бути цінним, якщо лайно полетить на вентилятор і Флік вирішить співпрацювати зі слідством.

Барклей повернувся на диван і взяв своє пиво.

— Як там Біллі? — спитала Робін, нарешті беручись до своєї майже охололої їжі.

— Такий уже бідося,— відповів Барклей.— Шкіра й кістки. Його схопили патрульні, як стрибав через пропускні автомати в метро. Він став битися, запроторили до психіатрії. Лікарі кажуть, у нього манія переслідування. Спершу бідаха думав, що його переслідує уряд, а медики — то співучасники великої змови, але почав уживати ліки, і наче трохи попустило. Джиммі його одразу хотів забрати додому, але лікарі не дали. Що Джиммі реально бісить,— Барклей замовк і допив своє пиво,— це те, що Біллі поведений на Страйку. Все питає про нього. Лікарі гадають, що це елемент його марення, типу вчепився у відомого детектива і додав до своїх фантазій: єдина людина, якій можна довіряти. Я ж не міг їм сказати, що Біллі таки знає Страйка. Там Джиммі стояв, доводив їм, що це ахінея. Ескулапи не пускають до Біллі нікого, крім рідних, та й Джиммі вже не зрадіють, бо ж він намагався довести, що Біллі в нормі й може йти додому.

Барклей роздушив бляшанку з-під пива у руці та глянув на годинник.

— Так, Страйку, я пішов.

— Іди,— кивнув той.— Дякую, що зазирнув. Я подумав, що корисно буде провести спільну нараду.

— Нема питань.

Барклей помахав Робін і пішов собі. Страйк нахилився по власне пиво, яке стояло на підлозі, та скривився.

— Як ти? — спитала Робін, накладаючи собі ще креветкових чипсів.

— У нормі,— відповів Страйк, випростуючись.— Сьогодні забагато ходив, та й побився вчора дарма.

— Побився? З ким побився? — спитала Робін.

— З Ааміром Малліком.

— Що?!

— Та не хвилюйся. Я йому нічого поганого не зробив. Майже.

— Ти не казав, що у сварці дійшло до бійки!

— Хотів розповісти особисто, щоб порадіти, коли ти будеш на мене дивитися, як на кінченого покидька,— сказав Страйк.— Може, трохи поспівчуваєш одноногому напарникові?

— Ти займався боксом! — заявила Робін.— А він, мабуть, важить десь як жердинка!

— Він на мене з лампою наскочив.

— Аамір — з лампою?

Робін не могла уявити, щоб стриманий, педантичний чоловік, яким вона знала Малліка в Палаті громад, на когось накинувся.

— Ага. Я на нього натиснув щодо тих слів Чизвелла про «чоловіка з твоїми нахилами», і він зірвався. Якщо тобі від цього стане краще, я сам не радий,— додав Страйк.— Так, зажди. Вийду в туалет.

Він незграбно піднявся зі стільця і пішов до вбиральні на сходах. Щойно Робін почула, як зачинилися двері, Страйків мобільний, покладений на заряджання на шафку для документів біля столу Робін, задзвонив. Вона встала подивитися, хто то, і на потрісканому й заліпленому скотчем екрані побачила ім'я: «Лорелея». Не знаючи, відповідати чи ні, Робін вагалася надто довго, і ввімкнувся автовідповідач. А щойно зібралася сісти знову, тихеньке «тинь!» сповістило про есемеску.

*Якщо хочеш пожерти і потрахатися без людських емоцій, е шинки і борделі.*

Робін почула, як ляснули двері на сходах, і хутко повернулася на своє місце. Страйк прикульгав назад до кімнати, опустився на стілець і знову взявся до локшини.

— У тебе телефон дзвонив,— сказала Робін.— Я не взяла...

— А дай сюди,— попросив Страйк.

Робін передала мобільний. Страйк прочитав повідомлення, навіть не перемінившись на обличчі, вимкнув на телефоні звук і поклав у кишеню.

— Про що ми балакали?

— Ти сам не радий, що побився...

— Що побився — це нічого,— виправив Страйк.— Якби не захищався, мав би зараз купу швів на обличчі.

Він накрутив локшину на виделку.

— Я не радий, що згадав про те, як від нього відвернулася рідня, за винятком однієї сестри, яка з ним досі спілкується. То все є на «Фейсбуці». Власне, коли я сказав, що рідні його покинули, він мені мало й не розбив голову настільною лампою.

— Може, вони не раді, бо думають, що він з Деллою? — спитала Робін, поки Страйк жував свою локшину.

Страйк знизав плечима і виразом обличчя показав «можливо», тоді проковтнув їжу і мовив:

— Тобі не спадало на думку, що Аамір — це буквально людина, яка має в цій справі мотив? Чизвелл погрожував йому, вочевидь, розкриттям таємниці. «Чоловік з твоїми нахилами». «Лахесіс знала, коли чий жереб випаде».

— А де ж принцип «забудь про мотив, шукай можливість»?

— Так, так,— утомлено озвався Страйк. Відставив тарілку, на якій майже не лишилося локшини, дістав цигарки й запальничку, трохи випрямився.— Гаразд, зосередьмося на можливостях. Хто мав доступ до будинку, до антидепресантів і до гелію? Хто знав звички Джаспера Чизвелла достатньо добре, щоб мати певність, що вранці він вип'є свій помаранчевий сік? Хто мав ключ чи кому Чизвелл достатньо довіряв, щоб впустити до себе рано-вранці?

— Його рідні.

— Так,— погодився Страйк, клацнувши запальничкою,— але нам відомо, що Кінвара, Фіззі, Іззі й Торкіль не могли цього зробити, а отже, лишається Рафаель і його історія про наказ їхати того ранку до Вулстоуна.

— Ти справді думаєш, що він міг убити батька, а тоді спокійно поїхати до Вулстоуна і чекати там з Кінварою на поліцію?

— Забудь про психологію і вірогідності: йдеться про можливість,— відповів Страйк, випускаючи довгий струмінь диму.— Ніщо з того, що я чув, не заважає Рафаелю опинитися на Ебері-стріт о шостій ранку. Знаю, що ти скажеш,— зупинив він Робін,— але це не перший випадок, коли вбивця робить фальшивий телефонний дзвінок. Він міг сам подзвонити собі на мобільний з Чизвеллового телефону, ніби батько наказує йому їхати до Вулстоуна.

— А отже, Чизвелл або не мав пароля на телефоні, або Рафаель його знав.

— Слушна думка. Слід це перевірити.



Клацнувши ручкою, Страйк зробив відмітку у своєму записнику. І замислився про те, що чоловік Робін, який колись видалив її історію дзвінків, а їй не сказав, знав її тодішній пароль. Такі дрібні прояви довіри нерідко вказують на міцність стосунків.

— Є ще одна логістична проблема з убивцею-Рафаелем,— сказала Робін.— Він не мав ключа, і якщо батько його впустив, це означає, що Чизвелл не спав, коли Рафаель покришив антидепресанти й убив його.

— І ще одна слушна думка,— погодився Страйк,— але ці покришені антидепресанти викликають питання у випадку будь-кого з підозрюваних. От, скажімо, Флік. Якщо вона прикидалася прибиральницею, то, мабуть, знала будинок на Ебері-стріт краще за будь-кого з родичів. Купа можливостей роззирнутися, а ще вона якийсь час мала ключ. Такі ключі важко скопіювати, але припустімо, що вона це змогла. Тоді вона могла входити до будинку і виходити, коли заманеться. Флік пробирається до будинку рано-вранці, щоб покласти пігулки в сік, але товкти товкачем у ступці — справа гамірна...

— ...якщо тільки,— сказала Робін,— вона не принесла вже потовчені пігулки, скажімо, в пакетику і не посипала товкач і ступку порошком, щоб здавалося, ніби Чизвелл це сам зробив.

— Гаразд, але ще треба пояснити, чому в порожньому пакеті з-під соку немає слідів амітриптиліну. Рафаель міг спокійно подати батьковій склянку соку...

— ...тільки от на склянці знайшли лише Чизвеллові відбитки...

— ...але хіба Чизвеллу не здалося б дивним, що от він спустився і бачить уже наповнену соком склянку? Ти б стала пити зі склянки, якої не наповнювала, яка таємничо з'явилася у твоїй порожній оселі?

Внизу на Денмарк-стріт кілька жіночих голосів підносилося над гуркотом машин, виспівуючи «Де ти був?» Ріанни.

*Where have you been? All my life, all my life*<sup>[12]</sup>...

— Можливо, це таки самогубство,— сказала Робін.

— З таким підходом ми багато не заробимо,— відповів Страйк, струшуючи попіл собі на тарілку.— Ну ж бо, люди, які мали можливість потрапити того дня на Ебері-стріт: Рафаель, Флік...

— ...і Джиммі,— додала Робін.— Усе, що стосується Флік, стосується його, бо вона мала можливість передати йому всю інформацію про звички Чизвелла і будинок, а ще — віддати копію ключа.

— Саме так. Отже, ось троє людей, про яких ми знаємо, що того ранку вони могли там бути,— сказав Страйк,— але потрібно значно більше, ніж проста можливість пройти за двері. Вбивця мав знати, які антидепресанти вживає Кінвара, організувати в будинку балон з гелієм і гумовий шланг, що передбачає тісний контакт з Чизвеллом, доступ до будинку, який дозволяє пронести це все всередину, чи інсайдерське знання, що гелій і шланг уже є в будинку.

— Наскільки нам відомо, останнім часом Рафаель не бував на Ебері-стріт і не дружить з Кінварою, так щоб знати, які вона вживає пігулки. Хоч я думаю, що батько міг сам йому сказати,— мовила Робін. — Якщо розглядати саму тільки можливість, Віннів та Ааміра можна викреслити... а отже, якщо припустити, що прибиральниця — це Флік, вони з Джиммі — головні підозрювані.

Страйк тяжко зіткнув і заплющив очі.

— Чорти б його взяли,— пробурмотів він і провів рукою по обличчю,— я раз у раз повертаюся до мотиву.

Знову розплющивши очі, він загасив цигарку в тарілці й негайно підкурив нову.

— Я не дивуюся, що справою зацікавилися спецслужби, бо видимої користі немає. Олівер правду сказав — шантажисти зазвичай не вбивають своїх жертв, тільки навпаки. Ненависть — це принадна ідея, але вбивство в стані афекту — то лампою чи молотком по голові, а не педантично спланований псевдосуїцид. Нащо? Що вбивця з цього отримав? І звідси питання: нащо саме тоді? Чому Чизвелл помер саме тоді? Очевидно, що Джиммі та Флік були зацікавлені в тому, щоб Чизвелл жив, поки вони не знайдуть компромат і не змусять його заплатити стільки, скільки вони хотіли. Те саме з Рафаелем: його виключили з заповіту, але стосунки з батьком почали поліпшуватися. Він був зацікавлений у тому, щоб батько жив. Проте Чизвелл погрожував Аамірові викрити щось ганебне, можливо, сексуального характеру — зважаючи на цитату з Катула,— а ще він щойно отримав інформацію про шахрайство у фонді Віннів. Не слід забувати, що Герайнт Вінн — не зовсім шантажист: він не хотів грошей, він хотів, щоб Чизвелл з ганьбою подав у відставку. Хіба не вірогідно, що Вінн чи Маллік помстилися в інакший спосіб, коли первісний план провалився?

Страйк глибоко затягнувся цигаркою і додав:

— Робін, ми чогось не бачимо. Того, що все це пов'язує до купи.

— Може бути, що воно не пов'язано,— відповіла Робін.— Це життя, так? Маємо групу людей, де в кожного свої проблеми і секрети. У декого є причини не любити Чизвелла, обурюватися, але це не означає, що воно все пов'язується одне з одним. Якісь речі не мають значення.

— І все одно є якийсь елемент, якого ми не знаємо.

— Ми дуже багато не знаємо...

— Ні, я про щось значне... фундаментальне. Я аж нюхом його чую. Воно майже на поверхні. Чому Чизвелл сказав, що може дати нам ще завдання, коли розбереться з Вінном і Найтом?

— Не знаю,— відповіла Робін.

— «Один за одним спотикаються»,— процитував Страйк.— Хто спотикається?

— Герайнт Вінн. Я саме сказала Чизвеллу, що з фонду крадуть гроші.

— Ти казала, що Чизвелл розмовляв по телефону про зниклий затискач для грошей. Який належав Фредді.

— Саме так,— відповіла Робін.

— Фредді,— мовив Страйк, чухаючи підборіддя.

І на мить він ніби опинився в рекреаційному приміщенні шпиталю в Німеччині — в кутку безгучно працює телевізор, на столі розкладено примірники армійської газети. Там сидів на самоті молодий лейтенант, свідок смерті Фредді Чизвелла; Страйк підійшов до нього — прикутого до інвалідного візка, з кулею Талібана у спині.

«...колона зупинилася, майор Чизвелл наказав вийти й оглянути місцевість. Я повідомив про рух на хребті. Він наказав виконувати, мою маму. Я зробив кілька кроків і отримав кулю у спину. Останнє, що пам'ятаю,— як він вистромився з вантажівки і кричав на мене. Тоді снайпер зніс йому півголови».

Лейтенант попросив у Страйка цигарку. Йому не можна було курити, але Страйк віддав йому півпачки, які мав при собі.

«Чизвелл був срака, а не людина»,— сказав молодик на інвалідному візку.

Страйк легко уявляв високого білявого Фредді — як той виступає сільською дорогою в товаристві Джиммі Найта і його друзів. Як виходить на фехтувальну доріжку в однострої і з рапірою, а здаля на нього дивиться Ріяннон Вінн, яка, мабуть, уже плекає думки про

самогубство.

Солдати його не любили, а батько обоожнював: чи не Фредді — той елемент, який Страйк шукає, елемент, який усе пов'язує до купи, пов'язує двох шантажистів з історією про задушену дитину? Але ця концепція ніби розвіялася, щойно Страйк придивися до неї, і знову різні лінії розслідування розпалися, уперто не бажаючи триматися купи.

— Я хочу знати, що на тих фото з міністерства закордонних справ, — уголос мовив Страйк, дивлячись на налите пурпуром небо за вікном офісу.— Я хочу знати, хто вирізав Уффінгтонського білого коня на дверях ванної Ааміра Малліка, і хочу знати, звідки взявся хрест точно там, де, за словами Біллі, закопали дитину.

— Ну,— мовила Робін, підводячись і починаючи збирати залишки китайської трапези,— ніхто й не казав, що ти — людина без амбіцій.

— Покинь. Я сам приберу. Тобі треба додому.

«Я не хочу додому».

— Та це недовго. Що робитимеш завтра?

— Маю зустріч з другом Чизвелла, тим торговцем витворами мистецтва, Драммондом.

Вимивши тарілки й виделки, Робін узяла сумочку з гачка і розвернулася. Страйк не терпів виявів занепокоєності, але вона мусила це сказати.

— Не ображайся, але вигляд у тебе жахливий. Може, побережеш ногу, перш ніж виходити? До зустрічі.

І вона пішла, не чекаючи на відповідь Страйка. Той сидів задуманий, аж поки не прийшов час повертатися до квартири нагорі — болюча мандрівка. Піднявши себе на ноги, Страйк зачинив вікна, вимкнув світло, замкнув офіс.

Щойно він поставив штучну ногу на нижню сходинку підйому нагору, мобільний знову задзвонив. Можна й не дивитися — це Лорелея. Вона не відпустить його, не спробувавши образити так само, як він образив її. Повільно, обережно, стараючись не навантажувати протез, Страйк подерся сходами в бік ліжка.

Росмери з Росмерсгольму — служителі церкви, солдати, державні мужі — чоловіки бездоганної честі, всі до одного...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Лорелея не здавалася. Вона хотіла зустрітися зі Страйком особисто, хотіла знати, нащо віддала рік свого життя, як їй тепер здавалося, емоційному вампіру.

— Ти завинив мені зустріч,— сказала вона, коли кінець кінцем Страйк узяв слухавку наступного дня в обід.— *Я хочу тебе побачити. Ти мені це завинив.*

— І що це дасть? — спитав у неї Страйк.— Я читав твого листа, ти ясно виклала свої почуття. Я від самого початку сказав тобі, чого хочу, а чого не хочу...

— От тільки не треба оцієї маячні про «я ніколи і не казав, що хочу серйозних стосунків». Кому ти подзвонив, коли не міг ходити? Ти був дуже радий мати мене за свою дружину коли...

— То просто погодьмося, що я — покидьок,— мовив Страйк, сидячи у своїй кухні-вітальні з піднятою на стілець куксою. Зараз він сидів у самих лише трусах, але скоро причепить протез і надягне ошатний костюм, щоб не вирізнитися в мистецькій галереї Генрі Драммонда.— *Побажаймо одне одному всього найкращого і...*

— Ні,— відповіла вона,— так легко ти мене не здихаєшся. *Я була щаслива, все було добре...*

— Я ніколи не хотів, щоб ти була нещасна. Ти мені подобаєшся...

— Подобаюся! — аж верескнула Лорелея.— Рік разом, і я тобі подобаюся...

— Чого ти хочеш? — нарешті урвався терпець Страйкові.— Щоб я кульгав до віттаря, не відчуваючи того, що маю, не бажаючи цього, мріючи опинитися деінде? Ти змушуєш мене казати речі, яких я не хочу казати. Я нікого не бажав скривдити...

— Але скривдив! Скривдив! А тепер хочеш піти собі, наче нічого і не було!

— А ти хочеш скандалу на людях, у ресторані?

— Я хочу,— тепер уже заплакала Лорелея,— не відчувати, що

могла кимсь тобі бути. Я хочу таких спогадів про кінець стосунків, від яких не почуватимусь непотребом, дешевою...

— Я ніколи так до тебе не ставився. І тепер так про тебе не думаю, — відповів Страйк, заплющивши очі й жалкуючи, що взагалі підійшов до неї на вечірці у Вордла.— Правда в тому, що ти надто...

— Тільки не кажи, що я надто хороша для тебе,— відповіла Лорелея.— Збережімо трохи гідності.

Вона повісила слухавку. Страйк відчув головно полегшення.

Жодне інше розслідування досі не повертало Страйка раз у раз на один і той самий клаптик Лондона. За кілька годин таксі висадило його на пологий брукований схил Сент-Джеймс-стріт: попереду червона цегла палацу Сент-Джеймс, праворуч — Парк-плейс. Заплативши водієві, Страйк рушив до галереї Драммонда, що стояла між винною крамницею праворуч і крамницею капелюхів ліворуч.

Страйк зумів пристебнути протез, але не забув і складану тростину, яку купила йому Робін під час попереднього періоду, коли нога боліла так, що ледь витримувала його вагу.

Лорелеїн дзвінок хай і позначив кінець стосунків, від яких Страйк хотів утекти, але залишив свій слід. У глибині душі Страйк розумів, що хай не за буквою, а за духом таки винен за деякими обвинуваченнями, які Лорелея проти нього висунула. Хоч він від самого початку сказав їй, що не хоче ані зобов'язань, ані планів на майбутнє, він чудово розумів, що Лорелея зрозуміла це як «тут і тепер» замість «ніколи», а Страйк не скоригував цього враження, бо прагнув розвіятися, захиститися від почуттів, що переслідували його після весілля Робін.

Утім, уміння відсікати власні емоції, на яке завжди скаржилася Шарлотта і якому Лорелея присвятила цілий абзац свого листа, ще ніколи не підводило Страйка. Прибувши (на дві хвилини дочасно) на зустріч з Генрі Драммондом, він легко перемкнув увагу на питання, які треба буде поставити давньому другові Джаспера Чизвелла.

Затримавшись перед чорномармуровим фасадом галереї, Страйк глянув на своє віддзеркалення у вітрині й поправив краватку. На ньому був найкращий його костюм, італійський. За його віддзеркаленням під начищеним склом було виставлено майстерно підсвічену картину в золотій рамі. Вона зображала пару нереалістичних, на погляд Страйка, коней з жираф'ячими шиями, пильними очима і вершниками в строях вісімнадцятого століття.

В галереї за масивними дверима було прохолодно й тихо. Підлога — з полірованого білого мармуру. Страйк обережно ступав, спираючись на тростину, серед картин зі сценами полювання і дикої природи, розвішаних на білих стінах і підсвічених прихованими лампами, у важких позолочених рамах. З бічних дверей вийшла доглянута юна білявка в тісній чорній сукні.

— О, добридєнь,— привіталася вона, не питаючи, як його звати, і рушила в дальній кінець галереї; шпильки металево клацали по мармурових плитах.— Генрі! Містер Страйк прийшов!

Відчинилися приховані двері, й вийшов Драммонд: прикметний чоловік, чиї аскетичні чорні брови й загострений ніс поєднувалися з валиками жиру на підборідді й шиї — ніби пуританина поглинуло тіло веселого есквайра. Він мав бакенбарди і носив темно-сірий костюм з жилетом — позачасовий, непомильний образ людини з вищих прошарків суспільства.

— Як ся маєте? — спитав він, простягнувши теплу суху руку.— Заходьте до офісу.

— Генрі, щойно дзвонила місіс Росс,— повідомила білявка, коли Страйк рушив до маленького приміщення за прихованими дверима: всюди книжки, червоне дерево, лад.— Бажає побачити Маннінгса, поки ми не зачинилися. Я сказала їй, що картину заброньовано, але вона все одно...

— Повідом, коли вона приїде,— відповів Драммонд.— І ще, Люсіндо, можна нам чаю? Чи кави? — спитав він у Страйка.

— Чай чудово підійде, дякую.

— Сідайте,— запросив Драммонд, і Страйк сів, удрячий, що шкіряне крісло таке велике й міцне. Старовинний стіл між ними був порожній — тільки таця з тисненим папером до писання, чорнильна ручка й ніж для листів зі срібла і слонової кістки.— Отже,— важко вимовив Генрі Драммонд,— ви розслідуєте цю жахливу справу на прохання рідних?

— Саме так. Ви не проти, якщо я робитиму нотатки?

— Прошу.

Страйк дістав записника й ручку. Драммонд злегка покрутився з боку в бік на обертовому кріслі.

— Страшний шок,— тихо мовив він.— Звісно, одразу спадають, на думку підступи іноземців. Міністр, увесь світ дивиться на Лондон у

світлі Олімпійських ігор і так далі...

— Ви не подумали, що це самогубство? — спитав Страйк.

Драммонд тяжко зітхнув.

— Я знав його сорок п'ять років. Життя його мало свої потрясіння. Пройти через усе це — розлучення з Патрисією, смерть Фредді, відставка в уряді, ця страшна аварія за участю Рафаеля — і закінчити тепер, коли він став міністром культури, коли все нарешті пішло як слід... Консервативна партія була його життям,— додав Драммонд.— О так. У його жилах струменіла блакитна кров. Він так злився, коли відійшов від справ, зрадів, коли повернувся, став міністром... як були молоді, жартували, що він буде прем'єр-міністром, але мрія не справдилася. Джаспер завжди казав: «Вірні торі або покидьки, або клоуни», але сам не був ні тим, ні тим.

— Тобто ви гадаєте, що на момент смерті він був у непоганому гуморі?

— А... ні, я не можу так сказати. Був стрес, негаразди... але щоб аж до самогубства? Оце точно ні.

— Коли ви востаннє бачили його?

— Востаннє ми бачилися тут, у галереї,— відповів Драммонд.— Можу навіть назвати вам конкретну дату: це було двадцять другого липня.

Страйк пам'ятав, що саме в цей день сам познайомився з Чизвеллом. Він пригадав, що міністр прийшов на обід у «Пратті» з галереї Драммонда.

— І яким Чизвелл здався вам у той день?

— Надзвичайно сердитим,— відповів Драммонд,— але не дивно, зважаючи на те, що він тут побачив.

Драммонд узяв ніж для листів і обережно покрутив його в товстих пальцях.

— Його сина — Рафаеля — щойно заскочили, вдруге... е-е...

Драммонд на мить замовк.

— ...у ніяковому становищі,— знайшовся він,— з іншою юною особою, яка на той час тут працювала, у вбиральні за моєю спиною.

Він показав на непримітні чорні двері.

— Я вже був заскочив їх там за місяць до цього випадку. На перший раз я не сказав Джасперові, бо гадав, що йому достатньо власних негараздів.



— Яких саме?

Драммонд погладив різьблену слонову кістку, прочистив горлянку і мовив: *j*

— Шлюб Джаспера не... не був... я хочу сказати, що Кінвара — важка жінка. Складна. На той час вона вимагала від Джаспера, щоб він організував її кобилі лоша від Тотиласа.

Страйк не зрозумів, і Драммонд уточнив:

— То призовий жеребець. Близько десятиох тисяч за порцію сперми.

— Господи,— зронив Страйк.

— Десь так,— відповів Драммонд.— А коли Кінвара не отримує того, чого бажає... важко сказати, темперамент це чи щось глибше, якась правдива психічна неврівноваженість... хай там що, Джасперові з нею було важко. Та ще той жахливий епізод з Рафаелем, ця аварія... смерть бідолашної молоді жінки... преса і все таке, син у в'язниці... як його друг, я не хотів його зайве турбувати. На перший раз я сказав Рафаелю, що не донесу це до Джаспера, але попередив, що цей же раз і останній, і якщо він знову собі щось дозволить, то вилетить звідси, хай навіть він син мого давнього друга. Також я мусив дбати про Францеску. Вона моя хрещениця, має вісімнадцять років і по вуха закохалася в нього. Я не хотів розповідати про таке її батькам. Тож коли я зайшов і почув їх, вибору, власне, не лишилося. Я собі гадав, що можу спокійно лишити тут Рафаеля на годину, бо Францески не було на роботі, але звісно ж, вона спеціально сюди прийшла у власний вихідний. Джаспер приїхав саме тоді, коли я стукав у двері. Приховати те, що відбувалося, не було можливо. Рафаель намагався тримати двері, поки Франческа вилазила у вікно. Вона не наважувалася поткнутися мені на очі. Я подзвонив її батькам, усе розповів. І більше вона не поверталася. Рафаель Чизвелл,— поважно мовив Драммонд,— зіпсута людина. Фредді, загиблій син,— теж мій хрещеник, так сталося,— був вартий мільйона таких, як... так, так,— додав він, крутячи у пальцях ніж,— не можна такого казати, я знаю.

Двері кабінету відчинилися, і зайшла білявка в чорній сукні з чаєм на таці. Страйк подумки порівняв цей чай з тим, який він мав у власному офісі. Білявка розставила два срібні чайнички (в одному була гаряча вода), чашки й блюдця тонкої порцеляни, цукорницю зі щипцями для цукру.

— Генрі, щойно прийшла місіс Росс.

— Скажи їй, що я зайнятий найближчі двадцять хвилин. Попроси почекати, якщо має час.

— Як я розумію,— мовив Страйк, коли Люсінда пішла,— можливості поговорити в той день не було?

— Власне, ні,— з нещасним виглядом відповів Драммонд.— Джаспер прийшов подивитися, як Рафаель працює, з упевненістю, що в того все чудово, а тут така сцена... Звісно, він став на мій бік, тільки-но зрозумів, що діється. Власне, то він відштовхнув хлопчика з дороги і відчинив двері вбиральні. Тоді раптом колір його обличчя змінився. Він, знаєте, мав хворе серце, роками на нього скаржився. Раптом опустився на унітаз... Я дуже стривожився, але Джаспер не дозволив мені набрати Кінвару. Рафаелю бодай вистачило гідності відчути сором. Він намагався допомогти батькові. Джаспер наказав йому вимітатися, змусив мене зачинити двері й лишити його там самого...

Голос Драммонда став хрипкий, і він замовк і налив чаю собі та Страйкові. Вочевидь, він був засмучений. Поклав три грудки цукру собі в чай, застукотіла по порцеляні ложка.

— Даруйте. То востаннє я бачив Джаспера, розумієте. Він вийшов з убиральні геть блідий, потиснув мені руку, вибачився, сказав, що я — його найдавніший друг... що він підвів мене...

Драммонд знов закашляв, ковтнув і провадив не без зусилля:

— То не провина Джаспера. Рафаель засвоїв такі уявлення про мораль від матері, а вона, скажімо так, елітна... ох. Знайомство з Орнеллою, власне, поклато початок усім Джасперовим проблемам. Якби тільки він лишився з Патрисією... Хай там як, більше я Джаспера не бачив. Я не без зусилля змусив себе потиснути Рафаелю руку на похороні, якщо хочете знати.

Драммонд відпив зі своєї чашки, і Страйк теж спробував свій чай. Слабенький.

— Украй неприємна історія,— мовив детектив.

— Цілком слушне зауваження,— зітхнув Драммонд.

— Ви розумієте, що я мушу поставити питання про досить делікатні речі.

— Звісно,— відповів Драммонд.

— Ви розмовляли з Іззі. Вона не казала вам, що Джаспера Чизвелла шантажували?

— Згадувала про це,— відповів Драммонд, кинувши погляд на двері — чи замкнені.— Мені він не обмовився жодним словом. Іззі сказала, що то один з Найтів... згадується родина, що проживала на території маєтку. Батько був наче різноробочим? А щодо Віннів, то ні, не думаю, що вони з Джаспером симпатизували одне одному. Дивна пара.

— Донька Віннів, Ріяннон, фехтувала,— сказав Страйк.— Вона була в юніорській збірній з Фредді Чизвеллом...

— О так, Фредді був такий талант,— мовив Драммонд.

— Ріяннон була серед гостей на святкуванні повноліття Фредді, але сама була на кілька років молодша. Вона вкоротила собі віку в шістнадцять.

— Який жах,— сказав Драммонд.

— Ви щось про це знаєте?

— Та звідки мені? — озвався Драммонд. Між темними очима пролягла тонка зморшка.

— Ви не були на тому святкуванні?

— Власне, був. Хрещений, самі розумієте.

— Ви не пам'ятаєте Ріяннон?

— Боже, та де ж мені пам'ятати всі імена! Там була чи не сотня молодих осіб. Джаспер поставив у садку шатро, Патрисія влаштувала пошуки кладу.

— Правда? — спитав Страйк.

На його власному повнолітті, яке святкували в занюханому пабі в Шордичі, скарбів ніхто не шукав.

— Так, на території маєтку. Фредді завжди любляв змагання. На кожній підказці — келих шампанського, все було дуже весело, святково. Я стояв на підказці номер три, біля отого місця, яке діти називали лощовиною.

— Яма біля будинку Найтів? — ніби між іншим спитав Страйк.— Коли я її бачив, там усе заросло кропивою.

— Ми поклали підказку не в лощовину, а під килимок під дверима Джека О'Кента. Йому довірити шампанське ми не могли, адже він мав проблеми з алкоголем. Я сидів край лощовини в шезлонгу і спостерігав за пошуками. Кожному, хто знаходив підказку, наливав келих, і діти йшли собі.

— Неповнолітнім алкоголю не давали? — спитав Страйк.

Трохи розсерджений занудністю детектива, Драммонд відповів:

— Шампанське пити нікого не примушували. То був день народження, святкування.

— Тож Джаспер Чизвелл ніколи не розповідав вам речі, яких не хотів би побачити у пресі? — спитав Страйк, повертаючись до основної теми.

— Нічого такого.

— Коли він найняв мене шукати спосіб приборкати шантажистів, то казав, що зробив те, що зробив, шість років тому. І натякнув, що тоді це було законно, але тепер уже ні.

— Гадки не маю, що це може бути. Джаспер, знаєте, був надзвичайно законослухняною людиною. Вся ця родина — стовпи суспільства, ходять до церкви, стільки зробили для місцевої спільноти...

Перелік чизвеллівських чеснот тривав хвилини дві й анітрохи не ввів Страйка в оману. Драммонд замилував очі, це було очевидно, бо точно знав, що саме Чизвелл скоїв. Почалася справжня лірика, коли Драммонд перейшов до вродженої добрості Джаспера і всіх його рідних, крім, звісно, гультіпаки Рафаеля.

— ...завжди готовий вивернути кишені,— завершив свій панегірик Драммонд.— Бусик для місцевих скауток, ремонт церковного даху, навіть коли фінанси родини... охо-хо,— знітився він.

— Те порушення, яким його шантажували...— почав був Страйк знову, але Драммонд перебив:

— Це було не порушення...— Він схаменувся.— Ви ж самі щойно сказали. Джаспер вам говорив, що нічого протизаконного не зробив. Не порушив правових норм.

Вирішивши, що тиснути на Драммонда щодо шантажу немає сенсу, Страйк перегорнув сторінку записника і побачив, як розслабився співбесідник.

— Ви дзвонили Чизвеллу того ранку, коли він помер,— мовив Страйк.

— Так.

— Це ви вперше мали поговорити з часу, коли було звільнено Рафаеля?

— Насправді ні. Ми мали розмову за кілька тижнів до того. Дружина хотіла запросити Джаспера й Кінвару на вечерю. Я подзвонив у міністерство, так би мовити, зламати кригу після історії з Рафаелем.

Розмова була недовга, але досить приязна. Джаспер сказав, що на запропоновану дату вони не зможуть прийти. Також він мені сказав... ох, правду кажучи, він сказав, що не знає, чи довго вони з Кінварою ще будуть разом, що шлюб під загрозою. Він здавався утомленим, виснаженим... нещасним.

— І до тринадцятого ви більше не мали контактів?

— Ми й тринадцятого не мали контакту,— нагадав Драммонд.— Я дзвонив Джасперу, так, але він не відповів. Іззі каже...— він затнувся.— Іззі каже, що він, мабуть, уже помер.

— То була рання година для дзвінка,— відзначив Страйк.

— Я... мав інформацію, яка могла його зацікавити.

— Яку саме?

— То особисте.

Страйк чекав. Драммонд відпив чаю.

— Децю пов'язане з родинними фінансами, які — гадаю, ви про це знаєте — на час смерті Джаспера були в сумному становищі.

— Так.

— Джаспер продав землю, перезаклав будинок у Лондоні, виставив на продаж у мене цінні картини. Дійшов уже до краю, передав мені останні полотна зі спадку старої Тінкі. Це було... власне, трохи навіть соромно.

— Чому?

— Я продаю картини так званих «старих майстрів»,— пояснив Драммонд.— Я не купую зображення плямистих коней пензля народних художників з Австралії. Як жест увічливості, адже Джаспер мій давній друг, я попросив свого знайомого у «Кристіз». Таку-сяку грошову цінність мало лише зображення чубарої кобили з лошам...

— Гадаю, я бачив цю картину,— сказав Страйк.

— ...але навіть це — дріб'язок,— провадив Драммонд.— Дріб'язок.

— Скільки приблизно?

— П'ять-вісім тисяч, якщо пощастить,— недбало відповів Драммонд.

— Деяким людям такий дріб'язок був би не такий уже дрібний.

— Мій любий друже,— мовив Генрі Драммонд,— на це не полагодити навіть десятої частини даху в Чизвелл-гаузі.

— Але Чизвелл думав продати картину?

— Так, разом зі ще півдюжиною полотен,— відповів Драммонд.

— У мене склалося враження, що місіс Чизвелл прихильна до цієї картини.

— Не думаю, що під кінець бажання дружини мали для нього велика значення... О Боже,— зітхнув Драммонд,— усе це так важко. Я справді не хочу бути відповідальним за те, щоб родина почула новину, з якої стане лише біль і гнів. Вони й так страждають.

Він постукав нігтем по зубу.

— Запевняю вас,— сказав він,— що підстави мого дзвінка жодним чином не спричинилися до смерті Джаспера.

Проте здавалося, що Драммонд вагається.

— Ви маєте поговорити з Рафаелем,— сказав він, добираючи слова з помітною ретельністю,— бо я гадаю... мабуть... Я не люблю Рафаеля, — мовив він, ніби це ще не стало очевидно,— але гадаю, що в ранок батькової смерті він вчинив гідно. Принаймні я не бачу, яку особисту вигоду він міг від цього отримати, і я гадаю, що він нічого не каже з тих самих причин, з яких мовчу я. Він — член родини, тож краще йому вирішувати, як діяти. Поговоріть з Рафаелем.

У Страйка склалося враження, що Генрі Драммонд більше б зрадив, якби Рафаель скомпрометував себе перед родиною.

У двері кабінету постукали. Заирнула білявка Люсінда.

— Місіс Росс не надто добре почуваетсяься, Генрі; вона збирається йти, але хоче попроситися.

— Так, гаразд,— мовив Драммонд, підводячись.— Боюся, навряд чи я можу бути ще чимось корисним, містере Страйк.

— Я дуже вам вдячний, що ви погодилися зі мною зустрітися,— відповів Страйк, теж підводячись (важко) і беручи свій ціпок.— Я можу поставити одне останнє запитання?

— Звісно,— завмер Драммонд.

— Вам щось каже фраза «він вирізав на них коня»?

Драммонд ніби щиро здивувався.

— Хто вирізав коня? На кому?

— Ви не знаєте, що це може означати?

— Гадки не маю. Страшенно перепрошую, але як ви чули, на мене чекає клієнтка.

Страйкові лишилося тільки вийти до галереї разом з Драммондом.

Посередині порожньої галереї стояла Люсінда, що метушилася над чорнявою глибоко вагітною жінкою. Та сиділа на високому стільці й

пила воду.

Впізнавши Шарлотту, Страйк зрозумів, що ця друга зустріч — не випадкова.

...на мені твоє тавро, назавжди — тавро на ціле життя.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

— Корме,— слабким голосом промовила вона, звівши на нього очі понад склянкою. Шарлотта була бліда, але Страйк, чудово знаючи, що вона йде на все, щоб облаштувати ситуацію собі на користь — не поїсть, намаститися блідим тоном,— тільки кивнув.

— О, ви знайомі? — здивувався Драммонд.

— Я мушу йти,— промимрила Шарлотта, спинаючись на ноги; поруч завмерла занепокоєна Люсінда.— Запізнююся на зустріч із сестрою.

— Ви впевнені, що достатньо добре почуваетесь? — спитала Люсінда.

Шарлотта тремко усміхнулася до Страйка.

— Ти не проти мене трохи провести? Тут усього квартал.

Драммонд і Люсінда розвернулися до Страйка, відверто раді перекласти на нього відповідальність за цю багату пані з серйозними зв'язками.

— Я обов'язково скажу, якщо зрозумію, що такі почалися перейми,— мовила Шарлотта.— Прощу тебе.

Страйк міг відповісти відмовою. Міг спитати, чого сестра не прийде по неї сюди. Але усвідомлював, що відмова зробить з нього грубіяна в очах людей, з якими, мабуть, буде потреба ще розмовляти.

— Гаразд,— відповів він, додавши у тон досить різкості.

— Дуже дякую, Люсіндо,— сказала Шарлотта, спускаючись зі стільця.

На ній був бежевий шовковий тренч, чорна футболка, джинси для вагітних і кросівки. Все, що носила Шарлотта, навіть такі прості речі, було бездоганної якості. Вона завжди любила монохромні кольори й аскетичні та класичні фасони, на тлі яких її видатна краса ставала особливо яскравою.

Страйк притримав перед нею двері. Блідість Шарлотти нагадала йому про білу й мокру Робін наприкінці давньої подорожі, коли вона на орендованій машині майстерно уникла вбивчої аварії на обледенілій



трасі.

— Дякую,— сказав він Генрі Драммонду.

— Був радий допомогти,— офіційним тоном відповів власник галереї.

— Ресторан недалеко,— сказала Шарлотта, вказуючи на схил, коли двері зачинилися за ними.

Вони пішли пліч-о-пліч, і перехожі, мабуть, думали, що її великий живіт — то його робота. Страйк відчував аромат «Шалімару» під її шкіри. Вона користувалася цими парфумами з дев'ятнадцятьох років; іноді Страйк купував їх для неї. Знову згадалося, як багато років тому він цією самою вулицею ішов до італійського ресторану, де сварився з її батьком.

— Ти думаєш, що я це навмисно влаштувала.

Страйк не відповів, не маючи бажання починати суперечку чи поринати у спогади. Пройшли два квартали, а тоді він спитав:

— То де цей заклад?

— На Джермін-стріт. «Франко».

Щойно Шарлотта вимовила назву, він упізнав ресторан, де в минулому вони обідали з її батьком. Сварка була коротка, але вкрай запекла, бо в жилах кожного члена Шарлоттиної аристократичної родини струменіла нестримна злоба. Але тоді вони зі Страйком повернулися до її квартири і кохалися відчайдушно й ненаситно. Тепер він жалкував, що не може стерти ці спогади зі свого розуму, спогади про те, як вона плакала, навіть кінчаючи, як сльози падали йому на обличчя, коли вона кричала від задоволення.

— Ой. Стій,— різко промовила Шарлотта.

Страйк розвернувся. Вона позадувала до одвірка, обіруч тримаючись за живіт.

— Присядь,— сказав він, обурюючись тим, що мусить давати їй поради, допомагати.— Отам на сходинку.

— Ні,— відповіла Шарлотта, глибоко дихаючи.— Просто доведи мене до «Франко», і можеш іти.

Вони рушили далі.

Метрдотель помітно стривожився: видно було, що Шарлотті зле.

— Моя сестра тут? — спитала Шарлотта.

— Ще ні,— знервовано відповів метрдотель, і, подібно до Генрі Драммонда й Люсінди, глянув на Страйка, чекаючи, що він розділить

відповідальність за цю неочікувану й неприємну проблему.

За якусь хвилину Страйк уже сидів замість Амелії за столиком на двох під вікном, офіціант ніс пляшку води, Шарлотта глибоко дихала, а метрдотель ставив на стіл кошик з хлібом, пропонуючи Шарлотті чогось поїсти (може, полегшає), а Страйкові тихо радячи сміливо викликати «швидку» будь-якої миті, якщо здасться, що треба.

Врешті-решт їх лишили наодинці. Страйк так і мовчав. Він планував піти, щойно Шарлотта стане не така бліда чи щойно з'явиться її сестра. Навколо сиділа багата публіка, насолоджуючись вином й італійською пастою серед ошатного дерева, шкіри й скла і чорно-білих фото на шпалерах з біло-червоним геометричним малюнком.

— Ти думаєш, що я це навмисно влаштувала,— знову промимрила Шарлотта.

Страйк мовчав, усе виглядаючи Шарлоттину сестру, якої не бачив багато років і яка, звісно, нажахатиметься, побачивши їх разом. Мабуть, знову почнеться стримана сварка — щоб не помітили інші присутні — і йтиметься про його особу, його походження, про мотиви, що спонукали його провести вагітну й заміжню багату колишню до столика в ресторані.

Шарлотта взяла хлібну паличку і почала їсти, поглядаючи на нього.

— Я гадки не мала, що ти там сьогодні будеш, Корме.

Страйк не вірив їй ані на мить. Зустріч у Ланкастер-гаузі була випадкова: він бачив її шок, коли їхні погляди зустрілися. Але це — вже не збіг. Якби Страйк не знав, що це неможливо, то подумав би, що вона якось дізналася про його розставання з подругою цього ранку.

— Ти мені не віриш.

— Це не має значення,— відповів він, виглядаючи на вулиці Амелію.

— Я була просто в шоці, коли Люсінда сказала, що ти там.

«Брешеш. Вона б тобі не сказала, хто в кабінеті. Ти сама все знала».

— Останнім часом зі мною таке часто,— провадила Шарлотта.— Це так звані перейми Брексона-Гікса. Як же бридко бути вагітною.

Страйк зрозумів, що не зміг приховати того, що спало йому на думку, коли Шарлотта нахилилася до нього і тихо сказала:

— Я знаю, що ти думаєш. Але я не позбувалася нашої дитини. Ні.

— Шарлотта, не починай,— сказав Страйк, відчуваючи, як ґрунт під ногами хитається, іде тріщинами.

— Я мала вики...

— Я більше цього не зроблю,— перебив її Страйк із застереженням у голосі.— Ми не будемо обговорювати дати, коли минуло два роки. Мені байдуже.

— Я робила тест у мами вдо...

— Я сказав, мені байдуже.

Страйк хотів піти, але Шарлотта геть зблідла, губи тремтіли. Вона дивилася на нього своїми до жаху знайомими зеленими очима з іскорками іржі, в яких блищали сльози. Роздутий живіт досі не здавався її частиною. Страйк би не дуже здивувався, якби вона задерла футболку і показала подушку.

— Я так шкодую, що вони не твої.

— Чорти б тебе, Шарлотто...

— Якби вони були твої, я б тільки зраділа.

— Не треба оцього. Ти хотіла дітей не більше, ніж я.

Тепер сльози струменіли по її щоках. Шарлотта витерла їх; пальці трусилися дедалі сильніше. Чоловік за сусіднім столиком удавав, що нічого не бачить. Завжди гостро свідомо ефекту, який справляє на інших, Шарлотта кинула на підслухайла такий погляд, що той хутко повернувся до своїх тортеліні, а сама відірвала шмат хліба і почала жувати, плачучи. Кінець кінцем вона ковтнула води, а тоді показала на свій живіт і прошепотіла:

— Мені їх так шкода. Більше нічого не відчуваю: тільки жалість. Мені їх шкода, бо я — їхня мати, а Яго — їхній батько. Що за старт у житті. На початку я думала, як би так померти, не вбивши їх.

— Не треба цих жалоців до себе,— грубо сказав Страйк.— Ти ж їм будеш потрібна, хіба ні?

— Я не хочу бути потрібною, і ніколи не хотіла. Я хочу бути вільною.

— Вкоротити собі віку?

— Так. Або змусити тебе знову мене покохати.

Страйк нахилився до неї.

— Ти заміжня. Ти народиш його дітей. Між нами все скінчено, край.

Шарлотта теж нахилилася вперед, і її заплакане обличчя здалося йому прекрасним. Страйк відчував запах «Шалімару» від її шкіри.

— Я завжди кохатиму тебе більше за всіх на світі,— сказала вона,

крейджано-бліда і прегарна.— Ти знаєш, що це правда. Я любила тебе більше за своїх рідних, любитиму більше за своїх дітей, кохатиму навіть на смертному одрі. Я думаю про тебе, коли ми з Яго...

— Ще про це, і я піду.

Шарлотта відкинулася на стільці, дивлячись на нього так, ніби Страйк був поїздом, що мчить до неї, прив'язаної до рейок.

— Ти знаєш, що це правда,— хрипко промовила вона.— Знаєш.

— Шарлотто...

— Знаю, що ти скажеш,— провадила вона,— що я брехуха. Я брешу, але не про важливі речі, ні, не про важливі, Блуї...

— Не називай мене так.

— Ти кохав мене недостатньо, щоб...

— Ану не смій мене винуватити,— попри себе сказав Страйк. Ніхто такого з ним не робив: навіть близько ні.— Кінець... то все ти.

— Ти не хотів компромісів...

— О, я йшов на компроміси. Почав жити з тобою, як ти і хотіла...

— Але ти не погодився на роботу від татка...

— Я мав роботу. Мою агенцію.

— Я була неправа щодо агенції, визнаю. Ти робиш такі неймовірні речі... Я про тебе все читаю, постійно. Яго переглянув мою історію пошуків і побачив...

— То слід було замітати сліди, ні? Ти була значно уважніша зі мною, коли злягалася з ним потайки.

— Я не спала з Яго, поки була з тобою...

— Ти заручилася з ним за два тижні після нашого розставання.

— Це сталося так швидко, бо я так захотіла,— сердито відповіла Шарлотта.— Ти заявив, що я брехала про дитину, я образилася, розлютилася! Ми з тобою були б зараз одружені, якби ти не...

— Меню,— сказав офіціант, несподівано виникаючи біля столика і передаючи кожному по меню. Страйк від свого відмовився.

— Я вже йду.

— Візьми для Амелії,— наказала Шарлотта, і Страйк висмикнув меню з руки офіціанта і ляснув ним об стіл.

— Маємо спеціальні пропозиції сьогодні,— повідомив офіціант.

— Схоже, що ми хочемо послухати про спеціальні пропозиції? — загарчав Страйк. Офіціант на мить знічено завмер, тоді пішов геть між столиками, спиною показуючи обурення.

— Вся ця романтична маячня,— заявив Страйк, нахилиючись до Шарлотти.— Ти хотіла речей, яких я не міг дати. Кожного, кожнісінького разу ти не могла стерпіти бідності.

— Я поводитися, мов зіпсута сука,— погодилася Шарлотта,— я знаю, але я вийшла за Яго Росса, отримала що хотіла і тепер, чорт забирай, хочу померти.

— Йдеться не про відпустки і не про прикраси, Шарлотто. Ти хотіла мене зламати.

Її обличчя застигло, як водилося під час найстрашніших істерик, під час дійсно жахливих скандалів.

— Ти хотіла, щоб я не бажав нічого, крім тебе. Це був би доказ мого кохання — якби я відмовився від армії, від агенції, від Дейва Полворта, від кожнісінької речі, яка робила мене мною.

— Я ніколи, ніколи не хотіла тебе зламати, що за страшна думка...

— Ти хотіла мене розчавити, бо така твоя натура. Ти мусиш усе ламати, бо коли не зламаєш — раптом воно зникне? Ти мусиш усе контролювати. Що уб'єш — то не помре саме.

— Глянь мені у вічі та скажи, що відтоді когось кохав так, як кохав мене.

— Ні, не кохав,— відповів Страйк,— і слава всім чортам за це.

— У нас були чудові миті разом...

— Нагадай мені котрі.

— Та ніч у човні Бенджі в Маленькій Франції...

— ...на твоє тридцятиліття? Різдво у Корнволлі? Оце повеселилися, нічого сказати.

Шарлоттина рука лягла на живіт. Страйкові здалося, що він бачить рух під тонкою футболкою, і знову подумалося, що в її тілі перебуває щось чужинне, нелюдське.

— Шістнадцять років то разом, то порізно. Я віддавав тобі найкраще, що мав, але тобі було замало,— мовив Страйк.— Настає мить, коли вже не намагаєшся врятувати людину, яка тягне себе за собою на дно.

— Ой, та ну,— сказала вона, і раптом вразлива, уражена відчаєм Шарлотта зникла, і постала міцна, розумна жінка з холодними очима.— Ти не хотів мене врятувати, Блуї. Ти хотів мене розгадати. То відмінні речі.

Страйк зрадив появі іншої Шарлотти, яку знав незгірше за

Шарлотту вразливу, але набагато менше боявся скривдити.

— Я тобі тепер подобаюся, бо став знаменитим, а ти вийшла за чмо.

Шарлотта прийняла удар, не змигнувши оком. Її обличчя трохи порожевіло. Шарлотта завжди любила бійку.

— Ти такий передбачуваний. Я так і знала, що ти скажеш, що я повернулася, бо ти знаменитий.

— Ну, ти завжди повертаєшся туди, де драма, Шарлотто,— відповів Страйк.— Я наче пригадую, що минулий раз був, коли мені відірвало ногу.

— Ах ти ж покидьок,— з холодною усмішкою мовила Шарлотта.— Ось як ти пояснюєш те, що я місяцями дбала про тебе?

Задзвонив мобільний: Робін.

— Привіт,— відповів Страйк, відвернувшись від Шарлотти до вікна.— Як справи?

— Здоров, дзвоню сказати, що сьо'дні не вийде,— відповіла Робін зі значно помітнішим йоркширським акцентом, ніж зазвичай.— Іду з подругою на вечірку.

— Я так розумію, Флік тебе чує? — спитав Страйк.

— Так подзвони своїй жінці, коли тобі самотньо,— відповіла Робін.

— Так і зроблю,— розвеселився Страйк попри те, що з того боку столика на нього холодно дивилася Шарлотта.— Треба на тебе покричати? Щоб вийшло природніше?

— Не, в сраку йди,— відповіла Робін і повісила слухавку.

— Хто то був? — спитала Шарлотта, мружачи очі.

— Мушу йти,— сказав Страйк, ховаючи мобільний у кишеню і тягнучись по ціпок, який упав, поки вони з Шарлоттою сварилися. Зрозумівши, що він робить, Шарлотта нахилилася і подала йому ціпок сама.

— А де тростина, що я тобі подарувала? — спитала вона.— Ротангова?

— Ти ж її лишила собі.

— А цю тобі хто купив? Робін?

Шарлотта сипала параноїдальними, часто дикими обвинуваченнями, але час до часу її здогади були на диво точні.

— Власне, купила,— відповів Страйк і миттю про це пошкодував. Він вступив у Шарлоттину гру, й одразу з'явилася третя Шарлотта — не

вразлива, не холодна, а відчайдушно чесна.

— Я витримую цю вагітність тільки завдяки думці, що коли вони народяться, я зможу піти.

— Ти плануєш покинути своїх дітей, щойно вони вийдуть з твого черева?

— Буду в пастці ще три місяці. Вони всі так сильно хочуть хлопчика, що очей з мене не зводять. Та щойно я народжу, все зміниться. Я зможу піти. Нам обом відомо, що матір з мене буде кепська. Хай краще лишаться з Россами. Мати Яго уже лаштується взяти їх за приймаків.

Страйк простягнув руку, вимагаючи свій ціпок. Шарлотта завагалася, але віддала. Страйк підвівся.

— Перекажуй вітання Амелії.

— Вона не прийде. Я збрехала. Я знала, що ти будеш у Генрі. Я вчора була в нього на приватному показі, й він сказав, що має з тобою зустріч.

— Прощавай, Шарлотта.

— Хіба ти не хотів почути наперед, що я хочу тебе повернути?

— Ти мені не потрібна,— відповів Страйк, дивлячись на неї згори вниз.

— Не дури дурисвіта, Блуї.

Страйк покульгав до виходу під поглядами офіціантів, які ніби вже всі знали про його грубе обходження з їхнім колегою. Простуючи вже вулицею, Страйк ніби відчував за собою гонитву, немов Шарлотта послала слідом сукуба, який стежитиме за ним аж до нової зустрічі.

Позбав мене одного-двох ідеалів.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

— Тобі промили мізки, щоб ти в це вірила,— заявив анархіст.— Ти ще маєш звикнути до ідеї світу без лідерів. Де жоден окремий індивід має не більше влади, ніж будь-який інший.

— Ага,— відповіла Робін.— Тобто ти зроду не голосував?

«Герцог Веллінгтон» у Гекні був переповнений цього суботнього вечора, але темрява була ще тепла, тож з десяток друзів і товаришів Флік за «ОПОРОМ» залюбки розмістилося просто на тротуарі Боллз-Понд-роуд і пило собі, щоб далі повернутися до оселі Флік вечіркувати. Багато хто мав пакети з дешевим вином і пивом.

Анархіст засміявся і похитав головою. Він був жилавий, білявий, з дредами і рясним пірсингом, і Робін подумала, що бачила його серед учасників бійки у вечір параолімпійського прийому. Він уже продемонстрував їй мокру грудку канабісу, який приніс задля загального задоволення. Робін, чие знайомство з наркотиками обмежувалося кількома зтяжками з бонгу в недовгі університетські роки, зобразила обізнану зацікавленість.

— Ти така наївна! — заявив анархіст тепер.— Голосування — складова частина обробки під назвою «демократія»! Безглуздий ритуал, щоб запевнити маси, ніби вони мають голос, вплив! То просто угода про поділ влади між червоними і синіми торі!

— А яка тоді відповідь, коли не голосувати? — спитала Робін, тримаючись за пиво, яке ледь надпила.

— Організація громад, спротив, масові протести,— відповів анархіст.

— А хто зорганізує?

— Самі громади. Тобі тупо промили мізки,— повторив анархіст, пом'якшивши грубість цього твердження усмішкою, бо йоркширська соціалістка Боббі Канліфф подобалася йому своєю прямою,— щоб ти думала, ніби потрібні лідери, але люди все можуть зробити самі, щойно прокинуться.

— А хто ж їх збудить?



— Активісти,— відповів він, поплескавши себе по грудях,— які не хочуть грошей чи влади, які бажають надихнути людей, а не контролювати. Розумієш, навіть профспілки... не ображайся,— додав він, бо знав, що батько Боббі Канліфф був членом профспілки,— то теж владні структури, й лідери починають наслідувати начальників...

— Що ти, Боббі? — спитала Флік, проштовхуючись до неї крізь натовп.— За хвилину вже підемо, останні скупилися. Про що ти їй тут торочиш, Альфе? — спитала вона з тінню тривоги.

За довгу суботу у крамниці прикрас, протягом якої вони обмінювалися численними зізнаннями зі своїх особистих життів (у випадку Робін то все була суцільна вигадка), Флік так полюбила Боббі Канліфф, що сама почала говорити з легеньким натяком на йоркширський акцент. По обіді вона зробила подвійну пропозицію: по-перше, завітати ввечері на вечірку, а по-друге (якщо її подруга Гайлі буде не проти) орендувати півкімнати, що звільнилося по тому, як поїхала Лора. Робін прийняла обидві пропозиції і погодилася з Флік: оскільки вікканки немає, можна зачинити крамницю раніше.

— Він мені тут торочить, що мій батько був не кращий за капіталіста,— сказала Робін.

— Бляха-муха, Альфе,— насупилася Флік. Анархіст засміявся, все відкидаючи.

Гурт розтягнувся, коли рушили крізь ніч до квартири Флік. Попри явне бажання анархіста й далі наставляти Робін щодо підвалин світу без лідерів, Флік відтіснила його від Робін, бо їй хотілося поговорити про Джиммі. За десять ярдів попереду самотньо вів натовп уперед огрядний, бородатий і клишоногий марксист, відрекомендований Робін як Дигбі.

— Не думаю, що Джиммі прийде,— сказала Флік, а Робін подумала, що то вона готується до розчарування.— Він у кепському гуморі. Переймається через брата.

— А що там з братом?

— Якийсь шизофіктивний розлад,— відповіла Флік. Робін була упевнена, що Флік знає, як воно правильно називається, але вважає за краще перед істинною представницею робітничого класу розігравати невігластво. Вдень вона обмовилася, що вступила до університету, одразу про це пожалкувала і почала ретельніше зображати кокнійський акцент.— Не знаю, що там. Галюни в нього.

— Це типу як?

— Думає, що уряд улаштував проти нього змову і все таке,— зі смішком пояснила Флік.

— Капець,— сказала Боббі.

— Ага, тож він у шпиталі. Джиммі з ним стільки біди мав,— мовила Флік. Устромила в рота тоненьку самокрутку, підкурила.— Чула колись про Корморана Страйка?

Ім'я вона вимовила таким тоном, ніби то теж назва хвороби.

— Про кого?

— То приватний детектив,— пояснила Флік.— Про нього багато писали в газетах. Пам'ятаєш ту модель, що випала з вікна, Лулу Лендрі?

— Приблизно,— відповіла Робін.

Флік глянула через плече, чи не чує їх анархіст Альф.

— Так Біллі до нього ходив.

— Нахіба?

— Бо Біллі хворий, зрозумій,— знову гикнула Флік.— Думає, що багато років тому щось бачив...

— Що? — спитала Робін швидше, ніж хотіла б.

— Убивство,— відповіла Флік.

— Господи Ісусе.

— Звісно, нічого він не бачив,— запевнила Флік.— То суцільна маячня. Ну тобто щось він бачив, але ніхто не помер. Джиммі там теж був, він у курсі. Та хай його, Біллі пішов до цього кінченого детектива, і тепер ми не можемо його позбутися.

— Що ти маєш на увазі?

— Шо він побив Джиммі.

— Детектив побив Джиммі?

— Так. Пішов за Джиммі на наш протест, побив його, здав у поліцію.

— Капець,— повторила Боббі Канліфф.

— Змова держави, бляха-муха,— сказала Флік.— Екс-військовий. Королева, прапор і все таке. Розумієш, ми з Джиммі дещо нарили на одного міністра-консерватора...

— Що, правда?

— Ага,— відповіла Флік.— Не можу тобі сказати, що саме, але справа велика, а Біллі все спаскудив. Через нього Страйк почав винюхувати, і ми гадаємо, що зв'язався з уря...

Вона раптом замовкла, проводивши поглядом невелику машину,

що проїхала повз.

— На мить здалося, то Джиммі. Але ні. Його авто не на колесах.

Настрій їй знову зіпсувався. Коли в крамниці не було чого робити, Флік переповідала Робін історію своїх стосунків з Джиммі, де було стільки нескінченних сварок, примирень і перемовин, що виходила ніби історія спірної території. Вони ніяк не могли домовитися про статус своїх стосунків, і будь-яка угода розпадалася на скандали та зради.

— Кидати тобі його треба, ось що я скажу,— заявила Робін, яка цілий день обережно намагалася відмовити Флік від лояльності, яку та однозначно плекала до зрадливого Джиммі, бо сподівалася, що так легше буде видобути з неї зізнання.

— Якби ж ото воно було так просто,— відповіла Флік, перемикаючись на псевдо-йоркширський акцент, якого набула під кінець дня.— Не те що я хочу заміж абощо...— вона засміялася на саму думку про це,— але він спить з ким схоче, а отже, я теж так можу. Так ми домовилися, і мені все підходить.

У крамниці вона вже пояснила Робін, що зараховує себе до гендерквірів і пансексуалів, а моногамія, якщо розібратися, то інструмент патріархальних утисків. Робін запідозрила, що первісно ці слова належали Джиммі. Якийсь час ішли мовчки. Ставало чимдалі темніше. Спустилися в перехід, і Флік енергійно заявила:

— Ну, тобто, я сама вдосталь розважаюся.

— Рада це чути,— сказала Робін.

— Якби Джиммі знав про них усіх, то не зрадів би.

Тут клишоногий марксист, який ішов попереду, озирнувся, і в світлі вуличного ліхтаря Робін побачила усміх, з яким він глянув на Флік, чиї слова, понад сумнів, почув. Але та була зайнята видобуванням ключів з надр захаращеної сумки й нічого не помітила.

— Ми отам,— сказала Флік, показуючи на троє освітлених вікон над крамничкою спортивних товарів.— Гайлі вже повернулася. Чорт, сподіваюся, вона не забула сховати мій ноутбук.

До квартири треба було йти через чорний хід, холодними вузькими сходами. Навіть знизу було чути уперті басы «Нігерів у Парижі», а на сходовому майданчику виявилось, що блаженські двері прочинено, а під стінами треться кілька людей, що передають одне одному велетенський косяк.

— «What's fifty grand to a muh-fucka like me<sup>[13]</sup>»,— читав реп Каньє

Вест із напівтемного нутра квартири.

З десяток новоприбулих приєдналося до вже присутніх гостей. Просто диво, скільки людей вмістилося в таку маленьку квартиру, що складалася, вочевидь, з двох кімнат, крихітної душової і кухоньки завбільшки як шафа.

— Ми танцюємо в кімнаті Гайлі, бо вона найбільша, ти тут житимеш,— гукнула Флік Робін у вухо, коли вони проштовхувалися до темної кімнати.

В кімнаті, освітленій двома гірляндами й маленькими прямокутниками мобільників у руках тих, хто переглядав повідомлення й соцмережі, вже густо пахло канабісом і було повно людей. У центрі кімнати примудрялися танцювати четверо дівчат і один хлопець. Потроху звикаючи до мороку, Робін роздивилася обриси двоповерхового ліжка, яке витримувало вагу кількох людей, що курили косяк на верхньому матраці. За їхніми спинами вона роздивилася веселковий прапор ЛГБТ і плакат з Тарою Торнтон з «Істинної крові».

Виглядаючи в темряві можливі сховки, Робін нагадала собі, що Джиммі й Барклей уже прочесали цю квартиру, шукаючи папірець, який Флік украла у Чизвелла, і не знайшли його. Може, Флік постійно тримає його при собі? Але Джиммі, напевно, подумав і про це, і хоч Флік клялася, що пансексуальна, Робін гадала, що Джиммі легше, ніж вона, переконав би Флік роздягнутися. Звісно, темрява стане в пригоді, якщо Робін пошарудить рукою під матрацами й килимами, але в кімнаті було стільки людей, що зробити це і нікого не стривожити своєю дивною поведінкою не вийде.

— ...знайдемо Гайлі,— прогорлала Флік у вухо Робін, тицьнула їй у руку пиво і вивела назад до своєї спальні, що здавалася навіть меншою, ніж насправді, бо стіни й стелю покривали політичні плакати й листівки, серед яких домінували помаранчевий колір «ОПОРУ» і чорний — Справжньої соціалістичної партії. Над матрацом, кинутим просто на підлогу, було пришпилено гігантський прапор Палестини.

В цій кімнаті, освітленій самотньою лампою, уже зібралось п'ятеро людей. Двоє дівчат, чорна і біла, обійнявшись, лежали на матраці, а опецькуватий бородатий Дигбі всівся на підлогу і розмовляв з ними. Двоє хлопців-підлітків незграбно притулилося під стіною, поглядаючи на дівчат на ліжку і лоб до лоба курячи косяк.

— Гайлі, це Боббі,— сказала Флік.— Її цікавить половина кімнати,

що лишилася після Лори.

Обидві дівчини на ліжку озирнулися; відповіла висока пергідрольна білявка з поголеними скронями і сонними очима.

— Я вже сказала Шаніс, що вона може тут жити,— обкуреним голосом відповіла вона, а мініатюрна чорношкіра дівчина в неї в обіймах поцілувала білявку в шию.

— Ох,— стривожено розвернулася до Робін Флік.— Чорт. Вибач.

— Та нічо',— відповіла Робін, зображаючи мужність перед лицем розчарування.

— Флік,— гукнули з коридору,— там унизу Джиммі.

— Ох чорт,— почервоніла Флік, але Робін побачила на її обличчі спалах задоволення.— Зажди тут,— сказала вона до Робін і поштовхалася крізь натовп у коридорі.

— «Bougie girl, grab her hand<sup>[14]</sup>»,— читав реп із сусідньої кімнати Джей-Зі.

Вдавши, що цікавиться розмовою між дівчатами на ліжку і Дигбі, Робін сіла на ламінатну підлогу під стіною, попиваючи пиво і потайки роздивляючись кімнату Флік. Вочевидь, тут прибрали до вечірки. Шафи не було, тільки стояв вішак з пальтами і парою суконь, а светри і футболки так-сяк склали в кутку. На комоді стояло кілька м'яких іграшок, набитих гранулами, і лежала косметика, в інший куток скинули плакати з протестів. Джиммі й Барклей, звісно ж, ретельно обшукали тут усе. Робін подумала: а чи шукали вони за всіма цими плакатами? На жаль, навіть коли і не шукали, вона теж не може почати їх зараз зривати.

— Слухайте, це ж елементарно,— пояснював Дигбі дівчатам на ліжку.— Ви погодитесь, що почасти капіталізм спирається на неоплачувану працю жінок, так? Тож фемінізм буде ефективним за умови, що матиме в своїй основі марксизм. Одне передбачає інше.

— Патріархат — це значно більше, ніж капіталізм,— сказала Шаніс.

Краєм ока Робін побачила, як крізь натовп у коридорі пробивається Джиммі, однією рукою обіймаючи Флік за шию. Та здавалася такою щасливою, якою не була цілий вечір.

— Пригноблення жінок нерозривно пов'язане з неможливістю для них увійти до лав робочої сили,— заявив Дигбі.

Сонноока Гайлі відірвалася від Шаніс і німим проханням

простягнула руку до підлітків у чорному. Ті передали косяк над головою Робін.

— Вибач, що так з кімнатою,— невиразно сказала Гайлі до Робін.  
— Тяжко знайти хату в Лондоні, так?

— Та капець,— відповіла Робін.

— ...бо ви хочете підпорядкувати фемінізм ідеології марксизму загалом.

— Та яке підпорядкування, мета ж одна! — пирхнув Дигбі, не вірячи власним вухам.

Гайлі спробувала запропонувати косяка Шаніс, але та, запалена розмовою, відмахнулася.

— Де є марксистки, коли ми ставимо під сумнів ідею гетеронормативної сім'ї? — спитала вона у Дигбі.

— Все так, все так,— невиразно промовила Гайлі, щільніше притулилася до Шаніс і тицьнула косяк Робін, яка передала його назад хлопцям. Тим цікаво було дивитися на лесбійок, але вони швидко покинули кімнату, поки їхній дорогоцінний наркотик не почали роздавати ще комусь.

— У мене такі самі були,— гучно заявила Робін і встала, але ніхто її не слухав. Дигбі скористався нагодою зазирнути під її коротку чорну спідницю, коли Робін пройшла повз нього до комода. За розпалом дискусії про фемінізм і марксизм Робін ніби з ностальгійної цікавості брала і ставила на місце м'які іграшки Флік, обмацуючи набивку і пластикові гранули всередині крізь м'який плюш. Не схоже було, щоб котрусь з іграшок розрізали і зашили, аби сховати папірець. Трохи розчарувавшись, Робін повернулася до темного коридору, де стояв щільний натовп людей, виплескуючись на сходи.

Якась дівчина барабанила у двері ванної.

— Годі там злягатися, я сцяти хочу! — гукнула вона, насмішивши всіх навколо.

«От біда».

Робін зайшла до кухоньки (хіба трохи більшої за дві телефонні будки), де збоку сиділа парочка — дівчина на колінах у чоловіка, його рука в неї під спідницею,— а підлітки в чорному не без труднощів шукали, що б попоїсти. Прикинувшись, що шукає питво, Робін перебрала порожні банки й пляшки, спостерігаючи за успіхами підлітків у шафних розкопках, і відзначила, що з пачки мюслів сховок був би

кепський.

Робін саме хотіла вийти, коли у дверях кухні з'явився анархіст Альф, значно більш обкурений, ніж був у пабі.

— А ось і вона,— гучно заявив він, намагаючись навести фокус на Робін.— Донька профсп'лкового голови!

— Це я,— відповіла Робін; з другої кімнати почулося «Олівер, Олівер, Олівер Твіст» голосом Д'Банджа. Вона спробувала пройти в Альфа під рукою, але той перегородив їй шлях з кухні. Дешевий ламінат під ногами трусився від гупання упертих танцюристів у кімнаті Гайлі.

— Ти сексі,— повідомив Альф.— Можна так казати? Я це в суто феміністичному сенсі.

Він засміявся.

— Дякую,— відповіла Робін, на другий раз успішно його обійшовши і повернувшись до крихітного коридору, де дівчина все стукала у відчаї по дверях ванної. Альф схопив Робін за руку, нахилився і сказав їй щось нерозбірливе у вухо. Коли він знову випростався, на пітному носі лишилося трохи чорної крейди з її волосся.

— Що? — перепитала Робін.

— Я кажу,— гукнув він,— хочеш знайти тихіше місце і там поговорити?

Але тут Альф побачив когось за спиною Робін.

— Як воно, Джиммі?

У коридорі з'явився Найт. Він усміхнувся до Робін, а тоді став під стіною з цигаркою і бляшанкою пива в руках. Він був старший на десять років за більшість присутність, і деякі дівчата скоса поглядали на чоловіка в тісній чорній футболці та джинсах.

— Теж чекаєш на нужник? — спитав він у Робін.

— Ага,— відповіла та, бо це буде найпростіший спосіб за потреби здихатися і Джиммі, і анархіста Альфа. Крізь прочинені двері кімнати Гайлі вона побачила Флік — та танцювала і відверто раділа життю, сміялася на те, що їй казали.

— Флік каже, твій батько був головою профспілки,— мовив Джиммі до Робін.— Шахтар, так?

— Ага,— відповіла Робін.

— Та вашу МАМУ,— сказала дівчина, що стукала у двері ванної. Вона у відчаї потанцювала трохи на місці, тоді попхалася геть з квартири.

— Там ліворуч сміттярка! — гукнула їй услід інша дівчина.

Джиммі нахилився до Робін, щоб вона почула його за гупанням басів. Його обличчя було (наскільки Робін могла роздивитися) співчутливим, навіть ніжним.

— Він помер, так? — спитав він у Робін.— Твій батько. Флік казала, хворі легені?

— Ага,— відповіла Робін.

— Співчуваю,— тихо сказав Джиммі.— Я сам це пережив.

— Правда? — спитала Робін.

— Так, мама померла. Теж хворі легені.

— На роботі захворіла?

— Азбест,— кивнув Джиммі, зтягуючись цигаркою.— Тепер такого вже б не сталося, з'явилися відповідні закони. Мені було дванадцять років. Братові — два, він її навіть не пам'ятає. Наш старші без неї допився до смерті.

— Це страшно,— щиро сказала Робін.— Співчуваю.

Джиммі випустив дим убік від неї і смикнув обличчям.

— Двоє таких,— сказав Джиммі, стукаючись із Робін пивом.— Ветерани класової боротьби.

Анархіст Альф пішов, трохи хитаючись, і зник у темній кімнаті зі спалахами гірлянд.

— Рідні отримали компенсацію? — спитав Джиммі.

— Намагалися,— відповіла Робін.— Мама досі добивається.

— Щастя їй,— відсалютував Джиммі пивом і зробив ковток.— Ох, щастя.

Він постукав по дверях.

— Кінчайте там, люди чекають,— закричав він.

— Може, комусь погано? — припустила Робін.

— Не, в когось перепих,— відповів Джиммі.

З кімнати Флік вийшов розчарований Дигбі.

— Схоже, що я — зняряддя патріархальних утисків,— оголосив він.

Ніхто не засміявся. Дигбі почував живіт під футболкою, на якій Робін тепер роздивилася портрет Граучо Маркса, і поплентався до кімнати, де танцювала Флік.

— Ото вже зняряддя,— пробурмотів до Робін Джиммі.— Вчився у вальдорфській школі, ніяк не звикне, що зірочок за старанність більше



не дають.

Робін засміялася, але Джиммі — ні. Він затримав погляд на її очах, аж тут двері ванної відчинилися, й визирнула огрядна дівчина з червоним обличчям. За нею Робін роздивилася чоловіка з пелехатою сивою бородою. Він одягав військового кашкета.

— Ларрі, от же ж старий розпусник,— широко усміхнувся Джиммі, а дівчина, вся червона, пробігла повз Робін і зникла в темній кімнаті, як і Дигбі.

— Доброго вечора, Джиммі,— тонно всміхнувся літній троцькіст і собі вийшов з ванної під вітальні вигуки молодиків.

— Іди,— сказав Джиммі до Робін, тримаючи двері й не пускаючи охочих пропхатися першими.

— Дякую,— сказала вона і прослизнула до ванної.

Після сутіні, в якій ховалася решта квартири, голе світло сліпило. У ванній ледве було де стати — Робін ще не бачила такої крихітної душевої кабіни, з прозорою брудною занавіскою без половини гачків; у маленькому унітазі з купою мокрого паперу плавав недопалок. В урні поблискував використаний презерватив.

Над раковиною висіло троє дротяних полиць, забитих наполовину використаною косметикою і бозна-чим ще. Напхано було так щільно, що здавалося — торкнешся, і все попадає.

Робін, вражена раптовим здогадом, придивилася до полиць. Вона згадала, як ховала підслухові пристрої в коробці «Гампаксу», поклавшись на бридливе невігластво й відразу, з якими більшість чоловіків ставиться до всього, пов'язаного з менструацією. Її очі швидко пробіглися початими пляшками дешевого шампуню, старим тюбиком очищувача, брудною губкою, дешевими дезодорантами, розпатланими зубними щітками у тріснутому горнятку. Обережно — бо все стояло дуже щільно — Робін витягнула маленьку коробку, де знайшовся тільки один тампон. Уже ставлячи коробку на місце, вона помітила кутик якогось згортка, завинутого в поліетилен і запханого між очищувачем і пляшкою фруктового гелю для душу.

З тремом збудження вона потягнулася до знахідки й обережно видобула білий поліетиленовий згорток з-поміж пляшок, намагаючись нічого не перекинути.

Хтось загупав по дверях.

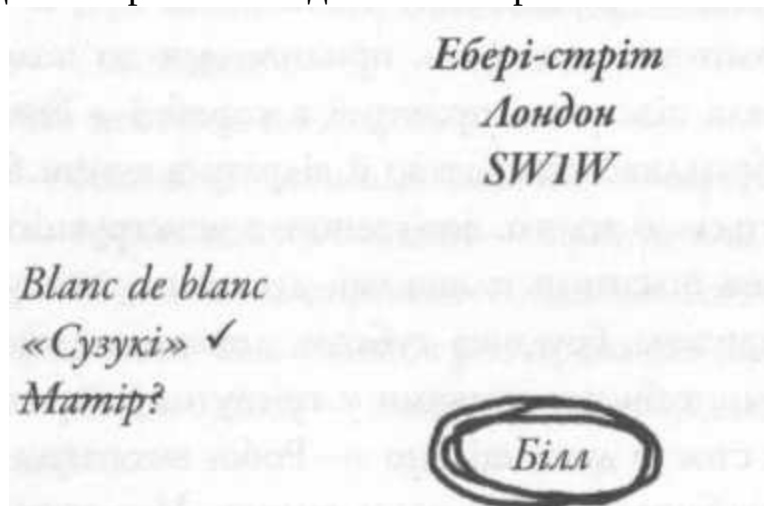
— Я зара' лусну! — закричав новий жіночий голос.

— Ще хвильку! — гукнула у відповідь Робін.

У згортку виявилися дві великі прокладки у власній неромантичній обгортці («Для дуже рясних виділень»): такі дівчині важко сховати, особливо в короткій сукні. Робін витягнула прокладки. Перша була абсолютно звичайна. Однак коли Робін зігнула другу, то почувала тихий шурхіт чогось щільного. З дедалі сильнішим збудженням Робін покрутила прокладку і побачила, що її надрізали — вочевидь, бритвою. Встромивши пальці у схожий на вату наповнювач, Робін намацала складений аркуш цупкого паперу, витягнула і розгорнула.

Це був такий самий папір для листів, як і той, на якому Кінвара написала свою прощальну записку. Згори аркуша — ім'я

«Чизвелл», під ним — тюдорівська ружа, мов краплина крові. На аркуші надряпано кілька слів і фраз тим самим виразним битим почерком, який Робін так часто бачила у приймальні Чизвелла; одне слово посередині сторінки обведено кілька разів.



*Odi et amo, quare idfaciam, fortasse requiris? Nescio, sed fieri sentio et excrucior.*

Ледве дихаючи від збудження, Робін дістала мобільний, кілька разів клацнула записку, тоді згорнула її, вклала у прокладку і повернула згорток на його місце на полиці. Спробувала змити воду, але унітаз так забився, що вода в ньому тільки загрозливо піднялася. Недопалок калатався у вирі паперу.

— Вибач,— сказала Робін, відчиняючи двері.— Унітаз забився.

— Та нічо',— відповіла п'яна й нетерпляча дівчина під дверима,— в раковину посцю.

Вона пропхалася повз Робін і ляснула дверима.

Джиммі так і стояв у коридорі.

— Гадаю, мені час іти,— сказала йому Робін.— Я насправді зайшла дізнатися, чи є вільна кімната, але мене випередили.

— Шкода,— легковажно відповів Джиммі.— Приходь якимось на зібрання. Нам не завадить трохи північного духу.

— Ага, мабуть,— відповіла Робін.

— Що «мабуть»?

Це прийшла Флік з пляшкою «Будвайзеру».

— Мабуть, прийде на зібрання,— відповів Джиммі, дістаючи з пачки нову цигарку.— Ти була права, це дівчина серйозна.

Джиммі притягнув Флік до себе, притиснув, поцілував у маківку.

— Вона така,— зі щирою теплотою зауважилася Флік, обіймаючи Джиммі за пояс.— Приходь на наступне зібрання, Боббі.

— Так, мабуть,— відповіла Боббі Канліфф, донька профспілкового голови, попрощалася, пропхалася геть з коридору, спустилася холодними сходами.

Навіть видовище й запах одного з підлітків у чорному, який рясно блював на тротуарі під центральним входом, не потьмарило тріумфу Робін. Несила чекати! Вона повідомленням відіслала Страйкові фотографію записки Джаспера Чизвелла і помчала на автобусну зупинку.

Запевняю вас, міс Вест, ви взяли геть не той слід.  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Страйк заснув на нерозібраному ліжку у своїй квартирі на горищі, повністю одягнений, з незнятим протезом. На грудях у нього лежала картонна папка з матеріалами по справі Чизвелла, яка злегка вібривала під його хропіння. Страйкові снилося, що рука в руці з Шарлоттою він іде порожнім Чизвелл-гаузом, який вони купили разом. Висока, струнка, прегарна, Шарлотта більше не була вагітна. За нею линув шлейф «Шалімару» і чорного шифону, але спільне щастя потроху розсіювалося серед вогкого холоду обшарпаних кімнат, що ними вони блукали. Звідки прийшло таке необачне, донкіхотське рішення — купити цей пронизаний протягами будинок з облізлими стінами і дротами на стелі?..

Гучне «дз-з» повідомлення рвучко підняло Страйка з цього сну. Якусь мить він усвідомлював, що повернувся до кімнати на горищі й не є ані власником Чизвелл-гаузу, ані коханцем Шарлотти Росс, а тоді намацав телефон (на якому лежав), чекаючи, що повідомлення — від Шарлотти.

Помилився: сонно вдивившись в екран, він побачив ім'я Робін, а була ж перша година ночі. На мить забувши, що Робін ходила на вечірку до Флік, Страйк похапцем сів. Картонна папка зіслизнула з його грудей, аркуші з неї розлетілися по підлозі, а Страйк напружив каламутні очі, вдивляючись, що там йому надіслала Робін.

— Щоб мене навпаки видрюкали.

Не зважаючи на розкидані під ногами папери, він передзвонив.

— Привіт,— тріумфально мовила Робін, а фоном чулися непомильні звуки нічного автобуса в Лондоні: гуркіт і рев мотору, виск гальм, металеве дзеленчання дзвона і, звісно ж, п'яний регіт жіночої компанії.

— Як тобі це в біса вдалося?

— Я — жінка,— відповіла Робін. Страйк майже почув її усмішку.— Я знаю, де ми ховаємо речі, коли хочемо, щоб їх не знайшли. Я гадала, ти вже спиш.

— Де ти — в автобусі? Вилазь і бери таксі. Візьми чек, запишемо на рахунок Чизвеллів.

— Та не треба...

— Роби що кажуть! — повторив Страйк дещо агресивнішим тоном, ніж хотів, бо Робін, звісно, зробила велику справу, але коли рік тому вона лишилася сама на темній вулиці, її порізали ножем.

— Добре, добре, візьму таксі,— погодилася Робін.— Ти читав записку Чизвелла?

— Просто зараз дивлюся на неї,— відповів Страйк і ввімкнув гучний зв'язок, щоб і читати, і говорити з Робін.— Сподіваюся, ти лишила її там, де знайшла?

— Так. Подумала, що так буде найкраще.

— Правильно. А де, власне...

— Всередині прокладки.

— Господи,— здивувався Страйк.— Я б ніколи в житті не...

— От Джиммі і Барклей теж не здогадалися,— самовдоволено відповіла Робін.— Ти розумієш, що там написано в кінці? Ота цитата латиною?

Придивившись до екрана, Страйк переклав:

— «Я і люблю, і ненавиджу. „Як це?“ — питаєш.— Не знаю. Чую, що так воно є. Чую — і мучуся тим»<sup>[15]</sup>. Це знову Катул, дуже відомий двовірш.

— Ти в університеті вчив латину?

— Ні.

— Тоді звідки...

— Та це довга історія,— відповів Страйк.

Насправді його історія вивчення латини не була довга, просто це важко було пояснити більшості людей. Він не мав настрою розповідати посеред ночі, а ще не хотів казати, що Катула в Оксфорді вивчала Шарлотта.

— «Я і люблю, і ненавиджу»,— повторила Робін.— Нащо Чизвелл написав би таке?

— Бо він саме це і відчував? — припустив Страйк.

У роті було сухо: перш ніж заснути, забагато курив. Він встав — тіло залякло й боліло — й обережно обійшов папери на підлозі, з телефоном у руці прямуючи до раковини в сусідній кімнаті.

— Відчував до Кінвари? — з сумнівом спитала Робін.

— А ти бачила поруч з ним якусь іншу жінку?

— Ні. Звісно, він це міг і не про жінку написати.

— Слушно,— погодився Страйк.— Чоловічих стосунків у Катугла теж чимало. Може, тому він Чизвеллу і подобався.

Він налив у горнятко холодної води з-під крана, випив, тоді закинув усередину чайний пакетик і ввімкнув чайник, усе вглядаючись в екран телефону в темряві.

— «Матір» закреслено,— пробурмотів він.

— Мати Чизвелла померла двадцять два роки тому,— повідомила Робін.— Щойно дивилася в інтернеті.

— Гм-м,— сказав Страйк.— А «Білла» обведено.

— Не «Біллі»,— відзначила Робін,— але якщо Джиммі та Флік вирішили, що йдеться про його брата, то, мабуть, іноді люди таки називають Біллі Біллом.

— Хтозна, що то за Білл,— засумнівався Страйк.— «Сузукі»... «Blanc de»... Зажди. Джиммі Найт має «сузукі-альто».

— За словами Флік, машина не на ходу.

— Так. Барклей казав, не пройшла техогляд.

— Коли ми їздили до Чизвелл-гаузу, там під будинком стояв «гранд-вітара». Мабуть, власник — хтось із Чизвеллів.

— Чудове спостереження,— сказав Страйк.

Він увімкнув верхнє світло і рушив до стола під вікном, де лишив ручку і записник.

— Знаєш,— замислено мовила Робін,— я, здається, десь нещодавно бачила оте «Blanc de blanc».

— Правда? Пила французьке шампанське? — спитав Страйк, який сів робити нотатки.

— Ні, але... хоча так, мабуть, то було написано на винній етикетці... «Blanc de blancs»... що б воно означало? «Біле з-поміж білого»?

— Авжеж,— відповів.

Десь хвилину обоє мовчали, роздивляючись записку.

— Знаєш, Робін, неприємно це казати,— нарешті вимовив Страйк, — але гадаю, найцікавіше в цій записці — це те, що її має Флік. Схоже на перелік запланованих справ. Не бачу тут жодних доказів протиправних дій чи підстав для шантажу або вбивства.

— «Матір» викреслено,— повторила Робін, ніби рішучо налаштована видушити сенс із таємничих фраз.— Мати Джиммі Найта

померла від азбестозу. Він щойно розповів мені у Флік на вечірці.

Страйк постукав по записнику кінцем ручки. Робін озвучила питання, яке і його мучило:

— Нам слід буде розповісти поліції, так?

— Так,— зітхнув Страйк і протер очі.— Це доводить, що вона мала доступ до будинку на Ебері-стріт. На жаль, це також означає, що в крамниці прикрас ти більше не працюватимеш. Щойно поліція обшукає її ванну кімнату, Флік швидко зрозуміє, хто їх навів.

— Бляха,— лайнулася Робін.— Мені здалося, я з нею встановила справжній контакт.

— Так,— погодився Страйк.— Біда в тому, що ми не маємо офіційного статусу в рамках розслідування. Я багато віддав би за те, щоб допитати Флік як слід... Що за гадська справа,— широко позіхнув він.— Я цілий вечір копирсався в матеріалах. Записка не краща за все інше: ставить нові питання, а не дає відповіді.

— Зажди,— сказала Робін; почувлися звуки переміщення,— вибач... Корморане, я тут зйду, бачу ряд таксі...

— Гаразд. Ти чудово сьогодні попрацювала. Подзвоню тобі завтра — тобто вже сьогодні.

Коли Робін поклала слухавку, Страйк опустив цигарку в попільничку, повернувся до спальні, зібрав з підлоги розкидані аркуші й відніс їх до кухні. Незважаючи на те, що чайник тільки-но закипів, Страйк узяв з холодильника пиво, сів за стіл з папкою і, схаменувшись, трохи прочинив вікно, щоб у приміщенні, де він курить, було свіже повітря.

Служба у військовій поліції привчила Страйка групувати допити і знахідки за трьома категоріями: люди, місця, речі — і перш ніж заснути, Страйк організував матеріали зі справи Чизвелла згідно з цим принципом. Тепер він розклав аркуші з папки на кухонному столі та знову взявся до роботи, а прохолодний нічний вітерець, насичений бензиновими вихлопами, ворухив кутики фотографій і аркушів.

— Люди,— пробурмотів Страйк.

Перед сном він склав перелік людей, які найбільше цікавили його у зв'язку з Чизвеллом, а тепер бачив, що підсвідомо розмістив імена за ступенем участі в шантажі небіжчика. На вершині переліку опинився Джиммі Найт, далі — Ґерайнт Вінн, а далі — поплічники першого й другого: Флік Пурдю та Аамір Маллік. Наступною він записав Кінвару,

яка знала про шантаж і знала, чим саме чоловіка шантажують; потім — Деллу Вінн, що наклала заборону і не дозволила шантажу потрапити в газети, проте про її участь у справі до цього Страйк нічого не знає. Наступний — Рафаель, який за всіма свідченнями нічого не знав ані про давній вчинок батька, ані про сам шантаж. І в кінці переліку — Біллі Найт, який мав стосунок до шантажу тільки через кровний зв'язок з головним шантажистом.

«Чому,— спитав себе Страйк,— я записав імена саме в такому порядку?» Доведеного зв'язку між шантажем і смертю Чизвелла немає, хіба що тільки загроза оприлюднення невідомого злочину таки змусила Чизвелла накласти на себе руки.

А тоді Страйкові спало на думку, що коли перекрутити список догори дригом, виникає інакша ієрархія. Тоді на верхівці опиняється Біллі — безсторонній шукач не грошей чи чужої ганьби, а правди й правосуддя. У цій зворотній ієрархії на другому місці опинявся Рафаель зі своєю дивною і неправдоподібною (як на Страйка) історією про наказ їхати до мачухи в ранок батькової смерті: Генрі Драммонд неохоче визнав, що там були якісь таємні шляхетні мотиви, але які? Третє місце посіла Делла — загальна улюблениця, жінка бездоганних чеснот, чиї справжні думки й почуття щодо чоловіка-шантажиста і його жертви лишалися незбагненими.

Читаючи перелік навпаки, Страйк бачив, як зв'язок кожного підозрюваного з небіжчиком ставав чимдалі менш глибоким, побіжнішим, аж поки список не закінчився Джиммі Найтом, який просто вимагав сорок тисяч фунтів.

Страйк усе проглядав і проглядав список, ніби чекав побачити між своїм гострим щільним почерком щось неочікуване — так тривимірний образ постає зі скупчення кольорових крапок. Але на думку спало лише одне — що в цій справі щось незвичайно багато пар: подружжя й коханці — Герайнт і Делла, Джиммі та Флік; сестри й брати — Іззі та Фіззі, Джиммі та Біллі; дует спільників-шантажистів — Джиммі та Герайнт; і поплічники кожного з шантажистів — Флік та Аамір. Складалася навіть квазібатьківська пара з Делли й Ааміра. І лишалося двоє людей, яких у пару об'єднувала ізольованість від решти членів тісного родинного кола: вдова Кінвара і Рафаель, небажаний син-чужинець.

Страйк несвідомо постукав ручкою по записнику, міркуючи. Пари.



Вся історія почалася з пари злочинів: Чизвелла шантажували, Біллі заявив, що став свідком дітовбивства. Від самого початку Страйк намагався відшукати зв'язок між ними, не вірячи, що то дві окремі справи, хоча на перший погляд зв'язок між ними проглядав лише у кровній спорідненості братів Найтів.

Перегорнувши сторінку, він переглянув нотатки під заголовком «Місця». Кілька хвилин поміркувавши над власними записами про питання доступу до будинку на Ебері-стріт і місцеперебування (подеколи невстановлене) підозрюваних на момент Чизвеллової смерті, Страйк зробив позначку: не забути, що Іззі досі не передала йому контактів Тіган Бутчер, стайничої, яка може підтвердити, що коли Чизвелл у Лондоні задихався в поліетиленовому пакеті, Кінвара була вдома, у Вулстоуні.

Він знову перегорнув сторінку: «Речі»,— і тоді відклав ручку і розклав зроблені Робін фото, зробивши колаж з місця злочину. Придивився до золотого спалаху в кишені мерця, тоді до зігнутої рапіри в затіненому кутку.

Страйкові здавалося, що ця справа просто засмічена речами, які опинилися в дивних місцях: рапіра в кутку, пігулки «лахесіс» на підлозі, дерев'яний хрест із кропив'яної хащі на дні лощовини, балон з гелієм і гумовий шланг у будинку, де зроду не бувало дитячих святкувань... але його утомлений мозок не бачив тут ні відповідей, ні алгоритмів.

Урешті-решт Страйк допив пиво, поціливі порожньою бляшанкою у смітничок на тому боці кухні, розгорнув чисту сторінку записника і почав писати перелік справ на неділю (дві години якої уже минули).

*1. Подзвонити Вордлу.*

*Переслати записку з квартири Флік.*

*За можливості спитати про новини в розслідуванні.*

*2. Подзвонити Іззі.*

*Показати записку.*

*Спитати: чи знайшли затискач Фредді?*

*Де шукати Тіган?*

*Номер Рафаеля.*

*Якщо можл., номер Делли Вінн.*

*3. Подзвонити Барклею.*

*Повідомити новини.*

*Хай знову слідкує за Джиммі та Флік.*

*Коли Джиммі відвідує Біллі?*

*4. Подзвонити в лікарню.*

*Спробувати потрапити до Біллі, коли Джиммі немає.*

*5. Подзвонити Робін.*

*Хай влаштує розмову з Рафаелем.*

*6. Подзвонити Деллі.*

*Спробувати домовитися про зустріч.*

*Трохи подумавши, Страйк дописав ще один пункт:*

*7. Купити чай/пиво/хліб.*

Потім Страйк навів лад у папці Чизвелла, викинув уміст переповненої попільнички у смітник, ширше відчинив вікно, впускаючи холодне свіже повітря, і пішов у туалет, почистив зуби, вимкнув світло і повернувся до спальні, де так і жевріла самотня лампа.

Утома й пиво послабили його захист, і спогади, що їх Страйк хотів би поховати, пробралися у свідомість. Роздягаючись і знімаючи протез, він раз у раз повертався до кожного слова, яке сказала йому Шарлотта за тим столиком на двох у «Франко», пригадував вираз її зелених очей, аромат «Шалімару», що долинав до нього крізь часниковий дух ресторану, її тонкі білі пальці, що гралися хлібом.

Страйк заліз у ліжко між холодні простирадла і, заклавши руки за голову, лежав і дивився в морок. Він і хотів би лишитися байдужим, але насправді його самолюбство роздулося на думці, що

Шарлотта читала про всі справи, на яких він зробив собі ім'я, що думала про нього в ліжку з чоловіком. Однак здоровий глузд і досвід уже закасали рукави, готуючись робити професійний розтин розмови по пам'яті й ретельно видобувати непомильні ознаки непозбувного Шарлоттиного бажання шокувати, її невиситимого потягу до конфлікту.

Втеча від чоловіка-аристократа і новонароджених дітей до знаменитого детектива з однією ногою стане, понад сумнів, вершиною її кар'єри паливоди. Плакаючи мало не патологічну ненависть до рутини, відповідальності, обов'язку, Шарлотта руйнувала всякий шанс на стабільність, не допускаючи нудьги й компромісів. Страйк чудово знав це, бо знав її краще за будь-яку людину на світі, й розумів, що остаточне їхнє розставання сталося точно тоді, коли прийшов час для справжніх жертв і важких рішень.

Але також Страйк знав — і це знаття було схоже на невиліковну інфекцію в рані, яка через те ніколи не загоїться,— що Шарлотта кохала його так, як нікого й ніколи. Звісно, скептично налаштовані подружки та дружини його друзів (які всі до одної не терпіли Шарлотту) раз у раз казали Страйкові, що то не кохання — оте, що вона з ним робить. Чи отак: «Я не жартую, Корме, але звідки ти знаєш, що вона не казала точно тих самих речей іншим своїм чоловікам?» Ці жінки мали його впевненість у Шарлоттиному коханні за самоошуканство чи вияв егоїзму. Вони не бачили тих митей цілковитого блаженства і повного порозуміння, що лишалися найкращими в житті Страйка. Вони не мали спільних жартів, які годі було пояснити комусь, крім нього й Шарлотти, не відчували взаємного потягу, що зводив їх разом цілих шістнадцять років.

Шарлотта пішла від нього просто в обійми чоловіка, чия персона, як вона гадала, дошкулить Страйкові якнайболючіше — і вона таки дошкулила, бо Росс був його цілковитою протилежністю і зустрічався з Шарлоттою ще до нього. Однак Страйк лишався певним, що втеча до Росса стала таким собі актом самоспалення, Шарлоттиним варіантом ритуального саті.

*Difficile est longum subito deponere amorem, Difficile est, verum hoc qua lubet efficias...*

*«Важко так раптом, умить, любов тривалу забути, Важко, та мусиш будь-що перебороти себе...»*<sup>[16]</sup>

Страйк вимкнув світло, заплющив очі та знову поринув у сни про порожній дім, де прямокутники невицвілих шпалер свідчили про те, що все цінне забрали. Але цього разу він ішов цим будинком сам-один і з дивним відчуттям, ніби за ним стежать невидимі очі.

І кінець кінцем — ядуча нещасливість її перемоги...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Робін прийшла додому майже о другій ночі. Пробравшись на кухню зробити собі бутерброд, вона побачила з кухонного календаря, що на ранок неділі у Метью заплановано матч у міні-футбол. Тож перш ніж за двадцять хвилин лягти поруч з ним у ліжко, Робін установила будильник на восьму і поставила телефон заряджатися. Прагнучи підтримувати дружню атмосферу в родині, вона вирішила встати раніше, ніж він піде, поспілкуватися.

Метью, здавалося, зрадив, що вона постаралася й приєдналася до нього за сніданком, та коли Робін запропонувала піти повболівати за нього чи пообідати після матчу, обидві пропозиції Метью відхилив.

— У мене там удень ще робота, не хочу пити за обідом. Я одразу повернуся,— сказав він, тож Робін (яка потай зраділа, бо дуже втомилася) побажала йому гарно провести час і поцілувала на прощання.

Стараючись не думати про те, наскільки легше стало в неї на серці, щойно Метью пішов, Робін взялася до прання й інших побутових справ. Одразу по опівдні, коли міняла постіль, подзвонив Страйк.

— Привіт,— сказала Робін, радо кидаючи ту справу,— є новини?

— Купа новин. Готова записувати?

— Так,— відповіла Робін, хапаючи з туалетного столика ручку й записник і сідаючи на смугастий матрац.

— Я тут подзвонив кільком людям. По-перше, Вордлу. На нього справило враження те, як ти знайшла ту записку...

Робін усміхнулася до свого віддзеркалення.

— ...але він попередив, що поліція не подякує нам за те, що, цитую, ми «натягли багнюки в незакриту справу». Я попросив його не казати, звідки прийшла інформація про записку, але гадаю, вони складуть два і два, адже ми з Вордлом товаришуємо. Але цього не уникнути. Цікаво те, що поліцію хвилюють ті самі елементи з місця злочину, що й нас, а ще вони глибше вивчили фінансове становище Чизвелла.

— Шукали докази шантажу?

— Так, але нічого не знайшли, бо Чизвелл не платив. Але ось що цікаво. Чизвелл несподівано отримав сорок тисяч фунтів готівкою минулого року. Відкрив під них окремий рахунок, тоді майже все витратив на ремонт та інше.

— Він отримав сорок тисяч фунтів?

— Так. А Кінвара і решта рідних заявляють, що нічого не знають. Кажуть, не знають, звідки гроші й нащо Чизвелл відкрив під них окремий рахунок.

— Саме стільки вимагав Джиммі, поки не зменшив апетитів,— сказала Робін.— Дуже дивно.

— Дуже. Тож я подзвонив Іззі.

— Насичений у тебе ранок,— зауважила Робін.

— Ти ще й половини не чула. Іззі каже, що гадки не має, звідки взялися сорок тисяч, але я не впевнений, чи вірити їй. Потім я спитав її про записку, яку викрала Флік. Іззі в шоці від того, що Флік могла прикинутися прибиральницею в будинку її батька. Абсолютно вражена. Гадаю, це вперше вона допустила думку, що винна може бути не Кінвара.

— Я так розумію, вона з тією псевдополячкою не знайома?

— Саме так.

— Що вона думає про записку?

— Теж гадає, що вона схожа на перелік справ. На її думку, «сузукі» — то «гранд-вітара», машина Чизвелла. Про «матір» здогадів немає. Дещо цікаве я від неї почув тільки стосовно «blanc de blanc». У Чизвелла була алергія на шампанське. Він від нього червонів і хекав. Дивно тут те, що я бачив велику порожню коробку з ярликом «Moët & Chandon» у Чизвелла на кухні того ранку, як він помер.

— Ти мені цього не казав.

— Ми же щойно знайшли тіло міністра. На той момент порожня коробка здавалася не надто цікавим об'єктом, і мені й на думку не спадало, що вона може щось означати, аж до сьогоднішньої розмови з Іззі.

— Всередині були пляшки?

— Наскільки я бачив, жодної, а рідні кажуть, що Чизвелл ніколи не вечіркував у тій квартирі. Якщо він сам не пив шампанського, нащо та коробка?

— Ти ж не думаєш...

— Так, я думаю саме це,— відповів Страйк.— Я гадаю, що саме в цій коробці в будинок непомітно пронесли балон з гелієм і гумовий шланг.

— Ого,— мовила Робін, влягаючись на незастелену постіль і зводячи очі до стелі.

— Досить розумно. Вбивця міг — чи могла — надіслати коробку Чизвеллові у вигляді подарунка, гадаючи, що все одно він не відкриватиме і не питиме, так?

— Та не дуже,— відповіла Робін.— Що б завадило йому відкрити коробку? Чи комусь передарувати?

— Слід дізнатися, коли її надіслали,— провадив Страйк.— Між тим розкрито одну з наших дрібніших загадок. Знайшовся затискач Фредді.

— Де?

— У Чизвелла в кишені. То він блищить золотом на фотографіях, які ти зробила.

— О,— тупо промовила Робін.— Тобто він, мабуть, знайшов його перед смертю?

— Ну, знайти його після смерті було б важкувато.

— Ха-ха,— саркастично озвалася Робін.— Є ще одна можливість.

— Що затискач лишив на тілі вбивця? Дивно, що ти це кажеш. Іззі каже, що дуже здивувалася, коли затискач виявили при Чизвеллі, бо якби він знайшов його, то вже певно повідомив би їй. Вочевидь, Чизвелл зробив велику справу з того, що загубив затискач.

— Таки зробив,— погодилася Робін.— Я чула, як він про це говорив по телефону. Відбитки пальців зняли ж?

— Так. Нічого підозрілого. Тільки його власні відбитки — але на цьому етапі це нічого не означає. Якщо вбивця є, ця людина могла бути в рукавичках. Також я спитав Іззі про зігнуту рапіру, і так, ми праві. Вона належала Фредді. Ніхто не знає, чому вона покривлена, але знайдено лише відбитки Чизвелла. Гадаю, могло бути таке, що Чизвелл напився, розчулився і зняв її зі стіни, а тоді випадково наступив, але ніщо не суперечить версії про те, що її брав убивця в рукавичках.

Робін зітхнула. Радість після виявлення записки виявилася передчасною.

— Тож реальних зачіпок поки що немає?

— Не жени коней,— зупинив її Страйк,— я саме підходжу до

добрих новин. Іззі дізналася номер телефону стайничої, яка може підтвердити Кінварине алібі,— Тіган Бутчер. Я хочу, щоб ти їй подзвонила. Думаю, тебе вона не злякається, а мене може.

Робін записала продиктовані Страйком цифри.

— А коли подзвониш Тіган, я хочу, щоб ти подзвонила ще Рафаелю,— провадив Страйк, диктуючи їй другий отриманий від Іззі номер.— Хочу раз і назавжди з'ясувати його дії того ранку, коли помер його батько.

— Зроблю,— запевнила Робін, радіючи конкретним завданням.

— Барклей знову візьметься за Джиммі та Флік,— сказав Страйк,— а я...

Він зробив навмисно драматичну паузу, і Робін засміялася.

— А ти...

— ...а я піду говорити з Біллі Найтом і Деллою Вінн.

— Що? — не повірила власним вухам Робін.— Як ти потрапиш до шпи... Та вона ж ніколи не погодиться...

— Ну, тут ти помиляєшся,— відповів Страйк.— Іззі знайшла мені Деллін номер у Чизвеллових записах. Я їй щойно дзвонив. Визнаю, чекав, що вона мені скаже йти під три чорти...

— ...тільки більше вишуканою мовою, це ж Делла,— підказала Робін.

— ...і попервах здавалося, що так і буде,— визнав Страйк,— але зник Аамір.

— Що? — різко спитала Робін.

— Спокійно. «Зник» — це слово, яке вжила Делла. Насправді він позавчора звільнився з роботи і виїхав з будинку, що не робить його зниклою безвісти особою. Коли Делла йому дзвонить, Аамір не бере слухавки. Вона винуватить мене, бо я — знову цитую — «гарно попрацював», коли його розпитував. За словами Делли, він дуже вразливий, і я буду винний, якщо він собі щось заподіє. Тож я...

— Запропонував їй знайти Ааміра, якщо вона відповідь на кілька питань?

— Саме так,— відповів Страйк.— Вона одразу погодилася. Каже, я зможу запевнити Ааміра, що в нього немає проблем і що незугарні речі, які я знаю про нього, нікуди далі не підуть.

— Сподіваюся, з ним усе добре,— стривожилася Робін.— Я йому не сподобалася, але це тільки доводить, що він розумніший за інших.

Коли в тебе зустріч з Деллою?

— Сьогодні о восьмій у її будинку в Бермондсі. А завтра вдень, якщо все піде за планом, я поговорю з Біллі. Я питав у Баркляя, Джиммі не має планів завтра йти до шпиталю, тож я сам туди подзвонив. Чекаю, коли мені передзвонить психіатр Біллі й дасть дозвіл.

— Гадаєш, вони дозволять тобі його розпитувати?

— Гадаю, що під наглядом дозволять. Вони хочуть знати, чи не покращає йому після розмови зі мною. Біллі знову вживає ліки, і йому вже значно краще, але він і далі розповідає про задушену дитину. Якщо лікарі дозволять, завтра я потраплю до закритої частини лікарні.

— От і чудово. Добре мати чим себе зайняти. Бачить Бог, нам би не завадив прорив — навіть якщо йдеться про смерть, за розслідування якої нам не платять,— зітхнула Робін.

— Дуже може бути, що насправді ніхто в історії Біллі не помирав, — відповів Страйк,— але якщо ми не з'ясуємо, воно мене до скону мучитиме. Дам тобі знати, як минула розмова з Деллою.

Робін сказала Страйкові «щастя», попрощалася і повісила слухавку, але так і лишилася лежати на незастеленому ліжку. За кілька секунд вона вголос мовила:

— «Blanc de blancs».

І знову ніби щось заворушилося в пам'яті, й настрої уміть погіршився. Де ж вона могла чути цю фразу, та ще почувуючись нещасною?

— «Blanc de blancs»,— повторила Робін.— «Blanc de...» Ой!

Вона опустила босу ногу на підлогу і наступила на щось маленьке і дуже гостре. Нахилившись, підняла сережку — діамантовий «цвяшок».

Спершу Робін просто дивилася на знахідку. Пульс лишався рівним. Сережка була не її, діамантових цвяшків Робін не мала. Дивно, що вона не наступила на неї вночі, коли лягала в ліжку поруч зі сплячим Метью. Мабуть, якось обійшла, чи — вірогідніше — сережка була в ліжку й випала з нього, коли Робін знімала постіль.

Звісно, на світі повно діамантових цвяшків. Але факт у тому, що останнім часом у поле уваги Робін потрапляла головно пара цвяшків, що належала Сарі Шедлок. Вона була в цих сережках на останній спільній вечері, коли Том накинувся на Метью з несподіваною і ніби нічим не спровокованою люттю.

Дуже довго (як їй здавалося, хоч минуло трохи більше хвилини)



Робін сиділа і роздивлялася діамант у себе в долоні. Тоді обережно відклала сережку на тумбочку, взяла мобільний, у налаштуваннях обрала прихований режим і подзвонила Томові.

Він відповів не одразу й досить сердитим голосом. На задньому плані ведуча голосно цікавилася питанням про те, якою буде церемонія закриття Олімпійських ігор.

— Так, алло?

Робін поклала слухавку. Том не грає у міні-футбол. Вона так і сиділа непорушно і з телефоном у руці на важкому подружньому ліжку, яке так важко було занести вузькими сходами цього гарненького орендованого будинку. Гі мозок перелічував чіткі докази, які вона — а ще детектив! — свідомо ігнорувала.

— От я дурепа,— тихо мовила Робін до порожньої, повної сонця кімнати.— Така вже дурепа.

Твоє м'яке і прямолінійне поводження, твій відшліфований розум, твоя бездоганна честь — усі знають про них і цінують...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Раннього вечора ще не посутеніло, але садок перед Деллиним будинком лежав у тіні та здавався мирним і меланхолійним на противагу велелюдній курній вулиці за воротами. Страйк подзвонив у двері й відзначив двійко собачих ковтюхів на газоні. Цікаво, хто допомагає Деллі у вирішенні подібних щоденних проблем, коли її шлюб розірвано?

Двері відчинилися, і за ними постала міністерка спорту в непроникних чорних окулярах. На ній був одяг, який літня Страйкова тітка в Корнволлі називала домашньою сукнею — фіолетовий фланелевий халат завдовжки до коліна і з високим комірцем на гудзиках, який робив Деллу трохи схожою на священика. Поруч стояла собака-поводир і дивилася на Страйка темними скорботними очима.

— Добридень, я — Корморан Страйк,— сказав детектив, не зрушуючи з місця. Делла не могла впізнати його в обличчя чи подивитися його документи, тож лишалося дати їй зрозуміти, кого вона пускає до будинку, за голосом.— Ми раніше розмовляли по телефону, і ви запросили мене зайти до вас.

— Так,— без усмішки відповіла Делла.— Ну то заходьте.

Вона відступила на крок, тримаючи руку на нашійнику лабрадорки. Страйк увійшов, витер ноги. З кімнати — мабуть, то була вітальня — линули звуки музики, гучні струнні й духові, пересипані гупанням литаври. Страйк, чия мама слухала головно метал, мало знав про класичну музику, але ця мелодія була примарна, погрозлива і йому не сподобалася. В коридорі було темно, світло не горіло, а вирізнявся хіба що коричневий візерунчастий ковролін, практичний, але потворний.

— Я зварила каву,— сказала Делла.— Але попрошу вас занести тацю до вітальні замість мене, якщо ваша ласка.

— Без проблем,— відповів Страйк.

Він рушив слідом за лабрадоркою, яка чалапала поруч з Деллою,

злегка помахуючи хвостом. Симфонія зазвучала гучніше, коли проминали вітальню; Делла злегка торкнулася коробки дверей, орієнтуючись за знайомими ознаками.

— Це Бетховен? — спитав Страйк, щоб сказати бодай щось.

— Брамс. Симфонія номер один у до-мінорі.

На кухні всі роги були заокруглені. Страйк помітив об'ємні цифри, приклеєні до регуляторів газової плити. На корковій дошці висів перелік телефонних номерів під заголовком «В ЕКСТРЕНИХ ВИПАДКАХ» — мабуть, для прибиральниці чи хатньої робітниці. Делла рушила до робочої тумби в іншому кутку, а Страйк дістав мобільний і клацнув номер Герайнта Вінна. Витягнутою рукою Делла торкнулася краю керамічної раковини, а тоді рушила в бік, де стояла таця з горнятком і кавником зі свіжою кавою. Поруч стояло дві пляшки вина. Делла обмацала обидві, тоді розвернулася до Страйка, досі неусміхнена.

— Котре як називається? — спитала вона.

— В лівій руці у вас «Chateauneuf-du-Pape» 2010 року,— відповів Страйк,— а у правій «Chateau Musar» 2006.

— Я б хотіла випити келих «Chateauneuf-du-Pape», якщо ваша ласка відкоркувати для мене пляшку й налити вино. Я гадала, що ви не захочете спиртного, але якщо бажаєте, пригощайтесь.

— Дякую,— відповів Страйк, беручи штопор, який вона поклала поруч з тацею,— мені вистачить кави.

Делла мовчки рушила до вітальні, а йому довелося йти слідом з тацею. Увійшовши, Страйк відчув важкий запах руж і на мить згадав Робін. Делла торкалася пальцями меблів, навпомацки просуваючись до крісла з широкими дерев'яними бильцями, а Страйк задивився на чотири великі букети, розставлені у вазах по кімнаті; вони палали серед загальної бурості яскравими барвами — червоною, жовтою, рожевою.

Делла прицілилася, торкнувшись литками крісла, й обережно сіла, а тоді розвернулася до Страйка, який саме ставив тацю на стіл.

— Поставте, будь ласка, мій келих ось сюди, на правий підлокітник,— сказала вона, поплескавши по бильцю, і Страйк так і вчинив, а жовтувата лабрадорка, що прилягла біля крісла Делли, дивилася на нього добрими сонними очима.

Скрипки в симфонії піднесли й опали. Страйк сів. Брунатний килим, меблі чи не сімдесятих років — усе було різних відтінків коричневого. Половину стіни займали полиці, заставлені, мабуть,

тисячею компакт-дисків. На столі в дальній частині кімнати лежали сувої зі шрифтом Брайля. На коминковій полиці стояло велике фото дівчини-підлітка в рамці. Страйкові спало на думку, що мама Ріаннон Вінн навіть не може знайти гірко-солодкої розради у спогляданні фото своєї дитини, і його охопило недоречне співчуття.

— Гарні квіти,— мовив він.

— Так. У мене кілька днів тому був день народження,— відповіла Делла.

— А. Мої вітання.

— Ви з Західних графств?

— Майже. З Корнволлу.

— Чути з того, як ви вимовляєте голосні,— сказала Делла.

Вона зачекала, поки Страйк наливав собі каву з кавника. Коли брязкіт і булькання затихли, Делла мовила:

— Як я і казала по телефону, я тривожуся за Ааміра. Він, мабуть, досі в Лондоні, бо більше ніде не був. Не з рідними,— додала вона, і Страйк наче почув тінь зневаги.— Я дуже за нього боюся.

Вона обережно намацала келих поруч із собою і відпила вина.

— Коли запевните його, що він не в біді і що далі вас те, що розповів Чизвелл, не піде, ви маєте попросити його подзвонити мені — терміново.

Скрипки й далі верещали та скавчали, і нетренованому Страйковому вуху здавалося, що цей дисонанс віщує зло. Собака-поводир почухалася, стукаючи лапою об ковролін. Страйк дістав записник.

— Ви знаєте імена чи контактні дані друзів, до яких Маллік міг звернутися?

— Ні,— відповіла Делла.— Не думаю, що в нього є багато друзів. Нещодавно він згадував про когось з університету, але імені я не пам'ятаю. Сумніваюся, що то близька дружба.

Думка про цього далекого друга чи подругу ніби збентежила Деллу.

— Він вчився в Лондонській школі економіки, тож добре знає ті місця.

— Він, здається, непогано ладнає з однією з сестер?

— О ні,— негайно відповіла Делла.— Вони від нього відмовилися. Ні, в нього, власне, нікого немає, крім мене, що й робить ситуацію

небезпечною.

— Ця сестра нещодавно постила фото з Малліком на «Фейсбуці». Вони сиділи в тій піцерії неподалік вас.

На Деллиному обличчі проступив не просто подив, а подив незадоволеній.

— Аамір мені казав, що ви там на нього чигали. Котра це сестра?

— Мені треба...

— Але не думаю, що він може зупинитися в неї,— перебила його Делла.— Родина в цілому ставиться до нього надто вороже. Але, гадаю, він міг з нею зв'язатися. Вам варто перевірити, що саме їй відомо.

— Перевірю,— пообіцяв Страйк.— Не знаєте, куди б ще він міг піти?

— У нього справді нікого більше немає,— відповіла Делла.— Це мене й бентежить. Аамір вразливий. Украй важливо, щоб я його знайшла.

— Я зроблю все від мене залежне,— пообіцяв Страйк.— Власне, ви сказали по телефону, що готові відповісти на кілька питань.

Вираз обличчя Делли став закритим.

— Не думаю, що можу розповісти щось цікаве, але питайте.

— Можемо ми почати з Джаспера Чизвелла і зі стосунків з ним — ваших і вашого чоловіка?

З виразу Деллиного обличчя було зрозуміло, що вона вважає питання нахабним і дещо абсурдним. Холодно усміхнувшись і звівши брови, вона відповіла:

— Ну, я мала з Джаспером професійні стосунки, це очевидно.

— І як вони склалися? — спитав Страйк, поклав у каву цукор, розмішав, відпив.

— Зважаючи на те,— відповіла Делла,— що Джаспер найняв нас шукати компромат на нас, відповідь на це питання ви вже знаєте.

— Тобто ви наполягаєте, що ваш чоловік не шантажував Чизвелла, так?

— Звісно, наполягаю.

Страйк розумів: якщо тиснути на Деллу в цьому питанні — коли накладення абсолютної заборони уже показало, як далеко вона готова піти, щоб захиститися,— це тільки відверне її. Тут потрібен був тимчасовий відступ.

— А що з рештою Чизвеллів? Ви з ними колись контактували?

— З деякими — так,— дещо сторожко відповіла Делла.

— І як вони вам?

— Я їх майже не знаю. Герайнт каже, що Іззі дуже працююча.

— Покійний син Чизвелла був у британській збірній з фехтування з вашою донькою, так?

М'язи на її обличчі смикнулися. Страйкові це нагадало те, як ховається анемон, відчувши хижака.

— Так,— відповіла Делла.

— Вам подобався Фредді?

— Я, здається, з ним і не розмовляла. Герайнт возив Ріяннон на всі турніри. Він був знайомий з командою.

Тіні від стеблин найближчих до вікна руж простягнулися ковродіном, мов ґрати. На фоні буревієм металася симфонія Брамса. Непрозорі скельця Деллиних окулярів посилювали відчуття незрозумілої загрози, і хоч Страйк не боявся, на думку спали сліпі оракули та провидці зі стародавніх міфів і надприродна аура, яку здорові приписували цій конкретній інвалідності.

— Що саме, на вашу думку, спонукало Джаспера Чизвелла шукати на вас небажану інформацію?

— Він мене не любив,— просто відповіла Делла.— Між нами часто виникала незгода. Він походить із середовища, де все, що відхиляється від тамтешніх усталених норм, вважається підозрілим, неприродним, навіть небезпечним. Містере Страйк, він був багатим білим чоловіком консервативних поглядів і вважав, що при владі найкраще перебувати винятково багатим білим чоловіком консервативних поглядів. У всьому він прагнув відновити статус-кво, до якого зник замолоду. Прямуючи до цієї мети, він часто виявляв безпринципність і лицемірство.

— Якого штибу?

— Спитайте в його дружини.

— Ви знайомі з Кінварою, так?

— Не можу сказати, що аж знайома. Але деякий час тому спілкувалася з нею за обставин, дуже цікавих у світлі публічних заяв Чизвелла про святість шлюбу.

У Страйка складалося враження, що попри вишукану мову і щире занепокоєність долею Ааміра, Делла розповідає всі ці речі з насолодою.

— Що саме сталося? — спитав Страйк.

— Одного вечора Кінвара несподівано пізно приїхала до

міністерства, але Джаспер уже виїхав до Оксфордширу. Гадаю, вона хотіла заскочити його зненацька.

— Коли це сталося?

— Приблизно... щонайменше рік тому, так. Незадовго до парламентських канікул. Кінвара була у вкрай стресовому стані. Я почула якийсь гамір і вийшла дізнатися, що діється. З того, як усі в приймальні мовчали, можу сказати, що вони були в шоці. Кінвара надзвичайно емоційно вимагала зустрічі з чоловіком. Я спершу подумала, що в неї якісь страшні новини, тож вона хоче бачити Джаспера, бо потребує розради й підтримки. Я запросила її до свого кабінету. Щойно ми опинилася наодинці, Кінвара зовсім зірвалася. Важко було розібрати, про що саме їй ідеться, але з того, що я зрозуміла,— провадила Делла,— вона щойно дізналася про іншу жінку.

— Вона казала, хто то?

— Здається, ні. Можливо, казала, але вона була... О, все це було вкрай неприємно,— строго мовила Делла.— Складалося враження, що вона переживає якість горе, а не кінець шлюбу. «Я була лише частиною його гри», «він мене ніколи не кохав» тощо.

— Про яку гру, на вашу думку, йшлося? — спитав Страйк.

— Гадаю, про політичну. Кінвара говорила про своє приниження: що їй сказали, ніби свою роботу вона вже виконала... Розумієте, Джаспер Чизвелл був дуже амбітною людиною. Його кар'єра вже зазнала краху через його невірність. Гадаю, він дуже холоднокривно обирав нову дружину, яка би прикрасила його імідж. Жодних більше італійок на одну ніч, бо до Кабінету міністрів тобі буде зась. Мабуть, він вирішив, що Кінвара сподобається консерваторам з його рідного округу. З пристойної родини, любить коней. Невдовзі по тому я дізналася, що Джаспер запроторив її до психіатричної клініки... Мабуть, так родини штибу Чизвеллів дають раду надмірним виявам емоцій,— мовила Делла і відпила ще вина.— Однак Кінвара лишилася з ним. Звісно, люди, бува, лишаються, навіть коли з ними поводяться обурливо. Я чула, як Джаспер говорить про Кінвару так, ніби вона — якась недорозвинена дитина. Пам'ятаю, він казав, що мама «наглядала» за Кінварою на її день народження, бо сам він мусив голосувати в парламенті. Звісно, він міг домовитися з кимсь із лейбористів про взаємну відмову від голосування. Але йому просто було байдуже. У таких жінок, як Кінвара, все відчуття власної цінності ґрунтується на статусі й успішності

шлюбу, тож, звісно, коли щось іде не так, їх це просто вбиває. Гадаю, всі ці її коні — то продуха, така собі сублімація... а, так,— сказала Делла,— щойно згадала... Останнє, що я від неї почула того дня, це що вона має, на додачу до всього, їхати додому і приспати улюблену кобилу.

Делла намацала широку м'яку голову Гвінн, яка лежала біля її крісла.

— Мені стало так її шкода. Тварини в моєму житті завжди були великою розрадою. Важко перебільшити втіху, яку вони іноді приносять.

На руці, що гладила собаку, досі виднілася обручка, а ще Страйк помітив велику каблучку з аметистом одного кольору з домашньою сукнею. Хтось — мабуть, Герайнт — сказав Деллі, що ці кольори пасують один до одного. Страйк знову відчув непроханий укол співчуття.

— Кінвара не казала, яким саме чином вона дізналася про невірність чоловіка?

— Ні-ні, то був просто ледь зв'язний потік гнівних і згорьованих слів, ніби в маленької дитини. Вона повсякчас казала: «Я його кохала, а він мене ніколи, то все була брехня». Я ніколи не чула такого неприхованого горя, навіть на похороні чи біля присмертних. Доти я з Кінварою хіба тільки віталася. Вона поводитися так, ніби навіть не пам'ятає, які між нами стосунки.

Делла відпила ще вина.

— Ми можемо повернутися до Малліка? — спитав Страйк.

— Так, звісно,— одразу озвалася Делла.

— У ранок, коли помер Джаспер Чизвелл,— то було тринадцяте,— ви були тут, удома?

Запала тривала пауза.

— Чому ви мене про це питаєте? — іншим голосом поцікавилася Делла.

— Бо хочу перевірити історію, яку чув,— відповів Страйк.

— Ви про те, чи був Аамір того ранку тут зі мною?

— Саме так.

— Ну, це щира правда. Я послизнулася вниз і розтягнула зап'ясток. Викликала Ааміра, він прийшов. Хотів відвезти мене до травматології, але потреби не було. Я могла рухати всіма пальцями,



знадобилося тільки трохи допомоги зі сніданком.

— Ви подзвонили Малліку?

— Що? — перепитала вона.

То було старе як світ, цілком зрозуміле «що?» людини, яка боїться, що десь помилилася. Страйк здогадувався, що в голові жінки в чорних окулярах зараз дуже швидко миготять думки.

— Ви подзвонили Ааміру?

— А що? Що він вам сказав?

— Він каже, що ваш чоловік особисто пішов до нього додому і покликав сюди.

— О,— мовила Делла, а тоді: — Звісно, так, я забула.

— Забули? — м'яко спитав Страйк.— Чи просто підтримуєте їхню версію?

— Забула,— твердо відповіла Делла.— Коли я кажу, що «викликала» його, то не маю на увазі телефон. Я маю на увазі, що саме покликала його. За посередництва Ґерайнта.

— Але якщо Ґерайнт був тут, коли ви послизнулися, хіба він не міг допомогти вам зі сніданком?

— Гадаю, Ґерайнт хотів, щоб Аамір переконав мене поїхати до травматології.

— Ага. Отже, ідея піти до Ааміра належала не вам, а Ґерайнту?

— Я вже не згадаю,— відповіла Делла, а тоді додала, суперечачи сама собі: — Я досить сильно впала. У Ґерайнта хвора спина, звісно, він хотів, щоб йому допомогли, і я подумала про Ааміра. А потім вони удвох переконували мене поїхати до лікарні, але в тому не було потреби. Просто потягнула зап'ясток.

За мереживними фіранками сутеніло. В чорних Деллиних окулярах відбивалося неоновно-червоне сонце при заході.

— Я дуже хвилююся за Ааміра,— повторила вона приглушено.

— Ще кілька питань, і закінчимо,— запевнив Страйк.— Джаспер Чизвелл перед повною кімнатою людей натякав, що знає про Малліка дещо брудне. Можете мені щось про це розказати?

— Так, власне, після тієї розмови,— тихо відповіла Делла,— Аамір і заговорив про звільнення вперше. Після того я відчула, що він віддалився від мене. А тоді ви його доби́ли, так? Прийшли до нього додому, знущалися.

— Я не знущався, місіс Вінн...

— Ліват, містере Страйк, ви хіба не дізналися, що це таке? Ви ж були на Близькому Сході?

— Так, я знаю, що це означає,— буденно відповів Страйк.— Содомію. Чизвелл погрожував, що викаже Ааміра...

— Від того, що сказали би правду, Аамір би не постраждав, оце вже ні! — з силою мовила Делла.— Не сказати, що це дуже важливо, але він, власне, не гей!

Симфонія Брамса все грала, на смак Страйка, то похмура, то зловісна; духові й струнні змагалися в дії на нерви.

— Хочете правду? — гучно спитала Делла.— Аамір протестував проти лапання й домагань з боку високопоставленого чиновника, чії «ігри» з молодиками — то ні для кого не секрет, а радше привід для жартів! А коли добре вихований хлопчик-мусульманин утрачає самовладання і дає ляпас високопосадовцеві, як гадаєте, котрого з двох засуджуватимуть? Про котрого підуть принизливі чутки, кого виженуть з роботи?

— Гадаю,— мовив Страйк,— що не сера Кристофера Баррокло-Бернза.

— Звідки ви знали, що я говорю про нього? — різко спитала Делла.

— Він же досі на тій роботі, так? — поцікавився Страйк, ігноруючи питання.

— Та звісно! Всі знають про його безневинні пустощі, але ніхто не хоче про них говорити. Я багато років намагаюся якось уплинути на цього Баррокло-Бернза. Коли я дізналася, що Аамір покинув програму з впровадження етнічного розмаїття за сумнівних обставин, то розшукала його. Коли я його знайшла, хлопчик був у жалюгідного стані, абсолютно жалюгідному. Мало було обриву зіркової кар'єри, ще й знайшовся злий кузен, який пустив чутку, ніби Ааміра звільнили за гомосексуальну поведінку на роботі. Батько Ааміра — не такий чоловік, що прихильно поставиться до сина-гея. Аамір опирався спробам батьків одружити його з дівчиною, яку вони вважали годящою. Був страшний скандал і повний розрив. Цей блискучий молодик утратив усе — рідних, дім, роботу — за якісь кілька тижнів.

— І ви втрутилися?

— У нас із Ґерайнтом просто за рогом був порожній будинок. Гам жили наші матері. Братів і сестер ані в мене, ані в Ґерайнта немає. Дбати про наших мам з Лондона ставало чимдалі важче, тож ми привезли їх з

Вельса сюди й оселили разом у будинку за рогом. Мама Ґерайнта померла два роки тому, моя мама — цього року, тож будинок стоїть порожній. Оплати оренди ми не потребували. Здавалося цілком слухним, що Аамір там житиме.

— І що, це була просто безкорислива доброта? — спитав Страйк.— Ви не думали, який зиск могли з нього мати, коли пропонували йому житло і роботу?

— В якому сенсі «зиск»? Він дуже розумний молодик, на будь-якій посаді від нього...

— Ваш чоловік силував Ааміра добути компромат на Джаспера Чизвелла з міністерства закордонних справ, місіс Вінн. Фотографії. Він змушував Ааміра звернутися по них до сера Кристофера.

Делла потягнулася до свого келиха, трохи не донесла руку до ніжки і перекинула келих кісточками пальців. Страйк кинувся вперед, щоб його схопити, але запізно: тонким батогом червоне вино намалювало параболу в повітрі й заплямувало бежевий килим, келих з глухим стукотом упав поруч з плямою. Ґвінн підвелася і підійшла до розлитого вина, з цікавістю понюхавши пляму, що розповзалася.

— Дуже багато? — стривожено спитала Делла, вчепившись пальцями в бильце крісла і нахиливши обличчя в бік підлоги.

— Чимало,— відповів Страйк.

— Несіть сіль... Будь ласка, посипте там сіллю. Вона в буфеті, праворуч від плити!

Увійшовши до кухні, Страйк увімкнув світло, і його увагу негайно привернула дивна річ, якої він не помітив першого разу: приклеєний на шафку конверт — так високо, щоб Делла не дотягнулася. Взявши сіль з буфета, Страйк на зворотному шляху зупинився біля конверта і роздивився єдине слово, написане на ньому: «Ґерайнт».

— Праворуч від плити! — з тінню відчаю гукнула йому з вітальні Делла.

— А, праворуч! — озвався Страйк, зняв конверт і розпечатав.

Усередині був рахунок від «Слюсарів братів Кеннеді» за заміну дверей у ванній кімнаті. Страйк послинив палець, помочив клапан конверта, як міг ретельно заклеїв його і повернув на шафку.

— Вибачте,— сказав він Деллі, повернувшись до кімнати.— Вона була просто в мене перед носом, а я й не бачив.

Він зняв кришку з картонної туби і щедро посипав сіль на

пурпурову пляму. Коли він випростався (маючи сильні сумніви щодо ефективності цього домашнього засобу), симфонія Брамса нарешті замовкла.

— Зробили? — пошепки спитала Делла в тиші.

— Так,— відповів Страйк. На його очах вино всоталося у білу сіль і зробило її брудно-сірою.— Але все одно треба буде замовити чищення килимів.

— О Боже... тільки цього року поклали новий ковролін.

Делла здавалася глибоко враженою, але, як на Страйка, не в плямі на ковроліні була справа. Коли він повернувся до дивана й кави, знову заграла музика — угорська мелодія, така ж бентежна, як і симфонія, але ще й з маніакальними нотами.

— Хочете ще вина? — спитав Страйк у Делли.

— Я... Так, не відмовлюся,— відповіла вона.

Страйк налив їй ще келих і вклав просто в руку. Делла трохи відпила, тоді спитала тремким голосом:

— Звідки ви знаєте те, що мені тільки-но сказали, містере Страйк?

— Я б не хотів відповідати на це питання, але запевняю — це правда.

Взявши келих обіруч, Делла мовила:

— Ви мусите знайти для мене Ааміра. Якщо він вирішив, що Герайнт наказав йому піти до Баррокло-Бернза на моє прохання, не дивно, що він...

Самоконтроль їй помітно зраджував. Делла спробувала поставити келих на бильце крісла і мусила спершу рукою намацати місце, щоб влучити. Повсякчас вона недовірливо хитала головою.

— Не дивно, що він — що? — тихо спитав Страйк.

— Звинуватив мене, що я... тисну... контролюю... звісно, це все пояснює... ми були такі близькі... ви не зрозумієте, це важко пояснити... Але просто дивовижно, як швидко ми стали... стали ніби сім'єю. Знаєте, іноді трапляється така миттєва спорідненість, зв'язок, який з іншими людьми не побудувати за цілі роки... Але за останні кілька тижнів, я відчувала... відколи Чизвелл отак привселюдно поглузував з нього... Аамір віддалився. Він ніби більше не довіряв мені... я мала б здогадатися... о Господи, я мала б здогадатися... ви мусите знайти його, мусите...

Страйк подумав був, що ця палюча потреба має в своїй основі

сексуальне бажання, яке, мабуть, на якомусь рівні пробудила юнача маскулітність Ааміра. Але з дешевої позолоченої рамки на нього глянула Ріаннон Вінн, чия усмішка не торкалася великих тривожних очей, а на зубах блищали брекети, і Страйкові спало на думку, що скоріше Деллою володіло те, чого геть не мала Шарлотта: палкий, бентежний материнський інстинкт, у випадку Делли — з відтінком непозбубного жалю.

— І це теж,— прошепотіла вона.— Це теж. Чого він тільки не зруйнував!

— Ви говорите про...

— Про мого чоловіка! — заціпеніло відповіла Делла.— Про кого же ще? Мій фонд... наш фонд. Але ж ви знаєте про це, так? Це ж ви розповіли Чизвеллу про недостачу у двадцять п'ять тисяч? І про те, як Ґерайнт бреше людям, бреше абсолютно безглуздо! Девід Бекхем, Мо Фара... всі це неможливі обіцянки!

— Моя партнерка про це дізналася.

— Ніхто мені не повірить,— розгублено мовила Делла,— але я нічого не знала, гадки не мала. Я пропустила останні чотири наради правління, бо готувалася до Параолімпійських ігор... Ґерайнт сказав правду лише після того, як Чизвелл пригрозив розповісти пресі. І навіть тоді клявся, що то бухгалтерська помилка, а про інше взагалі божився, що то неправда. Могилою матері присягався.

Вона збентежено покрутила обручку на пальці.

— Я так розумію, Елспет Лейсі-Кертис ваша партнерка теж знайшла?

— Боюся, що так,— збрехав Страйк, вирішивши, що доречно піти ва-банк.— Ґерайнт і це відкидає?

— Він страшенно шкодував, якщо від його слів дівчатам було незручно, але клявся, що більше нічого не було, він нікого не торкався, просто дозволив собі трохи зухвалих жартів. Але за нинішнього клімату,— палко додала Делла,— чоловік має думати, що верзе перед компанією п'ятнадцятилітніх дівчат!

Страйк потягнувся вперед і схопив Деллін келих, який мало не перекинувся знову.

— Що ви робите?

— Переставляю ваше вино на стіл,— пояснив Страйк.

— О,— озвалася Делла,— дякую.

З помітним зусиллям опанувавши себе, вона провадила:

— На тому заході Ґерайнт представляв мене, і все буде точно так, як завжди буває, коли такі речі просочуються у пресу: в усьому буду винна я, в усьому! Бо, зрештою, всі злочини чоловіків — то наші злочини, так, містере Страйк? Зрештою, відповідальність завжди лягає на жінку, бо вона мала це зупинити, мала діяти, мала бути в курсі. Ваші гріхи — то насправді наші гріхи, авжеж? Бо то жінка має дбати й доглядати, і на цілому світі немає істоти, нижчої за погану матір.

Важко дихаючи, вона притисла до скронь тремкі пальці. За мереживними фіранками темно-синя ніч вуаллю розгорталася над полум'яно-червоним заходом, і в кімнаті ставало темніше, риси Ріяннон Вінн поступово розчинялися в сутіні. Скоро буде видно лише її усмішку, перекреслену потворними брекетами.

— Дайте, будь ласка, моє вино.

Страйк подав келих. Делла одним ковтком майже осушила його і, стискаючи келих, гірко мовила:

— Є повно людей, ладних думати про незрячу жінку казна-що. Звісно, коли я була молодша, то було ще гірше. Завжди був нездоровий інтерес до особистого життя. Деякі чоловіки в першу чергу думали саме це. Мабуть, ви теж з таким стикалися, маючи одну ногу?

Страйк виявив, що відверта вказівка на його інвалідність із вуст Делли його не обурює.

— Так, трохи чув такого,— зізнався він.— Від одного типа, вчився з ним у школі. Багато років не бачив, тоді вперше приїхав до Корнволлу після того, як підірвався. Він випив п'ять пінт і спитав, чи я попереджаю жінок про ногу, перш ніж зняти штани. Вважав себе страшенно дотепним.

Делла слабко всміхнулася.

— Деяким людям не спадає на думку, що право так жартувати належить нам самим, правда? Але ви чоловік, для вас усе інакше... більшості людей здається природнім, коли здорові жінки дбають про чоловіків-інвалідів. Ґерайнтові багато років доводилося давати цьому раду... люди думали, що з ним щось не так, бо він обрав дружину з інвалідністю. Гадаю, я старалася якимось чином компенсувати. Хотіла, щоб він мав роль... статус... але озираячись назад, я думаю, що нам обом було би краще, якби він робив щось, не пов'язане зі мною.

Страйк вирішив, що вона трішки п'яна. Мабуть, не їла. Він відчув

недоречно бажання зазирнути в її холодильник. Сидячи навпроти цієї вразливої й вражаючої жінки, легко було зрозуміти, що саме так поєднувало Ааміра з нею і в професійному житті, і в приватному, навіть попри його власну волю.

— Люди гадають, що я вийшла за Герайнта, бо більше ніхто мене не захотів, але вони помиляються,— мовила Делла, сідаючи прямише.— У школі був хлопчик, який у мене закохався, робив пропозицію мені, дев'ятнадцятилітній. Я мала вибір і обрала Герайнта. Не як доглядача і не тому — на це іноді натякали журналісти,— що мої безмірні амбіції вимагали наявності чоловіка... просто я його кохала.

Страйк згадав день, коли стежив за Деллиним чоловіком на Кінгс-Кроссі й той пішов у ту темну підворітну, згадав гидкі речі, які розповідала Робін про поведінку Герайнта на роботі. Але нічого зі сказаного Деллою не здалося йому неймовірним. Життя навчило Страйка, що велике й потужне кохання можна плекати до негідних на вигляд людей; кінець кінцем, цей факт має втішати кожного.

— Ви жонатий, містере Страйк?

— Ні,— відповів він.

— Я гадаю, що шлюб — це майже завжди незбагненне явище, навіть для тих, між ким його укладено. Знадобилося все це... весь цей гармидер... щоб я зрозуміла, що далі не можу. Не знаю, коли саме я перестала його кохати, але після смерті Ріяннон усе... пішло...

Її голос зірвався.

— ...пішло від нас,— Делла ковтнула.— Будь ласка, налейте мені ще келих вина.

Страйк налив. У кімнаті було вже дуже темно. Музика знову змінилася — тепер це був меланхолійний концерт для скрипки, який, на смак Страйка, нарешті пасував до розмови. Делла спершу відмовлялася з ним говорити, а тепер ніби не хотіла завершувати розмову.

— Чому ваш чоловік так ненавидить Джаспера Чизвелла? — тихо спитав Страйк.— Через політичні розбіжності між вами і Чизвеллом чи...

— Ні-ні,— утомлено відповіла Делла.— Просто Герайнт хоче винуватити у своїх негараздах когось іншого замість себе.

Страйк зачекав, але вона просто відпила ще вина і нічого не сказала.

— У яких саме...

— Не зважайте,— голосно мовила Делла.— Не зважайте, це неважливо.

Але за мить, зробивши ще один великий ковток вина, вона відповіла:

— Ріаннон насправді не хотіла займатися фехтуванням. Як і більшість маленьких дівчаток, вона хотіла поні, але ми — і я, і Герайнт — походили з такого середовища, де поні не тримають. Ми гадки не мали, як бути з кіньми. Тепер я думаю, що цьому можна було дати раду, але ми обоє були такі страшенно заклопотані, гадали, що воно буде незручно... тож вона натомість пішла на фехтування і досягла в ньому значних успіхів... Я відповіла на ваші питання, містере Страйк? — спитала Делла дещо нерозбірливо.— Ви знайдете Ааміра?

— Спробую,— пообіцяв Страйк.— Дасте мені його номер? І ваш, щоб я вас тримав у курсі?

Делла з пам'яті продиктувала обидва номери, а Страйк записав їх, згорнув записник і підвівся.

— Ви дуже допомогли, місіс Вінн. Дякую.

— Звучить якось занепокоїливо,— озвалася вона; між бровами пролягла тонка зморшка.— Не впевнена, що хотіла допомагати.

— Чи з вами...

— Абсолютно,— запевнила Делла, говорячи аж надміру чітко.— Ви мені подзвоните, коли знайдете Ааміра?

— Я повідомлю вам усі новини за тиждень, якщо не матиму їх раніше,— пообіцяв Страйк.— Е... до вас хтось сьогодні ввечері прийде, чи...

— Я бачу, ви м'якша людина, ніж можна було б подумати з вашої репутації,— мовила Делла.— Не хвилюйтеся за мене. Скоро заїде сусідка — вигуляти Гвінн. Вона перевірить датчики газу і все таке.

— Тоді не вставайте. На добраніч.

Коли він рушив до дверей, майже біла лабрадорка підвела голову, понюхала повітря. Страйк лишив Деллу в темряві — трохи п'яну, в товаристві лише фотографії покійної доньки, якої вона ніколи не бачила.

Зачиняючи по собі двері, Страйк не зміг згадати, коли востаннє відчував таку дивну суміш захоплення, співчуття й підозрливості.



...биймося принаймні шляхетною зброєю, бо, вочевидь, бійки не оминуть.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Метью, який мав бути відсутнім лише вранці, досі не прийшов додому. Він надіслав два повідомлення, одне о третій по обіді:

*В Тома проблеми на роботі, хоче обговорити. Підемо до пабу (я п'ю колу). Повернуся, щойно зможу.*

А друге о сьомій:

*Вибач, він напився, не можу покинути. Знайду йому таксі, тоді повернуся. Сподіваюся, ти поїла. Кохаю, цьом.*

Не вимикаючи приховання номеру, Робін знову подзвонила на мобільний Томові. Він негайно взяв слухавку. Пабного гамору вдалині чути не було.

— Алло? — спитав Том сторожким і наче тверезим голосом.— Хто це?

Робін поклала слухавку.

Дві зібрані валізи чекали в коридорі. Вона вже подзвонила Ванессі та спитала, чи може кілька ночей поспати в неї на дивані, поки не знайде нове житло. Дивним здалося те, що Ванесса мало здивувалася, але водночас Робін пораділа, що не доведеться мати справу з жалістю.

Вона чекала у вітальні, за вікнами спадала ніч, і Робін усе думала, чи взагалі щось підозрювала, поки не знайшла ту сережку. Останнім часом вона просто дякувала долі за час, вільний від Метью, коли можна було розслабитися, нічого не приховувати — ані роботи над справою Чизвелла, ані нападів паніки, які слід було переживати тихо й без метушні на підлозі у ванній.

Сидячи у стильному кріслі, яке належало відсутньому власнику будинку, Робін почувалася так, ніби живе у спогаді. Чи часто усвідомлюєш, що проживаєш годину, яка навічно змінить плин твого

життя? Вона довго пам'ятатиме цю кімнату, тож Робін оглядала її, щоб закарбувати в пам'яті, щоб не зважати на сум, сором і біль, що пекли й звивалися всередині.

О дев'ятій тридцять вона почула (й аж відчула нудоту), як обертається в замку ключ Метью і як відчиняються двері.

— Вибач,— почав він, ще навіть не зачинивши дверей,— то таке п'яне чудо, я ледве переконав таксиста...

Робін почула тихий здивований зойк — то Метью побачив валізи. Тепер вона могла безпечно дзвонити куди треба і натиснула номер, спеціально збережений на телефоні. Метью зайшов у кімнату точно тоді, коли вона замовляла мікротаксі. Робін поклала слухавку. Вони подивилися одне на одного.

— Що за валізи?

— Я йду.

Запала довга пауза. Метью ніби не зрозумів.

— У якому сенсі?

— Я не знаю, як це сказати ще зрозуміліше, Метте.

— Йдеш від мене?

— Саме так.

— Чому?

— Бо ти,— відповіла Робін,— спиш із Сарою.

Вона бачила, що Метью шукає слова, які могли б його врятувати, але збігли секунди, і ставало пізно для справжньої невіри, для враженої невинності, для щирого нерозуміння.

— Що? — нарешті видушив із себе він, силувано засміявшись.

— Прошу, не починай,— відповіла Робін.— У цьому немає сенсу. Все скінчено.

Метью так і стояв у дверях вітальні, й Робін подумала, що він видається втомленим, навіть виснаженим.

— Я думала піти і лишити записку,— сказала вона,— але вийшло б занадто мелодраматично. Та й треба обговорити деякі практичні питання.

Вона майже бачила, як Метью думає: «Як це я себе виказав? Кому ти вже розповіла?»

— Слухай,— рвучко заговорив Метью, кинувши на підлогу спортивну сумку (одяг у ній, понад сумнів, був чистий і випрасуваний), — я знаю, що між нами не все було добре, але я хочу бути з тобою,

Робін. Не відкидай нас. Прошу.

Він підійшов, сів навпочіпки перед її кріслом, спробував узяти за руку. Щиро шокована Робін відсмикнула руку.

— Ти спиш із Сарою,— повторила вона.

Метью підвівся, пішов до дивана, сів, сховав обличчя в долонях і мовив слабким голосом:

— Мені шкода. Так шкода. Між нами все було так паскудно...

— ...що ти вирішив переспати з нареченою свого друга?

Тут Метью підвів голову, раптово запанікувавши.

— Ти розмовляла з Томом? Він знає?

Робін раптом зрозуміла, що не може витримувати близькості до нього, і відійшла до вікна. Такого презирства вона ще не відчувала.

— Ти навіть тепер переймаєшся за свою кар'єру, Метте?

— Ні... чорт... ти не розумієш...— відповів він.— Між мною і Сарою все скінчено.

— Що, правда?

— Так,— відповів Метью.— Так! Чорт... яка іронія... ми цілий день розмовляли. Ми погодилися, що так не можна, адже... адже ти, Том... І ми закінчили це. Годину тому.

— Ого,— озвалася Робін, засміявшись і ніби не відчуючи власного тіла,— таки іронія!

Задзвонив мобільний. Ніби вві сні, вона прийняла дзвінок.

— Робін? — спитав Страйк.— Є новини. Щойно розмовляв з Деллою Вінн.

— І як усе минулося? — спитала вона, стараючись, щоб голос не тремтів і звучав бадьоро, бо вона була налаштована поговорити. Тепер робота — це все її життя, і Метью більше цій роботі не заважатиме. Відвернувшись від розлюченого чоловіка, вона задивилася на темну бруковану вулицю.

— Дуже цікаво аж у двох моментах,— відповів Страйк.— По-перше, вона сказала дещо зайве. Гадаю, в ранок смерті Чизвелла Герайнта з Ааміром не було.

— Так, цікаво,— погодилася Робін, примушуючи себе зосередитися, знаючи, що на неї дивиться Метью.

— Я маю його номер і вже дзвонив, але Герайнт не бере слухавки. Вирішив подивитися, чи він не в тому пансіонаті, що на тій самій вулиці, але власниця каже, що він виїхав.

— Шкода. А що за другий цікавий момент? — спитала Робін.

— Це що, Страйк? — голосно спитав Метью з-за її спини. Робін його проігнорувала.

— Що то було? — запитав Страйк.

— Та нічого,— відповіла Робін.— Кажі.

— Другий цікавий момент — це що торік Делла зустріла Кінвару, яка була в істеричі, бо Чизвелл...

Мобільний різко вихопили у Робін з руки. Вона розвернулася. Метью натиском пальця закінчив дзвінок.

— Та як ти смієш! — закричала Робін, простягаючи руку.— Віддай!

— Ми тут намагаємося шлюб урятувати, чорт забирай, а ти дзвінки від нього приймаєш!

— Я не намагаюся врятувати цей шлюб! Ану віддай телефон!

Метью був завагався, але жбурнув їй телефон і ще більше обурився, коли вона холоднокровно передзвонила Страйкові.

— Вибач, Корморане, зв'язок обірвався,— мовила Робін. Метью дивився на неї шаленими очима.

— Робін, у тебе там усе добре?

— В нормі. То що ти там казав про Чизвелла?

— Що він зраджував дружині.

— Зраджував! — повторила Робін, дивлячись Метью у вічі.— З ким?

— Бог його знає. У тебе вийшло зв'язатися з Рафаелем? Ми знаємо, що він не так уже прагне захистити пам'ять батька. Може, скаже нам.

— Я лишила по повідомленню йому й Тіган. Ніхто поки що не передзвонив.

— Гаразд, тримай мене в курсі. Це все проливає цікаве світло на удар молотком по голові, правда ж?

— Проливає, так,— відповіла Робін.

— Так, я в метро. Ти точно в нормі?

— Так, звісно,— відповіла Робін, сподіваючись, що виходить зображати нетерпіння стати до роботи.— Пізніше поговоримо.

Вона повісила слухавку.

— «Пізніше поговоримо»,— передражнив її Метью тонким голоском, яким завжди зображав жінок.— «Пізніше поговоримо, Корморане. Я тут тікаю від свого шлюбу, щоб завжди бути в тебе під

рукою, Корморане. Я не проти працювати на мінімальну платню, Корморане, тільки б ти мною попіхав».

— Пішов ти під три чорти, Метте,— спокійно відповіла Робін.— Іди під три чорти до Сари. До речі, сережка, яку вона лишила в нашому ліжку, лежить нагорі на моєму туалетному столику.

— Робін,— раптом посерйознішав Метью,— ми можемо з цим упоратися. Якщо ми кохаємо одне одного, то зможемо.

— Ну, проблема тут така, Метте,— відповіла Робін,— що я тебе більше не кохаю.

Вона завжди думала, що «очі потемніли від гніву» — то літературна вільність, але побачила, як світлі очі Метью стали чорними, коли його зіниці розширилися від шоку.

— Брешеш, мов сучка,— тихо промовив він.

Робін відчула боягузливе бажання дійсно збрехати, позадкувати геть від свого твердження, захистися, але дещо сильніше в ній не здавалося: потреба сказати правду, як є, бо Робін брехала собі і йому надто довго.

— Ні,— відповіла Робін,— не брешу. Ми мали розійтися ще під час медового місяця. Я лишилася, бо ти захворів. Мені стало тебе шкода. Ні,— виправилася вона, бажаючи сказати все правильно,— ми навіть не мали їздити у весільну подорож. Я мала б піти просто з весілля, щойно дізналася, що ти видалив дзвінки від Страйка.

Вона хотіла глянути на годинник — чи не час уже таксі приїхати? — але боялася відвести очі від чоловіка. Щось у виразі обличчя Метью нагадувало змію, яка визирає з-поміж каміння.

— Яким, гадаєш, твоє життя видається в очах інших людей? — тихо спитав він.

— Про що ти?

— Ти втекла з університету. Тепер тікаєш від нас. Ти навіть від своєї психотерапевтки втекла. Ти просто безвідповідальна, та й годі! Ти не втекла тільки зі своєї ідіотської роботи, де тебе мало не вбили, та ще й виганяли. Він тебе взяв назад тільки тому, що мріє залісти тобі в труси. І ще, мабуть, більше нікого не знайшов за такий дріб'язок.

Робін здалося, ніби він її ударив. Вона задихнулася, заговорила слабким голосом.

— Дякую, Метте,— промовила вона, рушаючи до дверей.— Дякую, що тепер мені так легко.

Але Метью кинувся їй навперейми.

— То була тимчасова робота. Але він звернув на тебе увагу, тож ти собі вигадала кар'єру, хоча це в біса останнє, що тобі можна робити, з твоєю історією...

У Робін просилися сльози на очі, але вона не хотіла здаватися.

— Я мріяла працювати в поліції багато років...

— Та не мріяла ти! — підняв її на кпини Метью.— Коли таке було, щоб ти...

— Я і до тебе мала життя! — закричала Робін.— Я мала життя вдома, де казала речі, яких ти й не чув! Я тобі не казала, Метью, бо ти б посміявся, точно як мої бовдури-брати! Я пішла на психологію, бо сподівалася, що далі зможу потрапити у криміналістику...

— Ти мені такого не казала, ти просто шукаєш виправдань...

— Я тобі не казала, бо знала, що ти піднімеш мене на кпини...

— Верзеш дурню...

— Не верзу! — закричала Робін.— Я кажу тобі правду, оце і є правда, а ти тільки доводиш мою правоту, бо не віриш мені! Ти зрадив, коли я пішла з універу...

— Що ти в біса верзеш?

— «Не поспішай повертатися», «не треба тобі той диплом»...

— Ой, тепер я винний, що виявив чуйність!

— Тобі це подобалося, подобалося, що я сиділа вдома, визнай! В універі Сара Шедлок, вдома у Мессемі — невдаха-я... Це компенсувало той факт, що я отримувала кращі оцінки, що я вступила саме туди, куди...

— Ой! — невесело загіготів Метью,— ой, це ти отримувала кращі оцінки? Так, я ночами через те не сплю...

— Якби мене не згвалтували, ми б розійшлися багато років тому!

— Це тебе на терапії навчили? Брехати про своє минуле, шукати своїй брехні підтверджень?

— Мене навчили казати правду! — загорлала Робін, доведена вже до сказу.— Й ось тобі ще правда: перед згвалтуванням я тебе майже розлюбила! Тебе не цікавили мої справи — моє навчання, мої нові друзі. Ти хотів тільки знати, чи не упадає за мною ще хтось. Але потім ти став таким милим, добрим... ти здавався найбезпечнішим чоловіком на світі, єдиним, кому я могла вірити. І тому я лишилася. Ми не були б разом, якби не те згвалтування.

Обоє почули, як до будинку під'їхала машина. Робін спробувала обійти Метью і вийти в коридор, але він знову заступив їй шлях.

— Нікуди ти не підеш. Ти так просто не відбудешся. Лишилася тому, що я був безпечний? Та пішла ти. Ти мене кохала.

— Думала, що кохаю,— відповіла Робін,— але більше так не думаю. Геть з дороги. Я йду.

Вона зробила крок убік, але Метью не пускав.

— Ні,— повторив він і почав наступати на неї, штовхаючи назад до вітальні.— Ти лишаєшся. Ми з цим розберемося.

Таксист подзвонив у двері.

— Вже йду! — гукнула Робін, а Метью загарчав:

— Цього разу не втечеш, ні, ти лишишся, відбудеш своє...

— Ану! — крикнула на нього Робін, мов на собаку. Вона зупинилася, не дала себе штовхати далі, хай навіть Метью тепер стояв так близько, що вона відчувала його дихання на обличчі; раптом згадався Ґерайнт Вінн, і Робін охопила відраза.— Ану пусти мене! Ну!

І Метью, мов собака, відступив, реагуючи не на наказ, а на щось у її тоні. Він був розлючений, але й наляканий теж.

— Ну осьь,— сказала Робін. Вона розуміла, що стоїть на межі нападу паніки, але трималася, і кожна секунда, коли вона контролювала себе, додавала їй сили. Вона трималася.— Я йду. Спробуєш мене спинити — дам відсіч. Я борола сильніших і страшніших чоловіків, ніж ти, Метью. У тебе навіть ножа немає.

Вона побачила, як очі Метью стали ще чорнішими, і раптом пригадала, як її брат Мартін на весіллі зацідив Метью по пиці. Хай що станеться, присягнулася собі Робін з якоюсь темною радістю, вона це зробить краще за Мартіна. Зламає йому носа, якщо доведеться.

— Будь ласка,— раптом знітився Метью,— Робін...

— Ти мене тут утримаєш хіба що силоміць, але попереджаю, тоді я напишу на тебе заяву за напад. На твоїй роботі такому не зрадіють, правда ж?

Ще кілька секунд Робін дивилася йому просто у вічі, а тоді рушила просто на нього, стискаючи кулаки, готуючись, що він заступить їй шлях, схопить, але Метью відступив.

— Робін,— хрипко вимовив він.— Зажди. Серйозно, зажди, ти казала, нам треба обговорити якісь питання...

— Адвокати обговорять,— відповіла вона, дійшла до дверей і

відчинила.

Прохолодне нічне повітря торкнулося її, ніби благословення.

За кермом «опеля-корса» сиділа міцна жіночка. Побачивши валізи Робін, вона вийшла і допомогла покласти їх у багажник. Метью вийшов слідом і став у дверях. Робін уже сідала в машину, коли він покликав її, і тоді сльози нарешті закрапали з очей, але вона не глянула на нього й ляснула дверцятами.

— Будь ласка, їдьмо,— нерозбірливо попросила вона водійку, а Метью саме спустився сходами і нахилився до скла.

— Чорт, але ж я тебе досі кохаю!

Таксі поїхало геть бруківкою Олбері-стріт, минаючи ліпнину на гарненьких будиночках морських торговців, серед яких Робін ніколи не почувалася на своєму місці. В кінці вулиці вона зрозуміла, що коли озирнеться, то побачить Метью, який дивиться услід автівці. Її очі зустрілися з поглядом водійки у дзеркалі заднього огляду.

— Вибачте,— по-дурному мовила Робін, а тоді, шокована власним вибаченням, додала: — Я... я щойно покинула свого чоловіка.

— Правда? — спитала водійка, вмикаючи лічильник.— Я двох покинула. З досвідом воно стає легше.

Робін спробувала засміятися, але вийшла тільки гучна гикавка-хлипання. Коли машина наблизилася до самотнього кам'яного лебедя на вивісці пабу, Робін заридала вже по-справжньому.

— Тримайте,— м'яко мовила водійка і простягнула їй упаковку серветок у целофані.

— Дякую,— схлипнула Робін, дістала серветку і притиснула до втомлених, зболених очей. Біла серветка промокла, просочилася останніми слідами густої чорної підводки, яку вона носила в ролі Боббі Канліфф. Уникаючи співчутливого погляду водійки у дзеркалі, Робін опустила очі до своїх колін. На упаковці серветок була назва незнайомої американської марки: «Доктор Блан».

І негайно перед очима постав спогад, який Робін ніяк не могла упіймати, ніби тільки й чекав на цей крихітний поштовх. Тепер вона точно пригадала, де бачила фразу «Blanc de Blanc», але справи це ніяк не стосувалося, зате стосувалося їхнього зруйнованого шлюбу, обсадженої лавандою стежки, японського водяного садка й останнього разу, коли Робін сказала «я тебе кохаю», вперше знаючи, що каже неправду.



...я не можу — і не буду — йти по життю з трупом за спиною.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Наступного пообіддя Страйк їхав по Північній кільцевій і біля Генліс-Корнеру побачив, що рух на дорозі спинився, і вилаявся. Перехрестя, сумнозвісне своїми заторами, цього року буцімто привели до ладу. Ставши в чергу, Страйк опустив вікно, закурив і глянув на годинник на приладовій панелі з відчуттям сердитого безсилля, що його так добре знають водії Лондона. Мабуть, розумніше було б поїхати на метро — але до психіатричної лікарні від найближчої станції метро була аж миля, а керувати «БМВ» з досі хворою ногою було дещо менш обтяжливо. Тепер Страйк боявся, що запізниться на допит, якого дуже не хотів пропустити, бо, по-перше, не хотілося підвести психіатрів, які дозволили йому зустрітися з Біллі Найтом, а по-друге, Страйк не знав, коли ще матиме нагоду поговорити з молодшим братом, не ризикуючи наштовхнутися на старшого. Вранці Барклея запевнив, що Джиммі сьогодні планує тільки написати статтю про вплив Ротшильдів на світ для сайту Справжньої соціалістичної партії і покуштувати нові зразки від Барклея.

Суплячись і постукуючи пальцями по керму, Страйк знову повернувся до питання, яке мучило його від учорашнього вечора: чи справді зв'язок обірвався посередині розмови з Робін через те, що Метью вихопив у неї телефон. Подальші запевнення Робін у тому, що все гаразд, Страйка не дуже переконали.

Підігріваючи собі квасолю на плиті на одну конфорку (Страйк усе намагався схуднути), він думав, чи не передзвонити Робін. Без апетиту споживаючи свою пісню вечерю перед телевізором і буцімто дивлячись церемонію закриття Олімпійських ігор, він ледве помічав «Спайс герлз», що ганяли на даху таксі. «Я гадаю, що шлюб — це майже завжди незбагненне явище, навіть для тих, між ким його укладено», — сказала Делла Вінн. Може, Робін і Метью вже разом у ліжку. Висмикнути телефон з руки — чи то серйозніше, ніж видалити історію дзвінків? Після того вона Метью не покинула. Де пролягає межа?

А Метью, звісно, надто дбає про репутацію і перспективи, щоб

відкинути норми цивілізованої поведінки. Останнє, про що подумав Страйк, засинаючи, була згадка про те, що Робін відбилася від Шеклвелльського різника. Думка страшнувата, але в цілому втішна.

Детектив чудово розумів, що сімейне життя молодшої партнерки — то найменша з його турбот, адже він досі не мав конкретики для клієнтки, яка наразі платила аж трьом детективам за факти про смерть її батька. І все ж коли черга машин зрушила з місця, думки Страйка й далі поверталися до Робін і Метью, аж поки при дорозі не постав знак, що попереду психіатрична клініка. Тоді він зусиллям волі зосередився на прийдешньому інтерв'ю.

На відміну від гігантської прямокутної призми з бетону і чорного скла, куди кілька тижнів тому привезли Джека, лікарня, під якою Страйк припаркувався за двадцять хвилин, пишалася прикрашеними краббами шпильми і заґратованими арочними вікнами. На смак Страйка, будівля видавалася плодом грішного кохання між пряничним палацом і готичною в'язницею. На арці брудної червоної цегли над подвійними дверима вікторіанський каменярь вирізьбив слово «Санаторія».

Страйк, уже запізнюючись на п'ять хвилин, відчинив дверцята машини і, не ставши перевзуватися з кросівок у пристойніші черевики, замкнув машину і хутко покульгав брудними сходами до входу.

Всередині виявилось холодне фойє з високими брудно-білими стінами, вікнами мов у церкві й загальним духом занепаду, ледве стримуваного запахом дезінфекційних засобів. Помітивши номер палати, який йому назвали по телефону, Страйк рушив до коридору ліворуч.

Сонце, падаючи крізь заґратовані вікна, кидало смугасті тіні на білуваті стіни, завішані картинами, деякі з яких намалювали колишні пацієнти. Страйк саме проминав серію колажів з життя ферми, виконаних з фетру, фольги і ниток, коли з убиральні вийшла дівчина-скелет у супроводі медсестри. На Страйка жодна з них не звернула уваги. Власне, тьмяні очі дівчини ніби дивилися всередину, на битву, в якій вона билася вдалині від реального світу.

Страйк трохи здивувався, коли в кінці коридору першого поверху виявив замкнені подвійні двері до палати. Якись непевні асоціації з дзвіницями і першою дружиною Рочестера з «Джейн Ейр» навіяли йому враження, що відділення розташоване десь нагорі, можливо, заховане в

одному з тих гостроверхих шпилів. Але реальність виявилася цілком прозаїчною: велика зелена кнопка дзвінка на стіні (Страйк натиснув), медичний брат з ясно-рудюю чуприною, який визирнув у скляне віконце, тоді розвернувся до когось позаду. Двері відчинилися, Страйка пропустили всередину.

В палаті було чотири ліжка і зона для відпочинку, де двоє пацієнтів у звичайному одязі грали в шашки: немолодий і наче беззубий чоловік і блідий молодик із забинтованою шиєю. Просто за дверима навколо пульта зібралася група людей: санітар, ще двоє медбратів і, як зрозумів Страйк, лікарі — чоловік і жінка. Всі розвернулися до нього. Один медбрат підштовхнув іншого ліктем.

— Містере Страйк,— мовив лікар-чоловік, схожий на лиса і з помітним манчестерським акцентом.— Як ся маєте? Колін Гейворт, ми розмовляли по телефону. А це моя колега Каміла Мухаммад.

Страйк потиснув руку жінці, чий темно-синій брючний костюм нагадував поліційну форму.

— Ми обоє будемо присутні на вашій розмові з Біллі,— сказала вона.— Він щойно вийшов до вбиральні. Дуже захоплений перспективою знову з вами зустрітися. Ми подумали, що можемо влаштувати бесіду в одному з наших кабінетів. Він ось тут.

Під зацікавленими поглядами медбратів вона провела його за пульт, до маленької кімнати з чотирма стільцями і прикрученим до підлоги столом. Стіни були блідо-рожеві й голі.

— Ідеально,— сказав Страйк. Тут усе було точно як у сотнях кімнат для допитів, якими він користувався за часів служби у військовій поліції. Там теж часто були присутні треті особи — як правило, адвокати.

— Кілька слів до початку,— мовила Каміла Мухаммад, зачинивши двері, щоб медбрати не чули розмови; в кімнаті лишилися вона, Страйк і ще один її колега.— Не знаю, чи багато вам відомо про стан Біллі...

— Його брат сказав мені, що Біллі має шизоафективний розлад.

— Саме так,— відповіла лікарка.— Він покинув приймати ліки і довів себе до повноцінного психотичного епізоду, і саме в такому стані, здається, пішов до вас.

— Так, мені здалося, що він відчутно не при собі. Також схоже було, що він живе на вулиці.

— Мабуть, так і було. Його брат сказав, що на той момент Біллі

десь тиждень як зник. Гадаємо, що психоз у Біллі вже минув,— додала вона,— але він досить-таки закритий, тож важко визначити, наскільки міцний його зв'язок з реальністю. Досить складно отримати точну картину психічного стану людини, що має симптоми параної і марення.

— Ми сподіваємося, що ви допоможете нам відділити деякі факти від фантазій,— сказав лікар-манчестерець.— Відколи його до нас привезли, він постійно про вас згадує. Біллі дуже хотів поговорити з вами, а от з нами не дуже йшов на контакт. Також він висловлював страх... наслідків у тому разі, якщо комусь розповість, і знову ж таки, ми не знаємо, чи цей страх — елемент його хвороби, чи він дійсно має підстави когось боятися. Справа в тім, що, е-е...

Лікар завагався, ніби ретельно добираючи слова. Страйк сказав:

— Гадаю, його брат цілком здатний налякати за бажання.

Психіатр ніби відчув полегшення від того, що все зрозуміло і без порушення конфіденційності.

— Ви знайомі з його братом, так?

— Трохи. Він часто заходить?

— Зо два рази був, але Біллі після його візитів стає тривожним і збудженим. Якщо під час бесіди з вами він виявить такі самі ознаки...— мовив манчестерець.

— Зрозумів,— кивнув Страйк.

— Насправді дуже дивно вас тут бачити,— злегка всміхнувся Колін.— Ми гадали, що його фіксація на вас — то елемент психозу. Одержимість знаменитістю цілком звична для розладів такого штибу... Власне,— прямо додав він,— усього кілька днів тому ми з Камілою говорили про те, що фіксація Біллі на вас завадить його достроковій виписці. Дуже пощастило, що ви подзвонили.

— Так,— сухо погодився Страйк,— дуже.

Рудий медбрат постукав і встромив голову в двері.

— Тут Біллі готовий поговорити з містером Страйком.

— Чудово,— сказала психіатриня.— Едді, принесеш нам чаю? Будете чай? — спитала вона у Страйка, озирнувшись через плече. Той кивнув. Каміла відчинила двері.— Заходь, Біллі.

І він увійшов: Біллі Найт у сірій кофті та спортивних штанях, у лікарняних капцях. Під запалими очима досі лежали глибокі тіні, а ще з минулої зустрічі зі Страйком він поголив голову. Вказівний

і великий пальці на лівій руці йому забинтували. Навіть у

спортивному костюмі, який йому хтось приніс (мабуть, Джиммі), було видно, який Біллі худий. Та хоча його нігті були обгризені до крові, а в кутику губ виднілася болячка, Біллі більше не смердів. Він прочовгав до кабінету, не зводячи зі Страйка очей, тоді простягнув кістляву руку. Страйк потиснув її. Біллі звернувся до лікарів.

— Ви двоє теж тут будете?

— Так,— відповів Колін,— але не переймайся. Ми будемо мовчати. Можеш розповідати містерові Страйку все, що хочеш.

Каміла відсунула два стільці під стіну, а Страйк і Біллі сіли за стіл один навпроти одного. Страйк, може, і хотів би якогось менш формального варіанту, але з досвіду у відділі спеціальних розслідувань знав, що фізичний бар'єр між допитуваним і тим, хто провадить допит, часто корисний. Понад сумнів, у контексті психіатричного ізолятора це теж має сенс.

— Я тебе шукав після того, як ти до мене приходив,— сказав Страйк.— Злякався за тебе.

— Так,— сказав Біллі.— Вибачте.

— Ти пам'ятаєш, що казав мені в офісі?

Біллі неуважно торкнувся носа і сонячного сплетіння, але це був привид тику, який проймав його на Денмарк-стріт; Біллі ніби хотів нагадати собі, як тоді почувався.

— Так,— невесело усміхнувся він.— Я тоді розповів про дитину, нагорі при коні. Яку задушили.

— Ти досі думаєш, що став свідком задушення дитини? — спитав Страйк.

Біллі підніс вказівного пальця до рота, погриз ніготь, кивнув.

— Так,— сказав він, віднімаючи пальця від вуст.— Бачив. Джиммі каже, що я то вигадав, бо я... ну, ви розумієте. Хворий. Ви ж знаєте Джиммі, так? Ходили до нього в «Білого коня»?

Страйк кивнув.

— Він капець розлютився. «Білий кінь»,— раптом засміявся Біллі.— Аж смішно. Чорт, ну смішно. Я про це тільки тепер замислився.

— Ти кажеш, що бачив, як дитину вбили «нагорі при коні». Про якого коня ти говорив?

— Про Уффінгтонського білого коня,— відповів Біллі.— Велика фігура, намальована крейдою, нагорі на пагорбі, в місцях, де я виріс. На коня не схоже, радше на дракона, ще й пагорб називається Драконів

пагорб. Я ніколи не розумів, чого на нього кажуть «кінь».

— Можеш мені точно сказати, що саме ти бачив?

Як і дівчина-скелет, яку Страйк бачив у коридорі, Біллі ніби звернув погляд усередину себе, а зовнішня реальність для нього ніби зникла. Врешті-решт він стиха відповів:

— Я був малий, зовсім малий. Гадаю, вони мені щось дали. Мені було млосно й нудотно, я ніби спав, був загальмований, сонний. Вони мені казали повторювати те й се, а я не міг нормально розмовляти, і їм було смішно. Поки йшли нагору, я спіткнувся в траві. Мене потім несли. Я хотів спати.

— Гадаєш, тобі дали наркотик?

— Так,— глухо відповів Біллі.— Мабуть, гашиш, у Джиммі було трохи. Гадаю, Джиммі мене взяв із собою, щоб батько не дізнався, що вони зробили.

— Хто це — «вони»?

— Не знаю,— просто відповів Біллі.— Дорослі. Джиммі на десять років старший за мене. Батько його змушував за мною дивитися, коли йшов до своїх почарківців. Та компанія прийшла до будинку вночі, я прокинувся. Хтось мені дав йогурт. Там була ще одна мала дитина, дівчинка. А тоді ми всі сіли в машину... Я не хотів їхати, мене нудило. Я плакав, але Джиммі мене пристебнув. А тоді ми в темряві піднялися до коня. Ми з дівчинкою були єдиними дітьми. Вона ридала,— додав Біллі, і шкіра на його виснаженому обличчі ніби тугіше напнулася на кістках при цих словах.— Кликкала маму, а він сказав: «Мама тебе не почує, її немає».

— Хто це сказав? — запитав Страйк.

— Він,— прошепотів Біллі.— Той, що її задушив.

Двері відчинилися, і якась нова медсестра занесла чай.

— Ось! — бадьоро мовила вона, не зводячи очей зі Страйка. Психіатр-чоловік насупився в її бік, і медсестра вийшла, знову зачинивши двері.

— Мені ніхто ніколи не вірив,— сказав Біллі, і Страйк почув приховане благання.— Я намагався згадати більше, дуже хочу згадати. Якщо я вже про це постійно думаю, то хочу згадати більше. Він задушив дівчинку, щоб не кричала. Не думаю, що хотів заходити так далеко. Всі запанікували. Пам'ятаю, як хтось кричав: «Ти вбив її!»... чи його,— стиха додав Біллі.— Джиммі потім казав, що то хлопчик, але

тепер не визнає цього. Каже, я все вигідав. «Нащо б я казав, що то хлопчик, коли того навіть не було, псих ти нещасний». То була дівчинка,— уперто провадив Біллі.— Не знаю, чого він це заперечував. Її називали дівчачим іменем. Не пригадаю яким, але дівчачим. Я бачив, як вона упала. Мертва! Як обм'якла на траві. І тоді вони всі запанікували. Не пам'ятаю, що було потім, як спускалися, не пам'ятаю нічого, крім похорону в лощовині біля батькового будинку.

— Тієї самої ночі? — спитав Страйк.

— Гадаю, що так, наче тоді,— знервовано відповів Біллі.— Бо пам'ятаю, як визирнув з вікна своєї кімнати, і було ще темно, а вони несли її до лощовини, батько і він.

— Хто «він» ?

— Той, що її вбив. Гадаю, що він. Кремезний такий. Світле волосся. І вони покладали згорток на землю, згорток у рожевій ковдрі, а тоді закопали.

— Ти питав у батька, що він бачив?

— Ні,— відповів Біллі.— У батька не можна було питати, що він робить для родини.

— Для якої родини?

Біллі насупився і глянув на Страйка зі щирим подивом.

— Для вашої родини?

— Ні, для тієї, на яку він працював. Для Чизвеллів.

У Страйка склалося враження, що це вперше при двох психіатрах згадали прізвище покійного міністра. Він побачив, як зупинилися дві ручки.

— Як поховання з ними пов'язане?

Біллі знітився. Розтулив рота, щоб заговорити, тоді передумав, насупленим поглядом обвів рожеві стіни, знову почав гризти палець. Кінець кінцем заявив:

— Не знаю, нащо я те сказав.

Це не схоже було на брехню чи відмовку. Біллі здавався щиро здивованим, що зронив з вуст такі слова.

— Ти не пам'ятаєш, щоб бачив чи чув щось таке, через що міг подумати, що дитину ховають для Чизвеллів?

— Ні,— повільно відповів Біллі, суплячи брови.— Я просто... я коли це казав, то подумав... він робив послугу для... наче я потім щось чув...

Він похитав головою.

— Не зважайте, я не знаю, чого так сказав.

«Люди, місця і речі»,— нагадав собі Страйк, дістав свій записник і розгорнув.

— Окрім Джиммі й дівчинки, яка загинула,— почав він,— чи ти пам'ятаєш когось із групи людей, яка піднялася тої ночі до коня? Скільки їх було, як гадаєш?

Біллі замислився.

— Не знаю. Може... може, вісім чи десять людей?

— Усі чоловіки?

— Ні. Там ще жінки були.

Понад плечем Біллі Страйк побачив, як психіатриня звела брови.

— Можеш згадати ще щось про ту групу? Я знаю, ти був малий,— додав Страйк, уриваючи заперечення Біллі,— і знаю, що тобі дали якусь речовину, котра тебе дезорієнтувала, але чи ти не пригадаєш чогось, про що мені не казав? Що вони робили? В якому одязі були? Пам'ятаєш колір чиєїсь шкіри чи волосся? Взагалі щось?

Запала довга мовчанка, а тоді Біллі на мить заплющив очі й хитнув головою, ніби відкидаючи припущення, яке міг чути лише він.

— Вона була чорнява. Та дівчинка. Як...

Він трохи хитнув головою, вказуючи на лікарку в себе за спиною.

— Ніби зі Сходу? — спитав Страйк.

— Мабуть,— відповів Вілл.— Так. Чорнява.

— Хто заніс тебе на пагорб?

— Джиммі й інші чоловіки несли мене по черзі.

— Ніхто не казав, нащо вони туди йдуть у темряві?

— Наче вони хотіли піднятися до ока,— відповів Біллі.

— До ока коня?

— Так.

— Навіщо?

— Не знаю,— відповів Біллі та знервовано провів долонею по голеній голові.— Про те око ходять легенди. Він задушив її в оці, я це знаю. Пам'ятаю це дуже добре. Вона обмочилася, коли вмирала. Я бачив патьоки на крейді.

— Але ти нічого не пам'ятаєш про чоловіка, який це зробив?

Обличчя Біллі скривилося. Зіщулившись, він схлипував без сліз і трусив головою. Лікар-чоловік підвівся. Біллі ніби відчув той рух, бо



опанував себе й похитав головою.

— Зі мною все гаразд,— сказав він,— і я хочу все йому розповісти. Я хочу знати, чи це правда. Все життя! Я більше цього не витримую. Хай мене питає, я знаю, що він мусить. Хай мене питає,— додав Біллі, — я це витримаю.

Психіатр повільно сів.

— Не забудь про чай, Біллі.

— Ага,— відповів той, зморгнувши сльози і витерши носа рукавом.  
— Гаразд.

Він узяв горнятко обома руками — забинтованою і здоровою — і відпив.

— Готовий продовжувати? — спитав Страйк.

— Так,— тихо відповів Біллі.— Питайте.

— Ти пам'ятаєш, щоб хтось згадував дівчинку на ім'я Сьюкі Льюїс, Біллі?

Страйк очікував почути «ні». Він уже майже перегорнув сторінку, переходячи до переліку під заголовком «Місця», коли Біллі відповів:

— Так.

— Що? — перепитав Страйк.

— Її знали брати Бутчери,— відповів Біллі.— Вони вдома дружили з Джиммі. Іноді трохи працювали на Чизвеллів разом з батьком. Наводили лад у садку, з кіньми допомагали.

— І вони знали Сьюкі Льюїс?

— Так. Вона ж утекла наче? — спитав Біллі.— Про неї казали в новинах. Бутчери були в захваті, бо бачили по телеку її фото і знали її родину. В неї мамка була хвора на голову. Так, вона жила у прийомній родині й утекла до Абердина.

— До Абердина?

— Ага. Так Бутчери казали.

— Їй було дванадцять років.

— Вона там мала рідню. Лишилася в них.

— Точно? — спитав Страйк.

Чи не здавався Абердин незбагнено далеким підліткам Бутчерам з Оксфордширу? Чи не повірили вони в цю історію, бо не могли її перевірити, а отже, дивним чином вона здавалася більш правдивою?

— Ми говоримо про братів Тіган, так? — спитав Страйк.

— Ви ж бачите, який він тямущий? — наївно спитав Біллі у

психіатра-чоловіка понад його плечем.— Бачите? Бачите, скільки він знає? Так,— відповів він, розвертаючись до Страйка.— Вона — їхня молодша сестра. Вони були як ми, працювали на Чизвеллів. Раніше роботи так було багацько, але потім вони продали землю, більше їм стільки людей не треба.

Він випив ще чаю, тримаючи горнятко обіруч.

— Біллі,— спитав Страйк,— ти пам'ятаєш, де був після того, як ходив до мене в офіс?

Водномить Біллі пройняла сіпавка. Права рука відпустила тепле горнятко, торкнулася носа й грудей стрімкою, нервовою серією рухів.

— Я був... Джиммі не хоче, щоб я про це розповідав,— сказав він, незграбно відставляючи горнятко на стіл.— Він мені наказав не розповідати.

— Гадаю, відповіді на питання містера Страйка важливіше, ніж перейматися думкою твого брата,— з-за спини Страйка сказав лікар.— Ти же знаєш, що можеш не бачитися з Джиммі, якщо не хочеш, Біллі. Ми можемо попросити його дати тобі ще трохи часу тут, щоб ти одужував у спокої.

— Джиммі до тебе приходив туди, де ти був? — спитав Страйк.

Біллі пожував губу.

— Так,— нарешті відповів він,— і сказав там і лишатися, бо знову все зіпсує. Я думав, що на дверях вибухівка,— з нервовим сміхом додав він.— Думав, якщо спробую вийти, то двері вибухнуть. Мабуть, то неправильно? — спитав він, виглядаючи на обличчі Страйка якийсь натяк.— Мені інколи таке лізе в голову, як стає гірше.

— Можеш згадати, як ти вибрався з місця, де тебе тримали?

— Я вирішив, що вибуховий пристрій вимкнули,— відповів Біллі.— Той тип звелів мені тікати, я й побіг.

— Що за тип?

— Який мене там тримав.

— Ти пам'ятаєш, що робив, поки був у полоні? — спитав Страйк.— Як ти проводив час?

Біллі похитав головою.

— А пам'ятаєш,— спитав Страйк,— щоб щось вирізьблював на дереві?

В очах Біллі постали страх і подив. Тоді він засміявся.

— Ви все знаєте,— сказав він і підняв перев'язану ліву руку.— Ніж

зіскочив, та й просто в мене.

Психіатр-чоловік послужливо додав:

— Біллі привезли до нас із правцем. Він мав на руці великий поріз, почалася інфекція.

— Що ти вирізьбив, Біллі?

— Тож я це таки дійсно зробив? Вирізьбив там на дверях білого коня? Бо потім я не знав, чи то було насправді.

— Так, ти це зробив,— підтвердив Страйк.— Я потім бачив ті двері. Дуже майстерна робота.

— Авжеж,— відповів Біллі,— я ж раніше... ну, трохи той-во. Різьбив. Для батька.

— На чому ти різьбив коня?

— На підвісках,— відповів Біллі, здивувавши Страйка.— На таких маленьких дерев'яних кружечках на шкіряних шнурках. Для туристів. Їх продавали у крамниці у Вонтеджі.

— Біллі,— сказав Страйк,— ти пам'ятаєш, як саме опинився у тій ванній? Ти туди прийшов до когось, тебе привели?

Очі Біллі знову блукали рожевими стінами, між бровами з'явилася глибока складка. Він думав.

— Я шукав чоловіка на прізвище Віннер... ні...

— Вінн? Ґерайнт Вінн?

— Так,— відповів Біллі, приголомшено дивлячись на Страйка.— Ви все знаєте. Звідки ви все знаєте?

— Я тебе шукав,— пояснив Страйк.— Навіщо ти шукав Вінна?

— Почув, що Джиммі про нього говорив,— відповів Біллі, знову гризучи ніготь.— Джиммі сказав, що Вінн допоможе дізнатися більше про дитину, яку вбили.

— Вінн збирався допомогти дізнатися більше про вбиту дитину?

— Так,— знервовано відповів Біллі.— Розумієте, я, коли з вами зустрівся, вирішив, що ви — з тих людей, які мене хочуть спіймани і закрити. Вирішив, ви мені влаштували пастку й... у мене таке трапляється, як стане гірше,— безнадійно додав він.— Тож я натомість пішов до Віннера... до Вінна. У Джиммі були записані його адреса й телефон, тож я пішов шукати Вінна. І мене впіймали.

— Впіймали?

— Так, смаглявий такий тип,— пробурмотів Біллі, поглядаючи на психіатриню.— Я його злякався, подумав, що то терорист і хоче мене

вбити, але потім він сказав, що працює на уряд. Я й подумав, що уряд хоче замкнути мене в його будинку і заклав вибухівку у вікна й двері... Але я не думаю, що так було насправді. То просто моя уява. Він, мабуть, не хотів, щоб я сидів у нього у ванній. Мабуть, хотів мене здихатися,— додав Біллі з сумною усмішкою.— А я не йшов, бо боявся підірватися.

Він неуважно торкнувся носа, грудей.

— Здається, я вам знову дзвонив, але ви не відповіли.

— Ти дзвонив. Лишив мені повідомлення на автовідповідачі.

— Правда? Так... я думав, ви мене звідти витягнете... вибачте,— сказав Біллі, потираючи очі.— Коли я в такому стані, то сам не знаю, що кою.

— Але ти певний, що бачив, як задушили дитину? — тихо спитав Страйк.

— О так,— без надії звів очі Біллі.— Так, і це завжди зі мною. Я знаю, що бачив це.

— А чи ти не намагався покопати там, де...

— Боже, та ні,— відповів Біллі.— Копати під батьковим будинком? Ні. Я боявся,— слабким голосом додав він.— Не хотів знову бачити... оте. Коли її закопали, то перестали викоплювати кропиву й бур'яни. Мені таке снилося, ви не повірите. Ніби вона викопалася з лощовини, така вся зогнила, і дереться до мене у вікно...

Ручки психіатрів дряпали в записниках.

Страйк перейшов до категорії «Речі», виділеної у його власному записнику. Лишилося всього два питання.

— Біллі, а ти не встановлював хреста туди, де закопали тіло?

— Ні,— відповів Біллі, злякавшись на саму думку про таке.— Я до лощовини і близько не підходив, якщо міг, жодного бажання не мав.

— Останнє питання,— сказав Страйк.— Біллі, а твій батько робив для Чизвеллів щось незвичайне? Я знаю, що він був різноробом, але чи не було чогось, що він би...

— Ви про що? — спитав Біллі.

Він так перелякався, як ніколи раніше під час бесіди.

— Не знаю,— обережно мовив Страйк, приглядаючись до його реакції.— Просто подумав...

— Джиммі мене попереджав! Він казав, що ви винюхуете всяке про батька. Але мене не можна в тому винуватити, ми там ні до чого, ми були малі!

— Я ні в чому тебе не звинувачую,— відповів Страйк, але вже загнукали стільці: Біллі підхопився, і з ними психіатри; жінка вже занесла руку над непомітною кнопкою біля дверей — мабуть, для виклику санітарів.

— То це все було, щоб мене розговорити? Ви хочете біди для мене й Джиммі?

— Ні,— відповів Страйк, і собі спинаючись на ноги.— Я тут, бо вірю, що на твоїх очах задушили дитину, Біллі.

Збуджений і недовірливий, Біллі незабинтованою рукою швидко торкнувся носа й грудей, носа й грудей.

— Тоді нащо ви мене питаєте, що робив тато? — прошепотів він.— Вона не через те померла, це там ні до чого! Джиммі з мене шкуру спустить,— додав він ламким голосом.— Він казав, що ви на нього напосілися через те, що робив батько.

— Ніхто ні з кого шкуру не спустить,— твердо сказав психіатр-чоловік.— Гадаю, це все,— коротко мовив він до Страйка, відчиняючи двері.— Ну, Біллі, можеш іти.

Але Біллі не зрушив з місця. Плоть і кістки, може, і вирости, але його обличчя видавало страх і безнадію маленького хлопчика, який ріс без мами і чий здоровий глузд зламали чоловіки, що мали б його захищати. За своє буремне дитинство Страйк зустрічав безліч безрідних і занедбаних дітей, тож у виразі благання на обличчі Біллі впізнав останній крик до світу дорослих, до обов'язку дорослих наводити лад у хаосі, насаджувати здоровий глузд замість звірства.

Дивлячись в обличчя Біллі, Страйк відчув дивну спорідненість із цим замученим голомозим пацієнтом психіатричної клініки, бо знав такий самий потяг до впорядкованості і за собою. В його випадку це привело його на протилежний бік столу, але, мабуть, єдина відмінність між ним і Біллі полягала в тому, що Страйкова мама прожила достатньо довго і любила його достатньо сильно, щоб він не зламався від жахів життя.

— Я дізнаюся, що сталося з дитиною, яку задушили в тебе на очах, Біллі. Обіцяю.

Психіатри ніби здивувалися, навіть насупилися. Страйк розумів, що в рамках їхньої професії не заведено робити ствердні заяви чи гарантувати рішення проблемам. Він поклав записник у кишеню, вийшов з-за столу і простягнув руку. По довгому ваганню з Біллі зійшла

ворожість. Він причовгав до Страйка, взяв простягнуту руку і не одразу відпустив її зі сльозами на очах.

Пошепки, щоб не чули лікарі, він сказав:

— Я так не хотів різати на них коня, містере Страйк. Так не хотів.

Чи стане тобі на те сміливості й сили волі, Ребекко?

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Ванессина двокімнатна квартира містилася на нижньому поверсі окремого будинку неподалік стадіону Вемблі. Ідучи вранці на роботу, господиня лишила Робін запасний ключ і по-доброму запевнила, що Робін точно не знайде помешкання в Лондоні за кілька днів, тож може спокійно лишатися в неї, поки це вдасться.

Напередодні вони пили разом до пізньої ночі. Ванесса розповіла Робін повну історію того, як виявила, що колишній наречений їй зраджує. В цій оповідці було повно несподіваних поворотів, про які Ванесса раніше не згадувала; серед іншого, вона створила на «Фейсбуці» дві фальшиві сторінки, щоб заманити в пастку колишнього і його коханку, і за три місяці терплячих умовлянь Ванесса зуміла роздобути оголені фотографії їх удвох. Вражена й шокована, Робін сміялася, коли Ванесса розіграла перед нею сцену того, як віддала колишньому фотографії, заховані всередині валентинки, яку вона передала йому за столиком на двох в улюбленому ресторані.

— Дівчинко, ти надто добра,— зі сталлю в очах мовила Ванесса над келихом «піно-гріджо».— Я б щонайменше лишила ту клятву сережку собі й носила на ланцюжку як трофей.

Тепер Ванесса пішла на роботу. Робін сиділа з ноутбуком на дивані, в кутку якого було охайно складено ковдру. Ціле пообіддя вона шукала доступні кімнати у спільних помешканнях, які могла б собі дозволити з огляду на те, скільки платить Страйк. Згадка про двоповерхове ліжко у квартирі Флік раз у раз верталася до неї, поки Робін переглядала варіанти в своєму ціновому сегменті: на одних були голі кімнати-казарми з купою ліжок у кожній, на інших — помешкання, які легко могли з'явитися в газеті як ілюстрація до новини про самотнього збирача мотлоху, якого сусіди знайшли мертвим. Вчорашня ніч тепер здавалася дуже далекою. Робін не зважала на твердий болючий клубок у горлі, що не розчинявся, хоч скільки чаю вона випила.

За день Метью двічі намагався зв'язатися з нею. Робін жодного

разу не прийняла дзвінки, а повідомлення він не лишив. Слід якнайшвидше знайти адвоката для розлучення (і це коштує грошей, яких вона не має), але перший пріоритет — знайти де жити і далі працювати як завжди над справою Чизвелла, бо якщо Страйк вирішить, що вона не тягне свого ярма, це піддасть небезпеці єдину частину її життя, яка для Робін ще має цінність.

«Ти втекла з університету. Тепер тікаєш від нас. Ти навіть від своєї психотерапевтки втекла. Ти просто безвідповідальна, та й годі!»

Світлини похмурих кімнат у невідомих квартирах розпливалися перед очима; Робін уявляла Метью і Сару у важкому ліжку червоного дерева, що його подарував їй свекор, і її нутрощі ніби перетворювалися на рідину, самоконтроль зраджував, кортіло подзвонити Метью, накричати на нього... але вона цього не робила, бо відмовлялася бути тією, кого він хотів з неї зробити,— нераціональною, непослідовною, некерованою жінкою, просто безвідповідальною, та й годі.

А ще вона мала новини для Страйка, які планувала переказати, щойно закінчиться його бесіда з Біллі. Об одинадцятій ранку Рафаель Чизвелл прийняв її дзвінок і, попри початкову холодність, погодився на зустріч з Робін — але тільки там, де сам обере. За годину передзвонила Тіган Бутчер, яку довго вмовляти не довелося. Вона, власне, ніби розчарувалася, що говорить з партнеркою славетного Страйка, а не з ним самим.

Робін записала телефон і адресу кімнати в Патні (є господиня, оселя вегетаріанська, маєте любити котів), глянула на годинник і вирішила переодягнутися в єдину сукню, яку забрала з Олбері-стріт. Випрасувана й підготовлена, та висіла на кухонних дверях Ванесси. Від Вемблі до ресторану на Олд-Бромптон-роуд, де призначив зустріч Рафаель, їхати понад годину, а ще, мабуть, на те, щоб надати собі презентабельності, піде більше часу, ніж зазвичай.

Обличчя у дзеркалі у Ванессиній ванній було біле, очі — опухлі через нестачу сну. Робін досі намагалася замалювати те все тіннями і консилером, коли задзвонив мобільний.

— Привіт, Корморане,— сказала Робін, увімкнувши гучний зв'язок.  
— Бачив Біллі?

Оповідь про бесіду з Біллі забрала десять хвилин. За цей час Робін нафабувалася, зачесалася й одягнула сукню.

— Знаєш,— закінчив Страйк,— я починаю думати, чи не слід нам



почати робити те, про що Біллі просив від самого початку: копати.

— М-м,— озвалася Робін, а тоді: — Зажди... що? Тобто... буквально?

— Може і до цього дійти,— відповів Страйк.

Уперше за день власні негаразди Робін змерхли поруч з іншим — почварним — явищем. Джаспер Чизвелл став першим трупом, який вона побачила поза співчутливим і стерильним контекстом шпиталю чи похорону. Навіть згадка про затиснуту в поліетилен голову-ріпку з темним проваллям розтуленого рота блідла поруч з думками про землю й червів, про зотлілу ковдру й зогнілі дитячі кістки.

— Корморане, якщо ти справді думаєш, що там, у лощовині, закопана дитина, нам слід звернутися до поліції.

— Я б звернувся, якби був певен, що психіатри Біллі за нього поручаться, але вони не ручаються. Після допиту я мав з ними довгу розмову. Вони не можуть на сто відсотків твердити, що дитину не душили — давня проблема неможливості довести, що чогось не було,— але не вірять Біллі.

— Думають, що він це вигадує?

— Не в буквальному сенсі. Вони гадають, що це марення — чи що в кращому разі він неправильно зрозумів щось таке, що побачив у ранньому дитинстві. Може, навіть по телевізору побачив. Це збігається з його симптомами в цілому. Я сам думаю, що там навряд чи щось є, але добре було б знати напевно. Хай там що, як твій день минає? Є новини?

— Що? — перепитала Робін, не тямлячи.— А... так. Я о сьомій іду випити з Рафаелем.

— Чудова робота,— схвалив Страйк.— Де?

— У закладі під назвою «Нам Лонг»... як же то? «Нам Лонг Ле Шейкер»?

— У Челсі? — спитав Страйк.— Я там був багато років тому. Не найкращий вечір у моєму житті.

— І ще дзвонила Тіган Бутчер. Здається, вона — твоя фанатка.

— Після психічно хворого свідка тільки цього мені ще бракувало.

— Так собі жарт,— озвалася Робін, прикинувшись, що їй весело.— Хай там що, вона живе з мамою у Вулстоуні та працює в барі при іподромі Ньюбері. Каже, що не зможе зустрітися у Вулстоуні, бо мама проти того, щоб вона з нами спілкувалася. Пропонує приїхати до неї в бар у Ньюбері.

— Це далеко від Вулстоуна?

— Зо двадцять миль.

— Гаразд,— сказав Страйк,— як щодо того, щоб поїхати до Ньюбері на «лендрровері», поговорити з Тіган, а тоді проїхати до лощовини, глянути, що там як?

— Ем... добре, гаразд,— відповіла Робін, похапцем прикидаючи у голові, коли б то заїхати на Олбері-стріт по «лендрровер». Вона його лишила там, бо на Ванессиній вулиці можна було паркуватися тільки зі спеціальним дозволом.— Коли?

— Коли може Тіган, але в ідеалі — цього тижня. Якнайшвидше.

— Гаразд,— відповіла Робін, думаючи про несміливі плани в найближчі дні оглянути помешкання.

— Робін, ти там у нормі?

— Так, звісно.

— Передзвониш мені, як поговориш з Рафаелем, добре?

— Домовилися,— відповіла Робін, рада завершенню розмови.— На зв'язку.

...я вірю, що в людині можуть жити два різновиди волі водночас.  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

У «Нам Лонг Ле Шейкері» панувала декадентська атмосфера бару колоніальної доби. Інтер'єр з притлумленим світлом, лапатими рослинами і розмаїтими зображеннями вродливих жінок поєднував в'єтнамські та європейські елементи. Увійшовши до ресторану о сьомій нуль п'ять, Робін побачила Рафаеля на барі — в темному костюмі й білій сорочці без краватки він пив і розмовляв з довгокосою красунею, за якою поблискувала стіна пляшок.

— Привіт,— сказала Робін.

— Доброго вечора,— відповів він прохолодно, а тоді: — У тебе інакші очі. Вони були цього ж кольору в Чизвелл-гаузі?

— Блакитні? — спитала Робін, скидаючи плащ, який одягнула, бо її трусилу попри теплий вечір.— Так.

— Мабуть, я не роздивився, бо там, бляха, половини лампочок немає. Що питимеш?

Робін завагалася. Не варто пити під час допиту, але водночас їй раптом закортіло алкоголю. Не встигла вона прийняти рішення, як Рафаель спитав злегка ламким голосом:

— Що, сьогодні знову працювала під прикриттям?

— Чому ти питаєш?

— Ти знову без обручки.

— Чи ти мав такий самий гострий зір в офісі? — спитала Робін, Рафаель усміхнувся, і вона згадала, чому мимоволі вподобала його.

— Пам'ятаєш, я помітив, що в тебе несправжні окуляри? — спитав він.— Я тоді подумав, що ти хочеш, щоб тебе сприймали серйозно, бо ти надто гарненька для політики. Тож зір,— він показав на свої темно-карі очі,— в мене таки гострий, а от розум,— він поплескав себе по лобі,— щось не дуже.

— Я вип'ю келих червоного,— усміхнулася Робін,— і звісно, сама плачу.

— Якщо це все за рахунок містера Страйка, нумо ще поїмо,— негайно запропонував Рафаель.— Я конаю з голоду, а грошей катма.

— Правда?

Після цілого дня пошуків кімнати, яку можна орендувати з її зарплатнею, Робін була не в гуморі слухати чизвеллівське визначення бідності.

— Так, правда, можеш не вірити,— відповів Рафаель з дещо отруйною посмішкою, ніби прочитав її думки.— Ну серйозно, ми їмо чи ні?

— Гаразд,— відповіла Робін, яка за цілий день не торкнулася їжі,— ми їмо.

Рафаель узяв пляшку пива з бару і повів її до столика на двох під протилежною стіною. Було так рано, що більше ніхто ще не вечеряв.

— Мама часто тут бувала у вісімдесяті,— повідомив Рафаель.— Заклад був дуже відомий, бо власник не пускав багатих і знаменитих, якщо вони були вбрані недостатньо добре. Їм це подобалося.

— Правда? — спитала Робін, чиї думки були далеко. Їй раптом спало на думку, що більше ніколи вона не вечерятиме з Метью отак удвох. Згадала останній раз у «Le Manoir aux Quat'Saisons». Про що він думав, коли мовчки жував? Звісно, злився, що вона не йде від Страйка, але, може, ще й зважував подумки, чи не краща Сара — з оплачуваною роботою у «Кристіз», невичерпним арсеналом історій про чуже багатство і, понад сумнів, упевненою снагою в ліжку, де впала на подушку Робін діамантова сережка, яку їй подарував наречений.

— Слухай, якщо ти будеш зі мною вечеряти з таким обличчям, то ходімо краще на бар,— сказав Рафаель.

— Що? — здивувалася висмикнута зі своїх думок Робін.— О... справа не в тобі.

Офіціант приніс їй вино. Робін жадібно сьорбнула.

— Вибач,— сказала вона.— Я думала про свого чоловіка. Я вчора пішла від нього.

Рафаель аж застиг з притисненою до вуст пляшкою, а Робін зрозуміла, що перетнула невидиму межу. За весь час своєї роботи в агенції вона жодного разу не використовувала факти зі свого справжнього життя, щоб вселити довіру, ніколи не змішувала приватне і професійне життя, щоб когось розкрутити. Зробивши з невірності Метью засіб для маніпуляції Рафаелем, вона, понад сумнів, здійснила вчинок, який би нажахав і обурих її чоловіка. Адже шлюб священний (так би він подумав), нічого спільного з брудною, непевною професією

Робін.

— Серйозно? — спитав Рафаель.

— Так,— відповіла Робін,— але я не чекаю, що ти мені повіриш після всієї брехні, яку я тобі розповідала в ролі Венеції. Добре,— дістала вона записник із сумочки,— ти казав, що не заперечуєш проти кількох питань?

— Е... так,— відповів він, ніби не знаючи, тішитися чи тривожитися.— Тобто це правда? Ти вчора розірвала свій шлюб?

— Так,— відповіла Робін.— Що тебе так шокує?

— Не знаю,— відповів Рафаель.— Ти на вигляд така... правильна. — Його очі пробіглися її обличчям.— Почасти тим і принадна.

— То я можу ставити свої питання? — поцікавилася Робін, рішучо незворушна.

Рафаель відпив ще пива і мовив:

— Вічно вся в роботі. Чоловіки мимоволі думають, чим би повернути твою увагу.

— Серйозно...

— Добре, добре, питання... тільки спершу зробимо замовлення. Хочеш дім-саму?

— На твій смак,— відповіла Робін, розгортаючи записник.

Замовлення їжі ніби поліпшило настрій Рафаеля.

— Пий ще,— сказав він.

— Мені, власне, взагалі не слід пити,— відповіла Робін, яка насправді більше не торкалася вина після першого ковтка.— Гарзд, я хотіла поговорити про Ебері-стріт.

— Говори,— мовив Рафаель.

— Ти чув, що Кінвара сказала про ключі. Я подумала, що...

— ...ключ міг бути у мене? — спокійно спитав Рафаель.— Угадай, скільки разів я взагалі був у тому будинку.

Робін чекала.

— Один раз,— відповів Рафаель.— Дитиною там не бував. Коли вийшов з... ну, ти знаєш... тато, який до мене туди навіть не приходив, запросив мене поїхати до Чизвелл-гаузу, і я поїхав. Зачесався, вдягнув костюм, проїхав весь шлях до тої пекельної діри, а він навіть не з'явився. Затримався через пізніє голосування чи що. Уяви, як зраділа Кінвара, що я у неї ночую — в тому клятому похмурому домі, про який мені в дитинстві снилися кошмари. Вітаємо вдома, Рафе. Зранку

потягом поїхав до Лондона. Цілий тиждень ані звістки від татка, аж тут викликає мене знову, цього разу на Ебері-стріт. Я подумав — сам тепер не прийду. Нащо пішов?

— Не знаю,— відповіла Робін.— Нащо ти пішов?

Рафаель глянув їй просто у вічі.

— Можна до печінок ненавидіти когось і все ж хотіти, щоб він не був до тебе байдужий. І ненавидіти себе за це.

— Так,— тихо відповіла Робін,— можна.

— Тож приперся я на Ебері-стріт, думаючи собі, що можу поговорити з батьком коли не від серця до серця — ти ж його бачила,— то, знаєш, якимось по-людськи. Він мені відчиняє двері, каже: «Ага, ось і ти», веде мене до вітальні, а там Генрі Драммонд. Так я зрозумів, що це співбесіда щодо роботи. Драммонд каже, що візьме мене, батько гарчить, щоб я цього разу все не спаскудив, і викидає мене на вулицю. Вперше і востаннє побував там,— мовив Рафаель,— тож не можу сказати, що плекаю теплі спогади.

Він спинився, ніби обмірковуючи щойно сказане, тоді засміявся.

— І звісно, там мій батько вкоротив собі віку. Забув про це.

— Ключа не маєш,— сказала Робін, записуючи.

— Ні. Ключа і запрошення заходити, коли забажаю, я не отримав разом з іншими незапропонованими речами.

— Я хочу спитати дещо, що може здатися тобі недоречним,— сторожко мовила Робін.

— Звучить цікаво,— нахилився вперед Рафаель.

— У тебе ніколи не виникало підозри, що батько має роман на стороні?

— Що? — знову спитав Рафаель, майже комічно здивувавшись.— Ні... але... що?

— Протягом десь останнього року? — провадила Робін.— Уже в шлюбі з Кінварою?

Рафаель ніби не вірив власним вухам.

— Добре,— сказала Робін,— якщо ти не...

— Як вам узагалі спало на думку, що в батька був роман?

— Кінвара постійно була така власниця, так хотіла знати, де саме твій батько, правда ж?

— Правда,— криво посміхнувся Рафаель,— але ж ти знаєш причину. То через тебе.

— Я чула, що Кінвара зривалася за багато місяців до того, як я почала працювати в приймальні. Сказала одній людині, що батько їй зраджує. Всі кажуть, що вона була в страшному стані. Це все трапилося десь тоді ж, коли приспали її кобилу, і вона...

— ...вдарила тата молотком? — він насупився.— О. Я думав, це через те, що вона не хотіла присипляти кобилу. Ну, замолоду тато був той ще бабій. О... а може, він саме тому відіслав мене до Чизвелл-гаузу, а сам лишився в Лондоні? Кінвара однозначно чекала його вдома і страшно розлютилася, коли він в останній момент не зміг приїхати.

— Так, можливо,— відповіла Робін, записуючи.— Ти не пам'ятаєш, який то був день?

— Е... так, власне, пам'ятаю. Важко забути день, коли тебе випустили з в'язниці. Я вийшов у середу, шістнадцятого лютого минулого року, а тато запросив мене до Чизвелл-гаузу наступної суботи, тобто... дев'ятнадцятого.

Робін записала.

— Ти не чув, не бачив ознак того, що в нього є інша жінка?

— Та ну,— відповів Рафаель,— ти ж працювала у Палаті громад. Ти бачила, як мало в нас спільного. Хіба б він розповів мені, що отак розважається?

— Він же сказав тоді, що бачив привид Джека О'Кента вночі у маєтку.

— То інше. Він був тоді п'яний і... ну... не при собі. Дивний. Щось говорив про божественну відплату... Не знаю, може, він мав на увазі свій роман. Може, нарешті відростив сумління після трьох дружин.

— Він же наче не одружився з твоєю матір'ю?

Рафаель примружив очі.

— Вибач. На мить забув, що я — байстрюк.

— Та ну,— м'яко мовила Робін,— ти же знаєш, що я не про...

— Добре, вибач,— сказав він,— щось я вразливий. Коли тебе батько викреслює з заповіту, станеш таким.

Робін згадала слова Страйка про спадок: «Ідеться про гроші — й не про гроші теж»,— і Рафаель мовив, ніби відлуння її думок:

— Ідеться не про гроші, хоча, бачить Бог, вони мені не завадять. Я безробітний і не думаю, що старий Генрі Драммонд дасть мені добрі рекомендації, правда ж? А мама, схоже, вирішила оселитися в Італії, тож подумує продати квартиру в Лондоні, а отже, я буду ще й безхатній.

До цього й дійде,— гірко додав він.— Буду в Кінвари за стайничого. Більше ніхто на неї не працюватиме, а мене більше ніхто не візьме на роботу... Але йдеться не лише про гроші. Коли тебе викреслюють із заповіту... ну, слово «викреслюють» говорить саме за себе. Останній лист небіжчика до близьких, а мого імені там навіть і немає, ще й клятий Торкіль радить мені забиратися до Сієни і «почати спочатку». Дрочило! — додав Рафаель з небезпечним виразом обличчя.

— Це там живе твоя мама? В Сієні?

— Так. Підчепила там якогось італійського графа, і повір мені, останнє, що їй треба, це щоб до них приїхав жити її двадцятидев'ятилітній син. Граф ніби не збирається з нею одружуватися, і мама переймається щодо старості, тож і хоче продати квартиру. Вона вже застара, щоб прокрутити з ним той самий номер, що й з моїм батьком.

— Про що ти...

— Вона вмисно завагітніла. Та не треба такого шоку. Мама не вірить у захист свого сина від реалій життя. Вона мені все розповіла багато років тому. То була велика ставка, яка не зіграла. Мама думала, що він з нею візьме шлюб, якщо вона завагітніє, але як ти щойно відзначила...

— Я ж вибачилася,— сказала Робін.— Мені справді прикро. Це було з мого боку нечуйно... і нерозумно.

Вона подумала була, що зараз Рафаель пошле її під три чорти, але натомість він тихо сказав:

— Бачиш, ти така мила. Ти ж не зовсім прикидалася? Тоді в приймальні?

— Не знаю,— відповіла Робін.— Мабуть, ні.

Відчувши, що він соває ногами під столом, вона знову трохи відсунулася.

— Твій чоловік — він який? — спитав Рафаель.

— Навіть не знаю, як описати.

— Він працює у «Кристіз»?

— Ні,— відповіла Робін,— він бухгалтер.

— Господи Ісусе! — жахнувся Рафаель.— Оце таке тобі подобається?

— Коли ми познайомилися, він ще не був бухгалтером. Може, повернімося до ранку, коли помер твій батько, і його дзвінка тобі?



— Якщо хочеш,— відповів Рафаель,— але я б краще говорив про тебе.

— Ну, тоді чому б тобі не розповісти, що сталося того ранку, а далі питай у мене що заманеться,— відповіла Робін.

На обличчі Рафаеля майнула усмішка. Він випив пива і заговорив:

— Тато мені подзвонив. Сказав, що гадає, ніби Кінвара хоче утнути якусь дурницю, і звелів мені їхати просто до Вулстоуна і спинити її. Я, знаєш, не став питати, чому саме я.

— У Чизвелл-гаузі ти про це не згадував,— мовила Робін, переглядаючи свої нотатки.

— Звісно, не згадував, бо там були інші. Тато сказав, що не хоче просити про це Іззі. Він так грубо говорив про неї... він був тим ще невдячним гадом, так,— сказав Рафаель.— Вона працювала так, що кров з-під нігтів, а ти сама бачила, як він до неї ставився.

— В якому сенсі «грубо говорив»?

— Сказав, що вона накричить на Кінвару, засмутить її, зробить тільки гірше. Обзивала ворона крука чорним, бачте. Але на правду,— додав Рафаель,— він просто мав мене за прислугу з вищого ешелону, а от Іззі була справжня донька. Він був не проти, якщо я зроблю брудну роботу і розсерджу його дружину, припершись до неї додому і не давши...

— Не давши що?

— А,— мовив Рафаель,— їжа.

Перед ними поставили дім-сам, й офіціантка пішла.

— Що ти не дав зробити Кінварі? — повторила Робін.— Покинути твого батька? Заподіяти щось собі?

— Люблю ці штуки,— повідомив Рафаель, роздивляючись пельмень з креветкою.

— Вона лишила записку,— провадила Робін,— де написала, що йде. Батько відіслав тебе умовити її цього не робити? Боявся, що Іззі, навпаки, заохотить її точно піти?

— Ти справді вважаєш, що я міг би переконати Кінвару не розривати шлюб? Можливість ніколи мене більше не бачити стала б кращим стимулом.

— То нащо батько тебе до неї відіслав?

— Я тобі казав,— відповів Рафаель.— Він боявся, що вона утне дурницю.

— Рафе,— мовила Робін,— досить уже цих ігор, бляха-муха.  
Він аж застиг.

— Божечки, ти так по-йоркширському це кажеш. А скажи ще раз.

— Поліція вважає твою історію про те, що ти того ранку робив, дещо сумнівною,— мовила Робін.— І нам так само здається.

Це його ніби отверезило.

— Звідки ти знаєш, що думає поліція?

— Ми маємо там знайомих,— відповіла Робін.— Рафе, ти в усіх створив враження, ніби батько наказав тобі не дати Кінварі щось собі заподіяти, але ніхто в це насправді не вірить. Там була стайнича, Тіган. Вона б завадила Кінварі щось із собою зробити.

Рафаель пожував, наче міркуючи.

— Гаразд,— зітхнув він.— Гаразд, справа така. Ти же знаєш, що тато продав усе, на чому можна було заробити, а решту лишив Перегрину?

— Кому?

— Ну добре, Принглу,— роздратувався Рафаель.— Не люблю я вживати ті їхні кінчені прізвиська.

— Але він не все цінне продав,— сказала Робін.

— Тобто?

— Та картина з кобилою і лошам могла коштувати п'ять-вісім...

У Робін задзвонив мобільний. За рингтоном вона знала, що то Метью.

— Візьмеш?

— Ні,— відповіла Робін.

Вона дочекалася, коли дзвінок обірветься, тоді дістала мобільний із сумки.

— «Метт»,— прочитав ім'я догори дригом Рафаель.— То твій бухгалтер, так?

— Так,— відповіла Робін і встановила безгучний режим, але телефон негайно почав вібрувати у неї в руці — Метью передзвонив.

— То заблокуй його,— порадив Рафаель.

— Так,— сказала Робін,— гарна ідея.

Зараз їй найбільше була потрібна співпраця Рафаеля. Здається, він порадив, коли вона заблокувала Метью. Повернувши мобільний до сумки, вона сказала:

— Розкажи про картини.

— Ну, ти же знаєш, що тато все цінне вже продав через Драммонда?

— Декому з нас п'ять тисяч за картину здаються досить цінними,— не стрималася Робін.

— Добре, пані лівачко,— раптом розсердився Рафаель.— Можеш і далі кепкувати собі, що такі, як я, не знають ціни грошам...

— Вибач,— сказала Робін, подумки лаючи себе.— Мені дійсно прикро. Слухай, я... власне, я сьогодні вранці шукала собі кімнату в оренду. Тут і тепер п'ять тисяч могли б змінити моє життя.

— О,— насупився Рафаель.— Я... добре. Власне, коли ми вже про це, то я б і сам зрадив п'ятьом тисячам у кишені, але я говорю про справді цінні речі, вартістю десятки й сотні тисяч фунтів, про речі, які батько волів би зберегти в родині. Він уже передав їх

малому Принглу, щоб не платити податок на спадок. Там китайський лакований кабінет, скринька зі слонової кістки і ще всяке, а ще — кольє.

— Котре?..

— Така велика потворна штука з діамантами,— відповів Рафаель і вільною від пельменів рукою зобразив тісне намисто.— Камені коштовні. Воно передається вже п'ять поколінь, і за звичаєм його передавали старшій доньці на двадцять перший день народження, але батько мого батька — ти, мабуть, чула — був той ще плейбой...

— Це який одружився з медсестрою на ім'я Тінкі?

— То була третя чи четверта,— кивнув Рафаель.— Ніяк не запам'ятаю. Хай там що, він мав тільки синів, тож усі його дружити носили кольє по черзі, а тоді воно лишилося моєму батькові, який вирішив продовжити нову традицію. Кольє носили його дружини — навіть одного разу моя мама,— а ще він забув передати його доньці на двадцять перший день народження, забув передати Принглу і не згадав про нього в заповіті.

— Тобто... ти хочеш сказати, що зараз воно...

— Тато подзвонив мені вранці й сказав, що я маю забрати ту гадську штуку. Просте завдання, будь-кому таке до снаги,— саркастично додав він.— Припхатися до мачухи, яка мене ненавидить до печінок, знайти, де вона ховає коштовність, тоді вкрати в неї з-під носа.

— Тобто ти гадаєш, батько вважав, що Кінвара його кидає, і боявся,

що вона забере з собою кольє?

— Мабуть, так,— відповів Рафаель.

— Який у нього був голос по телефону?

— Я вже тобі казав. Кволий. Я подумав, що в нього похмілля. А коли я почув, що він укоротив собі віку,— Рафаель затнувся,— ...ох.

— Ох?

— Правду кажучи,— відповів Рафаель,— я не міг викинути з голови, що останні слова батька до мене були оці: «Біжи й упевнися, що сестра отримає свої діаманти». Такі слова вічно носитимеш у серці, га?

Не знаючи, що на таке відповісти, Робін відпила ще вина, а тоді тихо спитала:

— Іззі й Фіззі розуміють, що кольє тепер належить Кінварі?

Губи Рафаеля скривилися в неприємному усміху.

— Ну, вони розуміють, що юридично це так, але от дивина: впевнені, що Кінвара його їм віддасть. Після всього, що вони про неї казали, після того, як вони роками називали її мисливицею на гроші, ганили її за всякої нагоди... все одно вони не розуміють, що Кінвара не віддасть кольє Фіззі для Флопсі, тьху, Флоренс, оскільки,— тут він зобразив пронизливо-високий голос,— «Любий, навіть Те-Де цього не зробить, воно ж належить родині, вона має розуміти, що його не можна продавати». Від їхньої самовпевненості кулі відлітали б. Вони певні, що то закон природи, що Чизвелли беруть своє, а дрібніші істотки мають з цим миритися.

— Звідки Генрі Драммонд знав, що ти маєш завадити Кінварі лишити кольє собі? Він сказав Корморану, що ти поїхав до Чизвелл-гаузу зі шляхетних міркувань.

Рафаель пирхнув.

— Шила в мішку не сховати, еге ж? Так, вочевидь, Кінвара зв'язалася з Генрі напередодні татової смерті й питала, де можна оцінити кольє.

— Це він тому дзвонив твоєму батькові того ранку?

— Саме так. Хотів попередити його про її плани.

— Чому ти не розповів усього цього поліції?

— Бо щойно б інші дізналися, що Кінвара планує продати кольє, це був би ядерний вибух. Зчинився б страшний скандал, родина кинулася б до адвокатів і чекала б, що я приєднаюся до биття Кінвари всім гамузом. А поки що до мене ставляться як до громадянина другого сорту, мають,

курва, за кур'єра. Я вожу старі картини в Лондон до Драммонда, слухаю, скільки за них отримав тато, а сам і ламаного пенні з тих сум не бачив. Тож я не хочу брати участі у скандалі з кольє, не гратимуся в їхні чортові ігри. Я мав це все сказати татові, коли він подзвонив,— додав Рафаель,— але він був якийсь хворий, і, мабуть, я його пожалів чи що... і це тільки доводить, що вони цілком праві, і я таки несправжній Чизвелл.

Він аж захекався. Тепер у ресторані з'явилося ще дві пари. Робін побачила у дзеркалі, як доглянута білявка приглядається до Рафаеля, сідаючи поруч зі своїм товстим червонопиким супутником.

— То чого ти покинула Метью? — спитав Рафаель.

— Він мене зрадив,— відповіла Робін. Сил брехати вона не мала.

— З ким?

Робін здалося, що Рафаель хоче ніби відновити баланс сил. Просторікуючи про сім'ю, він виливав гнів і зневагу, але Робін також розчула біль.

— З університетською подругою,— відповіла вона.

— А як ти дізналася?

— Знайшла в нашому ліжку діамантову сережку.

— Серйозно?

— Серйозно,— відповіла Робін.

Вона раптом відчула втому і пригнічення на думку про те, що доведеться вертатися аж у Вемблі на твердий диван. Робін досі не подзвонила батькам, не розповіла, що сталося.

— За нормальних обставин,— повідомив Рафаель,— я б уже почав за тобою упадати. Ну, не просто зараз. Не аж сьогодні. Але за кілька тижнів... Біда в тому, що от дивлюся я на тебе,— він підняв палець, указав на неї, тоді на уявну постать поруч,— і бачу за твоїм плечем твого одноногого шефа.

— Є якісь конкретні причини, що ти вирішив підкреслити його одноногість?

Рафаель усміхнувся.

— Захищаєш його, так?

— Ні, я...

— Та нічого. Іззі він теж подобається.

— Я ніколи...

— А тепер захищаєшся сама.

— Та Господи Боже,— мало не засміялася Робін, і Рафаель усміхнувся.

— Я візьму собі ще пиво. Допивай вино, га? — додав він, указуючи на її келих, досі на дві третини повний.

Принісши нову пляшку, Рафаель додав зі злісною посмішкою:

— Іззі завжди подобалися грубі чоловіки. Бачила, як Фіззі глянула на Іззі, коли мова зайшла про Джиммі Найта?

— Власне, я звернула увагу,— відповіла Робін.— А в чому там справа?

— Вісімнадцятий день народження Фредді,— вишкірився Рафаель.— Джиммі припхався з друзями, а Іззі... як би оце делікатно сказати... дещо втратила в його товаристві.

— О,— вражено зронила Робін.

— Була п'яна мов чіп. З цього зробилася сімейна легенда. Мене там не було, я був надто малий. Фіззі настільки вразила думка, що її сестра могла переспати з сином теслі, що вона йому приписала якусь надприродну, демонічну сексапільність. Саме тому Фіззі певна, що Кінвара була трохи на його боці, коли Джиммі прийшов по гроші.

— Що? — різко спитала Робін, потягнувшись по згорнутий було записник.

— Рано радієш,— сказав Рафаель,— бо я досі не знаю, чим він шантажував батька, гадки не маю. Я не зовсім член родини, тож на повну довіру не заслуговую. Кінвара вам це казала у Чизвелл-гаузі, пам'ятаєш? Вона була сама вдома, коли прийшов Джиммі. Тато знову поїхав до Лондона. З того, що я чув, виходить, що коли вони з татом уперше про це заговорили, Кінвара була на боці Джиммі. Фіззі гадає, то через сексуальну привабливість Джиммі. Що скажеш, є там щось у ньому?

— Гадаю, хтось міг би так сказати,— байдуже відповіла Робін, роблячи нотатки.— Кінвара радила твоєму батькові заплатити Джиммі, правильно?

— Наскільки я зрозумів,— відповів Рафаель,— Джиммі не починав з шантажу. Кінвара вирішила, що його вимога обґрунтована, казала, що треба йому щось дати.

— Не знаєш, коли саме це було?

— Якби ж то,— похитав головою Рафаель.— Здається, я тоді сидів. Мав серйозніші проблеми... От угадай,— удруге сказав він,— скільки

разів вони мене питали, як воно було в тюрмі?

— Не знаю,— сторожко відповіла Робін.

— Фіззі — жодного. Тато — жодного...

— Ти казав, що Іззі приходила до тебе.

— Так,— визнав Рафаель, салютуючи на честь сестри пляшкою.—

Так, приходила, спаси її Боже. Старий добрий Торкс щось жартував, мовляв, це ж лячно нахилитися в душі. Я у відповідь припустив,— з жорсткою посмішкою додав Рафаель,— що він у курсі таких речей, адже його давній приятель Кристофер пхає свої руки між ноги молодикам на роботі. Схоже, то біда тільки у виконанні якогось волохатого старого рецидивіста, а коли так робить випускник приватної школи — то це безневинна гра.

Він глянув на Робін.

— Гадаю, ти тепер знаєш, чим тато дражнив того бідолаху Ааміра?

Робін кивнула.

— А Кінвара вирішила, що то мотив для вбивства,— закотив очі Рафаель.— Проекції, чистісінькі проекції — у них у всіх. Кінвара думає, що Аамір убив тата, бо той жорстоко повівся з ним привселюдно. Ох, чула б ти, що тато, бува, казав Кінварі під кінець. Фіззі думає, що це зробив Джиммі Найт, бо розлютився через гроші. Вона сама лютиться через родинні гроші, яких немає, але не може про це говорити, адже у їхньому зникненні наполовину винний її чоловік. Іззі думає, що тата вбила Кінвара, бо почувалася некоханою, зневаженою, непотрібною. Тато зроду не подякував Іззі за все, що вона для нього робила, і навіть оком не повів, коли вона сказала, що йде. Вимальовується картина, так? Нікому з них не стало снаги сказати, що всім іноді кортіло вбити тата, а тепер він помер, і вони проєціюють свої думки на інших. І саме тому,— додав Рафаель,— ніхто не говорить про Герайнта Вінна. Він має подвійний захист, бо у великій образі Вінна був задіяний пресвятий Фредді. В усіх перед носом реальний мотив, але про це не личить говорити.

— Говори,— сказала Робін, тримаючи ручку напоготові,— про те, що не личить.

— Ні, забудь,— відповів Рафаель.— Дарма я...

— Не думаю, що ти щось кажеш випадково, Рафе. Досить уже.

Він засміявся.

— Я намагаюся припинити підставляти людей, які цього не

заслуговують. Це елемент мого великого проекту спокути.

— І хто цього не заслуговує?

— Францеска, ота мала, з якою я... ну, ти знаєш... у галереї. То вона мені розповіла. Почула від старшої сестри, Вериті.

— Вериті,— повторила Робін.

Борючись із нестачею сну, вона спробувала згадати, коли чула це ім'я. Трохи схоже на «Венецію»... і тут вона пригадала.

— Зажди,— насупилася вона, концентруючись.— Була якась Вериті в одній збірній з Фредді й Ріяннон Вінн.

— Саме ця,— сказав Рафаель.

— Ви всі між собою знайомі,— втомлено мовила Робін, записуючи; це було несвідоме відлуння Страйкових слів.

— Такі вже переваги навчання у приватній школі,— відповів Рафаель.— У Лондоні людина з грошима зустрічає всюди одні й ті самі три сотні людей... Так, коли я прийшов до галереї Драммонда, Францеска одразу розповіла, що її старша сестра колись зустрічалася з Фредді. Мабуть, вирішила, що це робить з нас пару приреченням долі чи що. А коли зрозуміла, що я вважаю Фредді тим ще гівнюком,— провадив Рафаель,— то змінила тактику й розповіла мені брудну історію. Виявилось, що на повнолітті Фредді він, Вериті та ще хтось вирішили покарати Ріяннон за те, що та наважилася посісти місце Вериті у збірній. На їхній погляд, вона була... не знаю, простолюдинка? валлійка?.. Словом, вони підлили їй горілки в склянку. Весело ж, у гуртожитках таке постійно діється. Але Ріяннон погано прийняла міцний алкоголь — хоча, на їхній погляд, мабуть, навпаки добре. І вони зробили цікавенькі фото з нею і поширили серед своїх... інтернет тоді тільки починався. Сьогодні, напевно, за першу добу ті фото подивилося б півмільйона людей, але Ріяннон довелося витримувати посміх лише з боку фехтувальної збірної та ще друзів Фредді. И от,— закінчив Рафаель,— десь за місяць вона вкоротила собі віку.

— О Боже мій,— тихо мовила Робін.

— Так,— відповів Рафаель.— Коли мені про це розповіла мала Франні, я спитав Іззі. Вона дуже засмутилася, попросила мене цього не розповсюджувати... але нічого і не заперечувала. Я почув багато аргументів на кшталт «ніхто б себе не вбив через дурний жарт на вечірці» й усе таке, а ще вона попросила не говорити так про Фредді, бо це розіб'є серце татові. Ну, мерцю серце не розіб'ється, так? І я



особисто вважаю, що час уже комусь посцяти у вічний вогонь пам'яті Фредді. Якби цей виродок не народився Чизвеллом, то сидів би. Але, мабуть, ти скажеш, що чиє б гарчало, а моє б мовчало — після того, що я сам зробив.

— Ні,— м'яко відповіла Робін.— Я не думала такого казати.

Войовничий вираз на обличчі Рафаеля розтанув. Він глянув на годинник.

— Я мушу вже йти. Маю бути в іншому місці до дев'ятої.

Робін підняла руку, просячи рахунок. Коли розвернулася до Рафаеля, то побачила, як той буденно роздивляється обох інших жінок у ресторані, а в дзеркалі помітила, що білявка перехопила його погляд.

— Можеш іти,— сказала вона, передаючи офіціантці кредитку.— Не хочу, щоб ти запізнився.

— Та ні, я тебе проведу.

Коли Робін ще ховала кредитку назад у сумку, Рафаель узяв плащ і подав їй.

— Дякую.

— Нема за що.

На вулиці він зупинив таксі.

— Ти сідай,— мовив він,— а я прогуляюся. Провітрю голову. Відчуття, що побував на невдалому сеансі психотерапії.

— Ні, все добре,— відповіла Робін. Вона не хотіла, щоб Страйк платив за поїздку на таксі аж до Вемблі.— Я на метро. Добраніч.

— Добраніч, Венеціє,— відповів Рафаель.

Рафаель сів у таксі, воно від'їхало, а Робін щільніше запнула у плащ і рушила в інший бік. Бесіда вийшла хаотична, та все ж Робін видобула з Рафаеля більше, ніж сподівалася. Діставши мобільний, вона подзвонила Страйкові.

Ми двоє неподільні...  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Побачивши, що дзвонить Робін, Страйк, який із записником вийшов до «Тоттенгему» випити, сховав блокнот у кишеню, допив пінту й вийшов з телефоном надвір.

Розгардіяш, на який дорожні роботи перетворили початок Тоттенгем-Корт-роуд — засипаний щебенем канал на місці вулиці, тимчасова огорожа та пластикові барикади, проходи й містки, завдяки яким десятки тисяч людей не втратили змоги пересуватися цим жвавим перехрестям,— тепер був уже настільки знайомий, що Страйк його ледь помічав. Він вийшов надвір не по краєвид, а по цигарку, і курив, поки Робін переповідала розказане Рафаелем.

Закінчивши розмову, Страйк поклав мобільний у кишеню і неуважно прикурив третю цигарку від кінчика другої, і так і лишився стояти, глибоко замислившись про все, що розповіла Робін. Перехожим доводилося його обходити.

Деякі речі, що їх повідомила Робін, здалися Страйкові цікавими. Докуривши третю цигарку і кинувши недопалок у зяючу безодню в дорозі, Страйк повернувся в паб і замовив собі другу пінту.

Його столик устигла зайняти компанія студентів, тож Страйк пішов у дальній кінець зали, де під вітражним склепінням (чиї кольори потьмарила ніч) стояли високі барні стільці. Тут Страйк дістав записник і ще раз проглянув перелік імен, над якими морочився до пізньої ночі, рятуючись від думок про Шарлотту. Посидівши над ним з виглядом чоловіка, який знає, що тут щось заховано, він перегорнув кілька сторінок і повернувся до нотаток, зроблених під час розмови з Деллою.

Кремезний, зігнутий, нерухомий (лише очі рухалися вздовж рядків, які він нашкрябав у будинку незрячої жінки), Страйк, сам того не знаючи, віднадив кількох несмілих туристів, які хотіли спитати дозволу сісти за його столик і дати відпочинок стертим ногам. Злякавшись можливих наслідків порушення його зосередженості, майже відчутної на дотик, туристи пішли, а Страйк їх навіть не помітив.

Він знову перегорнув сторінки, повертаючись до переліку імен.

Подружжя, коханці, партнери в бізнесі, брати й сестри.

Пари.

Він знову погортав блокнот, повертаючись до записів, які зробив під час розмови з Олівером, що розповідав про висновки експертизи. Вбивство з двох частин: амітриптилін і гелій, кожен сам по собі вбивчий, але скористалися ними разом.

Пари.

Дві жертви, розділені двома десятками років, задушена дитина і міністр, що задихнувся; перша похована на землі другого.

Пари.

Страйк задумливо розгорнув чисту сторінку і записав сам для себе:  
*Франческа — підтвердити історію.*

...ти просто муσιш надати мені пояснення, чому береш цю справу — цю можливість — так близько до серця.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Наступного ранку газети опублікували офіційну заяву щодо Джаспера Чизвелла, слова для якої дібрали дуже ретельно. Разом з іншими представниками британської громадськості Страйк довідався за сніданком, що, згідно з висновками владних органів, у передчасній кончині міністра культури не задіяні іноземні агенти чи терористичні організації, однак подальші обставини ще потребують з'ясування.

В інтернеті на новину про відсутність новин зреагували слабо. Поштові скриньки в районах, звідки походили переможці Олімпійських ігор, досі фарбували золотою барвою, а громадськість ніжилася у прощальних промінчиках тріумфальних змагань; нерозтрачений ентузіазм до всього, пов'язаного зі спортом, тепер звернувся на прийдешні Параолімпійські ігри. Смерть Чизвелла громадська думка уже відклала вбік, як незбагненне самогубство багатого торі.

Бажаючи знати, чи офіційна заява означає, що поліційне розслідування добігає кінця, Страйк подзвонив Вордлу і спитав.

На жаль, поліціант знав не більше за самого Страйка. Вордл дещо роздратовано додав, що за три тижні не мав жодного вихідного, що нагляд за містом, перевантаженим мільйонами нових гостей, складний і трудомісткий (Страйкові годі зрозуміти наскільки) і що він не має змоги винюхувати інформацію з інших питань для Страйка.

— Розумію,— незворушно озвався Страйк.— Просто питаю. Привіт Ейприл від мене.

— О, до речі,— не дав йому повісити слухавку Вордл.— Вона просила спитати в тебе, в яку гру ти там граєшся з Лорелеєю.

— Мушу тебе відпустити, Вордле, ти потрібен країні,— відповів Страйк і поклав слухавку, чуючи буркотливий сміх полісмена.

За відсутності даних від контактів у поліції і не маючи офіційного статусу, який дав би змогу організувати потрібні допити, Страйк тимчасово загруз на ключовій точці розслідування. Відчуття було знайоме, але від того анітрохи не приємніше.

Кілька телефонних дзвінків після сніданку виявило, що Франческа Пулгем, колишня колега і коханка Рафаеля з галереї Драммонда, досі навчається у Флоренції, куди її відіслали подалі під його згубного впливу. Батьки Франчески наразі були у відпустці на Шрі-Ланці. Економка Пулгемів, єдина пов'язана з родиною особа, до якої достукався Страйк, рішуче відмовилася давати йому номери будь-кого з них. З її реакції Страйк виснував, що Пулгеми — то, мабуть, такі люди, які негайно кинуться до адвокатів на саму думку, що їм додому телефонує приватний детектив.

Вичерпавши всі підходи до Пулгемів на відпочинку, Страйк залишив повідомлення з увічливим проханням про розмову на автовідповідачі Герайнта Вінна (вже четверте), але день добігав кінця, а Вінн не передзвонував. Страйк не міг його винуватити. Він сумнівався, що сам був би дуже помічним, опинившись на місці Вінна.

Страйк ще не казав Робін про свою нову теорію щодо справи. Робін працювала на Гарлі-стріт — стежила за Доком Жуаном,— але в середу подзвонила в офіс і повідомила довгоочікувану новину: вона домовилася про бесіду з Тіган Бутчер у суботу на іподромі Ньюбері.

— Чудово! — вигукнув Страйк, який зрадив перспективі активної діяльності, і вийшов до приймальні, де відкрив на комп'ютері Робін гугл-мапи.— Так, гадаю, нам слід планувати поїздку з ночівлею. Поговоримо з Тіган, а як стемніє, поїдемо до Стеда-котеджу.

— Корморане, ти серйозно думаєш це зробити? — спитала Робін.— Дійсно хочеш піти й розкопати ту лощовину?

— Звучить аж якось казково,— невиразно мовив Страйк, роздивляючись на моніторі бічні дороги.— Слухай, я не думаю, що там щось є. Власне, відучора я в цьому впевнений.

— А що сталося вчора?

— Мені дещо спало на думку. Розповім, коли побачимося. Слухай, я обіцяв Біллі дізнатися правду про ту задушену дитину. Хіба є надійніший спосіб перевірити, ніж узяти й розкопати? Але якщо тобі від того бридко, можеш лишитися в машині.

— А що Кінвара? Ми ж будемо на її землі.

— Ми навряд чи викопаємо щось корисне. Там усе занедбане. Домовлюся з Барклеєм, щоб зустрівся там з нами поночі, бо з мене копач ніякий. Метью не буде проти, що ти в суботу не ночуватимеш удома?

— Нормально,— відповіла Робін якимсь дивним тоном, так що Страйк запідозрив, що Метью таке аж ніяк не буде нормально.

— І ти не проти взяти «лендровер»?

— Е-е... а немає варіанту взяти твій «БМВ»?

— Я б не їхав тією зарослою стежиною на «БМВ». А що, якісь проблеми з...

— Ні,— перебила його Робін.— Усе нормально, гаразд, візьмемо «лендровер».

— Чудово. Що там наш Жуан?

— Консультує собі. Є новини про Ааміра?

— Я доручив Енді пошукати сестру, з якою він досі в добрих стосунках.

— А сам що робиш?

— Оце читав сайт Справжньої соціалістичної партії.

— Навіщо?

— Джиммі дуже багато розповідає в тому блозі. Де був, що бачив. Ти не проти постежити за Доком до п'ятниці?

— Власне,— сказала Робін,— я хотіла попросити парочку вільних днів. Треба владнати одну особисту справу.

— О,— озвався заскочений зненацька Страйк.

— У мене призначено, і дуже треба... дуже не хотілося б пропустити,— сказала Робін.

Страйкові було не дуже зручно стежити за Доком Жуаном самому — почасти через біль у нозі, але головно через те, що хотілося і далі шукати підтвердження своєї теорії щодо справи Чизвелла. А ще Робін просила про дводенний відгул дуже пізно. З іншого боку, Робін не відмовилася пожертвувати вихідними заради, можливо, безплідних пошуків у лощовині.

— Так, добре. В тебе все гаразд?

— Нормально, дякую. Я скажу, якщо по Жуану буде щось цікаве. А так мабуть, виїдемо з Лондона в суботу десь об одинадцятій.

— Знову на «Беронз-Корті»?

— Нормально буде, якщо зустрінемося цього разу на «Вемблі-Стадіумі»? Так буде зручніше, бо я в п'ятницю ночуватиму в іншому місці.

Це теж було незручно: Страйкові доведеться їхати удвічі далі, ще й з пересадкою.

— Так, добре,— знову погодився він.

Коли Робін поклала слухавку, він якийсь час сидів і обмірковував розмову.

Робін тримала язик за зубами щодо природи того свого «призначено», такого важливого, що пропустити не можна. Страйк згадав, як сильно злився Метью, коли він подзвонив Робін поговорити про їхню нервову, непередбачувану, іноді небезпечну роботу.

Робін двічі висловлювала неохоту щодо перспективи копати в лощовині, а тепер попросила замість свого «лендровера»-танка взяти «БМВ».

Страйк майже забув свою підозру двомісячної давнини: що Робін намагається завагітніти. В думках промайнуло видіння роздутого живота Шарлотти за столом. Робін не така жінка, яка покине власну дитину, щойно та народиться. Якщо Робін вагітна...

Зазвичай логічний і скрупульозний Страйк розумів, що будує теорії на основі недостатньої інформації, та все ж уява показала йому, як майбутній батько Метью слухає, поки Робін лаконічно просить дати їй відгул на УЗД й аналізи, як сердитими жестами каже їй, що прийшов час зупинитися, поберегтися, подбати про себе.

Страйк повернувся до читання блогу Джиммі Найта, але на те, щоб приборкати свій тренований розум, знадобилося дещо більше часу, ніж зазвичай.

О, ти можеш мені розповісти. Ми же з тобою, знаєш, такі друзі.  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Суботнього ранку інші пасажири метро обходили Страйка ширшою дугою, ніж треба було, навіть зважаючи на його наплічник. Загалом він легко прокладав собі шлях у натовпі завдяки своїм габаритам і зовнішності боксера, але сьогодні так лаявся під ніс, деручись нагору сходами на «Вемблі-Стадіумі» — ліфт не працював, — що моди дуже старалися не штовхати його й не ставати на дорозі.

Первісною причиною поганого настрою Страйка був Мітч Патерсон, якого він помітив зранку з вікна офісу: чатував у арці, вбраний у джинси і кофту з каптуром, які геть не пасували до його піку й манер. Здивований і розсерджений поверненням конкурента, але не маючи змоги вийти з будівлі, крім як через передні двері, Страйк викликав таксі на протилежний бік вулиці й вийшов, щойно кеб під'їхав. Обличчя, яке стало в Патерсона, коли Страйк сказав «Доброго ранку, Мітчу», може, і звеселило б його, але Страйк надто образився, що Патерсон так знахабнів, аж особисто прийшов стежити під його агенцію.

Всю дорогу до станції «Воррен-стріт», де Страйк попросив зупинити, він був мов на голках — переймався, що Патерсон — то аби очі відвести, а до нього причепився інший, менш помітний «хвіст». Навіть зараз, засапано деручись сходами на «Вемблі», Страйк озирнувся й оглянув людей за собою — чи хтось пригнеться, відвернеться, поспіхом сховає лице? Ніхто такого не зробив. Урешті-решт Страйк вирішив, що Патерсон працює сам; мабуть, теж жертва складнощів з персоналом, які Страйк сам так добре знає. Той факт, що Патерсон не полінувався прийти сам, означає, що хтось йому добре платить.

Страйк підтягнув наплічник і рушив до виходу.

Обмірковуючи поведінку Патерсона протягом мандрівки до «Вемблі», Страйк визначив три причини, з яких той міг повернутися. По-перше, преса могла рознюхати якісь цікаві новини про перебіг поліційного розслідування смерті Чизвелла, і котрась газета знову найняла Патерсона, щоб дізнатися, що планує Страйк і чи багато знає.



Другий варіант — що Патерсона найняли ходити назирці за Страйком, аби перешкоджати його планам і ускладнити ведення бізнесу. В такому разі Патерсона найняла людина, що наразі є об'єктом Страйкового розслідування, і тоді поява самого Патерсона цілком логічна: суть у тому, щоб вивести Страйка з рівноваги, дати йому зрозуміти, що він під наглядом.

Третя можлива причина поновленого інтересу Патерсона до нього непокоїла Страйка найбільше, бо здавалася найвірогіднішою. Він уже знав, що його з Шарлоттою у «Франко» бачили. Поінформувала детектива про це Іззі, якій він подзвонив у надії дізнатися деякі деталі для теорії, якою поки що ні з ким не поділився.

— Я тут чула, що ти вечеряв з Шарлоттою! — бовкнула Іззі, не давши йому навіть поставити запитання.

— Ми не вечеряли. Посидів з нею двадцять хвилин, бо їй стало зле, тоді пішов.

— О... вибач,— принишкла від його тону Іззі.— Я... я не пхаю носа, просто Родді Ффорбс був у «Франко» і побачив вас разом...

Якщо цей Родді Ффорбс (хай хто це такий) розпускає Лондоном чутки, що Страйк розмовляв з глибоко вагітною та заміжною колишньою нареченою, поки її чоловік поїхав до Нью-Йорка, таблоїди точно зацікавляться, бо шалена й чарівна аристократка Шарлотта — то інфопривід. Вона з шістнадцятьох років потрапляла до світської хроніки, й усі негаразди її життя — втекла зі школи, лягла до реабілітаційного центру, до психіатричної клініки — ретельно документувалися. Можливо навіть, що Патерсона найняв Яго Росс, якому це однозначно по кишені. Якщо побічним ефектом від контролю за життям дружини стане крах Страйкового бізнесу, Росс вважатиме це приємним бонусом.

Робін, яка сиділа в «лендрровері» неподалік станції, побачила, що Страйк виходить на вулицю з наплічником. Вона відзначила, що вигляд у нього страшенно роздратований. Страйк закурив, окинув вулицю поглядом, тоді помітив у кінці ряду запаркованих машин «лендрровер» і без усмішки покульгав у його бік. Робін, сама небезпечно засмучена, вирішила: він сердиться, що довелося їхати аж до Вемблі з важким вантажем і хворою ногою.

Сама вона прокинулася о четвертій ранку і більше не заснула — лежала зіщулена й нещасна на твердому Ванессіному дивані, думала

про майбутнє, про те, що посварилася з матір'ю по телефону. Метью подзвонив батькам у Мессемі, сподіваючись до неї достукатися, і Лінда не тільки відчайдушно розтривожилася, а ще й розлютилася, що Робін від самого початку не розповіла їй, що коїться.

— Де ти живеш? У Страйка?

— Та не живу я в Страйка, ти що, чого б я...

— А де тоді?

— У подруги.

— У якої? Чого ти нам не сказала? Що ти робитимеш? Я хочу приїхати до тебе в Лондон!

— Будь ласка, не треба,— відповіла Робін крізь зціплені зуби.

На неї тиснуло відчуття провини за гроші, яких коштувало її батькам весілля з Метью, і за сором, який відчуватимуть тато й мама, пояснюючи друзям, що донька розлучилася менш ніж за рік після весілля, але Робін не могла витримати думки, що Лінда вмовлятиме й переконуватиме її, поводитиметься так, ніби донька вразлива, нездорова. Останнє, що їй зараз треба,— це щоб мама пропонувала повернутися до Йоркширу і зачинитися там у кімнаті, де пережила один з найгірших періодів свого життя.

Оглянувши за два дні силу-силенну будинків-мурашників, Робін внесла заставу за крихітну кімнату в Кілбурні, в оселі зі ще п'ятьма співмешканцями; туди можна буде переїхати наступного тижня. Щоразу коли Робін думала про той закуток, їй аж шлунок крутило від тривоги й бентеги. Їй двадцять вісім — буде там найстарша.

Сподіваючись умилосердити Страйка, Робін вийшла назустріч і хотіла допомогти йому з наплічником, але той лише буркнув, що й сам упорається. Коли парусиновий мішок упав на підлогу «ленд-ровера», Робін почула важкий брязкіт металевих інструментів і відчула нервовий спазм десь у животі.

Глянувши на Робін, Страйк отримав підтвердження своїх найгірших побоювань. Вона була бліда, з мішками під очима, і з часу останньої зустрічі примудрилася якось ніби набрякнути і схуднути водночас. Дружину його давнього армійського приятеля Грема Гардакра в перший триместр вагітності поклали до лікарні, бо повсякчас блювала. Мабуть, оте важливе «призначено» Робін стосувалося якоїсь подібної проблеми.

— Як ти? — грубо спитав Страйк у Робін, пристібаючись.

— У нормі,— відповіла вона, мабуть, уже двадцятьє, сприйнявши його лаконічність за ознаку роздратування через довгу поїздку в метро.

З Лондона виїжджали мовчки. Коли виїхали на трасу М40, Страйк нарешті заговорив:

— Патерсон повернувся. Зранку чатував під офісом.

— Не може бути!

— Під твоїм будинком нікого немає?

— Якби я знала,— відповіла Робін по ледь помітному ваганню. Мабуть, Метью через це і дзвонив їй, а потім зателефонував аж до Мессему.

— Проблем з виїздом вранці не було?

— Ні,— цілком чесно відповіла Робін.

За дні, що минули після того, як вона пішла від Метью, Робін часто уявляла, як скаже Страйкові, що її шлюбу кінець, але поки що не знайшла слів, які змогла б вимовити достатньо спокійно. Це її бентежило: воно ж має бути легко! Страйк — друг, колега, він у курсі, що вона вже відклала весілля, знає, що Метью колись зрадив її з Сарою. Вона мала розповісти йому про це цілком буденно, ніби між іншим, як Рафаелю.

Проблема полягала в тому, що в тих рідкісних випадках, коли вони зі Страйком обговорювали особисте життя, хтось із них був п'яний. За інших обставин між ними була заведена глибока стриманість щодо таких питань, попри параноїдальне переконання Метью, що вони цілі дні фліртують на роботі.

І річ не тільки в цьому. Страйк — той, кого вона обіймала на сходах у день свого весілля, той, з ким вона думала піти від чоловіка до консумації шлюбу, той, про кого вона думала під час медового місяця, карбуючи ночами вервечку слідів на білому пляжі, намагаючись осягнути, чи не закохана в нього. Робін боялася зрадити собі, боялася виказати свої думки й почуття, бо якщо у Страйка виникне бодай тинь підозри, що він став значним фактором конфлікту і на початку її шлюбу, і при його кінці, це точно так само негативно вплине на робочі стосунки, як і в тому разі, якби Страйк дізнався, що вона страждає на напади паніки.

Ні, Робін має здаватися такою самою, як він: стриманою, стоїчною, здатною витерпіти травму і покульгати далі, готового не сахнутися, не відвернутися, витримати все, що жбурне їй в обличчя життя... навіть

якщо йдеться про те, що лежить на дні лощовини.

— То чого хоче Патерсон, як гадаєш? — спитала вона.

— Час покаже. Те, для чого ти брала відгул, нормально минуло?

— Так,— відповіла Робін і, щоб позбутися думок про крихітну кімнату й косі погляди пари студентів, які показували їй помешкання, на таку дорослу жінку, що планує жити з ними, додала: — На задньому сидінні в пакеті є печиво. Чаю, даруй, немає, але якщо хочеш, можемо десь зупинитися.

Термос лишився на Олбері-стріт; Робін, серед іншого, і його забула забрати, коли нишком прокралася до будинку, поки Метью був на роботі.

— Дякую,— без великого ентузіазму озвався Страйк. Знову з'явилося що перехопити, хоч він і казав, що на дієті,— чи це не новий доказ, що напарниця вагітна?

У Робін у кишені задзвонив телефон. Вона не взяла слухавки. Двічі цього ранку дзвонили з невідомого номера, і Робін боялася, що це заблокований Метью позичив у когось телефон.

— Не відповідатимеш? — спитав Страйк, дивлячись на її блідий рішучий профіль.

— Е-е... я ж за кермом.

— Якщо хочеш, я можу прийняти дзвінок.

— Ні,— якимось занадто поспішно відповіла Робін.

Мобільний був замовк, але майже одразу знову задзвонив. Уже цілком переконана, що це Метью, Робін дістала телефон з кишені куртки і сказала:

— Я думаю, що знаю, хто це, і зараз не хочу розмовляти з цією людиною. Коли перестануть дзвонити, можеш поставити на без гучний режим?

Страйк узяв телефон.

— Дзвонять через наш офісний номер. Увімкну гучний зв'язок,— запропонував Страйк, бо у старезному «лендрровері»

навіть опалення не було, не те що блютузу, і підніс мобільний ближче до її губ, щоб Робін могла говорити попри брязкіт і гуркіт повної протягів машини.

— Доброго дня, Робін слухає. Хто це?

— Робін? Тобто Венеція? — спитав голос із валлійським акцентом.

— Це містер Вінн? — спитала Робін, дивлячись на дорогу; Страйк

тримав для неї мобільний.

— Так, сучка ти паскудна, це я.

Робін і Страйк збентежено перезирнулися. Де ї подівся розпусний підлабузник Вінн, що так прагнув причаровувати, подобатися.

— Взяла своє, га? Вихиляла задом у тому коридорі, крутила своїми цицьками там, де ніхто не просив, «о містере Вінн...»,— він зобразив її точно як Метью, верескливо-дурнувтим голосом,— «о містере Вінн, допоможіть, чи йти мені в політику, чи в благодійність, я нахилюся трохи нижче до вас, містере Вінн». Скільки чоловіків ти отак обдурила, як далеко ти ладна зайти, щоб...

— Ви щось мені хочете повідомити, містере Вінн? — голосно перебила його Робін.— Бо якщо ви подзвонили просто поображати мене...

— О, я збіса багато хочу тобі повідомити, багато! — закричав Вінн. — Ви заплатите, міс Еллакотт, за все, що мені зробили, що заподіяли мені й моїй дружині. Ти так просто не відбудешся, ти порушила закон і я тебе притягну до суду, зрозуміла? — його голос став майже істеричним.— Побачимо, як ти причаруєш суддю, га? Прийдеш така в декольте, «о, так спекотно...»

На периферії зору в Робін спалахнуло біле світло; дорога звузилася, ніби тунель.

— АНУ! — закричала вона, відірвала долоні від керма, ляснула ними по керму знову; руки трусилися. Подібним «ану» вона зупинила Метью; це було «ану» такої злості й сили, що й Ґерайнт Вінн точно так само заткнувся.

— Ніхто вас не змушував торкатися мого волосся, плескати по спині й витріщатися на мої груди, містере Вінн! Я того геть не бажала, хоча, мабуть, вам приємно думати, ніби...

— Робін! — гукнув Страйк, але його голос був усе одно що рипіння старезного шасі «лендровера», і Робін проігнорувала і його, і раптове питання від Вінна:

— Хто то? Страйк?

— ...ви — збоченець, містере Вінн, збоченець і злодій, який краде з фонду, і я рада, що добула на вас компромат, і рада буду повідомити світу, що ви покажете фотографії своєї доньки молодим жінкам, щоб зазирнути їм у виріз блузки...

— Як ти смієш! — ахнув Вінн.— Ти що, зовсім... як ти смієш

згадувати Ріяннон... Усе вийде на світло, родина Семюеля Мурапе...

— Та пішов ти зі своїми кінченими образами! — загорлала Робін.— Ах ти ж збоченець, злодій...

— Якщо вам є що сказати, то краще в письмовій формі, містере Вінн,— гукнув у мобільний Страйк, а Робін і далі безтямно лаяла Вінна звіддаля. Обірвавши дзвінок натиском пальця, Страйк схопився за кермо, бо Робін знову прибрала руки й вимахувала ними.

— Чорт забирай! — крикнув Страйк.— Гальмууй, гальмууй негайно!

Робін автоматично зробила, як він сказав, спантеличена від адреналіну, мов від алкоголю, і коли «лендрровер» різко зупинився, скинула пасок безпеки і вийшла на аварійну смугу; повз мчали машини. Робін безтямно побрела геть від «лендрровера»; обличчя заливали сльози гніву, а вона ніби намагалася обігнати паніку, що вже лизала їй п'яти, бо ж вона безповоротно відштовхнула чоловіка, з яким ще треба буде поговорити, чоловіка, який уже казав про помсту і, можливо, платив Патерсону...

— Робін!

От тепер і Страйк вважатиме її безвідповідальною, хворою на голову дурепою, яка взялася за роботу не по собі та втекла, щойно стало важко. Саме ця думка змусила Робін розвернутися до нього (Страйк кульгав слідом аварійною смугою). Робін так-сяк обтерла обличчя рукавом і сказала, не даючи йому й слова мовити:

— Я знаю, я все зіпсувала, облажалася, мені так шкода.

Але його відповіді вона не почула через гупання у вухах, і паніка, що ніби чекала, коли Робін зупиниться, поглинула її. Запаморочена й спантеличена, Робін сіла на узбіччя, просто на жорстку траву, що кололася крізь джинси. Заплющивши очі й охопивши голову руками, вона почала глибоко дихати, щоб повернутися до нормального стану. Мчали машини.

Робін не знала точно, скільки минуло хвилин — одна, десять,— але кінець кінцем пульс сповільнився, думки прийшли до ладу, і паніка відступила — а натомість прийшов жах. Робін так ретельно прикидалася, що дає собі раду, а тепер усьому край!

Її ніздрів торкнувся цигарковий дим. Розплющивши очі, Робін побачила праворуч від себе ноги Страйка. Він теж сів на узбіччя.

— Давно в тебе панічні атаки? — буденно спитав він.

Здається, більше немає сенсу відмагатися.

— Десь із рік,— промимрила Робін.

— До лікарів зверталася?

— Так, ходила на терапію. Тепер роблю вправи КТП.

— Точно робиш? — м'яко спитав Страйк.— Бо я тиждень тому був купив веганський бекон, але здоров'я від того, що він лежить собі в холодильнику, мені не додалося.

Робін засміялася і зрозуміла, що не може зупинитися. З очей струменіли сльози. Страйк беззлобно дивився на неї і курив.

— Можна було б їх робити і регулярніше,— визнала нарешті Робін і знову витерла обличчя рукавом.

— Більше нічого мені не хочеш сказати, коли ми вже почали? — поцікавився Страйк.

Він вирішив, що тепер час почути найгірше, а вже тоді давати поради з царини психічного здоров'я, але Робін ніби не зрозуміла.

— Є ще якісь пов'язані зі здоров'ям моменти, що можуть впливати на твою роботу? — натякнув Страйк.

— Це які?

Страйк не знав, чи не буде пряме запитання порушенням її прав як працівника.

— Я подумав,— промовив він,— що ти, може, е-е... вагітна.

Робін знову почала реготати.

Тут Страйк побачив, що на пальці в неї немає ані обручки, ані заручної каблучки. Він звик, що Робін ходила без них, коли грала Венецію Галл і Боббі Канліфф, і навіть на думку не спало, що їхня відсутність сьогодні — то щось важливе. Але Страйк не поставив прямого питання — з міркувань, які не мали нічого спільного з професійною етикою.

— Ми з Метью розійшлися,— повідомила Робін, суплячись на машини і стараючись не заплакати знову.— Тиждень тому.

— О,— сказав Страйк.— Чорт. Мені дуже прикро.

Але занепокоєний вираз обличчя геть не відповідав його справжнім почуттям. Похмурий настрій покращився так різко, ніби Страйк щойно перехилив три пінти поспіль. Запах гуми, пилу і сухої трави нагадав про стоянку, де він випадково поцілував Робін, і Страйк знову затягнувся цигаркою і постарався не показувати своїх почуттів.

— Я знаю, що не можна було так говорити з Герайнтом Вінном,— мовила Робін, і з її очей знову закрапали сльози.— Не можна було

згадувати про Ріяннон, я не стрималася, і... просто... чоловіки, кляті чоловіки, про всіх судять по собі!

— А що Меть...

— Він спав із Сарою Шедлок,— злобно відповіла Робін.— З нареченою свого друга. Вона лишила в нашому ліжку сережку, і я... ой, бляха.

Не допомогло: Робін сховала обличчя у долонях з відчуттям, що втрачати вже нічого, бо вона вже себе добряче зганьбила перед Страйком, і останню частину життя, яку вона хотіла зберегти, теж заплямовано. От порадив би Метью, якби побачив, як вона розвалюється на узбіччі, доводячи його думку — що Робін не здібна до роботи, яку любить, що її навічно обмежило минуле, в якому вона двічі опинилася не в тому місці, не в той час, не з тими чоловіками.

На її плечі лягло щось важке: Страйкова рука. Це і втішало, і лякало, бо Страйк такого ще ніколи не робив, і Робін була певна, що далі він скаже: якщо вже вона не може працювати, слід скасувати інтерв'ю і повертатися до Лондона.

— Де ти тепер живеш?

— Сплю у Ванесси на дивані,— відповіла Робін, похапцем намагаючись витерти очі й ніс, із яких так лило, що аж промокли джинси на колінах.— Але вже маю де жити.

— І де?

— Кімната в гуртожитку в Кілбурні.

— Чорт забирай, Робін,— вигукнув Страйк.— А мені чого не сказала? У Ніка й Ільзи є нормальна вільна кімната, вони будуть раді...

— Я не можу обтяжувати твоїх друзів,— нерозбірливо відповіла Робін.

— Та яке там обтяження,— заперечив Страйк. Він тицьнув цигарку в рота й почав обмацувати кишені вільною рукою.— Ти їм подобаєшся, могла б там пожити кілька тижнів, поки... ага! Так і думав, що ще є. Вона просто пом'ята, я нею не користувався... ну, наче ні...

Робін узяла серветку і знищила її, один раз від душі висякавшись.

— Слухай,— почав Страйк, але Робін негайно його перебила:

— Тільки не кажи мені зробити перерву. Будь ласка. Я в нормі, я можу працювати, в мене до цього дуже давно не було нападів паніки, я не...

— ...не слухаєш.



— Добре, вибач,— пробурмотіла Робін, стискаючи в кулаці серветку.— Кажі.

— Коли я підірвався, то не міг сісти в машину, одразу ставалося те, що зараз було з тобою — паніка, холодний піт, мало не задихаюся. Якийсь час я на все йшов, щоб тільки ніхто мене не возив. Правду кажучи, в мене з цим досі проблеми.

— Я й не знала,— мовила Робін.— По тобі не видно.

— Ну, ти просто найкращий водій з усіх, кого я знаю. Бачила б ти мою бісову сестру. Річ у тім, Робін, що... а, трясця.

Прибула патрульна поліція. Запинилися біля покинутого «лендровера» і ніби здивувалися, що пасажери розсілися на узбіччі неподалік і геть не переймаються долею неправильно припаркованої автівки.

— Не спішите шукати поміч, га? — саркастично спитав більш приземкуватий поліціант. За манерою триматися видно було, що він має себе за жартівника.

Страйк прибрав руку з плечей Робін, і обоє підвелися (Страйк — незграбно).

— Пригоїдало,— незворушно повідомив поліціантові Страйк.— Обережно, бо ще обляює вас.

Вони повернулися до машини. Колега першого офіцера роздивлявся наклейку про сплату дорожнього податку на старезному «лендровері».

— Нечасто побачиш на дорозі таку старовину,— промовив він.

— Він мене ще жодного разу не підвів,— відповіла Робін.

— Ти точно готова за кермо? — тихо спитав Страйк, коли вона ввімкнула запалювання.— Можна було прикинутися, що тобі досі зле.

— Я в нормі.

Цього разу то була правда. Він назвав її найкращим водієм з усіх, кого знає, і хоч це було небагато, до Робін повернулося трохи самоповаги. Вона плавно виїхала на шосе.

Запала довга мовчанка. Страйк вирішив відкласти розмову про психічне здоров'я Робін до часу, коли вона не керуватиме автомобілем.

— Він під кінець дзвінка сказав якесь ім'я,— задумливо мовив Страйк, дістаючи записника.— Ти чула?

— Ні,— знітилася Робін.

— Семюель... як його? — сказав Страйк, роблячи нотатку.—

Мердок? Метлок?

— Я не чула.

— Не переймайся,— підбадьорив її Страйк,— він, мабуть, не бовкнув би нічого такого, якби ти на нього не кричала. Не те щоб я радив у подальшому називати потенційно корисних людей злодіями і збоченцями...

Він розвернувся і потягнувся по пакет на задньому сидінні.

— Печива хочеш?

...я не хочу бачити твоєї поразки, Ребекко.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Коли приїхали на іподром Ньюбері, стоянка виявилася вже заповненою. Серед людей, які прямували до кас, багато хто вдягнувся зручно, подібно до Страйка і Робін, але були і летючі шовкові сукні, костюми, стьобані жилети, твідові капелюхи й вельветові штани в гірчичних і червількових тонах (Робін згадався Торкіль).

Постояли в черзі по квитки, думаючи кожен про своє. Робін боялася того, що буде, коли вони підуть до «Вченої кобилки», де працює Тіган. Вона була певна, що Страйк ще не все сказав про її психічний стан, і боялася, що він просто відкладає наказ повертатися до офісної роботи в агенції.

Але Страйк насправді думав геть не про те. За маленьким шатром, до якого тягнулася черга, виднілося біле поруччя, навколо було повно твіду й вельвету, і згадався останній раз, коли він був на кінних перегонах. Цей спорт мало його цікавив. Дядько Тед, єдина постійна батьківська фігура у Страйковому житті, любив футбол і ходив під парусом, і хоча деякі Страйкові друзі любили поставити на коника, його це ніколи не цікавило.

Однак три року тому Страйк побував на дербі разом з Шарлоттою і двома її улюбленими братами. Подібно до Страйка, Шарлотта походила з відчуженої, нездорової родини. В черговому пароксизмі несподіваного ентузіазму Шарлотта наполягла, що треба піти на перегони разом з Валентином і Сашею, хоча Страйк не цікавився кіньми і не надто любив цих двох чоловіків, які вважали його незбагненною дивиною в житті сестри.

На той момент Страйк був голий і босий, агенція трималася на волосині, вже напосідалися юристи, які вимагали виплати невеликої позики, що її Страйк узяв у свого біологічного батька, коли всі банки відмовилися дати йому кредит через ризикованість його плану. Проте Шарлотта розлютилася, коли Страйк, утративши п'ятірку, яку поставив на фаворита перегонів Блиска-й-Славу (кінь прийшов другим), відмовився робити нову ставку. Вона утрималася і не стала називати

його пуританином, святенником, плебеєм, скнарою, як робила раніше, коли Страйк відмовлявся наслідувати відчайдушну марнотратність її рідних і друзів. Натомість Шарлотта сама ставила дедалі більше (а брати її під'юджували) й урешті-решт виграла дві з половиною тисячі фунтів і повела всіх до шатра з шампанським, де її краса і добрий гумор привертала загальну увагу.

Тож ідучи поруч з Робін асфальтованою доріжкою, що тягнулася паралельно до іподромних треків, повз високі стенди, кав'ярні, ятки з сидром, возики з морозивом, роздягальні для жокеїв і бар для власників і тренерів, Страйк думав про Шарлотту, про ставки, що зіграли і не зіграли, поки голос Робін не повернув його до поточної миті.

— Гадаю, прийшли.

Вивіска з портретом чорної кобили, яка підморгувала, закусивши вудила, належала цегляному одноповерховому бару. На терасі було повно людей. Дзвеніли келихи з шампанським, точилися розмови, бринів сміх. Від «Вченої кобили» було добре видно паддок, куди скоро мали вивести коней; там теж збирався натовп.

— Займай отой високий столик,— сказав до Робін Страйк,— а я візьму напої і скажу Тіган, що ми прийшли.

Він зник у будівлі, навіть не спитавши, що вона буде.

Робін сіла за один з високих столиків з металевими барними стільцями; Страйк надавав їм перевагу, бо так сідати й підводитися з ампутованою ногою було простіше, ніж з низьких плетених диванчиків. Над терасою було натягнуто поліуретановий тент, щоб захистити гостей від дощу (якого не було). Сьогодні в небі не виднілося жодної хмаринки, а легенький легіт ледь ворухив листя чагарникових рослин перед входом у бар. Робін подумала, що буде безхмарна ніч, зручно копати під Стеда-котеджем; навряд чи Страйк скасує експедицію, навіть якщо вважає Робін надто емоційною і неврівноваженою, щоб брати її з собою.

На цій думці у Робін все похололо всередині, тож вона почала читати перелік учасників перегонів, який вручили їм разом з картонними квитками, аж тут на столі несподівано виникло півпляшки «Moët & Chandon», а Страйк сів напроти з пінтою пива.

— Розливний «Дум-бар»,— бадьоро сказав він і відсалютував їй кухлем, тоді відпив. Робін незворушно дивилася на маленьку пляшечку з шампанським; схоже було на ванну з бульбашками.

— А це нащо?

— Щоб відсвяткувати,— відповів Страйк, зробивши добрий ковток пива.— Знаю, так не годиться казати,— провадив він, шукаючи по кишенях цигарки,— але ти ж його здихалася. Спати з нареченою друга в подружньому ліжку? Він заслужив на все, що з ним станеться.

— Мені не можна пити. Я за кермом.

— Воно коштувало мені двадцять п'ять фунтів, тож хоч пригуби.

— Двадцять п'ять — за це? — не повірила Робін і, поки Страйк підкурював від сірника, непомітно витерла очі.

— Скажи мені ось що,— мовив Страйк, трусячи сірником, щоб загасити.— Ти колись думала про перспективи нашої агенції?

— Ти про що? — стривожилася Робін.

— Мій швагер душу з мене вийняв на цю тему, поки ми дивилися відкриття Олімпійських ігор,— відповів Страйк.— Усе просторікував про мить, коли мені більше не доведеться працювати на вулиці.

— Але ж ти цього не хочеш, хіба... зажди,— запанікувала Робін.— Ти хочеш сказати, що я маю повернутися за стіл у приймальні та відповідати на телефонні дзвінки?

— Ні,— відповів Страйк, випускаючи дим убік від неї,— просто хотів знати, чи думаєш ти про майбутнє.

— Хочеш, щоб я пішла? — ще більше стривожилася Робін.— Пішла шукати іншу...

— Та чорт забирай, Еллакотт, ні! Я питаю, чи ти думаєш про майбутнє, та й усе.

Він дивився, як Робін відкорковує пляшечку.

— Так, звісно думаю,— непевно відповіла вона.— Я сподівалася якось покращити стан наших рахунків, щоб не животіти від виплати до виплати, але мені подобається,— її голос затремтів,— ця робота, ти ж знаєш. Я хочу тільки цього. Виконувати її, виконувати краще... я сподіваюся зробити агенцію найкращою в Лондоні.

Широко всміхнувшись, Страйк цокнувся кухлем об її пляшку.

— Ну, май на увазі, що ми прагнемо одного й того самого, коли почуєш мої наступні слова, добре? І пий собі, пий. Тіган не зможе вирватися в найближчі сорок хвилин, тож у нас повно часу, перш ніж увечері поїдемо до лощовини.

Страйк почекав, поки Робін зробить ковток шампанського, тоді провадив:

— Вдавати, що з тобою все гаразд, коли воно негаразд,— це не вияв сили.

— От тут ти помиляєшся,— заперечила Робін. Шампанське зашипіло на язиці й додало їй сміливості, навіть не встигнувши вдарити в голову.— Іноді, якщо поводитися так, ніби ти в нормі, приходиш у норму. Іноді слід начепити сміливий вираз на обличчя і вийти у світ, і за якийсь час це вже не прикидання, а правда. Якби я чекала, поки буду готова вийти з кімнати після... ти знаєш, після чого,— провадила вона, — то я б і досі там лишалася. Я мусила вийти неготовою. І,— додала вона, глянувши йому просто у вічі (її очі були набряклі, червоні),— я два роки працюю на тебе і дивлюся, як ти гаруєш попри все, навіть коли нам обом очевидно, що лікар наказав би тобі відпочивати і не ступати на ногу.

— І до чого це мене довело? — розсудливо спитав Страйк.— На тиждень вийшов з ладу, сухожилок благає про милосердя щоразу, як пройду більше півсотні ярдів. Хочеш проводити паралелі? Добре. Я сиджу на дієті, роблю вправи...

— А що там веганський бекон, гниє у холодильнику?

— Гниє? Та то чиста гума, воно мене переживе. Слухай,— додав він, не даючи від себе відкараскатися,— то було б справжнє диво, якби ти не мала жодних наслідків після того, що сталося минулого року...— Його очі знайшли край пурпурового шраму в Робін на руці, що визирав з-за манжети сорочки.— Ніщо з твого минулого не стоїть на заваді у твоєї роботи, але ти маєш дбати про себе, якщо і далі хочеш працювати. Якщо тобі треба відпочити...

— ...це останнє, чого я хочу...

— Йдеться не про те, чого ти хочеш, а про те, чого ти потребуєш.

— Сказати тобі дивну штуку? — спитала Робін. Чи то через ковток шампанського, чи з інших причин її настрій став дивно піднесеним, язик розв'язався.— Можна було б подумати, що минулого тижня я матиму купу панічних атак. Я шукала собі житло, я їздила по всьому Лондону, і ззаду повсякчас підходили люди... То мій тригер,— пояснила вона.— Коли ззаду хтось підходить, а я цього не бачу.

— Та це й без дідуся Фрейда зрозуміло.

— Але я була в нормі,— провадила Робін,— а все тому, що не мусила...

Вона замовкла, але Страйк наче здогадався, яким мало бути

закінчення речення. Він ризикнув і мовив:

— Цю роботу майже неможливо виконувати, коли вдома в тебе діється казна-що. Я знаю це з власного досвіду.

Зрадівши, що її розуміють, Робін випила ще шампанського і квапливо додала:

— Гадаю, мені ставало гірше від того, що треба було все приховувати, робити вправи потай, бо за найменшої підозри, що я не у стовідсотковій нормі, Метью знову починав кричати на мене, що не кидаю роботу. Я думала, що то він дзвонив мені вранці, тому й не хотіла брати слухавку. А коли Вінн почав казати на мене всі ті речі, то... власне, я ніби взяла слухавку. Не треба мені, щоб якийсь Вінн мені розповідав, що я — просто пара цицьок на ніжках, дурепа, яка дурить саму себе, вважаючи, що з неї є ще якась користь.

«Оце таке тобі казав Метью?» — подумав Страйк і уявив кілька виховних заходів, які Метью пішли б на користь. Повільно, обережно він сказав:

— Те, що ти жінка... Я дужче хвилююся, коли ти на вулиці сама, ніж хвилювався б за чоловіка. Вислухай мене,— твердо додав Страйк, коли Робін запанікувала і розтулила була рота.— Мусимо бути чесними одне з одним, бо інакше ми пропали. Послухаєш? Ти врятувалася від двох убивць завдяки своїм навичкам і розуму. Готовий об заклад битися, що клятий Метью не зміг би так. Але я не хочу третього разу, Робін, бо тобі може не пощастити.

— Ти кажеш, щоб я поверталася до роботи в офісі...

— Можна я закінчу? — суворо спитав Страйк.— Я не хочу Тебе втратити, бо ти в мене найкраща. В кожній справі, яку ми розслідували, відколи ти до мене прийшла, ти знаходила докази, яких я не знайшов би, і змушувала говорити людей, яких я не розговорив би. Ми досягли того, що маємо, великою мірою завдяки тобі. Але якщо ти стикнешся з буйним чоловіком, то завжди будеш слабшою за нього, а мені за тебе відповідати. Я — старший партнер, ти можеш подати позов...

— Ти боїшся, що я буду позиватися?..

— Ні, Робін,— жорстко відповів Страйк,— я боюся, що тебе десь уб'ють, і я матиму це на своєму сумлінні решту життя.

Він відпив ще пива і мовив:

— Мені треба знати, що в тебе здорова психіка, якщо я посилаю тебе на вулицю. Я хочу мати залізну гарантію, що ти даєш раду нападам

паніки, бо якщо ти не впораєшся, відповідальність ляже не лише на тебе.

— Добре,— тихо відповіла Робін, а коли Страйк звів брови, додала: — Я це серйозно кажу. Я робитиму те, що треба. Чесно.

Натовп навколо паддоку ставав чимдалі щільнішим. Вочевидь, зараз проведуть учасників прийдешнього забігу.

— Як там справи з Лорелеєю? — спитала Робін.— Вона мені подобається.

— Тоді, боюся, я маю для тебе ще погані новини, бо за минулі вихідні розійшлися не тільки ви з Метью.

— Ох, чорт. Вибач,— сказала Робін і сховала засоромленість у новому ковтку шампанського.

— Як на людину, яка не хотіла пити, ти йому швиденько даєш раду,— весело зронив Страйк.

— А я тобі не казала, ні? — спитала Робін, раптом щось згадавши, і підняла зелену пляшечку.— Я знаю, де раніше бачила «Blanc de Blancs», і то було не на плящі... але справі це не допомагає.

— Кажі.

— У «Le Manoir aux Quat'Saisons» є номер з такою назвою,— відповіла Робін.— На честь, знаєш, Раймона Блана, шеф-кухаря, який заснував готель. Така собі гра слів. «Blanc de Blanc» — без «s» у кінці.

— Це там ти була на річницю?

— Так. Але не у «Блан-де-Блані». Нам це було не по кишені,— відповіла Робін.— Пам'ятаю тільки, як проходили повз указівник. Але так... там ми святкували паперове весілля. Паперове,— зітхнула вона,— а дехто аж до платиного доживає.

В паддок якраз вивели кількох чистокровних коней темної масті. Жокеї в шовку сидять верхи, мов мавпочки, стайничі ведуть нервових істот — шовковисті крупі, хода підстрибом. Страйк і Робін одні з небагатьох не витягнули шії, щоб краще роздивитися коней. Не даючи собі отямитися, Робін підняла тему, яку хотіла обговорити найбільше.

— То ти з Шарлоттою розмовляв на параолімпійському прийомі?

— Так,— відповів Страйк.

Він глянув на неї. Робін і раніше нарікала, що Страйк легко читає її думки.

— Шарлотта не має жодного стосунку до того, що ми з Лорелеєю розійшлися. Вона тепер заміжня.



— Ми з Метью теж були одружені,— нагадала Робін, ковтнувши ще шампанського.— Сару Шедлок це не спинило.

— Я не Сара Шедлок.

— Звісно, що ні. Якби ти був такий самий збіса противний, я б з тобою не працювала.

— Можеш так і рекомендувати мене новим працівникам. «Не такий збіса противний, як жінка, що злягалася з моїм чоловіком». Повішу в рамочку.

Робін засміялася.

— Знаєш, у мене теж є теорії щодо того «Blanc de Blancs»,— сказав Страйк.— Я оце переглядав той перелік Чизвеллових справ, намагався викреслити варіанти і підкріпити одну теорію.

— Яку теорію? — зацікавилася Робін, а Страйк відзначив, що навіть після півпляшки шампанського, з розваленим шлюбом і перспективою жити в закутку аж в Кілбурні, Робін не втратила гострого інтересу до справи.

— Пам'ятаєш, я казав тобі, що за всією історією з Чизвеллом стоїть щось велике, щось фундаментальне? Чого ми поки що не бачимо?

— Так,— кивнула Робін,— ти ще казав, що воно майже на поверхні.

— Добра пам'ять. Отже, деякі обмовки Рафаеля...

— Ну, в мене вже перерва,— мовив знервований жіночий голос поруч.

Це справа суто особиста, і немає ніякої потреби розголошувати її по всій околиці.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Невисока, квадратна, вся в ластовинні, Тіган Бутчер мала темне волосся, туго зачесане в гулю на потилиці. Попри акуратну форму офіціантки з сірою краваткою і чорною сорочкою з вишитим білим зображенням жокея на коні, здавалося, що доречнішими на ній були б замурзані гумові чоботи. Тіган принесла на інтерв'ю каву з молоком.

— Ой... дуже дякую,— сказала вона, коли Страйк пішов по стілець для неї, явно потішена, що славетний детектив робить таке для неї.

— Нема за що,— відповів Страйк.— А це моя партнерка, Робін Еллакотт.

— Ага, то ж ви мені дзвонили, так? — озвалася Тіган, видираючись на стілець — не без труднощів, бо була маленька. Вона була і захоплена, і злякана водночас.

— Знаю, що у вас обмаль часу,— сказав Страйк,— тож перейдімо просто до справи. Ви не проти, Тіган?

— Ні. Тобто авжеж. Мені нормально. Питайте.

— Як довго ви працювали на Джаспера й Кінвару Чизвеллів?

— Я у них підробляла, як ще в школі доучувалася, тож коли й те рахувати... два з половиною роки, так.

— Вам подобалося в них працювати?

— Нормально було,— сторожко озвалася Тіган.

— Якої ви були думки про пана міністра?

— Та нормальний був,— відповіла Тіган, а тоді ніби зрозуміла, що то не надто інформативна відповідь, і додала: — Моя сім'я його цілу вічність знала. Брати багато років підробляли у Чизвеллів у маєтку.

— Он як? — спитав Страйк, записуючи.— І що саме ваші брати робили?

— Паркани лагодили, трохи садівництвом займалися, але тепер вони майже всю землю продали,— відповіла Тіган.— Сад здичавів.

Вона взяла чашку й ковтнула кави, тоді стривожено додала:

— Мама б здуріла, якби знала, що я з вами розмовляю. Вона мені

казала в це не лізти.

— Чого так?

— «Хто мовчить, той двох навчить» — отак вона завжди каже. І ще таке: «За тою плачуть, яку рідко бачать». То вона мені таке казала, коли я на дискотеку просилася.

Робін засміялася. Тіган усміхнулася, рада її потішити.

— Якої ви думки про місіс Чизвелл як роботодавицю? — спитав Страйк.

— Та нормальна,— повторила Тіган.

— Місіс Чизвелл хотіла, щоб хтось ночував у будинку, якщо її вдома не було, так? Щоб коні не лишалися самі?

— Ага,— відповіла Тіган, а тоді вперше з власної ініціативи поділилася інформацією: — Параноїчка вона.

— Одного з її коней справді порізали?

— Можна сказати, що то поріз,— відповіла Тіган,— але як на мене, то була подряпина. Романо серед ночі стягнув із себе попону, от і отримав.

— Ви щось знаєте про чужих людей у садку? — спитав Страйк, занісши ручку над записником.

— Н-ну-у-у,— повільно мовила Тіган,— вона щось таке казала, але...

Її очі впали на пачку «Бенсон-енд-Геджесу», що лежала поруч зі Страйковим пивом.

— Можна я закурю? — спитала Тіган, ніби виявляючи велику сміливість.

— Пригощайтесь,— відповів Страйк і посунув цигарки до неї.

Тіган підкурила, затягнулася і мовила:

— Не думаю, що хтось там нишпорив у садку. Просто така вже місіс Чизвелл. Вона...— Тіган спробувала дібрати слово.— Якби вона була кобилою, я б сказала, що вона полохлива. Коли я там ночувала, жодного разу нікого не чула.

— Ви ночували в будинку напередодні того, як у Лондоні знайшли тіло Джаспера Чизвелла, так?

— Так.

— Можете пригадати, коли повернулася місіс Чизвелл?

— Десь об одинадцятій. Я та-ак здивувалася...— Тепер, коли Тіган менше нервувала, проявилася деяка балакучість.— Вона ж мала

лишитися в Лондоні. Щойно зайшла, одразу розкричалася — я, бачте, курила перед телевізором, а вона не любить, коли курять... і ще я собі трохи вина з холодильника налила, але майте на увазі, місіс Чизвелл сама мені сказала брати що схочу, як їхала. Така вже вона, не стямиш, відкіль вітер повіє. Тільки-но було нормально, а вже ненормально. Вічно з нею як на голках. Але тут вона вже приїхала зла. Я одразу зрозуміла, коли почула, як вона гупає в коридорі. Цигарка й вино — то був лише привід, щоб на мене накричати. Така вже вона, місіс Чизвелл.

— Але ви лишилися ночувати, так?

— Так. Місіс Чизвелл сказала, що я п'яна і за кермо не можна. Дурня собача, бо я не була п'яна. А тоді вона мене послала наглянути за кіньми, бо сама збиралася кудись дзвонити.

— Ви чули, як вона дзвонила?

Тіган посовалася на зависокому стільці та вклала лікоть руки, якою тримала цигарку, у вільну долоню, примружила очі за димом — видно, вирішила, що саме так слід триматися, коли розмовляєш з хитрим приватним детективом.

— Не знаю, чи можна про таке розповідати.

— Тоді я назву ім'я, а ви кивнете, якщо я вгадав, добре?

— А називайте,— відповіла Тіган із сумішшю недовіри й цікавості, ніби їй пообіцяли показати фокус.

— Генрі Драммонд,— мовив Страйк.— Вона лишила повідомлення, що хоче оцінити кольє.

Вражена Тіган мимоволі кивнула.

— Так,— відповіла вона.— Так і було.

— Й отже, ви пішли до коней?..

— Так, а коли повернулася, місіс Чизвелл сказала, щоб я вже ночувала, бо рано-вранці вона мене покличе. Я й лишилася.

— Де вона спала? — спитала Робін.

— Ну-у... нагорі,— здивовано гикнула Тіган.— У себе в спальні, де же ще.

— Ви впевнені, що вона була там цілу ніч? — запитала Робін.

— Так,— знову гикнула Тіган.— Її спальня недалеко від моєї, бо в тих двох кімнат вікна виходять на стайню. Я чула, як вона розстеляє ліжко.

— Ви впевнені, що вона не покидала будинку вночі? Кудись їздила, не знаєте? — спитав Страйк.

— Ні. Я б почула машину. Там навколо будинку суцільно вибоїни, тишком не виїдеш. І я вранці її бачила в коридорі, йшла до ванної в нічній сорочці.

— О котрій то було годині?

— Десь о пів на сьому. Ми разом поснідали на кухні.

— Вона на вас так і сердилася?

— Та бурчала трохи,— визнала Тіган.

— Ви не чули, щоб хтось їй дзвонив під час сніданку?

У відвертому захваті Тіган відповіла:

— Тобто містер Чизвелл? Так, дзвонив. Вона вийшла з кухні, щоб поговорити. Я тільки чула, як вона каже: «Ні, Джаспере, я не жартую». Схоже було, що сварилися. Я так і сказала поліції. Подумала собі, що вони посварилися в Лондоні, й тому вона приїхала додому, а не лишилася там. Потім я пішла чистити стайню, а вона пішла дресирувати Бренді... то її кобила... а тоді,— дещо завагалася Тіган,— приїхав він. Ну знаєте, Рафаель. Син.

— І що сталося? — спитав Страйк.

Тіган вагалася.

— Вони посварилися, так? — спитав Страйк, розуміючи, що перерва Тіган добігає кінця.

— Так,— заусміхалася щиро вражена Тіган.— Усе ви знаєте!

— Ви не знаєте, через що?

— Через те саме, щодо чого вона дзвонила тому типові напередодні.

— Через кольє? Бо місіс Чизвелл хотіла його продати?

— Ага.

— Де ви були, коли місіс Чизвелл і Рафаель сварилися?

— Та стайню прибирала. Він такий вийшов з машини й одразу до неї в коло...

Побачивши, що Страйк не розуміє, Робін пояснила:

— Йдеться про вигул, де дресирують коней.

— А,— озвався він.

— ...ага,— кивнула Тіган,— вона там саме виїжджувала Бренді. Спершу вони говорили, і я не чула про що, а далі вже почали кричати, і тоді місіс Чизвелл спішилася і покликала мене розкульбачити Бренді... тобто зняти сідло й вуздечку,— пояснила вона на той раз, якщо Страйк не зрозуміє,— а вони пішли до будинку, і я все чула, як вони кричали

одне на одного. Ніколи вона його не любила,— додала Тіган,— цього Рафаеля. Гадала, що він зіпсутий. Вічно йому дошкуляла. Я особисто вважала, що він нормальний,— додала вона безстороннім тоном, але почервоніла.

— Не пам'ятаєте, що саме вони казали одне одному?

— Трохи,— відповіла Тіган.— Він їй казав, що не можна продавати, що то його татка і все таке, а вона йому — щоб не пхався не в свої справи.

— А далі що?

— Далі вони зайшли в будинок, я собі чистила стайню, а тоді,— затнулася Тіган,— я побачила, як до будинку їде поліційна машина... ой, такий жах. Підійшла поліціантка, попросила мене зайти в будинок і допомогти. Я пішла до кухні, а там місіс Чизвелл, біла мов полотно, місця собі не знаходить. Поліція хотіла, щоб я показала, де чай. Я зробила їй чаю, а він... Рафаель... умовив її сісти. Він був з нею дуже милий,— додала Тіган,— зважаючи на те, якими словами вона його щойно кляла.

Страйк глянув на годинник.

— Знаю, що у вас небагато часу. Ще кілька питань.

— Питайте,— відповіла Тіган.

— Понад рік тому стався нещасний випадок,— сказав Страйк,— коли місіс Чизвелл накинулася на містера Чизвелла з молотком.

— О Боже, так,— відповіла Тіган.— Її тоді добряче покуйовдило. Це було одразу як приспали Леді, на початку літа. То була улюблена кобила місіс Чизвелл, і тут приходять місіс Чизвелл додому, а ветеринар уже все зробив. Вона хотіла бути поруч, як Леді присиплятимуть, і аж здуріла, коли повернулася, а фургон коновала вже тут.

— Вона давно знала, що кобилу мають приспати? — спитала Робін.

— Дні зо два чи зо три всі вже знали,— сумно відповіла Тіган.— Але Леді була така хороша, ми все сподівалися, що вона виживе. Ветеринар кілька годин чекав на повернення місіс Чизвелл, але Леді дуже мучилася, а він не міг чекати цілий день, тож...

Тіган зробила безнадійний жест.

— Не знаєте, чому вона цілий день пробула в Лондоні, хоча знала, що Леді вмирає? — спитав Страйк.

Тіган похитала головою.

— Можете детально розповісти, що саме сталося, коли місіс

Чизвелл накинулася на свого чоловіка? Вона щось сказала при цьому?

— Ні,— відповіла Тіган.— Вона зайшла у двір, побачила, що сталося, побігла до містера Чизвелла, схопила молоток і замахнулася на нього. Всюди кров! Жах та й годі,— відповіла Тіган абсолютно щиро.— Кошмар.

— Що вона зробила, коли його вдарила? — спитала Робін.

— Просто собі лишилася стояти. З таким обличчям... ніби в демона чи що,— раптом додала Тіган.— Я думала, він помер, думала, вона його вбила. Її, знаєте, потім закрили на кілька тижнів. Лежала в якомусь шпиталі. Я за всіма кіньми сама доглядала... Ми всі дуже переймалися через Леді. Я дуже любила цю кобилу і сподівалася, що вона виживе, але вона здалася, лягла, перестала їсти. Не дивно, що місіс Чизвелл так засмутилася, але... вона ж його мало не вбила. Всюди кров,— повторила вона.— Я хотіла піти, так і сказала мамі. Місіс Чизвелл мене того вечора дуже налякала.

— А чому лишилися? — запитав Страйк.

— Сама не знаю... Містер Чизвелл просив, і конячок я полюбила. А тоді місіс Чизвелл повернулася з лікарні, така нещасна, і, мабуть, мені її стало шкода. Я все бачила, як вона плаче в порожній стайні Леді.

— Леді — це та кобила, яку місіс Чизвелл хотіла... е-е... як воно називається? — звернувся Страйк до Робін.

— Ожеребити? — підказала Робін.

— Так... ожеребити від того знаменитого жеребця?

— Ви про Тотиласа? — ледь помітно закотила очі Тіган.— Ні, вона хотіла ожеребити Бренді, але містер Чизвелл того й слухати не хотів. Тотилас! Він же дорогий, як казна-що.

— Чув про це. А вона часом не згадувала про іншого жеребця? На ім'я Блан-де-Блан, не знаю, чи...

— Не чула про такого,— відповіла Тіган.— Ні, їй треба був тільки Тотилас, найкращий, вона на ньому аж повелася. Така вже вона, місіс Чизвелл. Як щось собі втовкмачить, то з місця не зсунеш. Вона планувала вивести красивого призового коня, і... ви ж знаєте, що вона втратила дитину?

Страйк і Робін кивнули.

— Мама її так жаліла, гадала, що лошатко — то ніби сурогатна дитина. Мама думає, що то все було через дитину, оті перепади настрою у місіс Чизвелл. Пригадую, коли вона повернулася з лікарні, то кілька

тижнів була ніби в манії. Мабуть, через ліки. Така вся збуджена, співала у дворі. Я їй кажу: «Яка ви весела, місіс Чиз»,— а вона сміється і каже: «О, я тут обробляю Джаспера, і наче майже вийшло, буде мені Тотилас кінець кінцем». Але то була нісенітниця, бо я спитала його, а містер Чизвелл забурчав, сказав, то все мрії, вона й тих коней, що має, не може собі дозволити.

— Ви не думаєте, що він міг зробити їй сюрприз? — спитав Страйк.— Запропонувати їй іншого племінного жеребця? Дешевшого?

— Вона б тільки розсердилася,— відповіла Тіган.— їй або Тотилас, або нічого...— Вона загасила цигарку, якою пригостив її Страйк, глянула на годинник і сумно сказала: — Маю всього кілька хвилин.

— Ще два питання, і все,— запевнив Страйк.— Я чув, ваша родина колись знала дівчину на ім'я Сьюкі Льюїс? Вона втекла від доглядачів...

— Усе ви знаєте! — знову зраділа Тіган.— Звідки ви таке знаєте?

— Мені розповів Біллі Найт. Не знаєте, що сталося зі Сьюкі?

— До Абердина виїхала. Вона була однокласницею нашого Дена. Мама в неї була просто капець: і алкоголь, і наркота тобі, і чого тільки не було. Потім зовсім пустилася берега, тож Сьюкі віддали в іншу родину. А вона втекла шукати батька. Він на Північному морі рибалив.

— І як, знайшла вона батька, не знаєте? — спитав Страйк.

Тіган з тріумфальним виглядом дістала з кишені мобільний. Кілька клацань — і вона показала Страйкові фейсбучну сторінку усміхненої брюнетки, що позувала в компанії подружок біля басейну на Ібіці. За засмагою, відбіленою усмішкою і нарощеними віями Страйк роздивився привид худенької зубастої дівчинки зі старого фото. Власницю сторінки звали Сюзанна Макніл.

— Бачите? — радісно спитала Тіган.— Тато взяв її у свою нову родину. Сюзанна — то її справжнє ім'я, Сьюкі її тільки мати називала. Моя мама дружить з тіткою Сюзанни. Каже, все в неї добре.

— Ви точно впевнені, що це вона? — спитав Страйк.

— Та цілком,— відповіла Тіган.— Ми за неї так раділи. Вона була хороша.

Вона знову глянула на годинник.

— Даруйте, але мені вже зовсім час. Перерва скінчилася. Мушу йти.

— Останнє питання,— сказав Страйк.— Ваші брати добре знали родину Найтів?



— Та непогано,— відповіла Тіган.— Хлопці вчилися в різних класах, але всі були знайомі через роботу в Чизвеллів.

— Що ваші брати роблять тепер, Тіган?

— Пол керує фермою під Ейлсбері, а Ден у Лондоні ландшафтний... нащо ви то все записуєте? — вперше стривожилася вона, побачивши, як Страйк пише ручкою в записнику.— Не кажіть братам, що я з вами розмовляла! Вони розсердяться, подумають, я розпатякала, що діялося в тому будинку!

— Правда? А що там діялося? — спитав Страйк.

Тіган ніяково глянула на нього, тоді на Робін, тоді знову на нього.

— Ви вже знаєте, так?

Коли ніхто не відповів, Тіган сказала:

— Слухайте, Ден і Пол тільки допомагали їх перевозити. Вантажили і все таке. Воно тоді було законно!

— Що було законно?

— Знаю, що ви й так знаєте,— відповіла Тіган весело й стривожено водночас.— Хтось розпатякав, так? Мабуть, Джиммі Найт? Він нещодавно нагодився, хотів поговорити з Деном. Але в нас, власне, всі були в курсі. Воно не мало виходити назовні, але всі знали про Джека.

— Що саме знали? — запитав Страйк.

— Ну... що він виготовляє шибениці.

Страйк сприйняв цю інформацію, навіть оком не змигнувши. Робін не була певна, що зберегла таку саму незворушність.

— Але ж ви вже знали,— сказала Тіган.— Ви ж знали?

— Так,— запевнив її Страйк.— Знали.

— Так і думала,— з полегшенням відповіла Тіган і неелегантно з'їхала зі стільця.— Але якщо побачите Дена, не кажіть йому, що я сказала. Він точно як мама. «Хто мовчить, той двох навчить». Майте на увазі, ми нічого поганого в тому не бачили. Як на мене, в нашій країні було б краще жити зі смертною карою.

— Дякую, що погодилися зустрітися, Тіган,— сказав Страйк. Вона трохи почервоніла, потиснувши руку спершу йому, а тоді Робін.

— Нема за що,— відповіла вона, але ніби не хотіла йти.— Ви залишитесь на перегони? У тридцять другому йтиме Руда Пантера.

— Може, і залишимося,— відповів Страйк,— у нас ще є час перед наступною зустріччю.

— Я поставила десятку на Руду Пантеру,— зізналася Тіган.— Ну...

бувайте.

Вона відійшла на кілька кроків, а тоді розвернулася і повернулася до Страйка, ще червоніша.

— Можна я зроблю з вами селфі?

— Е-е,— озвався Страйк, уникаючи погляду Робін.— Якщо нам не дуже треба, то краще б ні.

— А автограф дасте?

Вирішивши, що то менше лихо, Страйк підписав серветку.

— Дякую.

З серветкою в руці Тіган нарешті пішла. Страйк дочекався, поки вона зайде всередину, тоді розвернувся до Робін, яка вже щось шукала в себе в телефоні.

— Шість років тому,— прочитала вона з екрана мобільного,— розпорядженням ЄС країнам-учасницям було заборонено експортувати знаряддя тортур. Доти експорт шибениць, виготовлених у Британії, був цілковито законним.

Говори так, щоб тебе можна було зрозуміти.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

— «Я діяв у рамках закону і свого сумління»,— процитував Страйк заяву, яку Чизвелл зробив у клубі «Пратт».— Власне, так і було. Він ніколи не приховував, що виступає за смертну кару, так? Гадаю, деревину для шибениць рубали на його землі.

— А Джек О'Кент мав тут майстерню, де їх виготовляв. І саме тому Джек казав маленькому Рафу, щоб не заходив до повітки.

— Прибуток, мабуть, ділили навпіл.

— Зажди,— мовила Робін, пригадавши, що саме кричала Флік, коли бігла за машиною міністра перед параоліймійським прийомом.— «Він вирізав на них коня»... Корморане, ти не думаєш...

— Думаю,— відповів Страйк, який згадав про те саме.— Останніми словами, що я чув від Біллі в лікарні, були такі: Я так не хотів різати на них коня». Навіть у стані психозу Біллі виявився здатним вирізьбити на дереві ідеальну подобу Уффінгтонського білого коня... Джек О'Кент навчив сина різьбити коня на кулонах для туристів і на експортних шибеницях... оце так родинна справа, га?

Страйк дзенькнув своїм кухлем об пляшечку Робін і допив залишки пива.

— Наш перший справжній прорив. Якщо Джек О'Кент ставив на шибеницях місцевий знак, їх можна простежити до нього, так? І не тільки до нього — до Долини Білого Коня і до Чизвелла. Все сходиться, Робін. Пам'ятаєш плакат Джиммі з мертвими чорношкірими дітьми? Чизвелл і Джек О'Кент постачали шибениці за кордон — мабуть, на Близький Схід і в Африку. Але Чизвелл міг не знати, що на них різьбили коня... Боже, та ні, він точно не знав,— додав Страйк, згадавши слова Чизвелла у «Пратті»,— бо він мені казав, що на тих фото «жодних прикметних позначок, наскільки мені відомо, немає».

— Ти же знаєш, що Джиммі казав, ніби йому завинили? — спитала Робін, суплячись, бо їй спали на думку інші речі.— А за словами Рафа, Кінвара казала, що його вимога грошей мала попервах законні підстави. Як гадаєш, чи великі шанси, що Джек О'Кент лишив по собі кілька

готових шибениць, коли помер...

— ...і Чизвелл їх продав, не давши собі клопоту розшукати Джекових синів і дати їм грошей? Дуже розумно,— кивнув Страйк.— Тож для Джиммі все почалося з законної вимоги отримання батькового спадку. А коли Чизвелл заявив, що нічого йому не винен, почався шантаж.

— Але привід для шантажу не дуже потужний, коли подумати, правда ж? — спитала Робін.— Хіба Чизвелл утратив би через таке голоси виборців? Коли він торгував шибеницями, все було законно, а ще він публічно виступав за смертну кару, тож і лицеміром його б ніхто не назвав. Півкраїни вважає, що потрібно повернути смертну кару через повішення. Не думаю, що люди, які голосували за Чизвелла, сказали б, що він чинив неправильно.

— Теж слушне зауваження,— визнав Страйк,— і Чизвелл, мабуть, витримав би цей скандал. Він і гірші речі витримував: вагітність коханки, розлучення, сина-байстрюка, Рафаелеву їзду під наркотиками й ув'язнення... Але пам'ятаєш, ішлося також про «невмисні наслідки»? — задумано спитав Страйк.— Що такого було на тих фотографіях з міністерства закордонних справ, аж Вінн так хотів їх добути? І про якого Семюеля Вінн сьогодні згадував по телефону?

Страйк дістав записника і щось нашкрябав у ньому своїм щільним нерозбірливим почерком.

— Принаймні,— сказала Робін,— ми отримали підтвердження Рафаелевої історії про кольє.

Страйк щось буркнув, продовжуючи писати. Закінчивши, він сказав:

— Так, це було корисно... наскільки воно стосується справи.

— В якому сенсі «наскільки воно стосується справи»?

— Що він поїхав до Оксфордширу не дати Кінварі втекти з цінним кольє — це вірогідніша історія, ніж казочка, ніби він мав не дати їй щось собі заподіяти,— відповів Страйк,— але я не думаю, що ми почули все.

— Чому ні?

— Проблема та сама, що й раніше. Нащо Чизвеллу робити Рафаеля своїм емісаром, якщо дружина його ненавидить? Не розумію, чим Рафаель був переконливіший за Іззі.

— Ти затявся проти Рафаеля, чи що?

Страйк звів брови.

— Я не маю щодо нього жодних особистих почуттів, ні добрих, ні недобрих. А ти?

— Звісно, ні,— якось надто поспішно відповіла Робін.— Отже, про яку теорію ти починав говорити, коли прийшла Тіган?

— О, так,— мовив Страйк.— Може, то й нічого, але Рафаель сказав кілька речей, які раптом мене вразили. Я аж замислився.

— Що він такого сказав?

Страйк розповів.

— Не бачу, що тут узагалі значущого.

— Окремо, може, і нічого, але спробуй зіставити це з тим, що розповіла мені Делла.

— З котрою частиною її історії?

Але навіть коли Страйк нагадав, що саме сказала Делла, Робін так і лишилася спантеличеною.

— Не бачу зв'язку.

Страйк усміхнувся й підвівся.

— Подумай ще трохи. Я подзвоню Іззі та скажу, що Тіган розкрила нам таємницю про шибениці.

Він відійшов і змішався з натовпом, шукаючи тиху місцину, де можна поговорити, а Робін лишилася крутити залишки тепер уже теплуватого шампанського у пляшечці й обмірковувати те, що Страйк тільки-но їй повідомив. З утомлених спроб поєднати окремі кавалки інформації не поставало нічого зв'язного, і за кілька хвилин Робін здалася і просто сиділа собі, насолоджуючись теплим вітерцем, що роздмухував волосся з її плечей.

Попри втому, розвалений шлюб і острах перед перспективою розкопати сьогодні щось у лощовині, приємно було сидіти тут і вдихати аромати іподрому, теплі пахощі трави, шкіри й кінського поту, інколи перемежовані парфумами жінок, що йшли від бару до трибун, і копчений димок від котлет з оленини, що їх готували у фургоні поблизу. Вперше за тиждень Робін усвідомила, що зголодніла.

Вона взяла корок від пляшечки з шампанським і покрутила в пальцях, пригадуючи інший корок, який зберігала після свого двадцять першого дня народження: тоді Метью приїхав з університету в товаристві нових друзів, серед яких була і Сара. Озираючись назад, Робін розуміла, що батьки хотіли пишно відсвяткувати її

двадцятиодноріччя, бо не могли влаштувати святкування на честь її випуску з університету.

Страйка не було вже довго. Мабуть, Іззі викладає всі подробиці, коли вже суть предмета шантажу стала відома. А може (спало на думку Робін) їй просто хочеться поговорити з ним довше.

«Але Іззі не його тип».

Ця думка її навіть трохи налякала. Робін стало соромно за те, що вона взагалі про таке подумала; сорому лише додалося, коли та думка змінилася іншою.

«Всі його подружки були красуні. А Іззі не така».

Страйк дійсно приваблював на диво вродливих жінок, особливо зважаючи на його власну ведмежу зовнішність і волосся, про яке він сам казав, що воно схоже на лобкове.

«Я, мабуть, маю жахливий вигляд»,— не до речі спало Робін на думку. Вона вже сідала зранку в «лендровер» опухла і бліда, а після того ще плакала. Вона думала, чи не знайти вбиральню і бодай зачесатися, коли побачила, що Страйк повертається, маючи в кожній руці по бургеру з оленьою котлетою, а в зубах — талон на ставку.

— Іззі не бере слухавки,— повідомив він крізь зціплені зуби.— Лишив їй повідомлення. Бери бургер і ходімо. Я поставив десятку на те, що Руда Пантера переможе, і десятку на те, що програє.

— Я й не знала, що ти азартний,— сказала Робін.

— Я не азартний,— відповів Страйк, дістаючи талон з рота і кладучи в кишеню,— але сьогодні маю відчуття, що мені поталанить. Ну, ходімо дивитися перегони.

Коли Страйк відвернувся, Робін непомітно поклала корок у кишеню.

— Руда Пантера,— мовив Страйк з повним ротом бургера, коли підходили до доріжок.— Але ж коняка не руда? Чорна грива, тож вона...

— ...гніда, так,— кивнула Робін.— Ти часом не розчарований, що то конячка, а не пантера?

— Просто намагаюся зрозуміти логіку. Той жеребець, якого я нагуглив — Блан-де-Блан — виявився каштановим, а не білим.

— Тобто не сірої масті.

— Та бляха-муха,— пробурчав Страйк, потішений і роздратований водночас.

Цікаво, чи багато людей вчинило б так само — зважилося б на таке?

*Генріх. Ібсен, «Росмерсгольм»*

Руда Пантера прийшла другою. Виграш Страйка витратили на каву і їжу, блукаючи між ятками і вбиваючи час до ночі, коли треба буде їхати до Вулстоуна й до лощовини. Паніка спалахувала в Робін у грудях щоразу, коли вона думала про лопати в «лендрровері» та про темну яму, зарослу кропивою, але Страйк — свідомо чи ні — відвертав її увагу, вперто відмовляючись пояснювати, де зв'язок між зізнаннями Делли Вінн і Рафаеля Чизвелла і яких висновків він дійшов на його основі.

— Думай,— повторював він,— просто думай.

Але Робін була утомлена, тож простіше було вимагати в нього про все розповісти за надлишковою кавою й бутербродами, водночас насолоджуючись цією незвичною інтерлюдією в їхній роботі. Раніше вони зі Страйком проводили стільки часу разом тільки у кризовій ситуації.

Та сонце котилося до обрію, і думки Робін дедалі частіше линули до лощовини — і щоразу щось аж обривалося у шлунку.

Звернувши увагу на її чимдалі більш тривожне мовчання, Страйк удруге запропонував, щоб вона лишилася в машині, поки вони з Барклеєм копатимуть.

— Ні,— коротко відповіла Робін.— Я не для того приїхала, щоб сидіти в машині.

До Вулстоуна доїхали за сорок п'ять хвилин. Небо при заході швидко бліднуло, поки вдруге спускалися в Долину Білого Коня, а коли досягли місця призначення, небокрай кольору пороху пересипали перші тьмяні зірки. Робін повернула «лендрровер» на зарослу стежку до Стедакотеджу, і машина танцювала й підстрибувала на глибоких вибоїнах і переплетених лозах і галузяччі, прямуючи в густу темряву під щільним покривом лісу.

— Заїдь якнайглибше,— попросив Страйк, глянувши час у себе на мобільному.— Барклей повинен припаркуватися за нами. Його ще немає, я сказав йому приїхати на дев'яту.

Робін зупинилася і заглушила двигун, вдивляючись у густий ліс, що лежав між стежкою і Чизвелл-гаузом. Може, їх і не видно, але ж вони на чужій землі. Втім, острах, що їх помітять, і близько не рівнявся до жаху, який вселяла в неї думка про те, що лежить під сплетінням кропиви в темній ямі біля Стеда-котеджу. Тож Робін повернулася до питання, яким намагалася відволіктися весь день.

— Кажу ж тобі — думай! — уже вкотре повторив Страйк.— Подумай про пігулки «лахесіс». Ти ж сама вирішила, що вони щось означають. Подумай про всі дивні речі, які робив Чизвелл: як він перед усіма дражнив Ааміра, казав, що Лохесіс «знала, коли чий жереб випаде», як він сказав тобі про когось, що вони «один за одним спотикаються», як шукав затискач для грошей Фредді, який мав у власній кишені.

— Я думала про всі ці речі, але й досі не бачу, як...

— Гелій і шланг потрапили в будинок у ящику для шампанського. Хтось знав, що Чизвелл не питиме шампанське, бо має алергію. Спитай себе, звідки Флік знала, що Джиммі щось вимагав у Чизвелла. Згадай про її сварку з Лорою, яка там з ними жила...

— Та до чого ж воно все тут?

— Думай! — повторив Страйк, сердячи її.— У пакеті з-під помаранчевого соку у смітнику Чизвелла не знайшли слідів амітриптиліну. Згадай, як Кінвара божеволіла, бажаючи знати, де Чизвелл. Спробуй угадати, що скаже мені маленька Франческа з галереї Драммонда, якщо я таки до неї додзвонюся. Згадай про той дзвінок до громадської приймальні Чизвелла, про те, що «вони обмочуються, вмираючи». Саме по собі воно нічого, це правда, але стає достобіса значущим, якщо як слід замислитися...

— Ти мене накручуєш,— недовірливо сказала Робін.— І твоя ідея поєднує всі ці факти? Пояснює їх?

— Так,— самовдоволено відповів Страйк,— а ще пояснює, звідки Вінн і Аамір знали про фотографії в міністерстві закордонних справ, де, вочевидь, фігурують шибениці Джека О'Кента в дії, якщо Аамір там не працював уже кілька місяців, а Вінн, наскільки нам відомо, зроду навіть не заходив...

Задзвонив його мобільний. Страйк глянув на екран.

— Іззі дзвонить. Поговорю ззовні, хочу покурити.

Він вийшов з машини. Робін устигла почути, як Страйк вітається, а



тоді він зачинив по собі дверцята. Вона сиділа і чекала на нього, а в голові аж гуло. Або Страйка дійсно спіткало осяяння, або він уже запрацював, і Робін схилилася до другого варіанта, бо факти, які він щойно перелічив, ніяк не склалися до купи.

За п'ять хвилин Страйк повернувся на пасажирське сидіння.

— Наша клієнтка незадоволена,— повідомив він, знову ляснувши дверцятами.— Тіган мала нам розповісти, як Кінвара вночі вийшла вбивати Чизвелла, замість підтвердити її алібі та ще пащекувати, що Чизвелл торгував шибеницями.

— Іззі це визнала?

— А що, вона мала вибір? Але вона не рада. Дуже наполегливо мені повторювала, що тоді експорт шибениць був законною справою. Я пояснив їй, що її батько не віддав Джиммі й Біллі їхніх законних грошей, і ти таки була права. Коли Джек О'Кент помер, після нього лишилися дві готові шибениці, і їх продали, а синам не сказали. Іззі ще менше зраділа, коли довелося в цьому зізнаватися.

— Думаєш, вона боїться, що вони вимагатимуть частку нерухомого майна Чизвелла?

— Не думаю, що таке піде на користь репутації Джиммі в тих колах, де він обертається,— прийняти гроші, зароблені на повішенні людей у Третньому світі,— відповів Страйк,— але тут не вгадаєш.

По дорозі за ними промчала машина, і Страйк з надією витягнув шію.

— Подумав, то Барклей...— він глянув на годинник.— Мабуть, прогавив поворот.

— Корморане,— сказала Робін, яку настрій Іззі чи місцеперебування Барклея цікавили значно менше, ніж теорія, якою Страйк відмовлявся ділитися,— ти справді маєш ідею, яка пояснює все, що ти мені щойно виклав?

— Так,— пошкрябав підборіддя Страйк,— маю. Біда в тому, що так стає зрозуміліше, хто це зробив, але я досі гадки не маю чому... хіба тільки це було вбивство зі сліпої ненависті — але воно не схоже на кривавий злочин у нападі гніву, правда? Це не молотком по голові. Це ретельно спланована страта.

— А як же «спершу можливість, тоді мотив»?

— Я зосередився саме на можливостях. Так і дійшов до цього.

— Ти навіть не скажеш мені, чоловіка підозрюєш чи жінку?

— Добрий наставник ніколи б не відмовив тобі в радості самій до цього дійти. Є ще печиво?

— Ні.

— Тоді пощастило, що я досі маю оце,— заявив Страйк, видобув з кишені «Твікс», розгорнув і дав половину Робін. Та взяла батончик неохоче, що Страйка розсмішило.

Обидва мовчали, поки їли. Тоді Страйк сказав — значно тверезішим тоном, ніж доти:

— Сьогоднішній вечір важливий. Якщо на дні лоцовини нічого не закопали в рожевій ковдрі, то всю історію з Біллі скінчено: задушення йому примарилося, ми його заспокоїмо, а я спробую довести свою теорію щодо смерті Чизвелла, ні на що не відволікаючись, не переймаючись, що тут десь ще фігурує мертва дівчинка і її вбивця.

— Або хлопчик,— нагадала Робін.— Ти казав, що Біллі не впевнений щодо статі.

Вона це сказала, і некерована уява показала маленький скелет, загорнутий у зотлілі рештки рожевої ковдри. Чи можна буде за тими залишками визначити стать тіла? Чи лишиться там якийсь шнурок, гудзик, пасмо довгого волосся?

«Хай там нічого не буде,— подумки попросила Робін.— Боже, тільки б там не було нічого».

А вголос спитала:

— А якщо у лоцовині таки закопали щось... когось?

— Тоді моя теорія неправильна, бо я не знаю, як ліпиться задушена в Оксфордширі дитина до всього, про що я оце говорив.

— Але тут і не повинно бути зв'язку,— раціонально заперечила Робін.— Ти можеш бути правий щодо вбивці Чизвелла, а це може виявитися цілком окремою...

— Ні,— похитав головою Страйк.— Надто серйозно для збігу. Якщо в лоцовині щось закопано, воно пов'язано з усім іншим. Один брат у дитинстві бачив убивство, другий за двадцять років шантажував чоловіка, якого теж убили, на землі Чизвелла поховали дитину... якщо в лоцовині таки дійсно закопано дитину, десь це ліпиться. Але я ладен битися об заклад, що там нічого немає. Якби я думав, що в лоцовині справді закопали тіло, я б умовив поліцію розкопати його. Ми тут сьогодні заради Біллі. Я це йому обіцяв.

Вони сиділи й дивилися, як стежка тане в мороці. Страйк час до

часу поглядав на мобільний.

— Та де вже той бісів Барклей... О!

На стежці за ними майнули фари. Барклей під'їхав на старому «фольксвагені-гольфі», зупинився за ними і загасив фари. В бічному дзеркалі Робін бачила, як від машини відділився силует, який набув матеріальності, коли Барклей наблизився до «лендровера» з боку Страйка. В руках він ніс торбу з інструментами, майже таку саму, як у детектива.

— Вечір добрий,— лаконічно мовив він.— Гарна ніч для розкрадання могил.

— Ти запізнився,— сказав Страйк.

— Авжеж, сам знаю. Мені тутки Флік дзвонила. Подумав був, ви захочете знати, що вона сказала.

— Сідай у машину,— запропонував Страйк.— Розкажеш, поки чекаємо. Треба ще хвилин десять, поки як слід стемніє.

Барклей сів на заднє сидіння «лендровера» і причинив дверцята. Страйк і Робін розвернулися до нього.

— Отже, дзвонить вона мені ото, скімлить...

— Будь-ласка, англійською, а не шотландською.

— Ну, плаче — й аж усирається зо страху. Сьогодні приходила поліція.

— Майже не забарилися,— мовив Страйк.— І?

— Обшукали ванну кімнату, знайшли записку Чизвелла. Возили її на допит.

— І чим Флік пояснила, що записка в неї?

— Мені не сказала. Хотіла тіко знати, де Джиммі. Вона там просто в паніці. Все повторювала: «Тільки скажи Джиммі, що вона в них, він зрозуміє».

— А ти знаєш, де Джиммі?

— Ані гадоньки не йму. Бачив учора, він про жодні плани не казав, тіко згадував, що довів Флік, випитуючи в неї номер Боббі Канліфф. Ох і сподобалася йому та молодиця Боббі,— усміхнувся Барклей до Робін. — Флік йому сказала, що номера не має, і все питала, чого це йому так припекло його знати. Джиммі казав, що просто надумав запросити Боббі на зібрання Справжніх соціалістів, але Флік, знаєте, не геть тупа.

— Як гадаєш, вона зрозуміла, що то я навела поліцію? — спитала Робін.

— Ще ні,— відповів Барклей.— Вона там панікує.

— Ну добре,— мовив Страйк, поглядаючи на клопоть неба між кронами над головою,— мабуть, час починати. Бери оту торбу, Барклею, там мій інструмент і рукавиці.

— А як ти копатимеш з отою ногою? — скептично спитав Барклей.

— Ти не можеш копати сам,— сказав Страйк,— бо до завтрашнього вечора не скінчиш.

— Я теж копатиму,— твердо сказала Робін. Вона трохи набралася смілості, коли Страйк запевнив, що навряд чи вони щось викопають у лощовині.— Ану дай мені ті чоботи, Семе.

Страйк уже діставав з торби ліхтарик і ціпок.

— Я понесу,— запропонував Барклей, і коли закидав торбу Страйка на плече до своєї, там важко забрязкав металевий інструмент.

Утрьох вони рушили стежкою. Робін і Барклей підлаштували свій темп під Страйка, який пробирався вперед обережно, зосередившись на плямі світла від ліхтарика на землі, й час до часу користався ціпком — то спирався на нього, то відкидав з дороги перепони. М'який ґрунт приглушував кроки, але нічна тиша посилювала брязкіт інструментів за спиною в Барклея, шурхіт дрібних невидимих створінь, що розбігалися від велетнів, які вторглися в їхню дику господу, й гавкіт собаки звідкілясь від Чизвелл-гаузу. Робін пригадала норфолкського тер'єра і сподівалася, що його не випустили на ніч.

Коли дійшли до галявини, Робін побачила, що покинутий Стедакотедж ніч перетворила на хатину відьми. Легко було уявити, як за побитими вікнами чигають якісь постаті... твердо сказавши собі, що ситуація страшненька і без нових вигаданих жахів, Робін відвернулася від будиночка. З негучним стукотом Барклей скинув торби на землю край лощовини і розстебнув їх. У світлі ліхтарика Робін побачила набір інструментів: кайло, сапку, двійко ломів, вила, топірець і три лопати, одну з них штихову. Також там було кілька пар товстих садівничих рукавиць.

— Отак-от, цього нам має стати,— мовив Барклей, зазираючи в темну яму перед собою.— Треба буде то все розчистити, якщо хочете дістатися ґрунту.

— Авжеж,— сказала Робін і потягнулася по рукавиці.

— Ти впевнений, га, здоровило? — спитав Барклей у Страйка, який зробив те саме.

— Та Господи Боже, кропиву повисмикую,— дражливо відповів Страйк.

— Бери сокиру, Робін,— сказав Барклей, а сам підхопив сапку і лом.— Ті кущі ще й рубати доведеться.

Утрюх вони сповзли униз крутим схилом лощовини і стали до роботи. Десь годину рубали жилаве гілля і пололи кропиву, час до часу міняючись інструментами чи вибираючись нагору по щось нове.

Попри те, що ніч ставала холоднішою, Робін рясно пітніла і скинула зайвий одяг. Страйк натомість значні зусилля приділяв тому, щоб не показувати, як від нахилання і ковзання по нерівному ґрунту йому болить кукса. В темряві не видно було, як він кривиться, і він ретельно стежив за виразом обличчя, коли Барклей чи Робін брали ліхтарик і дивилися, як просувається справа.

Фізичне навантаження допомагало Робін упоратися зі страхом перед тим, що, можливо, лежить у них під ногами. «Мабуть,— спало їй на думку,— оце так воно в армії: важка праця і дух товариства допомагають не думати про похмурі перспективи попереду». Двоє колишніх військових копали собі й не скаржилися, тільки іноді лаялися, як уперте коріння й гілки дерли одяг чи шкіру.

— Час копати,— заявив нарешті Барклей, коли дно виярка розчистили, наскільки змогли.— Ти лізь нагору, Страйку.

— Я почну, а Робін тоді продовжить,— відповів Страйк.— Вилазь,— сказав він до неї,— відпочинь там, тримай ліхтарика рівно і передай мені вила.

Робін зростала в товаристві трьох братів, що дало їй корисне уявлення про чоловіче еґо і про те, коли сперечатися, а коли ні. Впевнена, що наказ Страйка продиктований не так здоровим глуздом, як гонором, вона все ж підкорилася і видерлася нагору по крутому схилу лощовини, нагорі сіла і тримала ліхтарика, поки чоловіки працювали, та ще час до часу передавала вниз різні інструменти, якими вони викопували каміння й довбали важкі ділянки ґрунту.

Справа йшла неквапно. Барклей копав утричі швидше за Страйка, якому (Робін це добре бачила) умиць стало важко, надто коли доводилося втискати лезо штихової лопати в землю ногою; протез не давав надійної опори на нерівному ґрунті, якщо опертися всією вагою, а як тиснути ним на непіддатливий метал, ставало просто дуже боляче. Минали хвилини, Робін трималася і не втручалася, аж нарешті Страйк

буркнув «чорт» і зігнувся, кривлячись від болю.

— Може, я покопаю? — спитала Робін.

— Мабуть, уже доведеться, — грубо відповів Страйк.

Він так-сяк виліз нагору, стараючись не навантажувати куксу, взяв ліхтарика в Робін (яка полізла вниз) і тепер тримав його, а Робін і Барклей копали. Куксу сіпав біль: мабуть, стер до крові.

Барклей устиг викопати рівчак на кілька футів і тільки тоді зробив паузу, вилізши по пляшку води в торбі для інструментів. Поки він пив, а Робін відпочивала, опершись на держак лопати, знову почувся гавкіт. Барклей глянув у бік невидимого Чизвелл-гаузу.

— Що в неї там за песики? — спитав він.

— Старий лабрадор і препаскудний пащекун-тер'єр, — відповів Страйк.

— Якщо вона їх випустить, шанси в нас так собі, — мовив Барклей, обтираючи рот рукою. — Тер'єр прискаче просто крізь оті куці. У цих тварюк, у тер'єрів, добрий слух.

— Тоді сподіваймося, що вона їх не випустить, — відповів Страйк, а потім додав: — Зроби перерву на п'ять хвилин, Робін.

І вимкнув ліхтарика.

Робін теж вибралася з лощовини і взяла в Барклея повну пляшку води. Тепер, коли вона не копала, гола шкіра пішла сиротами від холоду. Шурхіт і шерехтіння дрібних створінь у траві та кронах здавалися в темряві неймовірно гучними. Пес так і гавкав, і Робін ніби почула, як жінка кричить на нього.

— Ви чули?

— Авжеж. Наче каже йому, щоб стулив псок, — відповів Барклей.

Почекали. Врешті-решт тер'єр замовк.

— Ще кілька хвилин, — сказав Страйк. — Хай засне.

Почекали ще. Морок підсилював шелест кожного листочка; нарешті Робін і Барклей спустилися в лощовину і продовжили копати.

М'язи Робін уже просили пощади, на долонях під рукавицями надулися пухирі. Що глибше копали, то важче ставало, ґрунт був щільний, ще й з каменюками. На Барклеєвому краї траншея була значно глибша, ніж на краї Робін.

— Ану, я покопаю, — запропонував Страйк.

— Ні, — огризнулася Робін, надто втомлена, щоб стримуватися. — Зовсім собі ногу покалічиш.

— Усе вона правильно каже, друже,— видихнув Барклей.— Дай нам краще води, я геть засапався.

Минула година. Барклей уже стояв у ямі глибиною собі по пояс, у Робін кривавилися руки, бо завеликі рукавиці здирали шкіру. Тупим кінцем сапки вона намагалася вирвати з землі великий камінь.

— Виходь... уже... гадська... каменяко...

— Помогти? — спитав Страйк, націлюючись спустатися.

— Сиди,— сердито відповіла Робін.— Я тебе не понесу до машини після того, як...

Вона мимоволі зойкнула, коли камінь таки вдалося викорчувати. Дрібна комашня на звороті, звиваючись, утекла з-під світла ліхтарика. Промінь посовався туди-сюди, на мить засліпивши Робін.

— Що ти там побачила?

— Посвіти сюди,— відповіла вона.— На камінь.

Барклей рушив до них; його джинси були в багнюці від холош до кишень.

Страйк виконав прохання Робін. Утрюх вони придивилися до обліпленої землею поверхні каменя. До багнюки прилип якийсь обривок точно не рослинного походження — волокна вовни, вицвілі, але явно рожеві.

Всі разом вони розвернулися до ямки, що лишилася у ґрунті від каменя. Страйк посвітив туди.

— Ой чорт! — ахнула Робін і бездумно притиснула брудні рукавиці до обличчя. Стало видно кілька дюймів брудної матерії; у світлі ліхтарика видно було, що вона рожева.

— Ану дай сюди,— сказав Страйк і потягнув сапку в Робін з рук.

— Ні!..

Але він її мало не відштовхнув. У світлі ліхтарика Робін роздивилася його обличчя, рішуче, розлючене, ніби та рожева матерія гірко образила Страйка, заподіяла особисту кривду.

— Барклею, бери.

Він тицьнув сапку своєму підряднику.

— Довбай ґрунт, але старайся не порвати ковдру. Робін, іди на той кінець, працюватимеш вилами. Тільки руки мені не порубай,— додав Страйк до Барклея. Взявши ліхтарика в зуби, щоб бачити, він став навколішки і почав гребти землю руками.

— Слухайте,— прошепотіла Робін, зціпенівши.

Крізь нічне повітря до них знову долинув відчайдушний гавкіт тер'єра.

— Я закричала, коли перекинула камінь, так? — прошепотіла Робін.— Мабуть, знову його збудила.

— Не думай про це зараз,— відповів Страйк, пальцями скидаючи землю з рожевої ковдри.— Копай.

— А що коли...

— Як станеться, так і розберемося. Копай.

Робін стала до вил. За кілька хвилин Барклей поміняв сапку на лопату. Помалу відкрилася вся довжина ковдри; сховане під нею було ще надто глибоко, не дістати.

— Це не доросла людина,— сказав Барклей, дивлячись на розміри брудної ковдри.

Тер'єр біля далекого невидимого Чизвелл-гаузу все дзяволив і дзяволив.

— Треба кликати поліцаїв, Страйку,— сказав Барклей, витираючи з обличчя піт і бруд.— Ми ж тут порушуємо цілісність місця злочину, ні?

Страйк не відповів. Робін, яку трохи нудило, дивилася, як він обмацує пальцями те, що ховалося під брудною ковдрою.

— Принеси мені торбу,— сказав він їй.— Там є ніж. Макетний. Швидше.

Тер'єр гавкотів у самозабутті. Робін здалося, що він це робить гучніше. Вона вибралася з лощовини, намацала в темних надрах торби ніж і спустилася до Страйка.

— Корморане, я думаю, що Сем правий,— прошепотіла вона.— Краще лишити це...

— Давай ножа,— простягнув руку Страйк.— Та швидше, я якраз намацав. Це череп. Швидше!

Попри себе, Робін передала йому ножа. Почулося, як лускає і рветься матерія.

— Що ти робиш? — ахнула Робін. Страйк щось тягнув із землі.

— В Бога й в душу, Страйку,— розсердився Барклей,— ти що, хочеш відірвати...

З жахливим хрускотом земля віддала щось велике й біле. Робін зойкнула, відступила, напівсіла-напівупала на стінку віярка.

— Чорт,— лайнувся Барклей.

Страйк узяв ліхтаря у вільну руку, щоб освітити на предмет, який



щойно видобув із землі. Шоковані Робін і Барклей побачили вицвілий і пощерблений кінський череп.

Годі тут сидіти, журитися й сушити голову над нез'ясовними загадками.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Череп, який пролежав усі роки під ковдрою, блідо поблискував у світлі ліхтаря, дивно рептильний через довгастість носа і гострі виступи щелепи. Лишилося кілька тупих зубів. Окрім очниць, у черепі були ще отвори — один на щелепі, другий збоку голови; кістка навколо кожного пощербилася, потріскалася.

— Застрелили,— мовив Страйк, повільно крутячи череп у руках. Третя щербина показувала місце, де куля влучила в кінську голову, але не пробила.

Робін розуміла, що злякалася б сильніше, якби череп належав людині, але все одно збентежилася від звуку, з яким його видобули з землі, і від несподіваного видовища крихкої оболонки істоти, що колись жила і дихала, отак об'їденої бактеріями й комахами.

— Ветеринари вбивають коней єдиним пострілом у лоба,— сказала вона,— а не начиняють кулями.

— Рушниця,— авторитетно заявив Барклей, підходячи ближче й оглядаючи череп.— Хтось стріляв навмання.

— Невеликий, так? Це було лоша? — спитав Страйк у Робін. — Може, але як на мене, то поні чи мініатюрний кінь.

Страйк повільно покрутив череп у руках, і втрьох вони дивилися, як той обертається у світлі ліхтарика. Стільки зусиль було докладено, щоб видобути його з землі, що здавалося, ніби череп ховає таємниці й окрім секрету самого свого існування.

— Отже, Біллі таки бачив поховання,— сказав Страйк.

— Але це не дитина. Тобі не доведеться переробляти свою теорію,— сказала Робін.

— Теорію? — зацікавився Барклей, але реакції не дочекався.

— Не знаю, Робін,— сказав Страйк, чиє обличчя поза променем ліхтарика здавалося примарним.— Якщо йому не приверзлося поховання, то, мабуть, не приверзлася і...

— Чорт,— сказав Барклей.— Вона це зробила, випустила бісових

собацюр.

Нічним лісом полинули дзвякіт тер'єра і низький гавкіт лабрадора, і більше їх не приглушували стіни. Страйк безцеремонно кинув череп на землю.

— Барклею, збирай інструменти і вшивайся звідси. З собаками ми впораємося.

— А як же...

— Облиш, закопувати немає часу,— відповів Страйк, який уже дерся нагору схилом лощовини, не зважаючи на пекучий біль у куксі.— Робін, ходи, ти зі мною...

— А якщо вона викличе поліцію? — спитала Робін, яка опинилася нагорі перша й розвернулася допомогти Страйкові.

— Розберемося,— видихнув той,— ходімо, треба зупинити собак, перш ніж добіжать до Сема.

Ліс був густий, зі щільним підліском. Страйк покинув ціпка. Робін тримала його під руку, а Страйк кульгав якомога швидше і гарчав від болю щоразу, коли переносив вагу на куксу. Крізь дерева Робін помітила смужку світла. З будинку хтось вийшов з ліхтарем.

З підліска раптом вискочив тер'єр, заливаючись гавкотом.

— Хороший хлопчику, знайшов нас! — видихнула Робін.

Пес проігнорував це дружнє привітання і кинувся на неї, націлившись укусити. Робін дала йому копняків гумовим чоботом, не пускаючи до себе. Чути було, як до них дереться крізь підлісок здоровий лабрадор.

— Гаденя,— лайнувся Страйк, намагаючись відігнати тер'єра, а той скакав навкруги і гарчав, аж тут внюхав Барклея, розвернувся в бік лощовини і, не даючи нікому себе вхопити, з диким дзвякотом кинувся туди.

— Чорт,— сказала Робін.

— Нічого, ходімо далі,— відповів Страйк, хоча кукса аж горіла, і він не знав, скільки протримається на ногах.

Пройшли всього кілька кроків, коли на них вибіг лабрадор.

— Хороший песик, хороший,— затуркотіла до нього Робін, і лабрадор, якому не дуже хотілося продовжувати гонитву, дозволив узяти себе за нашійник.— Ходімо, ходи з нами,— сказала Робін і потягнула собаку за собою (ще й Страйк на неї спирався) до зарослого поля для крикету, де метався в темряві, наближаючись, ліхтар. Почувся

пронизливий голос:

— Баджере! Раттенбері! Хто то? Хто тут?

Силует людини, що тримала ліхтар, був жіночий, огрядний.

— Усе гаразд, місіс Чизвелл! — гукнула Робін.— Це просто ми!

— Які ще «ми»? Ви хто такі?

— Підігруй,— сказав до Робін Страйк, а сам гукнув: — Місіс Чизвелл, це Корморан Страйк і Робін Еллакотт.

— Що ви тут робите? — закричала Кінвара. Відстань між ними зменшувалася.

— Мали бесіду з Тіган Бутчер у селі, місіс Чизвелл,— гукнув Страйк, поки вони з Робін і Баджером (пес упирався) продиралися крізь високу траву.— Поверталися цим шляхом і побачили, як на вашу землю заходять двоє людей.

— Що за двоє людей? Де?

— Зайшли отуди в ліс,— відповів Страйк. З-за дерев досі відчайдушно гавкотів норфолкський тер'єр.— У нас немає вашого номера, тож ми не могли подзвонити і вас попередити.

Зблизька вони побачили, що Кінвара вдягнула товстий пуховик на коротку нічну сорочку з чорного шовку; ноги над гумовими чоботами були голі. Гі підозрілість, шок, недовіра нашттовхнулися на цілковиту впевненість Страйка.

— Подумали, треба щось зробити, бо, крім нас, того ніхто не бачив, — видихнув він і, трохи кривлячись, підійшов ближче за допомогою Робін. Нерозумний героїзм! — Вибачте,— додав він,— що в такому вигляді. Там у лісі брудно й слизько, і я кілька разів упав.

Темним полем повіяв холодний вітер. Кінвара розгублено й недовірливо дивилася на Страйка, тоді розвернула обличчя до лісу, де все гавкав тер'єр.

— РАТТЕНБЕРІ! — загорлала вона.— РАТТЕНБЕРІ!

Потім розвернулася до Страйка.

— Що то були за люди?

— Чоловіки,— на ходу збрехав Страйк,— з того, як рухалися, видно, що молоді, в добрій формі. Ми чули, що у вас раніше були негаразди з непроханими гостями...

— Так, так, були,— злякано підтвердила Кінвара і ніби тільки тепер помітила, в якому Страйк стані, як він важко спирається на Робін, кривиться від болю.

— Гадаю, вам краще зайти в будинок.

— Дуже дякую,— вдячно мовив Страйк,— ви дуже добра.

Кінвара висмикнула в Робін з рук нашійник лабрадора і знову гукнула:

— РАТТЕНБЕРІ!

Але тер'єр, що гавкав удалині, не відреагував, тож вона потягнула лабрадора (той почав пручатися) до будинку, а Робін і Страйк рушили слідом.

— А якщо вона викличе поліцію? — пошепки спитала Робін у Страйка.

— Як викличе, тоді й будемо перейматися,— відповів він.

Скляні двері до вітальні стояли відчинені. Вочевидь, Кінвара вийшла через них слідом за стривоженими собаками, бо звідси було найближче до лісу.

— Ми дуже брудні,— попередила її Робін, коли під ногами захрумтів гравій стежки, що оточувала будинок.

— То лишіть взуття надворі,— відповіла Кінвара, Заходячи до вітальні просто у гумових чоботях.— Я все одно планую замінити ковролін.

Робін стягнула чоботи, зайшла всередину слідом за Страйком і причинила двері.

Холодну сиру кімнату освітлювала одна-єдина лампа.

— Двоє чоловіків? — повторила Кінвара, знову розвертаючись до Страйка.— А куди саме вони пройшли, ви бачили?

— Перелізли через стіну біля дороги,— відповів Страйк.

— Як гадаєте, вони знають, що ви їх бачили?

— О так,— відповів Страйк.— Ми зупинилися, а вони побігли у ліс. Мабуть, повтікали, як ми пішли за ними, як гадаєш? — звернувся він до Робін.

— Так,— відповіла та,— здається, ми чули, як вони бігли назад до дороги, коли ви випустили собак.

— Раттенбері досі за кимсь женеться... Звісно, то може бути лис, він од тих лисиць у лісі аж шаленіє,— сказала Кінвара.

Увагу Страйка привернула зміна, яка сталася в інтер'єрі кімнати, відколи він був тут востаннє. Над коминком, де висіла картина з кобилою і лошам, виднівся навий квадрат невицвілих бордових шпалер.

— А що сталося з вашою картиною? — запитав Страйк.

Кінвара розвернулася глянути, про що він питає. Відповіла — щось по задовгій паузі:

— Я її продала.

— О,— сказав Страйк.— Я думав, вона вам подобається.

— Після того, що Торкіль тоді сказав, перестала. Я більше не хотіла її тут бачити.

— А,— озвався Страйк.

Настирливе гавкання Раттенбері луною линуло з лісу. Страйк був певний, що то він знайшов Барклея, який ішов до машини, навантажений двома торбами інструментів. Кінвара відпустила нашійник лабрадора, і товстий пес і собі гучно гавкнув один раз і підбіг до дверей, почав скавчати, шкребти лапами скло.

— Навіть якщо викличу поліцію, вони не приїдуть сюди вчасно,— заявила занепокоєна і сердита Кінвара.— Я в них не на першому місці. Гадають, я те все вигадую — отих непроханих гостей. Піду гляну, як там коні,— додала вона, прийнявши рішення, але не пішла через скляні двері, а натомість вийшла в коридор, а звідти — наскільки можна було чути — перейшла ще до іншої кімнати.

— Сподіваюся, пес не покусав Барклея,— пошепки сказала Робін.

— Краще сподівайся, що він не вб'є собаку лопатою,— відповів Страйк.

Двері відчинилися знову. Кінвара повернулася, і, на їхнє занепокоєння, вона мала в руках револьвер.

— Я візьму,— сказав Страйк, підкульгав до неї і несподівано забрав револьвер. Оглянув його.— Семизарядний «Гаррінгтон-енд-Ричардсон»? Це протизаконно, місіс Чизвелл.

— Він належав Джасперу,— відповіла вона так, ніби це дорівнювало спеціальному дозволу,— і краще я візьму...

— Я іду до коней з вами,— твердо відповів Страйк,— а Робін лишиться тут і нагляне за будинком.

Кінвара, може, і хотіла б щось заперечити, але Страйк уже відчинив скляні двері. Скориставшись нагодою, лабрадор рвонув у темний сад. Його низький гавкіт полинув маєтком.

— О Господи Боже... нащо ви його випустили? Баджере! — закричала Кінвара. Розвернулася до Робін: — Щоб з цієї кімнати ані кроку!..

Далі вона вийшла в темряву слідом за лабрадором, а Страйк

покульгав за нею зі зброєю. Обоє розчинилися в мороці.

Робін лишилася стояти, вражена тим, як злобно накинулася на неї Кінвара.

Крізь відчинені двері в кімнату, де й так уже було прохолодно, влетіло нічне повітря. Робін підійшла була до кошика біля коминка, що вабив газетами, галузяччям, полінцями і розпалювачем, але не можна було розпалювати вогонь без Кінвари. Кімната була така ж обшарпана, як і минулого разу, на голих стінах лишилися тільки світлини з оксфордширськими краєвидами. Надворі все гавкало двоє псів, але всередині чувся один-єдиний звук (Робін минулого разу не розчула його за всіма теревенями й сварками Чизвеллів): гучно цокав старий годинник на підлозі в кутку.

Після кількогодинного копання в Робін боліло все тіло, пекли обідрані руки. Не встигла вона сісти на продавлений диван, обхопивши себе руками від холоду, як нагорі рипнуло — ніби під чиєюсь ногою.

Робін звела очі до стелі. Мабуть, здалося. В старих будинках часто-густо чути дивні звуки, ніби хтось є, але потім звикаєш. Вдома у батьків батареї ніби пирхали, а старі двері стогнали, як увімкнеш опалення. Здалося.

Знову рипнуло — за кілька кроків від місця, де рипіло вперше.

Ставши на ноги, Робін пошукала очима якусь зброю. На столику біля дивана стояла маленька і дуже потворна статуетка жаби. Пальці зімкнулися на холодному ніздрюватому металі; над головою рипнуло втретє. Або їй вчувається, або хтось перетнув кімнату просто над тією, в якій перебуває сама Робін.

Вона майже хвилину стояла непорушно, дослухаючись. Страйк би так і сказав: лишайся на місці. А тоді Робін знову почула рух нагорі й упевнилася, що на верхньому поверсі хтось крадеться.

Ступаючи у шкарпетках якомога тихше, Робін прослизнула у двері вітальні, не торкаючись їх — ще зариплять,— і тихо вийшли на середину кам'яного коридору з плямою світла від люстри. Робін стала просто під нею і знову дослухалася. Серце шалено калатало.

Вона уявила, як невідомий і собі зупинився просто над нею, слухає, чекає. Стискаючи в руці бронзову жабу, Робін рушила до підніжжя сходів. Верхній майданчик потопає у темряві. Далеко в лісі лунко гавкали собаки.

Вона вже наполовину пододала перший проліт сходів, коли наче

почула над собою звук: прошаруділи ковроліном кроки, тихо шухнули, зачиняючись, двері.

Робін розуміла, що немає сенсу гукати: «Хто там?» Якби людина, що ховається від неї, готова була показати своє обличчя, то не випустила б Кінвару саму з дому дивитися, на кого кинулися собаки.

Піднявшись нагору, Робін побачила вертикальну смужку світла, що, ніби примарний палець, тягнулася через темний поверх від дверей єдиної освітленої кімнати. Шия і шкіра голови йшли сиротами, але Робін тихо рушила в той бік, боячись невідомого, що міг дивитися на неї з котроїсь із трьох темних кімнат, повз чиї прочинені двері вона проходила. Повсякчас озираючись через плече, Робін кінчиками пальців штовхнула двері освітленої кімнати, підняла жабу над головою і ввійшла.

Це була, понад сумнів, кімната Кінвари: безладна, захаращена й порожня. На тумбочці неподалік дверей горіла єдина лампа. Ліжко було розібране і ніби покинуте поспіхом, пухова ковдра кремового кольору сповзла набік, на стінах усюди були картини з кіньми, як на нетренований погляд Робін, значно нижчої якості, ніж картина, що раніше висіла у вітальні. Шафа стояла відчинена, але між щільно напханим туди одягом сховався б хіба ліліпут.

Робін повернулася в темний коридор. Міцніше взявшись за бронзову жабу, вона зорієнтувалася на поверсі. Гамір чувся з приміщення просто над головою: мабуть, то оця кімната навпроти, єдина, де двері зачинено.

Коли вона простягнула руку до клямки, страшне відчуття, ніби очі невидимця спостерігають за нею, посилювалося. Штовхнувши двері, Робін не стала заходити, а обмацала стіну біля дверей і знайшла вимикач.

Спалах світла осяяв холодну порожню спальню з бронзовим ліжком і єдиним комодом. Важкі штори на старомодних бронзових кільцях були запнуті та приховували краєвид за вікном. На широкому ліжку лежала картина, «Жалоба кобили», що увічнювала те, як ряба біло-брунатна кобила торкається носом сніжно-білого лошати, що скрутилося на сіні.

Рукою, що не тримала бронзовий прес для паперів, Робін намацала в кишені мобільний і зробила кілька фотографій картини на ліжку. Здавалося, її покинули тут похапцем.

Раптом примарилося, що ззаду щось ворухнулося. Робін рвучко



розвернулася, Зморгуючи ясний блиск позолоченої рами, що лишився на сітківці ока після спалаху камери. Тоді з саду почулися голоси Страйка й Кінвари; вочевидь, вертаються до вітальні.

Клацнувши вимикачем, Робін якомога тихіше пробігла коридором і збігла униз сходами. Боячись, що не встигне потрапити до вітальні раніше, ніж Страйк з Кінварою, вона метнулася до ванної на першому поверсі, змила воду в унітазі і добігла до вітальні якраз тоді, коли господиня дому ввійшла в скляні двері.

...у мене були серйозні причини отак ревниво накидати серпанок таємниці на нашу домовленість.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

У Кінвариних руках пручався норфолкський тер'єр з брудними лапами. Побачивши Робін, Раттенбері аж захлинувся гавкотом і спробував вирватися.

— Вибачте, було страшенно треба до вбиральні,— видихнула Робін, ховаючи бронзову жабу за спиною. Старий бачок підтримав її брехню: вода змивалася гучно, з брязкотом, звук линув кам'яним коридором.— Ну що? — гукнула Робін до Страйка, який якраз піднявся слідом за Кінварою.

— Нічого,— відповів той, тепер уже геть змучений болем. Дочекавшись, поки забіжить засапаний лабрадор, Страйк зачинив двері, тримаючи вільною рукою револьвер.— Але люди надворі точно були. Собаки їх зачули — але ті, мабуть, утекли. Дивина, що ми проїжджали повз саме тоді, коли вони перелазили через стіну.

— Ану цить, Раттенбері! — прикрикнула Кінвара.

Вона відпустила тер'єра, а коли той кинувся і далі гавкати на Робін, загрозово підняла руку — і тоді пес заскавчав і втік у куток до лабрадора.

— З кіньми все гаразд? — спитала Робін, підходячи до столика, з якого взяла бронзовий прес для паперів.

— Одна стайня була відчинена,— відповів Страйк і скривився, коли помацав своє коліно.— Але місіс Чизвелл гадає, що її могли просто так і лишити. Можна я сяду, місіс Чизвелл?

— Я... мабуть, можна,— нелюб'язно відповіла Кінвара.

Вона підійшла до столика з пляшками в кутку, відкоркувала віскі й налила собі склянку. Коли Кінвара відвернулася, Робін потай поставила прес для паперів назад на стіл. Спробувала перехопити погляд Страйка, але той з тихим стогоном опустився на диван і дивився тепер на Кінвару.

— Якщо ви наполягаєте, я не відмовлюся,— безсоромно заявив Страйк і знову скривився, почавши масажувати праве коліно.— Власне,

мені його, здається, треба зняти. Ви не проти?

— Ну... мабуть, ні. Що будете пити?

— Мені, будь ласка, теж скотчу,— відповів Страйк, поклав револьвер на столик поруч з бронзовою жабою, закасає холошу штанів і очима показав Робін, щоб теж сідала.

Поки Кінвара наливала скотч у склянку, Страйк почав знімати протез. Розвернувшись передати йому віскі, Кінвара гидливо задивилася, як Страйк відстібує штучну ногу, і відвела очі, коли стало видно запалену куксу. Важко дихаючи, Страйк опер протез на диван і опустив холошу штанів, сховавши ампутовану ногу.

— Дуже дякую,— сказав він, взяв у Кінвари склянку і ковтнув віскі.

Загнана в пастку чоловіком, який не може ходити, якому теоретично вона повинна бути вдячна і якого вона щойно пригостила випивкою, Кінвара й собі сіла з кам'яним виразом на обличчі.

— Власне, місіс Чизвелл, я планував вам подзвонити й уточнити деякі речі, які ми сьогодні почули від Тіган,— сказав Страйк.— Якщо ваша ласка, можемо все з'ясувати зараз. Відкинути зайве, так би мовити.

Кінвара здригнулася і глянула на незапалене вогнище.

— Може, я б...— почала Робін.

— Ні,— огризнулася Кінвара.— Сама все зроблю.

Вона підійшла до високого кошика біля коминка, з якого видобула стару газету. Поки Кінвара будувала з трісок курінь, поклавши всередину газету й розпалювач, Робін нарешті змогла перехопити погляд Страйка.

— Нагорі хтось є,— самими губами вимовила вона, але не була впевнена, чи він зрозумів. Страйк тільки здивовано звів брови і розвернувся до Кінвари.

Спалахнув сірник. Гірку паперу та трісок у коминку охопило полум'я. Кінвара підхопила свою склянку, рушила до столика з напоями і налила собі ще чистого скотчу, а тоді, щільніше запнувши куртку, повернулася до кошика з дровами, обрала велике поліно, кинула в новонароджений вогонь і знову опустилася на диван.

— Ну, питаєте,— похмуро мовила вона до Страйка.— Що ви хочете знати?

— Як я уже казав, ми сьогодні мали розмову з Тіган Бутчер.

— І?

— І тепер ми знаємо, чим саме шантажували вашого чоловіка Джиммі Найт і Герайнт Вінн.

Кінвара зовсім не здивувалася.

— Я казала тим дурним дівчиськам, що ви дізнаєтеся про це,— знизала вона плечима.— Я про Іззі й Фіззі. Тут кожен собака знав, що майструє в повітці Джек О'Кент. Звісно, хтось би та її розпатякав.

Вона ковтнула віскі.

— Я так розумію, ви вже все знаєте? Про шибеницю, про того хлопчика з Зімбabwe?

— Про Семюеля? — ризикнув Страйк.

— Точно, Семюель Му... Мудрап, чи що.

Зненацька спалахнуло полум'я, язики вогню піднеслися над полінцем, сипнуло іскрами.

— Щойно ми почули, що хлопця повісили, Джаспер злякався, що то його шибениця. Ви ж у курсі, так? Що їх там було дві штуки? Але тільки одну отримав уряд, а друга потрапила до казна-кого, угнали ту вантажівку. Бозна-де опинилася. Фотографії, я так зрозуміла, страшнуваті. В міністерстві закордонних справ вважають, що мало місце помилкове впізнання. Джаспер не думав, що шибеницю можна пов'язати з ним, але Джиммі заявив, що має докази. Так і знала, що ви це рознюхаєте,— з гірким задоволенням додала Кінвара.— Тіган тільки б ото пліткувати.

— Задля ясності,— сказав Страйк,— коли Джиммі Найт уперше прийшов до вас сюди, то просив належну йому й Біллі частку за ті дві шибениці, які їхній батько закінчив перед смертю?

— Саме так,— відповіла Кінвара, пригубивши віскі.— Вони коштували вісімдесят тисяч за дві штуки. Він хотів сорок.

— Та вочевидь,— мовив Страйк, згадавши, як Чизвелл казав, що Джиммі після першої спроби повернувся і просив меншу суму,— ваш чоловік сказав, що йому заплатили тільки за одну шибеницю, а друга загубилася десь по дорозі?

— Так,— знизала плечима Кінвара.— Тоді Джиммі попросив двадцять тисяч.

— Що ви подумали про вимогу Джиммі, коли він уперше прийшов просити гроші? — спитав Страйк.

Робін не знала, чи їй не здалося, але Кінвара ніби почервоніла. Може, то через віскі.

— Ну, я його зрозуміла, якщо хочете правди. Я зрозуміла, чому він вважає, що має на це право. Половина прибутків з шибениці, належали братам Найтам. Така була домовленість за життя Джека О'Кента, але Джаспер уважав, що Джиммі не може вимагати грошей за вкрадену шибеницю, ще й зважаючи, що Джаспер їх у себе зберігав і ніс усі витрати на перевезення і все таке... він і сказав, що Джиммі може до нього хоч позиватися, якщо бажає. Не любив він Джиммі.

— Гадаю, вони таки мали різні політичні вподобання,— відповів Страйк.

Кінвара криво посміхнулася.

— Та ні, тут справа особиста. Ви не чули про Джиммі й Іззі? Ні... напевно, Тіган тоді була ще надто мала. О, та воно всього один раз сталося,— додала вона, видно, вирішивши, що Страйка ця новина шокувала,— але Джасперу того вистачило. Такий тип, як Джиммі Найт, позбавив цноти його дорогоцінну донечку, самі розумієте... Але навіть якби Джаспер хотів, то не зміг би заплатити Джиммі,— провадила вона. — Він уже все витратив. Трохи перекрив наші борги, полагодив дах у стайні. Я й гадки не мала,— додала вона, ніби захищаючись від невисловленої критики,— що між Джаспером і Джеком О'Кентом було укладено угоду, поки Джиммі мені не розповів про неї того вечора. Джаспер мені казав, що шибениці належали йому одному, і я повірила. Як я могла не повірити? Він же був моїм чоловіком.

Вона знову встала і пішла до столу з напоями, а лабрадор, бажаючи погрітися, причалапав з кутка, обійшов отоманку і влігся біля вогню, який тепер аж гудів. За ним подрібцював норфолкський тер'єр і почав гарчати на Страйка і Робін, аж поки Кінвара сердито не крикнула:

— Раттенбері, цить!

— Я хотів поставити вам ще кілька питань,— мовив Страйк.— І Юперше, чи був пароль на телефоні вашого чоловіка?

— Аякже,— відповіла Кінвара.— Він дуже дбав про безпеку.

— Тобто свій пароль він казав небагатьом?

— Він його навіть мені не казав,— відповіла Кінвара.— А чого ви питаєте?

Проігнорувавши питання, Страйк провадив:

— Ваш пасинок тепер називає іншу причину, яка спонукала ного приїхати сюди до вас того ранку, коли помер ваш чоловік.

— Та ви що? І яка в нього тепер історія?

— Він мав не дати вам продати кольє, яким родина володіла протягом...

— Вийшов чистенький, га? — перебила Кінвара, розвертаючись до них з новою порцією віскі в руці. Довгі руді коси сплуталися від нічного вітру, щоки пашіли — вона здавалася якоюсь відчайдушною, ще й куртку забула загнути, й у викоті чорної нічної сорочки стало видно пишній бюст. Кінвара знову гепнулася на диван.— Так, він хотів завадити мені втекти з кольє, на яке, до речі, я маю повне право. Воно моє згідно з заповітом. Джаспер міг би й обережніше скласти свою останню волю, якщо так не хотів, щоб воно потрапило до мене, правда ж?

Робін пригадала, як Кінвара плакала, коли вони були в цій кімнаті, як їй було шкода, хоча загалом Кінвара справила неприємне враження. Тепер вона була геть не схожа на вбиту горем удову, але (подумала Робін) то, мабуть, через алкоголь і через шок, що на її землю пробралися непрохані гості.

— Отже, ви підтримуєте версію Рафаеля — що він приїхав сюди, аби завадити вам утекти з кольє?

— А ви йому вірите?

— Та не дуже, — відповів Страйк. — Ні.

— Чому ні?

— Якось воно фальшиво, — сказав Страйк. — Я не думаю, що того ранку ваш чоловік був у стані пригадати, що записав у заповіт, а що ні.

— Він був цілком у змозі подзвонити мені й почати розпитувати, чи дійсно я від нього йду, — відповіла Кінвара.

— Ви йому сказали, що хочете продати кольє?

— Не такими словами, ні. Я сказала, що піду, щойно знайду, де влаштувати себе і коней. Він, мабуть, замислився про те, як я це облаштую, адже власних грошей я не маю, і згадав про кольє.

— Отже, Рафаель приїхав аж сюди з чистого відчуття обов'язку перед батьком, який не лишив йому нічого?

Кінвара кинула на Страйка довгий пронизливий погляд над склянкою віскі, а тоді звернулася до Робін:

— А киньте ще полінце у вогонь.

Робін відзначила відсутність «будь ласка», але зробила, як просили. Норфолкський тер'єр, який тепер лежав поруч зі сплячим лабрадором на килимку біля коминка, гарчав на неї, поки Робін не сіла знову.

— Він справді приїхав і спробував мені завадити, але не заради Джаспера, Фіззі чи Флопсі... гадаю,— агресивно кинула вона в бік Робін, ви вже всі родинні прізвиська знаєте? Мабуть, досхочу з них насміялися, поки працювали з Іззі?

— Е-е...

— Ой, та не прикидайтеся,— бридким голосом провадила Кінвара, — все ви чули. Мене називають «Тінкі Друга», чи як там? А Рафаеля позаочі Іззі, Фіззі й Торкіль називають Срафаель. Знали про це?

— Ні,— відповіла Робін, на яку Кінвара все дивилася сердитими очима.

— Дуже мило, так? А мама Рафаеля у них Косатка, бо носить чорне й біле. Хай там що... знаєш, що Косатка зробила, коли зрозуміла, що Джаспер з нею не побереться? — спитала Кінвара, тепер уже геть червона.

Робін похитала головою.

— Вона віднесла знамените кольє чоловікові, який став її наступний коханцем, а він був торговець діамантами, і на її прохання він вийняв найкоштовніші камені й замінив їх на фіаніти. То штучні діаманти,— пояснила Кінвара на той раз, якщо Страйк і Робін не зрозуміли.— Джаспер гадки не мав, що вона зробила, і я теж нічого не знала. Мабуть, Орнелла добряче сміялася щоразу, коли мене в тому кольє фотографували і я думала, що вдягнула на себе діамантів на сто тисяч фунтів... Хай там що, коли мій любий пасинок дізнався, що я йду від його батька, і почув від мене, що я матиму досить грошей, щоб купити землю для коней, він уторопав, що я покажу кольє оцінникам. От він сюди й примчав, бо найменше хотів, щоб Чизвелли довідалися про витівку його матусі. Хіба він мав би шанси здобути батькову прихильність після такого?

— Чому ви нікому про це не розповіли? — спитав Страйк.

— Бо Рафаель пообіцяв мені того ранку, що коли я не розповім про витівку Косатки, він спробує умовити матір повернути мені камені. Чи принаймні кошти за них.

— І ви досі намагаєтеся повернути камені?

Кінвара злобно зіщулила очі над краєм склянки.

— Відколи помер Джаспер, я ще нічого не зробила, але це не означає, що і не зроблю. Чого б це я дозволила клятій Косатці утекти з тим, що належить мені по праву? Так написано у Джасперовому

заповіті, що речі в будинку, які не були викр... виокр... виокремлені з-поміж інших,— ретельно вимовила вона тепер уже неслухняним язиком,— належать мені. То що,— сказала вона, свердлячи Страйка поглядом,— оце вам більше схоже на Рафаеля? Який приїхав сюди прикрити дупцю своїй матусі?

— Так,— відповів Страйк,— мушу визнати, що схоже. Дякую вам за чесність.

Кінвара кинула виразний погляд на годинник, який зараз показував третю ніч, але Страйк відмовився ловити натяк.

— Місіс Чизвелл, я хотів би поставити вам останнє питання, але боюся, що воно особисте.

— Що? — сердито спитала вона.

— Нещодавно я розмовляв з місіс Вінн. Ви знаєте, Делла Вінн, мі...

— Так, та-Делла-Вінн-яка-міністерка-спорту,— відповіла Кінвара точно так само, як її чоловік під час знайомства зі Страйком.— Так, я її знаю. Дуже дивна жінка.

— В якому сенсі?

Кінвара нетерпляче стонула плечима — мовляв, зрозуміло ж.

— Забудьте. І що вона сказала?

— Що бачила вас минулого року у глибокому збентеженні, з чого виснувала, що ваш чоловік вам зраджує.

Кінвара розтулила рота, тоді знову стулила. Посиділа так трохи, а потім потрусилася головою, ніби просвітляючи думки, і сказала:

— Я... я вирішила, що він мені зраджує, але я помилилася. Я все не так зрозуміла.

— За словами місіс Вінн, він ще сказав вам щось дуже жорстоке.

— Я не пам'ятаю, що саме їй розповідала. Я тоді була трохи не при собі. Дуже емоційна, все тлумачила з ніг на голову.

— Вибачте,— сказав Страйк,— але, на відсторонений погляд, ваш шлюб здавався...

— Що за жахлива у вас робота,— різко заявила Кінвара.— Яка ж це огидна, брудна справа. Так, шлюб у нас не складався, і що? Ви що думаєте, він оце помер, наклав на себе руки, а я хочу заново це все пережити, переповідаючи вам двом — двом цілком незнайомим людям, яких притягнули мої тупі падчерки, щоб усе збаламутити і зробити вдесятеро гіршим?

— Отже, ви передумали, так? Гадаєте, що ваш чоловік укоротив



собі віку? Бо коли ми тут були минулого разу, ви натякали, що Аамір Маллік...

— Не знаю, нащо я тоді це сказала! — істерично закричала Кінвара. — Ви що, не розумієте, як мені ведеться, відколи Джаспер убив себе, а тут ще поліція, родина, ви? Я гадки не мала, що так станеться, навіть не думала, це здавалося нереальним... Джаспер ці кілька місяців перебував під страшним тиском, пиячив, сердився... шантаж, страх, що все вийде на публіку... Так, я вважаю, що він скоїв самогубство, і тепер мушу жити з тим фактом, що коли я його покинула, це стало, мабуть, останньою краплею!

Норфолкський тер'єр знову відчайдушно задзявкав. Лабрадор здригнувся, прокинувся і собі почав брехати.

— Прошу, йдіть геть! — заявила Кінвара, стаючи на ноги. — Забирайтеся! Я особисто і бачити вас тут не хотіла! Ідіть собі, чуєте?

— Як скажете,— ввічливо мовив Страйк, відставляючи порожню склянку.— Ви не проти почекати, поки я пристебну ногу?

Робін уже підвелася. Страйк прикріпив протез до кукси, а Кінвара дивилася зі склянкою в руці. Її груди ходили ходором Нарешті Страйк був готовий підвестися, але з першої спроби упав на диван. За допомогою Робін йому нарешті вдалося зіп'ятися на ноги.

— Що ж, бувайте, місіс Чизвелл.

Кінвара у відповідь просто підійшла до скляних дверей і прочинила їй, наказуючи сидіти собакам, які радо підскочили.

Щойно гості ступили на гравійну стежку, Кінвара з дзвоном зачинила за ними двері. Поки Робін надягала гумові чоботи, почувся скрегіт мідних гачків — Кінвара запнула фіранку, тоді покликкала собак з-поза кімнати.

— Не знаю, чи дійду я до машини,— сказав Страйк, який не переносив своєї ваги на протез.— Озираючись назад, гадаю, що копання було... помилкою.

Робін мовчки взяла його руку й поклала собі на плечі. Страйк не чинив спротиву. Удвох вони повільно пішли по траві.

— Ти зрозумів, що я тобі намагалася сказати? — спитала Робін.

— Що нагорі хтось є? Так,— відповів Страйк, кривлячись щоразу, як доводилося наступати на протез.— Зрозумів.

— Щось ти не дуже...

— Я не здив... чекай,— різко мовив Страйк і так і спинився,

спираючись на неї.— Ти що, ходила нагору?

— Ходила,— відповіла Робін.

— Та чорт би тебе...

— Я почула кроки.

— А що було б, якби на тебе там напали?

— Я взяла чим відбитися, і я... якби я не піднялася туди, то не побачила б цього.

Робін дістала мобільний, відкрила фото з картиною на ліжку і передала Страйкові.

— Ти не бачив, яке в Кінвари стало обличчя, коли вона помітила, що картини немає. Корморане, вона не знала, що картину забрали, поки ти її не спитав. Той, хто був нагорі, намагався її сховати, поки Кінвара була надворі.

Страйк досить довго дивився на фотографію, тримаючи важку руку на плечах Робін. Кінець кінцем він спитав:

— То чубара масть?

— Серйозно? — не повірила власним вухам Робін.— Масті коней? Зараз?

— Скажи.

— Ні, чубарі — з дрібними плямами темнішого кольору на білому тлі, а ця ряба...

— Треба йти до поліції,— заявив Страйк.— Тільки-но вірогідність, що буде ще одне вбивство, серйозно підвищилася.

— Жартуєш?

— Анітрохи. Доведи мене до машини, і я там усе поясню... але доти не проси говорити, бо мене ця нога доконає.

Тепер я чую кров...

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

За три дні Страйк і Робін отримали безпрецедентне запрошення. На знак вдячності за допомогу — адже вони таки передали поліції інформацію про вкрадену Флік записку і про «Жалобу кобили» — поліція запросила партнерів-детективів узяти участь у розслідуванні Нью-Скотланд-Ярду. Звикнувши, що поліція вважає їх або завадою, або показушниками, Страйк і Робін здивувалися такому потеплінню у стосунках, але зраділи.

Коли вони приїхали, голова розслідування — висока білява шотландка — визирнула на хвильку з кабінету потиснути гостям руки. Страйк і Робін уже знали, що поліція допитує двох підозрюваних, хоча звинувачень поки що нікому не висунули.

— Весь ранок розбираємо істерики і тотальні заперечення, — розповіла їм старша детектив-інспектор Джуді Макмюрран, — але, здається, таки розкололи її.

— Є варіант запустити їх глянути на це? — спитав її підлеглий, детектив-інспектор Джордж Лейборн, який раніше зустрів Страйка і Робін на вході та провів нагору. Це був пухкий чоловік,

Робін схожий на того «дотепника» з дорожньої поліції, який підійшов до них зі Страйком під час її нападу паніки на запасній смузі.

— Вперед, — усміхнулася старша інспекторка Макмюрран.

Лейборн завів Страйка і Робін за ріг і в перші двері праворуч. За ними було тісне темне приміщення, де половину стіни займало напівпрозоре дзеркальне вікно в кімнату для допитів.

Робін, яка такі місця бачила тільки в кіно й по телевізору, аж нетямилася. З того боку столу сиділа Кінвара Чизвелл, поруч з нею — тонкогубий адвокат у костюмі в тонку смужку. Кінвара була біла мов полотно, без макіяжу і в сірій шовковій блузці, такій пом'ятій, ніби спала в ній. Вона плакала в носовичок. Навпроти сидів ще один детектив-інспектор у значно дешевшому, ніж в адвоката, костюмі. Обличчя в нього було відсторонене.

На очах у Робін і Страйка старша інспекторка Макмюрран зайшла

до кімнати і сіла на вільний стілець поруч з колегою. Минуло ніби багато часу — хоч насправді хіба хвилина — і нарешті старша інспекторка Макмюрран заговорила.

— Вам досі немає чого сказати про ту ніч у готелі, місіс Чизвелл?

— Це якийсь кошмар,— прошепотіла Кінвара.— Не можу повірити, що таке сталося. Не вірю, що я тут.

Її очі були рожеві, опухлі, а вії ніби зникли, бо сльози змили всю туш.

— Джаспер наклав на себе руки,— тремким голосом промовила вона.— Він був у депресії! Це вам кожен скаже! Той шантаж його просто роз'їдав... ви вже зверталися в міністерство закордонних справ? Навіть думка про те, що там можуть бути фото того повішеного хлопчика... хіба ви не розумієте, як сильно Джаспер боявся? Якби це вийшло назовні...

Її голос зірвався.

— Де ваші докази проти мене? — запитала вона.— Де вони? Де?

Її адвокат сухо кашлянув.

— Повернімося,— мовила старша інспекторка Макмюрран,— до теми готелю. Як гадаєте, навіщо ваш чоловік дзвонив туди й намагався впевнитися...

— Поїхати до готелю — не злочин! — істерично зойкнула Кінвара й розвернулася до свого адвоката: — Чарльзе, це сміховинно, як можна висувати проти мене звинувачення просто тому, що я поїхала до...

— Місіс Чизвелл відповість на будь-які ваші питання щодо її дня народження,— з підкресленим, як на Робін, оптимізмом сказав старшій інспекторці Макмюрран адвокат,— але так само...

Двері до кімнати спостереження відчинилися, ударивши Страйка.

— Без проблем, поміняємося,— казав своєму колезі Лейборн.— Ходімо, народ, на нас чекає штаб розслідування, є що показати.

Озирнувшись назад, Робін і Страйк побачили, що до них іде Ерик Вордл.

— Навіть уявити не міг, що таке буде,— мовив той усміхнено і потиснув Страйкові руку.— Лондонська поліція нарешті сама тебе запросила.

— Вордле, ти лишаєшся? — спитав Лейборн, якого ніби обурило перспектива, що інший полісмен займатиметься гостями, на яких хоче справити враження він.

— А чого б ні,— озвався Вордл.— Хоч дізнаюся, чому саме я допомагав усі ці тижні.

— Мабуть, передавання всіх тих доказів, що ми знайшли, не минуло безслідно,— мовив Страйк, коли йшли слідом за Лейборном до штабу.

Вордл пирхнув.

Звична до тісного та трохи занехаяного офісу на Денмарк-стріт, Робін була в захваті від приміщення, що його Скотланд-Ярд віддав під розслідування гучної і підозрілої смерті. На білій дошці на стіні було записано хронологію пов'язаних з убивством подій. На стіні поруч був цілий колаж з фотографій тіла і місця, де його знайшли; Чизвелла звільнили з поліетиленового полону і сфотографували зблизька — зведене судомою страшне обличчя, гідка подряпина на щоці, напіврозплющені каламутні очі, темна, посиніла шкіра.

Помітивши цікавість Робін, Лейборн показав їй звіт токсикологічної експертизи й записи з телефонів, на яких поліція базувала своє розслідування, а тоді відімкнув велику шафу, що містила фізичні докази, розфасовані по окремих пакетах, з етикетками. Тут були роздушений слоїк лахесісу, замацаний пакет з-під помаранчевого соку, прощальний лист Кінвари чоловікові. Побачивши записку, що її украла Флік, і роздруковане фото «Жалоби кобили» на порожньому ліжку (воно, як знала Робін, тепер опинилося в центрі поліційного розслідування), вона відчула приплив гордості.

— Що ж,— сказав детектив Лейборн, замикаючи шафу й ідучи до комп'ютера,— гляньмо тепер на панянку в дії.

Він вставив диск у найближчий комп'ютер і поманив Страйка, Робін і Вордла.

На екрані з'явився людний майдан біля Паддингтонського вокзалу; туди-сюди рвучко рухалися чорно-білі постаті. В лівому верхньому куті було видно час і дату.

— Он вона,— сказав Лейборн, натиснувши паузу, і тицьнув коротким пальцем у жіночу постать.— Бачите?

Постать була розмита, але Кінвара легко впізнавалася. Також у кадр потратив бородань, який витріщався на неї, мабуть, через те, що вона не застєгнула пальта, а під пальтом мала тісну чорну сукню, в якій була на параолімпійському прийомі. Лейборн знову натиснув «пуск».

— Дивіться-дивіться... ось дає милостиню...

Кінвара дала трохи грошей занедбаному чоловікові з пластанкою в кутку.

— ...дивіться,— ні до чого повторив Лейборн,— підходить до працівника залізниці... питає казна-що... показує квиток. Ось, ось, дивіться... іде до платформи, спиняється, ставить питання іншому типу... все, щоб її запам'ятали на кожному кроці, навіть коли на камери не потрапляє... і-і-і... сідає в поїзд.

Зображення смикнулося, перемінилося: поїзд заїжджає на станцію Свіндон. Виходить Кінвара — розмовляє з іншою жінкою.

— Бачите? — спитав Лейборн.— Усе старається, щоб люди її запам'ятали про всяк випадок. І...

Зображення знову перемінилося — тепер на ньому була стоянка біля станції у Свіндоні.

— ...ось вона,— сказав Лейборн,— машину так зручно припарковано просто під камерою. Сідає за кермо, від'їжджає собі. Приїздить додому, умовляє стайничу заночувати, спить у сусідній кімнаті, наступного ранку виходить поїздити верхи, щоб дівчина точно бачила... алібі залізне. Звісно, ми, як і ви, уже дійшли висновку, що це вбивство — і що здійснили його двоє спільників.

— Ви так вирішили через помаранчевий сік? — спитала Робін.

— Здебільшого,— відповів Лейборн.— Якщо Чизвелл,— він вимовляв ім'я так, як воно пишеться,— прийняв амітриптилін, не знаючи цього, найвірогідніше, він налив собі отруєного соку з пакета в холодильник — але пакет у смітнику був неотруєний, і відбитки на ньому були тільки його власні.

— Але лишити його відбитки на дрібних предметах після його смерті було легко,— сказав Страйк.— Досить просто притиснути до руки.

— Саме так,— підтвердив Лейборн, рушаючи до стіни з фотографіями і вказуючи на великий план ступки з товкачиком.— Тож ми повернулися до ось цього. Розміщення відбитків Чизвелла й осаду порошку натякало на те, що це підробка, тож отруїти сік могли за багато годин до того — людина, яка мала ключ, знала, які антидепресанти вживає дружина, знала, що Чизвелл погано відчуває смак і запах і завжди п'є вранці сік. Тож лишалося тільки впевнитися, що спільник кине у смітник неотруєний пакет з відбитками небіжчика і забере той, у якому zostалися сліди амітриптиліну. Ну і хто має кращу можливість це

все здійснити, ніж сама пані? — риторично спитав Лейборн.— Але ж ось: алібі на час смерті залізне, вона за сімдесят з гаком миль від нього, коли чоловік ковтає антидепресанти. Та ще й листа лишила, і така гарненька акуратна історія складається: чоловік уже на межі банкрутства, його шантажують, а тут ще й дружина іде, от він і вкорочує собі віку... Але,— додав Лейборн, указуючи на збільшене фото Чизвеллового обличчя без поліетиленового пакета, з глибокою червоною подряпиною на щоці,— оце нам не сподобалося. Ми від самого початку думали, що це підозріло. Передозування амітриптиліну може викликати як сонливість, так і збудження. Ця подряпина натякає, що мішок на голову йому натягнули силоміць чужі руки. І ще оті відчинені двері. Останній, хто виходив чи заходив, не знав, як правильно їх зачинити, тож виходить, що останнім їх торкався не Чизвелл. Та ще й упаковка від пігулок зникла... воно від самого початку погано пахло. Нащо Джасперу Чизвеллу її викидати? — спитав Лейборн.— Отакі необачні помилочки.

— І майже вийшло,— сказав Страйк.— Якби тільки Чизвелл заснув від амітриптиліну згідно з планом, якби вони все продумали до найменших дрібниць — зачинили двері як слід, не ховали упаковку від пігулок...

— Але не продумали,— відповів Лейборн,— а їй бракує розуму вигадати досить відмовок.

— «Не можу повірити, що таке сталося»,— процитував Страйк.— А вона послідовна. В суботу ввечері казала нам: «Я гадки не мала, що так станеться», «Це здавалося нереальним»...

— У суді хай так скаже,— стиха мовив Вордл.

— Так! На що ти сподівалася, любонько, коли розтовкла жменю пігулок і підсипала йому в помаранчевий сік? — озвався Лейборн.— Винна, як є винна!

— Просто дивовижно, як люди обманюють самих себе, опинившись під впливом сильнішої особистості,— сказав Страйк.— Ставлю десятку, що коли Макмюрран її врешті розколе, Кінвара скаже: спершу вони сподівалися, що Чизвелл сам накладе на себе руки, тиснули на нього, але врешті-решт вона дійшла до межі, за якою вже не бачила відмінності — чи підштовхнути його до самогубства, чи самій підсипати йому пігулки в помаранчевий сік.

Я відзначив, що вона досі наполягає, буцім його довела до

самогубства ця історія з шибеницями.

— Оце ви гарно постаралися, що поєднали факти щодо шибениць, — визнав Лейборн.— Ми тут трохи від вас відстали, але це дуже багато пояснило. Оце дуже секретно,— додав він, виймаючи з найближчої шухляди коричневий конверт і витрушуючи з нього фотографію,— надіслали вранці з міністерства закордонних справ. Як бачите...

Робін підійшла глянути — й одразу про це пожалкувала. Що за радість бачити, як тіло хлопчика-підлітка, якому видзьобали очі стерв'ятники, звисає з шибениці на закиданій камінням вулиці? Ноги в хлопця були босі. Робін здогадалася, що кросівки з нього хтось зняв.

— Вантажівку, що везла другу шибеницю, угнали. Уряд не отримав посилки, Чизвелл не отримав оплати. З цього фото можна виснувати, що ту шибеницю повстанці використовували для самосуду. Цей бідолаха, Семюель Мурапе, опинився не в тому місці не в той час. Учився в Британії, взяв вільний рік на самовизначення, поїхав до рідних... Видно погано,— додав Лейборн,— але ось, отут, за ногою...

— Так, схоже на зображення білого коня,— погодився Страйк.

У Робін у кишені завібрував мобільний, на якому вона вимкнула звук. Вона чекала на важливий дзвінок, але виявилось, що то повідомлення з невідомого номера.

*Ти заблокувала мій номер, але треба зустрітися. Виникла надзвичайна ситуація, і нам обом дуже корисно було б її вирішити.  
Метт*

— Нічого важливого,— сказала Робін Страйкові, кладучи мобільний у кишеню.

Це було вже третє повідомлення від Метью за сьогодні.

«Надзвичайна ситуація, ти ба».

Мабуть, Том дізнався, що наречена спить з його добрим другом. Може, погрожує подзвонити Робін чи зайти в офіс на Денмарк-стріт, щоб дізнатися, наскільки в курсі вона. Якщо Метью думає, що для Робін — яка наразі стоїть біля численних фото отруєного й задушеного міністра — то «надзвичайна ситуація», він помиляється. Зробивши над собою зусилля, вона зосередилася на розмові, яка точилася в штабі розслідування.

— ...історія з кольє,— казав Страйкові Лейборн.— Набагато



переконливіша за ту, яку він розказав нам. Ота казочка, ніби він мав її не дати зашкодити собі.

— То Робін змусила його змінити версію, а не я,— відповів Страйк.

— А... ну, гарна робота,— сказав Лейборн до Робін трохи зверхньо. — Я коли брав у нього свідчення, одразу подумав, що то слизький малий негідник. Такий нахаба! Щойно вийшов з тюрми і все таке. І жодних докорів сумління, що переїхав ту бідну жінку.

— Яку вас справи з Францескою? — спитав Страйк.— То дівчина з галереї.

— Вдалося зв'язатися з її батьком у Шрі-Ланці, й він не зрадив. Власне, від нього сама завада,— відповів Лейборн.— Намагається тягнути час, щоб адвокати її підготували. Дуже незручно — вся родина десь за кордоном. Довелося натиснути на нього по телефону. Цілком розумію, чого він не хоче, щоб усе це вийшло в суді, але нічого не вдієш. Такі речі дають цікаве уявлення про ментальність вищих прошарків, га? В їхньому випадку одне правило...

— Щодо цього,— перебив Страйк,— а з Ааміром Малліком ви розмовляли?

— Так, ми його знайшли там, де сказав ваш хлоп — Гатчинс, так?.. У сестри. Він має нову роботу...

— Ой, я така рада,— не стрималася Робін.

— ...і спершу не дуже нам зрадив, але зрештою виявився відвертим і помічним. Розповів, що знайшов того хворого хлопа — Біллі, так? — на вулиці, де той вимагав зустрічі з його шефом, горлав про вбиту дитину, яку задушили і поховали на Чизвелловій землі.

Маллік повів його до себе з думкою здати в лікарню, але спершу подзвонив спитати поради в Герайнта Вінна. Той розлютився. Сказав нізащо не викликати «швидку».

— Що, аж так? — насупився Страйк.

— Зі слів Малліка виходить, Вінн боявся, що історія Біллі зашкодить його власній репутації. Він не хотів, щоб хворий на голову волоцюга каламутив воду. Зірвав на Малліка, що той повів Біллі до будинку, власниками якого є Вінни, наказав негайно викинути його назад на вулицю. Проблема в тому...

— ...що Біллі не схотів іти,— відповів Страйк.

— Саме так. Маллік каже, що Біллі був, вочевидь, не при собі й гадав, що його утримують проти волі. Скрутився на підлозі у ванній і не

йшов. Хай там що,— Лейборн глибоко зітхнув,— Маллікові набридло прикривати Віннів. Він підтвердив, що в ранок смерті Чизвелла Герайнт був не з ним. Пізніше Вінн сказав Малліку — і натиснув на нього, змусив брехати,— що йому подзвонили з нагальної справи, тож довелося йти з дому о шостій ранку.

— Ви відстежили дзвінок? — спитав Страйк.

Лейборн узяв роздруківку телефонних дзвінків, перебрав, тоді простягнув Страйкові двійко сторінок з позначками.

— Ось. Одноразові мобільники,— відповів Лейборн.— Поки що виявили три різні номери. Гадаю, їх там більше. Використовували строго по одному разу кожен, інших дзвінків, крім цих відзначених, не знайти. Спланували за кілька місяців. З одного телефону дзвонили того ранку Віннові, ще з двох — Кінварі Чизвелл протягом останніх тижнів. Вона «не пригадує», хто то був, але обидва рази — ось, бачите? — розмовляла з цим невідомим понад годину.

— А що каже сам Вінн? — спитав Страйк.

— Закрився, мов устриця в мушлі,— відповів Лейборн.— Але не хвилюйся, ми його розробляємо. Не кожному порнозірку дрюкали, як дрюкають того Герайнта В... даруй, любонько,— сказав Лейборн до Робін, якій те вибачення здалося більш образливим, ніж сказане доти.— Але ти мене зрозумів. Ось-ось розколеться. В кожному дірку його... мгм,— знову осікся він.— Цікавить мене те,— заговорив знову,— скільки знала його дружина. Дивна жінка.

— В якому плані? — спитала Робін.

— О, ну як сказати. Гадаю, вона трохи переграє з оцим,— Лейборн показав на очі.— Дуже важко повірити, що вона була не в курсі його планів.

— Якщо вже говоримо про людей, які не в курсі справ своїх других половин,— утрутився Страйк, помітивши войовничий блиск в очах Робін,— а як там справи в нашої подруги Флік?

— А, там поступ чималий,— відповів Лейборн.— Батьки дуже допомогли. Вони обидва адвокати й заохочують її до співпраці. Вона визнала, що прибирала в Чизвелла, що вкрала записку та встигла прийняти ящик з шампанським, перш ніж Чизвелл відмовився від її послуг. Сказала, що поставила ящик у буфет на кухні.

— А хто його доставив?

— Флік не пам'ятає. Дізнаємося. Кур'єрська доставка, яку, не

сумніваюся, замовили з іншого одноразового телефону.

— А що кредитка?

— Оце ти теж влучно помітив,— визнав Лейборн.— Ми не знали про зникнення кредитної картки. Зате сьогодні вранці отримали інформацію з банку. Того самого дня, коли подружка Флік виявила, що картку вкрадено, хтось придбав з неї ящик шампанського і ще мотлоху на кілька сотень на «Амазоні» з доставкою на адресу у фешенебельному Майда-Вейлі. Замовлення ніхто не прийняв, тож його повернули на пункт, і того самого дня все забрала людина з повідомленням про нездійснену доставку. Ми намагаємося знайти працівників, які бачили ту людину, і з'ясувати, що ж там таке замовили, але ставлю на балон з гелієм, шланг і латексні рукавички. Все спланували наперед. За кілька місяців.

— А з цим що? — спитав Страйк, указуючи на ксерокс записки з почерком Чизвелла у поліетиленовому пакеті.— Флік вам уже пояснила, нащо вкрала папірець?

— Сказала, що побачила ім'я «Білл» і подумала, що йдеться про брата її бойфренда,— відповів Лейборн.— Така іронія, га? Якби не поцупила, ми б і близько не так швидко це все розплутали, га?

Робін подумала, що це дуже сміливе «ми», бо «розплутав» усе Страйк; він нарешті розколовся щодо значення Чизвеллової записки, коли поверталися до Лондона з Чизвелл-гаузу.

— Робін теж не остання людина в цьому,— сказав Страйк.— Вона знайшла записку, помітила «Блан-де-Блан» і «гранд-вітару». Я просто склав до купи факти, які й так уже були Переді мною.

— Ну, ми тобі дихали в потилицю,— неуважно почухав черево Лейборн.— Упевнений, ми б самі допетрали.

У Робін у кишені знову завібрував мобільний. Цього разу дзвонили.

— Маю відповісти. Тут є де...

— Отам,— підказав Лейборн і відчинив бічні двері.

За ними виявилася крихітна комірчина з ксероксом і віконцем, затуленим жалюзі. Робін зачинила двері, щоб не заважали чужі розмови, і прийняла дзвінок.

— Привіт, Саро.

— Привіт,— відповіла Сара Шедлок.

Тон зовсім не був схожий на звичний тон Сарі, яку Робін знала ці дев'ять років: впевнену в собі пафосну білявку, яка все чекала — від

юначих років,— що у стосунках Метью з давньою подружкою намітиться якась тріщина. Всі ці роки вона була поруч: хихотіла, коли Метью жартував, торкалася його руки, ставила багатозначні питання про стосунки Робін зі Страйком і зустрічалася з іншими чоловіками, обравши кінець кінцем бідолашного зануду Тома, який мав добру роботу й лисину і купував Сарі каблучки й сережки з діамантами, але так і не приспав у ній потяг до Метью Канліффа.

Сьогодні від її самовпевненості й сліду не лишилося.

— Ну, я спитала двох експертів,— нажаханим, ламким голосом сказала вона,— і вони точно не можуть визначити, адже фото на телефон...

— Це очевидно,— холодно відповіла Робін.— Я в повідомленні написала, що й не чекаю точної відповіді. Нам не треба твердої оцінки й визначення автора. Нам тільки потрібно знати, чи може хтось реально вважати...

— Тоді так,— відповіла Сара.— Один з експертів аж зрадив. У одному старому записнику згадується кобила з мертвим лошам, але власне картину так і не знайшли...

— В чиєму записнику?

— Ой, вибач,— промекала Сара. Ніколи поруч з Робін вона не говорила так мляво й злякано.— В записнику Стаббса.

— А якщо це таки картина Стаббса? — спитала Робін, визирнувши з вікна на «Пір'я» — паб, де вони часом пили зі Страйком.

— Ну, це, звісно, тільки припущення... але якщо це справжній Стаббс, якщо йдеться про картину, яку він згадує в записах за 1760 рік, вартість висока.

— Назви мені приблизну суму.

— Ну, його «Джимкрак» пішов за...

— ...двадцять два мільйони,— озвалася Робін, якій раптом стало млосно.— Так. Ти казала у нас на входинах.

Сара не відповіла. Мабуть, згадка про вечірку, на якій вона принесла лілеї в дім дружини свого коханця, її налякала.

— Тож якщо «Жалоба кобили» — це справжній Стаббс...

— То з аукціону він піде дорожче, ніж «Джимкрак». Це унікальний об'єкт. Стаббс був анатомом — ученим так само, як і художником. Якщо це зображення першого лошати з синдромом смертності білих, то, можливо, воно перше в історії. Там може бути рекордна ціна.

Мобільний у Робін у руці знову завібрував. Ще одне повідомлення.  
— Дякую, Саро, ти дуже допомогла. Можна це буде конфіденційно?

— Так, звісно,— відповіла Сара. А тоді похапцем заговорила: — Робін, послухай...

— Ні,— відповіла Робін, стараючись зберігати спокій.— Я працюю над справою.

— ...все скінчено, скінчено, Метт просто розбитий...

— Бувай, Саро.

Робін повісила слухавку і прочитала щойно отримане повідомлення.

*Зустріньмося після роботи, або я зроблю заяву у пресі.*

Робін дуже кортіло повернутися до штабу і повідомити всім сенсаційну новину, але вона не зрушила з місця. Погроза на мить паралізувала її. Вона наклацала відповідь:

*Заяву про що?*

За кілька секунд прийшла відповідь, пересипана сердитими одруківками:

*Сьогодні вранці в офіс двонили з «мейлу», лишила повідомлення як я почувуюся, що моя пружина тахається з Комом Страйком. Удень дзвонили з «сану». Ти мабуть у курсі що він веде подвійну гру, але може тобі воно нормально. Преса не буде дзвонити мені на роботу. Зустріньмося або я зроблю заяву щоб відстали.*

Робін перечитувала повідомлення, коли прийшло ще одне — зі вкладенням.

*Якщо раптом не бачила.*

Робін збільшила вкладення: скріншот сторінки з «Івнінг стандарту».

### ***Химерна історія Шарлотти Кемпбелл і Корморана Страйка***

*Ім'я Шарлотти Кемпбелл є окрасою світської хроніки, відколи вона втекла з приватної школи. Її життя осяяне загальною увагою. Більшість людей знайшла б потайніше місце для консультації з приватним детективом, але вагітна міз Кемпбелл — нині місіс Яго Росс — обрала столик біля вікна в одному з найбільш людних ресторанів Вест-Енду.*

*Чи йшлося під час цього напруженого тет-а-тету про послуги приватного детектива — чи про речі ще більш приватні? Адже яскравий містер Страйк, байстрюк рок-зірки Джонні Рокбі, герой війни і сучасний Шерлок Голмс, є також колишнім коханцем Кемпбелл.*

*Справа чи розвага? Чоловік-бізнесмен пані Шарлотти, понад сумнів, захоче розв'язати цю дилему, щойно повернеться з Нью-Йорка.*

Всередині в Робін змагалася сила-силенна розмаїтих почуттів, головними серед яких були паніка, гнів і шок від думки, що Метью ладен поговорити з пресою тільки для того, щоб мстиво випустити в світ припущення, ніби Робін спить зі Страйком.

Вона спробувала набрати номер, але одразу перемкнуло на автовідповідач. За дві секунди прийшло нове повідомлення.

*Я з клієнтом не хочу про це говорити при ньому зустріньмося*

Тепер уже розсердившись, Робін відповіла:

*Але Нью-Скотланд-Ярді. Знайди десь тихий куточок.*

Вона уявила, як Метью ввічливо усміхається клієнтові та спокійно каже: «Даруйте, це з офісу»,— а сам наклацує свої сердиті відповіді.

*Нам треба все з'ясувати, а ти поводишся, мов ображена дитина, не хочеш зустрітися. Або поговори зі мною, або о восьмій я дзвоню у пресу. До речі, я помітив, що ти не відкидаєш того, що спиш з ним*

Страшенно сердита, але загнана у глухий кут, Робін відповіла:

*Добре, зустріньмося лицем до лица, де?*

Метью описав, як потрапити до маленького бару в Літл-Венісі. Робін, досі в шоці, відчинила двері до штабу розслідування. Група саме скупчилася навколо монітору, на якому було відкрито сторінку з блогу Джиммі Найта. Страйк уголос читав:

— «...іншими словами, єдина пляшка вина у „Le Manoir aux Quat’Saisons" може коштувати більше, ніж безробітна мати-одиначка отримує на тиждень на одяг, їжу і житло для всієї своєї родини». Й ось це,— сказав Страйк,— здалося мені досить дивним вибором ресторану, коли вже йому закортіло розповісти про коштовні витребеньки торі. Тому мені й спало на думку, що він там нещодавно побував. Тоді Робін каже, що «Блан-де-Блан» — це назва одного з номерів, але я не поєднав одне з одним так швидко, як мав би. Тільки за кілька годин здогадався.

— Він, крім усього іншого, ще й кінчений лицемір, правда? — спитав Вордл, який стояв за спиною у Страйка, схрестивши руки на грудях.

— У Вулстоуні шукали? — спитав Страйк.

— І в тій дірі на Чарльмонт-роуд, і у Вулстоуні, і всюди,— відповів Лейборн,— але не хвилюйся. Зв’язалися з однією з його подружок у Далічі, зараз якраз туди поїхали. Як пощастить, до ночі вже його матимемо.

Лейборн помітив Робін, яка стояла з телефоном у руці.

— Знаю, що ваші люди це з’ясовують,— сказала вона Лейборну,— але я маю знайому у «Кристіз». Послала їй фото «Жалоби кобили», вона передзвонила. За словами їхніх експертів, це може бути Стаббс.

— Про Стаббса навіть я чув,— сказав Лейборн.

— І скільки воно може коштувати? — спитав Вордл.

— Моя знайома гадає, що більше двадцяти двох мільйонів.

Вордл присвиснув.

— А щоб мене,— зронив Лейборн.

— Скільки коштує, то неважливо,— нагадав усім Страйк.— Важливо, чи міг хтось помітити цю потенційну цінність.

— Корморане,— сказала Робін, беручи свою куртку зі стільця, на якому її лишила,— можна тебе на два слова? Мені треба йти, вибачте,— сказала вона іншим.

— Усе гаразд? — спитав Страйк, коли вони вдвох вийшли в коридор і Робін зачинила двері до штабу.

— Так,— відповіла Робін, а тоді: — Та... не дуже. Мабуть,— сказала вона, показуючи телефон,— просто прочитай оце.

Суплячись, Страйк повільно погортав діалог між Робін і Метью. Побачив і вирізку з «Івнінг стандарту».

— І ти підеш на зустріч з ним?

— Мушу. Мабуть, саме це рознюхував Мітч Патерсон. Якщо Метью розбурхає цікавість преси — а він це більш ніж здатний зробити... Вони вже тобою цікавляться, і...

— Забудь про мене з Шарлоттою,— грубо відповів Страйк.— Ми там пробули двадцять хвилин, і вона мене заманила. А він намагається заманити тебе...

— Я знаю,— відповіла Робін,— але рано чи пізно я б мусила з ним поговорити. Більшість моїх речей лишилася на Олбері-стріт. У нас досі спільний рахунок у банку.

— Мені приїхати?

Зворушена Робін відповіла:

— Дякую, але не думаю, що з цього буде користь.

— Тоді подзвониш мені потім, добре? Розкажеш, як усе минулося.

— Гаразд,— пообіцяла Робін.

Сама-одна вона рушила до ліфта. І навіть не помічала, хто йде назустріч, поки не почула голос:

— Боббі?

Робін озирнулася. За нею стояла Флік Пурдю, що поверталася з убиральні у супроводі поліціантки, яка, видно, водила її туди. Як і Кінвара, Флік сльозами змила весь макіяж. Вона здавалася маленькою і зіщуленою в білій блузці (Робін подумала, що то батьки наполягли на такому вбранні замість футболки з «Гезболлою»).

— Я — Робін. Як ти, Флік?

Флік ніби змагалася з думками, що були для неї надто жахливими.

— Сподіваюся, ти співпрацюєш зі слідством,— сказала Робін.— Усе їм розкажи, добре?

Здається, вона побачила, як Флік ледь помітно похитала головою — інстинктивний спротив, останній жар вірності, яка ще жевріла попри складне становище, в якому опинилася сама Флік.

— Ти мусиш,— тихо мовила Робін.— Флік, він би тебе вбив наступною. Ти забагато знала.



Я передбачив усі випадковості — і давно.  
*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

По двадцятихвилинній подорожі поїздом метро Робін вийшла на станції «Ворик-Авеню». Цієї частини Лондона вона майже не знала. Її завжди принаджувала назва Літл-Веніс — «Маленька Венеція», адже вона мала саме таке екстравагантне друге ім'я, бо зачали її у справжній, великій Венеції. Понад сумнів, тепер ці місця асоціюватимуся в неї з Метью і з гірко-напруженою розмовою, яка точно чекає на неї у барі край каналу.

Робін рушила вздовж вулиці під назвою Кліфтон-Віллас, де лапаті дерева розкинули прозоро-яшмові крони над квадратними будинками, чії кремові стіни золотило надвечірнє сонце. Тиха краса теплого літнього вечора пробудила в Робін раптову й потужну меланхолію, бо згадався точно такий самий вечір у Йоркширі — десять років тому, їй ледь минуло сімнадцять,— коли вона, відчайдушно збуджена, поспішала від батьківського будинку, хитаючись на високих підборах, на перше побачення з Метью Канліффом, який щойно склав іспит на права і повезе її у Гаррогейт.

І ось вона знову йде до нього, щоб прокласти навічно різні шляхи, якими тепер підуть їхні життя. Робін зневажала себе за цей сум, за спогади про спільно пережиті радості, за якими прийшло кохання,— адже краще б зосередитися на його невірності й недобрості.

Вона завершила ліворуч, перейшла на той бік вулиці й рушила далі, тепер уже у прохолодній тіні цегляної стіни, що тягнулася праворуч уздовж Бломфілд-роуд паралельно до каналу. На тому кінці вулиці з'явилася поліційна машина, і погляд на неї надав Робін сили. То був ніби дружній помах руки з її — як Робін тепер знала — справжнього життя, ніби їй нагадували, ким вона має бути і наскільки це несумісно зі статусом дружини Метью Канліффа.

У стіні були високі чорні дерев'яні ворота; в повідомленні від Метью було сказано, що за ними міститься бар на березі каналу, та коли Робін штовхнула їх, ворота виявилися замкненими. Робін роззирнулася, виглядаючи на вулиці Метью, але його не було видно. Тож Робін

потягнулася по мобільний у сумці. Він досі був у безгучному режимі, але вібрував: дзвонили. Робін узяла мобільний, електричні ворота відчинилися, і вона пройшла всередину, водночас підносячи телефон до вуха.

— Привіт, я оце...

У вухо їй закричав голос Страйка.

— Тікай звідти, то не Метью...

Сталося кілька речей водночас.

Телефон висмикнули з її руки. За одну застиглу мить Робін встигла зрозуміти, що бару ніде не видно, а є тільки неприбрана латка берега під мостом, з нестриженими кущами обабіч, і ще темна баржа «Оділь», широка й облізла, у воді внизу. Тоді в сонячне сплетіння їй прилетів кулак, і Робін задихнулася й зігнулася. Почула сплеск — її мобільний кинули в канал, — а далі хтось схопив її за волосся і за ремінь і потягнув — кричати вона досі не могла — в бік баржі. Її вкинули через відчинені двері у приміщення на баржі, де Робін ударилася об вузький дерев'яний стіл і впала на підлогу.

Лягнули двері. Зашарудів замок.

— Сідай, — звелів чоловічий голос.

Робін, яка досі не могла вдихнути, підтягнулася на дерев'яну лаву, прикриту тоненькою подушкою, розвернулася й побачила перед собою отвір револьверної цівки.

Рафаель сів на стілець навпроти неї.

— Хто тобі щойно дзвонив? — спитав він. Робін зрозуміла, що фізичне зусилля, яке знадобилося, щоб її схопити, і страх, що вона закричить, і той, хто їй дзвонив, почує, не залишили Рафаелеві часу глянути на екран її телефону.

— Чоловік, — прошепотіла Робін.

Шкіру голови там, де він смикнув її за волосся, пекло. Тулуб теж болів — ніби Рафаель пошкодив їй ребро. Досі намагаючись вдихнути, Робін протягом кількох запаморочливих секунд дивилася на своє становище ніби згори й здалеку, застигнувши у тремкій намистині часу. Вона уявила, як Рафаель уночі викидає її обважніле тіло за борт, як Метью — який буцімто і заманив її на канал — допитують і, можливо, обвинувачують. Уявила своїх убитим горем батьків на похороні в Мессемі, тоді побачила Страйка — стоїть ближче до виходу з церкви, там само, де був і на весіллі, та злиться, бо сталося саме те, чого він

боявся, бо вона загинула через власні помилки.

Та з кожним зойком-вдихом, що наповнював легені Робін, ілюзія, ніби вона на все дивиться здалеку, танула. Ось вона: тут, на цьому темному судні, вдихає затхле повітря, вона — бранка цих дерев'яних стін, і револьвер дивиться на неї розширеною зіницею — а над ним очі Рафаеля.

Поруч був і страх, відчутний і живий, але слід тримати його на відстані, бо страх не допоможе, хіба тільки завадить. Треба зберігати спокій і зібратися на думці. Робін вирішила не говорити. Якщо не намагатися заповнити тишу самій, це поверне їй трохи влади, яку Рафаель щойно забрав. Трюк від її психотерапевтки: хай розгорнеться мовчанка, хай вона заповнить вразливішого з двох.

— Ти дуже спокійна,— нарешті вимовив Рафаель.— Я собі думав, ти почнеш істерити, кричати. Саме тому я тебе вдарив. Інакше б не бив. Хай там що, ти мені подобаєшся, Венеціє.

Робін зрозуміла, що він намагається грати роль чоловіка, який проти її волі причарував її в Палаті громад. Звісно ж, гадає, що давня суміш мордування і жалю змусить її пробачити й розм'якнути, попри печіння під волоссям, біль у ребрах, револьвер перед обличчям. Робін мовчала. Благальний усміх Рафаеля зник, і він сказав прямо:

— Мені треба знати, що саме відомо поліції. Якщо я досі матиму шанс вирватися від них, то боюся, що тобі,— він трішки підняв револьвер, щоб отвір цівки дивився точно Робін у чоло (їй згадалися ветеринари й один-єдиний постріл, який не судилося отримати коню з лощовини),— кінець. Я приглушу постріл подушкою і скину тебе за борт, щойно стемніє. Але якщо вони знають усе, я закінчу це тут і тепер, бо до тюрми не повернуся. Тож ти розумієш, що в твоїх інтересах казати правду, авжеж? З цього човна зійде тільки один з нас.

А коли Робін так і не заговорила, він рикнув:

— Відповідай!

— Так,— відповіла вона.— Я розумію.

— Отже,— тихо спитав Рафаель,— ти справді була у Скотланд-Ярді?

— Так.

— Кінвара там?

— Так.

— Під арештом?

— Гадаю, що так. Вона в кімнаті для допитів зі своїм адвокатом.

— Чому її арештували?

— Поліція вважає, що в тебе з нею роман. І що ти стоїш за всім.

— За яким ще «всім»?

— За шантажем,— пояснила Робін,— і за вбивством.

Рафаель посунув револьвер уперед, і той уперся їй у чоло. Робін відчула дотик маленького й холодного металевого кільця до шкіри.

— Як на мене, дурня дурнею. Який там ще роман? Вона мене ненавиділа. Ми й двох хвилин не лишалися наодинці одне з одним.

— Лишалися,— відповіла Робін.— Твій батько запросив тебе до Чизвелл-гаузу, щойно ти вийшов з в'язниці, а сам не зміг приїхати з Лондона. Тоді ви й опинилися удвох на самоті. Ми гадаємо, що саме тоді все й почалося.

— Докази?

— Жодних,— відповіла Робін,— але я вважаю, що ти здатен спокусити будь-кого, якщо тільки...

— Не треба лестощів, не допоможе. Серйозно — «ми гадаємо, що саме тоді все й почалося»? І це все, що ви маєте?

— Не все. Були й інші ознаки того, що між вами щось є.

— Розкажи мені, що за ознаки. Назви кожну.

— Я пригадаю більше,— рівним голосом сказала Робін,— якщо ти не будеш тиснути мені в чоло револьвером.

Рафаель відсунув зброю, але так і тримав спрямованою їй в обличчя.

— Кажи,— наказав він.— Швидко.

У глибині душі Робін кортіло піддатися бажанню власного тіла розчинитися й понести її у блаженне забуття. Руки заціпили, всі м'язи здавалися м'якими, мов віск. Цятка на лобі, куди Рафаель притискав револьвер, була холодна — ніби кільце білого полум'я замість третього ока. Світла на човні він не увімкнув. Вони дивилися одне на одного крізь чимдалі густішу пільму, і, мабуть, коли він нарешті її пристрелить, вона його вже навіть не бачитиме...

«Зосередься,— сказав, протинаючи паніку, тихий і чіткий голос.— Зосередься. Що довше ти змушуєш його балакати, то більше в них часу тебе знайти. Страйк знає, що тебе заманили в пастку».

Раптом згадалася поліційна машина на тому кінці Бломфілд-роуд. Що коли вони їздять колами і шукають її? Що коли поліція, знаючи, що

Рафаель заманив її сюди, вже організувала пошуки? Фальшива адреса вказувала на місце трохи осторонь берега, куди, згідно з повідомленнями Рафаеля, можна було потрапити через чорні ворота. Чи Страйк здогадається, що Рафаель озброєний?

Вона зробила глибокий вдих.

— Минулого літа у Кінвари стався нервовий зрив у кабінеті Делли Вінн. Хтось їй тоді сказав, що ніколи її не кохав, що просто користувався нею у своїй грі.

Слід говорити повільно. Поспішати не можна. Має значення кожна секунда, протягом якої вона змусить Рафаеля осмислювати її слова, бо саме ця секунда може стати миттю, коли хтось прийде їй на допомогу.

— Делла вирішила, що вона говорила про свого чоловіка, але не пригадує, щоб Кінвара називала його на ім'я. Ми гадаємо, що ти спокусив Кінвару з метою помститися батькові, кілька місяців підтримував роман, а тоді вона стала ревнива й набридлива, і ти її покинув.

— Це все припущення,— жорстко відповів Рафаель,— а отже, лайно собаче. Що ще?

— Навіщо Кінвара поїхала до міста у день, коли мали приспати її улюблену кобилу?

— Може, не хотіла бачити, як коняку прикінчать. Може, відмовлялася визнавати цей жах.

— Або,— відповіла Робін,— мали підозри щодо тебе і Францески в галереї Драммонда.

— Немає доказів. Далі.

— Повернувшись до Оксфорширу, вона мала нервовий зрив. Напала на твого батька, тоді її ушпиталили.

— Досі горювала за мертвонародженою дитиною, мала сильну прив'язаність до коней, страждала на депресію,— перелічив Рафаель.— Іззі й Фіззі поб'ються за право розповісти про її невірноважений стан. Що ще?

— Тіган розповіла нам, що одного дня Кінвара знову зробилася маніакально веселою і збрехала, коли її спитали про причину.

Заявила, що твій батько дозволив ожеребити іншу її кобилу від Тотиласа. Ми гадаємо, що справжньою причиною стало відновлення вашого роману, і гадаємо, що саме цей час не був випадковим. Ти щойно відвіз до галереї Драммонда останню партію картин для оцінки.

Обличчя Рафаеля раптом стало розслабленим, ніби його особистість на мить покинула тіло. Револьвер у його руці смикнувся, а у Робін стали сторчма волосинки на руці, ніби їх підняв вітерець. Вона зачекала, поки Рафаель відповість, але він мовчав. За хвилину вона провадила:

— Ми гадаємо, що коли ти збирав картини для оцінки, то зблизька роздивився «Жалобу кобили» і зрозумів, що це може бути Стаббс. І вирішив повезти на оцінку іншу картину з кобилою і лошам.

— Докази?

— Генрі Драммонд побачив фото, яке я зробила, де «Жалоба кобили» лежить на ліжку в Чизвелл-гаузі. Він готовий дати свідчення, що цієї картини не було серед тих, які він оцінював на прохання твого батька. Картина, яку він оцінив у п'ять-вісім тисяч фунтів, належала пензлю Джона Фредерика Геринга, і там була чубара, а не ряба кобила з лошам. Також Драммонд готовий свідчити, що ти достатньо розумієшся на мистецтві, щоб здогадатися, що «Жалоба кобили» може належати пензлю Стаббса.

Обличчя Рафаеля вже не було схоже на залізну маску. Тепер його майже чорні райдужки смикалися з боку в бік, ніби він читав щось, видиме тільки йому.

— Мабуть, я просто випадково взяв Фредерика Геринга замість...

Неподалік завилала сирена поліційної машини. Рафаель глянув у бік звуку. Ще кілька секунд сирена волала, тоді замовкла так само несподівано, як і зазвучала.

Рафаель знову розвернувся до Робін. Несхоже було, що його сильно стривожив звук сирени, надто коли замовк. Звісно: Рафаель же повірив, що коли він схопив Робін, їй дзвонив Метью.

— Так,— мовив він, підхоплюючи нитку думки.— Саме так я і скажу. Я відвіз на оцінку картину з чубарою кобилою помилково, «Жалоби кобили» ніколи не бачив і гадки не мав, що то може бути Стаббс.

— Ти не міг узяти картину з чубарою кобилою помилково,— тихо відповіла Робін.— Вона не з Чизвелл-гаузу, і родина готова це підтвердити.

— Родина,— відповів Рафаель,— не бачить того, що в них під носом. У вогкій гостьовій кімнаті двадцять років висів Стаббс, і ніхто навіть не помітив, а знаєш чому? Бо вони — кінчені кляті сноби...

«Жалоба кобили» належала старенькій Тінкі. Вона успадкувала її від старого, хворого на голову алкоголіка — ірландського баронета, за яким була заміжня, перш ніж побралася з моїм дідом. Вона гадки не мала, скільки та картина коштує. Тримала її лише тому, що там були коні, а коней Тінкі любила. Щойно чоловік сконав, вона пострибала до Англії, стала дорогою приватною медсестрою мого діда, а тоді ще дорожчою дружиною. Вона померла в будинку, і весь її мотлох — а то головно був мотлох — лишився у Чизвелл-гаузі. Фредерик Геринг запросто міг належати їй, і ніхто б навіть не помітив, що він припадає пилом десь у брудному кутку того клятого будинку.

— А що коли поліція знайде картину з чубарою кобилою?

— Не знайде. Вона в моєї матері. Я її знищу. А коли поліція мене спитає, скажу: батько заявив, що продасть її сам, коли вже знає, що картина коштує вісім тисяч фунтів. «Мабуть, так і зробив, пане офіцере».

— Кінвара не знає нової історії. Вона не зможе тебе прикрити.

— А тут якраз стане в пригоді її неврівноваженість і незадоволеність моїм батьком. Іззі й Фіззі стануть у чергу, щоб розповісти світові, наскільки вона не цікавилася його планами, бо ж любила вона тільки його гроші. А мені обґрунтованого сумніву цілком досить.

— А що станеться, коли поліція донесе до Кінвари, що ти відновив роман тільки тому, що зрозумів: вона може стати фантастично багатою?

Рафаель повільно й протяжно засичав.

— Ну,— тихо сказав він,— якщо вони переконають Кінвару в цьому, мені кінець, правда ж? Але нині Кінвара впевнена, що її Раффі кохає її більше за всіх на світі, й переконувати її у протилежному доведеться довгенько, бо тоді ціле її життя розлетиться на друзки. Я їй добре втовкмачив: якщо ніхто не знатиме про роман, нам ніхто нічого не зробить. Я її хіба що не змушував це повторювати, трахаючи. І я її попереджав, що нас спробують налаштувати одне проти одного, коли щось запідозрять. Я гарно її навчив! Сказав: плач донесхочу, повторюй, що тобі ніхто нічого ніколи не каже, і клей дурепу.

— Вона вже безглуздо збрехала, щоб тебе захистити, і поліція про це знає,— сказала Робін.

— І що саме вона збрехала?

— Пізно вночі з суботи на неділю вона збрехала про кольє. Хіба

вона тобі не казала? Мабуть, вирішила, що ти розсердишся.

— Що саме вона сказала?

— Страйк повідомив їй, що не купився на новий варіант причини, яка спонукала поїхати тебе до Чизвелл-гаузу того ранку, коли помер твій батько...

— Тобто «не купився»? — перебив Рафаель, і Робін побачила, як відчайдушний гонор у ньому змішується з панікою.

— Мені все здалося переконливим,— запевнила вона.— Дуже розумно — розповісти історію, якої з власної волі не розповідатимеш. Люди завжди схильні більше вірити в те, що, як їм здається, вони самі зро...

Рафаель знову підніс револьвер їй до чола, і хай холодне металеве кільце тепер не торкалося її шкіри, Робін відчувала його близькість.

— Про що саме збрехала Кінвара?

— Вона заявила, що ти приїхав розповісти їй, ніби твоя мати вийняла з кольє діаманти і замінила їх на підробки.

Рафаель ніби нажахався.

— З якого дива вона таке бовкнула?

— Гадаю, вона була в шоці, виявивши нас зі Страйком біля будинку, коли ти ховався нагорі. Страйк сказав, що не вірить в історію з кольє, тож вона запанікувала і вигадала нову версію. Біда в тому, що її можна перевірити.

— Тупа дівка,— буркнув Рафаель негучно, але так отруйно, що у Робін аж шия пішла сиротами.— Тупа, тупа дівка... чого вона не трималася за нашу версію? І... ні, зажди...— сказав він з виглядом людини, яка нарешті поєднала факти і зраділа тому, й на острах і полегшення Робін прибрав револьвер, який майже торкався її лоба, і тихо засміявся.— Ось чому вона сховала кольє в неділю вдень. Набрехала мені, мовляв, не хоче, щоб Іззі й Фіззі нишком його викрали... ну, вона тупа, але не безнадійна. Якщо ніхто не перевірить діамантів, ми чисті... А щоб знайти його, треба буде розвалити цілу стайню. Гаразд,— додав він наче до себе,— гаразд, це все ніби ще можна виправити. Це все, Венеціє? Більше в тебе нічого немає?

— Є,— відповіла Робін.— Є Флік Пурдю.

— Не знаю, хто це.

— Знаєш. Ти її підчепив кілька місяців тому і згодував їй інформацію про шибениці, знаючи, що Флік розповість Джиммі.



— Який я заклопотаний хлопчик,— легковажно озвався Рафаель.— І що? Флік не визнає, що злягалася з сином міністра-торі, надто тому, що про це може дізнатися Джиммі. Вона закохана в нього точно так само, як Кінвара — в мене.

— Так, вона цього не визнавала, але, мабуть, хтось побачив, як ти виходиш з її квартири вранці. Вона вирішила прикинутися, що ти — офіціант-індієць.

Робін відзначила гримасу подиву й незадоволення. Рафаелеве самолюбство постраждало на саму думку про те, що його можна так описати.

— Гаразд,— сказав він за хвилику,— гаразд, подивимось... а що коли Флік трахалася з офіціантом, але злісно бреше, що це я, через погляди свого бойфренда, войовника проти вищих класів, і його образу на мою сім'ю?

— Ти украв кредитну картку її сусідки з сумки на кухні.

З того, як напружилася його лінія вуст, Робін зрозуміла, що Рафаель цього не чекав. Понад сумнів, він гадав, що, з огляду на стиль життя Флік, підозра впаде на будь-кого, хто бував у її квартирі, й найперше — на Джиммі.

— Докази? — знову спитав Рафаель.

— Флік може назвати дату, коли ти був у неї, і якщо Лора підтвердить, що картку вкрали саме тоді...

— Але ж немає навіть доказів, що я там узагалі був...

— А звідки Флік дізналася про шибениці? Ми знаємо, що це вона сказала Джиммі, а не він їй.

— Ну, це не міг бути я, правда? Я єдиний з усієї родини нічого не знав.

— Ти знав усе. Кінвара почула всю правду від твого батька й переповіла тобі.

— Ні,— відповів Рафаель,— гадаю, ви виявите, що історію про шибениці Флік почула від братів Бутчерів. Я знаю з надійних джерел, що котрийсь із них нині живе в Лондоні. Так, і ще була чутка, що котрийсь із них трахався з дівчиною їхнього друга Джиммі. І повір мені, суду брати Бутчери не сподобаються, бо то двійко шахраїв-селюків, що возили шибениці під покровом ночі. Я видаватимуся значно більш презентабельним і гідним довіри, ніж Флік і Бутчери, якщо справа дійде до суду. О так.

— Поліція має записи телефонних дзвінків,— наполягала Робін.— Вони знають про анонімний дзвінок Герайнту Віннові, який мав місце приблизно тоді ж, коли Флік дізналася про шибениці. Ми думаємо, що ти анонімно навів Вінна на Семюеля Мурапе. Ти знав, що він має образу на Чизвеллів. Кінвара все тобі розповіла.

— Нічого не знаю про дзвінок, ваша честь,— відповів Рафаель,— і дуже сумую, що мій покійний брат поводився з Ріяннон Вінн, як кінчене мудило, але я тут ні до чого.

— Ми гадаємо, що саме ти подзвонив Іззі на роботу з погрозами у свій перший день там і говорив про те, що люди обмочуються, вмираючи,— сказала Робін,— і гадаємо, то ти вигадав, щоб Кінвара казала, ніби чує непроханих гостей на території. Все було влаштовано так, щоб було якомога більше свідків того факту, що твій батько був стривожений і параноїдальний і міг не витримати такого сильного тиску...

— Він і був під сильним тиском. Його шантажував Джиммі Найт. Герайнт Вінн намагався витіснити його з роботи. Це не брехня, це факти, і вони викличуть сенсацію в залі суду, надто коли на світло вийде історія Семюеля Мурапе.

— Однак ти накоїв дурних помилок, яких можна було уникнути.

Рафаель випростався й нахилився вперед; його лікоть трохи ковзнув, і отвір револьверної цівки стало краще видно. Його очі, дві плями в тіні, знову чітко окреслилися — поєднання оніксово-чорного й білого. Робін не розуміла, як могла вважати його привабливим.

— Яких помилок?

Він спитав це, а Робін кутиком ока побачила, як спалах синього світла ковзає мостом, який було видно з вікна праворуч; Рафаель не міг цього бачити з-за борту човна. Світло зникло, міст поглинала чимдалі густіша темрява.

— По-перше,— обережно почала Робін,— не варто було зустрічатися з Кінварою просто напередодні вбивства. Вона все прикидалася, що не пам'ятає, де зустрічається з твоїм батьком, так? Просто щоб мати кілька хвилин поруч з тобою, побачити тебе, переконатися...

— То не доказ.

— Коли Кінвара поїхала до «Le Manoig aux Quat'Saisons» на свій день народження, за нею стежили.

Рафаель примружив очі.

— Хто?

— Джиммі Найт. Флік це підтвердила. Джиммі думав, що твій батько з Кінварою, і планував вимагати в нього гроші на публіці. Звісно ж, твого батька там не було, тож Джиммі повернувся і написав у блог статтю про те, як торі тринькають гроші, ще й згадав «Le Manoir aux Quat'Saisons».

— Ну, якщо він не бачив, як я заходив у Кінварин готельний номер, — відповів Рафаель, — а він не бачив, бо я ду-уже постарався, щоб не бачив ніхто... це все теж просто припущення.

— Гаразд, — сказала Робін, — а ось другий раз, коли тебе заскочили за сексом у вбиральні галереї? То була не Францеска. То була Кінвара.

— Доведи.

— Того дня Кінвара була в місті, купувала «лахесіс» і вдавала, що сердиться на твого батька, бо той зустрівся з тобою. То — частина прикриття, що ніби вона тебе ненавидить. Вона подзвонила твоєму батькові, щоб упевнитися: він обідає деінде. Страйк чув ту розмову. Але ви з Кінварою не знали, що твій батько обідає за кількасот ярдів від місця, де ви займалися сексом. Коли твій батько увірвався до вбиральні, то знайшов на підлозі слоїк «лахесісу». Ось чому в нього мало не стався серцевий напад. Він знав, по що Кінвара приїхала до міста. І здогадався, з ким ти щойно займався сексом у вбиральні.

Усмішка Рафаеля більше нагадувала гримасу.

— Так, то я схибив. Коли він приперся до офісу й почав теревені про Лакесіс — «знає, коли чий жереб випаде», — то я тільки пізніше зрозумів, що то він хоче настрашити мене, авжеж? Тоді я гадки не мав, про що то він. Але коли ти і твій каліка-шеф згадали про ті пігулки в Чизвелл-гаузі, Кінвара зізналася: вони випали в неї з кишені, як вона злягалася зі мною. Ми спершу й не знали, як він здогадався... лише тоді, коли він подзвонив у «Le Manoir» і почав розпитувати про затискач для грошей, подарунок Фредді, я збагнув: щось не так. Коли він запросив мене на Ебері-стріт,

я здогадався, що розмова буде про це, і час був братися до справи й убити його.

Робін аж похолола від того, як буденно Рафаель говорить про батьковбивство — ніби про клесння шпалер.

— Мабуть, планував презентувати пігулки під час великої промови

на тему «я знаю, що ти трахаєш мою дружину»... як тільки я не помітив їх на підлозі? Я потім прибрав у кімнаті, але, мабуть, вони викотилися в нього з кишені абощо... воно важче, ніж можна уявити,— зізнався Рафаель,— прибирати поруч з трупом, який ти щойно сам організував. Я навіть здивувався від того, як сильно воно на мене вплинуло.

Робін уперше так ясно бачила, що він — нарцис. Рафаель цікавився винятково собою і тільки собі співчував. Покійний батько значення не мав.

— Поліція вже взяла свідчення у Францески та її батьків,— сказала Робін.— Вона повністю заперечує, що була з тобою у вбиральні вдруге. Батьки їй не повірили, але...

— Не повірили, бо вона тупіша навіть за тупу Кінвару.

— Поліція переглядає записи з камер спостереження у крамницях, по яких Францеска, за її словами, ходила, коли ти був у вбиральні з Кінварою.

— Гаразд,— сказав Рафаель,— погано, що так, вони можуть довести, що її зі мною не було. Але я можу вийти сухим з води і сказати, що з був у вбиральні з іншою панянкою і тепер, як справжній лицар, хочу захистити її репутацію.

— Ти дійсно зможеш змусити жінку брехати для тебе в залі суду, коли йдеться про звинувачення в убивстві? — не повірила Робін.

— Жінка, що володіє цим судном, за мною упадає до божевілля,— м'яко відповів Рафаель.— У нас був роман, поки мене не закрили. Вона відвідувала мене у в'язниці й усе таке. Зараз лежить у реабілітаційному центрі. Схибнута сучка, обожнює драму. Має себе за художницю. Забагато п'є і взагалі ходяча біда, але злягається, мов та кролиця. Так і не забрала в мене

ключ від цього човна, а ключ до маминого будинку тримає отам у шухляді...

— То часом не на адресу її мами ти замовив гелій, шланг і рукавички? — спитала Робін.

Рафаель аж моргнув. Він не чекав такого.

— Тобі потрібна була адреса, ніяк з тобою не пов'язана. Отже, ти зробив замовлення на час, коли власників точно не буде, пробрався туди, забрав повідомлення про недоставлену посилку...

— Забрав посилку, затримувався і сам відніс до будинку любого батечка, так.

— Флік прийняла посилку, а Кінвара заховала її так, щоб батько не знайшов, поки не прийде час його вбити?

— Все так,— підтвердив Рафаель.— У тюрмі чого тільки не навчишся. Підроблені посвідчення особи, незаселені будинки, фейкові адреси... з цим стільки можна зробити. Коли ти помреш...— (у Робін аж голова пішла сиротами),— ніхто не поєднає мене і всі ті адреси.

— Власниця цієї баржі...

— Буде всім казати, що займалася зі мною сексом у галереї Драммонда, не забула? Вона на моєму боці, Венеціє,— м'яко мовив він, — тож перспективи в тебе невеселі, га?

— Були й інші помилки,— зронила Робін, у якої раптом пересохло в роті.

— Наприклад?

— Ти сказав Флік, що твій батько шукає прибиральницю.

— Так, бо тоді вони з Джиммі видаватимуться просто брехунами, адже он як вона потрапила до його будинку. Суд зосередиться на цьому, а не на тому, звідки вона дізналася про вакансію прибиральниці. Я ж тобі вже казав — її сприйматимуть як брудну малу хвойду, ще й ображену. То буде просто ще одна її побрехенька.

— Але вона вкрала у твого батька записку — ту саму, яку він написав, коли перевіряв Кінварину історію про перебування у «Le Manoir aux Quat'Saisons». Я знайшла цю записку в неї у ванній кімнаті. Вона збрехала, сказавши, що до готелю також приїде її мама.

Зазвичай у готелі не видають інформації про гостей, але Чизвелл був міністром, тож зумів умовити їх розповісти, що там була одна з машин вашої родини і що мама, на жаль, не доїхала. Він записав, як називається номер, де зупинялася Кінвара,— мабуть, прикинувся, що забув,— і, вочевидь, записав ім'я того, хто доставляв у номер їжу, щоб дізнатися, два сніданки той приніс чи один. Коли сторона обвинувачення представить у суді записку і запросить цього Білла свідчити...

— Ти знайшла записку, так? — спитав Рафаель.

У Робін скрутило шлунок. Вона не планувала давати Рафаелю додатковий привід її пристрелити.

— Я зрозумів, що недооцінював тебе, вже після нашої вечері в «Нам Лонг Ле Шейкері»,— мовив Рафаель. Це не був комплімент. Його зіниці звузилися, ніздрі тремтіли від антипатії.— Ти була розчавлена,

але все одно ставила до біса незручні питання. А ще ти і твій шеф краще поладнали з поліцією, ніж я очікував. І навіть коли я дав наводку «Дейлі мейл»...

— То це був ти,— сказала Робін, дивуючись, що не здогадалася.— Це ти нацькував на нас пресу і Мітча Патерсона...

— Я їм сказав, що ти покинула чоловіка заради Страйка, а сам він досі спить з колишньою. Ту плітку мені Іззі принесла. Я подумав, що вам двом не завадить трохи пригальмувати, бо ви вже так колупали моє алібі... але коли я тебе пристрелю,— (все тіло Робін пройняв крижаний холодок),— твоєму босові доведеться розповідати пресі, як твоє тіло потрапило в канал, так? Оце називається убити двох зайців одним пострілом.

— Навіть якщо я загину,— відповіла Робін якомога рівнішим голосом,— лишиться записка твого батька і свідки з готелю...

— Ну добре, його турбувало, що саме Кінвара робить у «Ле Мануарі»,— хрипко відповів Рафаель.— Але я тобі щойно сказав, що мене на території ніхто не бачив. Та дурепа замовила два келихи шампанського, але вона могла бути з ким завгодно.

— У тебе не буде можливості узгодити з нею нову історію,— відповіла Робін, у якої стало зовсім сухо в роті; язик аж липнув до піднебіння, але вона старалася говорити спокійно, впевнено.— Її затримано, й Кінвара не така розумна, як ти... А ще ти наробив інших помилок,— провадила Робін,— і дуже дурних, бо ти мусив діяти поспіхом, коли зрозумів, що батько вас викрив.

— Наприклад?

— Наприклад, Кінвара забрала упаковку з-під амітриптиліну, коли отруїла помаранчевий сік. Кінвара забула тобі сказати, як правильно зачинити двері до будинку. І,— додала Робін, розуміючи, що розіграє свою останню карту,— вона жбурнула тобі ключа від дверей на вокзалі Паддингтон.

Запала мовчанка, й Робін ніби почувся кроки десь поблизу. Вона не наважувалася визирнути у вікно, щоб не сполохати Рафаеля, а той здавався надто шокованим тим, що вона йому тільки-но сказала, і більше ні на що не зважав.

— «Жбурнула ключа» мені? — повторив Рафаель з награною зухвалістю.— Ти що в біса верзеш?

— Ключі до будинку на Ебері-стріт особливі, їх дуже важко

скопіювати. Ви двоє мали доступ лише до одного ключа, і він був у Кінвари, бо твій батько на час смерті вас уже підозрював і подбав, щоб запасний тобі в руки не потрапив. Кінварі був потрібен ключ, щоб прокрастися в будинок і отруїти помаранчевий сік, а тобі — щоб зайти наступного ранку і задушити Чизвелла. Тож ви в останню мить зрихтували план: вона передає тобі ключа на призначеному місці на вокзалі, а ти прикидаєшся безхатьком. Вас зафільмувала камера. Просто зараз поліційні експерти збільшують і очищують зображення. Також вони гадають, що ти купував речі у благодійній крамниці поспіхом, тож можуть з'явитися інші корисні свідки. Поліція зараз збирає записи з камер спостереження, на яких видно твої переміщення після вокзалу.

Рафаель мовчав майже цілу хвилину. Його очі ледь помітно рухалися туди-сюди, ніби він шукав шпарину, вихід.

— Це... незручно,— нарешті вимовив він.— Я й не думав, що сів просто під камеру.

Робін здалося, що тепер він нарешті втрачає надію. Вона тихо провадила:

— Згідно з твоїм планом, Кінвара повернулася додому в Оксфордшир, подзвонила Драммонду й лишила повідомлення про те, що хоче оцінити кольє, щоб таким чином створити прикриття. Рано-вранці наступного дня Джиммі Найтові й Герайнту Віннові подзвонили з чергового одноразового телефону і виманили обох з дому обіцянкою надати інформацію про Чизвелла. Це зробив ти, прагнучи підставити їх на той раз, якщо поліція запідозрить убивство.

— Немає доказів,— автоматично вимовив Рафаель, але очі в нього так і бігали, ніби вишукували невидимий рятувальний трос.

— Ти пробрався в будинок рано-вранці, чекаючи, що батько буде спати після свого ранкового соку, але...

— Спершу він таки від'їхав,— сказав Рафаель. Його очі стали ніби скляними, і Робін зрозуміла, що то він пригадує події того ранку, переглядає їх усередині власної голови.— Він лежав на дивані й був дуже сонний. Я зайшов просто до кухні, відчинив коробку з іграшками...

На мить у Робін перед очима знову постала оповита поліетиленом голова: сиве волосся обліпило обличчя, і видно лише темне провалля рота. Це зробив Рафаель — той, що зараз наставив їй в обличчя револьвер.

— ...але поки я все робив, старий гад отямився, побачив, що я

лаштую шланг до балона, і раптом ожив. Так-сяк підвівся, схопив зі стіни рапіру Фредді та спробував воювати, але я відібрав. Погнув у процесі клинок. Тоді штовхнув його на крісло... він пручався... і...

Рафаель показав, як надягав батькові на голову пакет.

— Капут.

— А тоді,— сказала Робін, у якої досі було сухо в роті,— ти зробив ті дзвінки з його телефону, що мали дати тобі алібі. Кінвара, звісно ж, сказала тобі його пароль. А далі ти пішов, але не зачинив як слід двері.

Робін не знала, чи не ввижається їй рух за ілюмінатором ліворуч. Вона не зводила очей з Рафаеля, з револьвера, що ледь помітно тремтів у його руці.

— Це все непрямі докази,— пробурмотів він; очі так і лишалися скляними.— У Флік і Францески є мотив, щоб мене оббрехати... З Францескою я погано розстався... шанс ще є... я ще маю...

— Рафе, у тебе немає шансів,— сказала Робін.— Кінвара недовго брехатиме заради тебе. Коли їй розкажуть правду про «Жалобу кобили», вона врешті складе два плюс два. Гадаю, ти попросив її перенести картину у вітальню, щоб не відволочилася в порожній гостьовій кімнаті. Як тобі це вдалося? Ти їй наплів, мовляв, картина нагадує тобі про її приспану кобилу? А далі вона зрозуміє, що ти відновив роман саме тоді, коли дізнався про справжню цінність картини, і що всі жахливі речі, які ти їй сказав під час розставання, правдиві. А найгірше те,— додала Робін,— вона усвідомить: коли ви двоє почули, що біля будинку чужі — цього разу справжні,— ти дозволив жінці, яку буцімто нестямно кохаєш, вийти на вулицю серед ночі в нічній сорочці, а сам лишився захищати...

— Ну добре! — раптом закричав він і знову притиснув револьвер їй до чола.— Стули вже свою пельку, та?

Робін завмерла. Уявила, як воно буде, коли він натисне на гачок. Він пообіцяв застрелити її тихо, крізь подушку, але, мабуть, забув... мабуть, втрачав самовладання.

— Ти уявляєш, як воно у тюрмі? — спитав він

Робін намагалася сказати «ні», але звук не йшов з горла.

— Гамір,— прошепотів він.— Сморід. Потворні тупі людиська — деякі чисто тварини. Гірші за тварин. Я гадки не мав, що бувають такі люди. А де доводиться їсти та срати! За тобою постійно стежать, чекають, що будеш буяннити. Брязкіт, крик, усе тісне, вбоге. Краще хай



мене живцем поховають. Я туди не повернуся... Я хотів жити, мов у мрії! Бути вільним, цілком вільним. Щоб ніколи більше не гнути спину на таких, як Драммонд. На Капрі є вілла, яку я давно вже собі придивився. Краєвид на Неаполітанську затоку... Й у Лондоні як слід влаштуюся, куплю машину, щойно повернуть бісові права... уяви, як воно — ідеш і знаєш, що можеш купити будь-що, робити що заманеться... Мрія, а не життя... Лишалось кілька проблем, яким треба було дати раду, перш ніж звільнюся. З Флік усе легко: йшла поночі, отримала ножа під ребра... жертва вуличного насилля. А Кінвара... щойно вона би склала заповіт на мою користь, то за кілька років скрутила би в'язи, впавши з коня, чи потонула б десь в Італії... вона препогано плаває... А потім хай усі ідуть під три чорти! Чизвелли, моя шльондра-мамця. Мені більше ні від кого нічого не було б треба, я мав би все... Проте цього не буде,— мовив він.

Рафаель мав смагляву шкіру, але Робін бачила, що тепер вона стала попеляста; в напівтемряві під його очима лягли глибокі тіні.

— Нічого не буде. Знаєш що, Венеціє? Я таки виб'ю твої довбані мізки, бо щось ти мені більше не подобаєшся. Гадаю, мені сподобається дивитися, як розірве твою довбану макітру, перш ніж я рознесу свою...

— Рафе...

— Рафе, Рафе...— забикав він, передражнюючи її,— чого жінки думають, що вони особливі? Жодна з вас не особлива.

Він потягнувся по блаженку подушку поруч із собою.

— Ми підемо разом. Я радий буду увійти до пекла поруч з гарненьким дів...

Голосно тріснуло дерево, і двері розчахнулися. Рафаель розвернувся, наставив револьвер на масивну фігуру, що всунулася в приміщення. Робін понад столом кинулася хапати його за руку, але Рафаель відкинув її ударом ліктя, і вона відчула, як лопається губа і струменить кров.

— Рафе, ні, не треба... ні!

Рафаель підвівся — в тісній кімнаті довелося згорбитися — і вставив дуло револьвера собі в рот. Страйк, який виніс двері, важко дихав за кілька кроків від нього, а за Страйком було видно Вордла.

— Ну вперед, шмаркачу боягузливий,— сказав Страйк.

Робін намагалася протестувати, але слова не йшли з рота.

Почулося тихе металеве «клац».

— Я ще в Чизвелл-гаузі вийняв кулі, дурний ти виродку,— сказав Страйк; кульгаючи, підійшов і вихопив револьвер у Рафаеля з руки.— Не такий ти розумний, як про себе думав, та?

У вухах Робін стояв гучний дзвін. Рафаель лаявся англійською та італійською, вигукував погрози, пручався й бився, але Страйк допоміг Вордлові скрутити його, притиснути до столу і закувати в кайданки. Робін, ніби вві сні, позадувала геть від людей у бік кухонного куточка, де висіли миски й каструлі, а поруч з маленькою мийкою стояв рулон паперових рушників, такий дивно буденний. Губа, по якій її вдарив Рафаель, набрякла. Робін відірвала серветку, намочила під холодною водою і притисла до розбитих губ, дивлячись крізь ілюмінатор, як поліціанти у формі вбігають у ворота, забирають револьвер і Рафаеля, якого Вордл витягнув на берег, а той усе пручається.

На неї щойно наставляли зброю. Усе здавалося нереальним. На баржу і з баржі ходила поліція, але то був просто гамір, луна... аж тут Робін зрозуміла, що поруч стоїть Страйк, і він здався єдиною хоч так-сяк справжньою людиною.

— Як ти дізнався? — спитала вона крізь холодну грудку серветки.

— Дотумкав за п'ять хвилин по тому, як ти пішла. Останні три цифри в номері, який я побачив, коли ти показувала мені повідомлення буцімто від Метью, були такі самі, як в одному з тих одноразових номерів. Я кинувся за тобою, але ти вже пішла. Лейборн вислав поліційні авто, а я дзвонив і дзвонив без упину. Чого ти не брала слухавки?

— Я вимкнула звук, а телефон був у сумці. А тепер він на дні каналу.

Робін кортіло випити чогось міцного. «Може,— мляво подумала вона,— тут таки є десь поблизу бар...» Але в бар її ніхто не пустить. Попереду — довгі години знову в Нью-Скотланд-Ярді. Свідчення доведеться давати довго. Доведеться детально переповісти останню годину. Робін почувалася такою виснаженою!

— Як ти дізнався, що я тут?

— Подзвонив Іззі та спитав, чи в Рафаеля є знайомі неподалік цього вигаданого бару, куди він тебе запросив. Вона мені й сказала, що в нього була багата подружка-наркоманка, яка має тут баржу. В нього закінчувалися сховки. Поліція вже два дні стежить за його квартирою.

— І ти знав, що револьвер незаряджений?

— Сподівався, що незаряджений,— виправив Страйк.— Власне, він міг перевірити і перезарядити його.

Він пошукав у кишені цигарки. Пальці, коли підкурював, трохи тремтіли. Страйк затягнувся, а тоді сказав:

— Ти оце збіса добре вчинила, що змушувала його розмовляти так довго, Робін, але коли наступного разу тобі писатимуть з незнайомого номера, в біса добре буде передзвонити і дізнатися, хто на тому кінці. І щоб ніколи — ніколи! — ти більше нічого не розповідала підозрюваному про своє особисте життя.

— Ти не проти дати мені дві хвилини,— попросила Робін, притискаючи холодну серветку до набряклої і закривавленої губи,— щоб я пораділа, що жива, а тоді вже починай?

Страйк випустив струмінь диму.

— Так, це справедливо,— відповів Страйк і незграбно обійняв її однією рукою.

## **Минув місяць**

## Епілог

Твоє минуле мертве, Ребекко. Воно не має більше над тобою влади — не має нічого спільного з тобою, яка ти є тепер.

*Генрік Ібсен, «Росмерсгольм»*

Почалися й минули Параолімпійські ігри, і вересень робив усе можливе, щоб змити спогади про довгі літні дні, розмальовані в національні кольори, коли Лондон багато тижнів ніжився у промінні всесвітньої уваги. Дощ барабанив у високі вікна «Брасерії» на Чейн-Воку, змагаючись із Сержем Генсбуром, який мугикав «Чорний тромбон» з прихованих динаміків.

Страйк і Робін прийшли разом і тільки встигли сісти, як з'явилася в лопотінні тренчу від «Бурберрі» та промоклої парасольки дещо розхристана Іззі, яка обрала цей заклад через його близькість до власної оселі. Парасоля трохи постояла, а тоді впала.

Відколи справу було розкрито, Страйк говорив з клієнткою всього один раз, і то недовго, бо Іззі була в шоці та стресі й не дуже воліла говорити. Сьогодні зустрічалися на прохання Страйка, бо у справі Чизвелла лишався один незавершений елемент. Коли домовлялися про спільний обід, Іззі сказала Страйкові по телефону, що мало виходить на люди після арешту Рафаеля. «Не можу дивитися людям в очі. Це все так жахливо».

— Як ти? — стривожено спитала вона, коли Страйк підвівся з-за накритого білою скатертиною столика і вона обійняла його мокрими руками.— І ой, бідолашна Робін, мені так шкода,— додала вона і сама оббігла стіл, щоб обійняти ще й її.

Далі підійшла неусміхнена офіціантка взяти в неї мокрі плащ і парасолю, й Іззі збентежено мовила:

— О так, беріть, дякую. Я собі пообіцяла не плакати,— сказала Іззі, сівши, а тоді схопила зі столу серветку і притиснула до повних сліз очей.— Вибачте... постійно отаке... Так стараюся не ганьбитися...

Вона прочистила горло і випростала спину.

— Просто я в такому шоці,— прошепотіла вона.

— Ще б пак,— сказала Робін, а Іззі відповіла слабенькою

усмішкою.

«C'est l'automne de ma vie,— співав Генсбур.— Plus personne ne m'etonne...»<sup>[17]</sup>

— Ви без проблем знайшли це місце? — спитала Іззі, шукаючи опори у звичній світській розмові.— Гарно тут, правда ж? — додала вона, запрошуючи їх помилуватися прованським рестораном, про який Страйк, щойно увійшовши, подумав, що це ніби квартира Іззі, перекладена на французьку. На чисто-білих стінах висіли чорно-білі фото, стільці й лави оббиті червоною й бірюзовою шкірою, навколо — старомодні канделябри з бронзи та скла, з рожевими абажурами.

Повернулася офіціантка з меню, запропонувала обрати напої.

— Може, зачекаємо? — запропонувала Іззі, вказуючи на порожній стілець.

— Він запізнюється,— відповів Страйк, якому дуже кортіло пива. — Можна й замовити щось.

Зрештою, дізнаватися вже не було чого. Сьогодні був день пояснень. Щойно офіціантка пішла, запала незграбна мовчанка.

— Ох, чорт, навіть не знаю, чи ти чув,— раптом мовила до Страйка Іззі з виглядом людини, яка з полегшенням вдається до звичних пліток. — Шарлі поклали до лікарні.

— Он як,— озвався Страйк з незацікавленим виглядом.

— Так, постільний режим. У неї щось там сталося — підтікання амніотичної рідини... та й узагалі за нею хотіли краще наглянути.

Страйк кивнув без жодного виразу на обличчі. Стидаючись, що їй цікаво, Робін промовчала. Принесли напої. Іззі, надто знервована, щоб звертати увагу на незацікавленість Страйка темою, яка їй самій видавалася безпечним предметом, до якого обоє мають інтерес, провадила:

— Чула, що Яго аж сказився, коли прочитав у газетах про вашу зустріч. Мабуть, радий, що вона опинилася в такому місці, де за нею можна...

Тут Іззі нарешті побачила на обличчі Страйка щось таке, що змусило її відступити. Ковтнула вина, роззирнулася, чи не підслуховують за іншими столиками, і спитала:

— Поліція тримає вас у курсі, я правильно розумію? Вам відомо, що Кінвара в усьому зізналася?

— Так,— відповів Страйк,— ми чули.

Іззі похитала головою, очі наповнилися слізьми.

— Це все так жахливо. Друзі не знають, що й казати... я досі в це не вірю. Це просто неймовірно. Раф... я, знаєте, хотіла сходити до нього. Мені так треба було його побачити... але він відмовився. Він нікого не хоче бачити.

Вона ковтнула ще вина.

— Він, мабуть, збожеволів абощо. Він же хворий, так? І тому таке скоїв? Мабуть, психічне захворювання.

Робін згадала темну баржу, де Рафаель незворушно розповідав про життя, якого прагне, про віллу на Капрі й парубоцьку квартиру в Лондоні, про машину, яку матиме, щойно повернуть права після смертельного наїзду на матір маленької дитини. Подумала про те, як ретельно він спланував смерть свого батька, і про помилки, зроблені винятково через поспіх, у якому довелося втілити вбивство в життя. Пригадала вираз обличчя над револьвером, з яким він питав її, чого жінки вважають себе особливими; свою матір він обізвав шльондрою, свою мачуху спокусив, Робін хотів убити, щоб не йти до пекла на самоті. Чи справді він хворий у тому сенсі, що може потрапити до психіатричного закладу замість в'язниці, думка про яку так його жахала? Чи ж його думка про батьковбивство зросла в тінявій пустці між хворобою і невиліковною порочністю?

— ...він мав жахливе дитинство,— говорила Іззі. Ні Страйк, ні Робін не відповіли, і вона провадила: — Правда, так і було, так і було. Не хочу казати поганого про татка, але Фредді — то було щось. Татко не був добрий до Рафа й Косатки... тобто Орнелли, його мами... ну, Торкс завжди каже, що то просто повія високого класу, та й годі. Коли Раф не вчився у школі-інтернаті, вона всякчас тягала його за собою, а сама тягалася за новими чоловіками.

— Трапляються й гірші дитинства,— відповів Страйк.

Робін якраз думала, що Рафаелеве життя з матір'ю досить-таки нагадує ті уривки, які вона знала про дитячі роки Страйка, але здивувалася, коли він це сказав так прямо.

— Багато людей має гірші обставини, ніж весела дівиця в ролі матері,— сказав він,— але вони нікого не вбивають. Глянь на Біллі Найта. Матері він не знав. Батько — буйний алкоголік, бив його, занедбав, і кінець кінцем Біллі нажив серйозне психічне захворювання, але нікому нічого не заподіяв. У стані гострого психозу він прийшов до

мого офісу, шукаючи справедливості для іншої людини.

— Так,— поспішно погодилася Іззі,— так, звісно, це правда.

Але в Робін склалося враження, що навіть тепер Іззі не здатна дорівняти біль Рафаеля до болю Біллі. Страждання першого завжди пробуджуватимуть у ній більше жалості, ніж митарства другого, бо Чизвелл за визначенням відрізняється від хлопчика без матері, якого били десь у лісі, де робітники маєтку живуть за законами свого виду.

— А ось і він,— сказав Страйк.

До ресторану ввійшов Біллі Найт, на чийй обстриженій чуприні блищали краплі дощу. Він і досі був дуже худий, але обличчя його округлилося, шкіра й одяг були чисті. Біллі всього тиждень як випустили з лікарні, й наразі він мешкав у квартирі Джиммі на Чарльмонт-роуд.

— Добридень,— привітався він до Страйка.— Даруйте за запізнення. Їхати на метро довелося довше, ніж я думав.

— Нічого страшного,— в один голос сказали Іззі й Робін.

— Ти — Іззі,— мовив Біллі, сідаючи поруч з нею.— Давно я тебе не бачив, га?

— Давно,— з дещо надмірною сердечністю погодилася Іззі.— Чимало часу сплинуло, правда?

Робін простягнула руку над столом.

— Привіт, Біллі, я — Робін.

Добридень,— озвався той, потискаючи руку.

— Будеш вино, Біллі? — спитала Іззі.— Чи пиво?

— Я вживаю ліки, пити не можна,— відповів той.

— А, так, звісно ж не можна,— знітилася Іззі.— Гм-м... ну, тоді візьми води, й ось твоє меню, ми ще не замовляли...

Коли офіціантка прийшла й пішла, Страйк звернувся до Біллі.

— Я дещо пообіцяв, коли приходив до тебе в лікарню,— сказав він.— Я пообіцяв, що дізнаюся, що сталося з дитиною, яку задушили в тебе на очах.

— Так,— з острахом озвався Біллі. Саме через надію дізнатися розгадку таємниці, що мучила його двадцять років, він приїхав з Іст-Гему до Челсі під дощем.— Ви по телефону сказали, що все з'ясували.

— Так,— відповів Страйк,— але я хотів, щоб тобі все розповіла людина, яка все знає, яка тоді була там.

— Ти? — розвернувся Біллі до Іззі.— Ти там була? Нагорі біля



коня?

— Ні-ні,— поспіхом відповіла Іззі.— Це сталося під час шкільних канікул.

Вона ковтнула вина для хоробрості, відставила келих, глибоко вдихнула і сказала:

— Ми з Фізз тоді були в однокласниць у гостях. Я... я тільки потім почула, що там сталося... А сталося таке: Фредді приїхав додому з університету й запросив друзів. Татко лишив їх у будинку, бо в Лондоні була зустріч полкових товаришів... Фредді був... правду кажучи, він іноді бував дуже бридкий. Він приніс доброго вина з погребу, вони понапивалися й одна дівчина сказала, що хотіла б дізнатися, чи правдива та легенда про білого коня... Ти її знаєш,— звернулася вона до Біллі, уродженця Уффінгтона.— Якщо тричі покрутитися посеред ока і загадати бажання...

— Так,— кивнув Біллі з великими нажаханими очима.

— Тож вони поночі вийшли з будинку, але Фредді... такий уже він був неслух... вони дали гака через ліс, зайшли до вас, до Стедакотеджу. Фредді хотів купити трохи, ем, марихуани, так, то ж її виروضував твій брат?

— Так,— знову кивнув Біллі.

— Фредді хотів купити трави, щоб усі могли покурити нагорі біля коня, поки дівчата загадуватимуть бажання. Звісно, за кермо їм не можна було. Всі були вже п'яні. Ну, і коли вони дійшли до вашого будинку, твого батька там не було...

— Він був у сараї,— раптом сказав Біллі.— Майстрував чергову... ти знаєш що.

Спогади ніби достукалися до його свідомості, збуджені розповіддю Іззі. Страйк бачив, як Біллі лівою рукою міцно ухопився за праву, щоб не дати прокинутися ще й тики, яким Біллі ніби відхрещувався від зла. Доц усе поливав вікна ресторану, а Серж Генсбур співав: «Oh, je voudrais tant que tu te souviennes...»<sup>[18]</sup>

— Отже,— провадила Іззі, вчергове глибоко вдихнувши,— з того, що я чула від дівчини, яка там була... не хочу казати, від якої саме,— дещо войовничо мовила вона Страйкові й Робін,— то було давно, і та історія її травмувала... отже, Фредді з друзями грюкотіли по будинку і збудили тебе, Біллі. Їх там було чимало, Джиммі їм скрутив косяка на прощання... Хай там що,— Іззі ковтнула,— ти був голодний, і Джиммі...

чи, може,— тут вона скривилася,— чи, може, Фредді, не знаю... вони подумали, що буде весело натрусити трохи трави з косяків тобі в йогурт.

Робін уявила друзів Фредді: як одних захопила екзотична розвага — сидіти в темному робітничому будиночку в товаристві місцевого хлопця, що торгує наркотиками, а іншим (як-от та дівчина, від якої Іззі почула всю історію) ніяково від того, що діється, але вони надто юні, надто бояться розвеселених ровесників і не заперечують. П'ятирічному Біллі вони здалися дорослими, але тепер Робін знала, що учасникам компанії було хіба від дев'ятнадцятьох до двадцяти одного.

— Так,— тихо відповів Біллі.— Я так і знав, що мені щось дали.

— А тоді Джиммі захотів і собі піти з ними на пагорб. Я чула, на нього справила враження котрась із дівчат,— святенницьким тоном додала Іззі.— Але тобі після того йогурту стало зле. Джиммі не міг тебе лишити самого в будинку, тож узяв із собою. Ви всі напхалися у двійко «лендрроверів» і поїхали на Драконів пагорб.

— Але ж... ні, все не так,— сказав Біллі. Його обличчя знову зробилося замордованим.— Де дівчинка? Вона вже була там. Вона була з нами в машині. Я пам'ятаю, як з нею розмовляв, коли ми йшли на пагорб. Вона плакала, кликала маму.

— То не... то не дівчинка була,— відповіла Іззі.— То просто... такі вже у Фредді були уявлення про гумор...

— То була дівчинка. Її називали дівчачим іменем,— заперечив Біллі.— Я пам'ятаю.

— Так,— нещасним голосом відповіла Іззі.— Рафаелла.

— Саме так! — аж закричав Біллі, й на них почали озиратися.— Саме так! — пошепки повторив Біллі з великими очима.— Рафаелла, так її називали...

— То була не дівчинка, Біллі... то був мій менший... мій менший...

Іззі знову притиснула до очей серветку.

— Даруйте... то був мій менший брат, Рафаель. Фредді з друзями мав наглянути за ним, поки батька не було вдома. Раф у дитинстві був страшенно гарненький. Гадаю, вони його теж збудили, і дівчата сказали, що не можна кидати дитину саму, треба взяти з собою. Фредді цього не хотів. Він хотів кинути Рафа самого вдома, але дівчата пообіцяли подбати про нього. Але коли піднялися нагору, Фредді був уже п'яний і накурився, а Рафаель усе плакав, і Фредді розсердився. Сказав, що

малий усе зіпсував, і...

— Задушив його,— з панічним виразом на обличчі сказав Біллі.— То було насправді, він убив...

— Ні-ні, не вбив! — рознервувалася Іззі.— Біллі, ти ж знаєш, що ні — ти маєш пам'ятати Рафаеля, він у нас бував щоліта, він живий!

— Фредді схопив Рафаеля за шию,— сказав Страйк,— і душив, поки той не знепритомнів. Рафаель обмочився й упав, але не помер.

Біллі досі міцно тримав праву руку лівою.

— Я це бачив.

— Так, бачив,— відповів Страйк,— і зважаючи на всі обставини, свідок ти пречудовий.

Повернулася офіціантка з їхнім замовленням. Коли всім подали їжу (Страйк отримав стейк «рібай» і смажену картоплю, жінки — салати з кіноа, а Біллі — суп, бо ні на що більше не стало духу), Іззі повела далі.

— Раф мені розповів про це, коли я повернулася з канікул. Він був такий малий і такий сумний, я все намагалася донести цю історію то татка, але він не слухав. Просто відмахнувся від мене. Сказав, Рафаель скигля і вічно... вічно жаліється... Я озираюся в минуле,— мовила вона до Страйка і Робін з повними сліз очима,— і думаю про все це... яку ж ненависть Рафаель, мабуть, відчував після такого...

— Так, захисники Рафаеля, мабуть, спробують цим скористатися,— коротко мовив Страйк і взявся до свого стейка,— але факт лишається фактом, Іззі: він зичив твоєму батькові смерті, але почав утілювати бажання в життя не раніше, ніж виявив нагорі Стаббса.

— Можливо, Стаббса,— виправила Страйка Іззі, витягаючи з рукава носовичка і притискаючи до носа.— Генрі Драммонд думає, що це копія. Експерт із «Кристіз» сповнений надій, але зі Штатів летить фанат Стаббса, який каже, що це полотно не збігається з записами Стаббса про загублену картину... але правду кажучи,— вона похитала головою,— мені байдуже. Ця картина до такого довела, таке спричинила в нашій родині... як на мене, хай іде під три чорти. Є речі важливіші,— хрипко додала Іззі,— ніж гроші.

Страйк отримав привід не відповідати, маючи повен рот стейка. Цікаво, чи Іззі замислюється про те, що оцей тендітний чоловічок поруч з нею живе у крихітній двокімнатній квартирі в Іст-Гемі з братом і що Біллі, власне, завинили гроші за останню шибеницю? Може, коли Стаббса продадуть, родина Чизвеллів подумає про відшкодування.

Біллі їв свій суп ніби у трансі, його погляд був розфокусований. Робін подумала, що ця його задумливість здається умиротвореною, майже щасливою.

— Отже, я все переплутав, так? — нарешті спитав Біллі. Він тепер говорив з упевненістю людини, яка знайшла собі міцну опору в реальності.— Я бачив, як закопали конячку, а думав, що то дитина. Я все переплутав, та й по тому.

— Ну,— відповів Страйк,— гадаю, все не так просто. Ти знав, що той самий чоловік, який душив дитину, разом з твоїм батьком закопував коня в лощовині. Гадаю, Фредді ти нечасто бачив, адже він був значно старший за тебе, тож не до кінця розумів, хто він... але, гадаю, частину спогадів про конячку і її смерть ти витіснив. Ти став свідком двох актів жорстокості у виконанні однієї і тієї самої особи.

— А що сталося,— не без остраху спитав Біллі,— з конячкою?

— Ти пам'ятаєш Цяточку? — спитала Іззі.

Біллі захоплено опустил ложку і підняв руку десь на три фути над підлогою.

— Така маленька... так... то не вона паслася на крокетному полі?

— То була старенька мініатюрна кобила в цятку,— пояснила Іззі для Страйка і Робін.— Ще з коней Тінкі. Тінкі мала жахливий смак, точніше, несмак, у тому числі й до коней...

(«...ніхто навіть не помітив, а знаєш чому? Бо вони — кінчені кляті сноби...»)

— ...але Цяточка була страшенно мила,— визнала Іззі.— Як вийдеш у сад, ходить за тобою, мов пес... Не думаю, що Фредді навмисно те зробив,— без великої надії додала вона,— ох, навіть і не знаю. Не знаю, що він собі думав... він завжди мав крутий норів. Щось його розсердило. Татка не було, тож Фредді узяв його рушницю, вийшов на дах і почав стріляти по пташках, а тоді... потім він мені казав, що не хотів убивати Цяточку, але ж він цілився десь поблизу від неї, якщо влучив, так?

«Він цілився у неї,— подумав Страйк.— Не можна двічі влучити тварині в голову здалеку, якщо не цілишся в неї».

— Тоді він запанікував,— провадила Іззі.— Пішов до Дже-ка... до твого батька,— сказала вона до Біллі,— щоб допоміг поховати труп. Коли татко повернувся, Фредді сказав, що Цяточка впала, і він запросив ветеринара, який її забрав, але ця байка і двох хвилин не протрималася.

Татко страшенно розлютився, коли дізнався правду. Він не терпів жорстокого поводження з тваринами. Коли я дізналася, мені серце краялося,— додала Іззі.— Я любила Цяточку.

— А часом не ти поставила хрест на тому місці, де її закопали, Іззі? — спитала Робін, не донісши виделку до рота.

— Як ти тільки дізналася про це? — здивовано спитала Іззі. З її очей знову заструменіли сльози, і вона знову потягнулася по носовичок.

Злива тривала, коли Страйк і Робін разом ішли вздовж набережної Челсі від пивниці до станції «Альберт-Бридж». Графітово-сіра Темза невпинно котила уперед свої води, і її заледве турбував дощ, який погрожував загасити Страйкову цигарку і просочив кілька пасом волосся, що вибилися з-під каптура дощовика Робін.

— Отакі вони, вищі прошарки суспільства,— сказав Страйк.— Душіть собі їхніх дітей, але коней щоб не займали.

— Не зовсім справедливо,— дорікнула йому Робін.— Іззі гадає, що з Рафаелем повелися жахливо.

— Це ніщо порівняно з тим, що йому заподіють у Дартмурі,— байдуже відповів Страйк.— Моя жалість має свої межі.

— Так,— озвалася Робін,— і ти це дуже чітко окреслив.

Їхні черевики волого чвакали лискучим тротуаром.

— Як твоя терапія? — спитав Страйк, який ставив це питання не частіше одного разу на тиждень.— Виконуєш вправи?

— Сумлінно,— відповіла Робін.

— Не треба легковажності, я ж серйозно...

— І я серйозно,— без запалу відповіла Робін.— Роблю все, що треба. Жодної панічної атаки за ці кілька тижнів. А як твоя нога?

— Краще. Розробляю. Стежу за харчуванням.

— Ти щойно з'їв половину картопляного поля і більшу частину корови.

— Це останній обід, який я можу записати на рахунок Чизвеллів,— озвався Страйк.— Хотів узяти від нього якнайбільше. Які в тебе плани на другу половину дня?

— Треба взяти ту папку в Енді, а тоді зателефоную тому типові з Фінсбері-парку — може, таки побалакає з нами. А, ще Нік та Ільза хотіли запросити тебе сьогодні на карі з вуличного ресторану.

Спільними зусиллями Нік, Ільза і сам Страйк переконали Робін, що не варто оселятися в кімнаті-коробці в повному незнайомих людей

будинку одразу після того, як її утримували під дулом револьвера. За три дні вона переїде до кімнати у квартирі в Ерлз-Корті, де проживатиме з ґеєм-актором, Ільзиним знайомим; його попередній співмешканець виїхав. Новий сусіда вимагав від неї охайності, здорового глузду і терпимого ставлення до нерегульованого способу життя.

— Так, чудово,— відповів Страйк.— Спершу слід буде зазирнути до офісу. Барклей гадає, що цього разу Дока Жуана притиснемо. Знову дівчина-підліток, разом заходили до готелю і виходили звідти.

— Чудово,— відповіла Робін.— Ну, тобто не чудово, а...

— Та чудово,— твердо сказав Страйк, а навколо все пльопав дощ. — Ще один задоволений клієнт. Банківський рахунок вигляд має аж на диво добрий. Може, вийде трохи підняти тобі зарплатню. Ну, побачимося в Ніка й Ільзи.

Помахали одне одному і розійшлися, і кожен злегка усміхнувся, коли інший уже не міг цього бачити; обидва раділи, що за кілька коротких годин побачаться знову за карі й пивом у Ніка й Ільзи. Та скоро думки Робін полинули до питань, на які має відповісти тип з Фінсбері-парку.

Опустивши голову, щоб не заливав дощ, вона не звернула уваги на величний будинок, повз який проходила. Його поливані дощем вікна дивилися на велику ріку, а двері було прикрашено зображенням пари лебедів.

## Подяки

«Убивчий білий» став однією з найскладніших книжок, що я написала (і не лише через заплутаність сюжету), але цей роман також і серед моїх улюблених. І я чесно не змогла б його написати без допомоги перелічених нижче людей.

Девід Шеллі, мій чудовий редактор, дав мені вдосталь часу, щоб зробити роман таким, яким я хотіла його бачити. Без його розуміння, терпіння й хисту «Убивчий білий» міг узагалі не відбутися.

Мій чоловік Ніл читав рукопис у процесі створення. Його відгуки були безцінні, а ще він підтримував мене в безлічі побутових моментів, але, гадаю, найбільше я вдячна Нілові за те, що він не питав, нащо я взялася за такий великий і складний роман, водночас працюючи над п'єсою і двома сценаріями для кіно. Знаю, що йому і так відома відповідь, але мало хто утримався б від спокуси спитати.

Містер Галбрейт і досі не вірить у власне щастя мати фантастичного агента, який на додачу ще й добрий друг. Дякую тобі, Інший Ніле (Блер).

Багато людей допомагало мені дослідити численні місця, які відвідали Страйк і Робін у романі, а також поділилося зі мною знаннями й досвідом. Мої найщиріші подяки:

Саймону Беррі та Стівену Фраю, які запросили мене на чудовий і пам'ятний обід у «Пратті» й показали книгу для запису парі; членкині парламенту Джесс Філіпс, яка дуже допомогла мені, влаштувала тур Палатою громад і Порткалліс-гаузом і разом із Софі Френсис-Кенсфілд, Девідом Дойгом та Іеном Стівенсом відповідала на незліченні питання про життя у Вестмінстері; баронесі Джоанні Шилдс, яка щедро приділила мені свій час, провела до міністерства культури, ЗМІ та спорту, відповіла на всі мої питання і допомогла потрапити до Ланкастер-гаузу; Ракель Блек, яка так страшенно мені допомогла, ще й робила фото, коли в мене сіла батарея; Іену Чепмену і Джеймсу Йорку, які влаштували мені захопливу екскурсію Ланкастер-гаузом; і Браяну Спанеру за денну мандрівку на Горс-Айл.

Я би пропала без своєї команди підтримки в офісі та вдома. Тож моє величезне спасибі вам, Ді Брукс, Денні Кемерон, Анджела Мілн,

Росс Мілн і Кайса Тіенсуу, за сумлінну працю і добрий гумор; і те, і те я глибоко ціную.

Ми знайомі вже шістнадцять років, тож, сподіваюся, Фіона Шепкотт знає, як багато вона значить для мене. Дякую тобі, Фі, за все, що ти робиш.

Мій друг Девід Гудвін був невичерпним джерелом натхнення, і без нього ця книжка не стала б такою, якою є.

А от «QSC» тільки відволікали.

Дякую Маркові Гатчинсону, Ребеці Солт і Нікі Стоунгілл за те, що не дали за цей рік розвалитися всьому, а надто — не дали розвалитися мені.

Й останнє, мабуть, найважливіше: дякую моїм дітям, Джессиці, Девіду і Кензі, що витримують мене. Коли мама — письменниця, це нелегка доля, але в справжньому світі без вас і тата не варто було б жити.

---

---

<b>notes</b>
--------------



## **Примітки**

# 1

І я останнім часом думаю, // Хто б зміг зайняти моє місце? // Без мене ти потребуватимеш кохання, // Щоб зняти тінь з твого обличчя... (англ.).— Тут і далі прим. пер.

2

І я б пішов туди, де будеш ти, // Щоб тільки ти була моєю... (англ.).

3

Цитата з роману Джейн Остін «Переконання».

**4**

Див-дивилися на тих святків... (англ.).

5

І ноги — то транспорт єдиний мій (англ.)

**6**

Попереду — провалля, позаду — вовки (*лат.*).

7

Про мертвих — або добре, або нічого (*лат.*).



Платон, «Держава», книга 10. Цитата наводиться в перекладі з давньогрецької Дзвінки Коваль (Київ: «Основи», 2000).

Ось уже я вас спереду і ззаду, // Мерзенний Фурій з Аврелієм  
безпутним! (*Лат.*, пер. Сергія Шервинського, 1986).

**10**

Труднощі не лякають (*лат*).

# 11

Ідеться про Уффінгтонського білого коня — доісторичний геогліф, крейдяну фігуру завдовжки 110 м, створену способом наповнення битою крейдою глибоких траншей на схилі вапнякового пагорба поблизу містечка Уффінгтон в Оксфордширі.

**12**

Де ти був? Усе моє життя, усе моє життя (англ.).

# 13

П'ятдесят кусків — то фігня для такого мазафаки, як я (англ.).

**14**

Дивися, яка цаца, хапай її за руку (*англ.*).

Двовірш Катула наведено у перекладі А. Содомори.



«Книга Катула Веронського», 76. Цитату наведено за перекладом А. Содомори.

«Це осінь мого життя. Ніхто мене більше не дивує» (фр.)

«О, якби ти лиш згадала...» (фр.).

# Зміст

Пролог	6
Минув рік	29
Частина перша	30
1	31
2	40
3	45
4	56
5	60
6	68
7	74
8	83
9	90
10	100
11	109
12	117
13	123
14	134
15	138
16	142
17	147
18	152
19	156
20	163
21	173
22	182
23	190
24	192
25	199
26	208

27	221
28	231
29	239
30	241
31	243
32	245
33	249
34	257
35	261
Частина друга	265
36	266
37	275
38	281
39	292
40	295
41	305
42	316
43	333
44	342
45	348
46	352
47	362
48	371
49	383
50	394
51	402
52	414
53	422
54	428
55	443
56	451

57	465
58	469
59	484
60	486
61	490
62	501
63	508
64	517
65	521
66	532
67	540
68	549
69	563
Минув місяць	582
Епілог	583
Подяки	593
Примітки	595
1	596
2	597
3	598
4	599
5	600
6	601
7	602
8	603
9	604
10	605
11	606
12	607

13	608
14	609
15	610
16	611
17	612
18	613